

Deuxu Rybe
Tyyriti

New Testament in Karajá (BR:kpj:Karajá)

Deuxu Rybe Tyyriti
New Testament in Karajá (BR:kpj:Karajá)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Karajá

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Karajá [kpj], Brazil

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Karajá

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

55ce0bcd-101e-52a3-984e-847027efe150

Contents

MATEU	1
MARKU	42
LUKA	64
JOAÕ	102
AÕHEBO ROTÿÿNYRE	131
ROMA-Ò	170
1 ORITXI-Ò	188
2 ORITXI-Ò	203
ALATXIA-Ò	214
EFESU-Ò	220
FILIPÌ-Ò	226
OLÒSÒ-Ò	230
1 TESALONIA-Ò	234
2 TESALONIA-Ò	238
1 TXIMÒTXI-Ò	240
2 TXIMÒTXI-Ò	245
TXITU-Ò	249
FILEMO-Ò	251
HEBREU-Ò	252
Txiau	264
1 PEDRO	269
2 PEDRO	274
1 JUAÕ	277
2 JUAÕ	282
3 JUAÕ	283
JUDAS	284
APOCALIPSE	286

Mateu Deuxu Rybe Wihikỹ Tỹmyra, Mateu Tyyritidỹỹdu

¹ Kaheka Jesuisi Kristu labiehekỹ rare. Juhuu tahe Abraõ heka Davi labiehekỹ rare. Iribi tahe Davi heka Jesuisi Kristu labiehekỹ rare.

² Ibutumy ilabiebohonimy arelyykre. Juhuu tybynimy arelyykre idi iriõrenimy: Abraõ, Ijai, Ijaò, ³Juda, Peresi, (Peresi seriõre tahe Zera inire. Isereny tahe Tamara inire.) Esraõ, ⁴Araõ, Aminadabe, Nasaõ, Salmaõ, ⁵Boasi, (Raabe, Boasise rare.) Obede, Rute, Ijese, Kie.

⁶ Davi hãwyy heka Uria hãwyy juhUU raremyhỹ. Iribi Davi-wana roire. Salomaõ iriõre rare. Tii heka Roaboaõ tyby rare. ⁷ Idi Abia reare. ⁸ Idi Asa, Josafa, Joraõ, ⁹ Uzia, Jõtaõ, Aka, Ezekia, ¹⁰ Ezekia, Manase, Amo, ¹¹ Josia, Jekonia, taseriõre-wana.

¹² Babilonia-ribi rohonyreu tahe tiiboho reare, Jekonia riõre wahe: Salatieli (Tii Babilonia-ki reare.) Zorobabe, ¹³ Abiude, Eliaki, Azo, ¹⁴ Sadõki, Aki, Eliude, ¹⁵ Eliaza, Matỹ, Ijaò, ¹⁶ Ijaò tahe Jyje tyby rare, Jyje tahe Marie hãbu. Jesuisi tahe Kristu Deuxu deòdỹỹna rare.

¹⁷ Kia labiehekỹ sõwe tahe 14my rare, Abraõ-ribi Davi-ò wahe. Tule labieboho 14my rasõwerenyre Davi-ribi Babilonia hãwã-ò ridyreny ixideewimy aõkõ ròte-ò. Ixyby 14my rasõwerenyre. Iribi tahe Jesuisi reare.

¹⁸ Kawese heka Jesuisi Kristu reare. Juhuu Marie Jyje-wana roikremy rare. Tii ijadõmaule tahe Deuxu Tyytybytyhy ribòtõnyre. ¹⁹ Jyje hãbu òbiti rare. Tai tahe riixãwididỹỹnkemy rõhõtinyre. Kia õmo-ò rarybeõlere tuu. ²⁰ Kiau ýju tamy rarybere tarasina-ki: —Jyje, Davi riõre riõre. Ahãwyy, Marie, biteònyõke. Tuu bexihãwyyntykre. Iriõre dori Deuxu Tyytybytyhy riõre rare. ²¹ Jesuisimy raninykre. Kiani tahe irybereny rare: tarasadu. Ibutumy iny dori iõraruna-ribi ritakre.

²² Iwese Deuxu rybe ihetxiu rarybere wese tahe tii wiji riwinyre. Kia wese ihetxiu rybe rare:

²³ —Ijadõma rabòtõnykre. Iriõreni heka Emanueli rarekre.

Kiani tahe irybe-ki kia rare:

Deuxu iny-wana ratxireri.

²⁴ Iribi tahe Jyje dexixade tarasina-ribi. Iwese Inynyrỹreny tuu tamy rarybere wesemy heka tii riwinyre. Tii-wana ratxiõre. Tii aõhe risỹnyõre. ²⁵ Uladu reare xiery tii aõhe rira. Tamy niõ riwahinyre, Jesuisi wahe.

2

¹ Belẽ hãwã-ki Jesuisi reare, Judeia bedeki wahe. Iòlò Herodi iòlòmỹ raremyhỹ. Iu reareu, Hãbu Erytyhy mahãdu taina tỹmyramy robirenyre. Tai tahe iòlò mahãduõ doidenyde biura-ribi Jerusalẽ hãwã-ò. ² Tiiboho rỹỹraxirenyre: —Iule judeu mahãdu iòlò aõbo kaki reare. Jiarỹboho itainamy rabirenyre tahe nadoidenyde riwowydnyrenykemy. Kaiboho teerytenynte aõbo titxibo ratxireri?

³ Tahe inyõ Herodiko relyyrenyre. Herodi kia roholareu sõwemy riòtiinyre. Tule ibutumy Jerusalẽ hãwã mahãdu riòtiinyrenyre. ⁴ Tahe Herodi ibutumy dinodu mahãdu ributumy: Xiwena wahidỹỹdu dinodu, bedeki ywina tyyriti erydu mahãdu tule. Tahe tamyreny rỹỹraxire: —Titxibo Kristu reakemy timybo tyyriti-ki ròritidỹỹmy roire? ⁵ Tiiboho tamy rarybere: —Judeia bedeki, Belẽ hãwã-ki wahe. Kia tahe ihetxiu rybedu riritinyre.

6—Kai Belē hāwā mahādu. Judeia bedē hāwāō. Kai hāwā yja iny rōhōtinyre. Tahe inatyhy aōkō rare. Kai hāwā nihikyre. Aribi dori dinoduō rōhōnykre. Wamahādu iòlòmny ronykre. Idinodumy rarekre, judeu mahādu dinodu wahe.

7 Tahe Herodi heka biura mahādu ributunyre ibutumy iny-ribi wasimy. Tamy rỹraxyre: —Tiutxubo taina rōhōnyre? Tahe rirawyònyre. 8 Tamyreny rarybere: —Kaiboho boibenyke Belē hāwā-ò. Idi tahe uladu-ki mahabenykre. Iu wadee manarybebedenykre. Jiarỹ tule tamy arakre ariwowydynykre. 9 Biura Hābu Erytyhy mahādu roholarenyre. Tahe roirenyre. Ryki ixityre tainamy robirenyre. Uladu tyrehekỹle ritoosònyre. 10 Iu tahe sōwemy reysarenyre. 11 Heto-ò rehemynyre. Tahe ralorenyre. Uladu rare Marie-wana. Tahe tatiowotimny reserenyre riwowydynykemy. Isareny riraynyre tamy riwahinykre: womati tỹrỹrỹhỹkỹ, hee aderòna, aderònatyhy wana. 12 Idi tahe Biura Hābu Erytyhy mahādu rarasinyre. Deuxu tamy rarybere: —Kaiboho Herodi-ò bōòsebenyōke. Tai tahe rywixira-di tasubedereny-ò rōòserenyre.

13 Biura mahādu tahe ròireny rahudi tahe Inynyrỹ ŷju nade Jyje-ò rybemy, irasina-ki tamy rarybere: —Ariòre, ise-wana bidyke Egito bedē-ò. Herodi dori uladu rubudỹỹmy ratxireri. Adeē tiu ararybekreule kaò bōdòòseke. 14 Tai Jyjeboho rummy rahenyrenyre Egito bedē-ò. 15 Herodi rubusỹtybymy tahe dòòsedenyde. Tii riwinyre iwese ihetxiu tyryiti rarybere wese, Deuxu rybedu rybe wahe: —Wariòre Egito bedē-ribi nadidyde.

16 Herodi reburere. Biura Hābu Erytyhy mahādu dori tii riitxenanyre. Tai ibutumy uladu rirubunyre Belē hāwā-ki, tule ijō iòhò hāwā-ki. Ibutumy howỹtòdu rirubunyre inataō beòra ijōdikēki tahe rirubunyōre. Tai Jesuisi rirubunykre risỹnyre, iwese tii rareu Biura Hābu Erytyhy mahādu tamy rarybere. 17 Kiamy ta rỹire iwese Deuxu rybedu rarybere wese, Jeremia wahe:

18 —Rama hāwā-ribi ibru-ò iny roholamnyhỹre. Rakeli rare. Tii robumnyhỹre. Ibutumy iriòre ituere. Tai robumnyhỹre. Inyō riteysanyōtyhy iriòre rurureki.

19 Herodi tahe rurureu, Inynyrỹ ŷju heka Jyje rasina-ki tamy nade. 20 Tamy rarybere: —Bōòsebenyke judeu bedē-ò. Uladu ise-wana bidyke. Kia rirubunykre risỹnymnyhỹré tahe, rurure.

21 Tahe Jyjeboho ròirenyre judeu bedē-ò. 22 Akelau tahe Herodi riòre ronyre iòlòmny, tyby deròwmy. Tai kowa-ò Jyje ròirenyōre sỹmy. Rasina-ki rybeō rieryre Kalileia-ò ròirenykemy. Tai tahe ròirenyre kowa-ò. 23 Nazare hāwā-ki rasỹnyrenyre. Kia tahe riwinyre iwese Inynyrỹ rybedu ihetxiu rarybere wese: —Nazare ludu tii rarekre.

3

1 Kiau Judeia bederany-ki Joaō Sebedỹỹdu heka iny-ò rarybemyhỹre: 2 —Deuxu Iòlòna bededỹỹnana iòhòmny ratxireri. Aòraruna-ribi biixāwibenyke, bexirāhĩke! 3 Joaōmy heka Isaia ihetxiu riritinyre kawese:

Inyō bederany-ki ryrereri: —Inynyrỹ dee ryòbiti biwinyke. Biwinyke ryō tamy kanakemy. 4 Joaō kamelo radetyy ityy rare. Iròdutyw iwereysanare. Seihikỹle bidi-wana irỹsỹna rare. 5 Ibutumy iny tamy ròirenyre irybe-ò roholakemy iòhò hāwā-ribi, Jerusalē, Judeia, Jordaō bero-ribi wahe. 6 Tamy òrarunamy relyyrenyre rabadewomy tamy relyyrenyre. Tai tahe Joaō heka bero Jordaō-ki tii riratysebenyre. 7 Fariseu mahādu, saduseu mahādu doide tamy riratysebenykre. Kiau Joaō tamyreny rarybere: —Hemylala mahādu! Deuxu aōhōkỹmydỹỹnana-ribi mahenybenyōtyhy. Aōhe inatyhy? 8 Juhuu aōwiwihikỹ widỹỹna biwinybeny. Tai tahe iny rierykre kaiboho aòraru-ribi inatyhymy texihutenyde. 9 Fariseu mahādu, kaiboho tahōtinytenyde: Abraō heka inylabiehekỹreny rare. Rikirāhĩōtyhy. Deuxu-ò kia aō aōkō rare. Tamy wikeki mana-ribi Deuxu heka Abraō riòkòreō riwinykre. 10 Woma tahe òwòru-ribi iòhòmny rỹira. Òwòru bederaty wiwihikỹ

ihoõkeki, kedesekre. Rasõkre. Woma heka Deuxu aõhõkỹmydỹnana wese rare. ¹¹ Jiarỹ bedi araratisebedỹnyra aõraruna-ribi texirãhĩteki. Jesuisi tahe Deuxu Tyytybytyhy-di rõratisebedỹkre heõty-wana riratysebenykre. Tii waratyre awityhymy ratxireri. Jiarỹ riwaixỹrunomy watxireri iwa ariwykeki. ¹² Tii maixõmo risykre. Maixõmo ributunyre tahyna-ò. Irỹnysi heõty-di riworonykre. Heõty itueõna heka rare.

¹³ Idi tahe Kalileia bede-ribi Jesuisi nade bero Jordaõ-ò. Tii Joaõ-ò nade riratysebenykremy. ¹⁴ Joaõ aõkõmy rarybere: —Jiarỹ tahe aõ aõkõ rare. Kai biwaratysebenyke. ¹⁵ Jesuisi tahe tamy rarybere: —Deuxu deewina heka kia rare. Rikiwinykre. Tahe Joaõ riratisebedỹre. ¹⁶ Rõratisebenomy rahudi tahe Jesuisi rõtũdra. Biuwetyy rarayre Jesuisi tahe bõtõenimy robire, itxi dobehede, Deuxu Tyytybytyhy wahe. Rybeõ biu-ribi narybede: ¹⁷ —Kia heka Wariõre rare. Jiarỹ heka sõwemy tukure. Idi wadeysareri.

4

¹ Idi tahe Deuxu Tyytybytyhy heka Jesuisi ridyre bederahy-ò. Tai Satanasi riurihikemy tamy rehemynyre. ² Jesuisi heka 40 txumy, 40 rummy heka aõ rirỹsỹõhyy bede idi rỹire. Sõwemy heka rama risamy tai raremyhỹ. ³ Taile Satanasi tamy nade. Tahe iurihiximy tamy rarybere:

—Kai inatyhy Deuxu Riõre ahãte wana heka mana-di orotxumy biwitxiranomy biwinyke ahinamy.

⁴ Tahe Jesuisi dirawyõnyde: Deuxu Ritidỹna-ki kiamy roire: —Iny heka orotxudile aõkõ irumy rỹirakre. Ibutumy Deuxu rybedile iny irumy rỹirakre. ⁵ Idi Satanasi heka Jesuisi ridyre Jerusalẽ hãwã-ò. Templo heto ratyre tahe ritidire.

⁶ Tahe tamy rarybere:

—Kai inatyhy Deuxu Riõre ahãte wana heka katyre-ribi ixi-di behukre bede-ò. Bुरूõtyhy heka besekeki. Deuxu taỹju kiditeõnykre aramykemy. Bede-ò aõkõ beseke.

Ijõ tyyriti rarybere:

—Deuxu araywinykre taỹju-di. Tii ýju kiditeõnykre tebò-di ariijekemy. Awa ritõmonyõtyhy manatyre-ki.

⁷ Jesuisi rirawyõnyre: —Tyyriti tule rarybere:

—Deuxu uritere biurihiõke.

⁸ Iribi Diabo heka Jesuisi ridyre hãwãlõ-ò. Tamy ibutumy bede iõlõna riteõsinyre.

⁹ Tahe tamy Satanasi rarybere: —Beseke atiwotimy tahe biwawowydynykeki, adee kia ibutumy iõlõna wiwihikỹ ariwahinykre. ¹⁰ —Make Satanasi, Jesuisi rarybere: —Tyyriti rarybere:

—Deuxu-ò sohojile deãlãna, wowydyna biwahinyke. Tiile bityhynykre. Deõdu tamy sohojile mabeke.

¹¹ Satanasi tahe Jesuisi-ribi rexitare. Ýju mahãdu rehemynyre iyrubudỹmy.

¹² Joaõ õludu heka rõtenawo-ki ritidira. Kia Jesuisi roholareu, Kalileia bede-ò rõsere.

¹³ Nazare-ribi rare Kafanaõ hãwã-ki rasỹnykremy rare. Tii aho-ki iõhõre, Kalileia aho wahe. Zebulõ bede, Natali bede tahe inatxi hãwã ibiõwa rare. ¹⁴ Kia tahe Isaia Tyyriti rarybere wese:

¹⁵ —Zebulõ bede, Natali bede, Jordaõ bero kowawe-ribi ijã-ò. Ahohokỹry-ki. Kai judeukõdu mahãdu bede rare, Kalileia wahe.

¹⁶ Iny kowasỹ mahãdu bede luru-ki rasỹnymyhỹre. Tahe tiibohe loosõnahakỹmy robirenyre. Bede lurusỹ mahãdu-ki tahe Deuxu loosõna ritoosõnyre.

¹⁷ Iribi tahe Jesuisi ritelenyre Deuxu rybe ritỹnynykemy. Tii rarybere: —Aõraruna-ribi bexirãhĩke. Deuxu iõlõna bededỹnana dori iõhõmy ratxireri.

¹⁸ Kalileia aho ijàti-ki Jesuisi rariamy ratximyhỹ. Tahe inatxi waxidu seriòremy robire, Simaõ Pedro, tule Andre ijõre. Rià-di utura rimymyhỹreny. ¹⁹ Jesuisi tamyreny rarybere: –Bodoike wahemy. Iny wadee bimykre. Iwese araerynanykremy bimykre. ²⁰ Aõwesele tahe tarià ririrenyre. Jesuisi-wana roirenyre. ²¹ Roirenyre tahe inatxi ijõ seriòre-ki Jesuisi robire. Txiau ijõni rare. Joaõ ijõre. Tiibohe Zebedeu riòre roire. Tiibohe talawo-ki ronyrenyri rià riywinyrenymy. Jesuisi tamyreny rarybere: –Wahemy bòdòike. ²² Tai tahe tybyreny ririrenyre. Jesuisi hemy ròirenyre.

²³ Ibutumy Kalileia bedey-ki Jesuisi rariamyhỹre. Tii judeu dohodỹna heto-ki rarybemyhỹre. Deuxu Iòlònany ritỹnynymyhỹre, Rybe Wihikỹ Tỹmyra wahe. Sõwemy webinadu mahãdu riteytenyre. ²⁴ Jesuisimy iny relyyre ibutumy hãwã hãwã-ki Siria bedey ibutumy. Tai tahe sõwemy webinadu mahãdu didydenyde tamy, iny tyytybybina-di, iny iumy imyremyrehékỹ wahe. Jesuisi ibutumy iny riteytenyre. ²⁵ Iny sõwehekỹ riheludunyre, Kalileia bedey-ribi, Debòwiò hãwã-ribi, Jerusalẽ-ribi, Judeia bedey-ribi, tule Jordaõ bero kowa-ribi.

5

¹⁻² Jesuisi inymy sõwemy robireu, raòwònnyre hãwãlò ratya-ò, Ierydỹna mahãdu tamy doidenyde. Taile rierynadỹnynymy ronymyhỹre. ³ Deuxuko-ki iny ibinamy rỹimyhỹre. Kia iny tuu rexierymyhỹre, teysatyhy rare. Tii deysana sõwemy tai ratximyhỹre, Deuxu Iòlòna heka ihõrõrenymy rarekre.

⁴ Robumy rỹirakeki teysamy heka rỹirakre. Ibedewona wiòhedỹna rybe-di heka tamy kanakre.

⁵ Kia inytyhy-di widee ratxireri, tii heka teysahyymy ratximyhỹre. Ibutumy heka iny ihõrõlehekỹle rỹirakre. Bedey bedey heka ihõrõmy rarekre teysamy rarekre.

⁶ Inyõ-ò òbitinamy lobiximy rurukeyi tahe teysamy rarekre. Deuxu tamy òbitina riwahinykre.

⁷ Inyõ ruxetòena-di ratxireri. Deuxu heka tamy ruxetòena-di rarekre.

⁸ Inyõ irayky òbitimy ratxikeki tii heka teysamy rarekre. Tii dori Deuxumy robikre.

⁹ Inyõ ywina-di wiwana rỹirake teysamy rarekre. Ywinaõ-di rarekré, teysamy rarekre. Tii dori rarinkre: Deuxu riòremy.

¹⁰ Inyõ aõhõkỹmy dỹnana reuròkeki, tii dori òbitimy rurukeyi, tii tulesỹ teysamy rarekre. Deuxu Iòlòna dori ihõrõmy rarekre. ¹¹⁻¹² Inyõ umyreny relyykeki uritere hekỹle. Ruirybe-di umyreny relyykeki, aõhõkỹmydỹnana adee riwahinykre wana, tai tahe beysakre. Awimy mohõtinkyre. Kai dori biu-ò mahenykre. Tai tahe beysakre kai awimy nohõtinkyre. Uritere nohõti rosarenyõmy. Kia wese tule Deuxu rybemy rybedu aõhõkỹmy rotỹnyre. ¹³ Kaibohe heka saawesemy atximahãtenyde, jyyra wesemy wahe bedey mahãdu iny-ò, kai dori kiamy bedey mahãdu tewiòhenanyte. Auri tahe urihimyo biõnonykeki tahe aurihixina heka urihimyo lemy releke. Kaa jyyra urile idi adehu rỹikre iny ityre rariakremy. Awiòhedỹna biõnonykeki tahe aõma aõkõ beleke. ¹⁴⁻¹⁵ Kai loosòna wesemy atximahãte kabede mahãdu iny-ò. Hãwãõ hãwãlò ratyy-ki roikeyi, tiu heka rexiwòotyhy itỹnyhy roimyhỹke. Loosònaõ iny ritoosònykeki, tule heka tiu heka hyna rawoõ-ki roiõtyhy roosòmy. Aõma roosònanymyhỹre ibutu heto jurajuramy heka ibutu ritxuxanymyhỹre. Aõma tamana-ki rỹimyhỹreki wahe. ¹⁶ Kaibohe tule amahãdureny awiwihikỹmy robikeki tahe Deuxu-ò wowydyna riwahinykre.

¹⁷ Jiarỹ heka anaõde bedey ywina tuededỹmy. Anade aõ Deuxu dee rybedu tuededỹmy aõkõ heka anade. Anade ibutumy aõmybo rarybere widỹmy. Timybo rarybere wese heka ibutumy tuu rotỹnynymy rarekre. ¹⁸ Inatyhymy adeeremy ararybekre bedey ywina tyyritiy-ribi tiu ijõ iõõtyhy ijõ sohoji ritiwedena yreõ reseõhykre. Ibutumy roikre aõhebo rotỹnynymyhỹreò bedey konanako-txi. ¹⁹ Inyõ tõhõti urihimyo bedey ywina rosakeki rexidelenymyhỹre iny ribedeerynyõkemy iny ritohonyõmyhỹkemy. Hãbu tahe iyjamy

Deuxuko-ò rarekre, Deuxuko-txi. Inyõ rityhynymyhÿre irybe iny rybedeerynymyhÿre. Tii tahe Deuxu Iòlòna-ò nihikÿmy rarekre. ²⁰ Kaiboho aõma fariseu mahãdu-ribi awityhymy ixi-di mohõtinybenykeki. Tiu heka Deuxu Iòlòna-ò aròterenyõmy. Kaiboho heka awi toite aõma fariseu mahãdu judeu mahãdu wedu ratyre heka awi boibeke. Kia aõkõkeki tahe malòbenyõtyhy.

²¹ Ihetxiu bede ywina Tyyriti kawesemy rare:

—Kai inyõ birubunykeki heka iòwynamy iny akanarubunye. Kia heka bede ywina heka rare.

²² Tahe warybe urihimyo iwitxira bede ywina-ribi. Kai inyõ-ò maraykynykeki. Tai tahe brebunahakÿ-ki tate. Abiòwa-ò bininikeki itxÿtemy. Tamy kai marybekeki: — Kai aõki awiõre. Tai tahe akÿnadykre heka aõma ywisidÿÿduko-ò araòwynykre. Inyõ-ò kai makyaranykeki kai brebuna-ki texilòromy tate. Kai inyõ deramy mabekeki uriteremy nodu tamy marybekeki, tai brebuna-ki tate. Inyõ òsÿny aradykre wisidÿÿdu mahãdu-ò. Inydee ratyhymy mabeke wana aõkõ raremy marybekeki, heòty kònana bede-ò make lau brebuna-ki tate. Iòhãrure kai heòty bede-ò makemy. ²³ Kaki aõma nieru xiwena wahidÿÿna-ò behemynykeki inyõ-wana aõhe widee botÿÿnykeki òhõti rosaõlemy ahãte wana. ²⁴ Deuxu heka axiwena tewahinyõhymyhÿte aõma xiwena bire-ki heka birike. Tahe biijeke aseriòre juhuhu. Aõma wana biòbitinybenyke widee marybebenyke. Iribi tahe tamy bedehemynyke xiwena wahidÿÿna-ò wahe tadevenymy atximahãte wana hãbuõ-ò. ²⁵ Aõma tai tahe iòraru-ki aòludumy relera wana. Tamy behemynyke aõma timybo tii-wana widi biywinykemy timybo adeve biòwynykemy tamy heka bitobiny òrale heka aõma rieryke urenana. Aradyhemy aõma ywisidÿÿna ube-ò, idi ywisidÿÿna mahãdu, idi soldado. Tai tahe bitobinyke bede rierykemy. ²⁶ Inatyhy heka adee ararybekre ròtenawo-ki malòkeki. Tiu heka aòlòkòmy aõma iòwy mahumy adi ròhõtinykre. Idi mohõtinyke xiery heka bòhònyke.

²⁷ Juhuhu ihetxiu heka kaweselemy Tyyriti-ki rarybere:

—Òtaõmy!

(Bede ywina tyyriti-ki wahe.) Kawesemy heka jiarÿ rebedeerynywãhãre. ²⁸ Òtamy ròhõtinykeki hãwyy-ò retehekeki òtamy rexinohõtinykeki. Tai heka tii òta òraru riwinymyhÿre. Iwese iwitxira hãwyy-wana roireri yrubule taheka òta òraru riwinymyhÿre. ²⁹ Arueõ òraruna-txi araatykeki, bitake. Awityhymy biu-ki malòke kawesekile heka awire, Deuxusÿ-ò malòke wahe. Arue wiòmy tahe awiõmy biu-txi arue yremy heòty bede-ò make tahe ibinatyhyre. ³⁰ Tule eraõ bitake iurelemy era-di make biu-txi. Aumy ibutuhukÿlemy heòty bede-ò rakehãrele tahe awiõre. ³¹ Bede ywina heka kawesemy ròhònyre iny-ò juhuhu wahe:

—Inyõ tahãwyy ixi-ribi riteònykeki rixãwididÿÿnyra tamy tyyritiõ riritinymyhÿre.

³² Iwitxira rybe-di jiarÿ arukile tahe hãbu tahãwyy riatyra. Inyõ uritere òta òtana òraru-ki ixi-ribi tahãwyy riteònymyhÿre. Tai tahe hãwyy roimyhÿre hãbu witxira hãbuõ-wana. Tai tahe òta òtadumy kia hãwyy rininire. Adÿÿwe òraru-ò riteònyre tahãwyy riteònyre uritere òhyynaòle. Tai tahe tii adÿÿwe òrarunaòle heka riteònyre. Taile heka hãwyy hãbu witxiramy heka roimyhÿre ahãbuõ tahãwyy uritere hyynaòle riteònymyhÿre mahãdu hãbu heka. Tii heka tule òtadumy relemyhÿre hãwyy òta òtaduõ heka roireki wahe.

³³ Juhuhu heka ihetxiu kia wesemy Deuxu tamyreny kia rarybere:

—Taholatenyte kiamy Deuxu heka uritere ruiõmy atximahãbenyke Deuxu-ò biwinybenykemy marybemy bimyekeki biwinybenyke.

³⁴ Tahe jiarÿ heka kiamy adeeremy ararybekre. Aõwidÿÿmy ixi-di nohõtirenyõmy ryberenyõmy iwidÿÿmy. Ixinohõtidiÿÿmy ryberenyõmy ariwinykre biwawiòhenanyke wana biu-ribi wawiòhenanykre wana. Uritere heka tuu ryberenyõmykre kia wesemy biubrò-ki aõkõ biu dori Deuxu rynana rare. ³⁵ Kiamy uritere rybeõmy bedebrò-ki

aõkõ aõ biwinykemy aõmy mabekemy. Bede dori Deuxu idi ratximyhÿre rare. Deuxu waa elehyna dori bede rare. Jerusalẽ hãwãbrò-ki tule aõkõ, tii dori Iòlòtyhy hãwã rare. ³⁶ Tule arade-di widÿÿmy uritere dori rybeõmy kai dori awitxiranyõtyhy arade iura-ò ilyby-ò urile araykywydynakile tuu ratxike. ³⁷ Aõma araykywydynakile heka tuu riwixiranykemy idi tahõtinyinmyhÿte. Kiamy heka tarybemahãte iwidÿÿnamy teuremy tarybemyhÿte: –Kohe, kiale ariwinykremy marybeke ada aõkõre, ariwinyõtyhymy aõbo. Kiamy marybekeki iratylemy kohe, aõkõre myÿ aõbo. Sõwemy marybekeki tahe aõbina binahakÿle heka ròhònnykre.

³⁸ Ihetxiu bede ywina ròhònnyre.

Inyõ wixira rueõ ribinadÿÿnykeki, iny wixira tule iwesele riwinyke. Kia widÿÿdu rue heka ribinadÿÿnyke. Rue heka wilemy raòwynyrene rueõwilemy. Juhu tasÿ ÿjuõlemy raòwynyrene. Jiarÿ tahe rebedeerynyrene kawesemy.

³⁹ Inyõ aõbinamy adee riwinykeki, aõ aõkõ tamy biwinyke. Inyõ aõsÿny rihetenykeki, tule iwyò-di beake rehetenykemy. ⁴⁰ Uritere aòludu-ò ixiòwydÿÿõmy. Aõma ijõ aty ritakeki heka tule tamy arahana biwahinyke. Inyõ sohoji urixinamy adee ixidinymy reake wana. Inatximy heka tii-wana beake. ⁴¹ Inyõ ixitòedÿÿmy aõ aribi riwykeki tamy biwahinyke tule inyõ aribi aõ huòtemy riwyke wana. ⁴² Abròrò itue-di tamy òkeseõmyke iwòde-ki ihuòtemy biwahinyke.

⁴³ Ihetxiu heka taholatenyrene kawesemy:

–Kai heka aõ hãwã ludu mahãdu luomy heka madònnyhÿke.

Aòludumy aki ratxike wana tukumy atxike teramy atximahãke. ⁴⁴⁻⁴⁶ Tahe iwitxiramy ararybekre. Aòludu heka arabedeerynyke. Tukumy mabekemy inyõ aõhòkÿmydÿÿnana rotÿÿnyreri wana tamy rexitòenyke. Kia wese-ki heka inytyby riòremy mabeke, Deuxu riòremy wahe. Tii dori juu riòlòdÿÿnymyhÿre inybina tyre-ki wahe. Tule iny wiwihikÿ tule-ki aõma biu heka tule riteònymyhÿre. Aõma iny òbitikòdu mahãdu tule-ò. Tule òbiti mahãdu tule riteònymyhÿre. Aõma tukumy ahãte sohoji ratximyhÿre sohojile kai itukukeki. Kia heka awi aõkõ rare ibutumy òraru mahãdu heka tule riwinyremyhÿre kia wese. Aõma urile rybedÿÿ azry mahãdu, Aseriòre mahãdu. ⁴⁷ Tulesÿ kia aõma aõkõ rare aõma tule heka judeukòdu mahãdu dori tule riwinyke, tii Deuxu rierykõre. ⁴⁸ Òbitityhymy kaiboho boibeke. Aõma jiarÿ heka arabedeerynyrenyreri biu-ki inytybyreny ratximyhÿre dori òbitityhy rare.

6

¹ Wahisidÿÿna wiwihikÿ kai hãburu-ki iwahisidÿÿõmy iny-ò. Kai itxerenaõnamy biwahinymyhÿ. Aõkõkeki tiu inytybyreny-ribi bitaòtyhy aòwy awahisidÿÿna.

²⁻⁴ Kai biwahinykeu iny adee aõmybo rurumyhÿreó. Uritere ibutumy iny itxerenamy iwahidÿÿõmyhÿ. Inyõ-ò òbiti mahãdumy riwisÿnymyhÿre mahãdu, kia wesemy heka tii riwinymyhÿre heka. Dohodÿÿmy heto-ki tuu riwinymyhÿre kia wesemy tule ibutumy hãwãhãkÿ ruetyawetyamy tuu riwinyrerimy ihÿre. Inatyhy dori adee rarybereri: –Aõma wahisidÿÿnatyhymy heka adee rarybereri: –Wahisidÿÿnaõ ixidee ritamyhÿre. Aõbo Deuxu wahisidÿÿnaõ heka adee riwahinyõtyhy. Tai heka Deuxu wahisidÿÿnatyhy riwahinyõtyhy tamyreny. Iny-ò aõ biwahinykeki, abiòatyhy-ò belyyòke. Wasilemy tamyreny awiòhedÿÿna biwahinyke. Iny tybyreny dori ibutumy aõna aõna ròtena rieryre aõwahisidÿÿna adee kidiwahinykre.

⁵ Iwese budu mahãdu riwinymyhÿre wese uritere iwidÿÿõmyke. Kia wesemy aõkõ heka bexitòenyke. Ibuturu-ò rexitòenymyhÿre dohodÿÿna hetowo-ki heka lamamy rexitòenymyhÿre. Hãwãy-ki dori rexitòenymyhÿre ibutu itxerenakemy. Inatyhymy heka adee rarybere: –Atarasana ibutumy ritare. ⁶ Inatyhy dori ritare.

–Bexitòenykeu malòke aheto jurawo-ò. Ixi-di biijòtòbònyke. Ierykõnamy boo ratximyhÿreò heka bexitòenymy myike. Ibutumy heka boo aõbo wasimy iny riwinyriwinymyhÿremy robimyhÿre. Tai-ki tahe bede ywina wihikÿ heka adee kidiwahinykre. ⁷ Tule rexitòenymyhÿreu uritere irehemy idi lamaõmy uritere ixityre ixityremy tamy ixitòedÿÿõmy wiwesewesehyyle. Judeukõdu mahãdu dori kawesemy riwinymyhÿre. Kiamy heka raraykywydynanymyhÿre aõma rexitòenyre ehehekÿkeki heka roholatyhykemy rohõtinyinymyhÿrenyure uritere widÿÿõmy iwese tii riwinymyhÿre wesemy. ⁸ Inytybyreny dori rierymyhÿre aõmybo iny raraykynymyhÿré. Inyboho heka rexitòenymyhÿreu rierymyhÿre aõmybo inyboho rurumyhÿrenyure. Iny sõwemy rarybemyhÿrele aõkõ heka tii roholamymhÿre. Aõmybo iny rurumyhÿrenyure, heka bexitòenybenyke. Kia wese:

⁹ Wahareny, biu-ki atximahãte. Anityhy iny ibutumy rityhynykemy idi rierykemy watzireri.

¹⁰ Aiòlòna heka wymy kanake. Iny adeewile riwinykemy iwese biu-ki relemymhÿre wese.

¹¹ Wadeereny txuõ txuõ rÿsÿna bidiwahinyke.

¹² Waòrarunareny õhõtì-ribi bitosadÿÿnyke. Iwese jiarÿ inyõ òraruna wanohõtì iribi aritosadÿÿnymyhÿre wese.

¹³ Isiratyhy urihixina-ribi heka biwayrubunyke, òraruna-txi reseke lau. Aõna aõna bina-ò bidiwaijebenyke. Iòlòna, ruru, loosòna heka ahõrõhy rare. Kie.

¹⁴⁻¹⁵ –Inyõ ariixãwidinykeki iaõbina-ribi. Tule inytybyreny riwaiixãwididÿÿnyke. Deuxu iòraruna-ribi riixãwididÿÿnyke. Beinareheke wana.

¹⁶ Uritere aòsÿny bedeòtiidÿÿõmy iwese budu mahãdu rÿira wesemy. Tai heka byreõmy iny-di txuu rÿimymhÿremy widi retehemymhÿre. Wiji õhõtireny reake. Heka raòwynyra inarehena irareny. ¹⁷ Tai narehereheu tainarehenyete. Atarina-di ahãtemy beake aòsÿny bisuhòke. ¹⁸ Inywitzira heka anaeryõtyhy kai tenarehemy atxiteri. Inytybyreny sohojile heka rierymyhÿre. Inyõ tuu robiõtyhy. Tii tahe ibutumy aõna aõnamy robimy wasimy rÿiramy. Iribi tahe tii araòwynyrenyke.

¹⁹ Aõna aõna butudÿÿõmy tyy, nieru, aõna aõna wiwihikÿ butudÿÿõmy kabede-ki. Txudòera dori ibutumy kabede-ki tuu riroxike aõna aõnamy. Aõma rararÿÿnyke iaõmydÿÿna ibutumy rararÿÿnyke rahuke. Wasidu tamy ralòke. Iaõmydÿÿna-ò sõweò wyremy rasinyke iaõmydÿÿna-di. ²⁰ Kaki ibutudÿÿlemy heka biu-ò bibutunyke. Tai heka txudòera aõ riròõtyhy tule rararyõtyhy. Tule wasidu aõkõ rare. ²¹ Titxibo aõmydÿÿnana ratxireri iwesele taheka arayky ratximyhÿre. Biu-ki aõbo ada bede-ki aõbo. Aõma bede-ki araykywydyna ratxireri wana heka kakile taraykywydynante. Biu-ki araykywydyna ratxireri wana heka biu-ki heka arayky aõmydÿÿna butuna raykywydyna ratximyhÿre.

²² Arue heka loosòna wesemy rare. Aumy dee itÿnykeki heka aumy ibutumy loosòna-di tÿximy rarekre. ²³ Aumy ibinakeki tahe bede loro-ki matxike. Aumy bede lorohokÿ-ki ratxikeki ibinatyhymy matxike aõma butunale-di iny rõhõtinykeki heka tiu Deuxu iny riwiòhenyõtyhy. Deòdumy heka releõtyhy. ²⁴ Inatxi wedu-ki dori inyõ rityynyõtyhy. Tule heka tii roholamymhÿre ijõ-ribi tahe tõhõtì rosamymhÿre. Inyõ Deuxu deòdumy releõtyhy tii aõna aõna butunadile rõhõtinyinymyhÿreki. ²⁵ Tai heka tuu rarybereri adeereny. Uritere nohõtìyreõmy arÿsÿnamy tule atyymy, idi matykynykemy. Aumy dori rÿsÿna ratyre aõnityhymy ratximyhÿre. Tule aumy tyky ratyre aõnimy ratximyhÿre. ²⁶ Nawii-di inihe betehibenyke. Tiibohe heka aõòworumy aõkõ ròbròmyhÿrenyure. Aramyre heka aõma tarÿsÿna wydymy bederahymy tarÿsÿna riyrubunyõhyymyhÿre heto nihikÿ-ò. Deuxu biu-ki ratximyhÿré heka nawii riyrubunymyhÿre irÿsÿna tamy riwahinymyhÿre. Kai-boho tahe iratyretyhy toite, Deuxu-ki wahe. ²⁷ Sõwetyhymy maraykywydynanykeki aõbohe, arumy aõbo arirarehemy mariake. Aõkõre. ²⁸ Uritere nohõtìyreõmyke atyymy. Betehemyhÿ inihe noijasa-di. Aõma tiibohe heka raaõmysÿdÿÿõhykymyhÿre. Tai tyky wihikÿ-di rexitynyke. Tyy ixidee riwinyõtyhy. Ihãre tahe Deuxu rityynywihikÿre

heka tyy wihikỹ tamy riwahinyreri. ²⁹ Salomaõ heka itykynihikỹra. Ihãre tahe ityky heka awityhy aõkõ rare. Noijasa heka iratyre ityky wityhyre. ³⁰ Deuxu heka noijasa ritykynymyhỹre aõma noijasa heka wijilemy idi ihỹre. Biurasõmy tahe ixãwilemy reamyhỹre, risõra. Tii heka tyky adee kidiwahinykre. Nohõtiyreõmy tahe. Tii dori adee kidiwahinykre tykyõ. Aityhyna dori ibutetyhyre heka. ³¹ Tahe raykyõmy nohõtiõmy titxiribibo arỹsỹna bidiwykry, atyky amona. ³² Tyhydỹỹdukõdu mahãdu heka kiaõle heka ritõhõtidiỹnmyhỹre. Inytybyreny heka rierymyhỹre aõmybo tarumahãte. Ibutumy heka araerymyhỹre aõmybo taruterimahãte. ³³ Tii Deuxu aõma dỹỹnana sohojidile. Manaykynykeki heka tii ibutumy adee riwahinykre. ³⁴ Uritere nohõtiyreõmy aõbo biurasõ kia aõmydỹỹnana-õ. Rỹire dori sõwemy wiji biaõmysỹdỹnanykremy biwinykry. Iwitxiramy bidiwinykre iwitxira aõmydỹỹnanaõ.

7

¹ Iny witxira witxira-di ywisidỹỹõkeki. Aywisidỹỹna wesemy heka Deuxu ruxetõena-di ywisidỹỹmy araywinykre. ² Iny teywinyamahãte wesemy heka Deuxu araywinykre. ³ Kai heka õwõru nihikỹereõ arue-ki ijõdikeki, aõherekibo bederarasi sõmo-di inywitxira rue-ribi bitakemy atxiteri. ⁴ Tai heka kai bobiõtyhy itarasa-ki wahe. Arue-ki dori õwõruere ijõdireki heka bobiõtyhy. Õwõru ere dori aõraruna sõwemy rỹire wesemy heka atximahãte. ⁵ Kai texibõnyteri. Aõraruna-ribi juhoo bexiõbitinykre. Idi tahe aseriõre õraruna-ki biwiõhenanykre. Aõraruny-di rierymy idi õbitimy betehekre iõraruna-ribi iixitarasadỹỹmy biwiõhenanykemy.

⁶ Inyõ heka utura rati mana wiwihikỹ-di rehuõtyhy aõma ixỹni herina-txi. Ixỹni dori ityre rariake tahe riõnonyke adee heka kanakemy wahe. Iwese tule heka ijõrõsa-õ biwahinydỹỹõmyke. Rybewiwihikỹ hãbu õrarudutyhy-õ iwahisidỹỹõmyke.

⁷⁻⁹ Rexitõenykeki tahe bitake kia. Biekeki tahe tai mahake. Bihetenyekeki heka iny adee riraynyke ijõtõbõna. Inyõ heka Tyby-õ rỹsỹnaõmy rexitõenykeki, mana heka tyby tamy riwahinyõtyhy. ¹⁰ Uturaõmy rexitõenykeki tahe hemylala binahakỹ tamy tiu riwahinyõtyhy. ¹¹ Kai aõna aõna wiwihikỹ biwahinyke heka teerymyhỹte auladu-õ wahe, hãbu õrarudu hãrele wahe. Aõbo heka tule Deuxu inytybyreny inydeereny riwahinyke aõna aõnaõ wihikỹõ. Rexitõenykeki tahe tamy ariwahinyke. Inytybyreny heka tamy riwahinyke. Iwese iny witxira teyrubunymahãte wesele heka iny araywiny my ixi-di tahõtinyamahãte wese. ¹² Tule kai aõwiwi inyõ ixidee aõhebo rotỹỹnmyhỹkemy taruteri, kiaweselemy tamy botỹỹnymahãke. Kia heka Moisesi bedede ywina tyyriti-ki roire. Kiale Deuxumy rybedu mahãdu ribedeerynyre.

¹³ Biu bedede wiwihikỹ kia ryỹijõhỹtỹdile malokre. Heõty ijõ bederyijõ heka nihikỹ rare. Iny kia ryhykỹ irumy rakre heka isirare iny ibute kowa ralore. ¹⁴ Irumy nonona ijõ tahe ihỹtỹre. Ryy heka ihỹtỹre heka ibutere iny ryhỹtỹ-di rõtõdu timy bedede erydỹỹkõdu-õ.

¹⁵ Bexiijebenyke kia mahãdu lau Deuxu rybe rybedu mahãdu tyhymy aõkõ lau wahe. Budoeni wese ratximyhỹre inytyhy wesemy. Tawo-ki tahe inatyhy rare ahola debore wesemy heka ratximyhỹre. ¹⁶ Teeryte wesemy ibederaty-õ betehekeki. Hede-õ heka uvamy figomy tule tiu iratyõna. Iaõmydỹỹna-õ bierybenyke tibo roiré. ¹⁷⁻¹⁸ Tii heka bierybenyke aõhebo rotỹỹnyre wana teerytenyete. Tii heka riitxenanyõtyhy kia aõma matyty matynimy heka tiu biitxenanyõtyhy. Tule betehekeki, bierybenyke aõwesele heka õwõruõ bierybenyke. Aõma bederatyõ birỹsỹkeki tiu heka bederaty wihikỹõ arỹsỹõna õwõru ratyy-õ, bederatybinahakỹ tule rierykre. ¹⁹ Õwõruõ bederaty wihikỹmy raratynyõkeki heka hemy raõrõrõke rokoke. ²⁰⁻²¹ Kia weselemy heka iny teerytenyete. Aõhebo iny rotỹỹnyke wahe. Tai tahe terytenyete heka, tetehetenyterikile wahe. Õbiti mahãdu wesemy rarybemyhỹre. Tahe õbitimy aõkõre ihỹre. Sõwemy heka iny tawedumy riwaninire. Ihãrele tahe biu-õ ralõõtyhy. Deuxu tyhydỹỹdule tahe ralokre. Ywisidỹỹnatxu heka kawesemy wadee rarybekre. ²² Sõwemy iny wahe: –Wanyrỹ, Wanyrỹ, jiarỹ

hewa iny iwitxira sōwemy aijyy rarybemy rare wahe. Tule heka tyytybybina reteònymy rarewāhā. Tule deytēna wiwihikỹ heka ani-di rewinyhỹre. ²³ Tai tahe jiarỹ tamy ararybekre heka: —Kōrehe, kaiboho aō wamahādumy aōkō atximahāte. Umy reerykōre. Waribi bexitake. Aōraruna dori sōwere.

²⁴ Kawesemy heka iny bede eryna ratximyhỹre. Warybe-ò roholamyhỹreu heka aōwesele riywinymy rityhynymyhỹre. Kia hābu hetowidỹỹdu wesemy heka rare. Iheto heka manatyre-ki riwinyre. Tii heka ibedeery sōwemy ihỹre. ²⁵ Biu heka beōra heka rariamyhỹre. Iu tahe biu rejuxunymyhỹre, yhy rebonyre. Tahe tiu reseōtyhy manatyre-ki dori riwinyre. ²⁶ Warybe ijohonadu tahe iwitxiramy ihỹre. Hābu itxỹte tahe warybe-ribi aōwesele tōhōtireny rosamy reamyhỹre. Kaiboho aōbedeeryhykỹ aōkōre roire. Tii heka iwese hābu ŷnarakile heto riwinymyhỹ wese rare. ²⁷ Biu risebenykeu, beōra rareareu, yhy rebonyreu tahe iheto reseke, ibutumy iōre, rahura.

²⁸⁻²⁹ Ibutumy heka Jesuisi rybe erysydỹỹna-ò bede riòtiinyre. Tii heka hābu erysydỹỹdu wesemy tii ribedeerymyhỹre. Aō judeu wedu wesemy aōkō ribedeerynyre.

8

¹ Tiu hāwālò-ribi dobehedeu, sōwemy heka iny ihemy doidemyde webinadu, tybina heka tamy nade. ² Wowydyna rybe-di heka tamy rarybere: —Adee wikeki heka kai biwateytenyke. Jesuisi dirawyònyde: ³ —Wadee awire, arateytenykre. Tahe tamy tebò ritytere tamy reerimy. Ityybinana riteytenyre. ⁴ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Boholakre, iny-ò uritere rybeōmy.

Kai tahe makre xiwena wahidỹỹdu-ò xiwenaō biwahinykre. Idi tahe Moisesi bede ywina raryberewesemy xiwenaō biwahinykre. Kai tahe iny rierykemy heka yteny ratximyhỹre.

⁵ Jesuisi Kafanaō hāwā-ò rehemynyreu heka hābu soldado weduō tamy rehemynyre. Tii tahe Jesuisi-ò rexitòenyre: ⁶ —Wadeòdu biteytenyke raterenymy ratxireri waheto-ki. Sōwemy aōhōkōmy rotỹỹnyreri. Ibinatyhymy roireri rexisiranymy raratykōhykylemy. ⁷ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere: —Rakakre, tai ariteyteynykre. ⁸ Idi soldado wedu rariwyònyre: —Aōkōre, Kai hābu wiwihikỹ tate. Jiarỹ tahe hābu aō aōkōmy jiarỹ watxiwāhāre. Waheto-ò manalòōtyhy. Karibile marybekre tamy taile taile tahe wadeòdu reytekre. ⁹ Jiarỹ dori reyyre. Jiarỹ heka tule hābu weduōmy watxiwāhāre. Soldado heka sōwemy riwatyhynymyhỹre. Iny sohoji-ò aōma rakremy rarybemyhỹré heka, ramymyhỹre. Tule ijō dee rarybemyhỹre: —Manake, tai tahe namyhỹde. Ijō dee rarybemyhỹre wana: —Kai biwinyke, idi riwinymyhỹre. ¹⁰⁻¹¹ Tai tahe Jesuisi ribedeòtiidỹỹnyre irybe-ki wahe. Tahe rarybere erydỹỹna mahādu-ò: —Judeu mahāduy-ki tai rahaōre ijō-ki kahābu wesemy inatyhynana sōwereki. Sōwemy heka judeukōdu mahādu rityynykre kia weselemy. Ijō txu aō wiji aōkō heka riroxirenyke: Abraō, Ijai, Ijaò-wana biu-ki heka riroxirenyke bede ludu iny mahādu-wana. ¹² Judeu mahāduō ròirenyōkre tamy. Tule kaibohoō tahe aōhetykrebo. Ijō mahādu dori bede lorohokỹ-txi resekre. Taiki tahe irynamy rurykre aōkōmydỹỹnana-ò. ¹³ Taita Jesuisi soldado dinodu-ò rarybere: —Makre, timybo wiji tahōtinymy tetyhynyte wesemy heka rarekre. Iurele teòdu reytēre.

¹⁴ Iribi tahe Jesuisi Pedro heto-ò ralòre. Iriòre lahi heka aōma rubuna nihikỹ roimyhỹ. ¹⁵ Tahe Jesuisi rimyre tebò-di tamy rerire. Idi tahe irubuna iribi ròhònyre. Tai tahe tii ronyre. Ronymy tahe rỹsỹna riwinymyhỹ tamyreny. ¹⁶ Txiorotyhymy inyō didyde aōma tyytybybina nihikỹ-di ratximyhỹō. Iu Jesuisi sohoji rybeōmy rarybereu tahe aōwesele iribi ròhònyre. Kia webinadu didyde, tule reytēre. ¹⁷ Iwese ihetxiu Isaia ryberiti rarybere wesemy heka tule riwinyre: Jesuisi riwinyre. Kiamy wahe. Wabinanareny waribireny riwyre. Inatyhyre.

¹⁸ Iny sōwemy ributunyreu. Tai tahe taerydỹỹna mahādu-ò tii rarybere: —Rokoirenyhe kanawe-ribi ijà-ò. ¹⁹ Tai judeu mahādu, bede ywina bederydỹỹduō tamy rarybere:

—Awana arakre titxibo makreu heka ahékile anakre. ²⁰ Tahe Jesuisi dirawyònyde tamy heka rarybereri: —Ijòrò heka ihāloo dire, ibýt̃ dire, nawii být̃ is̃ dire. Tahe jiar̃, Deuxu Riòre Hābutyhyhyk̃ wahe, wahetoõre, waherinaõre. ²¹ Ka ijò iheludu mahāduõ tamy rarybere: —Wanyr̃, waha heka rurura. Tai heka juhūu arituunykre. ²² Tamy rarybere: —Manake, wijile biwaheludunyke. Rubuõmy r̃ira, rubu mahādu heka rituunykeny idi ratxireri.

²³ Jesuisi hāworo-ki ronyre tahe reurore. Ieryed̃ỹna mahādu riheludunyrenyre kia lawokile. ²⁴ Ahobetya-ki tahe yhy debore nihik̃ tamyreny rehemynyre. Tahe òbò nihik̃my resemyh̃re. Uritereribile yhyhyk̃ bee riòbònyra hāwò ril̃mynyke iòhòtyhyre. Jesuisi tahe r̃õmy roimyh̃ iu. ²⁵ Tai tahe ieryd̃ỹna mahādu heka riixad̃ỹnyre. Tamy raryberenyre: —Biwayrubunyke, Wanyr̃. Aõkõkeki, rukururenykre. ²⁶ Jesuisi tamyreny rarybere: —Aõherekibo kaiboho taberutenyteri? Aityhyna s̃we aõkõ atx-itenyteri. Jesuisi tahe r̃imy reare. Yhy debure-ò, òbò-ò rarybere: —Biyryke, bede binahak̃. Tahe aõwesele ibutumy riyr̃ra. ²⁷ Ieryd̃ỹna mahādu urile ribedeòtiinyre. Tiiboho raryberenyre: —Aõhābubo tii ih̃re. Òbò, tahe yhy-wana tamy roholare. Iwese tii rarybere wese rityhynyre. Irybemynale riwinyre.

²⁸ Kalileia aho ijò weribi ijana-ò ritehemynyre. Kowa bede heka Kadara inire. Tule hābu inatxi heka tyytybybina-di tai ras̃nyrenyre wabedewo-ki. Kiary-ki tahe ibutumy iny ruberure. Iribi tahe ròhònymy reare. ²⁹ Aõwesele heka ryrymy roirenyre Jesuisi-ò rarybekremy: —Aõwe wadireny tate, Deuxu Riòre? Kai aõbina binahak̃my wahõrõd̃ỹõmykre. ³⁰ Tahe kowa-ki ix̃ni juramy riroximy r̃imyh̃. ³¹ Tyytybybina tahe Jesuisi-ò rexitòenyre: —Biwatòenybenykeki, ix̃ni jurawomy aralorenykeny biwateònyke. ³² Tahe Jesuisi rarybere: —Bòibenyke hābuwo-ribi. Tahe ròirenyre ix̃niwo-ò. Ix̃ni jura tahe ibutumy rejuxunyre ijòtira-ribi. Berawo-txi tahe rabòròròre. ³³ Ix̃ni-di itxeredu mahādu tahe hāwā-ò roirenyre ijyymy. ³⁴ Kia hāwā ludu mahādu tahe roirenyre Jesuisi-ò itxeremy. Tai tahe tamy rarybere ibede-ribi ròhònykeny.

9

¹ Ribererenyre aõma hāwò nihik̃ỹro-ò reuròrenykeny kanawe-ribi ijà-ò. Tai tahe Jesuisi tahāwā-ò rehemynyre. ² Tai tahe didydenyde weryrybòõ byre-di idi betyky-di ramyremyrenymy roimyh̃re. Tahe hābu mahādu inatyhyna Jesuisi rieryreu heka hābu dee rarybere: —Waexi, beysake, aòraruna dori reixāwidid̃ỹnyra. ³ Tai tahe ritid̃ỹna bederyd̃ỹdu mahādu retehereri. Ixideele heka rarybemahā: —Kia heka ibinamy Deuxumy rarybereri. ⁴ Iyky Jesuisi rieryre tahe tamyreny rarybere: —Kai aõbo ibinamy waki tahateri arayky-ki. ⁵ Timybo heka kaiboho tahõtinyteri. Aõma iòraruna ariixāwidinyke aõbo ada iumy ariteytenyke aõbo? Aõbohe isiratyhyre wadee tahõtinyte wahe. ⁶ Deuxu-ribi waruru dire. Kabede-ki heka òraruna ariixāwidid̃ỹnyke jiar̃ heka Deuxu Riòre Hābu tyhyhyk̃ rareki wahe. Tamy rarybekre: —Myike, abyre bimyk̃re ta mariakre as̃-ò. ⁷ Tai tahe hābu aõwesele r̃imy reare. Tahe taheto-ò rare. ⁸ Tahe bede inysòwetyhy heka ribedeòtid̃ỹnyre. Deuxu heka wowydyna riwahinyre. Tii iny-ò ruru riwahinyreki wahe.

⁹ Jesuisi iribi rariamy rare. Tai tahe tii Mateu-wana heka witxi reare ryki: —Jiar̃ heka nieru butud̃ỹna heto-ki ranymahā. Jiar̃ rebutunymahā aõma inyòwyd̃ỹna heka rebutunymyh̃re. Iu Jesuisi wadee rarybere: —Manake waeryd̃ỹnaõmy heka beleke. Tai tahe jiar̃ tii-wana heka rare aõwesele heka ihemy rare.

¹⁰ Tai jiar̃ retobinyre kanakemy waheto-ò. Waheto-ki riroxikemy taeryd̃ỹna mahādu-wana. Tai tahe s̃wemy heka iny waery mahādu dòidenyde, òrarudu nihik̃ mahādu wahe. ¹¹ Tule heka fariseu mahāduõ tai ratximyh̃. Tahe Jesuisi eryd̃ỹna mahāduõ kiaõ-ò heka rarybere: —Aõherekibo Jesuisi òrarudu nihik̃ mahādu-wana riroxireri? ¹²⁻¹³ Tai Jesuisi roholarehe tamy rarybere: —Aõma òhotibedu heka, webinadu

mahādulemy aōnityhymy rarumahāre. Ōhotibedu-ò kanakemy. Binadu mahādu-ò tahe tiu ararariōwyōtyhy aōma òbiti widỹỹdu mahāduòle heka anade. Warurumy rurumyhỹle mahādu ariwiòhenanykemy anade. Aō awihikỹmy ixi-di rōhōtinyrerìò aōkō wahe. Deuxu Ryberiti-ki tahe kaweselemy roire:

Ixiwe heka wadee awiōre aruxetòena wadee awire.
Kaiboho bierybenyke aōbo katyryriti rare.

¹⁴ Tahe Jesuisi-ò rarybere Joaō erna mahādu: —Aōherekibo Joaō Sebedeỹỹdu kia erydỹỹna mahādu renarehemyhỹre rexitòenykreu. Fariseu mahādu erydỹỹna heka tule heka renarehemyhỹre. Ihārele taheka aōherekibo abedeerydỹỹna mahādu heka tiu iwesemy riwinymyhỹre. Aōherekibo ka. ¹⁵ Taita Jesuisi dirawyònyde: —Iu iny inyhāwymy roimyhỹreu heka iny reysamyhỹre. Aōma kia weryrybò hāwyy kialina heka teysamy ratxirerimyi ihỹre. Tiu rirubunyōhymyhỹre teti-ò. Tahe aōutxumy tahe weryrybò hāwymy heridu heka inyō ritakremy ratximyhỹre. Iu tahe renarehekere heka. ¹⁶ Uritere inyō deratyby ritòbònyōtyhy tyytỹmyra-di. Inyō itòbòna tỹmyra-di ritòbònykeki, raykake heka iura ranihikỹke. Aōma iwesele rare aōma vỹ tỹmyra iròdutyy tỹmyrahakỹle ritidikreu. Aōma itỹmyra-ò heka iròdutyy itỹmyrahakỹle raykake. ¹⁷ Aōhe tiu vỹ tỹmyra iròdutyy tyby-ò rihynyōtyhy. Inyō kia wesemy riwinykeki taheka raykake heka rejuxunykere irube. Ihyna heka rabinake. Vỹ wihikỹ taheka aōma iròdutyy tỹmyra hyynawo-ki ka awimyi rỹike.

¹⁸ Iu dohodỹỹdu hetoō bede erydỹỹduō heka Jesuisi-ò nade tariòre rurureki wahe. Tai ta Jesuisimyi reālāre tami heka rarybere: —Aōma wariòre rarurura wahirari wahe. Kai waheto-ò manake wariòre ruru-ribi biixixanykremy. ¹⁹ Tahe Jesuisi taerydỹỹna mahādu-wana roirenyre tii wana wahe. ²⁰⁻²¹ Tahe hāwyy rōhōtinyre heka: —Jikarỹ heka ityky reroti-kò karirikrekule karekytekre.

Tii dori ihālubu rihyōhy raremyhỹre waò inatxi reurò beòramy. Iòhòmy iribi reare. Ireroti wereysanakile rimymy resere. ²² Taita Jesuisi ròsemy reare. Tuu robire tami rỹraxire: —Lerỹ, awi heka rare. Aityhyna heka arateyteynyre. Inatyhymy teyteta. Tai tahe hāwyy aōwesele reytemy reare. ²³ Idi tahe aōwesele rehemynymy reare. Judeu wiuna bedeerydỹỹdu heto-ò rehemynyre. Tai heka hāwyy sōwemy robumy rỹimyhỹ rubura-ki rawiunymy rỹimyhỹ. ²⁴ Tai tahe Jesuisi tamiyreny rarybereri: —Bòibenyke hewahe. Hirarihikỹ heka ruruōhyky roireri. Urile heka rōrōmy roireri. Tahe iny rutxuenyre. ²⁵ Tai iny sōwemy ròhònyre iribi. Tahe Jesuisi ralòre titxibo hirarihikỹ roireriò. Debò-ki rimyre tahe riteytenyrene. Rexixare ixyby. ²⁶ Ibutu bede bedemyhe inina-ò roholare. Kia deytana riwinyraò.

²⁷ Tahe hābu ruetà inatxi Jesuisi riheludunyre heka. Kia hetoy-ribi wahe. Tami heka raryberenyre: —Kai heka iòlò Davi riokore tate. Tai tahe ruxetòena-di biawotòenyke. ²⁸ Idi tahe Jesuisi taheto-ò ralore tai rasỹnymy ratximyhỹò. Iny mahādu ihewomy rare tahe ralòre. Tami rarybere: —Inatyhymy aōbo tetyhynytenyete, ixyby arāitxeredỹỹnykeò. Tiiboho raryberenyre: —Kohe Wanyrỹ, retyhynyre. ²⁹ Jesuisi rarybere: —Ainytyhynadireki arue tabita. Aōwesele robirenyre. ³⁰⁻³¹ Jesuisi heka rarybere tarurumy tamiyreny uritere ijyōmykremy. Tai tahe aōma ròirenyre ibutuko relyyrenyrene.

³² Idita tako-ò rexidorunymy reareki tasỹ kia hābuò-txi reare tyytybybina-di ratximyhỹò. ³³ Tahe Jesuisi-ò didydenyde hābu irybeòna kia tyytybybina òraru-ki wahe. Jesuisi tuu òlòdỹỹnyre iribi. Iule tahe hābu aōwesele heka rarybere iroo-ki. Kia iny ibutumy ribedeòtiidỹỹnyre. Timy heka rarybeòhyre iko-ki juhūu raremyhỹu. Tuu rabiòhe iwesedỹỹnadumy. ³⁴ Idi tahe fariseu mahādu rarybere: —Tyytybybina-di ratximyhỹre. Tai heka tyytybybinahakỹ reteònymyhỹre iny-ribi. Ihārele heka Satanasi-di ihỹre. Tyytybybinatyhy wedu heka ratximyhỹre.

³⁵⁻³⁶ Idi tahe ibutumy hāwā hāwā-di Jesuisi rariami rare ròbedeerydỹỹmy. Judeu mahādu dohodỹỹna heto-ki relyymyhỹre, Rybewihikỹmy. Tai Iòlòna kia ritỹnymymy

tuu relyyomy. Ibutumy iny bina bina kia heka riteytenyre. Iny nade ihewo-ribi. Sōwemy heka iny aōna aōna bina binahakỹ riwinymyhỹre idi rỹimyhỹ. Titxibo rakre heka rieryōhykymyhỹre ta aōna aōna òraru-ki idinoduōreki wahe. Tai tahe Jesuisi riwotòenymyhỹre ibutumy tiiboho dori budoeni wese ratximyhỹre, itxeredu ihoōreki. ³⁷ Tai tahe taerydỹnana mahādu-ò Jesuisi rarybereri: —Iny heka maixōmo sōwehekỹ rỹira wese heka iny ratximyhỹre. Aōma ibutelemy heka arixidu rỹira. ³⁸ Bexitòenyke Deuxu-ò. Tii heka bederomy maixōmo rỹira wedu rare. Bexitòenyke tamy aōbo maixōmo arixidu-ò kiditeònykemy. Irybe-di heka raaōmysỹdỹkre ibedero-ki. Ibutu bedero-ki heka idi raaōmysỹdỹkre.

10

¹ Ributumy Jesuisi aōma tawa-ò inatxi reurò kia bede erydỹna mahādu. Tamy heka ruru riwahinyre. Aōma tyytybybina riteònykemy. Tule tamy riwahinyre ibutu binana deytana heka riwahinyre tamy.

² Kia heka tadeòdỹmahādurenynimy ararybekre. Juhuu heka Simaō Pedro. Juhuu heka Simaō inire, ihewomy tahe Pedromy naninide. Andre ijō. Tii heka Pedro seriòre rare. Txiau, Joaō-wana heka Zebedeu riòre rare: ³ Filipi tasỹ ijō rare. Idi tahe Bartolomeu ijōre. Tome ijōre. Mateu ijōre, jiarỹ wahe. Jiarỹ nieru tarasaduō rare, imposto tarasadu wahe. Ijō Txiau tasỹ Afeu riòre rare. Tadeu ijōre. ⁴ Simaō ijōre. Tii Kana bede luduō rare. Judasi Isariò ijōre. Tii heka Jesuisi tyhedỹdu rare.

⁵ Jesuisi taerydỹna mahādu waòinatxi reruòmy riteònyre. Tamyreny rarybere: —Judeukōdu mahādu-ò aōkōkre reteònyre. Aōma Samaria mahādu hāwā heka ralòohyymyhỹre. ⁶ Kaiboho heka bòibenyke judeu mahādu-ò sohojile. Tiiboho Israeli riokore mahāduō ihỹre. Aōma budoeni reòsamyhỹre mahadu wesemy tiiboho ratximyhỹrenyre. ⁷ Aōma tamy marybebentyke: —Deuxu Iòlòna biu-ki heka aōwesele kedehemynykemy ihỹre. ⁸ Webinadu mahādu heka biteytenyke. Aōma iny rubu-wana witxi beakeki, biixixadỹnyke rubu-ribi. Tykybina yjy yjyhykỹ-ribi iny biteytenyke. Tyytybybina inywo-ribi biteònyke. Iwese aō tetate wese iòwykō heka ijō-ò biwahinymahāke, iòwykō wahe. ⁹ Uritere nieru wydyōmy, womati tỹrỹrỹhỹkỹ nieru aōkō, prata womati nieru aōkō, cobre womati nieru aōkō wahe. ¹⁰ Aōma anieru hyna nihikỹ wydyōmy, awa ijō wydyōmy, ijō dera wydyōmy. Aōma òwòru arirana wiòhedỹna wydyōmy. Aōmysỹdỹdu taòwy riwykre. Kia òbitire. ¹¹ Hetoō malòke. Kia heka arayrubunykre. Adee riwahinykre ibutumy aōmybo rarumyhỹkre. Iu hāwā-ò malokreu, hābu ityhydỹdu mahāduō biijekre. Taihyy bonykrehyy tahe iwitxira hāwā-ò iribihyy my makre. ¹² Iu hetoō-ò malòkeu Deuxu ywina tamy marybekre, Deuxu deysanamy wahe. ¹³ Kai awimy ityhydỹdu hetomy rỹike wana, biwahinyke aālana tamyreny. Kai òbitimy aōkō atxiteri wana tahe uritere tamy Deuxu deysanamy tamy wahidỹōmy. ¹⁴ Aōma tii arybe-ò roholakōkeki, kai hāwā-ribi bexitake taheto-ribi wahe. Tahe iribi bòhònykeu tahe awabrybyxi biubỹtỹnyny bòhònyke. Tii tahe tamyreny rioimyhỹre. Aōma tamyreny ibinatyhykre. ¹⁵ Inatyhymy heka adee ararybekre. Sodoma hāwā mahādu, Komora hāwā mahādu inatyhymy heka ibinare tamyreny tahe isiraōkre aōhòkỹmy dỹnana wahe. Aōma kia hāwā arybe-ò raholara heka kia ratyre heka tamy isiraōkre. Kia hāwā tahe aōnityhymy aōhòkỹmy rotỹnykre. Ywisidỹna txu heka rỹekreu wahe.

¹⁶ Iwese budoeni ijòrò aholay-ki rỹikre wese heka kaiboho boibekre. Hemylala erydỹna wesemy heka maraykynykre. Idi tahe sōwemy aōma ywina-di maraykynybenykre bòtòewesena-di. ¹⁷⁻¹⁸ Uritere inatyhy heka aramykre araròtenykre dohodỹna hetowo-ò adi ralokre. Waòraru-ki heka bede dinodu mahādu heka araywisidỹnynakre. Judeukōdu mahāduko Rybewihikỹ Tỹmyra rarybekre. Tiiboho arahātenykre. ¹⁹ Aō heka belyyke ikoreny ibutumy roholakemy. Aramykeu heka uritere nohòtiòmyke aōmybo

marybekremy ywisidỹna-ki wahe. Bede heka ariwahinykre rybe ibededỹnanau. Rybeõmyke, urile rybeõmyke. ²⁰ Kai ixivanale aõkõ marybeke. Aõma Deuxu Tyytybytyhy arãwiõhenanymhỹrenyre. ²¹ Inyõ heka taseriõre rityhenykre. Tybyõ tule tariõre rityhenykre. Aõma iriõre tasỹ tyby-ò iky reakre idi rirubunykre. ²² Ihyy ibyrymy heka aluu aõkõkre waðraru-ki. Ibutumy iny deramy rarehyyke waðraru-ki: Inyõ tule õbitimy rarekreki, ikonanatxu-u, Deuxu Iòlõna-ò ralokre. ²³ Tahe anatakre. Aõma hãwãhãkỹõ-ki atxikeki mahenykre ijõ hãwã-ò. Ihewoludu ikonana hãwã hãwãhãkỹ-ribi behemykyke-ribi tahe adòõsekre. Judeu hãwãhãkỹõ-ò behemykykreõule tahe adòõsekre, jiarỹ Hãbutyhyhykỹ wahe.

²⁴⁻²⁵ Aõma bedeerydỹdu mahãdu tahe aõma ierydỹna mahãdu ratyre rare. Tule iwedu deòdu ratyre heka ihỹre. Iwesereny tahe boibebenykre. Tahe awedu tate. Inyõ tahe riwarinimhỹre Satanasi, Belisibu wahe raremy. Tahe iwesele heka iny araninikre waweselemy, ibinatyhyre wahe. ²⁶⁻²⁸ Jiarỹ adee wiji relyreri. Biurasõmy heka tuu bedelyykre ibutu ijohonanamy adeereny relyreri. Wasimy wijirumy adeereny relyyre. Biurasõmy tahe ibutu ijohonanamy tuu belyybenykre. Uritere ilau brebuõmy. Aõbo wasimy rỹre heka ibutumy ratỹnykre. Uritere ilau brebuõmyke. Adeelekre rirubunykre atyytyby ta rirubunyõtyhy. Iruruõre dori atyytyby rirubunyké. Deuxule tahe bityhynyke. Tii dorihe iruru-di heka rare. Tii bede luru-txi heka atyytyby bede luru heõty-txi heka adi rehuke. Bityhynyke idile maraykynyke. Hãbu lau brebuõmy hãbu aõbina bina riwinymhỹre lau brebuõmy. ²⁹ Nawiiõ iny riwymhỹre womati nieru iyja-di, iõwy riõre iny heka riwymhỹre. Ibutumy heka Deuxu nawii rieryre sohoji sohojimy. Tiu heka Deuxu rieryõhymhỹre nawii sõmo rurumhỹreu heka tiu rieryrykõmy idi reteheõtyhy. Kiawese aõbo tahõtinmahãte. Aõkõre, inatyhymy idi retehemyhỹre. Ijõ rurumhỹreu heka tuu robimhỹre. Aõma Deuxu heka anaerymỹre nawii sõmo ratyre heka aumy rierymỹ. ³⁰ Ara erymy heka aõma arati-ki tiwesebo radeti rỹimhỹre heka rierymỹre. ³¹ Breburenykõmykre, kaiboho dori nawii ratyre Deuxu-ò toite. ³²⁻³³ Kai marybeke: —Jiarỹ retyhynyre dori tahe umy arelyyke. Jiarỹ heka umy ararybeke inynyrỹ dee biu-ki wahe. Iny sõwehekỹy-ki riwatxiõnykeki tule aratxiõnyke jiarỹ Wahako-ò. Jiarỹ heka suò anade.

³⁴ Aõ ywina wydymy aõkõre heka anade. Jiarỹ heka ywina aõkõre diwyde. Bedejeijeidỹmy anade iribi wadee wou rỹikremy. Hãbu heka tybe òludumy rarekre.

³⁵ Tule hãwyy tadi òludumy arisynykre. Tule iriokorese tariõrelahi òludumy arisynykre. Aõma inyõ òludu heka tasỹ mahãdu òludumy rarekre.

³⁶ Boluu adireny boreny heka boibekre. Kia luumy heka boibekre. Tai tahe iratyremy boibekre aõkõkeki tahe waluuõkeki tahe wahõrõ mahãdumy aõkõ boibeke.

³⁷⁻³⁹ Kaweselemy boibeõkeki. Tai tahe kai wahõrõ mahãdumy aõkõhe mabekre. Aõma biyrurubunutyhykeki tahe kai ihãrele aõkre. Aõma kai waðraru-ki aõhõkỹmy botỹnykeki wadee waaõmysỹdỹ õraru-ki inyõ anarubunykeki aõhe adee rutỹnykeki. Tai tahe aumy ròhõnykre inyõ tasỹ-ò aradykeki iwese tii tasỹ-ò riwadyra wesele heka aradykre.

⁴⁰ Tii riwadyra wana Deuxu heka ridymhỹre riwateõnyreki wahe. ⁴¹ Deuxu rybeduõ bidybenykeki. Tii Deuxu-ò arãwahinykre. Deuxu adee uriiõno kadiwahinykre. Adeereny kidiwahinykre. Wahisidỹna ritakre wese heka tule kai bitakre. Adeereny ararybekre. Deuxu hõrõ mahãdu heka bimymahãbenyke. Aheto-ò bidybenyke hãbuwi ihỹrenyre. Tii-boho dori wese uriiõno ritarenykre wesele kaiboho bitabenyke. ⁴² Kai uladu-ò bemonãõ biwahinykeki bedi imonamy. Tai tahe kanakre inatyhymy adee aõ kidiwahinykre. Kai waðraru-ki ityhydỹdu-ò bee biwahinykeki, inatyhymy heka aõwy adee kanakre.

11

¹ Jesuisi heka rexihure aõma taerydỹna mahãdu waðinatxi bedeerydỹna-ribi. Kia bede ywina tamyreny riwahinyre. Rexihureu tahe rare ròhõnyre iribi hãwã-di. Aõma

rybe ritỹnydỹỹmy rakremy hãwã hãwã-ò.

² Idi tahe ròtenywokile heka iu Joaõ roimyhỹ. Aõbo Jesuisi tahe iu aõna aõna wiwihikỹ ritxienymyhỹreu heka Joaõ tamy roholare. Ròtenywo-ki roimyhỹ-ribi. Idi tahe Joaõ taerydỹỹna mahãdu riteònyre Jesuisi-ò dỹỹraximy: ³ —Kohe, anaraòdenyde tate. Aõma Deuxu deòdỹỹna wahe kanakre aõbo ihewo-ribi. Ariraòrenykre aõbo urihimyò. ⁴ Tai Jesuisi rirawònyre: —Aõma bòòsebenyke ixybyle Joaõ-ò. Belyybenykre ikò aõna aõna wiwihikỹ rewinyre arureny-ki tule tabite wamyreny. ⁵ Aõma iruetàhàkỹ heka. Reruedỹỹnymy rare wahe. Itiere tasỹ retinywãhãre dinoduhukỹ ityy reytemyhỹre. Aõma ijõ Rybewihikỹ Tỹmyra roholaõhyymyhỹre tasỹ tule reijohonadỹỹnyre. Aõma rubu tule rubu-ribi reixixadỹỹnyre. Rybewihikỹ Tỹmyramy heka retỹnydỹỹnyre ibutu iny-ò wahe, iny aõkõ mahãdu-ò wahe. Tule Joaõ-ò marybebenyke kaweselemy wahe. ⁶ Maratyhybenykeki, beysabenyke.

⁷ Iribi ròhònyreu tahe Jesuisi heka rarybere Joaõ bededỹỹnanamy. Aõmybo wahe Joaõ-di ròhòtinyreny aõmy tuu bedi nohòtinyreny tamy itxereny bederahy ròirenyreki wahe. Otxirarade wese yhy-ki tahòtinyteri. ⁸⁻⁹ Ada aõma hãbu urimynodutyhymy aõbo idi ròhòtinyreny. Aõma butòre wesemy idi ròhòtinyreny. Ada iwitxiramy aõbo idi tahòtinytenyete hãbu tyywihikỹdiremy idi rahòtinytenyete. Iòlò taheto wihikỹ-ki ratximyhỹre. Aõkõre, kia iny heka aõ Deuxu rybeduõmybo tahòtinytenyete. Inatyhy tii kia rare. ¹⁰ Iratyre heka tii rare. Aõma dori Tyyriti-ki rarybemyhỹre:

—Tii heka wako-ki kadehemynykremy ratximyhỹre, wamy relyykemy, wary riywinymyhỹre.

¹¹⁻¹⁴ Inatyhy heka rare. Tii heka ibutu hãbu ratyre ratximyhỹre. Ihãrele tahe heka Deuxu Iòlòna-ki heka ijõ iny iratyre ratximyhỹre. Hãbu binahakỹ heka Deuxu Iòlòna-ò raaõbinanymyhỹre. Joaõ rexideleny rybe itỹnydỹỹmy rexidelenyreuhyyle heka ritelemy ralore. Tule wiji nalòmyhỹde sòwemy. Iu Joaõ rehemynykõle heka tuu rarybemyhỹre ibutu Deuxu rybedu mahãdu heka tuu rarybemy raremyhỹ. Tule Moisesi bede ywina kia rarybere. Tii Eliasi wesele ihỹre. Tetyhynytenyete aõbo. Iwese Deuxu rarybereri wesemy heka tii nade. ¹⁵ Inyõ ierysomy rurukeki, roholake wiji. Aõmybo ararybekre kainymy tiwesebo rỹimyhỹremy. ¹⁶ Tiibohe heka iwese weryry uladu risinymyhỹre wesemy ihỹreny. Kiamy heka tiinamahãdu-ò rarybemyhỹre: ¹⁷ —Jiarỹbohe heka aõma wiunawihikỹ-di rawinymyhỹreny. Idi tahe teysatenyõhyymãhãtenyete. Tahe wiuna bederarysyna-di heka rawiunymyhỹreny. Ta bedewoõhyymãhãtenyeteri. ¹⁸ Joaõ Sebedỹỹdu heka riroxiõre. Vĩmy riõõre. Inywesereny tai tarybetenyete: —Tii raitxỹtemy ihỹre. Tyytybybina-di ihỹre. ¹⁹ —Jiarỹ Deuxu Riòre heka rehemynyre Hãbutyhyhykỹ wahe. Jiarỹ reroximyhỹre. Reõmyhỹre tahe kiaboho heka waluu aõkõ heka toite. Urile heka wamy tarybemyhỹtenyete wabyre nihikỹremy wabemomohõkỹremy. Aõma òrarudu kia liinatyhy heka jiarỹ rare. Aõ ikõkõlemy heka taraykynymyhỹtenyete ihãrele taheka òbitilemy ixi-di tanohòtimyhỹtenyete.

²⁰ Jesuisi heka sòwemy aõwiwihikỹmy riwinymy raremy. Ihãrele heka imahãdu rityhynyõhyymyhỹre heka. Kia Jesuisi heka rarybere kia hãwã mahãdumy. ²¹⁻²² Orasi hãwã aõ heka adee binatyhymy kanakre amahãdu-ò wahe. Besaida hãwã mahãdu, kaibohe aõna aõna wiwihikỹmy tabitenyete ahãwãreny-ki. Tiu heka ixi-txi õhòtirenny reaõhykymyhỹre. Jiarỹ aõma Tiro hãwã-ki Sidõ hãwã-ki aõna aõna wiwihikỹ ariwinyre wana inihe heka ixi-txi tõhòtirenny reare iniheka saumy tyky rexitynyre tule brybysi ixityrenny heka rexihumy. Sidõ hãwã Tiro hãwã heka urihimyò adeereny isirakre. ²³⁻²⁴ Kafanaõ hãwã mahãdu! Kaibohe heka tule ixitxirenny õhòtirenny reaõhykyre. Aõma kaibohe heka awireny ixidirenny tahoòtinymãhãtenyete, awityhyremy. Kaibohe heka òhòtenamy bekoabenykre bedebina heòtyhykỹ-ò dori besebenykre. Sòwemy dori aõwiwihikỹmy kaibohe tabitenyete. Deysana wiwihikỹ-di wahe. Tiu heka ixi-txi õhòtirenny reaõhykymy

aòrarureny-txi. Aõ wiwihikỹ Sodoma hãwã-ki rewinyre wana wahe. Tiu heka rabi-naõhyre inihe heka wiji-ò. Aõkõ botỹỹbenykre aõma Sodoma hãwã ratyre heka aõhõkỹmy botỹỹnybenykre, Deuxu ywisidỹỹnatxu.

²⁵ Tahe Jesuisi rexitòenyre Deuxu-ò: —Waha, biu bede-wana iwedu atximahãte. Kai uladu-ò aõna aõna tetỹnynyte. Tewòmahãte heka kia ibedeeryhykỹ lau heka tewòmahãte. Kai ix-di bedeeryhykỹmy rõhõtinyinmyhỹre lau wahe. ²⁶ Tii heka adeewinare. ²⁷ Ibutumy heka Waha wadee riwahinyre tii heka riwaeryre. Jiarỹ tule tii reeryre. Aõma ix-idee wikeki inydee ariteòsinyke. Timybo Waha rare. ²⁸ Elehydỹỹmy buruke aõbo? Manake wadee. Jiarỹ heka araelehynykre. ²⁹ Walòtityreherina ixidee bitidibenyke. Tai tahe wawana maaõmysỹdỹỹbenyke. Arabederynykre heka ywina-di. Aritidiòtyhy heka aõ utxiehekỹ atyreremy. Elehyna adeeremy ariwahinykre awo araykyreny-ò. ³⁰ Aaõmysỹdỹỹna adeeremy rewahinymyhyre isiraõre heka. Iutxiemy aõkõ rare.

12

¹ Sabado txuu, judeu elehynatxu Jesuisi rariamy ròirenyre maixõmoni oworu-ki. Tahe rekoarenyre aõma maixõmoni oworuro-di heka irenyre. Kia heka tahe Jesuisi taerydỹỹna mahãdu heka riarimyhỹre aõma riyrenykremy rama rahuraki. ² Iu-ki tahe fariseu mahãduõ rethemyratximyhỹre. Tiiboho tahe rarybere kia Jesuisi-ò rarybere: —Kia hewa brebuna rare aõma sabadotxu riwinymyhỹre: —Aõherekibo aerydỹỹna mahãdu iu riwinyrereri. ³ Tahe Jesuisi tamy rỹỹraxire aõma ijyomy ikoreny relyyre iwese Davi riwinyre wesemy heka riwinyrereri ramy rahureu. ⁴ Davi riki heka ralòre Deuxu dohodỹỹna hetowo-ò heka ralore. Tai tahe rirỹsỹmyhỹ kia aõma xiwena-ki heka riymy. Kia orotxu heka aõma xiwena-ò hidỹỹna mahãduòle rỹimy. Tahe ihãrele heka riyrenyre heka. Taijoi mahãdu-ò riwahinyre. ⁵ Kia wesemy aõma tariakõte bede ywina tyyriti-ki wahe. Aõma xiwena wahidỹỹdu heka rityynyõhyymyhỹre. Aõma sabadotxu kia wahisidỹỹna. Xiwena bede ywina wahe. Iu dohodỹỹna hetowo-ki ratximyhỹu. Tii heka sabadotxu bede ywina rityhynyõhyymyhỹre. Tahe heka aõbina bina riwinyrenyõhyymyhỹre. Kia tahe heka tule heka bede ywina tyyriti heka ritidỹỹna roire. Idi tariatenyõte. ⁶ Inatyhymy heka adee ararybekre. Inyõ kaki ratxikeki jiarỹ heka kaki heka inyõ ratximyhỹre aõma dohodỹỹnahakỹ heto-ki wahe. Dohodỹỹdu mahãdu ratyre heka watximahãre jiarỹ wahe. ⁷ Kiamy heka ritidỹỹna rỹimyhỹre. Jiarỹ heka xiwena luure ihãre tahe sõwemy heka iratyre ruxetòena luure. Jiarỹ aõma xiwena luure ihãre tahe iratyre heka aõma ruxetòena luure sỹ. Kaiboho terytenyete wana. Aõma heka ibinamy tarybehyyynyhỹte inyõ teòsamy ratxikeò. Aõma aõ riwinyrenyõhyyre. Kiamy wahe. ⁸ Jiarỹ dori Deuxu Rìòre Hãbu watximyhỹre. Jiarỹ tule aõma sabadotxu wedu wãhãre.

⁹ Tai tahe Jesuisi nade heka ixby aõma tohodỹỹnareny heto-ò. Ralòre heka sabadotxu. ¹⁰ Hãbuò ratximyhỹre debò binare. Debò rayjayja ihỹmyhỹre. Tahe fariseu mahãdu heka Jesuisi-di mynamy ratximyhỹre. Aõ rybebinamy rarybeke òraru-ki rimykyre. Tai tahe rỹỹraxire Jesuisi-ò: —Timyrebohe brebuna aõbo sabadotxu deytedyỹ ada aõkõre aõbo. ¹¹ Tai ta Jesuisi rirariwònyre: —Kaweselemy rõkõhõtinyinrekye. Kai heka aõmy abudoeni sohojilere. Sabadotxu heka reseke hãlooro-txi aribi. Timybo mohõtinyke aõma bitake hãlooro-ribi. Inatyhyre aõbo. Sabadotxu hãrele bitake. Kohe, inatyhyra. ¹² Hãbu heka budoeni ratyre heka iòwy rare. Aõma sabadotxu aõwaxinyre heka reyteke. ¹³ Tai hãbu-ò rarybere Jesuisi: —Ebò biditytyke. Debò ritytyra ta wiwesele debò relere awimy. ¹⁴ Fariseu mahãdu heka wii ributunyre, iribi ròhòrenyreu wahe. Widee raryberenyre: —Aõma timybo rikisỹnyrenykre rikimynyrenykre rikirubunynyrenykre.

¹⁵ Tahe Jesuisi rierymyhỹ kiamy rarybermyhỹreny heka roholamyhỹ. Tahe Jesuisi rierymy heka. Iribi irehemy ratximyhỹreny hãrele, rierymy heka. Iribi tahe rexitare heka hãwã-ribi wahe. Idi heka ihemy heka rare riheludunyre. Sõwemy heka webinadu ihemy rare. Ibutumy riteytenyre. ¹⁶ Teyteydyỹna mahãdu-ò rarybere: —Uritere

it̃nyd̃ỹõmykremy tuu ijyyõmykremy inyko-ò. ¹⁷ Ihexiu Isaia tyyriti-ki heka kawesemy r̃ymyh̃re. Tii heka Deuxu rybeduõ rare.

¹⁸ –Kaheka Wadeòdu rare. Tuure heka jiar̃y, tii heka retare. Rehixinyre. Tii heka deysana wadee riwahinyh̃re Tatytybytyhy tamy ariwahinykre. Ywisid̃ỹna txuu heka ibutuko-ò relyykre.

¹⁹ Tii heka rryr̃õtyhy rebureõtyhy heka inyõ-wana widee. Tiu heka inyõ roholaõtyhy irybe dee. Ryki heka inyõ irybe-ò roholaõtyhy.

²⁰ Aõma bòtoreõ irybòhòmy roikeki. Tii raòròõtyhy. Txuheòtyjurà loosòna urihimyòkeki heka tiu ruriõtyhy eleti-di. Tii ritakre iaõbinana, inatyhynaõ binana wahe.

²¹ Ibutumy heka iraròsòna iribi ritakre.

²² Hãbu rybeõ ruetàõ heka iny didydenyde Jesuisi-ò wahe ralòmyh̃reki wahe. Tii tyytybybina iwo-ò ralòmyh̃reki wahe. Jesuisi tyytybybina riteònyre. Tai irue heka awimy relere rarybere. ²³ Ibutu iny sòwe heka heka ribedeòtiid̃ỹnyre. Widee tahe raryberenyre: –Ka heka Davi riore riòre òsana rare, Deuxu deòd̃ỹna wahe. ²⁴ Tahe fariseu mahãdu-ò roholare. Tahe rarybere Jesusimy: –Tii inatyhymy tyytybybina riteònymyh̃re inywo-ribi. Aõma tyytybybina wedu ruru-di heka riteònymyh̃re. Belisibu ruru-di wahe. ²⁵ Jesuisi heka rieryre iraykyreny. Tai tahe tamy rarybere: –Ijyymy heka tamy rarybere. Iòlòna mahãdu wiribi ibutumy rexihixinykeki tahe rexihukre ibutumy wiribireny. Tahe hãwã mahãdu taijoiy-ribi rexihixinykeki, awi aõkõ rare tai wahe. ²⁶ Wiribi rexihixinyke wana. Tule awi aõkõ rare tai wahe. Aõma Satanasi rexideònykeki tahe tayreny-ribi rexitake. ²⁷ Belisibu ruru-di tyytybybina ariteònyke wana aõdibohe aheludu mahãdu riteònykemy ratximyh̃re. Tiiboho heka aywisid̃ỹdurenymy ratximyh̃re. ²⁸ Jiar̃y Tyytybytyhy ruru-di ariteònykeki heka kaiboho arurunareny Deuxu-ribi nade. Iòlòna adeereny rehemynreri. ²⁹ Inyõ heka hãbu rurutere hetowo-txi ralòõtyhy wasimy wahe. Tai rawasinymy ratximyh̃reki tahe urile juhoo hãbu ritaataake. Idi tahe iheto-ribi aõdibo rawasinyke. ³⁰ Inyõ wabiòwamy aõkõ ih̃re wana heka, waòludu rare. Inyõ wawana ibutumy ratxiõmyh̃re wana tahe raybàtàm̃yh̃re. ³¹ Inatyhymy jiar̃y adee anarybekre. Ibutu òraruna kanaixãwidid̃ỹke. Hãbu aõtxile aõbina bina rarybemyh̃re. Sohojile taruxãwid̃ỹõtyhy. Aõtxile inyõ aõbina binamy Deuxu Tyytybytyhy rarybekeki. Tii aõraru rataõtyhy. Kia heka òraruna tiiehyymy rarekemy ih̃re. ³² Hãbutyhyhyk̃y heka Deuxu riòremy aõbina binamy iny rarybekeki, wamy wahe, tii tahe ixãwidina dire. Deuxu Tyytybytyhyhymy rarybekeki, tii tahe iixãwidinyõhyre. Tiehyy kia òraruna-di rareke. ³³ Jesuisi rawesenanyre iny òwòru wese rare. Òwòru awimy r̃yike wana, tai heka iratywihik̃yõ-ki iny rahake. Ruru rasunymyh̃re raruburerimy ih̃re. Kia tas̃y iratywimy aõkõ r̃yike ibinamy. Aõma òwòru iny rierymyh̃re aõbo iribi iraty dejuxunymyh̃de òraru-ki iny rierymyh̃re, awire. ³⁴⁻³⁵ Kaiboho heka hemylala mahãdu wesemy atximyh̃tenyete. Kaiboho heka abinatyhymy ahãtenyete. Timybo heka kaiboho aõwihik̃ỹmy marybebenyke. Arayky aõbina bina hak̃ylemy t̃hõt̃inyteri wana. Tai taheka ary tuu r̃hònyke ary tuu rarybeke. Aõma hãbu wihik̃ỹõ ratxiremyh̃re wana aõnana wiwihik̃yle tarayky-ki riyrubunymyh̃re. Tii heka rarybemyh̃re. Hãbu bina tahe tarayky-ribi ibinalem̃y rarybemyh̃re. ³⁶ Ibutumy aõmybo iny rarybemyh̃re heka ywisid̃ỹna txu tuu rarybemyh̃re rierymy timykibo tuu rarybere wahe. ³⁷ Òrarukibo rarybere: –Arybe òraru-ki heka ywisid̃ỹna-ki atxiteri. Bitakemy aõbo ada aõkõre aõbo.

³⁸ Bedeeryd̃ỹdu mahãdumy heka fariseu mahãduõ tamy rarybereri: –Eryd̃ỹdu, wadeereny biteòsinyke awiwihik̃ỹõ. ³⁹ Jesuisi dirawyònyde: –Iny kamahãdu heka ibinatyhy rare aõ awiwihik̃ỹ rexitònymyh̃re. Abina binale wahe. Aõ wihik̃yle bobiõtyhy. Tahe sohoji aõwihik̃ỹõmy heka mohõt̃inyke. Jonasi wid̃ỹna wahe. ⁴⁰ Jonasi Deuxu rybeduõ wid̃ỹna wahe. Tii inataõ txu inataõ rummy uturahak̃ỹ wona-ki ih̃myh̃wesemy. Iwese Deuxu Riòre Hãbutyhyhyk̃ỹ bede-ki rarekremyh̃ wesemy inataõ txumy inataõ

rumy. ⁴¹ Ninive hãwã mahãdu heka roholarenxyti tõhõtirenxy reare. Iu Jonasi rybe ritỹnydyỹreux wahe. Tahe inyõ kaiboho tamy taholatenyte. Sõwemy heka iny Jonasi ratyremy ihỹre. Ihỹrele kaiboho ixityrenxy õhõtirenxy reaõre. Ninive tamahãdu tahe ibinany adeerenxy rarybekre. Ywisidyỹnatxu wahe. ⁴² Iòlò Hãwyyõ heka ibòò irehe-ribi nade. Aõma Salomaõ bede erydyỹna-ò roholakemy. Kaiboho heka inyõ-ò taholatenyte. Salomaõ ratyre heka sõwe inihiky ihỹre. Ihãrele ta ixity nohõtirenxy reaõre. Ywisidyỹnatxu heka Iòlò hãwyy ibinanamy kỹnarybekre umyrenxy wahe. Ywisidyỹnatxu. ⁴³ Aõma tyytybybina hãbu-ribi rõhõnykreu tahe elehydyỹna riijekre. Aõma bedebinana tõteehekỹ tahe tuu reakre. Ihỹre tahe tai rahaõhykre elehyna-ki wahe. ⁴⁴ Tai tahe ixidee rybekre: –Aròðsekre kỹhe. Iribi ranywỹhyreò anakre. Tai tahe kia hãbu-ki rahara. Tyyrahakỹmy iwo-ki iruxeramy. ⁴⁵ Tai tahe ijõ-txi reare. Debò inatxi reurò tyytybybina-txi iratyre tyhy wahe ibinare. Tai tahe ridyke tahãbu-ki rasỹnyrenxykemy. Kia hãbu heka iwese juhu raremyhỹre ratyre ibinamy ratximyhỹre. Kaiboho heka kia tyytybybina wese atximyhỹtenyte.

⁴⁶ Jesuisi tahe ijõ-ò rarybere ijõ ijoi-ò, tai tahe ise rehemynxyre, iseriòreboho-wana. Sõwemy iny mahãdu-ò heka rarybere. ⁴⁷ Inyõ tamy rarybere: –Inyõ heka arãijereri adi ahelyỹna. Kie heka rehemynxyreri adee rarybekemy adi ratxireri. ⁴⁸ Jesuisi dirawyònyde: –Mota heka nadireri, mota heka waseriòrereri? ⁴⁹ Tai tahe tebõhe riteòsiriteòsinyre taerydyỹna mahãdu-ò. Ka heka nadi rare. Ka heka waseriòre. Ka ijõ heka waseriòre. ⁵⁰ Wahadeewi riwinymyhỹreki tahe, tii heka nadi rare. Waseriòre rare. Waha dori biu-ki ratximyhỹre.

13

¹ Itxu taheka Jesuisi rare heto-ribi Kalileia aho ijà-ò. Tahe tai ronyre. Tahe rexiterenxyre Jesuisi iny ribedeernymxy. ² Tai ibututyhymxy heka iny wirotyre. Tai tahe Jesuisi rexitarenxy urihimxyò hãworo-ò ronymxy rexitarenxyre. Iny sõwehekỹ mahãdu tahe aho ijàkile heka roholamy rỹimyhỹre. ³ Tii heka relyymyhỹre aõma ijyyõ relyyre: –Aõna aõna wese ijyy rawesenanyre. Hãbu alòbòromxy rara. Tii heka alòbòrona dehudu rare. ⁴ Ijõ heka idi rehumyhỹu heka ijõ ryro-txi resere. Nawii heka riròmxyhỹre riore heka. ⁵⁻⁶ Ijõ tahe rejuxunxyre aõma manarutysu-txi. Tii tahe raumynxyre aõwesele. Iraruxiòlemy heka rỹimyhỹ suu ibutureki. Idi bedetòtee rimoedyỹnyre. Idi tahe rurure. ⁷ Òwòrudỹ resere edey-txi. Idi ta ruhunxyre edewanale. Idi tahe ede riòdesedyỹnymyhỹre. Tai heka raratynyòlemyhỹre. ⁸ Ijõ tahe resere suwitzirawihiky-txi. Tai tahe sõwemy raratynxyre. Sohoji òwòruty-ribi tahe 30my raratynxyre iraty wahe. Ijõ 60my raratynxyre iribi. Ijõ ta 100my raratynxyre. ⁹ Tahe Jesuisi heka rarybere: –Kia bohولاتyhymxy bonyke. Òhõtirenxydikeki bohólabenyke.

¹⁰ Tai tahe ierydyỹna mahãdu Jesuisi ritỹraxyre: –Aõherekibo kai ijyy-di bierynanykemy atxiteri, rawesenanyreri wahe. ¹¹ Tai tahe dirawyònyde: –Kaiboho aõmybo Deuxu reernanyre kaiboho bierybenyke. Ijõ mahãdu tiu ijyy rieryõtyhy. Kaiboho dori Deuxu Òlòna teerytenyte. ¹² Hãbuõ iaòdikeki ijõ heka iratyre tamy ariwahinyke. Tai tahe sõwemy tamy rauhenyke. Tahe hãbu ihoõkeki ibutelemy ijòdikeki heka kiale iribi ibutumxy aritakre. ¹³ Retehe my ihãre tahe robiõhyymyhỹrenxyre tahe ririõhyymyhỹre. Tai heka ijyy-di reernanymxy watxireri. ¹⁴ Iwese Isaia tyyriti-ki roire wese heka tiiboho ihỹrenxyre:

–Rohólamyhỹre, roholamyhỹre ihãre tahe rieryõhyymyhỹre. Retehe my ihãre tahe tiu robiõhykymyhỹre.

¹⁵ –Irayky tererenxyreki wahe rieryõre heka. Òhõtirenxy heka ritòbònymyhỹre ta ijohonana-ribi. Tarue ribrenymyhỹre robike lau. Tahe wadee rõðseõtyhy. Aõkõre heka ariteytenxykemy idi watximyhỹre. Tibo heka terarenxy aõkõre.

¹⁶ Jesuisi ijō relyymyhÿre tamyreny: –Kaiboho heka eysamy atxitenyteri. Kaiboho heka bobibenyke tahe bierybenyke. Aōmybo kaiboho tabitenyteri heka, taholatenyteri wahe. ¹⁷ Ihetxiu mahādu, hÿÿna mahādu wahe, tuu lobiximy riwisÿnymyhÿre. Aōma aōwobo kaiboho taholamyhÿtenyteò heka roholakemy riwisÿnymyhÿre tahe roholaōhyymyhÿre. ¹⁸ Tahe bohohake heka adee aritÿnynyke aōbo ijyy rare. ¹⁹ Òwòruty ryro-txi resemyhÿre heka iny ijoireny wesemy ihÿre. Ijohona tuuwesemy wahe. Tibo roholamyreny ihÿre tahe rieryōhyymyreny. Aōma Satanasi heka nade tai tahe warybe heka iribireny ritamyhÿre. ²⁰ Ijō manarutysu-txi resemyhÿ mahādu tahe ijō ijohonadu wesemy heka roire. Tiiboho heka deysana-di roholamyhÿreny. ²¹⁻²² Tai tahe urihimyòle rityhynymyhÿreny aōhōkÿmy dÿÿnana kanakeu tahe aōwesele riatyke ririmy reake. Kia edey-txi resera tasÿ aōma ijō ijohonadu mahādu wesemy heka rare. Tiiboho heka aōma 1000 nierule aōnityhymy idi rōhōtinymyhÿreny nierudile. Tai tahe rex-ibedewonymyhÿreny. Tiu heka Deuxu aōmydÿÿna riwinyōhyymyhÿre, Deuxu Rybe riwiòhenanyreny. ²³ Kia suwitzira wihikÿ-txi resera wana tahe iwitzira ijohonadu mahādu wesemy heka rare. Tiiboho heka roholamyhÿreny rityhynymyhÿre sōwemy Deuxu dee roholamyhÿreny heka. Ijō 100my wesemy raratynyre. Ijō 60my raratynyre ijō 30my raratynyre. Iny sohoji sohojiò heka Deuxu-ò aō riwinyrerimy ihÿre.

²⁴ Idi tahe iwitzira ijyy relyyre Jesuisi tamyreny: –Deuxu Iòlòna heka kia wesemy ihÿre. Oworudu heka aōma alòbòròna wihikÿò ritòbrònymyhÿre taoworuro-ò. ²⁵⁻²⁸ Tahe iòluduò rummy heka tamy nade. Tahe iu ibutummy iny rōrōmyhÿreu, asibinaty-di tamy rehure. Tai tahe alòbòròna asibina-wana ruhunyre kia aōma ede wana wimy urilemy. Taiki tahe kia aōma oworudu kia aōmysÿdÿÿdu mahādu. Tuu heka ijyy-di nade tuu ijyy. Idinodu rarybere: –Aōma waòludu heka kia riwinyre wadee. Idi oworudu narybede: –Aōhebohe arotÿÿnyrenykre? Ta idile aōbohe arisiherenykre araxirenyre. Tai tahe rirawyònyre: ²⁹⁻³⁰ –Aōkōre wahe, kia ibutummy alòbòròna rirarutxinykre. Ixinamy heka ratybienykre tii-wana wiurilemy kia maixōmo arixina bededÿÿnamy bede rel-erekeu tahe iribi raarike. Ararybekre heka tamy kia aōma oworu-di raaōmysÿdÿÿkreò. Juhu delemy asi arisykre. Tahe ritoonykre. Idi tahe maixōmo heka riarikre kia maixōmo hetowo-ò riyrubunykre.

³¹ Tahe Jesuisi ijō ijyy witxiramy relyymyhÿre: –Aōma Deuxu Iòlòna heka aōma alòbòròna sōmo sōmo wesemy ratximyhÿre. ³² Aōma raumynyre heka aōma òwòru ijyatyhymy ibutummy òwòruty-ribi rariwesele relemyhÿre. Taiki tahe kia nawiile tuu rÿtÿnymyhÿre kia òwòru-ò.

³³ Uri paò uri ixiòlòdÿÿna heka Deuxu Iòlòna wesemy heka kia ihÿre. Hāwyy heka paò riwinymyhÿreu, riurinymyhÿreu tahe ibutummy raubÿtÿmyhÿre kia ibemy.

³⁴ Tai tahe rexiòlònymyhÿre Jesuisi heka sōwemy tuu relyymy raremyhÿ. Iu iny ribedeernymy raremyhÿu. Tiiemy heka Jesuisi relyyhy raremyhÿ iu ròbedeerydÿÿmy raremyhÿu. ³⁵ Deuxu rybedu dori ihetxiu rarybere:

–Jiarÿ ijyy-di rebedeernymyhÿre. Aōma tuu relyymyhÿre heka ierykōna rare. Tiuhe rieryōhyymyhÿre. Iu bede rexideelenyrauhyyle.

³⁶ Idi tahe Jesuisi rexitare iny sōwey-ribi rexitare. Hetoò-ò heka ralore. Tai tahe aōmybohe wakoreny inihe bedelyyke. Aòludu inybo arasÿnyremy. Kia ijyy heka aōma hābu ede-di rehure ioworu-ò, taòludu oworu-ò. Kia inihe wadee bitÿnynyke aōbo rare wahe. Kia ijyy telyyté. ³⁷ Tai tahe Jesuisi tii dirawyònyde: –Kia hābu alòbòròna wihikÿ ribòrònyre heka Deuxu Riòre Hābutyhyhykÿ, rare wahe. ³⁸⁻³⁹ Ioworu heka ibutu bede heka roimyhÿ wesemy roimyhÿre. Aōma alòbòròna wihikÿre heka ityhydÿÿdu iwese rÿirawesemy rÿira. Asi tahe kia ityhydÿÿdukòdu mahādu wesemy heka ihÿre. Aōma kia iòludummy rarybereri tahe kia Satanasi heka ihÿre. Kia iyresynamy rarybereri aōbo bedekonana heka tuu rininimy heka tuu rarybereri. Kia ÿju heka iyresydumyhÿ tuu rarybereri. Kia rimykre ede riorokremy rarybereri heka aōma ityhydÿÿdukòdu mahādu

heka tuu rininimy rarybereri. ⁴⁰ Ritakre heka rihitxinykre. Heòty bedehékỹ heka idi rehukre risòkre iu wahe. Iwesele taheka bedekonana heka rarakre. ⁴¹ Deuxu Riòre, Hãbutyhyhykỹ heka aõma ýju riteònykre ibutu iny ributunykremy.

Ityhydỹýdukòdu mahãdu ijò iny òraruna-txi rityhedỹýdu mahãdu heka ibutumy ributunykre widee. Ibutumy aõbina bina widỹýdu wahe.

⁴² Idi tii rihukre. Tai tahe ryrykre aõkỹmy rotỹýnykre tai. Robumyhyre taju. ⁴³ Kiau aõma Deuxu hõrõ mahãdu tahe Waha Iòlòmý ronymyhyre kie ronykre. Tiiboho loosòny wesemy heka ritoosònanykre txuu loosòna wesemy.

Õhõtirenydikeki ibutumy heka boholabenyke.

⁴⁴ Deuxu Iòlòna tahe nieru wesemy ratximyhyre. Aõma nieru heka hynaõ-ki rahara nieru-di tỹximy aõma surawo-ki idi hãbu ixyby riwore. Tai tahe tii reysatyhymy ròðsere. Kia ibutumy taaõmydỹýna-di heka rohonyre. Kia bedero riwykremy.

⁴⁵⁻⁴⁶ Ijò tahe tule Deuxu Iòlòna wesemy ka ratximyhyre. Iwese ixiura wydydu ihỹre wesemy heka Deuxu Iòlòna ihỹre. Iwydydu heka iijese ijesemy riwumyhyre. Aõwi riererimy riererimy heka tai rahamyhyre iruxera-ki tii tahe riwumyhyre. Kiau tahe tai rahare aõ òwyhykỹõ-ki heka rahare. Tii idi tahe rohonyre ibutumy taaõmydỹýna-di idi tahe kia iwydymy idi ratxireriò riwore.

⁴⁷ Riàõ wese heka tule Deuxu òlòna ihỹre. Aõma rià-di iny rehumyhyre wana heka ibutumy utura rimymyhyre. ⁴⁸ Kia aõma idi tahe idi raixỹnymyhyre riarimyhyre iky-ribi. Aõma awi-di awihe riarirerimy iky-ribi. Ibinare rihitxinymy iribi. ⁴⁹ Kia bedekonana tahe iweselemy heka rarekre. Kia aõma ýju heka riarikre awi heka ibinau-ribi riarikre. ⁵⁰ Rehukre heòty bedebinakỹ-ò wahe. Tai ki tahe rirajuamyhykre ta aõhòkỹmy rotỹýnymyhykre. Txuu rikyinyumyhykre

⁵¹ Tahe Jesuisi tamy rỹýraxire: —Kiamy ibutumy teerymyhytenyete? Tiiboho riraòwònyrenyre: —Kohe, reerymyhyrenyre. ⁵² Idi Jesuisi rarybere: —Inyõ bede ywina bedeerydỹýna heka rityhynyre, waheludu rarekreu wahe. Tii tahe iwese hãbu butudỹýdumy ratximyhyre wese heka ronymyhyre. Tii heka ibutudỹýna heto-ribi ritamyhyre, tasỹ mahãdu-ò riwahinykemy. Aõ tyby aõ tỹmyra. Ibutumy heka ritamyhyre.

⁵³ Tahe iribi Jesuisi rexitareu, ⁵⁴ tahe tahãwã-ò ròðsere. Judeu dohodỹýna heto-ki ribedeerynyre. Tahe ibutumy ribedeòtiidỹýnyre. Tiribibo heka tii bedeeryna rieremyhyre: —Timyrekibohe aõwiwihikỹ rieremyhyre. Tii kỹny heka aõma òwòru besedỹýwidỹýdu riòre heka rare. ⁵⁵ Jyje riòre wahe. Marie heka tule rare ise wahe. Txiau, Simaõ, Jyje, Judasi-wana iseriòre ihỹre tule wahe inatyhy? ⁵⁶ —Iseriòre hãwyy heka tule kaki rasỹnymyhyre inatyhy. Timyrakibohe aõna aõna ikòkò rieremyhyre. ⁵⁷ Tahe rityhynyõhyymyhyre heka tai wahe. Jesuisi tamyreny rarybere: —Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ heka tiu tauludu wijirana hãwã-ki inyõ rityhynyòtyhy rybeduõ ihetomy ijirana-ki. ⁵⁸ Tai tahe aõna aõna wiwihikỹ heka tai riwinyõhyre, rityhynyõmyhyreki.

14

¹ Kia bedeu tahe Herodi, Kalileia iòlò, Jesusini-ò roholare. Aõikòkò heka riwinymyhyre. ² My heka rarybere teòdu mahãdu-ò: —Kia Joaõ Sebedỹýdule aõbohe rubu-ribi riixixadỹýnyre. Tai tahe tii aõikòkò riwinymyhyre. ³ Herodi tahe juhoo Joaõ ròtenawo-ki riteònyre. Tii taseriòre hãwyy òraru-ki kia wesemy riwinyre, Herodia òraru-ki wahe. Herodia heka Filipi hãwyy rare. ⁴ Juhoo Joaõ Herodi-ò rarybere: —Awi aõkò rare. Kai dori aseriòre hãwyy-wana atxiteri. Uritere heriõmyke. ⁵ Tai tahe Herodi heka Joaõ rubudỹýmy riwisỹnyre. Urile ruberumy judeu mahãdu lau. Tamyreny Deuxu rybeduõmy rỹiramy Joaõ Sebedỹýdu rare. ⁶ Herodi kai beòramy bede reareu tahe worana bedehesi ritxienyrenyre. Herodia riòre ijadòma heka iko-ò resemymyhyre. Iixe-ki tahe awimy Herodi rahare, Ijadòma luure wahe. ⁷ Tii tahe tamy rarybere kanakemy. Aõmybo wadee bexitònykre. Inatyhymy adee ibutumy ariwahinykre. ⁸ Tai

ise ijadòma-ò rarybere: —Aõma bexitòenykre: Sebedỹkỹdu ratilemy tamy bexitòenykre. Tai tahe ijadòma tamy rexitòenyre: —Wadeke bidiwyke Joaõ Sebedỹkỹdu rati, pratoro-ki. ⁹ Tai tahe iòlòhe rabadewore. Ibutu ijohonaru-ò dori tuu rarybere ijadòma-ò. Tahe ibutumy riwinyke rỹire. ¹⁰ Tahe ihãrele iòlò heka soldadoõ riteònyre ròtenawo-ò kia Joaõ rati resymy. ¹¹ Inyõ diwyde pratoro-ki. Ijadòma-ò heka riwahinyre. Tahe tii tadi-ò idi rare. Riwahinyre. ¹² Idi tahe Joaõ erydỹna mahãdu dioryde iumy, riwykremy, rituunykre. Iribi tahe roirenyre Jesusiko relyre.

¹³ Kia roholareu tahe Jesuisi ròhònyre ixisohojilemy bederahu-txi. Hãwò-di rexitaranyre rare. Iny sòwemy bedè-di ròirenyre ihemy titxibo iru-ki rakemy. ¹⁴ Rehemynyre tahe iny sòwehekỹmy Jesuisi robire. Tai tahe Jesuisi riwotòenyre. Ibutumy riteytenyre webinadu mahãdu. ¹⁵ Tahe ratxioronyre. Tahe ierydỹna mahãdu tamy nade. Tamy rarybere: —Txuu ratxioronyra. Bederahy-ki dori atxiteri. Iny tahe biteònykre hãwã-ò tai rỹsỹna ixidee riwykemy. ¹⁶ Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Aõkõre, ariteònyõtyhy jiarỹ. Kaibohole tahe aõ tamy bidiwahinybedenyke. ¹⁷ Jiarỹboho kỹny diwatxiõnyreri iruyre orotxu-di, utura inatxire. ¹⁸ Tai tahe Jesuisi narybede: —Bidiwahiny wadee. ¹⁹ Jesuisi tahe ibutumy iny asityre-ki ronykemy risỹnyre. Orotxu inaubiòwa, utura inatxi rỹire, utura-wana rimyre tahe ritehere biu-txi àlana Deuxu-ò riwahinyre. Idi tahe paõ riyreyrenymyhỹre teòdu mahãdu-ò riwahinyre. Idi rare iny sòwehekỹ-ò. ²⁰ Ibutumy iny riroxirenyre ihãre rihydyre. Kia iuhe-di ierydỹna mahãdu 12 weriri ritỹxinyre. ²¹ Hãbumy 5000 òsana rỹimyhỹre. Ihãre tahe uladu-di rariaõhyre hãwyyboho-di.

²² Tahe Jesuisi taerydỹna mahãdu riteònyre aho kanawe-ribi ijà-ò reuròrenykemy hãwò-di. Jesuisi tahe rarire iny sòwehekỹ mahãdu rirybedỹmy. ²³ Jesuisi heka iny tahetoreny-ò riteònyremy rahudi tahe tii raòwònyre hãwãlò ratyy-ò ixitòedỹmy. Taihyyle idi bedè roronyre ixi sohojihyyle. ²⁴ Kiaule hãwò ahotya-ki rare. Òbò nihikỹ-txi ixinalemy ratximyhỹre. Tiò tiò òbò riwelòrò riwelòròmmy idi rehumyhỹ. Yhy deade txura-ribi. ²⁵ Rudile tahe Jesuisi biura-di heka rare taerydỹna mahãdu-ò, beratyredile heka rare. ²⁶ Iu Jesuisile betyredile tamy rarau tahe, tiiboho heka ruberurenyre. Rirajuarenyre: —Worỹsỹ òsana inydee rareri. ²⁷ Tai tahe Jesuisi rarybere: —Aworeny bitamadỹnybenyke. Jiarỹle watxireri. ²⁸ Tahe Pedro rarybere: —Wanyrỹ, inatyhymy kai atxiteriwana heka wadee manyarybeke betyre-ki arariakemy. ²⁹ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Manake wahe. Aõwesele tahe Pedro hãwò-ribi ròhònymy reare, Jesuisi-ò rakemy. Betyre-ki rariare. ³⁰ Yhylemy tahe robure. Tii urile ruberure. Tai ijirahakỹlemy riwisỹnyra berahatxi-ò. Tai tahe Pedro rarybere: —Biwatakewa Wanyrỹ. ³¹ Tahe Jesuisi rimyre: —Ainatyhynakỹny ibutelemy atxiteri. Aõherekibo heka tiwatyhynyõteri. ³² Idi hãworo-ò wiwana rorukurenyre. Yhy ruhure. ³³ Ierydỹna mahãdu Jesusimy reàlære. Inatyhymy heka kai Deuxu Riòretyhy tate.

³⁴ Tai tahe reuròrenyre Kenesare bedè-ò. ³⁵ Ibutumy iny kowa Jesuisi rieryrenyre. Ti ibutumy webinadu mahãdu-ò relyyrenyre Jesusimy. Tahe hãwã ikòkò-ribi ritelenymy didydenyde. ³⁶ Tahe Jesuisi-ò rarybere. Ixinamy watyky-ò rerike, awimy relerenykemy. Ibutumy tamy rerire heka reytere.

15

¹ Jerusalẽ hãwã-ribi bedè ywina bedè erydỹna mahãduõ dehemynyde Jesuisi-wana rarybekemy. Tiiboho-wana tule fariseu mahãduõ dehemynyde. Tiiboho heka Jesuisi-ò rỹraxyrenyre: ² —Aõherekibo aerydỹna mahãdu tebòreny risuhòkõreri roxiko-ki. Inydeereny kia bedè ywina rare. Aõherekibo rityhynyõreri ihetxiu lahi rybe. ³ Jesuisi rirawyònyre yỹraxina-di: —Aõherekibo kaiboho Deuxu rybe tetyhynyõteri kaiboho lahirybele tetyhynytenyde. ⁴ Deuxu bedè ywina kawesemy rarybere:

—Boo adi-wana ibutumy heka bityhynybenyke. Inyõ rybebina tadi-ò tyby-ò rarybekeki. Tii tahe ruruke, tuu bede ywina rybe wahe.

⁵ Kaiboho tahe kawesemy tebedeerynytemy tewitxiranyte: Inyõ tadimy tybimy rarybekeki Wanieru Deuxu-ò wahisidỹĩnamy. ⁶ Tai tahe inieru-ei tyby tadi-wana riwìohenanyõre kia bede ywina witxira tewinymahâte. Deuxu bede ywina rityhynyõreki.

⁷ Kaiboho itxerenadu mahâdu atxitenyteri. Isaia inatyhymy umy rarybereu:

⁸ —Kia mahâdu wadee rybe-di riwadeàlànanyrenyrene. Wowydyna wadee riwahinymyhỹrenyrene. Inatyhymy aõkõ heka kai tarybemahâte. Arayky dori Deuxu-ribi irehemy ratximyhỹre. Teerytyhyõlemy heka atximahâte.

⁹ Iwowydyna heka wadee aõ aõkõ rare. Wabede ywina ribedeerynyõtyhy. Textibedeerynymahâteenyte abede ywinarenydile.

¹⁰ Jesuísí rexidelenymy ribedeerynyre: —Boholabeny warybe-ò. ¹¹ Brebuna roxina-di biroxibenykeki, aõ adeeremy ibinaõtyhy aõ aryrenymy ralõmyhỹre aõkõ heka ibinare. Ryrìbi rõhõmyhỹre heka ibinare, arybe wahe. ¹² Tai tahe Jesuisi erydỹĩna mahâdu Jesuisiko rarybere: —Fariseu mahâdu kỹny tamy awiõre kia wiji tuu tarybeta wahe.

¹³ Tahe Jesuisi rarybere: —Aõhere aõkõ rare. Timyre aõkõ rare. Ixinamy tuu raryberenyre. Iorutere-di nohõtirenyõmy. Kia fariseu bedeeryna lòbòròna wese rare. Waha ribòrònyõre. Ibutumy waha ribòrònyõre surìbi mahâdu ritakre. ¹⁴ Inatxi hãbu ruetà widee ryò ritỹnynymyhỹre wese. Hãwãry-ribi wiwanale hãloo-txi resekre. Tiiboho ixinamy biribenyke. ¹⁵ Tahe Pedro Jesuisi-ò rỹĩraxire: —Wakoreny inihe biditynynyke, roxina brebuna ijyy wahe. ¹⁶ Kaiboho ibutu wese atxitenyteri. Teeryõtenyete. ¹⁷ Ibutumy iny aõ rirỹsỹmyhỹre weryri-di ramyhỹre tahe rõhõnymyhỹre. ¹⁸ Tahe inyõ rybebinamy rarybemyhỹre. Tii iwo ibinare, irayky ibutumy ibinare tai wahe. ¹⁹ Raykywydyna binahakỹ-ribi heka òtaòtana, rubuna, wasina, ruina ujõmo inyry-ribi rõhõnymyhỹre.

²⁰ Kia aõmydỹĩnana iny risurìsumyhỹre, inydee ibinare. Tahe roxinako-ki iny tebò risuhõmyhỹré, kia tahe aõ aõkõ rare, ibina aõkõ rare.

²¹ Iribi tahe kia-ribi rõhõnyreu tahe Jesuisi rare irehetytymy Tiro hãwã-ò Sidõ hãwã-ò.

²² Kana bede hãwyyõ tamy nade. Tahe tamy rexitõenyre: —Wahĩ, Davi riòkòre, biwaruxetoenyke hewa. Waritxòre heka tykytyby bina-di iwoku-ki ratximyhỹre. Anohõkỹmy heka idi rotỹkỹnymyhỹre. ²³ Tahe Jesuisi aõmy rarybeõhyre tamy. Taerydỹĩna mahâdu tahe rarybere: —Biteõnyke hewa. Inyboho dori riixiranyrenyteri. ²⁴ Jesuisi tahe rarybere: —Jiarỹ Deuxu riwateõnyre judeu mahâduòle, tabudoeni mahâdu iõre mahâdu wese wahe. ²⁵ Hãwyy ixityre nade. Tatiowotim� resere. TAhe ixityre tamy rarybere: —Biwawikòhenanyke hewa, Wahĩ. ²⁶ Jesuisi rirawyõnyre: —Awiòhedỹĩna kia wese rare aõma hãbuõ tariõre-ribi rỹsỹna riwyrta tahe idi rehura ijòròsaòle. Kiawese rarekre, jiarỹ arawiòhenanykeki. ²⁷ Hãwyy rarybere: —Inatyhy rare. Kuladu-ribi ano rỹsỹna resemyhỹre bedè-txi, tiki tahe itxòròsa ritxòre idi riwymy reakamy riròmyhỹre. ²⁸ Inatyhymy Jesuisi rirawyõnyre: —Kai ainatyhyna sõwere. Adee ariwinykre aõmybo textitõenyteri. Iule iriõre reytemy rare.

²⁹ Tahe Jesuisi rõòsere ixityre Kalileia ahohokỹ-ò. Raòwònymy rare hãwãlò-ò. Iratytyre ronyre. ³⁰ Sõwemy heka iny webinadu didyde: itiere mahâdu, iruetà mahâdu, irybeõ mahâdu, aõ ikõkõ heka bina bina witxira witxira idi rare. Jesuisiko-ò heka ritidirenyreki ibutumy riteytenyrene. ³¹ Iny ruetà rỹira mahâdu itxeretyhymy riwinyre. Rarybekõmy rỹira mahâdu, rarybemy rỹimyhỹ teysamy. Itiere rỹira mahâdu, rariamy rỹimyhỹ. Tai ibutumy iny ribedeòtiidỹĩnyre heka tahe judeu mahâdu Deuxu-ò wowydyna riwahinyre.

³² Jesuisi rarybere taerydỹĩna mahâdu-ò kanakemy. Tahe tamyreny rarybere: —Jiarỹ kỹny rewotõenyteri kainy mahâdu rỹireridi. Inataõ txumy bedè riera waki. Aõ heka ihokõre rirỹsỹrenykeny. Iòwedỹĩkõlemy ariteõnykeki heka ijõ reseke ryrowetyakile. Rama riatyke. ³³ Tai tahe ierydỹĩna mahâdu rarybere: —Inyboho bederahy-ki, titxibo

heka rÿsÿna arimykre iny sÿwehekÿ-ò ariwahinyrenykremy? ³⁴ Tahe Jesuisi tamyreny ritÿÿraxinyre: —Tiwesebo roxina-di atxitenyteri. Tahe rirawyònyre: —Debò inatxi reurò orotxu sÿmo sÿmomy idi watxireri utura deyre ijò rare. ³⁵ Jesuisi rarybere ibutumy iny ronykemy. ³⁶ Tahe tíi rexitòenyre Deuxumy reàlàre. Orotxu, utura-wana riereerenyre tahe taerydÿÿna mahãdu-ò riwahinyre idi rakremy. ³⁷ Ibutumy riroxire heka kia iny sÿwehekÿ ta rihydyre. Tabyre rahudi tahe riarire ierydÿÿna mahãdu. Tai tahe rahure tÿxihikÿlemy. Debò inatxi reurò weririmy heka ritÿxinyrenyrene. ³⁸ Tahe 4000 hãbumy riòwenyrene, kia txuu wahe. Uladu, hãwyy-di rariaòhyre. ³⁹ TAhe Jesuisi iny-ò rarybere tasÿ-ò ròsekemy ixyby. Iribi tahe Jesuisi hãwò-di reuròmý rare Magadã hãwã-ò.

16

¹ Fariseu mahãdu saduseu mahãdu nade Jesuisi-ò iurihixidÿÿmy riitxenanyrenykemy: —Aòbedeerydÿÿnabo heka biu-ki iribi rexitòenyre. Biwateòsinyke heka aòwiwihikÿ-di biu-ò jiarÿboho arieyrenykre, kai inatyhy tate wahe. ² Idi tahe Jesuisi rarybere: —Kaiboho heka awirenyre biuwetyky ersy-ki. Jesuisi rarybere: —Kia rybe tarybemahãte. Txiorotxumy heka biuwetyy isòhòkÿra-ki, biurasòmý tahe awimy txu kedeakre. ³ Biurasou ibede lyby lybimy txu-di kedeakeki tahe biu ròahyhy bede txu rariakre. Myhe tarybemahãte. Kaiboho heka iwitxira aòhebo rotÿÿnykre heka teerytenykòlemahãtenynte. ⁴ Iny kamahãdu heka ibutumy ibina binare. Tiu heka rityhynyòhyymhÿrenyrene. Rexitòenymhÿrenyrene heka biu-ò rityhynykemy. Tahe riwahinyòtyhy heka aòma bedeerynaò. Kia Jonasi-ò bedeeryna rareòle tahe tamy rakre heka. Tahe Jesuisi rexitamy rare iribireny.

⁵ Idi tahe aho weribiijà-ò reuròrenyreu tahe, tÿhòtirený rosare tarÿsÿnarený-ribi. ⁶ Jesuisi tamy rarybere: —Fariseu mahãdu, saduseu mahãdu iurina-ò bexiebenyke. ⁷ Ierydÿÿna mahãdu tahe widee rarybere: —Tii kia rarybere iny orotxu diwyòdeki. ⁸ Jesuisi roholare aòmybo raryberenyre tahe tamyreny rarybere: —Aityhynarený uri-himýòre. Aòherekibo orotxumy jiarÿ rarybererimý tahòtinytenynte? ⁹ Tiu kaiboho bierybenyòtyhy. Iruyre orotxumy remyre. Idi 5000 hãbumy reòwenyrene. Ihãre tahe weriri txÿxi tÿxihikÿlemy rÿimyhÿre rauhenyrene. Itxi aòbo òhòtirený reakòmýhÿre. ¹⁰ Ixityreu tasÿ 4000my reòwenyrene, debò inatxi reurò orotxu-di. Ixiyrubule rauhenyrene. ¹¹ Jiarÿ orotxumy rarybeòre. Fariseu mahãdu, saduseu mahãdu urina-ribi bexiebenyke. ¹² Tai ierydÿÿna mahãdu rieryrenyrene aòmybo rarybemyhÿmy Jesuisi heka fariseu saduseu bedeerydÿÿnamy rarybereri.

¹³ Idi tahe Sesaria Filipi hãwã iòhòmý rehemynyrene. Jesuisi rÿÿraxire taerydÿÿna mahãdu-ò: —Iny wamy rarybereri. Mobo heka jiarÿ raremy heka wadi rÿireri. Jiarÿ Hãbutyhyhykÿ rare, Deuxu Riòre wahe. ¹⁴ Ijò kÿny rarybemy rÿireri: —Kai riki heka Joaò Sebedÿÿdu atxiteri. Ijò riki Elia atxiterimý adi rÿireri. Ijò tahe Jeremiamy adi rÿireri. Ijò heka Deuxu rybeduò riki heka atxiterimý adi rÿireri. ¹⁵ Tai tahe Jesuisi rÿÿraxire taerydÿÿna mahãdu-ò: —Mowexe watxirerimý wexe wadi tahòtinytenyteri. ¹⁶ Simaò Pedro heka rarybere: —Kai Kristu atxiteri Deuxu deòdÿÿna heka tate. Kai heka Deuxu Riòre tate. ¹⁷⁻¹⁸ Tahe Jesuisi rirawyònyrene Pedro-ò: —Inatyhymy Pedro tate, Waha, biu-ki Mana ani rare. Boholake, ratximyhÿrele kia adee riteòsinyrene. Iny aòkò kia adee riteòsinyrene. Wadohodÿÿna mahãdu kia mana tyre-ò ariwinykre. Rubu dori heka tiu ituedeòna. ¹⁹ Waiòlòna rayna heka adee ariwahinykre. Kabede-ki aòwidÿÿ adee binakeki tule biu-ki ariijònykre. Aòtxiletxibo aòwidÿÿmy burukre tasÿ biu-ki tule adee ariwinykre. ²⁰ Jiarÿ inatyhymy Deuxu deòdÿÿna rare. Tuu ijyyrenyòmyke.

²¹ Iribi tahe Jesuisi itÿny relyymy taerydÿÿna mahãdu-ò. Rurukremy heka relyyre: —Arakre heka Jerusalê-ò. Tai heka matuari mahãdu, ònosòna bedeeryna mahãdu, xiwena wahidÿÿdu mahãdu-wana riwarubunykre. Inataò txu-di tahe ixyby rubu-ribi adexixakre. ²² Idi tahe Pedro heka Jesuisi ridyre ijò erydÿÿna-ribi tahe tamy rarybere:

—Aõkõre, Wanyrỹ, tiu heka tiiboho ararubunyrenyõtyhy. ²³ Tahe Jesuisi rarybere Pedro-ò: —Waribi bexihitxinyke. Kai heka Satanasi weselemy atximahãte. Iwese kai taraykynymahãte heka aõ Deuxu deewinamy aõkõ tuu tahõtinyinmahãte hãbudeewile rare. ²⁴ Idi tahe Jesuisi rarybere taerydỹna mahãdu-ò: —Inyõ wawanonomy rurukeki, ixi-ribi heka tõhõti rosake. Nomy rurukeki heka taitxeò rimyke idi tahe wahemy kanake. ²⁵ Inyõ wahemy rariakemy ixi-di rõhõtinyhyke wana heka irumy inonana irehemy ixi-di ratxikeki heka tii ihãrele ruruke. Inyõ taumy riõnonykeki waòraru-ki tai tahe tii ròtake. ²⁶ Inyõ heka ibutumy aõna aõna bedeki ributumykeki. Tahe ihãrele heka tii ruruke. Tule umytuedeõna riõnonyre. Aõ tarasana tamy aõ aõkõ rare. Iny iruna riõwynyõhymyhyre, ixiyby tamy kanake wahe. ²⁷ Jiarỹ, Deuxu Riõre, Hãbutyhyhykỹ dori kanakre wana aõwesele. Taỹju loosõna-ki tii kanake. Iny ibutumy ariõwynykre bibutumy aõbo iny riwinymyhyrẽ heka aõwiwihikỹ aõbina bina. ²⁸ Iu jiarỹ, Deuxu Riõre, Hãbutyhyhykỹ, kanakeu tahe inyõ kaibohoõ tuu robikre, Iòlõmy kanakreu.

17

¹ Reare heka debò sohoji reurò txumy. Tahe Jesuisi ridyre Pedro, Txiau, Joaõ-wana. Joaõ tahe Txiau seriõre rare. Tahe raòwõnyre tiiboho-wana hãwãlò ratòhòkỹ ratyy-ò. Inyõ heka tii wana raõhyre. ² Ikoreny-ki tahe Jesuisi rexiwitxiranyre. Iõsana heka roosõre. Txuwesehekỹle relere iõsana heka ratỹrỹnyre. Ityky tasỹ rauranyhỹkỹre. Tahe roosõna itoosõnadihikỹre. ³ Iu tahe tuu robire Moisesi rubu, Elia rubu, Jesuisi-wana widee rarybemyhyre. ⁴ Tahe Pedro tamy rarybere: —Awire, Wanyrỹ, kawese watxirenyreri kaki. Adee wikeki hetomy ariwinynykre ijõ adeekre, ijõ ta Moisesiõkre, ijõ Eliaõkre. ⁵ Iu Pedro rarybereriule tahe biuwetyky urahakỹ relere. Iyribile rybeõ narybede: —Kia heka Wariõre waluu heka rare. Boholabeny irybe-ò. ⁶ Idi tahe ierydỹna tamy roholareu, tahe ruberure. Tahe reserenyre iõsanareny bedeki. ⁷ Jesuisi tamyreny nade: —Breburenyõmyke hewa bodorukubedenyke heka. ⁸ Reteherenyre tahe Jesuisi sohojile tai rỹire.

⁹ Iribi tahe diberenydenyde hãwãlò ratyy-ribi, Jesuisi narybede: —Uritere waijyyõmyke inyko wiji tuu tabitimy. Iu jiarỹ, Deuxu Riõre Hãbutyhyhykỹ, rubu-ribi riixixanykreu tahe tuu belyykre. ¹⁰ Tahe ierydỹna mahãdu Jesuisi-ò rỹrãxire: —Aõherekibo tarybetenyteri —Elia juhoo kanakemy ako-ò juhoo kanakemy. ¹¹ Jesuisi rirawyõnyre: —Inatyhy rare tii juhoo kanakre. Ibutumy heka bedeki riywinykre. ¹² Tule ararybekre kiamy: —Elia nade tahe ihãrele heka iny rieryõhyre. Aõhõkỹmy risỹnyre. Iwese Elia aõhõkỹmy risỹnyre wesele tahe Deuxu Riõre Hãbu heka aõhõkỹmy risynykre, jiarỹ wahe. ¹³ Tai tahe Jesuisi erydỹna mahãdu rieryrenyre aõmybo Eliamy tii raryberemy Joaõ Sebedỹdyle tahe Jesuisi rarybere.

¹⁴ Iribi tahe dòsedenyde iny sõwemy riraõmy rỹimyhỹre. Hãbu-ò nade Jesusiko-ò tatiowomy resere: ¹⁵ —Wanyrỹ, ruxetõena wariõre-di biwahinyke. Irayky awimy aõkõ ratximyhỹre. Bera-txi resemyhỹre. Heòtyru-txi resemyhỹre. Ibutumy aõna aõna riwinyrerimy ihỹre. ¹⁶ Aerydỹna mahãdu-ò heka adidyde tahe tiu riteytenyõtyhy. ¹⁷ Jesuisi rirawyõnyre tamyreny: —Kaiboho isira mahãdu atxitenyteri. Aõ heka inatyhyna heka akireny ijõkõre. Tiwese bedeki dỹnana bohe araòludunyrenykre. Bedese inihe bididy uladu wadee. ¹⁸ Tahe Jesuisi rarybere kia uladuwo-ki ratximyhỹò: —Iribi wa bohonyke! Tahe uladu reytemy reare.

¹⁹ Idi ierydỹna mahãdu Jesuisiõle rarybere: —Aõherekibohe jiarỹboho tyytybybina iribi reteõnykõreri? ²⁰ Aõmareki kiehe ainatyhyna ibutetyhyreki õwõruty sõmowesele ainatyhyna dikeki heka kai aõwiwihikỹ biwinyke. Kai hãwãlò-ò marybeke: —Iribi bexitake! Tai tahe hãwãlò rexitake iwitxira suò. Aõ aõkõ adee isirake, ainatyhyna direki

wahe. ²¹ Kia tyytyby bina iwitxira rare. Isiratyhyre heka. Kaiboho bexitòenybenykeki, binarehebenykeki, ixiery tyytybybina biteònybenyke.

²²⁻²³ Kalileia bedeki Jesuisi taerydÿÿna mahādu-wana ributunyre. Tai Jesuisi rarybere tamy: —Jiarÿ, Deuxu Riòre Hābu, rare. Tai inyō riwahinykre hābubinaō-ò warubudÿÿmy. Inataō txu-di tahe rubu-ribi adexixakre. Tai tahe ierydÿÿna mahādu rabadewo nihikÿre.

²⁴ Iu tiiboho heka Kafanaō hāwā-ò ritehemynyre, inyō Pedro-ò nade. Tii dohodÿÿna òwy butudÿÿdu rare. Tahe rarybere: —Awedū aōbohe tii rexiòwynykekō. ²⁵ Pedro rirawyònyre: —Tii riòwynymhÿre. Tai tahe Pedro rakemy reare. Iu Pedro tuu Jesuisi-ò rarybekemy hetowo-ò raloreu, Jesuisi juhuu rarybere: —Moribibo iòlò rexitòenymhÿre òwydÿÿnamy. Mynydu mahādu-ribi aōbo ada ta taijoiribile aōbohe rotamhÿre. ²⁶ Pedro tahe rirawyònyre: —Mynydu mahāduòle rexitòenymhÿre. —Inatyhy rare, Jesuisi rarybere. Iijoi mahādu òsana riòwynyōhykymhÿre. Jesuisi rarybere: —Ihāre tahe ròkòòwydÿÿkre. ²⁷ Òbitimy rakaòwònyrenykre. Kia Templo heto òwmy. Ibinamy kia iny-ò ariwinyōtyhy. Kai heka makre ahohokÿ-ò awaxi-di behukre. Juhu utura kanakrele heka bidimykre. Idi iry biraynykre. Tai nieruō-ki mahake. Iribi biditamya tahe makre iny òwydÿÿmy.

18

¹ Iule tahe Jesuisi erydÿÿna mahādu tamy rehemynyre rÿÿraxire: —Mobohe Deuxu Iòlòna-ki nihikÿmy rarekre. ² Jesuisi heka ratximyhÿ uladuō ibire-ki. ³ Idi tamy rarybere: —Kai uladu weseleōmy mabeōkeki, Deuxu Iòlòna-ò malòbenyōtyhy ⁴ Uladu wese maraykynybenykeki heka, tii tahe Deuxu Iòlòna-ki inatyhymy rÿirakre. ⁵ Kai waòraru-ki uladu kawesemy biwiòhenanykeki tiwawiòhenanymahāte ⁶ Kai uladuō òraruna-txi resekemy risÿnykeki, kai abinatyhymy atximahāte. Inyō òy ritakamy reroti-di aratakemy heka inyō adi rehuke bera-txi. Tii tahe awityhyre adee.

⁷ Sōwemy heka aōna aōna rÿira wary-ribi iny riatykemy. Tii adee ibinatyhyre. Tiiemy heka tuhy rarekre. Inydee heka ibinakre heka. Wary-ribi riòlòdÿÿnymhÿre heka tamy ibinakre. ⁸ Ebò òraru-ki tahe wainatyhyry-ribi bexitakeki, ebò biòròmy idi behuke. Awityhyre heka adee Deuxu Iòlòna-ò malòkre sohoji ebòdile. Inatxi ebò-di heòty bedebina-ò malòkeki, awiōre heka. ⁹ Tule arue sohoji òraru-ki kia òrarunamy beseke lau, urile bitake idi behuke. Arue wiò-di heòty bedebina-ò malòheny arue-di wiòle. Biu bedewihikÿ-ò malòke tahe awire heka arueyremy. ¹⁰ Iny nihikÿ ityhy iny yja mahādu heka tuuōre. Uritere heka iweserenyōmy atxibenyke kaiboho bexiijebenyke tamy. Iny aōkō mahādu dori tii iÿju dire heka. Iÿjurenny heka Deuxuko tii ibutumy relyymhÿre turenny. Idi òhōtirenny-ribi bosabenyōke. ¹¹ Jiarÿ Hābutyhyhykÿ rare, Deuxu Riòre wahe. Ityhydÿÿdukōdu mahādu ibutumy aritakemy anade. ¹² Rakawesenanykre heka kaijyy wesemy. Rakarybekre heka kahābu 100 budoeni ijōdire wesemy. Sohoji heka iōre iy-ribi. Kia hābu idi itxeredu tahe iy-ribi iōre rakre ijesemy. Iuhe tahe hāwālò-ki riroximy ririre. ¹³ Tai rahakre wana heka teysamy ratxikre. Kia sohoji òrarukile reysakre. ¹⁴ Iwesetyhylemy taheka inyō iōòtyhy Waha-ribi. Tamy dori kia ibinare.

¹⁵ Inyō adee rexiòrarunykkeki tahe tamy makre rybemy. Uritere inywitxirako-txi rybeōmy tuu. Tahe tamyhyylemy marybeke. Aityhydÿÿdu seriòre heka arybe-ò rohola-keki, tahe ixi-txi tōhōti reake wana, ixi dee ibinamy rōhōtinyra wana, tai tahe kai ixyby tii-wana ityhydÿÿdu seriòre biòwamy beleke. ¹⁶ Aōhe wana tahe arybe-ò roholaōhykre, tahe ixityre make inyō wana rexibiòwanymy.

Iny inatximy ixihe-ki bidyke. Tii tahe arybe-ò ijohonaduke inatyhy raremy arybera-txi resekemy wahe. Iu dohodÿÿna-ki rarybekre, tai tasÿ tii rarybeke teòsamy aōkō ratximyhÿrelemy rarybeke. ¹⁷ Tii irybereny-ò roholaōkeki, tai tahe dohodÿÿna mahādu-ò belyyke. Tii irybereny-ò roholaōkeki, tai tahe biteònyke. Tii iwese

òrarudu mahādu heka adee rarekre, bede dinodu-ò nieru wydydu wese wahe. ¹⁸ Iwese kaiboho waityhydỹdu mahādu kabede-ki rōhōtinyre wesele, tule arayky-wesetyhyle Deuxu biu-ki rōhōtinykre. Aōbo adee kabede-ki aōwidỹ ibinare ada awire heka tule biu-ki ibinamy rarekre, awimy rarekre. Arybe riwitxiranyōtyhy kowa biu bede-ki. ¹⁹ Iwitxiraōmy adeereny ararybekre: —Ijō titxibo inatxi ada inataō ityhydỹdu seriōre wiweselemy raraykynykre. Waha-ò rexitōenymyhỹreki iwese rexitōenyre wesele heka tamy riwinykre biu-ki. ²⁰ Titxibo waniòraru-ki inatxi, inataō wii ributunykre heka, jiarỹ taile watxireri.

²¹ Tahe Pedro rỹraxire Jesuisi-ò: —Bede erydỹdu! Waityhydỹdu seriōre heka wadee rexiòrarunykeki, tiwesebo sōwe ariixāwididỹnykre ixi-ribi debò inatxi reurò, my aōbo? ²² Jesuisi rirawyònyre: —Aōkōre, debòinatximy aōkōre, 490 wesemy wahe. Ixityre ixityre biixāwididỹnykre. ²³ Deuxu Iòlòna kawesemy rare: —Iòlò heka teòdu mahādu kia contamy robikemy idi ratxireri. Tiwesebo inieru-di rasiranyre wesemy wahe. ²⁴ Sohoji teòdu juhūu dehemynde. Sōwemy heka tevedỹna ratximyhỹre, 1000,000 womati tỹrỹrỹhỹkỹ nieru wahe. ²⁵ Inieruōre heka iòwydỹna wahe. Idi rohonykemy heka iwedu riteònyre deòdu mahādu wesemy. Tariōre-wana tahāwyy-wana ibutumy deòdumy roirekemy. Aōbo tai rỹimyhỹ heka ibutumy idi rohonyre. ²⁶ Tai kia deòdu heka tatiowotim� resere kia iòlòko-txi: —Waiòlòreny, txioinihe biwaraòkre ariòwinykre ibutumy. ²⁷ Tai tahe iòlò riwotòenyre aōma ixinahykylemy ritusanyre. ²⁸ Tai tahe kia hābu he rare kia urihim� tamy radevenymyhỹò heka rexinohōtidỹnyre. Tai tahe hābu lòtikile rimy. Rierenymy resere ribòtòrarytxynyre: —Bidiwaòwinykre kỹnyhe wijityhyle. ²⁹ Tai tahe tatiowomy resere, rarybere: —Txioke inihe ariòwinykre ibutulemy. ³⁰ Tai tahe rirutyre ròtenawo-ò idi riòteny. Riwotòenyreōhyre. ³¹ Itxeredu mahādu heka rabadewore tai tahe ibutumy relyre iòlòko. ³² Tai tahe ixityre tamy rarariòwyre tamy rarybere: —Aōherewe, deòdu binahakỹ, jiarỹ araxāwididỹnyre ibutumy inatyhy? Kai dori ixitòedỹna wadee tewinyta. ³³ Aōherekibohe aleina kia adee nadevenymyhỹde kia teixāwidinyòta, iwese jiarỹ araxāwidinyre wese. ³⁴ Tai tahe tii rimy reburere itere iòlò, tai imynymy riteònyre rotenawo-ò riòwinykre xiery riòlòdỹnykremy. Tai aōhòkỹmy rotỹnymyhỹre. ³⁵ Jesuisi rexihura narybede: —Kiawesele heka adeereny rarekre. Ityhydỹdu seriōre taseriōre riixāwidinyòkeki heka iwesele heka waha adi riwisỹnykre.

19

¹ Jesuisi ibedeerydỹna-ribi rexihureu, Kalileia bede-ribi ròhònyre. Bero Jordaō weribiiĵa-ò reurore, Judeia hāwā bede kanawe-ribi ijā-ò rehemynyre. ² Tai tahe sōwemy iny webinadu mahādu rỹire. Idi tahe ihemy rare. Ibutumy riteyteny. ³ Fariseu mahādu imynymy idi riwisỹnymyhỹre aōbinamy rarybekeki rimykemy. Tai tahe tamy dỹraxim� namyhỹde aōsirahakỹmybo: —Iny bede ywinareny tahāwyy riteònymyhỹre urirybelemy, wiribi resekemy. ⁴ Jesuisi dirawyònyde: —Ritidỹnyamy aōbo tariaōmyhỹte idi?

—Deuxu ibutu widỹdu heka juhūu hābu hāwyy-wana riwinyre.

⁵ Idi tahe rarybere:

—Hābu heka tybyboho-wana tadiboho-wana wiribi rexihitxinyomyhỹre tai tahe tahāwyywanale wii ributunymy rỹira.

⁶ Inatxi heka sohoji weselemy rarekre, hābu tahāwyy-wana. Deuxu heka hābu tahāwyy-wana ributunyreu, inyò heka tiu rihitxinyōtyhy. ⁷ Tahe ijōmy fariseu mahādu ritỹraxinyre: —Aōherekibo Moisesi kawesemy juhūu rarybere:

—Hābu tahāwyy riteònykeki juhūu urile tyyriti tamy riwahinyke riteònykekoki.

⁸ Tahe Jesuisi kawesemy rarybere: —Kaiboho heka ieryna urihim�lerekiki aō isirareki heka kia riwinyre. Juhūu tahe kawese aōkō rỹire. ⁹ Aōmale tahe ixinamy riteònyke ixi-ribi òta òtadule heka aōwaxiny tuu riteònyke ixi-ribi. ¹⁰ Tai tahe ierydỹna mahādu rarybere Jesuisi-ò: —Tahe kiawesekeki heka uritere heriōmy hāwyyōmy, hābuōmy. ¹¹ Jesuisi tahe

dirawyònyde: –Kaa bede eryna heka aõ ibutuhukỹ-ò aõkõ tureri aõma Deuxu bede eryna tamy riwahinymyhỹreòle heka tureri. ¹² Aõtxi-ki tahe tuu hãbuõ rỹira hãwyyimy heridumy aõkõ rỹira. Ijõ hãbuõ tahe tiemy tunodumy rỹirerimy ihỹre. Iwixira hãbu-ò rexiwahinymy rỹireriki heka tuu rỹirerimy ihỹre. Ijõ tahe tuu rỹirerimy ihỹre aõma Deuxu aõmysỹdỹỹna òraru-ki wahe. Kaa rybe tahe inyõ tahe rityhynykeki tii inatyhymy rityhynyke.

¹³ Inyõ didyde uladuõ Jesuisi-ò tamy rexitòenykemy tebò iraty tyre-ki roirerilemy. Ierydỹỹna mahãdu tahe uritere iixiradỹỹõmyke. ¹⁴ Tahe Jesuisi rarybere: –Ixinamy kanamyhỹke uladu wadee. Uritere itinysỹrenyõmy. Uladu wesemy dori Deuxu Iòlòna ròtedu mahãdu ratximyhỹre. ¹⁵ Jesuisi tahe iratytyre tebò ritidire tamy rexitòenyre. Idi tahe Jesuisi rare.

¹⁶ Aõu tahe hãbuõ Jesuisi-ò nade: –Erydỹỹdu, aõhebo arotỹỹnykre. Aõma, timyk-ibo umytuedeõna aritakemy wahe. Aõwidỹỹ wiwihikỹbo ariwinykemy. ¹⁷ Jesuisi rarybere: –Aõherekibo wadee aõwiwihikỹmy widỹỹ tỹỹraxiteri? Iny sohojile awi rare, Deuxule wahe. Kai bede ywina ibutumy bityhynyke, umytuedeõna hakỹ-ò molokre. ¹⁸ Aõbedeywinabo arityhynykre? Tahe Jesuisi rirawyònyre:

–Rubudỹỹõmy, Òta òta widỹỹõmy, wasiõmy, ruiõmy,

¹⁹ Adi boo-wana bityhynyke, iwese ixiluure wese heka abireludu mahãdu luuke.

²⁰ Hãbu rarybere: –Kia heka aõu aõu jiarỹ retyhynyre. Aõijõmybo arotỹỹnykre? ²¹ Jesuisi rirawyònyre: –Kai òbitimy mabekekile aõmydỹỹna-di ibutumy. Kia idi bohonyke òwy tahe biwahinyke urimynodu mahãdu-ò. Tai sõwemy aõna aõna biu-ki ahõrõmykre. Iribi tahe biwaheludunykẽ. ²² Iu hãbu kia roholareu tahe rabadewonihikỹre inieru sõwereki heka rabadewore.

²³ Tai tahe Jesuisi taerydỹỹna mahãdu ribedeerynyre: –Isiratyhyre heka biu bede-ò ralòke aõma ityhy nihikỹkeki. ²⁴ Isirare heka aõma kamelo tyy rurena òtumy ralòke heka isirare, inatyhy? Tai tahe aõma ityhy mahãdu ralòke tarasanamy reake heka isirare. ²⁵ Jesuisi erydỹỹna mahãdu ribedeòtiinyre kai-ò roholareu. Tai tahe rõhõtinyre: –Aõkõre isiratyhyre tuu ròte. Inyõ tarasanamy reaõtyhy. ²⁶ Jesuisi tamyreny retehere tahe rarybere: –Inatyhy rare hãbu-ò isirare. Deuxu dee tahe isiraõle rare. ²⁷ Tai tahe Pedro rarybere: –Jiarỹboho ibutumy aõmydỹỹnarenny adiridenyde. Araheludunymy watxiwãhãre. Aõma ritarennykre? ²⁸ Jesuisi tahe dirawyònyde: –Kiamy heka adee ararybekre. Jiarỹ Deuxu Riòre Hãbu tyhyhykỹ wahe. Kaiboho heka tule borukubenyke aiòlònaryna-ki iu ibutumy ratỹmyrakre. Kaiboho iny sohoji sohojimy judeu ijoio biy-wisidỹỹnanybenykre, waijoi waòinatxi reurò mahãduõ wahe. ²⁹ Inyõ kia ibutumy aõbo waòraru-ki ririmyhỹre iwese taheto ririmyhỹre waòraru-ki, taseriòre, tadi, tyby, uladu, taoworu, ririmyhỹre. Kia sohoji sohoji-ribi heka aõ sohoji sohoji òwomy 100 ritakre. Tule umytuedeõna ijõmy ritakre. ³⁰ Inyõ nihikỹmy ityhymy ratxirerimy ihỹre, tii iyjalemy relekre, aõma aõkõ tai relekre. Tule iyja nihikỹmy relekre. Sõwemy urimynodu kaki rỹirerimy ihỹre tahe biu-ki inihikỹmy rarekre.

20

¹ Jesuisi tasỹ riteòsinyreri ijyyõ timyrebo Deuxu Iòlòna. Hãbu aõmysỹdỹỹdu heka oworu widỹỹmy heka riteranymy tamy rarybemyhỹre: ² –Aõmamy araòwynykre, sohoji prata womati nieru, iwese ibutumy raòwynymyhỹre wese, sohoji txuòwy wahe. Tai tahe tii raaõmysỹdỹỹre uva oworu-di raaõmysỹdỹỹmyhỹ. ³⁻⁴ Idi tahe tii reare 9 horau tule, txutyeyu tule, titxibo iaõmysỹdỹỹna rỹireri titxibo hãbu teaõmysỹdỹỹmyhỹò. Tahe tuu robire urile ratximyhỹmyhe idi retehemyhỹ. Tai tahe tamy rarybere: –Maaõmysỹdỹỹke hewa, waoworu-ki. Ikonana txu heka òbitihyky araòwynykre adi watxireri. ⁵ Tiiboho raaõmysỹdỹỹre tule. Txutyeyu tasỹ ixiyrubule ijõ riteranyre aõma iwese kia juhoo ijõ-ò rarybera wesele. ⁶ Txuinyòbira-ò ijõ rimyre, tule ijõ txiorotxure. ⁷ Iruyre hora-ò ijõ tasỹ

riteònyre. ⁸ Tahe txiorotxumy ròhònnyra tahe kia iòwydÿÿdu tamy ryryre. ⁹ Tahe 1 womati nieru tamy riwahinyre, sohoji hora raaòmÿsÿdÿÿre mahādu wahe. ¹⁰ Tahe txusohojimy raaòmÿsÿdÿÿre tahe iratyre ròtakremy ixi-di ròhòtynyre. Tahe tule riòwynyra iwese ijò riòwynyra weselemy, 1 womati nieru, sohoji sohoji wahe. ¹¹ Tai tahe rimyre nieru urile tamy rexibinanymy rarybere: ¹² —Kowa heka sohoji horale raaòmÿsÿdÿÿhārele heka 1 teòwynyta. Jiarÿ boho tahe txuhyy raaòmÿsÿdÿÿra, bede tòtee-ki wahe. ¹³ Tahe iwedu rarybere: —Wabiòwa, adeereny rarybera. Wiji 1 womati nieru ariwahinykremy heka inatyhy? Tuheka adeereny rewahinyre. Aribi rawasinyora. ¹⁴ Boibenykre heka ibutumy araòwynyneri. Wiwesetyhylemy heka araòwynyrenyneri, iwese rarybere wese. ¹⁵ Hora sohojilemy raaòmÿsÿdÿÿraò sohojimy wanieru ariòwynykre inatyhy. Tamy wanieru ariwahinykemy ixideewimy, aòhe inatyhy? Aòherekibo tebureteri? Jiarÿ urihimyò raaòmÿsÿdÿÿraò wawiremy tarybetenyteri wahe. ¹⁶ Jesuisi tahe rexihure kia rybe-di, kiamykre bede: —Ikoludu heka ihewoludu-ò resekre. Ihewoludu tasÿ iko-ò resekre.

¹⁷ Tai tahe Jesuisi ròwònnyre Jerusalē hāwā-ò. Iny-ribi tawaò inatxi reurò mahādu rihitxinyre. Tamy relyyre timybo aòhebo rotÿÿnykremy Jerusalē hāwā-ki: ¹⁸ —Jiarÿ, Hābutyhyhykÿ adee ararybekre: —Inyò riwawahinykre aòma-ò Xiwena wahidÿÿdu wedu mahādu-ò. Tule diwatyhenykre judeu wedu mahādu-ò. Tahe riwarubunyky heka tiiboho wamy rarybekre ijò iny-ò. ¹⁹ Tii heka riwamykre tahe riwawahinykre Roma iòlò-ò, judeukòdu mahādu iòlò wahe. Ibinatyhymy aòhebo riwasÿnymy riwahetenyre. Itxeò nihikÿ-ò riwatamadÿÿnykre. Tahe txu inataò-di rubu-ribi areixixanykre.

²⁰ Zebedeu riòrese Jesuisi-ò nade. Tatiowotimy resere tahe rexitòenyre aòmybo Jesuisi-ò tariòre-wana nade. ²¹ Jesuisi tamy rarybere: —Aòbo rare hāwyy rarybere: —Waritxòre inatxi hābu rare. Tikiboho kÿnyhe, aikòlònykuna rynana-ki ronykre awana. Ijò aruruna-txi, ijò ahywe-txi wahe, kai aikòlòkuna-kò malokreku wahe. ²² Jesuisi heka iriòre-ò rarybere: —Kaiboho aòmybo texitòenyteri teerykòleter. Kai Txiau, kai Joaò, teerytenyte aòbo aòhebo wadi rotÿÿnykre arurukre dori jiarÿ kaiboho tulekre? Tiiboho dirawyònyde: —Tulekre. ²³ Tahe Jesuisi rarybere: —Inatyhy rare kaiboho tule aòhòkÿmy botÿÿnybenykre. Tahe mobo warora-txi ada waruruna weribi rynana-txi ronykre. Jiarÿ reerykòre. Wahale heka rieryre. Tiile tamy riywinyre. ²⁴ Idi tahe debòwiò ierydÿÿna mahādu kia rieryre aòmybo Txiaku Joaòboho rexitòenyrenyrá. Tai tahe tiiboho rakyarananyrenyre. ²⁵ Tahe Jesuisi ibutumy taerydÿÿna mahādu tamy kanakemy rarybere: —Iny iòlò iruru dire. Ibutumy dinodu tahe kia weselere —taijoi mahādu riteònymyhyre. Teòdu mahādu riteònymyhyre. ²⁶ Tahe aò tuukre aòkò heka rare ayreny-ki. Inyò dinodumy ixidikre heka deòdumy rarekre. ²⁷ Kia iny nihikÿmy ixi-di rexinohtinyneri tasÿ aò aòkò tii rarekre. ²⁸ Iwese jiarÿ riwinyre wesemy heka rarekre. Hābutyhyhykÿ aò dinodumy aòkò anade. Iwese deòdu rÿira wesemy heka nade waumy riwahinykremy rubu-ò kabede-ki. Tai sòwemy iny ritakre.

²⁹ Iu Ijeriò hāwā-ribi ròirenyreu, tahe sòwemy iny riheludunyre. ³⁰ Inatxi iruetàmy heka ronymyhy iu Jesuisi ibire-di rareu. Tiiboho roholarenyre kia Jesuisi raremy. Rexitòenyre ryryre Jesuisi-ò: —Davi riokore, wadee hewa ruxetòena biwahinyke. ³¹ Tai tahe iòhòmy iny iribi rÿimyhÿ rarybere: —Txioke inihe, biyryke! Ixityre ryryre tarurutyhy: —Inynyrÿ Davi riokore, Biwawotòenyke hewa. ³² Jesuisi tamy rarybere: —Aòwexe adeereny ariwinykre. ³³ —Wanyrÿ, Kai wa bidiwaruenykre warue biraynykremy. ³⁴ Tahe Jesuisi riwotòenyre iruebymy reare tebò-di. Aòwesele tahe ruòmy reare. Tai tahe Jesuisihe riheludunyre.

21

¹ Jesuisiboho tahe rehemynyrenyre Jerusalē hāwā iòhòmy. Betabaji hāwā-ò heka rehemynyre. Kia Oliveira hāwālò-ribi irehemy aòkò ihÿre. Tahe Jesuisi inatxi iny

riteònyre hãwã-ò, taerydỹỹna mahãdu wahe. Tamy rarybere: ² –Juhu hãwã dele-ò malokreule aõma bobikre, jumenta tariòre-wana. Tahe bitaanalawekre ta bididykre kaò. ³ Inyõ aratyỹỹraxinykre wana, tai tahe kiamy bisỹnykre aõma: –Wawedu hewa idi ratxikemy röhötinyreri. Tai ki tahe ahemy kiditeònykre. ⁴ Kia ihetxiu ritidỹỹna tuheka relemy roimyhỹre. Kamy rarybere: ⁵ –Marybeke heka Jerusalẽ hãwã-ò:

–Deuxu Iòlòna heka kanakre adeereny wahe. Tii inihikỹ wesemy aõkõ kedehemynymy, jumenta tyre-ki heka kedehemynykre.

⁶ Tahe ierydỹỹna mahãdu riwinyre iwese Jesuisi rarybere weselemy. ⁷ Didyde tahe jumenta tariòre-wana. Ihetyreny jumenta tyre ritidire. Jesuisi ityre ronyre tahe idi rare. ⁸ Tahe inyõ sòwemy-ribi tahetyreny-di rehumyhỹre iryko-txi idi rariakemy ityre-di. Ijõ tasỹ hereru-di iryko-txi rehure iryube hetymy ityre-di rariakemy. ⁹ Sòwemy tai iny rirajuamy rỹimyhỹ iko-ò, ihewo-ò:

–Iòlò Davi riokore heka sòwemy iny wowydyna tamy iny riwahinyreri. Tii Deuxu Riòre Hãbu rare. Deuxu deysana heka tamy biwahinyke!

¹⁰ Jesuisi hãwã-ki rehemynyreu, ibutumy iny ribedeòtiidỹỹnyre: –Mohãbuwe kia ralòreri Jerusalẽ hãwã-ki wahe? ¹¹ Tai tahe iny mahãdu rarybere: –Aõkõre, kia Deuxu rybeduò rare. Jesuisi inire Kalileia bederibi Nazare hãwã-ribi dehemynyde.

¹² Tahe ralore Deuxu dohodỹỹna heto-ò. Tai kia aõna aõna-di rohonyreri heka riteònyre. Kia aõma nieru wiuròna iòwòruwebese tahe riatyre. Kia aõma bòtòe dohodỹỹdu ryna ibutumy ritxiwire riatyre. ¹³ Tahe Jesuisi rarybere: –Deuxu Tyyriti rarybere:

–Dohodỹỹna heto heka waha heto rare, ixitòedỹỹna heto rare.

–Kaiboho heka inywasidu mahãdu-di tetỹxinytenyta. ¹⁴ Sòwemy iny itiere, iruetà, nade Jesuisi-ò dohodỹỹna heto-ò. Jesuisi taile riteytenyre. ¹⁵ Tahe xiwena wahidỹỹdu wedu tuu robire. Tule judeu bederiywina bederiywina mahãdu robireu tahe, aõma uladu templo-ki rryrmy rỹimyhỹò aõma: –Davi riokore heka Deuxudeewina rare. Tai tahe kia rybe-ò reburerenyre. ¹⁶ Tiiboho tahe raryberenyre Jesuisi-ò: –Kai aõbo taholate aõbo rarybereri. Jesuisi rirawyònyre: –Kohe, raholare. Kaiboho teeryòtenyte:

–Uladu dori wowydyna tamy riwahinykre. Tiu aõbo tariatenyõhyymahãte kia Tyyriti-ki.

¹⁷ Tahe Jesuisi iribi röhònyre Betỹnia hãwã-ò. Taile tahe ruu idi rỹire.

¹⁸ Biurasò txumy tahe tii dòòsede Jerusalẽ-ò. Tahe rama risare iu. ¹⁹ Òwòruõ tai rỹire. Tai tahe diaride figoraty-ò. Tahe iratyòre, txirule rỹire. Tai Jesuisi rarybere òwòru-ò: –Tiu heka kai maratynyòtyhy aõwesele tahe irade rairuxỹrure. ²⁰ Tai tahe ierydỹỹna mahãdu heka ribedeòtiidỹỹnyre: –Timykibo heka aõwesele rairumyrõmy reareri. ²¹ Tahe Jesuisi tamy rarybere: –Kai ainatyhyna ijòdikeki heka iwesele biwinyke. Iratyre biwinyke. Kaiboho heka bitxiònyòkeki kaa hãwãlò-ò dori marybekre kiamy: –Iribi bexitake tahe aho-ò boikre. Tai hãwãlò-ò aõwesele heka ahoro-ò roikre. ²² Aõtxile kai bexitòenykre heka adee ijõ rỹikre. Bityhynytyhykeki, tahe ibutumy bitake.

²³ Tai Jesuisi dehemynyde Deuxu dohodỹỹna heto-ò. Tai tahe ròbedeerydỹỹmy ratximyhỹ. Tahe xiwena wahidỹỹdu mahãdu, tule judeu bederiywina erydỹỹna mahãdu tule tamy dỹỹraximy nade. Tai tahe Jesuisi-ò rỹỹraxire: –Morurudibo heka kai aõmydỹỹnana tewinymahãte? Mobo heka arateranyre kia biwinykemy. ²⁴ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere: –Kai aõbo myỹraxikeki wadee tai ako tuu arelyykre. Kai dỹỹraxinaõmy bidiwatỹnnykeki tahe, adee tuu arelyykre. ²⁵ –Joaõ Sebedỹỹdu heka morurudibo nade morybekibo tuu tadiwinymahãte wesemy. Morybekibo Joaõ iny risebenymyhỹre. Deuxu Rybe-ki aõbo ada iny rybe-ki aõbo. Tai tahe widee raryberenyre: –Aõma Deuxu Rybe-ki tuu ròsebedỹỹmyhỹre. Mykeki rakarybenykre taheka: –Aõherekibo tetyhynytenyòte myle tii risỹnykre. ²⁶ Aõmamy rikisỹnyrenykeki: –Iny rybekile tii tahe nade. Myỹ rikisỹnyrenykeki tasỹ kia ijoi inydeereny rakyarananyke. Joaõ Sebedỹỹdu dori ibutumy iny rityhynyrenyre moma tii Deuxu deòduò ratximyhỹre heka. Rakarybenyòkre tahe. ²⁷ Tai tahe Jesuisi-ò raryberenyre: –Aõkõre, reeryrenyòre

heka irawyòdỹỹ tixiribibo iruru nade. Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Tule jiarỹ ÿỹraxina adeereny aritỹnyrenyòtyhy. ²⁸ Ijõ Jesuisi relyyre: —Timybo maraykynybenykre ka ijyymy arelyykre. Hãbuõ heka inatximy iriòre raremyhỹ. Tariòre dela-ò rarybere: —Dàà, maaõmysỹdỹỹkre waoworu-ki, wiji wahe. ²⁹ Tahe tamy dirawyònyde: —Waha, araõkre hewa. Ihãrele tahe tawo rirahòrere rakremy. Tahe rare. ³⁰ Ídi tahe tyby rarybere helỹỹna-ò: —Kai tule makre waaõmysỹdỹỹna biwinykremy: —Dei wahe, arakre araaõmysỹdỹỹkre. Ihãrele tahe tii raòhyyre. ³¹ Adeereny inihe araỹraxikre. —Tibohe weryrybò aõma tybyrybe rityhynyre? Tai tahe dirawyònyde: —Juduludule irybe rityhynyre. Tai tahe Jesuisi tamy rarybere: —Iny òrarudu tyhy heka wydena-wana ralòkre biu bede ròtena-ò. Ihãrele tahe kaiboho birònybenyòtyhy. ³² Joaõ Sebedỹỹdu dori adeereny rarybere. Ihãrele tahe kaiboho ixitxireny aòrarureny-txi òhòtirenny reakemy Deuxu bityhynykemy. Kaiboho heka teramy tekoamahãte tahe sòwemy òrarudu mahãdu wydena mahãdu rityhynyrennyre. Kaiboho tuu tabitenynte ihãrele teerytenykoete.

³³ Ijõ ijyymy arelyykre:

—Hãbuõ heka uva oworuhukỹle ritòbrònyre. Tahe òtityna riwinyre. Tai tahe utà riwinyre yrubudỹỹdu mahãdu itxerenamy.

Tai tahe rihuòtere oworu wahe hãbu mahãdu-ò. Tii tahe rabetetỹinymy rare taheto-ribi.

³⁴ Iu uva bederaty kia siredenamy bede reareu, riherehe txuramy ixidee ritxuakemy wahe. ³⁵ Tai tahe huòtedu mahãdumy heka teòdu mahãdulemy raòhòtere. Ijõ tahe rirubunyre ijõ manadile tamy rehunanymy rỹimyhỹ. ³⁶ Iribi tasỹ teòdu mahãduõ didyde sòwetyhymy juhuna ludu ratyre. Tahe ixbylye tuu raòhòtere juhoo iwese tuu rotỹỹnyra wesele. ³⁷ Tahe iwedutyhy ròhòtynyre: —Aõma wariòrele kòri ariteònykre. Tai tahe wariòre rityhynykre heka. Tahe tariòre diteònyde. ³⁸ Tahe huòtedu mahãdu weryrybòmy robireu, tahe wideereny rarybere: —Kaa heka iwedu riòrele rare. Aõma iwedu ruruakre iaõna aõna, ioworu heka ixideereny rikimynykre. ³⁹ Tahe rirubunyrennyre iumy-di rehurennyre oworuro-ribi. ⁴⁰ Tahe Jesuisi rarybere: —Adeereny araỹraxikre aõbo iwedu tamyrenny riwinykre huòtedu mahãdu-ò iu tii rehemynykre wahe. Timybohe tii riwinykre? ⁴¹ Tiiboho dirawyònydenyde: —Kia rirubunykre ibutumy hãbu bina. Inywitzira-ò huòtenamy ele elemy wijuramy riatykre-ò riwahynykre. ⁴² Tahe Jesuisi tamy rỹỹraxire: —Kaiboho aõbo Ryberiti-di tariaòletenyteri:

—Mana-di heka heto widỹỹdu rehumyhỹre kia manale heto hàtxi-ki ritidimny roimyhỹre. Jiarỹ kia mana wese rare. Inynyrỹ Deuxu kia riwahynyre. Tai awi heka rare. Ijõ riwiòhenanyre, mana wahe.

⁴³ Tahe Jesuisi tamyrenny rarybere: —Tule jiarỹ adeereny ararybekre: —Deuxu Iòlòna heka aribi ritakre. Tahe inywitzira-ò aribi riwahynykre. Inyõ txura wylemy riwahynykre Deuxu-ò. ⁴⁴ Kia iny mana tyre resemyhỹkre heka tii heka wiòròmy ixòdumy rare. Mana inytyre resekeki tasỹ iny risurusurunya. ⁴⁵ Inyõ roholakeki kia aõbo aõma xiwena wahidỹỹdu mahãdu roholamy rỹimyhỹ tule fariseu mahãdu. Tule rexieremyhỹrennyre tiiboho Jesuisi turennyle rarybereri heka rierymyhỹrennyre. ⁴⁶ Tai heka tii mahãdu rimykemy idi riwisỹnymyhỹ tahe iny sòwehekỹ lau ruberumyhỹrennyre. Iny mahãdu dori idi ròhòtyny tii Deuxu rybeduõ ratximyhỹremy.

22

¹ Jesuisi heka rexidelenyde ijyymy relyykre: ² —Timybo Deuxu Iòlòna rare ijyymy heka relyykre. —Iòlòõ heka tariòre herinamy worana bedehesi riwinyre. ³ Iaõmydỹỹnana ròrarukòmy rỹidi tahe teòdu mahãdu iòrysomy roire. Rexihumy rỹireriki iaõmydỹỹnana, kanakremy wahe. Tahe òrysina noderamy reare. ⁴ Ijõ riteònyre teòduõ iny ritobinykre. Aõhere tahaka, wabroreni kỹnyhe rerubunyre heka. Ibutumy heka waaõmydỹỹna rehumy rỹireri. Tahe kedeke kedeake heka kòdòidenyke heka. ⁵ Tahe timy heka irybe rityhynyrennyre. Iny sohoji sohoji tatyresidi-ri ijohona-ò, ijõ

taaõmysỹdỹna-ò rea reare, ijõ taoworu-ò reare. ⁶ Ijõ lobidỹna reburere teòdu mahãdu dee. Tii teòdu dee heka rawobinare. Ijõ aõbina bina heka ritxienyre ijõ rirubunyre dori. ⁷ Tai tahe iòlò reburere lobidỹna mahãdumy bina bina raõhòtedỹnyre, rirubunyre. Ihãwã ritoonyre. ⁸ Tai iòlò rarybere teòduboho-ò: —Waworana bedehesi rexihumy rỹireri ibutumy. Kia iny mahãdu ijoi juhUU retobinyra heka aõ ibina heka roire. Urile riòmysanymyhỹrenye. ⁹ Tai tahe ibutumy boibenykre hãwã-ò ibutumy iny-txi bekoabenybekre heka bitobinybenybekre ibutumy waworana bedehesina-ò kedeakremy. ¹⁰ Tai tahe didyde iny wiwihikỹ, iny ityhy iny bina mahãdu. Hetowo tahe ritỹxire tỹmyra mahãdu-di. ¹¹ Tahe iòlò ralore hetowo-ò kia iny mahãdu dee rybemy. Tahe tii robire hãbuõmy kia worana bedehesi kia tykyõmy ratxirerimy. ¹² Tai tahe tamy iòlò rarybere: —Waliiny, aõherekiwe worana bedehesi kia tyky-di aõkõ atxiteri? Kia tahe hãbu rybeõmy riijere. ¹³ Tai tahe iòlò aõma rarybere teòdu mahãdu-ò: —Bimybenyke kaa hãbu. Waa bitaataabenyke imy behubenyke tahe idi diòlòdỹmy idi rehukre luruhukỹ-ò. Tai Aõhõkỹmy dỹnana-ki tai txuraruti rikyikyiny. Tai rahinykre. ¹⁴ Tai tahe Jesuisi rarybere: —Sõwemy iny heka kidirahukre tahe ibutemy kanaarikre.

¹⁵ Tai tahe fariseu mahãdu ròhònyre wii rotyre. Aõbinamy Jesuisi rarybekeule heka rinykemy idi rỹimyhỹ. ¹⁶ Kia aõma fariseu ijoiõ heka riteònyre Jesuisi-ò. Tule Herodi ijoi mahãdu riteònyre. Rỹraxyre Jesuisi-ò: —Erydỹdu, kai heka hãbuwi tate, hãbu õbiti. Kai heka tòbedeerydỹmahãte Deuxu deewinamy. Awire aõbo ariòwynyrenykre Roma hãwã mahãdu dinodu-ò. ¹⁷ Kai heka ixinamy aõma adee iny rarybererimy ihỹre. Timybo iny raraykynyreerimy ihỹre. Iny bede ywinareny aõbohe ixinamy nieru aõna aõna òwydỹnamy ròhònyke aõbohe awire? ¹⁸ Tai Jesuisi heka rierymyhỹ aõma awimy aõkõ tai rahareri heka rexierymyhỹre: —Kaiboho õbitimy aõkõ toite. Aõherekibo heka kai biwaitxenanybenykemy wamynomy wadi atxitenyteri? ¹⁹ Timybohe nieru-ki rakaharenykre aõna aõna òwydỹnamy. Biditeòsinyke kia-ò arierykremy. Tai tahe tamy riteòsinyre womati nieruõ. ²⁰ Tahe Jesuisi ritỹraxyre: —Motyytybybo koa rỹire. Monibo ityre-ki koa roire? ²¹ Tai tahe rirawyònyre: —Roma hãwã iòlònile tai roire. Tai tahe Jesuisi rarybere: —Tibo Roma hãwã iòlò nierubo heka tamy biwahinykre. Tibo Deuxu nierule tasỹ tamy biwahinykre. ²² Tai tahe urile ribedeòtiidỹnyre. Tai ririrenyre ròirenyre.

²³ Tahe kia txule saduseu mahãduõ heka dòidenyde Jesuisi-ò. Rityhynyõhyymyhỹre kia aõma rubu-bibi ixixana heka rityhynyõhyymyhỹre, saduseu mahãdu wahe. ²⁴ Tamy rarybere: —Erydỹdu, Moisesi tyriti heka kawesemy ribedeerynyre:

—Aõma hãbumy hãwyy heridumy roikeki aõbohe timykibo hãwyy uladu-di ratxikeki. Hãbuõ iriòrekõ-di rurukeki tai tahe iseriòre heka iriòrese tyby-wana roike. Tai heka kia hãbu rubuweleu, kia deròwymy heka uladu ritybienyke.

²⁵ Aõu heka debò inatxi seriòremy kaki rasỹnomy raremyhỹ. Telareny heka roire hãwyy tahe iriòrekõlemy rurure. Tahe ihãwyytybyhe kia iseriòrewanale roire. ²⁶ Ihelỹna sỹ tule rurure. Kia heka ibutumy debò inatxi reurò tii-wana roihyre iriòrekõule. ²⁷ Tahe hãwyy heka tule rurure. ²⁸ Tai tahe kia ruru-ribi rexixakreu tahe, tiwexe ihãbukre? Ibutumy dorihe tii-wana heka roilehekỹlera. ²⁹ Tai tahe Jesuisi rirawyònyre: —Kaiboho teerytenykõlemahãtenyete timybo Tyyriti-ki roimyhỹre. Deuxu ruru tule teeryõte. ³⁰ Tiu iny rubu-ribi rexixakreu iwitxiramy rexixakre. Yju wesemy ronykre. Timy heka hãbumy hãwyy roiothy. ³¹ Kaiboho heka tetyhynytenyõhyymahãtenyete rubu-ribi ixixana. Idi heka tariatenyõhyymahãtenyete timybo Deuxu rarybere? ³² Kiamy heka rarybere: —Jiarỹ heka Abraõ Deuxu rare. Ijai Deuxu rare. Ijaò Deuxu jiarỹ rare. Tii heka iru mahãdu Deuxu heka tii ihỹre rubu mahãdu Deuxu aõkõ wahe. ³³ Iu iny sõwe ribedeerynyre, tahe urile iny ribedeòtiidỹnyre.

³⁴ Fariseu mahãdu doidenyde Jesuisi-ò wii rotyrenyre. Roholareki wahe aõma saduceu mahãdu ribedeòtiidỹnyrenyke. ³⁵ Bede ywina erydỹna mahãduõ rỹraxyre

heka aõmybo Jesuisi-ò. Tii rimyky heka idi riwisỹnyny kia rybebinaõmy ri-rawyõnykeki rimyky. ³⁶ Tahe rỹraxyre: —Erydỹdu, tibohe aõbo bede ywina kia-ribi aõnityhymyhewe bedeõtiidỹnyamy ratximyhỹre. Wakoreny inihe tuu bedelyykre. Tibo kidiõtiidỹnyamy ihỹre. ³⁷ Tahe Jesuisi dirawyõnyde: —Iny Deuxureny iny iòlõreny luuke heka. Ibutumy awo-ribi heka iluuke, ibutumy aruruna-ribi, ibutumy arayky-ribi luuke heka. ³⁸ Tii heka inatyhy bedeõtiidỹny tyhymy ratximyhỹre ibutu bede ywina-ribi. ³⁹ Ijõ ihelỹny tahe iwesele heka rare: Iwese ixiluure wese heka ibutu luuke. ⁴⁰ Ibutumy Moisesi bede ywina heka juhoo rare. Tule Deuxu rybedu mahãdu erydỹny heka iribile rare. Kia bede ywina inatxi-ribi heka ibutumy iny bede eryna rõhõnyre. Kia inatxi bityhynyny bohonykeki iuhe heka tetyhynymahãte.

⁴¹ Iu fariseu mahãdu iweroramy rỹimyhỹde tahe rỹraxyre Jesuisi tamy: ⁴² —Mobo Deuxu deõdỹnyamy ihỹre, Kristu wahe? Moriõrebo tii ihỹre. Tai tahe tiiboho rirawyõnyrenyre: —Moma Davi riokore õsana. Tahe ijõ Jesuisi rỹraxyre: ⁴³ —Tai tahe aõherekibo Davi heka Wanyrỹmy rininire Deuxu Tyytybytyhy irybe riwiõhenanyreu wahe. Davi dori kawesemy rarybere: ⁴⁴ Deuxu wawedu-ò rarybere.

—Bodonyke warurunawe-ribi, jiarỹ heka aõludu mahãdu-di arawo-txi.

⁴⁵ Davi tawedumy Kristu rininirehãre, timykibo Kristu iriokore riokorekre. ⁴⁶ Tahe inyõ heka Jesuisi rirawyõnyõhyre. Tai tahe ruberumyhỹre tamy rỹraxyre lau.

23

¹ Jesuisi heka iny sõwe nihikỹ ribedeerynymyhỹ taerydỹny mahãdu-wana. Tii rarybere: ² —Judeu bedeerydỹny mahãdu heka Moisesi bede ywina bede erydỹny mahãduõ rare. fariseu mahãdu tule bede ywina riwinymyhỹrenyre. ³ Iwese ribedeerynyre wese tahe bityhynykre. Uritere iwese tii riwinymyhỹre wese uritere iwidỹõmy. Aõwidỹmy rarybemyhỹrenyrehãre tahe aõwitxira heka riwinymyhỹrenyre. ⁴ Tiiboho heka atyreny riõdõnynihikỹmyhỹre bede ywina. Ihãre tahe rityhynyrenyõhyymahãrenyre. ⁵ Aõma õbitimy ratxike sỹny heka iny tamy roholamyhỹre ixi-di ratxirerimy ihỹre. Aõma walabu riõreõ heka rỹimyhỹre axiõ-ki bede ywina heka ritidimy roimyhỹre ityky ijeti retydyna bede ywina-txi tõhõti reakemy tuu riwinyrenyre. Sõwemy heka iretydyna riwinyrenyre. ⁶ Ronymyhỹreu heka ikoõhõkỹle ronymyhỹre, worana bedehesina rỹi-wana wahe. Do-hodỹny heto-ki heka tule ronymyhỹre, iko-ò tuu rexisỹnymyhỹ. ⁷ Hãwã-ki iny tamy ryrwymyhỹre: —Waerydỹdu, Habimy, kia tahe irybe-ki bede erydỹdu rare. Tii tahe tamyreny awire. ⁸ Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaiboho heka uritere Habimy inyõ adeereny irykõmy ihỹke. Deuxu sohojile bede erydỹdu heka rare. Ibutumy kaiboho seriõre wesemy atximahãtenyte. ⁹ Kasu-ki taheka inyõ heka tiu wahamy inyõ widee rarybeõtyhy Deuxu biu-ki ratximyhỹrele tuu bininibenyke heka. ¹⁰ Uritere Wawedu myỹ inyõ kia nidỹõmy. Deuxu deõdỹnyale heka awedu ratximyhỹre Mesia wahe. ¹¹ Anihikỹmy ixi-di mohõtinykeki tahe, kia iny biwiõhenanyke. ¹² Kia ityhy rare ixi-di rõhõtinyhỹre, tii heka ihewo-ribi rabadewokre. Ihewo-ribi tahe aõma aõkõ relekre. Kia iaõkõmy ixi-di rõhõtinykre tahe nihikỹmy heka relekre. ¹³ Belãhãxe! Kaiboho itxenadỹyluku. Ibina adeereny kanakre, kai bede erydỹny mahãdu, fariseu mahãdu. Kaiboho uritere iny rõtedỹnyõmy Deuxu iòlõna-ò. Kaiboho birõnybenyõtyhy tule iny rõtedỹny-ò biebenyke. Kaiboho bexisỹnybenyke õbitinamy. ¹⁴ Aixitõedỹny rehereheki wahe hãwã ube-ki. Kaiboho urile iny teitxenanyhãtenyte. Aõma wytese urimynodu heka iheto-ribi teteõnymahãtenyte kaiboho heka abinarenyre. Tai heka kaiboho yla aõkõ aõhõkỹmy botỹnybenykre. ¹⁵ Belãhãxe! Kaiboho ibutumy iny aratyhynyrenykeny ixi-di tahõtinyhãtenyte. Tai heka iny tesỹnymahãtenyte õrarudutyhymy wahe ixiratyre heka teijiradỹnyhãtenyte. Aõraru-ki heka aõhõkỹmy botỹnybenykre. Iny-di atxikemy heka tahõtinyhãte. ¹⁶ Kaiboho ruetã mahãdu wesemy kai ahãte. Kaiboho heka kia wesemy tebedeerynytenyte. Inyõ heka Deuxu bede eryna heto riwawiõhenanykeki heka aõna

aõna ariwinykre. Myÿ marybebenykeki, heka aõ aõkõ heka rare. Deuxu dohodÿÿna heto womati tÿrÿrÿhÿkÿ-di marybekeki heka, tii heka rityhynyhy. Ibutumy heka kia bede ywina òta òta tewinymahãtenyete. ¹⁷ Kaiboho heka bede erydÿÿdu bede erytyhykõ mahãdu atxitenyeteri dohodÿÿna heto kia-ò ralòkeki. Aõbo bedeòtiidÿÿna tyhyre womati tÿrÿrÿhÿkÿ aõbo ada dohodÿÿna hetole aõbo teeryõte, Deuxu Dohodÿÿna heto wahe. ¹⁸ Kaiboho tule tebedeerynyete kawesemy. Inyõ tarybe inatyhy-di rarybekeki, tai heka kia xiwena wahidÿÿna-di rarybekeki, tai tahe tii rityhynyõkeki, awira. Tahe tii xiwena wahidÿÿna tyre-ki rarybekeki tahe, tii òbitimy heka rarybeke. ¹⁹ Kaiboho ruetà mahãdu wese, kaiboho heka erydÿÿnakõdu mahãdumy toite. Aõbo awityhyre? Xiwena wahidÿÿna aõbo ada ityre-ki wahidÿÿna roimyhÿre aõbo? ²⁰ Wahisidÿÿna heka wiwesele rare. Aõma xiwena tyre-ki roire wana tule wiwesele rare. Aõma xiwena tyre-ki roiõre wana wahe heka aõ aõkõ rare. Xiwena utàle heka rierymyhÿre inatyhy rare. Myheka kai mararybekeki heka tai tahe kai heka xiwena utàlemy tarybeteri. Ibutumy iny ityre-ki rÿire bohomy tule heka tai tuu tarybeteri. ²¹ Deuxu dohodÿÿna heto òraru-ki kai koityhyxemy marybekeki heka tai heka kai dohodÿÿna hetomy tarybeteri hãre tahe Deuxu iwo-ki ratxirerilemy tuu tarybeteri. ²² Biu òraru-ki ka koityhyxenyeteri marybekeki, Deuxusÿmy tarybeteri. Tii dori tarynana-ki ronyreri. ²³ –Belàhàxe! fariseu mahãdu! Kaiboho heka itxenadÿÿdu mahãduõ toite. Tule bede ywina bede erydÿÿdu mahãdu. Adeereny heka ibinamy ratxikre. Arÿsÿna uri juraõ heka kai Deuxu-ò tewahinyete, hortelã, erva-doce, cominho wahe. Kaiboho heka aõninihikÿ tetyhynytenyõhyymahãtenyete. Iwese òbitina, ruxetõena, inatyhyna kia-ribi heka õhõti losamyhÿre ibutumy. Aõmydÿÿna jura wahisidÿÿna heka awi rare. Tahe tule uritere õhõti losaõmyke aõwitxira-ribi wahe. Aõbo bedeòtiidÿÿnare bede ywina-ki. Kaiboho heka bede erydÿÿdu toite hãre tahe teerytenyõte. ²⁴ Belàhàxe! Kai hãbuõ wese rare. Tiiboho imona berareny-ribi ohoruxõmo riarimahãre. Ihãrele tahe tiiboho iròdu nihikÿ rirÿsÿmyhÿre. Iwesele kaiboho tule terÿsÿmyhÿtenyete. ²⁵ –Belàhàxe fariseu mahãdu, bede ywina bede erydÿÿna mahãdu. Amona deoreny tesuhõmahãtenyete iwe. Iwo tahe ka isuhukÿlemy rÿimyhÿre. Itxenadÿÿna rÿire. Aõma aumy weselemy heka kia ratximyhÿre. Aõma aumy heka webòròsityy tyrare heka. Araykywo-ki tahe ibutu itxenadÿÿ heka tai rÿimyhÿre. ²⁶ Belàhàxe fariseu mahãdu! Kaiboho taruetà mahãdu. Kai mona hynawo bisuhòke heka biòtynyke. Aõma bisuhòke ihÿre tahe arayky bityranykre. Tahe ibutumy heka aumy ryranykre. ²⁷⁻²⁸ –Belàhàxe fariseu mahãdu! Kaiboho heka koityhyxenyeteri. Rubu heto wiwihikÿ ixideereny tewinymahãtenyete. Kaiboho heka iwesetyhylemy toite. Aõma webòròsitylydu heka iruxeramy idi toite. Aõma aworeny-ki tahe aõma iny rubu idi ròhòkÿdileka atxitenyeteri mahãtenyete. Ibutumy aõbina bina awo-ki arayky-ki idi atxiteri mahãtenyete. Aumyreny-ki heka tykywihikÿ texitykyny mahãtenyete. Aõma hãbu wihikÿwesemy. Hãbu òbitimy matxibenyke myheka iny adi ròhõtirenkyemy heka tuu texitykynymahãtenyete. Araykywo-ki tahe arimyrewo-ki tahe ibutu itxenadÿÿna-di heka toite, òrarudu mahãdu toite. ²⁹ Belàhàxe! Tai heka kaiboho Deuxu rybedu mahãduõ rirubunyre. Kaa nohõti ijaranamy tuu tewinymahãtenyete. Awabederenywo-ki heka noijasa ruxerahakÿle tetidite. ³⁰ Kaiboho heka tarybemahãtenyete. –Tiu wahareny riwinyre wese heka ariwinyrenyõtyhy. ³¹ Kiamy tarybeteu heka hãbu bina riòremy texininite. Bowesele toite. Iriòre toite. ³² Iwese juhoo ibinamy riwinyre wese heka iwesetyhyle aõhebo tatÿÿnymahãtenyete. ³³ Iwese hemylala deborehekÿ wesemy heka kaiboho atximahãtenyete. Boreny tule iweselere. Timybo heka kaiboho heòty bede-ribi mahenybenyke? Kaiboho heòty bede-ò boibenyke. ³⁴ Adeereny ariteònykre aõma Deuxu rybeduõ hãbu erydu, tyyriti erydu wahe. Kaiboho bidirubunybenedenykre. Ohodÿÿna heto-ki ijõ bidihetenybenedenykre awaru hetenaõ-di. Itxeòtyre-ki ijõ bidirubunybenedenykre. Ijõ heka biheludumykre hãwã hãwã-ò tamy ibinamy riwinykremy. Aõhòkÿmy dÿÿnana heka tamy biwahinybenykre ijõ hãwã-ò rakreu. ³⁵⁻³⁶ Kia heka hãbu ibutumy

rurure tyby òraru-ki wahe. Dohodỹna hetowokile rirubunyrenyre. Kaiboho Abeli juhuu terubunytenyete ikonana tahe Zacaria, Barakia riòre wahe. Òbitityhy juratya-ki heka tuu tewinytenyete. Wijinabòdu mahādu tai aõhòkỹmy rotỹnykre. Ibutumy ibinamy kai atyre-ò kedeseke. ³⁷ Jesuisi ikonana tahe rarybere: —Jerusalē hāwā mahādu, kaiboho heka terubunytenyete Deuxu rybemy rybedu mahādu. Jiarỹ heka aramykemy adi rewisỹnyreri wariòre wesemy tahe waderarenyre kaiboho. Iwese hānieõ iriòre ridyre wese idewo-ki. ³⁸ Aheto heka ixisohojilemy rỹimyhỹre. ³⁹ Kaheka ararybekre adeereny: —Wamy heka bobiòtyhy ixityre. Kai heka Deuxu deòdỹna bidykreule wamy bobikre. Iu rarybereu, Deuxu deysanamy, wamy bobikre.

24

¹ Iu Jesuisi ròhònyreu dohodỹna-ribi, ierydỹna mahādu tamy rarybere dohodỹna heto itxeremy ròikemy, eleri-ò wahe. Tai tahe Jesuisi dirawyònyde: ² —Inatyhy rare, awi heka rare. Urile tahe kidiixāwididỹnykre heka. Timy heka manaõ wityre-ki roiòhykre. Ibutumy bede-ò idi rehukre. ³ Iribi tahe Jesuisi rehemynyre Oliveira hāwālò-ò heka ronyre. Tai tahe erydỹna mahādu tii ritỹraxyre iny sòwe-ribi: —Tiubohe ibutumy kedeixixāwididỹnykre. Tiuboho ibutumy bede konanadỹnyamy reakre. Timybohe rikierenykre kai bedehemynyke aõma bede ibutumy rexihukre. ⁴ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Uritere inyõ aitxenadỹnyomykre. ⁵ Sòwemyhe iny itxenadỹnyamy rỹirakre. Jiarỹ Kristu rare, Deuxu deòdỹna heka jiarỹ rare, myheka adee kanarybekre. ⁶ Kaiboho heka bohology mabekre iny aõbina ròhònyhykre: bohologymahākre. Ihāre tahe iny rarybekre aõma: —Karibi heka aõbina urihimyò ròhònykre. Myhe rarybemahākre. Ihārele tahe kòdòòseòkre aõma ikonana urihimyò. Ibutumy heka kia wesemy relekre. ⁷ Aõma kia wesemy heka bede roimyhỹ rarekre aõbo iny witxira witxira heka ibutumy iòlòna heka riteranymyhỹkre. Aõbinamy. Tai heka raaõbinanymy rỹirakre. Aõma rama ijara reakre. Bede ibutumy ramytatakre hāwā-ki. ⁸ Kia heka iwese hāwyy uladu dese wesemy robumyhỹre wese tukre. ⁹ Adeereny heka aõhòkỹmydỹnana tiuboho riwahinykre aõma wani òraru-ki wahe. Ijõ kaibohoõ heka ararubunyrenyre. ¹⁰ Sòwemy heka iny riatymyhỹkre wary-ribi heka riatymy ririmyhỹkre. Wii rityhenymyhỹkre. Widee rakyarananymyhỹkre. ¹¹ Rybebina rybeduõ heka sòwemy kedehemynykre tahe kia heka sòwemy iny riitxenanymyhỹkre. ¹² Iu heka òraru nihikỹ iu ròhònykremy roimyhỹre. Sòwemy heka luuna-di rỹiramyhỹ katahe wiji ixāwikre heka ihomy aõkõ relekre. ¹³ Kia idi hyy rỹirakre ikonana-ò. Tii mahādu tahe tarasanamy reakremy rỹira. ¹⁴ Ibutumyhe kia iny-ò rybe tỹnydỹnyamy reakremy rỹira, Deuxu Rybewihikỹ Tỹmyra wahe. Ibutu iny witxira witxira heka roholakre rybe wihikỹ-ò. Kia rahudi hikỹle heka taheka kedehemynykre heka ikonana. ¹⁵ Aõbinahakỹ tyhybohe ibinatyhy rỹikre. Tii heka rỹikre heka aõma Deuxu ubetyre-ki, Deuxu isỹ-ki, kiaweselemy heka rỹikre. Bieryke aõbo kia rare. Bieryke aõbo kia rare Danieli heka Deuxu rybeduõ ihetxiu kiamy heka rarybere: ¹⁶ —Judeia mahādu bede-ribi tahe kia bihenybenyke. Ibutumy heka bòibenykre hāwālò bede-ò biòturònykre. ¹⁷ —Kia bededỹnanau heka tiu aõ bimyoòtyhy aheto-ribi. Tiiemy heka ròhònyhykyle rakre aõwesele wahe. ¹⁸ Iu bedero raaõmysỹdỹnykre heka tiu kòdòòseòtyhy tatyky itxemy. ¹⁹ Tule aõma hāwyy bòtòmy rỹira kia bedeu aõhòkỹmy rotỹnykremy rỹira. Kia tohouā-di ratxireri tahe tamy isirakre heka itybiedỹ idi rakeò heka isirakre. ²⁰ Bedejutytykòkemy heka bexitòenyke ahena mahenykeu. Tule sabado txu aõkòkemy bexitòenyke. ²¹ Tiu heka aõhòkỹmy dỹnanamy iny rotỹnyòhyymyhỹre kaa aõhòkỹmy dỹnana nihikỹmy. Tule tiu tuu robiòhyymyhỹre. ²² Kia Deuxu irokorehemykre wana heka ibutumy iny ituekre. Kaa urihimyòlekre wana tahe kai Deuxu hõrõ mahādule tuukre. ²³ —Aõma Mesia heka kowa-ò rehemynyra, Deuxu deòdỹna wahe. Ihāre tahe kai heka inyõ adee rarybekeki

tahe tetyhynyõhyyte heka. ²⁴ Kia iu kedehemynykreu tahe aõ Kristu tyhy aõkõ heka rarekre. Aõma rybedu itxenadyõdu heka tule aõna aõna wiihiky riwinykre. Aõma ityhydõdu dori riitxenanykemy idi riwisõnykre: ²⁵ Boholake, juhoo dori adee relyreri ibutumy aõhebo rotõnykre. ²⁶ —Aõma arateõwarinyre dori tuu. Kia Mesia, Deuxu Deõdõyna heka rõõsereri. Beteheke bederahy-ki, tule hetowo-ki. Iu tahe timy heka tamy itxeremy raõtyhy inatyhy aõkõreki. ²⁷ Iu jiarõ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykõ arehemynykreu ibutumy heka rierykre loosõna delaana wesele heka wadehemynyna heka rarekre biu ibutumy ritõxinykre. ²⁸ Iwese aõ rubu roimyhõre, rara heka tamy rabutumyhõre. Kaiboho rierykre iu rehemynykreu. ²⁹ Iu kia bede dõõnanamy reakre tahe txulyby heka kõdõhõnykre. Ahãdu tule rybynykre. Taina tule ixewesehekõle kanakre. Ibutumy ramytatakre biu-ki. ³⁰ Iule tahe kia wadehemynynamy iny robikre. Sõwemy heka hinana ibrunana bede bedemy rõirakre. Ibutumy heka iny robikre wadehemynynamy biuwetyky-ki, jiarõ dori, Deuxu Riõre, Hãbutyhyhykõ rare. Loosõna ruruna sõwekre, tahe arehemynykre. ³¹ Tule wajurõna-di, õju aditeõnykre iu, ajurõna wodõõhõkõ-di. Tahe ibutumy wahõrõ mahãdu he ixidee aributumykre bede bede-ribi, ibutu rehetyhy-ribi wahe. ³² Jesuisi tule relyre: —Ijyyõmy heka ako arelyykre. Kai heka ibede erylamy bimykre. Iu kia figueira õwõru hãbu wiji tybiehekõ. Kia aõma iruru tõmyra rurunymyhõre. Tule aõma txirubõ tõmyra rõhõnykre. Tiu tahe bierykre. Kai iõhõra bohe wyra. Myhe tamy besekre. ³³ Iwesetyhyle taheka kai heka bierykre. Aõma wadehemynyna rõhõny relekre wahe aõbitikre wadehemynyna iu, aõhõkõmydõõnana wahe. ³⁴ Tiu kia bededõõnanaule heka bedekõõnana rexihukre. ³⁵ Biu heka bede-wana ituekre warybe tahe aõu aõu heka rõihyymy rarekre. ³⁶ Inyõ heka rieryõhyymyhõre. Tiubo txuu ruu kai konany rõimyhõre wahe õju dori tiu rieryõhyymyhõre. Aõma, jiarõ Deuxu Riõre dori rieryõre. Aõma Waha Deuxule tahe rierymyhõre. ³⁷ Noe bededõõnana wesemy heka rõimyhõkre iny risinykre kia bedeu. ³⁸ Ibutumy heka worana bedehesi rõikre kiau. Lisiõ tahe rõikre. Herina lisina aõma hãwyymy herina. ³⁹ Tahe Noe bededõõnana wesemy heka reakre. Iu heka beõra rariare. Tahe rityhynyõhyyre tiiboho. Tahe heka raõwõnyre rariare ibutumy ituere. Iwesele tii heka rarekre heka, wadehemynyna Deuxu Riõre Hãbutyhyhykõ wahe. ⁴⁰ Inatxi hãbu heka oworu-ki raaõmysõdõõkre. Ijõ heka rakre dynamy reakre. Ijõ tahe rarikre. ⁴¹ Tule inatxi hãwy heka raaõmysõdõõkre heto-ki ratxikre mai risyrenykre. Ijõ heka dynamy reakre ijõ heka rarikre. ⁴² Tai heka iny rexiwinyomy rõimyhõkemy rybe roimyhõre awedureny kanakreki. Tiubo rehemynykre, teeryõte. ⁴³ Aõma hãbuõ kanakeki heka tiu aõma hãbuõ itxeredumy ronykeki heka, tiu hãbuõ iribi rawasinyõtyhy. ⁴⁴ Bexiywinyomy heka wadehemynyna biijemy bonyke, jiarõ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykõ wahe. ⁴⁵ Ijõ Jesuisi relyre: —Inyõ tadinodu deõdutyhymy ratxikeki, tii aõmysõdõõna riwinyhyy ronmyhõke tamy. Iheto riywinyhyyke. Teõdu mahãdu txuõ txuõlemy riywinyamahãke. ⁴⁶ Kia riwinykeki, deysamy rarekre teõdu rehemynykreu. ⁴⁷ Inatyhymy ararybekre: —Kia deõdu tadinodu aõmydõõnana ibutumy idi riywinykre, riyrubunykre. Tii ibutu wedu rarekre. ⁴⁸⁻⁴⁹ Ibinamy tahe tii rõhõtinykeki, kiawesemy riwinykre: Deõdumy raõhõtemyhõ, lisilemy ronmyhõ, riroximyhõ momodu mahãdu-wana riõmyhõ. Tii ixidee rarybekre: —Wawedu kedehemynyõtyhy, aõtxile ariwinykre. ⁵⁰ Iu rehemynyõkremy rõhõtinyre, iwedu kiaule rehemynykre. ⁵¹ Tai tahe raõhõtebinakre. Heõty bede-õ riteõnykre, Iwese itxena mahãdu tii riteõnykre wese. Kia-õ rahinykre, robukre, txuraruti rikyikyinyomy aõhõkõmy dõõnana õraru-ki.

25

¹ Jesuisi ijõ relyre: —Kia txu heka Deuxu Iõlõna ka ijyy wesemy rarekre. Debõwiõ ijadõma heka hãbumy herina riraõmyhõreny. Iny sohoji sohoji heka toosõna riwyre iximynamyna. ²⁻⁴ Iruyrelle tahe tõhõti reare aõma adõõ-di ritõxinykemy. Ihony tahe tõhõti rosare iruyre wasõ, ijõ tule ihyna-ki riwykemy. ⁵ Weryrybõ rehemynyõre, tai

tahe ijadòma mahādu ele rihynomy rĩmyhỹ themynyna riiraòmyhỹrenyre. Iny sohoji sohoji heka toosòna riwyre iximynamyna. ⁶Tai tahe rarybera: –Tỹmyra mahādu-ò wahe rehemynyneri. Birybenybenyke ruwetya. ⁷Tai tahe ijadòma mahādu he rituranomy rĩmyhỹre. Toosò itỹnytyhymy rookemy. ⁸Kia ijò tahe tōhōti rosare mahādu tahe uritere riijere. Itoodỹmy idi riwisỹnymyhỹ. Aõma widee he rexitòenyre: –Urihimykò inihe wahōrō-kò biditxiwike karihukòtekre. ⁹Tai tahe kialemy risỹnyre: –Anokõre wadehunale dokuri rỹire. Bikòryke tahe ijò itxe tahe. Maa. ¹⁰Idi tahe ròireny iõbradỹmy. Tai titxi tai rohonomyhỹreò. Iòrysomy iõbradỹmy ròirenyra rookile tahe dehemynyde kia tỹmyra mahādu wahe. Tahe rironyrenyre ibutumy riroxikemy. Riratòbònyrenyre. ¹¹Tai tahe kia iruyre ijadòma iõbradỹmy rare tahe dehemynyde: –Wahĩ, itxòtòbòna wadeke bidirakynybedenyke! ¹²Tai tahe kialemy rirawyònyre: –Jiarỹ umyreny reeryõre. Kie riki ijyy. ¹³Tahe Jesuisi rarybere: –Tai kaiboho bexiywinomy ahābenyke wadehemynyna biijebeny. Teerytenykõte dori tiubo adòòsekre.

¹⁴Tii ijò rarybere: –Ijò ijyy my adeereny arabedeerynykre timybo Deuxu Iòlòna raremy. Inyò heka rakemy ratximyhỹre ijò bedè-ò ratỹinykemy. Tii tahe taaòmydỹnana ririre teòdu mahādu-ki. ¹⁵Tanieru tahe tamy riwahinyre timykibo isiraõmy nieru ritamyhỹre myheka tamy riwahinyre. Ijò-ò 5000 riwahinyre. Ijò-ò 2000 riwahinyre. Ijò-ò 1000 riwahinyre. Idi tahe tii rare tabede tỹinamy. ¹⁶Kia iruyre ritara heka aõna aõna riõbranomyhỹre. Diwymyhỹre tasỹ idi rohonyrerimy ihỹre. Tai wylemy heka inieru rabuture. Ijò ixityre iruyremy ritxienyre iratyretyhy. ¹⁷Kia ijò inatximy tamy riwahinyre tasỹ tulere aõwesele raaõmysỹdỹỹre ta ròtare tule ijò inatximy ixityre. ¹⁸Kia sohojimy tamy riwahinyre tahe urile riyrubunyre inieru hāloole riare tamy tahe riyrubunyke heka riare. ¹⁹Sõwemy rabededyỹnana-ribi tahe iwedureny dehemynyde. Tahe tamyreny rarariòwyre takòtareny riòbitinykemy. ²⁰Iruyre riwyre heka debòwiò diwyde: –Beteheiny wawedu ijò iruyre anieru tyre rebutunyre. ²¹Tahe tawedu sõwemy riwowydynyre iaõmysỹdỹỹna wiwihikỹmy ròhònyraki wahe. Kiamy heka tamy rarybere: –Òbitimy idi taaõmysỹdỹỹteki heka. Sõwemy heka adee ariwahinykre riywinykemy. Aõwaxinyhe bitelenykre aõmysỹdỹỹna. Kai heka wawana beysanihikỹkre. ²²Idi tahe kia inatximy ròtaré sỹ dehemynyde: –Beteheke, inatxi tasỹ inaubiòwa ixityre adee rewinyra. ²³Tahe iwedu rarybere: –Awityhymyhe taaõmysỹdỹỹta! Kai heka deòdu wihikỹ Tate. Kai ibutedile sõwemy tewinyte tahe sõwemy ixityre adee ariwahinykre riwahinykemy. Kai heka wawana beysanihikỹkre. ²⁴Kia sohojimy tamy riwahinyre tahe rarybemyhe retximyhỹ: –Kai heka hābu nieru tarasaery heka Tate. Aõ taaõmysỹdỹỹteri-ribi aõkõ heka nieru tetamahāte. ²⁵Tai heka jiarỹ raberumahā alau watzireri. Tai heka rewore iny lau. Tahe tii sohojidile ratzireri. ²⁶Iwedu rarybere: –Kai heka eoruxerere, awi aõkõ heka Tate! Inyò tehuòtekòta heka idi urihimyo ityre ròtakelemy wahe. Kai tiwaeryte wahe. ²⁷Aõherekibo banco-ki aõkõ tetidite. Kia huòteòwy wanieru-ribi ritarerimy ihỹre. ²⁸Bitabohe kia nieru-di atxitere, tahe kia debòwiò ritaraò wahe biwahinykre. ²⁹Kia òbitimy raaõmysỹdỹỹra heka sõwetyhymy ròtakre. Kia òbitimy raaõmysỹdỹỹõmyhỹre kia heka ròònodỹỹkre. ³⁰Kia deòdu bimybemyke. Tii dorihe ibinatyhyre inihe bedè luruhukỹ-ò idi behubenykre. Tai heka tii aõhòkỹmy rotỹnykre rahinykre.

³¹Jesuisi tahe ikonana rarybere: –Iu jiarỹ, Deuxu Riòre Hābutyhyhykỹ, arehemynykre heka Waiòlònary-ò aronykre. Arehemynykre wāju mahādu-wana. ³²Ibutumy heka bedè iny mahādu wako-ki ributumyke. Iwese budoeni itxeredu heka tabudoeni, budòe-wana wiribi rihitxinomyhỹre wese heka bedè iny mahādu wiribi arihitxinomyke. ³³Wabudoeni heka warurunawe-ribi arisỹnykre. Budòe tahe wahywe-ribi arihitxinomyke. ³⁴Idi tahe waruruna ludu-ò ararybere: –Manake hewa, beysabemyke. Waha Iòlòna-ò rokonykre. Myheka tamy ararybekre. Juhuu bedeu

ihetxiu heka ywimy adireny kia r̄ymyh̄re. ³⁵ Rama tahe riwasanyreu r̄ys̄na wadee tewahinytenyte. Iu bemy rarureu, wadee tewahinytenyte. Jiar̄y heka tori rare as̄y-ò tiwadytenyte. ³⁶ Jiar̄y heka watykyhoho aõkõu, kaibohole wadee tewahinytenyte. Binamy r̄ymy rarewãhã, waroramy tadõitenyte ròtenawo-ò. ³⁷ Tai tahe òbiti mahãdu rarybekre: –Wanyr̄y, tiu taheka ramamy heka wadeereny teate –Adee rewahinyrenyre? Tiubo heka bemy tarumy tatemahã adee rewahinyrenyre? ³⁸ Tiubo heka kai torimy tatemahã idi wahetoreny-ò aradyrenyre. Tiubo atykyõmy tatemahã-di, tyky adee rewahinyrenyre. ³⁹ Tiubo ròtena-ki t̄ymy tatemahã-ò ada webinadumy tatemahã-ò, aroramy ròirenyre. Wanohõti atxi reaõhyymyh̄re. ⁴⁰ Tai Jesuisi rarybere: –Jiar̄y, Iòlò, tamy ararybekre: –Iu kaiboho waityhyd̄ȳdu seriòre mahãdureny-ò waòraru-ki tewinymy toitemahãu, wadeele tuu tewinytenyte. ⁴¹ Idi tahe kia wahywenawe-ribi ludu tamy ararybekre: –Boibenyke karibi kaiboho heka abinarenyre heòty bede-ò ihyymy boibenykre ixi-di ariteònykre. Diabo tatytybybinas̄y-ò idi boibenykre. Deuxu is̄y tamy riwinyre. ⁴² Tiu rama riwasareu r̄ys̄na kaiboho wadee tewahinytenyõhyyta. Iu bemy rarureu heka ijõ wadee tewahinytenyõhyyte. ⁴³ Torimy rarewahãu, tiu tiwato-binytenyõhyyte. Tykyõ wadee tewahinytenyõhyyte. Binamy rãimy rarewãhã ròtenawo-ki wororana webinadumy tahe tòiõhyyte. ⁴⁴ Tai tahe kiamy rarybekre: –Wanyr̄y, tiubohe tuu rewinyrenykrõre. Wanohõti heka reaõhyymyh̄re aramamy rubuna-txi, abemy rubuna-txi, torimy tatemahãu, atykyõmy tatemahãu, ròtenawo-ki webinadumy tatemahãu wahe. ⁴⁵ Tahe jiar̄y Iòlò tamy ararybekre: –Kaiboho heka waityhyd̄ȳdu seriòreõ tewiòhenanyõmahãtenyte tai heka tiwawiòhenanytenyõte. ⁴⁶ Tahe Jesuisi ikonamy rarybere: –Tai tahe tii tiuhyymy rakre heòty bede-ò, aõhõk̄ymyd̄ȳnana-ò. Òbiti mahãdu heka umytuedeõna-ò rakre.

26

¹ Kia taijyy rahudi tahe Jesuisi taerymahãdu-ò rarybere: ² –Ixityre inatxi txu-di tas̄y aõma Pascoa worana bedehesimy r̄yikre. Kaiboho tahe kia teerytenyte. Iu iny riwatyhenykre Deuxu Riòre Hãbu wahe. Irahudi tahe itxeònihik̄y-ò riwatamad̄ȳnykre. ³ Tahe aõwesele heka xiwena wahid̄ȳdu wedu mahãdu ributunyre heka judeu wedu mahãdu-wana wahe. Kaifa heto wii rotyre. Xiwena wahid̄ȳdu mahãdu wedu wahe. ⁴ Wiwana heka raryberenyre: –Timybohe Jesuisi aõhebo rikis̄nyrenykre aõma teburemy ijiranakõnahak̄yle. Timybo rikisiraõnyrenykre, rikimyrenykre, rikirubunynyrenykre. Urile iny tuu rierykrõre. ⁵ Pascoa worana bedehesi r̄yireu tahe aõkõlemy idi r̄yire. Kia worana bedehesiko-ki iny raaõbinanykeki dori ibutuhuk̄ylemy heka raaõbinanyke.

⁶ Jesuisi heka rare Bet̄ȳnia hãwã-ò hãbu tykybinaõ-wana heka is̄y-ò rare, Simaõ heto-ò wahe. ⁷ Iu iheto-ki riroximyh̄re tahe hãwyyõ tamy rare aderõna l̄nyrehek̄yõ-di manaurahyna-ki. Tai tahe Jesuisi tyre ritxiwire, iratityre. ⁸ Ieryd̄ȳna mahãdu heka urihimyò heka rebure riòre iòraru-ki. ⁹ Iòwy nihik̄ȳthyre dorihe. Tai heka tanieru uriterehek̄yle raturaki heka tai rawobinamy. Idi rohonykewile heka rare aõma iòwy tahe iny aõkõ mahãdu-ò riwahinykewihik̄yle tii rõhõtynyre. ¹⁰ Tahe Jesuisi rierityhymy aõmybo tuu raryberenyrenyrimy: –Aõherekibo kaiboho ibinamy tarybetenyteri hãwyy-ò. Aõwid̄ȳnana wihik̄ȳ wadee riwinyreri. ¹¹ Aõma kaiboho heka urimynodu mahãdu-wana ihyymy boibekre. Ibutulemy awanareny jiar̄y watxiwãhãde. ¹² Tii heka wahãlood̄ȳna riwaywinyra aderõna watyre ritxiwireu. Kia tahe wadee riwinyre. ¹³ Boholake, iny itxi tõhõti reahyy r̄yirakre iòraru-ki. Rybewihik̄ȳ T̄ymyramy rit̄nynd̄ȳmyh̄ȳkre heka rierymyh̄ȳkre bede bedemy wahe.

¹⁴ Iribi tahe Judasi Isariò, tii waò inatxi reuròõ rare, tii heka ròhònyre ieryd̄ȳna mahãduy-ribi. Tahe rare xiwena wahid̄ȳdu mahãdu wedu-ò. Tahe tamy rarybere: ¹⁵ –Adeereny Jesuisi ariwahikre wana heka tiwesebo biwaòwynybenykre? Kiamy tahe 30 prata womati nieru myhe tamy riwahinyre. ¹⁶ Judasi kia ribile rarunymy raremyh̄ȳ

dohodỹnaõmy Jesuisi tamy riwahinykremy. ¹⁷ Pascoa worana bedehesi rỹireule rexide-lenyre, Paõ iuridyỹkõ, kia txu rỹimyhỹ wahe. Jesuisi erydỹna mahãdu tai ritỹraxyre: —Titxiwexe rikirỹsỹkre Pascoa worana bedehesi jiarỹboho dori ariwinyrenykemy? ¹⁸ Tahe Jesuisi rirawyõnyre: —Hãbuõ hãwãhãkỹ-ki ratximyhỹre tii riwaeryre. Tahe tamy marybekre: —Wawedu kỹny rarybereri aõma aheto-ki heka Pascoa worana bedehesina rirỹsỹkremy taerydỹna mahãdu-wana. Ibededỹna dori iõhõre riki. ¹⁹ Tai tahe taerydỹna mahãdu kia riwinyre idi kowa worana bedehesi rỹsỹna riywinyre.

²⁰ Bedesõmy tahe tai riroximy rorukumyhỹreny, taerydỹna waõ inatxi reurõ mahãdu-wana wahe. ²¹ Aõma inyõ heka riwatyhenykremy ratximyhỹre. Jesuisi heka tuu rarybere: ²² —Mowexe tii rarekre. Tiibohe rabadewomy roire, tai tahe widee rarybere: —Jiarỹ kõaõboka. ²³ Tahe Jesuisi rarybere: —Kia wawana pratoro tebõ rearerile taheka tiikre. ²⁴ Iwese Deuxu Tyyriti-ki Rybe roire wese heka arurukremy jiarỹ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykỹ watxiwãhãre. Kia hãbu riwatyhenykre tahe tamy heka ibinatyhykre. Ratybienykõre wana inihe awityhyre. ²⁵ Tai tahe Judasi ityhedyỹdu rarybere: —Erydỹdu, jiarỹ aõbohe rare? Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kaityhy wahe tate. Kaile tarybeta.

²⁶ Tai tahe Jesuisi orotxu sohojiõ rimyre ibutumy riroxireu, tahe riyreyrenymyhỹre tahe insohoji sohoji-õ riwahinyre. Tai tahe tamy Jesuisi rarybere: —Kia biybenyke heka. Waumy wese heka kia ratxireri. ²⁷⁻²⁸ Idi vỹi monahynaõ rimymy rexitõenyre Deuxu-õ. Idi tahe tamy riwahinyre iribi sohoji sohoji riõrenykemy. —Biõrenyke kaa dori wahãlubu wesemy ratxireri. Tai sõwemy iny biu-õ rahenykre Deuxu dee. Ibutumy õraruna ixãwididyỹmy heka tuu rõhõnyra. Wahãlubu heka Deuxu, iny-wana wii riwoàxinykre rare. ²⁹ Tahe boholake warybe-õ. Awanareny heka ixityre vỹi monamy ariõõtyhy. Kia Waha Iõlõna-õ dehemynynahykyle tahe awanareny ixyby tuu ariõkre.

³⁰ Idi tahe wiuõ rawiunyrenyre idi tahe Oliveira hãwãlõ-õ rõirenyre.

³¹ Jesuisi tamyreny rarybere: —Wijiru heka ibutumy kaibohe biwaribenykre. Tyyriti-ki heka roire kiawesemy:

Budoeni-di itxeredu rirubunykre. Ibutumy budoeni raubỹtỹkre bede bedemy.

³² —Waixixana kỹnyikre tahe Kalileia bede-ki awanareny aratxikre. ³³ Pedro tahe rarybere: —Ibutumy ararirenykre wana tahe jiarỹ aõkõre. Ararirenyõtyhy. ³⁴ Tai Jesuisi heka Pedro-õ rarybere: —Kai heka hãnie dele robukõdile biwatxiõ-ribi bexihukre, inataõmy wahe. Tuu wijiru rarekre. ³⁵ Pedro dirawyõnyde: —Aõkõre wa, arurukre heka tahe urile aratxiõnyõtyhy. Tule ibutumy ijõ ierydỹna tule Pedro wesele rarybere.

³⁶ Tahe Jesuisi ridyrenyre bederaty oworuõ-õ, aõma Kesemani ninadu-õ ridyre: —Kakile bonykre arakre dori ixitõedỹmy kowa-õ. ³⁷ Tahe Jesuisi heka Pedro ridyre ixi-wana. Tule Zebedeu riõre wiwana ridyrenyre. Tahe Jesuisi rabedeõtiidyỹre aõhõkỹmy rotỹnyre bedeõtiidyỹ õrarukile. ³⁸ Tii tahe tamy rarybere: —Kaki wawanale atxibekre. Watyytyby heka tỹxihikỹlemy bedeõtiidyỹ-di ratxireri. Waki bexiebekre. ³⁹ Urile tahe tako-õ rariareu tahe resere bede-õ. Jesuisi tahe tyby-õ rarybere: —Waha, rubu mona waribi bitake adeewikeki. Aõkõkeki tahe ariõkre, arurukre adeewilemy aõhebo arotỹnykre. ⁴⁰ Idi tahe dõõsede kia ierydỹna inataõ tai rõrõmyhỹõ heka ixyby dõõsemy nade. Jesuisi rarybere: —Pedro! Kai heka timy sohoji horamy adi bede rỹiõtyhy wawana. ⁴¹ Bexixaruhyy atxibeke bexitõenyry. Aõkõkeki tahe õraruna kanamykre. Kai heka õbitimy matxikemy tahõtinymahãte. Aumy tahe ibinare heka arurukõre wahe. ⁴² Ixityre rare rexitõenykemy. Tahe Jesuisi rarybere: —Waha, adeewinale ariwinykre. Aõhõkỹmydỹnana monamy heka ariõkre. Kia mona waribi bitaõkeki ihãrele heka arurukre. ⁴³ Tai dõõsede tai rõrõmyhỹrenyõle heka nade. Tiibohe ixixamy rỹiõhyre. ⁴⁴ Tahe rõõsere ixybyle ikonanamy. Iweselemy rexitõenyre tyby-õ. ⁴⁵⁻⁴⁶ Idi tahe dõõsede taerydỹna mahãdu-õ rarybere: —Bexielehynybeny. Watyhedyỹdu naderi. Rexihumyhe

rare. Hābubina mahādu rehemynyre. Jiarỹ Deuxu Riòre Hābutyhyhykỹ, wahe. Bexix-abeny, rakakre watyhedỹỹdu dori rehemynyre.

⁴⁷ Tahe Judasi dehemynyde waòinatxi reuròò wahe. Jesuisi rarybere, tii nade sōwemy hābu-di mayrehe-di, òhòte-di tōnori-di widotyde. Judeu mahādu wedu tahe iteòdỹỹdure xiwena wahidỹỹdu wedu wana wahe. ⁴⁸ Juhuu Judasi tamyreny bede riywinyre. Kamy rexirybenymy: —Iòsỹny-ò aruwokrele heka tiikre. Tiile bimybennykre. ⁴⁹ Tahe Judasi rarybere: —Rareri, Wawedu. Iòsỹny-ò ruwore. ⁵⁰ Tahe Jesuisi rarybere Judasi-ò: —Iò, aōwaxiny aōbo biwinykre iwidỹỹmy tateri. Tahe Jesuisi imahādu rimyre. Ritaataare. ⁵¹ Tahe Jesuisi mahāduò mayrehe-di rimymy resere. Tai hābuò-ò reare. Tai tahe tōhòtile rikòròmy idi reare, xiwena wahidỹỹdu wedu deòduò wahe. ⁵² Tahe Jesuisi tamy rarybere. Aòkòre amayrehe birutyke irasirahanawomy. Kia dori inyò maydese rimymy resekre heka tule rurukre maydeselemy. ⁵³ Karibi ixtarasamy arurukeki dori wahaòle ararybekre. Tai tahe waha sōwemy ýju kiditeònyke, 12 aòbinadu ijoj mahādu wahe. Kia teeryòtenyete. ⁵⁴ Ihārele tahe ibutumy tuu bededỹỹnana relekre iwese ritidỹỹna-ki roimyhỹre wese. ⁵⁵ Tahe Jesuisi rỹraxyre tamyreny: —Aòbo jiarỹ raremy wadi tahòtynytenyteri. Wasidu aòbo. Kai dori waòrysomy themynyte maydese-di, tōnori-di. Aòherekibo wahe. Jiarỹ heka arabedeerynyreny txeò txeòlemy wahe Deuxu dohodỹỹna heto-ki. Aòherekibo taile tiwamytenykòte kowa watxiwāhāre. ⁵⁶ Kia ibutumy Deuxu Ritidỹỹna-ki roimyhỹre. Tai tahe tuu bededỹỹnana relekre iwese Deuxu rybedu mahādu rarybere. Ibutumy aòna aònamy rotỹỹnymy raremyhỹ. Tai tahe taryberahu-di. Ibutumy iery mahādu iribi tahe robỹtỹre.

⁵⁷ Tiiboho heka Jesuisi ridyrenyre Kaifa heto-ò, xiwena wahidỹỹdu wedu wahe. Tai ibutumy judeu mahādu wedu ributumy bede ywina erydu mahādu tule wahe. ⁵⁸ Pedro irehety-ribi riheludunyre. Iheto ube-ki tahe ronyre yrubu dỹỹdu-wana. Tahe rehere aòhebo rotỹỹnykremy. ⁵⁹ Xiwena dinodu mahādu tahe ributumy Jesuisimy raruikremy heka riijemy. Aòma rirubunykre òbirele heka tuu rarybemyhỹ. ⁶⁰ Tahe inyò-ki heka rahaòhyre turybedu wahe. Iny sōwemy tahe relyyre. Ihārele rirubunyòhyre. Iroona-ribi tahe inatxi hābu dehemynyde. ⁶¹ Tai tahe kiamyhe tuu relyyre: —Aòma Jesuisi rarybere: —Aòwesele heka Deuxu dohodỹỹna heto ariatymy idi areake. Inataò txudi tasỹ ixityre aditamadỹỹke, ibutumy adiwinyke. ⁶² Tai tahe xiwena dinodu heka Jesuisi-ò ryyraxyre: —Aòbo marybekre kia umy ijyy rohonyreriki? ⁶³ Jesuisi tahe rybeòlemy ronyre roholare. Ixityre tamy rỹraxyre: —Kai heka inatyhy tyhymy Deuxu Riòremy kai atximahāte. Mesia aòbohe kai tate? Deuxu riwaeryre inatyhymy rarybereri. ⁶⁴ Jesuisi dirawyònyde tamy: —Kaile kia tarybete. Ibutumy iny-ò ararybekre: —Kaiboho ibutumy bobibennykre Deuxu Riòre Hābutyhyhykỹmy, jiarỹle wahe. Tii heka Deuxu rurunawe-ribi heka ronykre. Iribi tahe kanakre biuwetyky-ki. Jiarỹle wahe tiire.

⁶⁵ Tai tahe xiwena dinodu tatyky riykare. Reburere kie: —Aòhere tahaka. Deuxumy heka ibinatyhylemy tarybemahāte. Ijò iny-ò aroholaòkre, rexihura! ⁶⁶ Ibutumy kaiboho irybe-ò taholatenyteri, inatyhy? Aòbo rikiwinykre tii ibinatyhyre dori, rikirubunyrenykre tahe. ⁶⁷ Tahe iòsỹny-ò rarybexinyre. Rihetenyre. ⁶⁸ Tamy ihetedỹỹdu rarybere: —Marybeke Kristu, mobo arahetenyra inihe.

⁶⁹ Pedro tahe ube-ki ronymyhỹ. Tahe ijadòma heka deòduò tamy rehemynyre: —Kai anòbo Jesuisi Kalileia ludu-wana atximahā. Kumymy rabire. ⁷⁰ Iny ibutuko Pedro rarybere: —Aòkòre, aòmybo arybe reeryòhykyreri. ⁷¹ Tai tahe rare ijò-ò. Ijò ijadòma deòduò rarybere kamahāduko: —Inatyhymy heka tiki Jesuisi Nazareludu mahāduno tiki rare. ⁷² Ixityrele Pedro ritxiònyre: —Reerykòre wahe hābu. Tiu heka rabiòwāhāre. Inatyhy rare. ⁷³ Idi hābuò heka narybede tamy: —Inatyhy rare. Kakỹny irybe weselemy tarybeteri, Kalileia rybe wahe. ⁷⁴ Tahe Pedro rarybere: —Jiarỹ reerykòreri, tuu heka rabiòwāhāre. Deuxu riwaeryre inatyhymy rarybereri. Iule taheka hānie hābu robumy

reare. ⁷⁵ Tahe Pedro tōhōti itxi reare. Jesuisi rarybere weselemy heka tii riwinyra. Ritxiōnyre. Tai tahe Pedro rōhōnyre reare heka rahinyhyre.

27

¹ Ijō biurasò ruidile tahe rỹire. Xiwena wahidỹỹdu wedu ributunyre judeu mahādu wedu-wana. Timywexe aōhe rikisỹnyrenykre. Rikirubunyrenykre heka idi watxiwāhāre. ² Roma dinodu-ò òsana rikidyrenykre. Tahe tiiboho Jesuisi ritaataare idi ridyrenyre tamy, Pilato-ò.

³ Judasi heka rieryre. Tai tahe tii rabadewonihikỹre rityhenyreki wahe. Tai tahe raraykynyre tawo-ò raðhòrere. Tahe nieru òkesedỹỹmy idi rōhōtinyre. Tahe nieru diwyde, 30 prata womati nieru tahe riòkesedỹỹnykremy judeu wedu mahādu-ò, Xiwena wahidỹỹdu mahādu-ò. ⁴ Tahe Judasi rarybere: —Ixāwirahe, jiarỹ raðrarunyra hābu òbitityhymy ratximyhỹrele retyhenyre heka. Tahe judeu mahādu dinodu rarybere: —Jiarỹboho, kia aō aōkō rare. ⁵ Tahe Judasi nieru-di bedetyrele rihure. Tahe rōhōnyre iribi. Tahe rare. Rerotihikỹ-di rexibòtòtaare. Rexirubunyre. ⁶ Tai tahe xiwena wahidỹỹdu wedu riwyre nieru bede-ribi: —Aōwexe kanieru rikiwinyrenykre? Dohodỹỹna hetowo-ò rikirutyrenyke heka aōkōre. Aōma dori rare rubuòwymy iwahidỹỹ heka rare. ⁷ Urile suōle rikiwinyrenykre idi. Tai tamy wabede rikiwinyrenykre. Aōma tori kaki rurukreu tahe rikitoonyrenykre tamyle wahe. Tai tahe tiiboho riwyrenyre aōma butxi widỹỹna subede heka riwinyrenyre. Kia heka inire suni wahe. ⁸ Kia bedero tahe rininire aōma Hālubu Bederomy heka rininire. Wiji tule ini rare. ⁹⁻¹⁰ Iwese Jeremia tyyriti-ki roire wesele heka tii riwinyre:

Tahe 30 —Womati nieru-ò-di heka bedero riwyre butxiwidỹỹdu-ribi. Iwese kai riwateonyre wese. Kia iòwy rare judeu mahādu-ò tamy riwahinyre wahe. Txiòdỹỹna òwy wahe.

¹¹ Jesuisi heka Pilato, bede dinodusỹ-ki ratximyhỹ. Pilato tahe tamy rỹỹraxire: —Kai aōbo judeu mahādu iòlò atxiteri? Jesuisi dirawyònyde: —Kai tuu tarybeta. ¹² Xiwena wahidỹỹdu wedu heka tamy rarybere: —Jesuisi rirawyònyðhyre. Judeu mahādu wedu-ò tule rirawyònyðre. ¹³ Pilato tahe tamy rarybere: —Kai aōbohe rybe-ò taholate. ¹⁴ Tule tamy Jesuisi dirawyònyðhyde. Byy! Urile Pilato ribedeòtiidỹỹnyre. ¹⁵ Pascoa worana bedehesi bededỹỹnana tikiemy tuure. Ròtenawo-ribi heka sohoji beòra beòrahyyle ixinamy inyò rexideònymyhỹ, inysōwe rybe òraru-ki wahe. ¹⁶ Kia beòra tahe hābu ibinatytyre ròtenawo-ki rỹire. Baraba inire. Ibutumy iny tuu rieryre. ¹⁷ Aōma Pascoa worana bedehesi rỹireu ibutumy iny ributunyre. Tahe Pilato ritỹỹraxinyre: —Tibohe ixinamy ariteònykre Jesuisi Kristu aōbo ada Baraba aōbo? ¹⁸ Tahe iny heka ibutumy urile Jesuisi Kristu luure heka. Tai tahe judeu dohodỹỹdu wedu mahādu tahe aōkō tamy waritimy rityhenyrenyre. Pilato kia rieryre. ¹⁹ Iu tabede ywina dohodỹỹna-ki Pilato rỹireu, ihāwyy tamy tyyriti riwahinyre. Kawese heka rarybere aōma: —Ixinamy Jesuisi bitekònykre. Anobinatytymybo dokuri rarasino txu wadi reakareri. Jikarỹ anohòkỹmy dỹkỹnana sōwemy ratỹkỹnyre Jesuisi kòraru-ki wahe. ²⁰ Iny sōwehekỹ-ò heka xiwena wahidỹỹdu mahādu wedu rarybere: —Kaiboho mararybebenyke: —Baraba ixinamy biteònykre. Tiiboho dirawyònyde: —Jesuisi birubunykre. ²¹ Iribi Pilato rarybere: —Tiwexe ixinamy ariteònykre? Tiiboho dirawyònyde: —Baraba biteònykre. ²² Pilato tahe rỹỹraxire: —Aōhebo tahe arotỹỹnykre Jesuisi-di, Kristu-di? —Itxeò nihikỹ-ki bitamadỹỹnykre. Birubunykre. ²³ Pilato tamy rỹỹraxire: —Aōbinahakỹ aōbo riwinyraki? Tai tahe ibutumy iny rirajuamy rỹimyhỹ: —Birubunyke kia bitamadỹỹnykre. ²⁴ Pilato iny sōwe-di aō riwinyðhyre aòbinatyhy òsana rōhōnykremy idi rōhōtinyre, tai tahe inyò rarybere: —Bee kidiwykremy baciaro-ki. Tahe tebò risuhore iny sōwehekỹko-ki. Tamy rarybere: —Jiarỹ kỹny waðraru-ki aōkō heka rurukre. Kaiboho heka irubudỹỹ erydumyhe boibekre. ²⁵ Tahe ibutumy iny rarybere: —Awire, inyboho heka irubudỹỹdu erydumy rokoirekre,

tule wariòreneny òraru-ki wahe ihālubu rejuxunykre. Soldado ridyre itxeò nihikỹ-ò ritamadỹnykremy rirubunykremy. ²⁶ Tai tahe Pilato heka Baraba riteònyre ixinalemy. Iribi tahe Jesuisimy raòhòtere.

²⁷ Pilato soldado mahādu urile idi juhu risinyre, soldado tyamy ritidire. Pilato heto-ò ridyre. ²⁸ Ityky iribi ritare tahe aōma tykysò-di ritidire heka juhu rihetynyre. ²⁹ Iòdỹỹmy tahe idi ede lòrilòrihikỹ irati-ò ridekremy. Òwòruō tebò-ò ritidire. Tai iko-ò resere tatiowotimy. Raryberenyre: –Awire, kai judeu Iòlòtyhy. ³⁰ Ityre rarybexinyre. Òwòru rimyre tahe iratimy tuu raòhòtere. ³¹ Iribi ritarenyrenyre ihōrō itykyle ixityre rirutyre ityre-ki. Idi tahe ryò ròirenyre.

³² Iu ròhònyreu, hābuō Sireni bede luduō-wana witxi reare. Tamyhe rarybere Jesuisi itxeò riwykemy.

³³ Tahe Kòkòta hāwālò-ò rehemynyre. Aōma, rubu ratityby wesemy heka rare. Tai tahe Kòkòtamy heka rininimyhỹrenyre.

³⁴ Tii vīi riurinyre bee ihyra-wana, idi tahe Jesuisi-ò kia riwahinyre. Iurihi-di teramy reare.

³⁵ Tahe itxeò nihikỹ-ki ritamadỹnyre. Irahu-di tahe ity heka ritxuatxuarenyre wimy rarudeòsanyre tibo iwydydukemy.

³⁶ Idi tahe retehemy rorukumyhỹrenyre. ³⁷ Irati tyre-ki tahe ritidỹnaō roire: –Kia Heka Jesuisi Rare, judeu Iòlò Mahādu.

³⁸ Tule wasidu brebunahakỹ tii-wana ritamadỹnyrenyre itxeò hòkỹ-ki, ijō iruru-ribi, ijō ihywe-ribi. ³⁹ Iny ibire-di reamyhỹ idi risinymyhỹ kamy rexirybenymy: ⁴⁰ –Kai inihe bexitake, kai Deuxu Riòre tateki. Bodobeheke itxeò nihikỹ-ribi. ⁴¹ Kai heka arurudiremy iximy tarybemahāte. Dohodỹỹna biatykemy heka iximy tarybete tahe inataōtxu-dì heka biwinykemy tarybeta. Tule xiwena wahidỹỹdu wedu mahādu idi risinyre. Tii tahe rarybere: ⁴² –Tii heka iny iwitxira witxira aōbina bina-ribi ritamyhỹre ihāre tahe taaōbina bina-ribi rexitaōtyhy. Tii heka aō judeu mahādu iòlò aōkō rare. Myheka tuu rarybemyhỹ. Kia itxeòhòkỹ-ribi kedexiberesedỹỹnykekile tahe rikityhynyrenykre inatyhymy. ⁴³ Tii heka iximy rarybemyhỹre Deuxu Riòre raremy, Deuxu rityhynymyhỹremy. Reketeherenykre inihe aōbo Deuxu riwiòhenanykremy wahe. ⁴⁴ Wasidu mahādu kia itxeò nihikỹ rỹire iwesele heka tamy rarybere.

⁴⁵ Txutyeyu tahe bede luruhukỹ bede reare, txioro tirehehekỹule bede kamy reare.

⁴⁶ Kiaule tahe bede ratỹnyre Jesuisi iu ryryre:

–Eli Eli Lema Sabatani.

Kiamyhe rarybere:

–WaDeuxu, WaDeuxu, aōherekibo waribi òhōti rosare?

⁴⁷ Tai tahe iny sōwe mahādu irybe-ò doholade. Ijō kiamy narybede: –Eliasi-ò hòwa ryryreri. ⁴⁸ Kia ele elemy riwinyre noseō. Idi tahe vīiō riryry tamy idi riteònyre. Teòrehemy riwinyre bemy rimonykremy. ⁴⁹ Ijōhe raryberenyre: –Txiokre inihe inatyhymy aōbo reketeherenykre inatyhymy aōbo Eliasi iwiòhenadỹỹmy kanakremy aōbo inihe. ⁵⁰ Jesuisi ixityre rirajuare. Rurure. ⁵¹ Kia dohodỹỹna heto-ki heka ixiwòtenaō rỹimyhỹre ierykōna. Tahe urile idi xiwanaale ruamy reare iratyre-ribi bede-ò. Suuhe ramytatare. Mana rabòhòbòhònyre. ⁵² Wabede hālooō heka riraynyre. Deuxu hōrō mahādu sōwemy rubu-ribi riixixanyre. ⁵³ Wabede-ribi ròhònyrenyre. Iu Jesuisi rubu-ribi riixixareu tahe Jerusalē-ò ròirenyre. Tai tahe sōwemyhe iny tuu robire. ⁵⁴ Tai heka soldado dinoduō ratximyhỹ idi retehemy. Tule soldado mahāduō tii-wana ratximyhỹre. Ibutumy tuu robirenyre. Tai tahe tabrebu-ribi narybedenyde: –Tii inatyhymy Deuxu Riòre heka rare. ⁵⁵ Hāwyyō tule retehemy ratximyhỹre irehe-ribi idi. Aōma hāwyy Jesuisi riwiòhenanymy raremyhỹ heka idi retehemyhỹre. Tiiboho Kalileia bede-ribi doide. ⁵⁶ Marie Madalena, Marie Txiause Jyrese, Zebedeu riòrese tule tai ratximyhỹ.

⁵⁷ Bedesòmý Jyje rehemynyre. Tii ityhy heka rare Arimatea hãwã luduõ ratximyhÿre. Tii Jesuisi tyhydÿÿduõ ratximyhÿ. ⁵⁸ Tai Jesuisi umy rexitðenyre Pilato-ribi. Tai tahe Pilato rarybere: –Tamy biwahinykre. ⁵⁹⁻⁶⁰ Tahe Jyje linho tyky rirahananymy. Tai tahe aõma wabede tÿmyrahakÿ riamy roireriò heka rituunykremy idi rara. Idi mana nihikÿ ritidire txiò. Idi ròirenyre. ⁶¹ Marie Madalena ijõ Marie-wana taile retehemy ronyre wabede-ki.

⁶² Ijõ txu tahe fariseu mahãdu wedu tule xiwena wahidÿÿdu wedu heka Pilato-ò sexta feira rahudi tahe, judeu mahãdu elehyna txu wahe ituere. ⁶³ –Jesuisi irumy raremyhÿu tii rarybere:

–Rubu-ribi heka ariixixanykre inataõ txu-di.

⁶⁴ Ruimy rare tahe ihãrele tahe biyrubunyke iwabede. Aõkõkre-wana tahe ierydÿÿna mahãdu heka iumy riwykre. Tai tahe rarybere: –Tii rexiixixanyre. Tai tahe ibutu rityhynykre iruina. Kia ibinatyhymy rarekre. ⁶⁵ Tai tahe Pilato riteðenyre soldado mahãduõ txiò-ki. Tamy rarybere: –Awimy biyrubunyke! ⁶⁶ Kia bede erynaõ heka tamy ritidire. Txiò-ribi resekreule heka rieryrenykre. Tahe soldado mahãdu riyrubunymyhÿre.

28

¹ Ijõ txu rudile tahe Marie Madalena, Marieõ-wana rare ihãloona-ò itxeremy, domingo, nobiutxu wahe. ² Aõwesele tahe iu suu ramytatare. Wanyrÿ ÿju heka dobehede biu-ribi iu. Tahe hãloo ijõ-ribi mana ritamy ityre ronyre. ³ Iõsÿny heka urile ritoosònyhÿkÿre. Ityky tasÿ iurahakÿre. ⁴ Idi itxeredu mahãdu heka aõma ru-berunihikÿrenyre. Urile rõhõtiberemy reserenyre. ⁵ ÿju rarybere hãwyy-ò: –Uritere berebuõmyrenyke. Kai aõbo Jesuisi teijeteri, inatyhy? Aõma itxeò ritamadÿÿnyrenyre wahe. Reeryre kia. ⁶ Aõkõre kaki aõkõ heka ratxireri. Tii dori rubu-ribi rexiixixanyre iwese tii iximy rarybere wese wahe. Beteheke inihe iherina tyby-ò tai juhu roimyhÿò. ⁷ Make karibi ele elemy ierydÿÿnako belyykre tii rubu-ribi rexiixixanyraki. Tii heka rara Kalileia-ò tamy wirotyreriò. Matahe, relyyra dorihe adeereny. ⁸ Tai tahe rakòrunyrenyre, hãwyyboho. Ruberumy ròirenyre tasÿ reysamy ròirenyre. Ierydÿÿna mahãdu-ò heka riijemyhÿre aõma ÿju rybemy ikoreny relyykemy. ⁹ Iu rakòrunyrenyraule tahe wii reòbynyra. Jesuisiwanale heka itxi rekoare. Idi tamy rehemynyre iòhòmý. Iwa rimyrenyre tahe riwowydnyre. Jesuisi tamy rarybere: –Toiteri aõbo! ¹⁰ Uritere breburenyõmyke. Boibeny tahe ijyymy waityhydÿÿdu mahãdu seriòre-ò heka Kalileia-ò aròirenykemy. Tai tiiboho-wana wii areòbynyrenykremy.

¹¹ Tai tahe tiiboho ròirenyre. Kiaule tahe wabede soldado itxeredu rehemynyre xiwena wahidÿÿdu wedu-ò wahe. Tahe ibutumy relyyre iko. ¹² Tai tahe nieruõ riwahinyre ruiõmy relyykemy. ¹³ Tamyreny raryberenyre: –Ierydÿÿna mahãdu heka ridyra watÿireny reòbylemy. ¹⁴ Tai tahe bede dinodu rierykreu heka aõ adee beleòtyhy aõbinahakÿõ. ¹⁵ Tai tahe nieru sòwemy riwyrenymy tahe tuu ròirenyre ruimy. Wiji dori tuu ijyy rÿira. Ibutumy judeu mahãdu kia rybe-ò rityhynymyhÿre.

¹⁶ Idi tahe ierydÿÿna mahãdu ròirenyre Kalileia-ò. Tiobo Jesuisi riteðenyrenyremy juhutyhy. ¹⁷ Jesuisimý robirenyreu tahe tiiboho bede-ò reserenyre tahe riwowydnyrenyre. Ijõ mahãduõ riseònylemy idi rõhõtinyhÿre. ¹⁸ Tai tahe Jesuisi iòhòtyhymy tamyreny relere kiamy tamy rarybere: –Waruruna heka ibutu ratyre ratximyhÿre kabede-ki tule, biu-ki tule. ¹⁹ Tai kaiboho waha deòdumy boibenyke ibutumy iny bede bede mahãdu-ò, bede bede konananahakÿ mahãdu-ò ihyy behemynybenyke. Waityhydÿÿdumy heka bitxienybenyke. Wahanimý, tule Deuxu Riòrenimý, tule Deuxu Tyytybytyhynimý, tahe bòratisebedÿÿnybenyke wadeòdurenymy, Waha, Ityytybytyhy, Iriòre kaboho deròwymy wahe. ²⁰ Ibutumy aõbo wabede ywina adee rewahinyredi bibedeerykre. Uritere nohòti losarenyõmy awanarenyhÿy dori ararekre bededÿÿnanahÿy rekehemynykre.

Marku Deuxu Rybe Wihikỹ Tỹmyra, Marku Tyyritidỹdu

¹ Kaki heka Rybe Wihikỹ juhu kaki roire. Ka Rybe Wihikỹ Jesuisi Kristumy heka rarybereri. [Tii heka Deuxu Riðre rare.] ² Myheka Isaia tyyriti-ki kia rybe rỹire: Deuxu rarybere: –Boholake, waðwàdàdu ariteònykre akomy. Tii ary riwinykre.

³ Tii ryrymyhỹ bederahy-ki: –Kai biwinykre rywihikỹ Wanyrỹ dee. Òbiti tamy biwinyke.

⁴ Joaõ Sebedỹdu bederahy-txi taile ihỹmyhỹ rybe tyyriti ritỹnynymyhỹ. Tii sebenaõmy riòbitinymyhỹ. Kia riwinykemy ixi-txi tõhõti reakemy taðraru-txi kia Deuxu ritakemy.

⁵ Ibutumy Judeia bedede ludu mahãdu Jerusalẽ hãwã mahãdu-wana rare bederahy-ò. Taðrarumy relyymy rahudi tahe, Joaõ risebenyre bero Jordaõ-ò. ⁶ Joaõ rexitynyre kamelo rade tyy-di, tule iròdutyy wereysana iwetya-ki roimyhỹre. Irỹsỹna raremyhỹ, seihikỹle bidi-wana. ⁷ Joaõ rybe tyyriti ritỹnynydyỹmy rarybemyhỹ: –Jiarỹ aõ aõkõ rare, waruru-di aõkõ. Inyõ wahewomy kanakre tahe iruru waruru ratyredỹnãdu rare. Waratyre awityhyke. Jiarỹ riwaixỹrunymy watxireri iwataana ese-ki. ⁸ Jiarỹ bedi arãsebenyre. Tii heka Deuxu Tyytybytyhy-di arãsebenykre.

⁹ Kiatxu Jesuisi nade Nazare Kalileia bedede ludu-ribi. Joaõ tii risebenyre Jordaõ bero-ò.

¹⁰ Tii bera-ribi dotuodeu biuwetyky rarayre. Deuxu Tyytybytyhy heka bòtòe wese tamy dobehede. ¹¹ Deuxu rybe-ò roholare biu-ribi: –Kai heka Wariðre waluu tate. Adi wadeysawihikỹreri.

¹² Aðwesele Deuxu Tyytybytyhy heka Jesuisi riteònyre bederahy-ò. ¹³ Tii bederahy-ki 40 txumy bedede idi rỹire. Satanasi aõhõkỹmy risỹnymy Jesuisi raremyhỹ. Iròdu deborehekỹ tai rỹiramyhỹ. Yjureny iyrubudỹmy rehemynyre.

¹⁴ Joaõ rare ròtenawo-ò, idita Jesuisi Rybe Wihikỹ ritỹnynykremy dehemynyde Kalileia-ò. Jesuisi heka Rybe Wihikỹ ritỹnynydyỹre: –Deuxu Iòlona bedede-ò wahe. ¹⁵ Jesuisi rarybera: –Bededyỹnanahe bedede reara. Deuxu Iòlona bedede iòhòra. Kaiboho ixi-txi õhõtireny reake aðrarureny-txi bityhynybenyke Deuxu Rybe Wihikỹ.

¹⁶ Jesuisi aho ijàti-ki rariamy ihỹmyhỹ. Tii robira tuureny taseriðre-wana ihỹmyhỹ-ò, Simaõ Pedro, Andre-wana. Tiiboho rehumy ihỹmyhỹreny rià-di. Tiiboho heka waxidu roire. ¹⁷ Jesuisi rarybera tamyreny: –Kaiboho bodoibedenyke wahemy. Tai tahe araerynanyrenykre iny rimyky utura temyta wese. ¹⁸ Tahe aðwesele rià ririrenyre. Roire Jesuisi-wana. ¹⁹ Iko roire Joaõ, Txiau, taseriðre-wana. Tiiboho heka Zebedeu riðre roire. Tiiboho hãworo-ki ratximyhỹreny rià riywinymyhỹreny. ²⁰ Jesuisi tamyreny rarybera: –Wahemy bòdòike. Tahe aðwesele tybyreny ririrenyre teòdu-wana. Tahe tiiboho roire Jesuisi-wana ierydyỹnamy roirekemy.

²¹ Tiiboho rirònyrenyre Kafanaõ hãwã-ò. Judeu mahãdu aõmysỹdyỹna txu aõkõ. Jesuisi ralore judeu mahãdu dohodỹna heto-ò erydyỹmy. ²² Kowa mahãdu urile bedede riòtiinyre irybe-ki. Tii heka irurutyhy-di rierynanyre, ierydyỹdu mahãdu wese aõkõ rohodỹnanymyhỹre. ²³ Kia bedede heka hãbu tyytybybina-di ratximyhỹre dohodỹna heto-ki. Tyytybybina hãbuwo-ribi rarybere: ²⁴ –Aõhebo wadi botỹnykre Jesuisi Nazare ludu. Biwahubenykre aõbo? Jiarỹ araeryre mobo kai tatehe, kai heka hãbuòtyhy inatyhy Deuxu-ribi kai tate. ²⁵ Jesuisi tarurumy rarybere: –Kai rybeõmyke. Iribi bòhònyke tyytybybina. ²⁶ Tyytybybina hãbu riatyre riworỹsỹworỹsỹnylemy. Tyytybybina ryryre rybe iteremy, idi ròhònyre. ²⁷ Ibutumy iny ribedeòtiinyre. Ritỹraxyre ijõ: –Aðwexe ratxireri, aðerydyỹnatỹmyrabo ratxireri. Tii riteònyre tyytybybina. Tyytybybina Jesuisi rityhynyre. ²⁸ Ityhynina Kalileia bedede bedemy reare.

²⁹ Tahe dohodỹña heto-ribi ròhònyrenyrene. Jesuisi, Txiau, Joaõ-wana roirenyre Simaõ, Andreboho heto-ò. ³⁰ Simaõ riòre lahi roimyhỹ rubunamy. Tahe aõwesele tuu relyyre Jesusiko. ³¹ Jesuisi rimyrene tebò-ki, tahe, aõwesele irubuna ixãwira. Idi tahe hãwyy tamyreny bede redere.

³² Txu ralòmý rahudi, ibutumy tamy didydenyde inybina bina. Tule iny tyytybybina tamy didydenyde. ³³ Ibutumy iny hãwã ludu iheto ijò wirotyre. ³⁴ Tii ibutumy binana òta òta riywinyre. Sõwemy tyytybybina riòlòdỹnyre. Tyytybybina Jesuisi rierymyhỹre. Tai tahe Jesuisi riijõnyre tyytybybina rarybekeò.

³⁵ Rudile Jesuisi rare bederahy-txi rexitòenykremy. ³⁶ Simaõ, ijõ mahãdu-wana Jesuisi ijesetyhymy roire. ³⁷ Tiiboho Jesuisi raharenyrene. Tamy rarybere: –Ibutumy iny arãijereri. ³⁸ Jesuisi tamyreny rarybere: –Rokoikehe rekexinoranyrenyke hãwã wixira-ò. Jiarỹ tamyreny rybe tyyriti aritỹnykremy. Iurenana tahe jiarỹ anade. ³⁹ Jesuisi rare ibutumy Kalileia bede-ò. Tyytybybina iny-ribi riteònyre. Tule dohodỹña heto-ki tii rybe tyyriti ritỹnyre.

⁴⁰ Hãbu tyybina mahãduõ Jesuisi-ò nade. Tii tatiowotimy resere Jesusiko-ò. Tahe Jesuisi-ò hãbu rarybere: –Adee awikeki tahe, biwateytenyke. ⁴¹ Jesuisi juhu urile riwotòenyre. Tii hãbu ritorunyrene. Tahe rarybere: –Wadee awire, atyy awimy relekre. ⁴² Tahe aõwesele ityybina reytera. ⁴³ Jesuisi hãbu riteònyre. Rarybere: –Kai tahe inyòdee rybeòmykre. ⁴⁴ Kai bexiteòsinykre Deuxu aõmysỹdỹdu-ò. Iwese Moisesi ròerynadỹnyre wese, kai bexiteòsinykre. Kia heka inydee deòsinamy riteòsinyre. Kia iny rieryke tĩmybo teytemy atximahãtemy. ⁴⁵ Tahe hãbu rare ibutumy inyko relyyra. Kia heka Jesuisi tahe uritere hãwãhãkỹò-ò ralòõhyre. Tahe bederahykile rarire. Ibutumy iny tamy rare ibutumy bede bede-ribi.

2

¹ Tiutxuõmybo Jesuisi dòòsede Kafanaõ-ò. Idi tahe rybe reare rehemynymy ratximyhỹ heto-ki. ² Tahe iny, aõriòre aõkõ, tamy wirotyre heto ijò-ò. Tahe Jesuisi relyymyhỹ Deuxu rybemy. ³ Hãbu inaubiòwa heka hãbubina-di tamy detyydenyde. Kia hãbu rawòronyrene taumy-ki. ⁴ Jesuisi-ò rehemynyõhykylere iny sõwereki. Tahe raòwònyrenyrene idi heto ratyytyre-ò. Hetotyrene riraynyrenyrene tahe reru-di diberesedỹnydenyde byretyre-ki Jesusiko-ò. ⁵ Jesuisi rieryrene hãbu rityhynyrenyrene, tai rarybere hãbubina-ò: –Waexi aòraru-ribi araixitarasadỹnyre. ⁶ Bede ywina erydỹ mahãdu rorukurenryneri, ixideele rarybemy rỹimyhỹre: ⁷ –Aõherekibo hãbu kiawese rarybereri. Tii iòwe òwelemy rarybereri. Deuxu dee aõbina binalemý rarybereri. Mobo tahe òraru-ribi iny ritake. Deuxule òraru-ribi iny ritake. ⁸ Jesusile roholaõlere ihãrele rieryrene aõmybo raryberenyrene. Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: –Aõherekibo kiawese tarybetenyteri. ⁹ Tibohe isiraõtyhyre, tuu ararybeke: –Aòraru-ribi anaixitarasadỹnyre ada myike, abyre bimýke, mariake. ¹⁰ Kaiboho bierykemy Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ irurudire iny òraru-ribi iny ritakemy. ¹¹ Tahe hãbubina-ò rarybere: –Boholake, myike, abyre bimýke tahe makre aheto-ò. ¹² Tahe hãbu rỹire, tabyrene rimymy tahe rare ibutumy inyru-ò. Ibutumy bede riòtiinyrene tahe reàlãre Deuxumy. Ibutumy rarybere: –Tiu heka aõmy kawese rabiõhyymyhỹre.

¹³ Jesuisi rare ahohokỹ ijã-ò. Ibutumy tamy doide. Tii iny ribedeerynyrene. ¹⁴ Levi, Afeu riòre, ronymyhỹ nierumynydu hetowo-ki. Jesuisi ibire-di rareò, tii robira. Jesuisi heka Levi-ò rarybere: –Waijoimy mynake. Tahe rỹimy reare Jesuisi ijoi-ò ralore.

¹⁵ Jesuisi taerydỹña-wana rorukure Levi hetowo-ki. Tule nierumynydu mahãduõ ronymyhỹre òrarudu-wana. Ibutumy riroximyhỹrenyrene. Sõwemy heka kia iny mahãdu Jesuisi riheludunyrenyrene. ¹⁶ Bede ywina erydỹ mahãdu, lahi rybe-di erydỹña mahãdu tuu robirenyra. Idi raryberenyrene Jesuisi erydỹña mahãdu-ò –Aõherekibo tii riroxireri òrarudu-wana, nierumynydu-wana. ¹⁷ Jesuisi roholareu, tamyreny rarybere: –Iny

ibinaõkeki tahe luahidu tamy kanaõtyhy. Tahe iny ibinakeki, tamy kanake bina-ò. Òbiti mahãdu itxemy aõkõ anade. Tahe òrarudu mahãdu itxemy anade.

¹⁸ Joaõ erydÿÿna mahãdu, lahi rybe-di erydÿÿdu mahãdu-wana byreõhyky txuu tutyhyle rÿimyhÿrenyre. Tahe roire Jesuisi dÿÿraxidÿÿmy. Inyõ Jesuisi ritÿÿraxinyre: —Aõherekibo Joaõ erydÿÿna mahãdu byreõmy rÿiõmyhÿre. ¹⁹ Jesuisi rirawyõnyre: —Heriduõ, itxeredu-wana ratxireriu, byreõmy rÿiõtyhy tutyhylemy. ²⁰ Tiutxulemybo tahe heridu iribi kanatakre, tai tahe byreõmy kÿnyikre tutyhylemy. ²¹ Moheka tyytÿmyra dõbõna ritidikre tyytyby-ò. Idi inatyhymy dõbõna rayjakre tahe tyytyby sõwemy raykake. ²² Moheka òteti bederatyruube tÿmyra rihynymyhÿre iròdutyy walabuutybywo-ò. Idi tahe raberyrõnymyhÿreu, urile iròdutyy walabuu raykake tahe irube rejujuke. Tule iròdutyy walabuu ribinadÿÿnymyhÿre. Irubetÿmyra awire heka iròdutyy walabuu tÿmyrarokile.

²³ Judeu elehydÿÿnareny txu Jesuisiboho ririranymyhÿrenyre maixõmo wesena oworumi, tai ierydÿÿna riõromyhÿrenyre riroxirenykemy. ²⁴ Tahe lahi rybe-di erydÿÿdu mahãdu rarybere Jesuisi-ò: —Aõherekibo aerydÿÿna mahãdu riwinyreri aõwidÿÿna aõkõ karare sabado txu. ²⁵ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho aõbo teriranyõletenyta tyyriti-di. Iwese Daviboho-wana aõhebo rotÿÿnyreri aõmy rekoarenymahãu, rama rahumyhÿrenyu. ²⁶ Tii ralore hetotyhy-ò. Tai tahe orotxu sira ybina riyre, tule tamahãdu-ò riwahinyre. Kia tahe Deuxu deõdule rirÿsÿmyhÿre. Kia Davi aõhebo rotÿÿnyre Abiata heka Deuxu deõdu wedurau. ²⁷ Jesuisi tamyreny rarybere: —Sabado txu heka rawidÿÿre inydee, iny tahe rawidÿÿõre sabado txu dee. ²⁸ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykÿ tahe sabado txu wedu rare.

3

¹ Ixityre Jesuisi ralore dohodÿÿna hetowo-ò. Hãbu debò binahakÿõ tai ratximyhÿ. ² Lahi rybe-di erydÿÿdu mahãdu Jesuisi retehemyhÿrenyre. Jesuisi sabado txuule riteytenykeki, tiiboho rarybekemy aõbinabinakibo raharenykemy Jesuisi. ³ Jesuisi heka hãbubina-ò rarybere: —Manake. ⁴ Tahe Jesuisi ijõ mahãdu-ò rarybere: —Aõwihikÿwidÿÿ awire ada aõbinalemy widÿÿ awire. Tibohe awire, itarasa-ki aõbo ada rubu-ki aõbo. Hãbu mahãdu urile riyryre. ⁵ Jesuisi tamyreny retehere raõbinamy. Tii heka iaõna aõna riwotõnyrenymyhÿ. Jesuisi hãbu debò bina-ò rarybera: —Ebò biterenyke. Tai tebò riterenyreu, aõwesele awimy relere. ⁶ Lahi rybe-di erydÿÿdu mahãdu rara Iòlò Herodi mahãdu-ò. Tiiboho raryberenyre timybo tahe Jesuisi rirubunynyre. ⁷ Jesuisi rexitare taerydÿÿna mahãdu wana aho-ò. Tahe sõwemy iny Judeia mahãdu, Kalileia mahãdu riheludunyre. ⁸ Ibutumy aõna aõna roholare Jesuisi riwinyreò. Tahe sõwemy tamy nade: Jerusalẽ hãwã mahãdu, Idumeia hãwã mahãdu. Iny Jordaõ bero ijà-ribi tule nade. Tule iny Tiro hãwã, Sidõ beà hãwã-ribi iòhõmy tamy nade. ⁹ Tahe Jesuisi taery mahãdu-ò rarybere: —Walawò bidiwykre. Iny sõwemy dori rehemynyre. Kidiwawotõmonykre òsana. ¹⁰ Ibutumy bina mahãdu ibymy tebò reareri ixideytedÿÿmy. Urile iny sõwemy riywinyre dori. ¹¹ Tyytybybina Jesuisi reteherenyreu, urile iko-txi resere ryrereri: —Kai Deuxu Riõre tate. ¹² Tai tahe Jesuisi rarybere tyytybybina-ò, uritere iteõsidÿÿõmykemy.

¹³ Tii raõwõnyre bederatõõmy. Tahe taerydÿÿna-ò rryre tibo tamy reõbykemy. Tahe tamy nade. ¹⁴ Tahe ierydÿÿna waõinatxi reurõmy rarunyre tii-wana rarekemy, rybe ritÿÿnynydÿÿkemy. ¹⁵ Tule iruru-di rarekemy inybina riteytenykemy. Tule irurudikemy tyytybybina riteõnykemy. ¹⁶ Kie ierydÿÿnanirenyre: Simaõ, (tii tahe Jesuisi ijõni riwahinyre, Pedromy) ¹⁷ Txiau ijõ, tii Zebedeu riõre rare. Kia seriõre Jesuisi rininirenyre, Boanejimy, inireny. Kia heka irybereny rare, Biumytxy riõre. ¹⁸ Ijõ heka Andre, Filipi, Bartolomeu, Mateu, Tome, Tadeu, Txiau. (Kia Txiau heka Afeu riõre rare.) Ijõ Simaõ iwitxira, (tii brebuõmy rybe-ki, tasubedeluudu wahe.) ¹⁹ Judasi Isariò ijõre, kia heka Jesuisi riwahinyre iòludu-ò.

²⁰ Tahe Jesuisi nalode taheto-ò. Ixityre iny sōwemy tamy nade. Tai tahe Jesuisi taerydỹna-wana riroxiōhyyre. ²¹ Idi tahe Jesuisi leinareny itxỹtesana roholarenyre, riōryrenyre. Tiiboho raryberenyre: –Jesuisi itxỹte iòhòlere. ²² Bede ywina erydỹmahādu doide Jerusalē-ribi rarybemyhỹrenyre: –Belisibu idi ratximyhỹre. Tyytyby wedu ruru-di tyytybybina iny-ribi riteònyreri. ²³ Jesuisi inyko ijyymy relyyre: –Timy taheka Satanasi rexiteònykre Satanasi. ²⁴ Iòlòna wiribi rexihitxinykeki tahe, rexihukre ibutumy wiludu. ²⁵ Tahe sỹro luduō wiribi rahitxikeki, rỹiōtyhy. ²⁶ Satanasi rỹikeki reburemy, tii ixìòbitile rexirubunye. ²⁷ Inyō heka hābu rurutere hetowo-txi ralòōtyhy. Tai rawasinykeki, urile iny ritaataake. Urile hābu rataataakeki, iròòbymy iny rawasinyke. ²⁸ Inatyhy jiarỹ adee ararybereri, ibutumy òraru heka kanaixāwidinykre hābu dee aòtxile aòbina binamy rarybemyhỹre. ²⁹ Kia inyō aòtxile aòbina binamy Deuxu Tyytybytyhymy rarybekeki, tiu heka iòraru rataōtyhy. Kia òraru riwinyre tiiehyymy rarekemy. ³⁰ Jesuisimy kiamy narybedenyde: –Tii heka tyytybybina dire.

³¹ Tadi tahelỹna-wana nade. Tahe ahanakile ritamanyre. Tamy riteònyrenyre iòrysmy. ³² Iny sōwemy iwerora-di ronyre. Tahe Jesuisise-ò rarybere: –Adi aseriòre-wana ahanakile nyide, araijereri. ³³ Jesuisi rarybere: –Mowe nadi rare, waseriòreboho rare. ³⁴ Juhu urile idi retehereri iwerora-ki. Tahe rarybere: –Betehekere, kaiboho ibutumy kaki nadiwesere, waseriòre wese toite. ³⁵ Inyō aōna aōna riwinymyhỹkeki, Deuxu dee awira. Kia heka nadi, waseriòre roire.

4

¹ Jesuisi ròòsera ahobero ijà-ò iny dohodỹmy. Sōwemy iny wirotyre. Tai Jesuisi ronyre hāworo-ò tahe rexitaranyre ahoro-ò. Aho ijà-ò iny wirotyre ijohonamy. ² Tii aōna aōna sōwemy roerydỹnanyre ijyutyhydile. Kaa ijyymy tii relyyre: ³ –Boholake, alòbòròna-di dehudu rara alòbòrònamy. ⁴ Alòbòròna-di rehumyhỹu, ijō ryro-txi resere. Tahe nawixōmo rirore. ⁵ Ijō rejujure manarutāsu-txi. Tahe aōwesele raumynyre iraruxiòlemy su dori ibutere. ⁶ Irauxiòreki, bede tòtee alòbòròna rimoenyre idi rurura. ⁷ Ijō oworuty resere edehu-txi idi ruhunyre edewanale. Tai tahe ede-ò riòdesenyre tai raratynyòlere. ⁸ Ijō resere su wixira wihikỹ-txi. Kia tahe raumynyre. Tahe sohoji oworutyō 30my iraty raratynyre. Ijō oworuty 60my raratynyre. Ijō tahe 100my raratynyre. ⁹ Tii rarybera: –Kaiboho aōbo òhòtidirenyre, inatyhymy warybe-ò boholake. Adee awikeki, bierybenyke.

¹⁰ Iny robỹtỹreu, ijō rarilere ierydỹna mahādu-wana. Tiiboho rỹỹraxire Jesuisi-ò: –Aòhekemybo telyyta ijyymy. ¹¹ Jesuisi tamyreny rarybera: –Deuxu Iòlòna rybemy Deuxu araerynanykre. Kia heka tuu teeryōmahāte. Kowaboho-ò jiarỹ urile ijyymy relyyra. ¹² Tai tahe kia wesele relyyra.

Iny retehemyhỹkemy tahe robiōhyymyhỹre. Roholamyhỹre ta, rieryōhyymyhỹre. Tai tahe ralòkemy aòkō, taòraru riixāwididỹnakemy aòkō.

¹³ Tii tamy rarybere: –Kaiboho aōbo teeryōhyyletenyteri ijyy. Ihāre tahe timykibo bierybenyke ijyy ibutumy. ¹⁴ Aloborodu rehumyhỹ alòbòròna-di. Kia oworuty heka rybe wese rare. ¹⁵ Oworuty ryijāti ludu heka iwese urijohonadu wese heka rare. Rybe-ò roholarenyre, Satanasi nade rybe iwo-ribi ritakremy. ¹⁶ Manarutāsu ludu iwese iny reysamy roholarereri. ¹⁷ Iny urihimyoòle rarorehenymyhỹre iraruxi sōweòreki. Idihe rasirara irybe. Tule iny ralahatxinamyreki, ihyye tahe riixāwidinyra. ¹⁸ Ede rawo ludu iwese iny wixira roholarereri. ¹⁹ Tiiboho taaōmydỹnadile rōhòtinymyhỹre. Sōwemy nieru-di ratxikemy rexinohòtinymyhỹre ta nieru riitxenanyymyhỹre. Ijō aōna aōnadile rexinohòtinymyhỹre. Kia aōna aōna rybe rirarutxinymyhỹre. Tai tahe rybe raratynyōmyhỹre. ²⁰ Suwihikỹ ludu iwese iny wixira roholarereri. Kia inatyhymy rỹireri heka raratynyre alòbòròna raratynyre wese. Ijō raratynyre 30my, ijō tahe 60my raratynyre. Ijō tahe 100my raratynyre.

²¹ Tii rarybera tamyreny-ò: —Uritere loosòna ideõmyke butxi worawo-txi ada he-rina raworawoõ-txi aõbo. Loosòna bidekre bedewiõ-ò. ²² Inyõ iwòteõmy aõna aõna tiiehyymy. Tiutxulemybo ratỹnykemy ihỹre. Iwòteõmy atximahãbenyke aõu bodobikemy atximahãtenyete. ²³ Kaiboho aõbo õhõtidiyenyre, inatyhymy bohohake. ²⁴ Tahe Jesuisi tamyreny rarybera: —Kaiboho inatyhymy bohohabeny tamy taholamahãtenyete. Uri-hixina iwese teõteri wesele, kai biwykre. Ihãre tahe biwykre ijõ teõta-ribi ritamy. ²⁵ Hãbuõ ijõdikeki tamyle rawahidỹỹke, tahe hãbuõ ijõõkeki iribi ratatyhyke.

²⁶ Jesuisi relyyra kia ijyymy: —Deuxu Iòlòna kia ijyy wese rare. Hãbu rehumyhyre alòbòròna-di suò. ²⁷ Hãbu rummy ròròmyhyre txulemy rexixamyhyre. Tii rieryõlemyhyre timybo alòbòròna ratybiemyhyre. ²⁸ Suu ixi dee sohojile raratomyra. Juhuu iòle ramyhyre. Idi tahe raratynomyhyre, ihewonau, tahe, iraty rasònymyhyre. ²⁹ Bederaty rasònymyhyreu, iyresydu riteònymyhyre. Mayrabu-di riòròkemy bederatysò butudỹỹna dori rexihumyhyre.

³⁰ Tii rarybera, Deuxu Iòlòna wexe aõwesere. Aõ-ò wexe rikioirenykre. Tiwexe ijyy kawesere. ³¹ Kia heka mostardaty wesere. Tii heka iylatyhymy ratximyhyre kabede-ki. ³² Tahe tii raumynomyhyre wana, ireitòbòròdỹỹ ratyre rarurururunomyhyre. Tahe nawii tamyle rasỹnymyhyre. Iubòròrò rawolemy taheto riwinyre.

³³ Tahe Jesuisi Deuxu rybemy rierynanomyhyre. Kia ijyy wese sòwemy ijyy rierynanomyhyre. Kialemy iny-ò Jesuisi relyymyhyre ibutummy tamy reny ritynynomyhyreki. ³⁴ Kia-ò riòbitinyõlere ijyyõ. Tahe iny-ribi irehemy taerydỹỹna-ò riòbitinyre.

³⁵ Iu txu txiorolemy Jesuisi rarybere taerydỹỹna-ò: —Rikiòhòreonyke kowa weribi ijà-ò. ³⁶ Sòwemy iny rarire aho ijà-ki. Tahe taerydỹỹna tamy ralore. Roire hãwò-di. Tahe ijõ hãwò idi ratximyhyre. ³⁷ Tahe bede binahakỹ rexideleny yhymy. Tahe òbò hãwò rihãtenomyhyre tai ritỹmynomyhyre riteleny. ³⁸ Tai tahe Jesuisi ròròmy roimyhyre tòro-ki irati tarahynatyre-ki. Tai tahe riixixanyre. Ijõ rarybere: —Waerydỹỹdu, adeehe awimy aõbo iny ituereonykre. ³⁹ Rexixamy Jesuisi. Tii yhy riixãwididỹỹnyre. Tii ahohokỹ-ò rarybere: —Biyryke! Tai bede ruhuwihikỹre. ⁴⁰ Tamyreny rarybere: —Aõherekibo kaiboho taberutenyteri? Deuxu aõbo tetyhynyõmahãtenyete? ⁴¹ Tai tahe tiiboho bederitiinyrenyra. Tahe widee raryberenyre: —Mowexe tuu yhy ahohokỹ-wana irybe riwinyke.

5

¹ Ritehemynyrenyre ijõ berohokỹ weribi ijàna-ò. Kowa heka ibutummy hãwãhãkỹ Kadarena inirenyre. ² Jesuisi hãworo-ribi resereu, hãbu tyytybybina-di robire ròhònyre ri wabede-ribi. ³ Kia heka tiemy rasỹnymy raremyhyre wabede-ki. Katahe wiji moheka womati reroti-di rataataaõtyhy. ⁴ Aõdorihe òhòõre tebò iwa rataataare womati reroti-di. Tiiemy heka rimoenomyhyre. Teòrutu ludu tawararu ludu tule ritòtynomyhyre iyresymy. Moheka iruruõre iny erydỹỹmy. ⁵ Txuu ruu-wana heka tii rasỹnyre wabedewo-ki. Tii rariamyhyre bederatòõmy. Tule rirajuamy tai rexihãtenyre mana-di. ⁶ Tai tahe Jesusimy robireu, tii raijaranyre Jesuisi-ò. Resere tatiowotimy Jesusiko-ò. ⁷⁻⁸ Jesuisi tyytybybina-ò rarybere: —Iribi bòhònyke. Tahe tyytybybina rarybera: —Aõwe wadi tate. Kai, Jesuisi, ibutummy inyõ dee inyratyre tate. Kai Deuxu Riòre tate. Lànhàmy làhà, uritere aõbina binahakỹmy wahòròdỹỹõmykre. ⁹ Jesuisi ritỹỹraxinyre: —Mobohe anire. Tyytybybina rirawyònyre: —Wanireny sòwetyhyre wasòworenyreki. ¹⁰ Urile karibi wateòdỹỹrenyõmykre. ¹¹ Tahe kowa-ki ixỹni juramy riroximy rỹimiyhyre bederatò-ki. ¹² Ibutummy tyytybybina rexitòenyrenyre: —Biwateònybenyke ixỹni jurawomy aralòrenyky. ¹³ Tahe Jesuisi riteònyre. Tyytybybina aõwesele ròhònyre tahe ixỹniwomy ralore. Ixỹni jura tahe raòrunyre rejuxunyre ijòtira-ribi. Berawo-txi tahe rabòròròre ahohokỹ-ki. Inatxi mil ixỹni rabòròròre. ¹⁴ Ixỹni-di itxeredu reare ijyymy ibutummy hãwã hãwãmy relyyrenyre. Tahe iny dirahude tamy itxeremy. ¹⁵ Tiiboho Jesuisi-ò

doideu, tuu robirenyra hãbu tyytybybina-di raremyhỹ. Tii rexituynomy rononymhỹre. Tii heka òbitimy rōhōtinomyhỹre. Tai iny mahãdu rabedeòtiidỹnyre. ¹⁶ Tiiboho tuu robirenyre, ijō-ò relyyrenyre ixỹni ijyymy, timybo aõhebo rotỹnyre hãbu tyytybybina-di ratximyhỹre. Tule relyyrenyre timybo rotỹnyre ixỹni jura. ¹⁷ Iny rexitòenyre Jesuisi-ò rexitakremy isureny-ribi. ¹⁸ Jesuisi hãworo-ò ralore. Tahe hãbu tyytybybina-di ratximyhỹre, rexitòenyre Jesuisi-wana rakemy. ¹⁹ Tahe Jesuisi idy derare. Tamy rarybera: —Mahe asỹ-ò, aijoi-ò belyyke aõna aõna Deuxu adee riwinyremy, iwese tii araruxetòenomyhỹre wese. ²⁰ Tahe hãbu rare Debòwiò hãwãreny-ò. Ibutumy Jesuisi aõna aõnamy ixidee riwinyremy relyyre. Ibutumy iny ribedeòtiidỹnyre.

²¹ Ixityre Jesuisi rare ahohokỹ weribi ijà-ò. Ixidee iny sōwemy ributunyre. Tii heka ihỹmyhỹ ahohokỹ ijà-ki. ²² Tahe dehemynyde tamy dohodỹna heto weduõ. Ijairu inire. Tii Jesuisi robireu, resere tatiowotimy iko-txi. ²³ Ijairu rarybere Jesuisi-ò: —Wariòre irubu iòhòtyhylemy roireri. Kai manakre tamy ebò bitidikremy. Tai awimy relekre, ruruõtyhy. ²⁴ Tahe Jesuisi tii-wana rare. Iny sōwemy tule rare iòhòkile tamy rỹire.

²⁵ Kia heka hãwyyõ binamy ramyhỹre. Ihãlubu rejuxunomy raremyhỹ. Beòra waòinatxi reuròmymy rejuxunomyhỹre, rihuõhyy raremyhỹ. ²⁶ Tii aõhòkỹmy rotỹnyre sōwemy òhotibedu mahãdu-di. Tahe awimy rotỹõlemyhỹre. Urile tanieru ibutumy rahure òhotibedu mahãdu-ki. Awimy releõlemy, ire bede-ò resere. ²⁷ Tahe roholare Jesuisi nina-ò tahe iòhò-ki nade inyy-ki. Idi ihewo-ribi rimyra ityynora-ki. ²⁸ Hãwyy ixidee rarybemyhỹre: —Kriale itykynora-ki karimykeki, karekyteke. ²⁹ Tahe aõwesele ihãlubu ijera ixãwire. Ixidee awimy rōhōtinyre. ³⁰ Jesuisi rieryre iruru iribi rōhònyre, tai rarybere: —Mobo watyynora rimyra. ³¹ Tahe ierydỹna raryberenyra aõherekibo tuu tarybeta ibutumy taheka iny abirelemy rỹireri. ³² Jesuisi retehemyhỹre urile mobo rarekemy. ³³ Hãwyy rierymyhỹ aõhebo rotỹnyre. Tii ruberumy Jesusiko-ò resere relyykemy iko. ³⁴ Jesuisi rarybera: —Lerỹ, atyhydỹna kỹnyhe aratara. Mahe, kai dori texiywinyta.

³⁵ Tii rarybemyhỹò, dohodỹna wedu deòdu rehemynyrenyri. Tiiboho raryberenyra: —Wawedu, Ijairu, ariòre rurumy roireri. Aõmybo tahe Erydỹdu-di atxiteri. ³⁶ Jesuisi kia-ò roholara tahe rarybera dohodỹna wedu-ò: —Brebũmymy, urile bityhynykre. ³⁷ Jesuisi-wana roire, Pedro, ijō Txiau, ijō Joaõ. Joaõ heka Txiau seriòre rare. Kaòle heka reòbyre tii-wana rakemy. ³⁸ Dohodỹna wedu heto-ò dehemynydeu, ixiyjadỹ-ò roholara, robureriò, rirajuareriò. ³⁹ Jesuisi ralore tahe rarybera: —Aõherekibo tabutenyteri. Hiraririkỹ rurumy aõkõ roireri. Tii urile rōrōreri. ⁴⁰ Juhu urile tai rutxuenyrenyra Jesuisi-ki. Tahe Jesuisi ibutumy iny riòlòdỹnyra hetowo-ribi. Tahe ise, tybyle, ixidee rimyrenyra ratxirenykemy. Tahe tamy rirònyrenyre tai hiraririkỹ roimyhỹò. ⁴¹ Jesuisi hiraririkỹ debò rimyre tahe rarybera: —Talita kumi. (Katahe iwixira rybemy rarybera. Kiamyri heka, mynykemy.) ⁴² Aõwesele hiraririkỹ rỹimy reara. Tahe rariara aõmyreki iwyrwa waòinatxi reuròmymy iwyrwamy. Tahe urile bede riòtiinyrenyre. ⁴³ Jesuisi riteranyre moõ rierydỹkemy aõkõ. Jesuisi tule rarybere: —Rỹsỹna tamy biwahynykre.

6

¹ Jesuisi dexitade kowa bede-ribi. Tahe tauladu tybiena hãwã-ò dehemynyde. Taerydỹna mahãdu riheludunyre. ² Sabado txumy rierynanyre dohodỹna heto-ki. Sōwemy iny roholamy rỹimyhỹ bede riòtiinyre. Tahe rarybere: —Tiribibo kia hãbu aõna aõna bede rieryre. Aõbedeeryhykỹbo ratximyhỹre. Timyta heka bedeòby riwinyre. ³ Kia aõbohe aõwidỹdule ratxireri, Marie riòrele. Tiiboho aõbohe Txiau, Jyje, Judasi, Simaõ, seriòrebohole ratxirenyri. Terỹboho aõbohe tule kakile ratxireri. Ibutumy iny heka Jesuisi derarenyre. Irybe rityhynyòre. ⁴ Jesuisi rarybere tamyreny: —Deuxu rybedỹdu heka tyhydỹna ritaõlekre tahãwãreny-ribi, taijoi-ribi, tasỹ-ribi. ⁵ Tahe Jesuisi kowa-ki

bedeòby riwinyòlere. Urile tebò ritidire inybina bina tyre, taile riteytenyre. ⁶ Jesuisi urile bede idireny riòtiinyre rityhynyòlemyhÿrenyeki. Tahe Jesuisi reurore hãwã hãwã-di erydÿÿmy.

⁷ Tii ixidee ributunyre tawaòinatxi erydÿÿna mahãdu. Tii riteònyre inatxi inatxi iubÿtÿnyre. Tamyreny taruru-ribi riwahinyre tyytybybina deòdÿÿki. ⁸ Jesuisi tuu rarybere: —Urile biwykre adebòna. Uritere orotxu aòkõ, nieruhyna aòkõ, nieru wereysanawo-ki aòkõ, iwydysyrenyòmykre. ⁹ Uritere waubehetyòmy noòmykre. Uritere inatximy wirawomy tyy-di ixityydÿÿòmykre. ¹⁰ Hãwã-txi malòkeki, tiemy taile bonykre tiubedemybo iribihyyle bòhònykre. ¹¹ Titxi behemynybenykeki, uritere iny erarenymy reakeki, roholaòkeki, txiòrare, urileta awareny bitòtynykre bede erynamy. ¹² Tahe tiiboho roire. Rybe ritÿnydÿÿmyhÿre iny ixidee rexirahÿrenyemy. ¹³ Tyytybybina irehemy iny-ribi ririradÿÿnykemy. Sòwemy inybina tyre òÿre ritxiwire. Tai tahe riteytenyre.

¹⁴ Kia heka iòlò Herodi roholara. Jesuisini dori erynatyhymy raremyhÿ. Tahe ijòboho rarybemyhÿreny: —Joaõ Sebedÿÿdu rexixara rubu-ribi. Ijò rarybemyhÿreny: —Eliale ratxireri. ¹⁵ Ijò rarybera: —Deuxu rybedÿÿdu ratxireri. Deuxu rybedÿÿduò wese heka ratxireri. ¹⁶ Herodi roholareu aòbo Jesuisi riwinyreu, rarybera: —Kia hãbu Joaõ ratxireri. Kia heka irati reorore heka rare. ¹⁷ Kia heka iòlò Herodi riteònyre imynamy. Idi tahe ritisanyre ròtenawo-ò. Taseriòre hãwyy òraru-ki kia riwinyre. Filipi iseriòreni rare. Iseriòre hãwyyini Herodia rare. Herodi, Herodia-wana roire iseriòre riòrese-wana. ¹⁸ Juhuule Joaõ rarybere Herodi-ò: —Kai aòkõre aseriòre hãwyy-di mabeòtyhy. ¹⁹ Herodia tamy iky reamyhÿ rirubunykemy ratximyhÿ tahe aòkõhyllere. ²⁰ Herodi tahe Joaõ rityhinyre. Tii rierymyhÿre Joaõ hãbu wihikÿò ratximyhÿ. Tai riyrubunyre ròtenawo-ki. Herodi Joaõ roholareu, urile bede riòtiinyre urile roholawihikÿre. ²¹ Kia txuu ibeòra reare Herodi lisina berenamy riwinyre. Tahe ibutumy hãwã dinodu, soldado wedu mahãdu, tule ibutumy hãbu ninihikÿ Kalileia mahãdu-ribi rihuòtere. ²² Ijadòma ralore resere, Herodia riòre. Herodi, iny huòtedu mahãdu-wana tamyreny awire. Iòlò ijadòma-ò rarybera: —Aòtxile aòma wadee bexitòenyke, adee ariwahinykre. ²³ Inatyhymy adee ararybekre. Waaòna aòna iweeremy bexitòenykeki, adee ariwahinykre. ²⁴ Ijadòma tadi ritÿÿraxinyre aòmybo tahe tamy rexitòenykre. Ise rarybera: —Joaõ Sebedÿÿdu rati kai bexitòenykre. ²⁵ Tahe ijadòma ròsere iòlò-ò. Tahe ijadòma rarybera: —Joaõ Sebedÿÿdu rati kai biwahinykre hyna tyre-ki. ²⁶ Iòlò sòwemy rabadewore irybe-ki. Rexitxiònyòlere iny dori sòwemy ibire-ki. ²⁷ Iòlò soldado rariare Joaõ rati òrysmy. Tahe irati riorore ròtena-ki. ²⁸ Tahe irati diwyde besetyre-ki. Ijadòma-ò riwahinyre, tahe ijadòma tadi-ò riwahinyre. ²⁹ Joaõ erydÿÿna rieryreu tahe, nade iumy òrysmy. Tahe iumy riwyre wabede-ò.

³⁰ Jesuisi erydÿÿna mahãdu ròsereenyre Jesuisi-ò. Tahe relyyrenyra ibutumy aòmydÿÿnana tule ibutumy rierynanymyhÿre. ³¹ Jesuisi tamy rarybere: —Inyboho sohojile rokoireny bederahy-txi ixielehydÿÿmy. Tii dori rarybera tamy heka byrena iòhòtyhyòlere tamy roxina raòhòòlere. Iny sòwemy tamy wii reutydynyreni. ³² Tahe tiiboho sohojile hãwò-di roire bederahy-txi inyò-ò. ³³ Iny sòwemy tuu robira ròhònyrerimy. Tahe iny ibutumy hãwã hãwã ludu rajjaranyre tòròsòna-ò. Tiibohole juhu rehemynyre iko-ki. ³⁴ Jesuisi rororeu, tahe inymy sòwemy robire, riraòreriò. Jesuisi tamy ratòenymyhÿre. Tiiboho dori iwese budoeni idi itxereduòmy rÿireri wesemy. ³⁵ Txuu raloreu, ierydÿÿna mahãdu Jesuisi-ò roire. Tiiboho rarybere: —Ka kÿnyhe bederahy roire txuuke rexihura. ³⁶ Kai tahe iny biteònykre hãwã hãwã mahãdu-ò rÿsÿna ixideereny òbradÿÿmy. ³⁷ Jesuisi tamyreny rarybera: —Kaiboho tamy rÿsÿna biwahinykre. Tahe raryberenyre: —Timybo tahe inyboho 200 prata womati nieru-di orotxu rikiòbranyrenykre. Timy wexe tamyreny rÿsÿna rikiwahinyrenykre. Jesuisi tamyreny rarybera: ³⁸ —Tiwese orotxu bohe rÿire. Maa tamy itxeremy. Idi tahe rieryrenyreu, rarybera: —orotxu iruyre, utura inatxi. ³⁹ Idi tahe Jesuisi iny rabòròhòkÿ

asityre rorukukremy. ⁴⁰ Idi tahe iny rabòròhòkỹ wii rirareare, ijõ sîwêtamy, ijõ 100my. ⁴¹ Jesuisi orotxu utura-wana rimyre tahe retehere biu-ò Deuxu-ò rexitòenyre. Idi tahe orotxu reòròòròre. Riwahinyre taerydỹỹna mahãdu-ò riwykremy iny-ò. Tule utura inatxi wirarea riwahinyre iny mahãdu dee. ⁴² Ibutumy iny riroxire. Rihydymy rỹimyhỹ. ⁴³ Idi tahe ritỹxinyre waòinatxi reurò weririmy orotxu yre yre utura-wana rauhenyredi. ⁴⁴ Kia heka rerỹsỹre 5000 inymy rỹsỹna-di.

⁴⁵ Juhu Jesuisi riteònyre taerydỹỹna mahãdu ixiko-ò kanaijõwe-ribi ijã-ò, Besaida hãwã-ò. Tii tahe ririre iny riteònykremy. ⁴⁶ Tahe riteònyreu, tii rare ixitòedỹỹmy bede ratòòhòkỹ-ò. ⁴⁷ Txioro bedesou hãwò ahotya-ki ratximyhỹre. Jesuisi suki ratximyhỹre ixisohojile. ⁴⁸ Tahe yhy rebònymyhỹ iutedereny-ribi. Hãwò rariaòlemyhỹ. Tahe Jesuisi tuu robire txu ijera iòhò-di. Tahe betyredile tamyreny rariare. Jesuisi iratyreny wese rariakre. ⁴⁹ Tahe tuu robireu, betyre-di rariareriò, tiiboho unisỹna rõhõtinyreny, rirajuarenyre. ⁵⁰ Tahe ibutumy tuu robira ibutumy ruberurenyre. Jesuisi aõwesele rarybere: —Utile beysabeny, breburenỹomy. Jiarỹle watzireri. ⁵¹ Tii ralore tamyreny hãworo-ò. Yhy urile ixãwire. Ierydỹỹnaboho bede riòtiinyrenyre. ⁵² Tiiboho ruberurenyre, orotxu bedeòbyna dori rierykõrenyre.

⁵³ Tiiboho riòhòrenyre, ritehemynyre Kenesare-ò. Kia-ki hãwò ritisarenyra. ⁵⁴ Tahe hãworo-ribi ròtuòreri, ibutumy iny Jesuisi rieryra. ⁵⁵ Juhu raòrunyrenyre bina bina mahãdu òrysmy. Idi tahe didydenyde roholarenyre titxibo tai Jesuisi ratximyhỹò. ⁵⁶ Tii raloreu iny hãwã-ò aõbo ada hãwãhãkỹ-ò aõbo ada bedero-ò aõbo, tiemy iny bina bina mahãdu iryko-txi ritidire. Tai tamy rexitòenihikỹre tamy debò reakemy ityynora-ò. Ibutumy tamy debò reareu, tahe riteytenyre.

7

¹ Jesuisi-ò ributunyre fariseu mahãdu lahi rybe-di erydỹỹdu mahãdu wahe. Tule bede ywina erydỹỹ mahãduributunyre. Jerusalẽ-ribi ritehemynyneri. ²⁻⁵ Jesuisi erydỹỹna mahãdu tebò risuhòomy riroxireri. Fariseu mahãdu, Bede ywina erydỹỹ mahãdu-wana Jesuisi-ò ritỹỹraxinyrenyre: —Aõherekibo aerydỹỹna tebò risuhòomy riroximyhỹrenyre. Aõherekibo ihetxiu bede ywidỹỹnana rityhynyõreri. Lahi rybe-di erydỹỹdu mahãdu judeu mahãdu-wana ihetxiu iwidỹỹnana riwinymyhỹrenyre. Tii heka tebò tiu suròduõmy riroxiõmyhỹre. Tiiboho aõna aõna wydyna heto-ribi dòõsemahãdeu, tiu heka rõhõòdile riroxiõmyhỹre. Sõwemy iwidỹỹnareny rityhynymyhỹre. Bemona butxi, womati bese-wana risuhòrenyre. ⁶ Jesuisi tamy dirawyònyde: —Isaia juhuule rarybere tiwesebo kaiboho toite. Kaiboho itxenadỹỹdu toite. Riritinymy rỹire:

—Kaiboho riwawowydynymyhỹre tary-di. Tahe awo-ribi waluuòlemyhỹre.

⁷ Kaiboho riwawowydynyre tahe watxi nohõti ijeraòlerenymy. Kai teerynanyteri erydỹỹna-di iny nohõti-ribi namyhỹdeòle.

⁸ Kai Deuxu erydỹỹna tyhydỹỹõmy. Iny erydỹỹnale tetyhynytenyte. ⁹ Tii tamyreny rarybera: —Kaiboho aõbo ijõ bihõrõnybenyleke, biaõmysỹnybenyke. Deuxu rybe bede ywina kaiboho tetyhynyõlemyhỹtenyte. Arybe bede ywinale tetyhynyõlemyhỹtenyte.

¹⁰ Moisesi rarybera:

—Kaiboho biytyhynybenyke adirybe-ò, tybyrybe-ò. Inyõ tadimy tybymy iehehemy rarybekeki, aõtaxiny ruruke.

¹¹ Kaiboho teerynanyteri hãbuõ-ò tadi tybywana-ò rarybekemy: —Wanieru waribi bitaõke. Ariwahiny dori Deuxu-ò. Wanieru heka korbỹ rare. (Korbỹ heka uri wahidỹỹna rare, iwitxira rybe wahe.) ¹² Jesuisi rarybehymy rare: —Kiawese rierynanymy raremyhỹ, kaiboho uritere hãbuõ tadiboho-ò aõmydỹỹõmy rarekemy. ¹³ Kawese ityhydỹỹrenyõmy Deuxu rybe, aerydỹỹna òraru-ki. Sõwemy aõna aõna kawese tatỹỹnytenyte.

¹⁴ Tahe Jesuisi ixityre rarybera inysõwe-ò: —Bodoholabenyke, ibutumy bierybenykemy. ¹⁵ Aõbo iny-ò ralòmyhỹre, kia tahe iny risunyõlemyhỹre, inywo-ribi tahe namyhỹde kia

tahe iny risunymyhÿre. ¹⁶ Inyõ bierybenykeki, boholawibenyke. ¹⁷ Tahe iny-ribi rònnyre, heto-ò raloreu, ierydÿÿna mahãdu tahe tamy rÿÿraxire ijyymy. ¹⁸ Tii tamyreny rarybere: —Kaiboho tule aõbo teeryõmahãtenyte. Aõbo iny-ò ralòmÿhÿre, kia iny risÿnyõlemÿhÿre. ¹⁹ Tawotyhy-ò dori ralòõlemÿhÿre. Urile weryri-ò ralòmÿhÿre idi umy-ribi rònnyreny. (Ibutumy rÿsÿna tahe awire riki.) ²⁰ Tule rarybere: —Aõbo iny-ribi namÿhÿde, kia risurisunymyhÿre. ²¹ Inywo-ribi tahe rònnyreny ibutumy nohõtina binahakÿ. Kia heka rare nohõtina binahakÿ: òta òtalemy, wasilemy, rubudÿÿlemy, ijõ hãbu riðrese ridymy, ²² ibutumy aõna aõna wedu iny ratyrekemy, binamy rònnyreny, ruilemy, aõbina binaõle, itxeredu, aõbina binalemy rybedu, tule itxÿtelemy. ²³ Kia heka ibutumy bina bina inywo-ribi namÿhÿde. Kia heka iny rexisunymyhÿre.

²⁴ Jesuisi rexitare. Tahe r re Tiro hãwãreny-ò, Sidõ beà hãwã hãwã-ò. Tahe tii ralore hetowo-txi tahe moõ rierykõdi ixidire hetowo-txi. Ralòrau tahe, rexiwòke aõkõ. ²⁵ Jesuisi tyhynina-ò hãwÿ roholare, tahe tamy nade, tatiowotimy resere. Iriðre-riki tyytybybina dire. ²⁶ Kia heka hãwÿ Grego mahãdu rare. Ilahinanire heka Siru Senisia. Tii Jesuisi-ò rÿÿraxire tyytybybina iriðre-ribi deòdÿÿmy. ²⁷ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Txioiny, juhu inihe uladu mahãdu riroxikre. Wadee awiðre uladu-ribi rÿsÿna ritake ijòròsa-ò. ²⁸ Hãwÿ rirawyònnyra: —Inatyhy rare, Wãhĩ. Kurile rÿsÿna kyre kyre rejujumahãre. Kòwòruku bese-ribi, kuladu-ribi. Kiamy heka itxoòròsa rirakuximÿhÿre. ²⁹ Tahe Jesuisi tamy rarybera: —Kia rybe òraru-ki heka kaa tarybeta tyytybybina ariðre-ribi rohonyra. Kia bòðsekre aheto-ò. ³⁰ Hãwÿ taheto-ki rehemnyre, iriðre-ki rahara byretyre-ki roire. Hãwÿ rieryre tyytybybina iribi rònnyre.

³¹ Tai tahe Jesuisi ixityre rexitare Tiro hãwãreny-ribi, Sidõ beà hãwã reny-ò rara Kalileia aho-ò. Tii raremyhÿu, Debòwiò hãwã hãwã reny ririre. ³² Tahe tamy didydenyde hãbuõ nohõtityõ. Tii roholaõlemÿhÿre. Tule awimÿ rarybeõhyulemy. Tahe rexitònyrenyra Jesuisi-ò, tebò ityre ritidikemy. ³³ Jesuisi tii ritare inysòwehekÿ-ribi tahe tebò ritidire tõhõtì-ò. Tahe rarybexinyre tahe idi tòròtòbymy reare. ³⁴ Tahe Jesuisi tarue ruwyre biu-txi, ele-di reare. Tahe rarybere: —Ebata. (Kia heka rybe riwiuròsòdÿÿmy rare, —Biraynyke.) ³⁵ Aõwesele tõhõtì riraynyre. Tòròtò riykoykonyre. Tii aõwesele awimÿ rarybere. ³⁶ Jesuisi rarybere: —Uritere iny-ò ijyõmykremy. Ihãrele tahe ibutumy kiamy iny-ò relyymÿhÿre. ³⁷ Idi bede riðtiinyreny. Tahe raryberenyre: —Ibutumy tii riteytenymÿhÿre. Tii nohõtity aõwesele roholamÿhÿre. Hãbu rybeõ aõwesele rirybedÿÿnymÿhÿre.

8

¹ Kia txuu ixityre iny sòwemy ributunÿre. Kiau tule aõrÿsÿnamy ijõõhyulere. Jesuisi taerydÿÿna mahãdu ixidee ributunÿre. Tahe tamyreny rarybere: ² —Jiarÿ inysòwe rewotònyreri. Tiiboho txuu inataõ waki rÿireri byreõlemy. ³ Jiarÿ byreõlemy ariteònyrenykeki, ryrowetyakile reserenykre iòderawyrinymy. Tule, iny sòwemy irehe-ribi nade. ⁴ Ierydÿÿna tamy dirawyònnyde: —Tymyaka inyboho tamyreny orotxu rikiwahinyrenykre kabederahy-ki. ⁵ Tii ritÿÿraxinyre: —Tiwesebo orotxu kai ijòdire. Tiiboho rarybere: —Debò inatxi reuròmÿ. ⁶ Jesuisi iny sòwemy risÿdÿÿnykremy sutyre-ò. Tii orotxu debòinatxi reuròmÿ rimyra. Tii rexitònyre tahe riorore. Tahe riwahinyre taerydÿÿna mahãdu-ò riwykemy iny sòwe-ò. ⁷ Tule utura ibutemy rÿimÿhÿ. Tahe rexitònyry rahudi tahe taerydÿÿna-ò rarybere: —Kaa tule biwybenyke iny sòwe-ò. ⁸ Tiiboho riroxirenyremy tahe rihydymy ratximÿhÿ. Iyre yre rauhenyri riwyreny weriri debò inatxi reuròmÿ riwyreny rÿÿximy. ⁹ Inaubiòwa mil iny iòhòmÿ rÿimÿhÿ. Tahe Jesuisi rexideòwarinyre iny sòwe-ò. ¹⁰ Tii ralore hãworo-ò taerydÿÿna-wana. Tiiboho roire Damanuta hãwãreny-ò.

¹¹ Lahi rybe-di erydÿÿdu mahâdu nade fariseu mahâdu wahe. Tiiboho tamy nade rybe òbitidÿÿmy. Tiiboho rÿÿraxirenyra bede erydÿÿnaõ kiditeòsinykremy. Lahi rybe mahâdu rierykemy tii inatyhy rare urenana. ¹² Tii raelewesenanyre tawo-ki rarybere: —Aõherekibo kaa iny mahâdu rÿÿraximyhÿre bede erydÿÿnamy. Inatyhymy jiarÿ ararybekre: —Bede erydÿÿna heka tamy rawahidÿÿòtyhy. ¹³ Tahe idi Jesuisi rexitare. Hãworo-ò ralore. Idi rohorere kanawe-ribi ijà-ò.

¹⁴ Ierydÿÿnaboho tahe tõhõti rosare orotxu wydysy-ribi. Sohojityhyle heka orotxu roimyhÿ hãworo-ki. ¹⁵ Jesuisi tamy ribedeerynyre: —Beteheiny, biyrubuny, lahi rybe mahâdu, Herodi mahâdu-wana wirÿsÿna uri-ribi. ¹⁶ Jesuisi erydÿÿna mahâdu ixideele rarybere: —Aõherekibo Jesuisi kia rarybereri. Inyboho iorotxurenyõreriki òsana. ¹⁷ Jesuisi heka rieryra tahe rarybera: —Aõherekibo raryberemy orotxu ijõõremy. Kaiboho aõbo teerytenyõte. Kaiboho aõbo arawoxierynyrenyõre.

¹⁸ Kaiboho aõbo arueõrenyire. Tabiõletenyteri. Kaiboho aõbo itxi õhõtireny reaõlereri.

¹⁹ Jiarÿ 5000my iny-ò orotxu reareareu, tiwesebo weririmy orotxu yre yre-di ritÿxinyre. Tahe tiiboho rirawyònyre: —Waòinatxi reurò weririmy. ²⁰ Tahe debòinatxi reurò orotxumy reòròra 4000 inymy, tiwesebo weriri orotxu yre yre-di ritÿxinyre. Tiiboho rirawyònyre: —Debòinatxi reuròmy. ²¹ Tahe tamyreny rarybere: —Timyrekibo tahe teerytenyõte.

²² Dehemynyde Besaida hãwã-ò. Tahe hãbu ruetà-di tamy didydenyde. Rex-itòenyrenyire tamy debò reakemy. ²³ Jesuisi tebòmymy rimyre tahe ridyre hãwã-ribi beder-ahy-ò. Iruetyre rarybexinyre. Tebòmymy tamy reare. Tahe ritÿÿraxinyre: —Aõmybo aõbo tabiteri. ²⁴ Hãbu tahe biu-txi tarue riukora, tahe rarybera: —Hãbumy rabira, òwòru wese rÿireriò, rariareri. ²⁵ Ixityrele Jesuisi tebò reare irue-ò. Hãbu heka irue reyteramy òbitilemy retehereri. Robire irehetyhy-ò itÿnyhÿkÿlemy. ²⁶ Tahe Jesuisi riteònyre isÿ-ò urile ihãwã-ribi ròðseõmykre.

²⁷ Jesuisi taerydÿÿna mahâdu-wana ròhònyrenyire Sesaria Filipi hãwãreny-ò. Ryki taerydÿÿnareny-ò ritÿÿraxinyre: —Mowe hãbureny wamy raryberenyra jiarÿ raremy. ²⁸ Tiiboho rirawyònyra: —Joaõ Sebedÿÿdu riki, ijõ Eliasi riki, ijõ riki Deuxu rybedÿÿduõ. ²⁹ Tahe Jesuisi tamyreny ritÿÿraxinyra: —Kaiboho, mobo tarybetenyte jiarÿ raremy. Tahe Pedro rirawyònyre: —Kai Kristu atximahãte. ³⁰ Tii raraybinihikÿmy ixi-ki rarybera: —Inyko wamy ijyõmykre.

³¹ Jesuisi rexiranyre erydÿÿmy: —Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ heka aõna aõnamy aõhõkÿmy rotÿÿnynihikÿkre. Matuari mahâdu heka ixideramy ryanakre. Tule Deuxu aõmysÿdÿÿdu wedu, Bede ywina erydÿÿ mahâdu ixideramy ryanakre. Jesuisi kudurukre idi tahe txu inataõ rÿidi kedexixakre rubu-ribi. ³² Idi tahe iòrurehekÿlemy tamy rarybere. Pedro iny-ribi Jesuisi ritare, tahe tamy rarybere: —Kawese rybeõmyreke. ³³ Jesuisi ròðsemy reare, retehemyhÿ taerydÿÿna-ò tahe Pedro-ò rarybere: —Bexitake wako-ribi Satanasi. Kai dori Deuxu ijoi aõkõ atximahãte. Kai hãbu ijoi tate. ³⁴ Jesuisi ributunyre iny sõwehekÿ, taerydÿÿna-wana tahe rarybere: —Inyõ wahemy kanakeki, ixideele rexirahÿke, tahe taitxeò rimyke riwaheludunykyre. ³⁵ Mobo taumy tarasamy rurukeki, riononykre. Tahe aõtxile iny waluukeki, Rybewihikÿ luukeki, taumy wadee riononykeki, kia heka taumy ritakre. ³⁶ Aõbo tahe awire, ibutumy aõna aõna bitake tai aumy biononyke. ³⁷ Aõbo tahe iny riwahinykre taumy wydyna òkesena aõbo. ³⁸ Kai wijinabòdu òrarudu mahâdu rare, òta òtadu rare. Aõtxile iny walau warybe lau raixÿrukeki, tule Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ ilau kanaixÿrukre tii nadeu ÿjuwihikÿ-di boo wowydyna-ò.

9

¹ Tii tamyreny rarybere: —Inatyhymy adeereny ararybekre. Ijõõ kaki ratximyhÿre ruruõtyhy Deuxu Iòlònau taruru-di kedehemynykreu.

² Tahe debò sohoji txuu r̃yidi, Pedro, Txiau, Joaõ-wana Jesuisi ridyre. Tiiboho sohojile bederatò-ò roire. Jesuisi tamyreny rexiwixiranyre. ³ Ityy heka urile rabòtòranyre. Iurahak̃my relere suròna ratyre heka rauranymy ritoosònyre. ⁴ Tahe tamyreny dex-it̃nynde Eliasi, Moisesi-wana tahe rarybemyh̃yre Jesuisi-wana. ⁵ Pedro rarybere Jesuisi-ò: –Wawedu, awityhymy inihe kaki ratxirenyreri tahe rikiwinyrenykre inataõ hetomy, ijõ adee, ijõ Moisesi-ò, ijõ Eliasi-ò. ⁶ Pedro rieryõlemyh̃yre aõmybo rarybekemy ruberumyhyremy. ⁷ Nonoe dobehede iubòròna bede ritòbònyre. Tahe rarybere reare rybeuni iy-ribi: –Kia heka wariòre waluu rare. Kaiboho tamy boholabenyke. ⁸ Tiiboho reteherenyre tahe inyõ robiõlerenyre. Jesusilemy robirenyre.

⁹ Dohedeu tahe inydee Jesuisi rarybere: –Uritere inyõ-ò tuu ijyyõmykre aõmybo tobitemy. Uritere Deuxu Riòre Hãbutyhyhyk̃y rubu-ribi rexixareu, tai tahe tuu belyy-benykre. ¹⁰ Kia rybe wasimy riworenyre. Ixideerenyle wii rit̃ỹraxinyrenyre: –Aõmybo rarybereri, rubu-ribi rexixamy nade. ¹¹ Tiiboho tamy r̃ỹaxirenyre: –Aõherekibo bede ywina eryd̃ỹ mahãdu rarybere Eliasi juhu kanakremy. ¹² Tii rirawyònyre: –Inatyhymy, Eliasi juhu nade. Ibutumy aõna aõna riywinykremy. Tewesebo raritinanyreri: –Deuxu Riòre Hãbutyhyhyk̃y aõna aõnamy aõhòk̃my rot̃ỹnynihik̃yre. Tahe tii inydee awiõhykre. ¹³ Adeereny ararybekre: –Eliasi nade. Tule iny ixideewilemy tamy riwinyrenyre. Kaheka iaõmyd̃ỹnana riritinanyreri r̃yire.

¹⁴⁻¹⁵ Jesuisi dehemynde taeryd̃ỹna mahãdu-ò, tahe robire iny sõwehek̃my tahe bede ywina eryd̃ỹ mahãdu taeryd̃ỹna-wana ritxiõnymyhyre. Tahe Jesusimy robireu, tahe tiiboho riumysaõnyrenyre. Raòrunyrenyre irybed̃ỹmy. ¹⁶ Tamy r̃ỹaxire: –Aõmybo tamyreny tat̃ỹraxinyteri. ¹⁷ Inyõ rirawyònyre: –Eryd̃ỹdu, wariòre adee redyreri. Tii tyytybybina rybeõhòk̃y-di ratxireri. ¹⁸ Tyytybybina rimyreu tahe riatyre bede-ò. Idi tahe urile txuu riyiyinyre. Tahe tii rubureriwesele roire. Aeryd̃ỹna-ò jiar̃y rarybera tyytybybina riteranykremy, tahe tiiboho iruruõhyymyhy. ¹⁹ Jesuisi tamyreny rarybere: –Tiwesebeded̃ỹnanabo wijinabòdu ityhyõlemy r̃yira. Tiwesebeded̃ỹnanabo awanareny ariijekemy. Wadee uladu bididyke. ²⁰ Tahe didydenyde Jesuisi-ò. Jesusimy robireu tahe tyytybybina urile raitx̃ỹteitx̃ỹtenymy resere. Idi tahe urile bede-ki rara òhòremy raratymyhy rybexi irywomy ròhònymyhy. ²¹ Jesuisi r̃ỹaxire uladutyby-ò tiubedemybo taheka kaa binana tamy dehemynde. Tii rarybere: –Uladuylale idi ròrarunyre. ²² Tiwese wese aõkõ idi rehure bera-ò, heòty-ò rahukemy. Aõ biwinykeki, jiar̃yboho biwawìhenanyke wijile. Kai biwaruxetòenybenyke. ²³ Jesuisi rarybere: –Kai bityhinykeki, ibutumy aõna aõna r̃ỹimyh̃yre. ²⁴ Aõwesele uladutyby rryre idi tahe rarybere: –Jiar̃y retyhinyre, biwìhenanykre aõbo rauhenyre. ²⁵ Jesuisi iny sõwemy robire wii rotyrerimy, tahe riteranyre tyytybybina-ò: –Kai tyytyby rybeõ tule roholaõ iribi bònònykre, tiu ixityre malòòtyhy. ²⁶ Tyytybybina rryre. Uladu ritx̃ỹtenyre idi tahe ròhònyre. Uladu rubuwesele roire herimy. Tahe iny sõwemy rarybere: –Tii rurura. ²⁷ Jesuisi rimyre tebò ritamad̃ỹnyremy tahe uladu r̃yire lamamy. ²⁸ Heto ralorenre ieryd̃ỹna mahãdu tamy r̃ỹaxirenyre: –Aõherekibo jiar̃yboho tyytybybina riteònyõrenyra. ²⁹ Tamyreny rarybere: –Kaiboho bexitòenybenykeki byreõna-di bonybenykeki, kiawesele heka ròhònyke.

³⁰ Iribi ròhònyreu, Kalileia lowysy-di roirenyre. Jesuisi heka inyeryd̃ỹderamyh̃y tai ratximyhyki. ³¹ Taeryd̃ỹna mahãdu Jesuisi riernanymyhyre. Jesuisi tamyreny rarybere: –Deuxu Riòre Hãbutyhyhyk̃y heka rawahid̃ỹkre hãburenyõ-ò. Tii hãbureny rirubunykre. Idi tahe txu inataõ txuu r̃yidi tahe kedexixakre rubu-ribi. ³² Tiiboho rierykòlere tahe ruberurenyre t̃ỹraxidỹki.

³³ Idi tahe rehemynyre Kafanaõ-ò. Ralore heto-ò. Jesuisi tamyreny r̃ỹaxire: –Aõmywe widee tarybetenyteri rryro-ki. ³⁴ Tiiboho urile roholarenyre rybeõlemy. Rryro-ki dori rarybemyhy mowexe wiribi aõnimy ròhònykre. ³⁵ Tahe Jesuisi ronyrenyredi, Jesuisi taeryd̃ỹna mahãdu ributunyre eryd̃ỹmy: –Inyõ juhuludumy rarekemy ratxikeki,

tai heka tii ihewoludukre. Tule tii reakre ibutumy deòdumy. ³⁶ Tahe Jesuisi uladuò rimyre risỹnyre iubetya-txi tahe taerydỹỹna-ò rarybere: ³⁷ –Moò uladu kawese wadee riwiòhenanykeki, riwawiòhenanyre. Moò riwawiòhenanykeki, tule wateòdỹỹdule riwiòhenanyre.

³⁸ Joaõ tamy rarybere: –Erydỹỹdu, jiarỹboho tuu rabirenyra inyõ tyytybybina-di ani-ò rehureriò. Tahe iny mahãdureny aõkõ rare. Tahe jiarỹboho tamy reijõnyrenyrene iny mahãdureny dori aõkõ rare. ³⁹ Tahe Jesuisi rarybere: –Bijõnybenyõkre. Inyõ wani-di bedeòby riwinykeki, wanimy heka ibinamy rarybeòtyhy. ⁴⁰ Iny òluduòkeki, tii heka iny ijoi rare. ⁴¹ Inyõ beò adeereny waninamy riwahinykre-wana, kai waerydỹỹna dori tate, inatyhymy adee ararybekre. Tii tawahidỹỹna ritakre. ⁴² Inyõ kaa uladu ityhydỹỹdu riatykre òraruna-txi, kia heka tamy awire tòti-ki myna ritaamy idi bera-txi rehure. ⁴³ Ebòle araatykeki òraruna-txi, juhuule adee awire ebò biòròke. Kia heka awityhykre iny welytyle ralokre biu-ò, tahe awiòtyhykre heòtytòteehekỹ-ò ralòkeki debò inatxi-di. ⁴⁴ [Tai mohõ ruruòtyhy. Heòty ruruòtyhy.] ⁴⁵ Awa araatykeki òraruna-txi, juhuule adee awire awa biòròke kia awire iny rariake awa sohojilemy, awiõre heka heòtytòteehekỹ-ò ralokre awa inatxi-di. ⁴⁶ [Tai mohõ ruruòtyhy. Heòty ruruòtyhy.] ⁴⁷ Arue araatykeki òraruna-txi, bitake idi behuke juhuule adee awire arue sohoji-di Deuxu Iòlò biu-ò ralokre, tahe awiõre heòtytòteehekỹ-ò ralokre arue inatxi-di. ⁴⁸ Tai mohõ ruruòtyhy. Heòty ruruòtyhy. ⁴⁹ Ibutumy iny heka heòty-di rijyyranykre. ⁵⁰ Jyyra heka awire, saa wahe. Urile taruru riononykeki, tiwesebo tarỹsỹna uri ixbyyle tawo-ki bitidikre. Kaiboho ibutumy widee eysarenylere.

10

¹ Jesuisi iribi rexitare. Tahe rare Judeia bede bede-ò, tule Jordaõ kanawe-ribi ijà-ò. Iny sòwemy tamy ributumyrene, tahe tiiboho Jesuisi rierynanyre. Tii reòarimy tuu ratximyhỹre.

² Tamy lahi rybe-di erydỹỹdu mahãdu dehemyndenyde irutaadỹỹrenymy. Tahe tamy rỹỹraxinyre: –Hãbu aõbo tahãwyy ririleke, awire aõbo ibinare aõbo. ³ Tahe Jesuisi tamyreny rirawyònyre: –Aõrybe bede ywina-di Moisesi rierynanyre. ⁴ Tahe tiiboho Jesuisi-ò dirawyònydenyde: –Tii rierynanyre iny tahãwyy ririkemy. Urile juhuu hãwyy bede erydỹỹna rybe tyyriti riwinykemy, idi tahe tahãwyy ririkemy. ⁵ Jesuisi tamyreny rarybere: –Òhòtitxyre dori Moisesi kia rybe bede ywina adee riwahinyre. ⁶ Juhu bedeu Deuxu riwinyre hãbu, hãwyy-wana.

⁷ Iurenana tahe hãbu tadibohosỹ-ribi ròhònymyhỹre tai roimyhỹre hãwyy-wana.

⁸ Hãbu inatyhy hãwyy-wana roimyhỹreu, sohoji tyhylemy radenymyhỹre.

Iny inatxi inymy aõkõ rỹimyhỹre, sohoji tyhylemy rỹimyhỹre. ⁹ Hãbu hãwyy-wana Deuxu ributumyreu, iny iwitxira wiribi ritòhòrarienyòtyhy. ¹⁰ Hetowo-ki tahe ierydỹỹna ritỹỹraxinyre kia rybe-ki. ¹¹ Jesuisi tamyreny rarybere: –Aòtxile hãbuõ tahãwyy ririkeki tahe ijõ-wana roiikeki, kia heka òtadu rare. ¹² Hãwyy tahãbu ririkeki tahe ijõ hãbu-wana roiikeki, kia heka wedena rare.

¹³ Tiiboho tamy didydenyde uladu tamy debò reakemy. Tahe ierydỹỹna riononymy rarybere tamy idyrenyòmykre. ¹⁴ Jesuisi kiamy robireu, rikyaranyre rarybere: –Txiò, kididyke uladu wadee. Uladu wese dori Deuxu Iòlòna rare. ¹⁵ Inatyhymy ararybekre: –Moò heka uladuwesemy Deuxu Iòlòna ralòòkeki, kia heka Deuxu Iòlòna-ò ralòòtyhy. ¹⁶ Tahe Jesuisi rexiranyre uladu manamy taaxiò-ò rimyre. Tahe tebò iratyytyre ritidimy tamyreny rarybewihikỹre.

¹⁷ Tahe Jesuisi rydi raloreu, hãbuõ tamy reare. Tahe hãbu iko-txi resere tatiowotimy. Rarybere: –Erydỹỹdu wihikỹ, aõwexe ariwinykre biu-ò hena aritakremy tiiehyymy umywihikỹ-di ararekremy. ¹⁸ Jesuisi tamy rarybere: –Aõherekibo wihikỹmy wadee tarybeta. Hãbu awiõre. Deuxu sohojile tahe awire. ¹⁹ Bede ywina kai teeryte:

rubudỹỹomykemy, tule òta òtaomykemy, wasiomykemy, tule ruiomykemy, iny wii itxenadỹỹomykemy, adi bityhynykemy, boo tule. ²⁰ Hãbu tamy rarybere: –Erydỹỹdu, kia bedede ywina rewinyhyylere, uladuule wiji-ò. ²¹ Jesuisi tamy retehere tuu reòarire tahe rarybere: –Kai sohoji aomydỹỹnale aki nasiranyde. Kai makre, ibutumy aõna aõna-di bõhõnykre, idi tahe idi biwahinykre iny aõkõ mahãdu-ò. Kia tahe aomydỹỹnadikre biu-txi. Tahe manakre biwaheludunykre. ²² Kia rybe-ki heka hãbu rabadewore. Rexitare ibedewomy urile iaõna aõna sõwetyhyreki.

²³ Jesuisi retehemy iwerura-di tahe rarybera taerydỹỹna-ò: –Kia iny iaõna aõna sõwemy rỹireri, tamy Deuxu Iòlõna-ò ralòke isirare. ²⁴ Ierydỹỹna mahãdu bedede ribedeòtiinyrenyre irybe-ki. Jesuisi ixityre rarybere: –Waexiboho, isiratyhy rare Deuxu Iòlõna-ò ralòkemy. ²⁵ Kamelo tyrorenawo-di ralòkemy isirakeki, kia-ribi isiratyhyre iny iaõna aõnadikeki ralòke Deuxu Iòlõna-ò. ²⁶ Tiiboho bedede ratiinyre sõwemy. Widee rarybere: –Mobo tahe iòraru-ribi iny ritakre. ²⁷ Jesuisi iwerora-di retehere tahe rarybera: –Inatyhymy kõaõboka hãbu-ò isiratyhyre. Deuxu-ò tahe ibutumy aõna aõna isiraõre. ²⁸ Pedro rexiranyre rarybere: –Boholake, jiarỹboho ibutumy rerirenyra araheludunykremy. ²⁹ Jesuisi rarybere tamy: –Inatyhymy adeeremy ararybekre. Moõ waluukeki, rybewihikỹ luukeki, kia heka ririkre: heto, taseriõre, tyby tadi-wana, tariõre, tabede, ibutumy ririkre. ³⁰ Wijile itarasamy rarekre: 100 sỹmy, 100 seriõre, 100 tybyboho, 100 tadibocho, 100 tariõreboho, 100 tabede. Iny tamy rarybebinanykre tule. Ijõ bedede kanakre tahe taumy tỹmyra-di tiemy rarekre. ³¹ Tahe sõwere juhu ludu ihewomy ròhõnykre. Ihewo ludu ijõ iko-ò ròhõnykre.

³² Tiiboho rydi raòwõnyrenyre Jerusalẽ hãwã-ò. Jesuisi heka rare ikorenymy. Ierydỹỹna mahãdu bedede ribedeòtiinyre. Tiiboho Jesuisi riheludunymy ihewo-ribi. Tahe Jesuisi reraòmyhỹ idi rare waòinatxi reurò taerydỹỹna mahãdu-wana. Tii relyyre ixityre aõbo ixidee kỹnyikremy. ³³ Boholabenyke inyboho roirenyreri Jerusalẽ-ò. Kowa, jiarỹ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykỹ, inyõ riwawahinykre Deuxu aõmysỹdỹỹdu mahãdu wedu-ò, bedede ywina erydỹỹ mahãdu-ò. Kia warubudỹỹmy riwawahinykre tori-ò. ³⁴ Tiiboho kidiwalahikre. Watyre kanarybexinykre. Òhòte-di kidiwahãtenykre. Idi tahe kidiwarubunykre inataõ txu-di. Tahe rubu-ribi adexixakre.

³⁵ Joaõ, ijõ Txiau, wii Zebedeu riõre, tamy nade. Tahe rarybere: –Erydỹỹdu, kai aõma aõ wadeeremy biwahinykre. ³⁶ Jesuisi rarybere: –Aõbohe jiarỹ adeeremy ariwahinykre. ³⁷ Tahe tamy rarybere: –Kai, aiòlõnasỹ-ò kedehemynykre, aruruwe-ribi aronykre, waseriõre ahywewe-ribi ronykre. ³⁸ Tahe Jesuisi rarybere: –Kaiboho teeryõlemahãte aõmybo textiõenyteri. Kaiboho aõbohe wabemona-di biõbenyke idi Jerusalẽ-ò adiõkremy wahãredi. Kaiboho aõbohe wasebena-di mohõlebenyke idi jiarỹ anohõkremy wãhãredi. ³⁹ Tiiboho dirawyõnyde: –Kohe tulekre. Jesuisi tamyreny rarybere: –Bemona-di ariõkre kaiboho tule idi biõbenykre. Sebena-di jiarỹ adohõkremy, kaiboho tule idi mohõbenykre. ⁴⁰ Tahe mobo wabire ronykre ruruwe-ribi hywewe-ribi kia heka jiarỹle ariwahinyõkre. Kia tahe iyrubudỹỹmy rỹireri Deuxule kidiwahinykremy. ⁴¹ Tai debòwiò erydỹỹna mahãdu heka Joaõ-ò, Txiau-ò tamyreny iky reare. ⁴² Jesuisi tamyreny raryre tamy kanakemy, tahe rarybere: –Kaiboho teerytenyete toriwedu irurusõwe dire. Iny nihikỹ heka inymy deòdu luure. ⁴³ Jesuisi kiamy rarybere: –Kia wese tahe aworeny-ki aõkõkre. Kaiboho aõtxile mobo bõityhynyhykre, ijõ iny deòdumy rarekre. ⁴⁴ Mobo juhutyhy rarelekre, deòdumy rarekre. ⁴⁵ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykỹ nade teòdu sõwekemy aõkõ tahe ixilemy reòdunykemy. Nade taumy wahidỹỹmy sõwemy iny tarasamy.

⁴⁶ Idi tahe roire Ijeriò hãwã-ò. Jesuisi taerydỹỹna-wana iny sõwehekỹ-wana ròhõnyrenyra. Tahe rahare Bartimeu ruetàhàkỹ-ki. Bartimeu tahe Timeu riõre rare. Tii ronyre rywe-ribi aõna aõnamy rexitõenyreki. ⁴⁷ Tii roholare Jesuisi Nazare ludu kia

rare tahe tamy ryrira: —Jesuisi, Davi riòre, wadee maruxetòekre. ⁴⁸ Sõwemy tamy rarybere: —Rybeõmyke. Tahe aõhe-wana tii rarybemyhÿre: —Davi riòre wadi mawotòeke. ⁴⁹ Jesuisi riyryre tahe rarybere: —Tamy byryke wadee kodoikemy. ⁵⁰ Tahe rexitareu rÿire, wylemy nade Jesuisi-ò. ⁵¹ Jesuisi tamy rarybere: —Aõmybo kai taruteri adee ariwahinykremy. Tahe hãbu ruetàhàkÿ tamy rarybere: —Wawedu, ixityre arobikremy. ⁵² Jesuisi tamy rarybere: —Makre, atyhydÿÿna kai arateytenyra. Kialehe rare. Aõwesele ixityre tii robire. Tahe Jesuisihemy rare, ryki.

11

¹ Jerusalẽ iòhòmy ritehemynyrenyreu, tahe inatxi taerydÿÿna riteònyra hãwã-ò. Inatxi hãwã-ò iòhòmy, Betabaji, Betÿnia-wana. Kia-ò Oliveira hãwãlò roire. ² Jesuisi rarybere: —Kaiboho boikre kowa hãwã-ò. Kowa-ò birònykreu jumentinho mahabenykre. Moheka ityre rariaõlemy ratximyhÿre. Bieseke, wadee bididyke. ³ Inyõ adeereny rarybekeki: —Aõhekremybo idi atxitenyteri. Tahe tamy marybebennykre: —Wanyrÿ tuu rurureri. Ixityre kaò kidiòkesedÿÿnykre. ⁴ Tahe hãbu roire. Jumentinho ryro hetoiò-ki ritisanymy rÿimyhÿ. Tai riesere. ⁵ Kia hãwã mahãdu rarybere: —Aõherekibo jumentinho kaiboho tetatenyta. ⁶ Tai tiiboho Jesuisi rybe tamy riwahinyra. Tai hãwã mahãdu jumentinho riwahinyre. ⁷ Tahe ridyreny jumentinho Jesuisi-ò. Tiiboho tatyreny ritidirenyre jumentinho tyremy. Tiiboho risÿnyrenyre Jesuisi ityre-ò. ⁸ Ijõboho tahe horerule ritidire ryromy, ijõ tahe tauwòhi ryromy ritidire ityre rariakemy. ⁹⁻¹⁰ Ihewo ludu, iko ludu rawyhyrarònyrereri, tule ryrireri: —Tii heka wowydyna rare. Tii heka Wanyrÿ niwesekemy naderi. Wowydyna rare iny labie Davi Iòlòna. Kai Iòlòna kanakre. Wyhyrarò biu-txi kodoholakre.

¹¹ Kia wese Jesuisi ralore Jerusalẽ-ò. Dohodÿÿna heto-ò ralore, ibutumy retehere, idi tahe ròhònyre txiorotyhyreki. Tahe Betÿnia-ò roirenyre.

¹² Ijõ txu biòwamy tahe Betÿnia-ribi rexitarennyre tahe tii rama rahure. ¹³ Òwòru figueira rademy robirenymy irehe-ribi. Tahe tamy ritehemynyre iraty-ki raharennyòlere, aõmyreki figueira raty bededÿÿnanamy aõkõ bede rÿimyhÿre urenana. ¹⁴ Òwòru figueira-ò Jesuisi rarybere: —Tiu heka moõ araty ritòòtyhy. Tahe ierydÿÿna roholare.

¹⁵ Tahe ritehemynyrenyre Jerusalẽ hãwã-ò. Tahe Jesuisi dohodÿÿna hetowo-ò ralore. Tahe kia-ribi aõna aõna-di rohononymhÿre mahãdu, õbradu mahãdu diteònyde. Tahe nieru wibydyÿdu mahãdu, òwòrubesedÿÿ-di Jesuisi rehure. Bòtòe dinodu mahãdu rynana-di Jesuisi rehure. ¹⁶ Inyõ heka ritxydyÿnyòlere dohodÿÿna hetowo-ki. ¹⁷ Rierynanymyhÿre tahe tamy rarybere: —Raridÿÿòlemy aõbo rÿireri:

Waheto kãaõboka inatyhymy ibutumy iny witxira witxira dee ixitòedÿÿna hetomy rÿirakre. Waheto tewinytenyete wasidu hetowesele.

¹⁸ Bede ywina erydyÿ mahãdu, Deuxu aõmysÿdyÿdu wedu mahãdu roholarennyre, rõhòtinyreny: —Timybo inyboho Jesuisi rubudyÿmy rokiwisÿnykre. Tiiboho ruberumyhÿrenyre iny sõwemy dori bede riòtiinymyhÿ ibedeerydyÿnarenny-ki.

¹⁹ Txioromy dehemynydeu, tiiboho rexitarennyhÿre hãwãhãkÿ-ribi.

²⁰ Txu ròhòny-di, rehemynyrenyre òwòru figueira-ò. Tiiboho robirenyre rarubumy rÿireriò, taru-wana, tararoti-wana. ²¹ Pedro ixi-txi tõhòti reare tahe rarybere: —Erydyÿdu, betehe inihe aõma òwòru figueira rarubumy rÿire arybebina-di tamy tarybetaki. ²² Jesuisi dirawyònyde: —Kaiboho Deuxu bityhynymyhÿbeny. ²³ Inyõ rarybekeki kaa bede ratòhòkÿ-ki: —Kai myike, adi adehu rÿikre berohokÿ-ki. Tahe irybe heka kedelekre. Tai inyõ rityhynykeki, tumy heka kedelekre. Tahe uritere iseòdyÿõmykre urile bityhynykre, irybe heka kedelekre. ²⁴ Iurenana adee ararybekre: —Aõtxile aõ bexitòenykre, kia heka bitakre. Bityhynykeki, inatyhymy bitake. ²⁵ Kaiboho textòenytenyteri wana aõbo inydee aky reamyhÿre kia biixãwididyÿnymyhÿke ratximyhÿre, Deuxu dori

riixãwididỹnyke aòrarureny-ribi. ²⁶ Kai iny wixira òraru biixãwididỹnyòkeki, boo biu-ki ratximyhỹre aòraru riixãwididỹnyòkre.

²⁷ Tiiboho ixityre doide Jerusalê hãwã-ò. Ririranymyhỹrenyreu dohodỹna hetowo-ki, bede ywina erydỹ mahãdu, Deuxu aòmysỹdỹdu wedu mahãdu, matuari mahãdu tamy doide. ²⁸ Tiiboho tamy ritỹraxirenyre: —Mowe ateòdỹdu kia aõna aõnamy tatỹnymyhỹte. ²⁹ Jesuisi dirawyònyde: —Adeereny tule araỹraxikre. Kaiboho bidiwawyònykeki, tahe jiarỹ akoreny ýraxina arelyykre, aòrurudibo aõna aõna rewinyumyhỹre. ³⁰ Tahe Jesuisi ritỹraxinyre: —Ratysebedỹna, Joaõ hõrõ, kia heka tiribibo nade, biu-ribi ada hãbu mahãdu-ribi. Kia manarybeke. ³¹ Tiiboho widee rarybera: —Biu-ribi inyboho raryberenykeki, tai tii rarybekre: —Aõherekibo tahe tii tetyhynytenyõte. ³² Hãbu-ribi inyboho raryberenykeki, iny aruberumyhỹrenykre. Ibutumy iny rityhynyre Joaõ heka Deuxu rybedu raremyhỹ. ³³ Tai tahe tiiboho raryberenyre: —Inyboho reeryõrenyre. Tai tahe Jesuisi rarybera: —Hebo, jiarỹ adee arelyyõtyhy modeòdỹdubo jiarỹ watrixeri.

12

¹ Iribi tahe Jesuisi tamyreny ijyy-di riernanymyhỹre: —Hãbu uva oworuõ wese ròbròre. Tahe riòtitynyre. Tahe hãloo riare oworuubetya-ki, ruỹdỹnyny. Tahe utò riwinyre. Idi tahe rihuòtere hãbu mahãdu-ò. Tahe rexitare tasỹ-ribi ijõ bede-ò. ² Tahe bederatysiredemy bededỹnana rehemynyreu, iwedu teòdu riteònyre bederaty ritakemy. ³ Huòtedu mahãdu teòdu rimyrenyre, rihetenyre tahe riteònyre ixihyykemy. ⁴ Ixityre oworuwedu teòduõ riteònyre. Kia heka irati rihetenyre ta tamy rawobinarybeny. ⁵ Ijõ riteònyre. Kia heka rirubunyreny. ⁶ Tahe oworuwedu iriòre sohojilere, tahe iluumy raremyhỹ ihewomy tii riteònyre. tahe wedu rarybere: —Wariòrele heka tiiboho rityhynyrenykre. ⁷ Kia huòtedu mahãdu widee raryberenyre: —Kia heka wedu aõna aõna tarasadu rare. Rikirubunykre tahe iaõna aõna inydeerenykre. ⁸ Tahe rimyrenyre idi rirubunyre tahe idi rehurennyre oworu-ribi. ⁹ Jesuisi ritỹraxinyre: —Aõhebo tahe oworuwedu rotỹnykre. Tii kodoikre huòtedu mahãdu hudumy, tai tahe oworu riwahinykre inywixira-ò. ¹⁰⁻¹¹ Ritina-di aõbo tariaõletenyte kia ryberiti:

—Mana-di hetowidỹdu rehura. Kia mana heka hetohãtxi-ki ritidimy doide. Kia heka Wanyrỹ riwinyre kia iny ruereny dee aõna aõna nihikỹ rare.

¹² Tai ijohonadu mahãdu Jesuisi mynyny ratximyhỹ tii dori rieryre ixidee lau Jesuisi ijyymy relyymyhỹre. Tiiboho ruberurennyre iny sõwehekỹ lau. Tahe rexitarennyre, rexixãwidinyre.

¹³ Idi riteònyrennyre Lahi rybe-di erydỹdu mahãdu, Herodi mahãdu-wana tamy imynamy irybe-ki. ¹⁴ Tiiboho rarybere Jesuisi-ò: —Erydỹdu, jiarỹboho araerymy adi watxiwãhãrennyre kai inatyhy hãbu tate. Iny ibutumy adee wiwese wiweselere. Inatyhymy iny-ò Deuxurymy teernanymahãte. Tahe tiiboho ritỹraxinyrennyre: —Awire aõbo ada ibinare aõbo nieru rawahinymyhỹre bede dinodu-ò. ¹⁵ Timybo tahe, rikiòwyny aõbo ada aõkõre aõbo. Jesuisi rierymyhỹre tõhõtinanareny, tahe ritỹraxinyra: —Aõherekibo kaiboho tiwaurihitenyteri. Wadee womati nieruõ bidiwy waitxerenamy. ¹⁶ Tahe tamy diwydenyde. Tahe tii ixityre ritỹraxinyra: —Kawe moõ tyytarasana rare, katahe moõ tyyritina rare. Tiiboho dirawyònyde: —Kiahe bede dinoduhõrõ rare. ¹⁷ Jesuisi rarybere: —Hỹdebo, bede dinoduhõrõ tahe tamy biwahinybeny tule tahe Deuxu aõna aõnahõrõ tamy biwahinybeny. Tiiboho bede riòtiynyrennyre.

¹⁸ Saduseu mahãdu tamy nade. Kia heka iny rubu-ribi rexixamy aõkõre-riki riernanymyhỹre. Tiiboho ritỹraxinyre Jesuisi: ¹⁹ —Erydỹdu, Moisesi raritinyra bede ywina-di: —Hãbuõ rurukeki, tahãwyy iriòre ijõdiòkeki, tahe kia hãwyy tahãbu seriòre-wana roike. Iriòredikre taseriòre rubuòwyy roikre. ²⁰ Seriòre debòinatxi reuròmny raremyhỹ. Juhuu ijõ roire hãwyy-wana. Tahe tii rurure iriòreòlemy. ²¹ Tahe ihewo ludu iseriòre wytese-wana roire. Tii rurure iriòreòlemy. ²² Ihewoludutyhy tule

ibutumy roire wytese-wana, tahe ituerenyre iriòreõlemy. Iròòbomy tahe hãwyy tule rurure. ²³ Ixixanau tahe mohãbubo tuu rarekre. Ibutumy dori wytese-wana roire. ²⁴ Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: –Kaki kaiboho teòsamy toite aõma ritina teeryõtenyteki. Tule Deuxururu teeryõtenyte. ²⁵ Ixixanau heka moõ roiõtyhy. Ibutumy iny ýju wese rarekre biu bede-txi. ²⁶ Kaiboho aõbo tatyryritinytenyõta iny rubu-ribi kedexixakremy. Kia heka raritinymy rýire Moisesi tyryiti-ki, òwòrusõmo ijyy-ki rýimyhý. Iwese Deuxu rarybere Moisesi-ò: –Jiarý heka Abraõ Deuxu rare. Ijai Deuxu rare. Ijaò Deuxu jiarý rare. ²⁷ Jiarý heka rubu mahãdu Deuxu aõkõ rare, tahe iru mahãdu Deuxu jiarý rare. Kaiboho teòsamy toite.

²⁸ Bede ywina erydýý mahãduõ nade ijohonamy. Tahe tiiboho widee raryberenymy roholareu, Jesuisi tamyreny rirawyònywihikýreu, tahe tii Jesuisi-ò ritýýraxinyre: –Tibo rybe bede ywina juhuure. ²⁹ Jesuisi rirawyònyre: –Ka heka juhu ludu rare: –Boholake Israeli mahãdu, judeu ijoi mahãdu wahe. Wanyrý, iny Deuxu sohojile rare. ³⁰ Kia aDeuxu luuke ibutumy awo-ribi, aumytytyby-ribi, ibutumy aruru-ribi. ³¹ Ka heka ihewo ludu rare: –Kai abireluduluuke iwese ixiluuke wese. Ijõ bede ywina heka ka ratyreõre. ³² Tahe Bede ywina erydýý mahãduõ rarybere: –Inatyhymy kai tarybeta. Deuxu heka sohojile ratximyhýre. ³³ Ibutumy awo-ribi iluukemy. Ibutumy aruru-wana iluukemy. Tule ibutumy aeryna-wana iluukemy. Iwese kai ixiluure wese, abire ludu mahãdu luukemy. Kia heka ibutumy iròduxiweloo ratyre rare. Ibutumy wahidýýnaloodýýna ratyre rare. ³⁴ Jesuisi rieryre kia hãbu rirawyònywihikýre tai tamy rarybere: –Kai heka Deuxu Iòlòna-ribi irehemy aõkõ. Tai tahe ibutumy ilau ruberure týýraxidýýki.

³⁵ Jesuisi dohodýýna heto-ki rierynanyhýreu, rarybere: –Timybo Bede ywina erydýý mahãdu rarybemyhýre Kristu Davi riòre raremy. ³⁶ Davi rarybere aõmybo Deuxu Tyytybytyhy tamy narybedemy: –Wanyrý rarybere Wanyrý-ò: –Bodony waru-runawe-ribi. Txiòhe rare, aòludu awarawo-txi aritidikre. ³⁷ Tahe Davile Wanyrý rininire. Timybo tahe Davi iriòremykre. Tahe iny sòwemy deysana-di roholarenymy.

³⁸ Tii rierynanyhýreu, rarybera: –Bexiemyhýbeny bede ywina erydýý mahãdu lau. Tiiboho heka tyyrehe-di riraluurenymy. Tiiboho heka rybedýýluurenymy hãwãhãký riranaki. ³⁹ Dohodýýna heto-ki juhurnana luurenymy. Tule ta anarýý rýiwana, juhu ryanadile tamyreny awire. ⁴⁰ Tiiboho tule wytese urimynydu aõna aõna ritarenymy. Ixitòedýýna reheheký rexitòenymyhýrenymy. Tiiboho heka aõnihikýmy aõhõkýmy dýýnana riòwynyrenymy.

⁴¹ Jesuisi retehemy rýimyhý dohodýýna heto nieruhyna ratya-txi. Tii retehere timybo iny sòwemy tanieru-di tamy rehymyhý. Tahe ityhynihiký tamy sòwemy nieru-di rehure. ⁴² Tahe nade wytese iaõkõdu mahãduõ tii rare. Tii inatxi nieru sòmo-di rehure. Tanieru tahe nierukonana rare. ⁴³ Jesuisi ryryre taerydýýna-ò: –Inatyhymy adee araybekre. Kowa heka wytese nieru-di rehure ibutumy iny witxira ratyre. ⁴⁴ Kaa mahãdu ibutumy nieru-di rehure rauhenyredile. Tahe wytese idi rehure ibutumy tanieru-di rexihumy taumy-ribi idi rehure.

13

¹ Dohodýýna heto-ribi ròhònyreu, ierydýýna tamy rarybere: –Erydýýdu, beteheke inihe mana nihiký-ò, hetohoký-ò. ² Jesuisi rirawyònyre rarybere: –Kaiboho betehebemykre heto nihiký-ò. Kia heka mana ijõ wityre-ki rýiõtyhy, ibutumy heka kedejux-unykre.

³ Oliveira bederatòòhòký-ki tii ronyreu dohodýýna hetoko-txi, tahe Pedro, Txiau, Joaõ, ibutumy tamy doide rýýraximy iny-ribi irehemy. ⁴ Wakoreny bedelyyke, tiubo kia kýnyikre. Ibutumy aõna aõna kýnyikre wana tibo iny bedeerynyrenymy. ⁵ Jesuisi rexiranyre tamyreny rarybere: –Kaiboho anaitxenanydenyheny lau bexiebenyke. ⁶ Sòwemy dori roikre wanimy rarybemy rarekre: –Jiarý dori Kristu rare. Tahe

iny sōwemy anaitxenanykre. ⁷ Kaiboho wounarybe-ò, aōbinarybe-ò, boholakreu, breburenyōmykre. Kia heka kanakremy ratximyhÿre. Urile bededÿÿnana ikonanamy aōkōhyylemyhÿre. ⁸ Uritere inylahinareny, ijōlahinareny-wana wii kidiaōbinanykre. Tule iòlòna mahādu ijō iòlòna mahādu-wana wii kidiaōbinanykre. Bede bedesu ijō hāwā-ki kanamytatakre. Tahe aōkōre rama kedeakre. Kia heka juhu aōhōkÿmydÿÿnana rarekre.

⁹ Kai bexiekre anamydenyheny lau. Tiiboho anawahinydenykre aòludu wedu-ò, iòlò-ò. Tiiboho anahatenydenykre dohodÿÿna hetowo-ki. Kiabohoko-txi wadee kaiboho kedelyykre inatyhymy aōna aōna rÿiremy. ¹⁰ Rybewihikÿ juhuu ibutumy bede hāwā hāwā-ò kidityndÿÿnykre. ¹¹ Tiubo aradyrenykeu, urile nohōtiōmy aōbo kaiboho marybebenykre. Kiautyhyle aōmybo rarybekremy bierykre. Kia tahe marybekre. Kai dori aōkō tarybemahāte, Deuxu Tyytybytyhy tahe rarybemyhÿre. ¹² Seriore seriorele wii kidirubunykre. Tyby heka tariore kidirubunykre. Uladule tadi, tyby kidirubunykre. ¹³ Ibutumy heka iny iy kedeakre wani òraru-ki. Kia heka ikonana-ò riijekreu, taumy tarasanakre.

¹⁴ Aōna aōna binahakÿ kanakreu, ibutumy rahukemy. Tiiboho kanakeu itxinonana-txi aōkō rarekemy, kaiboho mahenybenykre bederatòhòkÿ-ò, Judeia hāwā hāwā-ki ratxikeki, mahenybenykre. ¹⁵ Inyō hetotyre-ki ratxikeki, urile ròteōmy aōna aōna wydysymy. ¹⁶ Inyō bedero-ki ratxirekeki, uritere òkeseōmy tyy òrysymy. ¹⁷ Kobexeheny hāwyy bòtòmy rÿira, tule hāwyy tariore ritònymy rÿira. ¹⁸ Bexitōenykre kia kanaheny bededÿÿnana sirau. ¹⁹ Aōhōkÿmydÿÿnana kanakre tiu heka tuuōre. Juhule Deuxu bede riwinyreule wiji tuu yrubule bede roimyhÿre. Tiu heka kiamy bede roiōtyhy aōhōkÿmydÿÿnanamy. ²⁰ Deuxu bede iòhòmy rirawetyyòròkeki, moheka irumy ròhònyōtyhy. ²¹ Inyō adee rarybekeki: –Kaki heka Kristu ratxireri. Kowa-ki ratxireri. Uritere ityhydÿÿōmy. ²² Sōwemy Kristu kanakre, urile Kristu inatyhy aōkō rarekre. Tule Deuxu rybedÿÿdu kanakre. Kia Deuxu rybedÿÿdu inatyhy aōkō rarekre. Tiiboho heka bedeòby riwinykre tule bede eryna. Deuxu hōrō riitxenanykemy inatyhymy kōaōboka. ²³ Kaiboho warybe biyrubunykre. Adee ibutumy juhuule reòbitinyre.

²⁴ Idi webòhòna rÿira txuu, aōhōkÿmydÿÿnana itue-di, txuu heka rurunykre. Ahādu tule rurunykre.

²⁵ Taina heka kedejuxunykre biu-ribi. Biururu raòweòwenykre.

²⁶ Iny retehekre Deuxu Riòre dehemynyna-di. Biurawetyky-ribi kodobehekre. Kia heka lobixina kanabòtòrananykre. ²⁷ Tahe taÿju kiditeònykre tawedu ijoihōrō butudÿÿmy. Kidibutunykre ibutu bede bede konana-ribi, tule ibutu biukonana-ribi.

²⁸ Tahe figueira òwòru-ribi erydÿÿna bierybenykre. Tahe iruru raixinykreu tahe, txiru ròhònykreu, tai tahe bierybenykre wyra iòhòreri. ²⁹ Tule kia aōna aōnamy bobibenykreu, tii iòhòlereri. Ijòkile wese nyide. ³⁰ Inatyhymy adee ararybekre, kia wijinabòdu itueōtyhy aōna aōna rÿikre hārele. ³¹ Biu, bede-wana ituekre, tahe warybe itueōtyhy. ³² Moō heka rieryōtyhy tiubededÿÿnanamybo tii kòdòòsekre. Tule ÿju biutxile rieryōre. Tule iriòre rieryōre. Tule tyby sohojile rieryre.

³³ Kaiboho bexieke, beteheke. Kai dori teeryōtenyete tiubededÿÿnanamybo kòdòòsekre. ³⁴ Kedehemynykremy dori iwese hābu tÿimy rarewese tii rexitareu, ririre tadeòdu. Tadeòdulemy tule ridyre itxeredu retehemyhÿkemy. ³⁵ Tahe betehe inihe teeryōteri dori tiubo kanakre heto wedu, txioromy ada ruwetya aōbo, ada hānie hābu rryry-di aōbo, ada txumy aōbo. ³⁶ Betehe inihe iny araraòòlemy tii rehemynyreri aki rahakre atÿi-ò. ³⁷ Aōna aōnamy jiarÿ rarybemyhÿre, rarybera ibutu-ò: –Bijebeny.

14

¹ Kia-ribi inatxi txumy riuhenyumy ratxireri anarÿÿ kodohònykremy. Kia anarÿÿ wehityhynamy heka iny ratya-di reare. Tule orotxu anarÿÿ kia ròhònyre. Tule Deuxu aōmysÿdÿÿdu wedu mahādu tule bede erydÿÿdu mahādu Jesuisi rinykemy ratxireri idi

rirubunykemy. ² Tiiboho rarybemyhÿrenyre: —Kiahe aõkõre anarÿÿ rÿireriu, iny sõwemy inydeereny kana aõbinanyheny.

³ Jesuisi Betÿnia hãwã-ki ratximyhÿu, Simaõ tyybina heto-ki ratximyhÿre. Jesuisi òwòru besedÿÿbire-ki roimyhÿ. Tahe hãwyy aderòna òwynihikÿ-di lÿnyrena wihikÿ-di nade. Tai ihyna riwebòhònryra tahe Jesuisi ratityre-ò ritxiwira. ⁴ Inyõreny rexiykaranyke. Tahe widee rarybera: —Aõherekibo aderòna rahura. ⁵ Inywitzira tahe iòwynykewi sõwemy nierumy kia-ò. Kia nieru-di tahe iny aõkõdu-ò rawahidÿÿnykre. Tahe tiiboho rexibynreri hãwyy dee. ⁶ Tahe Jesuisi rarybere: —Txiohe rare, uritere ixibydÿÿõmyke. Tii heka aõwihikÿbo wadee riwinyra. ⁷ Kiamy aõu aõu iny aõkõdu rÿikremy. Aõule heka tamy aõwihikÿ biwinybenyke. Jiarÿ tahe, aki aõu aõu aõkõlekre. ⁸ Tii heka rexikonananymy ròwidÿÿre. Aderòna-di watyre ritxiwire wabede-ò jiarÿ raõule. ⁹ Inatyhymy adeereny ararybekre. Aõtxile Deuxu Rybewihikÿ iny relyykre. Kia-ò kahãwyy ijyymy relyykre, ibutumy iny idi røhõtinkyremy aõbo riwinyredi.

¹⁰ Tahe Judasi Isariò Deuxu aõmysÿdÿÿdu-ò rara Jesuisi tamy rawahidÿÿkemy. ¹¹ Tiiboho tamy roholarenyre, reysare. Tahe tamy nieru riwahinykemy riurenanyre. Tahe Judasi riijemyhÿre aõu aõu bedewihikÿ tamyreny riwahidÿÿnykemy.

¹² Juhu orotxu anarÿÿtxure budoeni xiweloo rirubuny rahudi tahe Jesuisi erydÿÿna mahãdu tamy rarybere: —Titxibo anarÿÿ rÿsÿnamy biroxikemy atxiteri. Jiarÿboho kowa-ò aroikre. ¹³ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho boikre hãwãhãkÿ-ò. Tahe hãbu-wana wii biòbnykre butxi-di riwyreriò. Tahe tii biheludunybeny. ¹⁴ Aõtxile hetoõ-txi ralòke, kaiboho marybebenyke hetowedu-ò: —Waerydÿÿdu rarybera: —Titxiwexe anarÿÿ rÿsÿna arirÿsÿkre waerydÿÿna-wana. ¹⁵ Tii heka adee kiditeòsinykre hetowowitziraõ biu-txi. Ibutumy rexihumy rÿire inydeereny. Kowa rÿsÿna inydeereny biwinykre. ¹⁶ Tahe ierydÿÿna rexitare. Roire hãwãhãkÿ-ò. Tahe ròhònryre iwese Jesuisi relyyre wese. Tahe ibutumy rexihurenyre anarÿÿ-ò.

¹⁷ Txiorou Jesuisi nade taerydÿÿna waòinatxi reurò-wana. ¹⁸ Tiiboho òworubesedÿÿ riroximahãu, Jesuisi rarybere: —Kaiboho wawana teroxitenyteri sohojiò biwawahinykre. ¹⁹ Tahe urihimyo rexiranyre rabadewomy. Tahe widee raryberenyre: —Jiarÿle heka ariwahinykre. ²⁰ Tii rirawyònryre: —Kaiboho, waòinatxi reurò mahãdu sohojiò. Kia mahãduõ orotxu-di wawana rebenymyhÿ besero-ki. ²¹ Inatyhymy Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ rakre iwese iritina rÿirewesele. Kobexeheny kowa hãbu heka kidiwahinykre. Tamy iny awire kedeaðlede.

²² Tiiboho riroxireriu, Jesuisi orotxu rimyreu, raorore, rexitòenyre, tahe tamyreny riwahinyre. Rarybere: —Åhãxe, kia heka waumy wese rare. ²³ Tahe vÿlÿnamona rimyre, rexitòenyre, tahe tamyreny riwahinyre. Ibutumy ibute bute iribi tuu riòrenyre. ²⁴ Tamyreny rarybere: —Kia wãhãlubu wese rare. Kia hãlubu heka rybe tÿmyra ywidÿÿna hãlubu rare. Kia inyboho kidinohõtijuadenykre. Wahãlubu heka kedejuxunykre iny rabòrònihikÿ dee. ²⁵ Inatyhymy ararybekre: —Ariõõtyhy heka òtetibederatyrupe tÿmyra ihyy tahe tiutxumybo Deuxu Iòlòna-ki ariõkre.

²⁶ Deuxuwimy rawinyrenyre, tahe rexitarenyre Oliveira bederatòhòkÿ-ò.

²⁷ Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaiboho ibutumy wijirumy biwaribenykre. Kia heka iritina rÿire.

Itxeredu tahe riròrenykeki, budoeni rahenykre.

²⁸ Tahe rubu-ribi adexiakre, arakre akomy Kalileia-ò. ²⁹ Pedro rarybera Jesuisi-ò: —Ibutumy ararikeki, arariõtyhy. ³⁰ Jesuisi tamy rarybera: —Inatyhymy ararybekre. Wijirumy hãniehãbu inatxi kydyrykreule, kai iny witzira-ò biwatxiõnykre inatã bedemy.

³¹ Tahe Pedro rarybera tarurutyhymy: —Aõkõre, aratxiõnyõtyhy, ihãrele tahe awanale arurukre. Ijõ mahãdu tule kia wese rarybera.

³² Tahe roire Kesemani hãwãmy ninadu-ò. Taerydÿÿna-ò rarybera: —Biwaraòmÿ bonykre kakile. Kowa-ò arexitòenykre. ³³ Tii ridyrenyre Pedro, Txiau, Joaõ-wana. Jesuisi rexiranyre rabadewomy ihyy rexitòenyre. ³⁴ Tahe tamy rarybera: —Watyytyby heka rabadewomy ratxireri rubuhyy-ò. Kaki bonykre biijemÿ. ³⁵ Tahe iko-txi urihimÿò rareu, resere. Rexitòenyre: —Waha, adee arexitòenykre. Adee awikeki, kia òraule tiu waròteõna. ³⁶ Tii rarybere: —Waha, adee ibutumÿ isiraõre. Kia bemonã inyhe waròbi bitake inihe. Tahe wadeewi wadeewi-ki aõkõ watxireri, tahe adeewi-ki. ³⁷ Tii rehemynyre tai rahare ròròrenymÿ roireriò. Rarybere Pedro-ò: —Simaõ, Tarõteri aõbo. Biijeõtyhy sohoji òramÿ bededÿÿnana. ³⁸ Biijebenykre, bexitòenykre, uritere rutaanamy ròteõmykre inatyhymÿ atyytyby irurudire tahe ade iruruõre. ³⁹ Tahe Jesuisi ixityre rare rexitòenyre ixiwesele. ⁴⁰ Ròòsereu, ijõ-ki rahare ròròmy ixiwesele, irurureny rautxienymÿhÿ dori. Tiiboho rierykõre idi rirawyònyrenyre. ⁴¹ Tahe ixbyle ròòsere tahe rarybere: —Morõbenÿ bexielehynybenÿ. Òra iòhòreri. Kia heka Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ kanawahidÿÿkre òrarudu mahãdu-ò. ⁴² Bitÿmynybenÿke, rokoireny, walòsedÿÿdu iòhòmÿ rareri.

⁴³ Tii rarybereri, aõwesele Judasi nade. Kia heka waòinatxi reurò mahãduõ rare. Tii-wana doide hãbu mahãdu mayrehe-di, òhòtemÿ debòna. Kia heka hãbu mahãdu doide matuari mahãdu-ribi, Bede ywina erydÿÿ mahãdu-ribi, Deuxu aõmysÿdÿÿdu wedu-ribi. ⁴⁴ Lòsedu tamyrenÿ juhoo bede eryna riwahinyre. Kawese heka rarybere: —Kowa heka inyõ-ò aruwokre, tii heka hãbu rare. Bimybenÿkre, birarenÿbenÿwihikÿkre. ⁴⁵ Judasi rehemynyrenÿre, tahe rarybere: —Wedu, wedu. Tahe tamy ruwore. ⁴⁶ Juda ijoi Jesuisi rimÿra. ⁴⁷ Kia ijoiõ mayrehe ritare tahe Deuxu aõmysÿdÿÿdu wedu deòdu nohòti riorore. ⁴⁸ Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Kaiboho mayrehe-di tiwaòrynyteri wasidu-wesemy aõmy, òhòte-di. ⁴⁹ Jiarÿ tahe dohodÿÿna heto-ki watximÿhÿ txuõ txuõlemÿ adeerenÿ araerynanywãhãdenyde. Kowa-ki heka tiwamyõlemÿhÿtenÿte. Tahe aõbo iritina-ki rÿireri, kia heka kÿnyikremÿ. ⁵⁰ Ibutumÿ ierydÿÿna mahãdu ririrenyre, rihenyrenÿre.

⁵¹ Kia heka hãbuõ riheludunymÿhÿ tÿy tayredile rexitÿynymÿ tiiboho ridyrenÿre. ⁵² Tii tahe tÿy ririre tahe rahenyre tadelemÿ.

⁵³ Deuxu aõmysÿdÿÿdu wedu-ò tiiboho Jesuisi ridyre. Bede ywina erydÿÿ mahãdu, matuari mahãdu-wana ributunÿre. ⁵⁴ Pedro riheludunÿre irehetyhytyhymÿ. Rehemynyre Deuxu aõmysÿdÿÿdu wedu heto-ò. Tai tahe ixitòteenymÿ heòtywera-ò rorukumÿhÿ heto itxeredu mahãdu-wana. ⁵⁵ Deuxu aõmysÿdÿÿdu mahãdu wedu, tule dohodÿÿdu mahãdu alobixidu riijemyhÿre aõlemÿ Jesuisi òludu relyymÿhÿre, Kia òraru-ki rirubunÿrenÿkemy. Rahaõre. ⁵⁶ Sòwemy iny ruimÿ relyymÿ rÿimÿhÿ. Iruinarenÿ wiribi hitxi hitxilera. ⁵⁷ Ijõ mahãdu rÿimÿhÿre relyyrehãre ruimÿ rarybere: ⁵⁸ —Inyboho irybe-ò roholarenymÿ: Jiarÿ heka dohodÿÿna heto ariixãwididÿÿnykre kia heka hãbu iwidÿÿna rare. Txu inataõ-di ijõ ariwinykre iwidÿÿnaweseõre. ⁵⁹ Kia heka aõmybo tuu relyyrenÿremÿ irybe wiribi hitxi hitxire. ⁶⁰ Deuxu aõmysÿdÿÿdu mahãdu rÿire inÿsòwetya-txi. Tii Jesuisi ritÿÿraxinyre: —Kai aõbo biwarawyònykre aõmybo relyyrenÿreri adee òludumÿ. ⁶¹ Tii rerawyònyòlere ixby tahe Deuxu aõmysÿdÿÿdu mahãdu ritÿÿraxinyre: —Kai aõbo Kristu tate, Deuxu wityhy riòre. ⁶² Jesuisi rarybera: —Jiarÿ heka. Kaiboho betehbenÿkre

Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ Deuxu rurunaweribi-ò ronyreri. Kaiboho tii betehbenÿkre
Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ biuwetyky-ribi naderi.

⁶³ Deuxu aõmysÿdÿÿdu wedu itÿy riykara idi rarybera: —Aõherekibo ijõ alobixidumÿ iny rururenÿreri. ⁶⁴ Kaiboho taholatenÿta aõbina binalemÿ rarybereriò aõmybohe kaiboho tahòtinymÿhÿtenÿte. Ibutumÿ heka tawo riraòhòrenÿra rubudukremÿ. ⁶⁵ Tahe ijõ itÿy rybeximÿ rarutaara rexiruehetunÿre tahe tule rihetenÿre. Tahe rarybere: —Mota lâhã arahãtenÿra. Idi tahe heto itxeredu tule rihetenÿre.

⁶⁶ Pedro heka ratximyhỹ bedeube-ki tahe ijadòma dehemynyde, Deuxu aõmysỹdỹỹdu deòdu. ⁶⁷ Pedro rexitòteenymyhỹ heòtywera-ò tahe ijadòma tamy retehere. Tahe rarybera: —Kai tule Jesuisi Nazare ludu-wana atximahâte. ⁶⁸ Tahe tii rexitxiõnyre: —Jiarỹ reeryõre aõmybo kai tarybeteri. Tahe Pedro hetowo-ribi ròhònyre. ⁶⁹ Ijadòma ixyby ixyby itxeremy rarybere kowa ijoi-ò: —Kowa heka tii mahãduõ rare. ⁷⁰ Tahe tii ixytyre rexitxiõnyre. Ixybyle kowa ijoiõ Pedro-ò rarybera: —Inatyhymy kai ijõ mahãduõle tate. Kai dori Kalileia mahãdu tate. ⁷¹ Tii inatyhytyhyrybemy rarybera: —Jiarỹ reerykõre hãbumy tarybetenyteri. ⁷² Tahe hãnie hãbu ryryra, inatxi hewoludumy. Ta Jesuisi rybe-txi Pedro tõhõti reare. Iwese Jesuisi rarybere: —Inatxi hãnie ryrykredi, ihewoludukomy ryrykre, wadee bedexitxiõnykre inataõmy. Pedro tahe iribi rexitareu, rahinyre.

15

¹ Txuu reareu, Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu, matuari mahãdu, Bede ywina erydỹỹ mahãdu ibutumy ributumy. Tahe Jesuisi ritaataare tahe ridyrenyde Pilato-ò. ² Pilato Jesuisi-ò ritỹỹraxinyre: —Kai aõbo judeu iòlò tate. Tii rirawyònyre: —Kai ka tuu tarybeta. ³ Deuxu aõmysỹdỹỹdu mahãdu wedu rarybere Jesuisi aõna aõna awimy aõkõ riwinyre. Tahe Jesuisi riwawyònyõhyllere. ⁴ Pilato ixybyle rỹỹraxire: —Kai birawyònyõtyhy aõbo. Kai aõbo taholaleteri aõmybo tiiboho autedé-ò raryberenyteri. ⁵ Tahe Jesuisi rarybeõhyllere tahe Pilato urile bede riòtiinymyhỹre.

⁶ Kia heka juhUU iny deòwarixina rare hãbu ròteduõ ritakemy anarỹỹtxuu. Aõtxile iny tamy rexitòenyke. ⁷ Ròtenawo-ki raremyhỹ inyõ Barabamy ninadu-ki. Tii tahe inywitxira aõbinadu mahãdu-wana ratximyhỹ. Kiamy inydinodu òraru-ki aõbina rỹireki, tii iny rirubunyre. ⁸ Iny sõwehekỹky-ki doide, tahe rexiranyre ixitòedỹỹmy: iny deòwarixina kòdòhònykre. ⁹ Pilato dirawyònyde: —Adeereny ariòlòdỹỹnykekõ aõbo ka judeu iòlò. ¹⁰ Tii rieryre dori Deuxu aõmysỹdỹỹdu mahãdu wedu tamy Jesuisi ridyrenyde iwobinanareny lau. ¹¹ Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu inysõwe riixitòedỹỹnyre Baraba riòlòdỹỹnykemy. ¹² Pilato ritỹỹraxinyre ixybyle: —Aõhebo tahe idi arotỹỹnykre. Kaiboho tuu teninimyhỹtenyete judeu iòlòmy. ¹³ Tiiboho rirajuarenyre: —Bitamadỹỹnyke itxeò nihikỹ-ò. ¹⁴ Ta Pilato tamyreny ritỹỹraxinyre: —Aõbina taka riwinyre. Aõhe-wana ixytyre rirajuamyhỹrenyde: —Bitamadỹỹnyke itxeònihikỹ-ò. ¹⁵ Pilato inydee aõ riwahinykemy rõhõtinyinra, tai ta Baraba riòlòdỹỹnyre. Idi tahe Jesuisi riyhytanymy rahudi, riteònyre itxeònihikỹ-ò riukòrenykemy.

¹⁶ Soldado ridyrenyde heto woube-ò. Tai tahe ibutumy soldado ributumy. ¹⁷ Tahe tyysòborehekỹ-di rityynyrenyde. Tahe ede rataana ritidire ira-ò. ¹⁸ Tahe rirybenyrenyde: —Adee nihikỹre judeu iòlò. ¹⁹ Tahe rihetenyde bõtòre-di irati-ò, tahe ityre rarybexinyre tahe rỹire tatiowotimy rityhynykemy. ²⁰ Tahe tyysòbore iribi ritara, tahe ityyle tamy ritidira. Inatyhymy ridyrenyde itxeònihikỹ-ò riukòrenykemy.

²¹ Kowa-di rekoarenyde hãbuõ. Simaõ Sireni inire. Kia heka Alexỹdre, Rufu-wana tyby rare. Tii nade bedero-ribi. Tiiboho tahe riitxyydỹỹnyre itxeò-di retyykemy.

²² Riwyrenyde bederahy-ò Kòkòta ninadu-ò. Kia heka iwitxira rybe rare. Kia heka rubu ratitybyho wese rare. ²³ Tiiboho vỹ riurinyde òwòruburu-wana. Tahe tii tuu riòõlera. ²⁴ Itxeònihikỹ-ò raukòrenymy rahudi tahe ity wywira riatyre, tahe ity-di rarudeòsanyre tibo iny sohoji sohoji ity riwykemy. ²⁵ Biurasò txu Jesuisi itxeò-ki raukore. ²⁶ Iratya-ki tahe ritina rỹire: JUDEU IÒLÒ. Kia heka iny tuu rarybemyhỹrenyde. ²⁷ Tahe tii-wana inatxi wasidu itxeònihikỹ-ò riherinanyre, ijõ ruruweribi-ò, ijõ hyweweribi-ò. ²⁸ Tahe rotỹỹnyre aõbo Deuxu ritina-ki rỹire wese: Tii ratximyhỹ òrarudu mahãdu-wana. ²⁹ Iny reareare tara riohowimy rarybere aõbina binamy: —Kobe, kai korihe dohodỹỹna heto biatykemy inataõ txudile tahe ixytyre bidiwinykre. ³⁰ Kaile inyhe bexitakre itxeò-ribi. ³¹ Iwesehyyle Deuxu aõmysỹdỹỹdu wedu, bede ywina erydỹỹ

mahādu-wana widee raryberenyre. Jesusinimy raujōmorenyreri: –Tii iny witxira ritare, tiile tahe rexitaōtyhy. ³² Kristu, judeu Iòlò, bodobeheke itxeò-ribi jiarỹboho arobirenykremy, tai tahe aratyhynyrenykyre. Tule wasidu tii-wana raukōrenyry itxeò-ki Jesusimy raujōmorenyre.

³³ Txutyeyu ibutumy bede rurunyre. Tahe roire txu kaò resemey. ³⁴ Kiaule tahe Jesusi rarybeterenyre: –Elòi, Elòi, lema sabatani. Kia heka iwitxira tybe rare. Kia rare: –WaDeuxu waDeuxu, aōherekibo kai tiwarite. ³⁵ Ijoiō heka tamy roholareu, rarybere: –Tii heka Eliasi-ò ryrereri. ³⁶ Hābuō reare bexi ritỹxinyre vīi juberere-di idi tahe ritidire tabòtòrejura-ò. Riwahinyre Jesusi ritòkemy. Tahe rarybere: –Deinyhe tamy inyhe reketehereny Eliasi kanakremy aōbo inyhe itarasamy. ³⁷ Jesusi ryrere irariemy idi rurure. ³⁸ Dohodỹỹna hetowetyy raykare inatxi weryna tyymy, biu-ribi, bede-ò. ³⁹ Soldado dinodu Jesusiko-txi ratximyhỹre. Tahe rurureu, irubumy robire. Tahe rarybere: –Ka heka inatyhymy Deuxu riòre rare. ⁴⁰ Tule hāwyy mahāduō retehemy rỹimyhỹ irehe-ribi, tòwysyreny-ki, Marie Madalena, Marie (Txiause, Jyrese tii rare. Txiau heka Jyje hewoludumy rare.) Salome tule ihỹre ijō-wana. ⁴¹ Kia heka Jesusi Kalileia raremyhỹu, tiiboho tahe sōwemy iny-wana doide Jerusalē-ò.

⁴² Txioromyhe dehemynyde. Wirareasanatxu rare. Kia heka sabadotxukokile rare. ⁴³ Jyje Arimatea hāwā ludu dohodỹỹdu nihikỹō rare. Tule heka tii riraōmy ratximyhỹ Deuxu Iòlòna. Tii ruberuōlemy rare Pilato-ò Jesusiumymy ixitòedỹỹmy. ⁴⁴ Pilato rabedeòtiidỹỹnanyre Jesusi rurumy roimyhỹdi tai ryrere soldado dinodu-ò. Tai Pilato ritỹỹraxinyre, Jesusi rurumy roimyhỹdi. ⁴⁵ Soldado rarybereu Jesusi rurumy roiremy tahe Pilato riteōnyre Jesusiumy Jyje-ò iwahidỹỹmy, ⁴⁶ Jyje ritare itxeònihikỹ-ribi tahe ritỹtenyry tyyurahākỹ-di. Idi tahe ritidirenyre mana hāloo wabedewo-ò. Tahe mananihikỹ-di riijòtòbònyra. ⁴⁷ Marie Madalena, ijō Marie Jyrese reteherenyre titxibo tii ritidirenyreò.

16

¹ Tahe nobiutxu, Marie Madalena, ijō Marie-wana ihewoludu Marie, Txiause, Salomese-wana rare. Tiiboho lỹnyrena riōbranyrenyry. Tahe roire Jesusibymy idi rekoakremy lỹnyrena-di. ² Juhutxu semana bededỹỹnanau txuu deadeule roire wabede-ò. ³ Widee raryberenyre: –Mowexe mana ritakre ijò-ribi. ⁴ Tahe tuu robirenyre. Mana nihikỹ ritamy rỹire. ⁵ Wabede-ò rirònyrenyry, robirenyry weryrybòweselemy rononymhỹ ruruweribi-ò. Ityy urahakỹmy rononymhỹ. Tahe tiiboho bede riòtiinyrenyry ruberurenymy. ⁶ Tii tamyreny rarybera: –Uritere breburenyōmy. Kaiboho aōbo teòrytenyta Jesusi Nazare ludu. Kia itxeò-ki rurure. Tii aōkō kaki ratxireri. Rexixara rubu-ribi. Betehebeny inihe tai ritidiraò. ⁷ Makre. Marybekre ierydỹỹna-ò tule Pedro-ò. Tii rakre akorenymy Kalileia-ò kaiboho tuu lobiximy boikre tuu adeereny raryberemy. ⁸ Tahe tiiboho rihenyrenyry wylemy wabede-ribi ruberumy. Tiiboho moō heka rarybeōhylyrenyry ruberumyhỹrenyki.

⁹ Juhutxu semana bededỹỹnau Jesusi rubu-ribi rexixare. Idi tahe juhuu àsitereribile rexitỹnyry Marie Madalena dee. Kia-ribi heka juhuule ritare debò inatxi reurò tyytybybinamy. ¹⁰ Tii rare Jesusi-wana raremyhỹ mahādu-ò. Tiiboho rabedewomy ratximyhỹreny, rahinymyhỹreny. ¹¹ Tamyreny relyyreu iwese Jesusi tamy rexitỹnyry wese Jesusi irulemy ratximyhỹmy tuu robireke, rityhynyōlerenyry.

¹² Jesusi rexixamy rahudi tahe, iwitxiramy rexisỹnymy inatxi erydỹỹna-ò. Tiiboho heka roimyhỹrenyry bedero-ò. ¹³ Tahe dòòsede relyyrenyry taijoi-ò, tahe tule rityhynyōlerenyry.

¹⁴ Tahe waòsohoji reurò erydỹỹna-ò Jesusi àsitereribile rexitỹnyry. Tiiboho riroximyhỹrenyò rexitỹnyry. Tahe Jesusi tamyreny rarybera: –Aōherekibo kaiboho iny wamy robira mahādu tetyhynyōteri. ¹⁵ Kaiboho boibenyke ibutumy bede bede-ò

Rybewihikỹ bitỹnynykremy. ¹⁶ Inyõ Rybewihikỹ rityhynykeki, idi kidisebenykeki, tii Deuxu ritake. Inyõ rityhynyõkeki, Deuxu ixi-ribi riteònykre iòraru-ki. ¹⁷ Kia bede eryna ityhydỹỹdu kidiheludunykre. Tiiboho tyytybybina kiditeònykre wani-ki. Tule heka tiiboho itỹmyra rybe kanarybedenykre. ¹⁸ Hemyllala rimyrenyreu, aõhe rotỹỹnyõlere tule rubuna monamy riõkeki, rotỹỹnyõlere. Tiiboho tebò ritidirenykre bina mahãdu-ò tahe riteytenykre.

¹⁹ Idi tahe Jesuisi tarybe rahuredi, Deuxu ridyre biu-ò. Tahe ronyre Deuxu ruruw-eribi-ò. ²⁰ Tahe tiiboho roire ibutumy bede bedemy tai bede ritỹnynyrenyreu. Wanyrỹ riwiòhenanyrenyreu tahe bede eryna-di ırybe ixidee rimyrenyreu ihelududỹỹdu mahãdu-ò.

Luka Deuxu Rybe Wihikỹ Tỹmyra, Luka Tyyritidỹdu

1-3 Wyla, Teòfilo. Adee heka watyyriti ariwahinykre timybo Kristu rotỹnyre. Tuu lobixidu mahãdu tuu relyymyhỹre-ribi, jiarỹ ire ariòbitinytyhykre. Kia heka jiarỹ adee reritinytyhykre, waiòlò, iwese ibutumy reeryrenyrehykre juhu bededỹna-ribi. Aõma inatyhymy kia rotỹnyny rare wahe. ⁴Kia wese wahe. Iwese iny adee relyyrehykre, jiarỹ adee arelyyrehykre inatyhymy aõbo rotỹnyre. ⁵Zacaria heka Deuxu xiwe wahidỹdu rare, Abia ijoio wahe. Iriòrese Isabeli tahe tule xiwe wahidỹdu riokore mahãduõ rare. Kiau heka Herodi judeu bedesỹ iòlòmy raremyhỹ, Araõ riokore mahãduõ wahe. ⁶Wiwanale heka awirenyre Deuxuru-ò. Òbitihy heka ratximyhỹrenyrehykre ibutumy Deuxu bededỹnanako-ò. ⁷Tiiboho iriòreòhyre. Ihãwyy Isabeli heka rasenadunyrehykre, uladu herina dori awiòre. Ihãbu tule ramatuarinyre.

⁸Aõutxumy tahe Zacaria raaõmysỹdỹnynyrehykre aõma templo-ki. Kiatxu heka iròtenatxumy bede rỹimyhỹre templo-ò. Tahe iwo-ki ratximyhỹre. ⁹Hewydysi lỹnywi ritoonymyhỹ Deuxu kia deàlanamy, iwese riwinymyhỹrewesehyyle. ¹⁰Iu ahana-ki tahe sòwemy iny rexitòdenymyhỹ. ¹¹Iu Zacaria xiwena ruruwe-ribi loosòna-ò rỹireu, hewydysi lỹnywi ritoonymyhỹre. Tahe aõwesele ýjuõ rexitỹnynyre Zacariako-ò. ¹²Tii tuu robireu heka rexiraòmy ruberumy reare. ¹³Ýju rarybere: —Brebũmykre, Zacaria. Deuxu roholare aixitòedỹna-ò. Tai heka adee ijyymy rareri. Ahãwyy Isabeli rariòrenykre. Kai heka Joaõmy bininikre. ¹⁴Tai kaiboho heka iura heka beysabenyke sòwemy; ijõ iny tule reysakre iòraru-ki. ¹⁵Tii heka hãbutyhyhykỹmy rarekre Deuxu dee tiu heka vỹ riòòtyhy mona hàrihikỹ riòòtyhy. Deuxu Tyytybytyhy. Juaòtykymy ralokre tii reareu. ¹⁶Sòwemy heka aõma Israeli mahãdu Deuxu rityhinykre iòraru-ki wahe. ¹⁷Tii heka hãbutyhyhykỹmy rarekre Deuxu rybedumy Elia wesemy. Tii heka aõma Deuxu deòdỹna juhuru rehemynymy reakre ikòlemy iny ywisidỹnakre rehemynykre juhuru, aõma Deuxu Tyytybytyhy dehemynyna riijemy tuu rehemynymy rakre. Tii bede ywina riòbitinykre iny-ki. Tyby tariòre-wana wii riwoxinykremy. Tii heka iny ribedeerynykre aõma òbitimy rỹirakremy. Deuxu luomy rỹirakre aõma ilahireny rỹira wesemy juhuru.

¹⁸Zacaria rarybere ýju-ò: —Jiarỹ ramatuarinyre timykre heka? Hãwyy tule rasenadunyrehykre ihãrele òsana tukre. ¹⁹Ýju rarybere: —Jiarỹ Gabrieli watxireri, Deuxu deòdutyhy wahe. Tii heka diwateònyde kaò adee rybemy wahe. ²⁰Kai tetyhynyòhytereri tai kai marybeòkre uladu reakre xiery tahe marybekre. Kaa adee rarybereri dori òbitimy rarybereri warybemy namy ibutumy rỹikre. ²¹Iny riraòmy rỹimyhỹ Zacaria òlòna, tahe raroorehenymyhỹ. Iroorehena rieryòhyymyhỹreny. Dòhònydeu ta, rybe-ki rexisiranymy rarybeòhyre. ²²Tii rehemynyrehykre tany rybeòhykyre rahòra. Idi tebò-di raramynyre urile rybe riwisỹnyny rarybeòhykymyhỹre aõma timybo aõhebo rotỹnyrá heka riòbitinykemy heka rarybeòhykemy timyrabo. ²³Tahe taaõmysỹdỹna rihudi, taheto-ò ròsere ixyby.

²⁴Idi tahe Isabeli rabòtonyrehykre iruwyyre ahãdumy bede riijere rexiwòmy. ²⁵Isabeli rarybere: —Deuxu awi heka rare, riwatere waixỹruna-ribi. Kuladu wadeke riwahinyreri.

²⁶Ijõ ahãdu tahe Deuxu Gabrieli riteònyre Nazare hãwã-ò Kalileia bede-ò. ²⁷Ýjuõ heka rybe-di ijadòma-ò. Kia ijadòma heka wii ritobinymy rỹireri tybyboho iseboho Jyje-wana roikremy. Jyje heka iòlò Davi kia mahãduõ rare. Ijadòma tahe Marie inire. ²⁸Ýju heka kiamy rarybere: —Beysakre Marie! Inynyryỹ heka awana ratxireri. Bedeòbyhykỹ adee kidiwahinykre. Tii arãwowydynyre. ²⁹Kia rybe-di tahe Marie rexiraykynyre. Tii rieryòmy aõmybo rare. ³⁰Tahe ýju tany rarybere: —Marie, Brebũmy! Deuxu teteysanyte. Kai awi heka rare. Tii aõwihikỹbo adee kidiwahinykre. ³¹Kai heka

mariòrekre, uladu heka Jesusimy raninikre. ³² Tii heka hãbu nihikỹ rarekre. Tii Deuxu riòremy raninikre. Deuxu heka tii iòlòmý risỹnykre, iwese Davi alabiehekỹreny ronyre wese, tii ronykre. ³³ Tii heka ibutu Ijaò mahãdu iòlòmý rarekre. Iòlòna heka tiu itueòtyhy. ³⁴ Tai tahe Marie ýju-ò rarybere: –Jikarỹ heka ijadòkòmátyhy watzireri. Timykibohe krabòtònykre. ³⁵ Tahe ýju rirawyònyre: –Tyytybytyhy adee kanalokre. Deuxu ruru heka adee kanakre. Tai heka kia uladu Deuxu òbiti riòremy raninikre. ³⁶ Nohòti lusaòmý anymy-ribi Isabeli riki bòtòkòmý rareke-ribi tahe bòtòmý ratxireri. Debò sohoji reurò ahãdumý iahãdu. ³⁷ Deuxu dee heka tiu aò isiraòre. ³⁸ Marie rarybera: –Jikarỹ Wahĩ dekòdu rare. Anomybo tarybeteri ka ibutumý rekyrubunyreri. Wadeke awire. Anowaxina tuukre irybemynamy karotỹkỹnykre. Idi ýju rikòmý reare.

³⁹ Idi ta tii heka Isabeli roramy rare. Zacaria sỹmy Judeia bedè hãwãlò hãwã bedè-ki. ⁴⁰ Iu Marie rehemynyre tahe wii rirybenyreny: ⁴¹ Tiu kia aòbo uladu Isabeli kia-ki iule rexiwatzinymyhỹ Marie-ò. Isabeli heka tỹxiykỹle Deuxu Tyytybytyhy-di ratximyhỹ. ⁴² Riajuamy rare deysana-di sòwèrè: –Kai hãwyy ibutu-ribi deysana rarekre. Auladu tule deysana rarekre. ⁴³ Anoherekibo Wahĩse waroramy naderi. Jikarỹ ano anokò rare. ⁴⁴ Adeke rahokujareku, kuladu wawoku-ki rexilòrelòrenymyhỹ tabedesa-di. Tai tahe Isabeli rỹraxyimy ratximyhỹre Deuxu Tyytybytyhy-di. ⁴⁵ Kai bekysabenyke kia tetyhynyteki. Deuxu rybe dokuri adeke nade. Iwese tiki raryberewesele ibutumý rãikre. ⁴⁶ Marie rarybere: –Jikarỹ wawoku-ribi Wahĩ rewokuwydynyre. ⁴⁷ Wawokuribityhy wadekysareri Wahĩ watarasadu dokuri rare. ⁴⁸ Ihyky tahe tiki tekòdu-ribi walanokonakona-ribi tòhòti rosakre. Tahe iny ibutumý hãwyky dekysanamy riwaninikre. ⁴⁹ Deuxu dokuri anomýdỹkỹnana wiwihikỹ wadeke riwahinyre. Tii tahe ityhy rare.

⁵⁰ Tikiemy inydeke ruxetòena riwahinymyhỹre iny tamy wowydyndyri riwahinyreki.

⁵¹ Ixityhy nohòtidu mahãdu tiki rehure. ⁵² Bedè ikòlò sòwemy tiki rehure. Tule iny ianokò mahãdu Deuxu riwikòhenanymyhỹre.

⁵³ Rama risamahãdu deke rỹsỹna tiki riwahinyre.

⁵⁴ Irybe tahe tiki rityhynyre anobo tiki inytybyreny deke tiki raryberemy. Tikiboho tahe Deuxu riwikòhenanyre. ⁵⁵ Ruxetòena tahe Abraò deke riwahinyre tule tikiemy iriokore deke riwahinymyhỹre.

⁵⁶ Marie tahe inataò ahãdu Isabeli-wana riwyyra. Idi tahe tasỹ-ò ròðsera.

⁵⁷ Bededỹnana Isabeli-ò rehemynyre. Iriòre reakremy ratxireriu, Iriòre reare. ⁵⁸ Isỹ mahãdu heka teysana-ò roholareny, iery mahãdu tule rabedesareny tamy Inynyrỹ raruxetòenyredi, Inynyrỹreny ruxetòena tamy riwahinyreki. ⁵⁹ Tahe debò inataò txu-di, uladu notyky resynamy bedè rỹire. Zacaria raninykemyre. ⁶⁰ Tai tahe ise rarybere: –Anokòre, Joaòmý rarekre. ⁶¹ Isỹ mahãdu rarybere: –Joaòmý ninadu taheka ijòkòhykyre insỹreny-ki. Anoherekibo tuukre? tai tuu raninike wahe. ⁶² Tuu Zacaria-ò rỹraxyireny: –Momybo raninykre? ⁶³ Tahe Zacaria tababese riòreò rimy. Riritinyra kia: –Joaò heka inikre. Tahe ijò mahãdu ibutumý ribedeòtiidỹnyre. ⁶⁴ Iu tahe Zacaria rarybere Deuxu riwowydynyre. Tahe ibutumý isỹ mahãdu heka ruberure. ⁶⁵ Ibutumý heka tii relyymy raremyhỹ Judeia mahãdu hãwãlò nihikỹmy. ⁶⁶ Ibutumý tamy roholaré heka raryberenyre: –Timybo uladu rarekre? Inynyrỹ idi tarukimy iweribikre.

⁶⁷ Tahe Deuxu Tyytybytyhy heka Zacariatykymy ralore. Tahe Deuxu aòmýdỹnanyre relyyre timybo rabededỹnanykemy. Tii rarybere:

⁶⁸ –Judeu mahãdu Deuxu awi rare. Tii dori taijoi roramy nade.

⁶⁹ Iwiòhedỹmy tulemy tarasadu tyhy Tii heka Iòlò Davi mahãdu rare. ⁷⁰ Deuxu Rybedỹdu mahãdu kia wesemy tuu raryberenyre.

⁷¹ Inydyreny òludu mahãdueny-ribi riki iny ritarenykre. Iny-di heka raruxetòereny.

⁷² Tahe iny-ribi tòhòtirený rosaòhykyra. Tahe rarybekre timybo raryberemy inytybyreny. ⁷³⁻⁷⁵ Tii heka iny ritarenyky inydyreny ratxireri inyòludurený-ribi. Kia-ò

heka rarybere inylabiereny Abraõ-ò. Tai heka rikiwiòhenanyrenyke brebuõlemy. Òbitimy iko-ò rakatxirenyhyykre. ⁷⁶ Kai wariòre Deuxu rybedumy mabekre. Kai heka mabekre Deuxuhukỹ rybemy rybedumy. Kai heka bòhònykre

Inynyrỹ-kò iry biywinykremy.

⁷⁷ Asỹ mahãdu-ò marybekre biu-ò hena kanakremy ihỹre. Deuxu heka tõhòti rosakre iòrarunareny-ribi. ⁷⁸ Iny Deuxureny dori inydeereny ruxetòedu rare. Tii heka biu-ò hena ibutu-ò kidiòkre, tarasana wahe.

⁷⁹ Kia bede lurumy rỹira mahãdu biuloosònamy robikre.

Zacaria rybe tahe rikonananyre. Loosòna ywinary-ò tahe ritỹnynykre.

⁸⁰ Ihewo-ribi tahe uladu ratybienyre taumy-di Deuxu tyhydỹỹna-ki tule. Tii heka bederahy-ki raremyhỹ. Tiutxumy rexitỹnynykremy judeu mahãdu-ò.

2

¹ Kia mahãdu iòlò Augusto inire. Kia heka ibutumy bede-ki inyni rityyritinykemy bederiywinyre. ² Kurina heka Siria bede dinodu rare. ³⁻⁴ Jyje heka Nazare hãwã-ki rasỹnyny raremyhỹ. Tai tahe Kalileia bede-ribi tiibohe roirenykemy Judeia bede-ò. Iòlò Davi dori tai reare, Belẽ hãwã-ki. ⁵ Jyje tahe rare, tii dori Davi ijoimy rareki. Marie bòtòmy tii ridyre tai ihãwyy. ⁶ Tahe Belẽ hãwã-ò rehemynyre. Tahe herina roxina heto ihoõre herina tamyreny. Taihe awaru roxina heto-ò roire. ⁷ Tai hãwyy ratohouãsenyre. Idi rihetynyre awaru roxina hynaro-ò ritidikemy.

⁸ Iu tahe budoeni-di itxeredu mahãdu bedero-ki ratximyhỹreny. ⁹ Idi tahe ýjuõ tamy nade Deuxu-ribi. Deuxu loosòna tamy ritynyre. Ruberurenyre. ¹⁰ Ýju tamy rarybere: – Brebuõmyrenyke. Rybe wihikỹ-di adee rehemynyreri. Ibutumy iny reysakre ka rybe-di. ¹¹ Atarasadu heka ratohouãnyra Davi hãwã-ki, abiu-ò hedu wahe. Tii heka Kristu rare, Inynyrỹreny wahe. ¹² Kaibohe heka awaru roxinaõ-ò inihe bòike itxeremy. Tai heka tohouã roireri tyy-di rarahananymy. ¹³ Iule tahe sòwemy ýju widotyde Deuxu dee rawiunykremy, kiawese rawiunyre nyre riwowydynyrenymy:

¹⁴ –Biu-ki Deuxu loosòna ratxihiymyhỹre.

¹⁵ Tahe ýju ròðserenyre biu-ò. Budoeni-di itxeredu mahãdu widee raryberenyre. Wylemy Belẽ-ò ròkòirenykre itxeremy kia aõmydỹỹnamy Deuxu inydee riteòsinyreriò.

¹⁶ Tahe roirenyre idi tahe Marie, Jyje-txi rekoarenyre. Tuu robirenyre. Tahe broreni dòròtòhòhyna-ki uladu roire. ¹⁷ Tai tahe budoeni-di itxeredu mahãdu timybo ýju tamy raryberamy, rarybere. ¹⁸ Tai tahe ibutumy kia tamy roholaré ribedeòtiinymy rỹire.

¹⁹ Marie heka tõhòti itxi reare. Tahe sòwemy raraykywydynanymy ronyre. ²⁰ Budoeni-di itxeredu mahãdu ròðserenyre rawiunyre nyre Deuxu-ò Deuxumy reàlàre ibutu òraru-ki. Iwese ýju raryberewesetyhyle heka ibutumy rỹire.

²¹ Iribi tahe txu rỹireu tahe rare Jesuisi notyky orokré. Debò inataõ reurotxu rỹireu Jesuisi notyky raorokremy raywire. Tahe rininirenyre Jesuisimy iwese ýju rarybere myna.

²² Xiwena rỹikemy bede rỹire Moisesi bede ywidỹỹnamy. Aõutxumy tahe dehemynyde Marie Jyje-wana kia idi riwinyrenyke. Tahe Jyje ridykemy Jerusalẽ-ò idi ratxireri. Tai uladu-di roirenyre Deuxu-ò riteòsinykemy. ²³ Kiamy heka Inynyrỹ Ritidỹỹna-ki roire. Weryrykeki, Deuxu dee rawahidỹỹkre. Tii uladudelaa weryrykreki.

²⁴ Iwese tule bòtòe inatximy rawahidỹỹkre ada bòtòerurà inatxi heka xiwenamy reakre Moisesi bede ywidỹỹna myna.

²⁵ Hãbuõ tai ratximyhỹre Simeao inire. Jerusalẽ hãwãdu wahe. Deuxu rityhynymyhỹre hãbuwi rare. Tii Kristu riraõmyhỹre Deuxu deòdỹỹna wahe. Ijoi aõbina bina-ribi tarasadumy Deuxu Tyytybytyhy heka tai ratximyhỹre. ²⁶ Deuxu Tyytyby ihetxiu tamy rarybere: –Kai buruõtyhy Deuxu deòdỹỹnamy bobiòdi. ²⁷ Iu Jesuisise tyby-wana rehemynyre

Deuxu Tyytybytyhy heka Simeaõ riteònyre kowa-ò. ²⁸ Simeaõ uladu taãxiò-ki rimyreu. Tahe Deuxu riwowydynre:

²⁹⁻³¹ —Kiamy heka Wanyrỹ Iòlò arybe retyhynyre timybo tarybete wahe. Ibutumy dorihe tewinyta. Tahe aõwaxinyhe arurukre. Abiuòhenamy heka rabira. Tii ibutu iny tarasadumy rarekre biu-ò hena wahidỹỹdu wahe.

³² Kia heka ibutumy iny-ò loosòna tewahinyta judeukõdu mahãdu-ò. Tai judeu mahãdu tahe wowodynamy tii rarekre.

³³ Tai tahe Jyje Marie-wana bedede riòtiinyre aõmybo raryberekre. ³⁴ Simeaõ tahe Deuxu deysanamy tamyreny rarybere: —Deuxu biu-ò henamy heka kia uladu rare. Sõwemy judeu mahãdu tarasadumy rarekre, tule sõwemy tasỹ ituekre. Kia heka Deuxu deòsina rare. Sõwemy heka Jesusimy rakyararybenynykre. ³⁵ Ibutumy iny rayky-ribi heka ibutumy ritỹnynykre. Bederyry sõwemy bieryke tai aõhõkỹmy botỹỹnykre. ³⁶ Tule Deuxu rybe erydỹỹnaõ rehemynyre. Ana inire. Hãwyy rare. Tii heka Faneli riòre rare. Asere mahãdusỹõ rare. Tii heka rasenadunymy raremyhỹ. Ijadòmamy raremyhỹu heka roire hãbu-wana. Debò inatxi reurò beòralemy heka tii-wana raremyhỹ tahe tii rawytesenyre. ³⁷ Tii 84 beòramy heka bedede idi rỹire wytesemy. Tii Deuxu dohodỹỹna heto-ribi ròhònyõhyymyhyre. Tii heka rexitòenymyhyre rummy txumy tabyreõ-di. ³⁸ Tahe tii rehemynyre Deuxu dohodỹỹna heto-ò. Deuxumy reàlære. Idi Jesusimy imahãdu-ò rarybere tii tarasadumy rarekremy.

³⁹ Iu Marie, Jyje-wana ibutumy bedede ywidỹỹnamy ituereu, riòòserenyre tahãwã-ò Nazare-ò. ⁴⁰ Jesuisi raumynymyhyre beòra beòramy. Iruru, ibede eryna sõwemy ijõdire Deuxu dori idi tarukimyhỹre.

⁴¹ Pascoa worana bedehesi riòlòdỹỹnyre Jerusalẽ hãwã-ki. Jesuisi tyby heka ise-boho roihyymyhyrenyreny tamy. ⁴² Tule Jesuisi waòinatxi reurò beòra-di ridyrenyreny tamy. ⁴³ Worana bedehesi rexihureu kidiòkesedenykre doide. Tahe Jesuisi naride Jerusalẽkihikỹle. Tiiboho rieryrenyõhyre naridemy. ⁴⁴⁻⁴⁶ Taijoirenywanale ratxirerilemy idi rõhõtynyrenyra. Txusohojimy heka bedede idi rỹidi, rierenyreny. Tai rahaõhyrenyra iijesemy diòkesedenyde Jerusalẽ-ò ixyby. Inataõ txu-di tahe tai nahadenyde, Deuxu dohodỹỹna hetowo-ki wahe. Tii heka bedede erydỹỹdu mahãdu-wana ronyre. Roholamyhyrenyry irybe-ò ronymyhyreny. Tule rỹỹraximyhỹrenyreny. ⁴⁷ Tii heka ibutumy rirawyònymyhyre. Tii dori bedede ery nihikỹ rare. ⁴⁸ Iseboho tahe bedede riòtiinyrenyreny tai ronyreki wahe. Ise tamy rarybere: —Waritxòre, anoherek-ibo kai ikykyreny-ki tanyte. Anoherekibo tuu wadekereny tewinyteri aijesereny-di watzireri. ⁴⁹ Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Waijeserenykhõmyke. Waha heto-ki watzireri, Waha aõmysỹdỹỹnamy reywinyhy watzireri. Kia aõbo teeryõhytyreny. ⁵⁰ Tiiboho rieryrenyõhyre aõmybo Jesuisi rarybereri. ⁵¹ Idi tahe dòòsedenyde Nazare-ò. Tahe Jesuisi tyby rybe rityhynyhyymy raremyhỹ. Tahe Jesusise kia ibutumy riyrubunyhyymy raremyhỹ tarayky-ki.

⁵² Jesuisi tahe raumynyre. Bedede erytyhymy relere. Ibutumy he iny iluure. Deuxu wowodyna-di ihỹre.

3

¹ Tiberiò heka waiyre beòramy iòlòmymy raremyhỹ. Poncio Pilato heka Judeia bedede dinodu. Ijõ heka Herodi inire. Inataõ inymy heka bedede dinodumy raremy. Herodi heka Kalileia bedede dinodu. Iseriòre, Filipi tahe Itureia bedede, Traconite bedede-wana dinodu rare. Ijõ iny tahe Lisỹnia inire. Tii Abileni bedede dinodu rare. ² Anasi, Kaifa-wana heka inatxi hãbu roire. Tiiboho wiwana xiwena wahidỹỹdu wedu raremyhỹ. Kia bedede heka Joaõ rehemynyre bedero-txi. Tii iny-ò Deuxu rybe tỹnydỹỹdu rare. Zacaria riòre rare. ³ Tii kia bedede ibutumy rybe ritỹnynyre, Jordaõ beroweramy ibutumy wahe.

Kia wesemy rarybere: —Aòraru-ribi bòhònyke. Maratisebenyke. Tahe Deuxu aòraru riixãwididỹnykre. ⁴Iwese Isaia ròritidỹre wesemy heka wiji rỹre.

Inyò heka ryrymyhỹ bedero-ki.

Kia:

—Inynyrỹry bexiywinybenyke. Ryòbitihikỹ biwinybenyke. Hãloo bitỹxinybenyke wimyny biijaranybenyke. Iry iòweòwena ramyhỹre heka, biòbitinybenyke.

⁵ Iratòratòkeki, wimyna biijaranybenyke. ⁶ Ibutumy iny heka Deuxu biu-ò henamy robirenykre. ⁷ Sòwemy iny nade riratisebenykre Joaò-ò. Tahe tii tamyreny rarybere: —Kaiboho hemylalaweselemy toite. Deuxu ykarana-ribi bexitabenyke, aòwiihikỹ.

⁸ Uritere kawese ryberenyòmykre: —Abraò dori iny labiereny rare. Tai tahe ibutumy awityhy rare inydeereny.

Jiarỹ dori adeereny ararybekre: —Deuxudeewikeki, Tii kia manadile iny riwinyke. Abraò dee ijò riòreòmy kia manadile riwinyke. ⁹ Woma heka òwòruraruti riòròmỹhỹre. Kia raratynyòkeki heka, raòròkre. Heòty-di wòmỹ ririradỹnyemyhỹke. ¹⁰ Tai tahe iny rỹraxyre Joaò-ò: —Timybohe rakatxirenykre. ¹¹ Tai tahe rarybere: —Inyò tòre inatximy ijòdikeki, sohoji iny ijò-ò riwahinyke. Irỹsỹnadikeki, tule ritxuatxuaque ijòkò mahãdu-ò.

¹² Iny witxiraò Joaò-ò rehemynyre. Tiiboho nieru tarasadu mahãdu rare bede dinodu-ò. Tai rỹraxyreny: —Timybo aòhebo rokotỹnyrenykre. ¹³ Joaò rirawyònyre: —Uritere aònihikỹmy itarasarenyòmykre. Bede ywidỹna tyyriti myna ta tuukre. ¹⁴ Tai tahe soldado tamy rỹraxyre: —Inyboho tahe aòhebo rokotỹnyrenykre. Joaò rirawyònyre: —Inyò biteranyòtyhy adee nieru kanakemy. Inieru dori ahòrò aòkò rare. Beysake, adinodu-ribi tiwesebo nieru tetamahãte-di. ¹⁵ Tahe kia iny mahãdu raraykynyre Joaò-di. Kowa aòbo hãbu Kristu ihỹre. ¹⁶ Tai heka Joaò rarybere: —Jiarỹ heka bedi araratisebenyreny. Ijò wahewo-ribi kanakre tahe woratyre inihikỹ rarekre. Tii heka awityhy rare. Jiarỹ heka raixỹruwãhãre iwataana aritake lau. Tii heka akanaratisebenykre Deuxu Tyytybytyhy-di. Heòty-di tule wahe. ¹⁷ Iti tebò-ki ratxireri. Maixòmo ruxity hitxina-di wahe. Tii heka ritakre. Maixòmo riyrubunykre ihyna-ò. Iruixity tahe ritoonykre. Kia heòty heka tiu ruriòtyhy. ¹⁸ Aò heka Joaò rarybere. Sòwemy aòna aònamy iwesele rarekemy. Dohodỹna wihikỹ-di tamyreny rarybera. ¹⁹ Bede dinodu Herodi heka taseriòre riòrese-wana roire. Aòbina binahakỹle riwinyre kia. Tai tahe Joaò tamy rarybere: —Kia awi aòkò rare. Ibina heka rare. Sòwemy aòna aòna bina tule tii riwinyre. ²⁰ Tai Herodi heka Joaò mynyny riteranyre ròtenawo-ki roikemy. ²¹ Joaò ixiwesehyule rexitỹmyranymy iny riratisebenyre. Tahe tule iny witxirahe-ki Jesuisi riratisebenyre, Jesuisi rexitòenyre, biuwetyhy rarayre. ²² Biuwetyky-ribi tahe Deuxu Tyytybytyhyle dobehemy nade bòtòerurà wesemy. Biu-ribi rybeò-ò iny roholare: —

Kai heka Wariòre tate. Aluure heka jiarỹ wadeysatyhyre. ²³ Jesuisi 30 beòramy raremy taaòmỹsỹdỹna tyhy ritelenyreu, iny heka Jyje riòrelemy ròhòtinymyhỹre. ²⁴ Jyje heka Eli riòre rare. Matate, Levi, Maki, Janai, Jyje, ibutumy labiehekỹ Jyje rare. ²⁵ Ijò tahe Matatias, Amos, Naum, Esli, Nagai, ²⁶ Maate, Matatias, Semei, Jyje, Joda, ²⁷ Joana, Resa, Zorobabe, Salatieli, Neri, ²⁸ Meki, Adi, Cosã, Elmadaò, Er, ²⁹ Josue, Eliézer, Jorim, Matate, Levi, ³⁰ Simeaò, Juda, Jyje, Jona, Eliaki, ³¹ Melea, Mena, Matata, Natã, Davi, ³² Ijese, Obede, Boasi, Sala, Nasaò. ³³ Aminadabe, Adimim, Arini, Esraò, Peresi, Juda. ³⁴ Ijaò, Ijai, Abraò, Tera, Nakò, ³⁵ Serui, Raau, Faleki, Eber, Sala, ³⁶ Aina, Arfaxade, Sem, Noe, Lamei, ³⁷ Metusalẽ, Enoi, Jarete, Maleleel, Aina, ³⁸ Enosi, Sete, Adaò. Tii tahe Deuxu juhoo riwinyre iriòre wese.

4

¹ Bero Jordaò-ribi Deuxu Tyytybytyhy heka Jesuisi diòòsedỹnyde Tai heka tule bederò-ò rexiykynyra. ² Tahe Satanasi Jesuisi riurihire, 40 txu-di wahe. Aò heka rirỹsỹòhyre Jesuisi kia itxumy txu rỹireu wahe. Idi tahe sòwemy rama risare. ³ Satanasi

tamy rarybere: —Kai Deuxu Riòretyhy tate-wana heka, mana bitxienykre hinamy. ⁴ Tai Jesuisi dirawyònyde: —Deuxu Rybe tule kiamy rarybere.

—Hãbu hewa byre sohojiribile aõkõ irumy rÿimyhÿre.

⁵ Tai Satanasi heka Jesuisi ridyre heto ratyti tyre. Ibutumy hãwãhãkÿ riteòsinyre bede bede rÿirá. ⁶ Tahe Jesuisi-ò rarybere: —Kai biwalãhãnanykeki, ibutumy aõna aõna adee ariwahinykre, ibutumy hãwãhãkÿ dinodumy tule wahe. ⁷ Wahõrõ heka rare. Inyõ-ò aõtxile ariwahinykre. ⁸ Idi tahe Jesuisi dirawyònyde: —Deuxu-ò sohojile walãhãna biwahinykre. Kiamy Deuxu Rybe rarybere. ⁹ Idi Satanasi Jesuisi ridyre Jerusalẽ hãwã-ò. Biu-txi tahe rÿire, Deuxu dohodÿÿna heto tyre-ki wahe. Tii narybede, kai Deuxu Riòre tyhy tate wana heka bexiwatxixinyke inihe karibi hetoratyti-ribi. ¹⁰ Ýju riki arayrubunykre wa. Deuxu taÿjuõ bede riywinyre aramykemy. ¹¹ Tule kia rarybemyhÿre Deuxu Rybe.

Awa riki manaõ riwotõmonyõtyhy.

¹² Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Tule Deuxu Rybe rarybere: —Inyõ heka Deuxu uri urihixiõtyhy. ¹³ Rexihure tahe Jesuisi urihixina. Tahe Satanasi heka Jesuisi ririre. ¹⁴ Idi tahe Jesuisi ròsere Kalileia bede-ó. Deuxu Tyytybytyhy ruru tahe tii-wana ratximyhÿre. Ibutumy heka kia hãwã-ki ibededÿÿnana rierymy hÿreny. ¹⁵ Jesuisi heka dohodÿÿna heto-ki ròbedeerydÿÿmyhÿre. Ibutumy tuu rarybere. Tuu reàlãmy rarybemy rÿimyhÿ. ¹⁶ Iribi tahe Jesuisi ròsere tai raumynyrèò, Nazare hãwã-ò. Sabado txuu tahe dohodÿÿna heto-ò reamy raremy iwesehyyle. Tii tahe lamamy rÿire tyyriti-di rariakremy. ¹⁷ Tahe tamy Isaia tyyriti riwahinyreò. Tahe Jesuisi riijemyhÿre rybeõ idi rariakemy. Tai idi rariare:

¹⁸ —Wanyrÿ Tyytybytyhy waki ratxireri. Rybe Tÿmyra wihikÿ inyko arotohodÿÿkremy. Iny aõkõ mahãdu-ò rybe wihikÿ ararybekemy riwatare. Tule iny ròtena-ki rÿira mahãdu, jiarÿ ariòlòdÿÿnykemy. Kiamy heka tamyreny ararybekre. Tule ruetÿmyra ariwahinykre ruetã mahãdu-ò. Iny idi rarÿÿnymyhÿre mahãdu-ribi, aritakre idi risinymyhÿreki. (Aõna aõnamy risÿnyrenymyhÿreki wahe.)

¹⁹ Tibedeubo Inynyrÿreny taijoi ritakremy ararybekre. ²⁰ Idi tasÿ ixyby riwerasenyre. Tahe riwahinyre ixyby kia hãbu riyrubunymyhÿreò. Tii ronyre. Ibutumy kia dohodÿÿna mahãdu idi retehemy rÿimyhÿre. ²¹ Tahe Jesuisi ritelenymy rarybera: —Wiji idi rariará heka aõbo tamy ibededÿÿnanamy roire. Kia aõbo ritidÿÿna-ki roireri ihetxiu. Kaimy tahe wiji rarybereri, jiarÿ heka tii rare. Tii adeereny tyyriti rariará wahe. ²² Tai tahe bede riòtiinyreny. Kia tahe aõmybo raryberakí. Tahe widee raryberenyre. Kaa heka Jyje riòrele ratxireri. ²³ Tahe Jesuisi ixityre tamyreny rarybere: —Aõu kaiboho wamy tarybetenyteri rybeõmy, myÿ manarybeke: Kai bexideytenyke, hàri, òhotibedu. Kiamy aõbohe wadee manarybebenykemy atxitenyteri:

Iwese Kafanaõ bede-ki tewinyte wese ariwinyrenykemy wadi atxitenyteri, ahãwã-ki.

²⁴ Adeereny inihe tuu ararybekre. Rybe tÿnydÿÿdu heka õmo rityhynyõtyhy ihãwãreny-ki.

²⁵⁻²⁶ Tahe iwitxiramy ararybekre. Ibedeu kia raremyhÿu, sõwemy heka rama reamy raremyhÿ judeu sÿ mahãdu. Sõwemy wytese mahãdu heka ramamy rurumyhÿre. Biu heka roaõhykyre tai inataõ beòra weeremyhÿ wahe Sareta hãwã heka Sidõ bede-ki tii rasÿnymyhÿre. Tahe Deuxu bede riywinyre Eliasi rakemy iny sohoji wytese-ò, rÿsÿna riwahinykelemy wahe. ²⁷ Eliseu bedeu heka sõwemy tyybinadu rÿimyhÿ. Sohoji inyle riteyteny. Naamy heka inire. Tii heka Siria bede luduõ rare. ²⁸ Kia dohodÿÿna mahãdu heka ibutumy iu tamy rakyarananyre. ²⁹ Rimyreny heka Jesuisi. Idi retÿhirenyre hãwãlò ratya-ò ridyreny. Idi rehurenkemy riwisÿnyreny. ³⁰ Tahe Jesuisi inysõwehekÿy-txi ralore. Idi rahenyre. ³¹ Iribi tahe Jesuisi rare Kafanaõ-ò, Kalileia bede-ò. Sabado txuõ txuõlemy heka Jesuisi iny ribedeerynymyhÿre. ³² Sõwemy heka iny ribedeerynymyhÿre mahãdu tamy awimy rÿira, irybe dori awireki wahe.

³³ Hãbuõ raremyhỹ dohodỹña hetowo-ki tyytybybinahakỹ-di tahe taumywo-ki ratx-
imyhỹ. Tai tahe tii rryyre: ³⁴ —Jesuisi, Nazareludu, aõhebohe ijoi bisỹnykremy atxiteri?
Biwahubenykre aõbo? Jiarỹ heka araeryre mobo taté. Kai heka Deuxu deòdu atxiteri.
³⁵ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere tyytybybina iumywo-ki riyrykemy. Iribi riòlòdỹnyre.
Tahe idi rehure iutyde-ò idi iribi ròhònyre. Hãbu aõhe risỹnyõhyyre. ³⁶ Ibutumy heka
iny ribedeòtiidỹnyre. Iny sohoji sohoji widee rarybere: —Aõrybemy aõwe tii rarybereri?
Timybo iny-ribi tyytybybina riteònyke. ³⁷ Ibutumy timybo Jesuisi riwinyre, ijynamy
reare. ³⁸ Tahe Jesuisi ròhònyre Simaõ heto-ò idi rare. Simaõ riòrelahi webinadumy
roire rubuna-di. Tai Jesuisi-ko tuu relyyreny. ³⁹ Tai Jesuisi ibireweribi-ò rare.
Tahe irubuna iribi riòlòdỹnyre. Tahe tii ritamadỹnyre. Rỹsỹnaõ tamy riwahinyre.
⁴⁰ Ibutumy iny tawebinadu mahãdu didydenyde. Ibutumy Jesuisi riteytenyre tibò
iratityre rilidimyhỹre. Sõwemy iny tyytybybina-di rỹireri mahãdu riòlòdỹnyre. ⁴¹ Iu
tahe rryrymy reamy rỹimyhỹ: —Kai Deuxu Riòretyhy tate. Tii Jesuisi rierymyhỹ tii Deuxu
deòdu raremy, tyytybybina wahe. Tai Jesuisi tamy rarybere rybeòkemy. ⁴² Txu ijiramy
Jesuisi rare bedero-txi ixisohojile. Iny sõwemy riijemyhỹ. Itxi rearenyre, iatysy deramy
rekoamyhỹreny. ⁴³ Tai Jesuisi rarybere tamyreny: —Jiarỹ heka Rybewihikỹ Tỹmyra
arelyykre iwitxira hãwã Deuxu Òlòna Tỹmyramy arelyykre. Tuu Deuxu diwateònyde.
⁴⁴ Jesuisi ibutumy Judeia mahãdu bedede dohodỹña rỹiraki rotohodỹnyhỹre.

5

¹ Jesuisi tahe aho ijà-ki rỹire Kenesare aho ijà-ki. Iny heka sõwemy Deuxu rybe-ò
roholakemy iu rỹimyhỹ. ² Tii robire hãwòò inatximy roinyimyhỹre. Waxidumy mahãdu
heka rirahure rià-di risuhòreri. ³ Idi tahe rimyre hãwòò. Simaõ hãwò heka rare. Tii
tahe ixi-di ritaranyre beroro-ò. Tai tahe tii rexidelenymy relyyre. Kia iny rỹimyhỹ
mahãdu heka ribedeerynymy relyymyhỹre. ⁴ Rexihure rybe-ribi. Idi tahe Simaõ-ò
rarybere: —Make wa bera-txi. Rià bitidike. Bimykemy utura. ⁵ Tahe Simaõ rirawyònyre:
—Wanyrỹ, ruu wa wadireny aõkõhykylemy bedewadireny rareri, uturamy ho aõkõ.
Tarybete urenana anakre. Aritidikre heka rià. ⁶ Tahe ritidireu tahe, rià utura sõwemy
rimyre, kia rautxienyre. Tule riykamyhỹ rià. ⁷ Talawò biòwa mahãdu-ò rryyre: —
Bòdòibedenyke bidiwawiòhenanybenykemy. Inatxi hãwò heka rỹxire. Ritỹxinyre utura-di.
Ihyy berahatxi-ò ijiramy riwisỹnymyhỹ ilawòreny. ⁸ Simaõ tuu robire. Tii Jesuisi
ratximyhỹre tahe tatiowomy resere Jesusiko-txi. Simaõ Pedro rarybere: —Wanyrỹ,
aribi kỹny iòhòmy arỹiòtyhy. Jiarỹ heka waòrarudimy rare. ⁹ Simaõboho bedede riòtiinymy
rabadewore aõma utura sõwemy tamyreny riwahinyraki wahe. Tii tuu iximy rarybere.
¹⁰ Ibutumy tiiboho mahãdu ribedeòtiidỹnyrenyre Zebedeu riòre kia Txiau, Joaõ-wana.
Jesuisi rarybere Simaõ-ò: —Brebuõmyke heka ikonana-ò heka utura bimyòkre. Wadee
dori maaõmysỹdỹnykre hãbu wadee bimykremy. Tamyreny biwatỹnykre. Iwese utura
temymyhỹte wese, wadee hãbu wiji bimykre waerydỹña mahãdumy rarekremy. ¹¹ Tahe
waxidumy mahãdu ibutumy kaa tawaxi tarià iu ririra Jesuisi riheludunykremy.

¹² Ròirenyre rirònyrenyre ibutumy hãwã-ò. Idi tahe hãbuõ rare ityyjyhykyle. Hãbu
Jesuisi robireu tahe resere iko-txi, rexitònyre: —Wanyrỹ, adeewikeki biwateytenykre.
¹³ Jesuisi tamy tebò ritetemy rarybere: —Kohe, arateytenykre. Tii reytemy reare.
¹⁴ Tai Jesuisi rarybere tamy: —Inyõ-ò tahe ijyyòmykre. Xiwena wahidỹdu mahãdu-ò
make. Tai maxiwekre tuu Moisesi bedede riwinyre myna. Xiwenaõ heka biwinymy
biwahinykre. Moisesi rarybere wese wahe. Iny mahãdu-ò heka biteòsinykre. Kia
riteòsinykre teytetamy. ¹⁵ Tahe ihãrele Jesuisi ibutumy rieryre. Sõwemy iny heka wirotyre
raholakremy. Ijõ nade aõma iwebinaduna ibina-ribi riteyteuykemy. ¹⁶ Tahe Jesuisi
iribireny aõma rexitònykremy rexitare.

¹⁷ Ijõ txuu ròbedeerydỹnyhỹ, fariseu mahãdu, bedede ywina rybe bedede
erydỹduõ-wana ronymyhỹreny. Ibutu hãwã hãwã-ribi dotydenyde wese tahe

sōwerenyre, Kalileia bede-ribi Judeia bede-ribi, Jerusalē hāwā-ribi. Deuxu deytēna Jesuisi-ki ratximyhỹ. Jesuisi hāwālò-ribi dobehede tii-wana, taerydỹna mahādu-wana wahe. Tahe sōwemy iny iube-ki ributunymy rononymhỹre. ¹⁸ Iny mahāduō heka hābu iumymy manadu kididydenykemy ratxireri Jesuisiko-ò ritidirenykemy. Idi tahe hābu webinadu wahe Jesuisi-ò rakemy bede riywinyre. Inatyhyle riathyhinyre. ¹⁹ Inysōwereki tahe tamy rehemynyrenyōtyhy. Tai tahe hetoratyti-ò raòwònyre hābu webinadu-di. Iribi tahe diberesedỹnyde reroti-di. ²⁰ Jesuisi robire, rieryre aōma rityhynymy ratxirenyreri. Hābu-ò Jesuisi rarybere: —Wy, aòraru heka raixāwidỹnyra. ²¹ Tahe fariseu mahādu he widee raryberenyre: —Mobo kia hābu ratxireri, timyhe tu kia irybeōna rybe-di. Deuxu-ò kia rybe ibinatyhy rare. Deuxu sohojile òraru-ribi iny riixāwididỹnymyhỹre. ²² Tahe Jesuisi rierymyhỹ timybo rexinohòtinymyhỹreny. Tai rarybere: —Aòherekibo kia wesemy texiraykynytenyteri. ²³ Tibohe irutaōre webinadu-ò rybe: —Aòraruna reixāwididỹnyra ada myimy mariake aōbo. ²⁴ Deuxu Riòre Hābutyhyhykỹ jiarỹ rare. Tai waruruna wadee Deuxu Riòre òraruna ixāwididỹnyamy. Katahe bierybenykre inatyhymy aōbo rarybereri: —Myike, abyre biwymy asỹ-ò ta mahe. ²⁵ Hābu tabyre rimymy tahe aōwesele tasỹ-ò rare. Deuxu riwowydynymy rare. ²⁶ Sōwemy iny ribedeòtiidỹnyreny. Riwowydynymy rỹimyhỹ. Tiiboho raryberenyre: —Aòwitxiramy wiji inyboho robirenyra. Tiu juhū tukòre-ribi wahe robirenyra.

²⁷ Iribi tahe nieru bede dinodu nieru mynydumy robire, Levi heka inire. Tii heka raaōmysỹdỹnymyhỹ titxibo nieru tarasana-ki. Jesuisi tamy rarybere: —Manakehe wawana. ²⁸ Tahe taaōna ibutumy ririre, idi ihemy rare.

²⁹ Levi tahe taheto-ki roxinaō riòlòdỹnyre Jesuisi dee. Tamy rehemynyre nieru arisidu mahādu, tule fariseu mahādu. Ibutumy iny iarixina mahādu. ³⁰ Kia fariseu mahādu kia bederydỹdumy mahādu tyyritirybedỹdu mahādu kie heka aōbina binahylemy rarybereri Jesuisimy. Jesuisi terydỹna mahādu-wana kiamy rarybereny: —Aòherekibo kaiboho teroxitenyteri, nieru arixidu-wana, iòrarudu sōwe mahādu-wana. ³¹ Jesuisi rirawyònyre: —Iny awimy ratxireri-wana, òhotibedumy reaōmyhỹre. Webinadu mahādule ta tuu reamyhỹre. ³² Òbiti mahādu-ò aōkō heka jiarỹ anade rybemy. Tiibohole heka ixi-txi tōhòti reakemy idi watxireri.

³³ Tahe tiiboho Jesuisi-ò rarybere: —Joaō heludu mahādu roxiōmy txumy rỹire. Tule tiiboho rexitòenyreny. Sōwemy rexitòenymyhỹre fariseu mahādu erydỹna tule. Tahe aijoi tahe riroximyhỹreny riòmyhỹreny. ³⁴⁻³⁵ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Hāwyymy heridu tỹmyra ijoi ratxikeki heka tiu itobidỹnana mahādu wahe. Kia heka riroximyhỹke. Kia tahe tỹmyra iribireny ratakreu, ijoi mahādu renarehekre. ³⁶ Tyky tỹmyraō tiu tykytyby dòbōnamy iny ritidiòtyhy. Timyki dori wii wiòbydỹōna. ³⁷ Vĩ tỹmyra heka tiu aòiròdu tyky watxiwe yla tyby-ò rarareōmyhỹre, tukeki ta kia raykacre idi vĩ urile rejujukre. ³⁸ Vĩ tỹmyra heka hyna tỹmyra-ò rararemyhỹke. ³⁹ Inyō vĩ tybyhykỹ riòkeki, itỹmyra rexitòenyòtyhy. Kiamyki rybe. Vĩ tyby dori itỹmyra-ribi awi rare.

6

¹ Judeu elehydỹnymyhỹreny txu kia idi rekoarenyre maixōmoho-di. Ierydỹna mahādu rimyra maixōmo, maixōmo, debò-di riroxityxiwimyhỹ riymy idi rare. ² Fariseu mahādu tuu robire. Tamy rỹraxire: —Aòherekibo kia wese tewinyteri. Kiamy heka iwidỹōmyke bede ywina rybe rarybemyhỹre judeu elehydỹnymyhỹrenytxumy. ³⁻⁴ Jesuisi tamyreny rarybere: —Ihetxiu Davi tamahādu-wany rama risareu, Deuxu dohodỹna hetowo-ò rirònyre. Tai Davi xiwena rỹsỹnale taijoi-wana rirỹsỹre. Xiwena wahidỹdule heka irỹsỹdure, inywitxira ta aōkō. ⁵ Jesuisi ritỹnyre tamy: —Hābutyhyhykỹ jiarỹ rare, Deuxu Riòre wahe. Kiata sabado wedu jiarỹ rare, elehydỹnymyhỹrenytxu wedu wahe.

⁶ Ixityre ralore dohodỹyna mahādu heto-ò ròbedeerydỹykemy. Hābuõ tai rare tebò rabinamy. ⁷ Tahe fariseu mahādu Jesuisi-ò retehere. Riteyteynykemy kia hābu webinadu judeu elehydỹynymyhỹrenytxu. Rexiwodohonanyre. Kiatxuu tii riwinyrekeki tahe ribinanyke judeu elehydỹynymyhỹrenytxu, riwinykeki wahe. ⁸ Jesuisi rierymyhỹre aõmybo tiiboho raraykynyrenyteri. Jesuisi tamy ryryre, –Aõma hābu debòbina-ò: –Mynyike ini, ityareny-txi. ⁹ Tahe fariseu mahādu-ò Jesuisi rarybere: –Arỹraxikre inihe adeeremy, awire adee ka hābu debò ariteytenyke sabado txuu. Aõbo adeeremy awire sabadotxu widỹỹ. Aõwihikỹwidỹỹmy aõbo ada aõbina widỹỹmy. Rubu-ò wahidỹỹ aõbo ada rubu-ribi itarasa aõbo. ¹⁰ Retehere! Ibutu-ò idi hābu-ò rarybere: –Ebò inihe biditeòsinyke. Tiu hābu tebò riteòsinyreu tahe, reytere. ¹¹ Rebureremyre heka. Timybo Jesuisi risỹnyrenykeny rexinohõtynyreny.

¹² Idi tahe Jesuisi heka hāwālòratyy-ò rare ixitòedỹỹmy Deuxu-ò. Rureherehemy heka tamy rexitòenymy bede idi rỹire. ¹³ Txuijaramy tahe ludu mahādu-ribi waðinatxi reurò taheludutyhy mahādu ritare. Tarybemy rybedumy rininirenyre. ¹⁴ Sohoji ijõ heka, Simaõ inire, Pedromy idi ranire, ijõ tahe Andre rare, iseriòre. Idi Txiau, Joaõ, Filipi, Bartolomeu. ¹⁵ Mateu, Tome, Tadeu Txiau, (Kia Txiau heka Afeu riòre rare.) Ijõ Simaõ Kana bedeluduõ rare, tasubedeluudure. ¹⁶ Juda Txiau riòre, ijõ Juda Isariò tahe Jesuisi tyhedỹỹdu rare. ¹⁷⁻¹⁸ Jesuisi dobehede bedero-ò hāwālò-ribi. Tahe sõwemy iny iheludu mahādu tii-wana rỹimyhỹ. Judeia bede mahādu Jerusalẽ hāwā mahādu. Tule Kalileia bede, Tiro hāwā, Sidõ hāwā mahādu. Tiiboho wii ributunymy hāwā mahādu Jesuisi-ò roholakemy idi reytekemy. Kia tai ròteytedỹỹmyhỹ. ¹⁹ Ibutumy Jesuisi tyky-ò tamy adereximy risỹnymyhỹre adeytena iribi ròhònymyhỹ.

²⁰ Tamyreny retehere tai ibutumy rierynanyrenyre: –Kaiboho aõkõrenyre-ki, beysebenyke. Deuxu Òlòna dori ahõrõreny rare. ²¹ Rama arasareri-wana beysabenyke. Bihydumy dori mabekre. Tule tahinyteri wana beysakre ihewo-ribi. ²²⁻²³ Beysamy butxuenykre, inyõ umy radònykeki tule. Kaiboho dori Deuxu Riòre tetyhynytenyter jiarỹ tiire, Hābutyhyhykỹ Riòre wahe. Kia mahādu eramy ijira Riòre rỹikeki beysake. Beysa tyhyki tai. Biu-ki dori aõwihikỹ bitakre. Deuxu rybemy rybedu mahādu tule rotỹỹnyrenyre iòraru-ki. ²⁴ Kobe làhàxe kaiboho ityhy mahādu abedesanareny dorihe rexihura. ²⁵ Kobe làhàxe ahàdyreny mahādu, aramasanareny dori rehemynyre. Kobe làhàxe abedesareny, ahinanareny dori abrunareny rehemynyre. ²⁶ Kobe làhàxe atyhydỹỹ sõwereny tule dori. Ilabiereny rybemy rybedutyhy aõkõ rityhynyreny.

²⁷ Warybe-ò taholatenyteriki inihe ararybekre. Aòludu luumy atxibenyke amykyaradureny-di, awimy idi mabeke. ²⁸ Ibinamy aõma umy rarybekeki aõbinahakỹ riwinykeki, tamy bexitòenykre Deuxu-ò. ²⁹ Aòsỹny-ribi anahatenykeki iyre-ribi iwyòdỹỹmy tamy bexirahòreke. Inyõ atyky riwykeki tule tamy arahana biwahinyke. ³⁰ Iwese aõtxiu aõna inyõ adee rexitòenykeki, tamy biwahinyke ixyby iribi iwydykòkemy. ³¹ Aõbina inyõ adee riwinykòkemy atximahāte. Iwese tiu kia aõhòkỹmy inyõ isỹdỹỹõmykre. ³² Kai aluu mahādu sohojile iluuõmyke; òrarudu mahādu dori tuu rỹimyhỹre. ³³ Kai aery mahāduòle tawotòemahāte, timyki Deuxu-ribi aõ atarasaõna. Iny itxỹte iehehe mahādu dori widee rawotòemyhỹre. ³⁴⁻³⁵ Òrarudu mahādu heka widee rihuòtemyhỹre. Iribi tahe iwesele ixiby kidiwykemy idi riwisỹnymyhỹ. Kai ta buhuòtemyhỹke idi tehuòtete ixyby iraròsòkòmyke. Tukòkeki ta Deuxu-ribi aõ atarasaõna. Aòludu luumy atximahābenyke. Tai Deuxu-ribi aõwihikỹ bitakre. Tai Deuxu wihikỹ riòremy mabekre. Tii dori inywi-ò inybina-ò awire. ³⁶ Awimy kaiboho boibeke, iwese boreny awimy biu-ki ratximyhỹre wese. ³⁷ Inyõdee kyarakòmyke tai Deuxu adee rakyarananyheny. Inyõ taòraruna biixāwididỹỹnyõkeki, Deuxu tahe aòraruna riixāwididỹỹnyõkre. ³⁸ Ainytyhyke inyõdee imyna Deuxu adee rainytyhynanyhykrey.

Deuxu ibutumy aõwi adee riwahinykre. Tiwesebo tòwahite wesemyna idi Deuxu adee ròwahikre.

³⁹ Aõmybo ribedeerynyre ijyyõmy relyyre: –Inyõ ruetà heka riwiòhenanyõtyhy iwitxira iny ruetà. Tukeki heka hãloo-txi wiwana resekre. ⁴⁰ Ierysydÿÿ iòrysydÿÿdu, kia ratyre aõkõ ratximyhÿ. Kia uladu ratyritinyre nihikÿmy tahe erysydu tiu taerysydÿÿdu ratyre ratxiõmyhÿre. ⁴¹⁻⁴² Òwòrukre nihikÿ aruety-ki roire. Aõherekibo aseriòre ruety-ribi òwòru rÿnysiõ tarasamy tewisÿnyteri. Kia heka itxenadÿÿdu tate. Juhuu òwòrukre aruewo-ribi bitakre. Idi tahe betehemy iruewo-ribi aõsõmo bitakre. ⁴³⁻⁴⁴ Òwòru wihikÿ tiu bederaty binaõ riwahinyõhyymyhÿre. Tule òwòru binahakÿ bederatywimy raratynyõmyhÿre. Òwòru raerymyhÿre iraty-ò itxere rÿimyhÿreu, beraty-ò retehemy awire ada ibinare aõbo beraty-ò retehemy awire ada ibinare aõbo. Figoraty uvaraty tiu iwitxira òwòru-ribi raheõmyhÿre. ⁴⁵ Hãbuwi heka aõwimy rotÿÿnymyhÿre iwo-ki tuu rÿimyhÿremyna. Tule hãbu bina aõbinamy rotÿÿnymyhÿ iwomy tuu rÿimyhÿremyna aõbina bina. Inyõ dori aõmy raraykymyhÿremyna rarybemyhÿre.

⁴⁶ Kai rarybere boholaõkeki aõbo biwinykeki. Uritere wanidÿÿõmy. Wanyrÿmy tiwaninimyhÿtenyete tahe warybemynamy atxõhyylemyhÿtenyete. ⁴⁷ Tiwese hãbu warybe riywinyre wese adee ararybekre. Tiu heka ariteòsinykre. ⁴⁸⁻⁴⁹ Hãbuõmy akoreny arelyykre. Tii warybe-ò roholare idi imynany rotÿÿnyre. Tii kiata taheto riwinyre manadelemy ria-di. Beòra iheto reseõhyyre manatyre-ki relereki wahe. Ikõmyta warybe-ò roholakõre, kawese rotÿÿnyre. Taheto uritere sukile riwinyre. Beòrau ta, urile resere. Ikyhynakõreki wahe. Kiamyta rotÿÿnyre warybe tyhydÿÿdu-ò idi ityhydÿÿdukõ-ò.

7

¹ Jesuisi tarybe rahu-di tahe Kafanaõ hãwã-ò rare.

² Tai Roma soldado dinoduõ tai ihÿmyhÿ. Teòduõ tahe binamy irubu iòhòmny roimyhÿ. ³ Soldado dinodu Jesuisini-ò roholareu tahe, iòrysymy rarybere. Taita judeu mahãdu kia matuariõ rexitòenyre aõma kididykremy riteytenykremy kia webinadumy roireri. ⁴ Tahe Jesuisi nade juhu be kiamy Jesuisi rarybere: –Ka hãbu heka awi biwiòhenanykre heka. ⁵ Ka hãbu heka waijoi luu nihikÿ rare ihyymy ta dohodÿÿna hetoõ riwinyre waijoi-ò. ⁶⁻⁷ Tai tahe Jesuisi rare tiiboho-wana. Tehemyny sÿ iòhòmny rare. Idi tahe ryrowetyakile Jesuisi-wana wii riòbinyre. Aõma soldado dinodu kia biòwa-ò wahe. Rarybere he aõma soldado dinodu kiamy rarybereri: –Noõmy heka. Ihãrele teka awimy rareòle heka bedehemy nyke. Awi tate timy heka anaixiranyõtyhy dori raixÿruwÿhÿre alau adee ixitòedÿÿ-ò aõma dori adee rybe rÿikekile aõweseleke wadeòdu kia reytemy reake. ⁸ Jiarÿ dori inydee radÿÿdu jiarÿ rare. Aõbo riwinykemy. Kia riwinyre warybemynale kia heka jiarÿ rare. Wadeòdu-ò rarybewãhãraki heka: –Kia biwinybenyke. Riwinymyhÿreny. Kai tule marybeke, beyteke. Tahe aõwese reytemy reake. Robedeòtiidÿÿnyre, kia tuu rarybereki wahe. ⁹ Jesuisi ròkesereri kia rarybemyhÿò wahe: –Jiarÿ ka tiu judeu mahãduy-ki. Hãbuõmy rabiõ watyhydÿÿnamy. Rabireri riwatyhynyreri rabireri. ¹⁰ Soldado dinodu deòdu ròkesereri. Ixyby reytereri idi ronyre.

¹¹ Jesuisi rare terydÿÿna mahãdu-di ijõ hãwã-ò. Naï hãwã-ò heka rare. Kiemy rahyymy heka rahyire. Sõwemy iny iheki rare. ¹² Hãwã ijõ-ki rehemynyreu tahe kia ibutumyle rehemynyre. Sõwemy iny rubudu rareò wabede-ò. Weryrybòò rurure. Ise, wytese, heka iriòre sohojihyylere. Iny sõwemy heka riheludunyre tahi-di taibru-di. ¹³ Tai Jesuisi tuu robireu, idi rexiwòtenymy kamy rarybere: –Ibrukõmyke! ¹⁴ Jesuisi debò ritidire caixaõ-ò. Iu idi itxyydu ruhurenyre. Idi tahe rarybere: –Weryrybò, bexixake wahe. ¹⁵ Weryrybò rexixamy reamy ronyre. Idi rarybere. Tai tahe Jesuisi ise-ò riwahinyre. ¹⁶ Ibutumy tasÿ mahãdu ribedeòtiidÿÿdunyre. Tai tahe Deuxu riwowydynymyhÿreny: –Ebe, aõherewe, Rybedu nihikÿ kÿnyhe witxijumy inydeereny rehemynyre. ¹⁷ Kia taheka bedede hãwãmy Jesuisini reare.

¹⁸ Joaõ heludu mahãdu ibutumy tuu relyyre iko. ¹⁹ Inatxinareny Joaõ riteònyre Jesuisi dÿÿraximy kamy wahe: –Kaiwe nodu aõbo tate, ada txiò aõbo ini nodutyhy ariraòrenykre? ²⁰ Idi Jesuisi-ò ròirenyre tuu itÿÿraxidÿÿmy; –Kai we nodutyhy tate? Ta txio aõbo ini ijõ ariraòrenykre? ²¹ (Iu ta Jesuisi yla aõkõ webinadu, binanamy binana mahãdu riteytenyra, tyytybybinamy ykydu mahãdu, iruetà mahãdu sòwemy tule.) ²² Irahu-di ta Jesuisi rarybere Joaõ ijoi-ò: –Bòòsebenyke. Ibutumy kamy tabitenyta taholatenyta Joaõko-ò tuu belybenyke: –Iny ruetà bina mahãdu retehererimy, Iny rutiàre mahãdu rariarerimy, tyybinamy binana mahãdu reytererimy, iny nohõtity mahãdu roholarerimy. Iny rubu mahãdu heka rubu-ribi rexixarerimy, urimynodu mahãdu heka Rybewihikÿ Tÿmyra-ò roholarerimy. ²³ Iny bedesa heka rare, warybe tyhydÿÿdu mahãdu.

²⁴ Joaõ heludu mahãdu iribi ròhònyreu tahe Jesuisi rarybere Joaõ bededÿÿnanamy: –Aõmybo wahe Joaõ-di tõhõtinytenyete aõmy tubedi nohõtinyrenyrene tamy itxerena bederahy tòitenyete wahe. Otxirarade wese yhy-ki idi tahõtinytenyete. ²⁵ Aõma hãbu urimynodutyhy aõbo tahõtinytenyeteri. Hãbu tyywihikÿdiremy tahe tahõtinytenyete. Iwese iòlò taheto wihikÿ-ki ratximyhÿre wesemy aõbo tahõtinytenyeteri. ²⁶ Wadee manarybeke aõbo betehékemy tahõtinytenyeteri. Deuxu rybeduõmy aõbo tahõtinytenyete. Inatyhy tii rare. Kia ratyre heka tii rare. ²⁷ Aõma dori tyyriti-ki rarybemyhÿre:

–Tii heka wakoki kadehemynykemý ratximyhÿre, tamy relyykemy, ryõ riywinymyhÿre. ²⁸ Inatyhy kaa rare. Tie heka ibutu hãbu ratyre ratximyhÿre. Ihãrele tahe inyõ Deuxu Iòlòna-ki ratxikeki heka iratyre ratximyhÿre. ²⁹ Tahe nieru butudÿÿdu mahãdu kia-ò roholare. Tule sòwemy iny kia-ò roholare. Tiiboho Deuxu bede ywina tyhydÿÿdu mahãdu roire. Tule Joaõ Sebedÿÿna mahãdu roire. ³⁰ Fariseu mahãdu tahe, bede ywina erydÿÿdu mahãdu tahe Deuxudeewina dera rare. Tai Joaõ-ò ratisebemy roiòtyhy. ³¹ –Mowesebo heka wijinabòdu mahãdu wesemy ratxireri. ³² Uladu mahãdu wesemy tiiboho ratxireri. Tiiboho ijõ uladu mahãdu-ò rryrymyhÿre: –Inyboho rawiunyre, tahe kaiboho teseòtyhy. Wobina wiu rawiunyre tahe kaiboho tahinyòtyhy. ³³ Joaõ Sebedÿÿdu renareherenyõmy rÿire, vÿi riòõre. Ihãre tahe kaiboho tarybete: –Tii tyytybybina-di ihÿre. ³⁴ Hãbutyhyhykÿ jiarÿ rare, Deuxu Riòre wahe. Jiarÿ reroximyhÿre tule reõmyhÿre. Tai tahe tarybemahãte jiarÿ wabyre nihikÿlemy wamomohòkÿremy. Jiarÿ riki òrarudu liinatyhy heka jiarÿ rare, nieru tarasadu liina wahe. ³⁵ Ihãre tahe aõikòkòlemy heka taraykynymyhÿtenyete ihãre taheka òbitilemy ixi-di tahòtinymahãtenyete.

³⁶ Fariseu mahãduõ heka Jesuisi ritobinyre taheto-ò roximy. Jesuisi tahe rare idi ronyre roximy. ³⁷ Kia hãwã-ki tahe hãwyyõ rasÿnyre, wydena wahe. Tii heka Fariseu heto-ki riroxirerimy roholareu, tii tule rare. Tahe hyna òwyhykÿ rimyre. Alabastro aderònahynani rare. ³⁸ Hãwyy tahe Jesuisi hewomy ronyre, iòhòmy. Tahe aderòna ritxiwire iwatyre. Tule iwa-ki ruworuwòmy ratximyhÿ irube-di iwa risuhòra idi irade-di rabunyre. ³⁹ Fariseu kiamy robireu, ixideele rarybera: –Kia hãbu Deuxu rybeduõ aõkõ rare. Tuukeki tii hãwyy rieryke aõhãwyybo tii ratxireri. ⁴⁰ Jesuisi tahe fariseu-ò rarybere: –Simaõ, adee ararybekemy watxireri. Simaõ tahe rarybere: –Manarybeke Waerydÿÿdu! ⁴¹ Tahe Jesuisi rarybere: –Nieru huòteduõ heka inatxi hãbu-ò nieru riwahinyre. Ijõ 500 rihuòtera, ijõ tahe 50my rihuòtera. ⁴² Idi tahe hãbu inatxi nieruòhyymy rÿire òòsemy tanieru tamy. Tai tahe nieru huòtedu riwotòenyrenyrene tahe ritusanyre, wiwana iòwy riixãwididÿÿnyre. Tibo huòtedu ilàhànadÿÿdu tyhyre. ⁴³ Simaõ dirawyònyde: –Kia òsana 500my rihuòtere. Tahe Jesuisi rarybere: –Inatyhy rare. ⁴⁴ Jesuisi tahe hãwyy, riijemy, tahe Simaõ-ò rarybere: –Kahãwyy ini bidiijeke. Jiarÿ nadehemynydeu, tii tarube-di wawa risuhòra. Kai beeõ tadiwyòte. Tii tarube-di riwawasuhòra. Iu tarade-di riwawarabunyra. ⁴⁵ Kai tiwawehityhynanyòte rehemynyrau, tii tahe riwaatyòhyymy ratxireri. ⁴⁶ Kai warade-ki òlÿre tetxiwiòta tii tahe aderòna wawatyre-ki ritxiwire. ⁴⁷ Tai tahe adee ararybekre. Tii inatyhymy waluure. Taòraruna ixãwidÿÿna-ki. Inyõ iòraruna

ibutemy raixãwidỹnymyhỹreki, tii inatyhymy aõkõ taòraruna ixãwidỹỹdu luure. Ijõ tahe inatyhyhykỹlemy taòraruna ixãwididỹỹdumy reamyhỹre. ⁴⁸ Tai Jesuisi hãwyy-ò rarybere: —Aòraruna reixãwididỹỹnyre. ⁴⁹ Tai roxidu mahãdu widee raryberenyre: —Mohãbubo kia rare? Tii òraruna riixãwididỹỹnyrerimy. ⁵⁰ Tahe Jesuisi hãwyy-ò rarybere: —Atyhydỹỹnamy textitarasadỹỹnyte aòraruna sõwe-ribi biu-ò hena tetateri. Mata hỹny.

8

¹ Rexideleny raremyhỹ ralòralòmy hãwã hãwã ikõkõmy reamy rare kia aõma Deuxu Rybewihikỹ Tỹmyra relymy rare. Tai ierdỹỹna mahãdu waòinatxi reuròmy idi ròirenyre. ² Tule hãwyyõ tiiboho wana ròirenyre Ijõta Marie Madalena heka rare. Juhuu tahe tyytybybinahakỹ-di raremyhỹ. Idi debò inatxi reuròmy tyytybybina iribi riòlòdỹỹnyre. ³ Ijõta Joana Kusa hãwyy rare. Tii iòlò Herodi heka aõmysỹdỹỹdu heka rare. Tule ijõ hãwyyõ Susana inire. Idi tule ihona hona Jesuisi tajoi-wana ibutemy tanierureny-di riwiòhenyrenymyhyre.

⁴ Idi iny sõwemy titxiribibo dirahude kia-ò. Kia mahãdu-ò heka Jesuisi ribedeerynyre ijyyõmy. ⁵ Alòbòròna-di dehudu heka ròhònyre taoworu-ò. Alòbòròna-di imahãdu ijõ ryro-txi resere. Tai heka iny rariamyhỹre alòbòròna tyre-ki. Nawii tule tuu rirox-imyhỹ. ⁶ Mana rotysu-txi ijõ rejuxunyreri mana rotysu-txi suu dori ibututere tai tahe iraruxiòlemy raumynyre. ⁷ Ijõ tahe edey-txi resere. Raumynyreu tahe edemy riòhỹtỹnyre. ⁸ Ijõ resere suwi-txi. Tai ta raumynyre idi sohoji alòbòrònaty-ribi 100my raratynyre. Jesuisi tamy rarybere: —Kaiboho òhõtirenydikeki heka inatyhymy warybe-ò boholabenyke.

⁹ Tai tahe Jesuisi-ò rỹỹraxinyreny: —Aõwe kaa tekewesenanyteri? ¹⁰ Jesuisi ri-rawyònyre: —Kaiboho heka teerytenyete aõbohe wasimy ijyy rare Deuxu dori adeereny ritỹnynyre. Kia tahe rare, Deuxu Iòlòna aõmydỹỹnana wahe. Ijõ iny-ò tahe rarybere ijyy-di relyyre.

Tai robikre tahe, rieryòtyhyke. Roholarenkyre tahe rieryòtyhyke, timybo juhUU Deuxu rybemy rybedu mahãdu rarybere wese.

¹¹ Aõmybo kia aõijyybo kia rare wahe. Alòbòròna heka Deuxu Rybewihikỹ wese rare. ¹² Ryro-txi resere heka ijohonadu wesemy rare. Deuxu ijyy heka resera ede sõwey-ki. Tii heka Deuxu Rybe-ò roholamyhỹre mahãdu wese rare. Idi tahe Satanasi heka ritamyhỹre iworeny-ribi. Tai rityhynyrenykõmy idi biu-ò rahenyòkremy. ¹³ Ijõ tahe manasuò-txi resere heka, kia Deuxu Rybe-ò roholamyhỹre mahãdu wese rare. Rybe-ò juhUU roholamyhỹre deysana-di rityhynymyhyre. Kia manatyre resera heka irarutiòhykre. Iny mahãdu wese heka rare. Idi ikyhynakõreki, iwodelòlòtòmoreki urile tatyhydỹỹna riatymyhyre. ¹⁴ Ijõ tahe edesuyky-txi resere heka, kia Deuxu rybe-ò roholamyhỹre, idi iworekena sõwemy, iaòdelòlòtòmomy, idi ityhyna wahe urile riòhòtỹnymyhỹre. Tai ròwiòhenadỹỹòhyymyhyre Deuxu tyhydỹỹna-ki. (Kia tahe alòbòrònaõ ede yky-txi resera tahe iny umy witxira wesemy heka rare. Iny umy tyhyna idi ratxireri heka kia wesemy kia ede-txi iny reseremy. Aõma kia inytyhyna ratxireri. Tiu heka ityhydỹỹna riòlòdỹỹòtyhy. Kia alòbòròna tahe tai heka rokuòtyhy.) ¹⁵ Kia ijõ alòbòròna suu witxi-txi reserá tasỹ iwitxira inywesemy rare. Kia ijohonadu aõma rierymyhyre. Irayky-ò ralòmyhỹre. Kia iwotyhywo-ò òbitimy ratxirerí tahe, òbitilemy aõ riwinymyhyre. Iwese kia alòbòròna sõwemy raty rawahinyre wese tahe tii rare. ¹⁶ Ijõ ijyy tahe kiamy roire. Uritere inyõ loosònaõ rideòmykre butxi rawo-txi ada herina rawoò-txi aõbo. Loosòna bidekre bedewiò-ò. Tai tahe ibutemy bede ritoosònanykre. ¹⁷ Aõ heka tai wasimy ratxiòhyymyhyre. Aõutxumy dori ibutemy erylamy rarekre. ¹⁸ Tahe bexijebenykre ijohona-ò. Kia sõwemy idi rỹirerimy ihỹre heka sõwemy rimykre. Kia urihimyò iwo-ki rỹireri heka iribi ritakre. Idi ibutemy rỹireri heka iribi ritakre. Urihimyò iribi iny ritakre. Urihimyò iwo-ki rỹireri heka hulemy iribi ratakre.

¹⁹ Jesusise, tariòreboho tamy doide. Tii ròbedeerydỹmyhỹki isirare tamy dehemysỹ iny sòwe òraru-ki. ²⁰ Tai inyò Jesuisi-ò rarybere: —Adihe wa aseriòre boho hewa ahanakile ratxireri umy robikemy ratxirenyreri. Adee rarybekemy. ²¹ Tai Jesuisi rarybere: —Waseriòre wa kia Deuxu rybe erydỹnaò rare. Kia tamy roholamynyrele heka rityhynymyhỹrele heka nadi wesele rare. Tii-wana iwese waseriòre wesele rare.

²² Iribi tahe hãworo rorukurenyreu Jesuisi rarybere: —Ròkòireny kanawe-ribi ijà-ò. Idi tahe roirenyre. ²³ Jesuisi ròròmy tòru-ki. Idi tahe yhynihikỹ òbònihikỹ-wana tamyreny reare. Ruberurenyre tiiboho rỹmyrenyke lau. ²⁴ Tai tahe wylemy riixixanyreny: —Erydỹdu, Erydỹdu rekekoarenykre berahatxi-ò. Idi Jesuisi donymy deademy tahe yhy dee rarybere: —Biyryke, Biyrykewa. Yhy ruhumy resere. Òbò tule ruhumy ibutumy riyryre, iny rurukre. ²⁵ —Kaiboho tiwexe ainatyhynareny? Tiiboho rabedeòtidỹmy ruberumy widee raryberenyre: —Aòhãbuwe kaa rare. Yhyhykỹ dori òbò dori irybemy reòbyreri.

²⁶ Kanawe-ribi ijà-ò rehemynyreny Kerase bedè-ò kalileia aho weribi-ò. ²⁷ Hãbuò heka tamyreny dobehede hãwãhãkỹ-ribi tamyreny dobehede. Tiiboho riòtyròny hãwãro-ribi iu ta tyytybybina-di ratximyhỹre hãbu tiu rexityynyòhyymyhỹre taty-di hyymyhỹre. Kiamy wabedekihyyle ratximyhỹre. ²⁸ Jesusimy robireu tahe bedetxile resere tairy-di ryryre: —Aòhebo biwasỹnykre Jesuisi. Kai Deuxutyhy Riòre atxiteri. Uritere aòhòkỹmy wasỹdỹòmykre. ²⁹ Tahe Jesuisi heka tyytybybina iribi riòlòdỹnyre. Sòwemy dori riuwinyre hãbu rimymyta. Riuwinyre idi rihure. Tai heka tii uritiere womati reroti-di ritaataamy riijemyhỹre. Ihãre tahe ixi-ribi riòròmyhỹre. Tai bedero-txi reamyhỹre tyytybybinamy rawonymy. ³⁰ Idi tahe Jesuisi rỹraxyre tamy: —Mobo anire? —Sòwemy wanire. Tyytybybina sòwemy dori tuu rexiykynyreki. ³¹ Tiiboho raryberenyre: —Uritere bedebinahakỹ-ò wateòdỹnyòmykre. Uritere sỹu-ò noòma rarekremy hãlootxi-ò. ³² Iu tahe ixỹni juramy riroximyhỹ hãwãlò-ki. Tai tyytybybina mahãdu Jesuisi-ò rarybere: —Biwateònyòke. Kowa ixỹnijura-ò biwateònybenyke aralorenkyre. Tai Jesuisi riròtenyreny. ³³ Iu kia hãbu-ribi tyytybybina ròhònyrenyreu tahe ixỹniwo-ò ralòreki wahe. Raòlònyra ijò-di rejuxunyre taraò wahe. Ibutumy ahoro-txi rejuxunyre. Ibutumy rururenyre berahatximy. ³⁴ Ixỹni-di itxeredu mahãdu ibutumy rajiranyra hãwã-ò tule relyrenyre tuu iny rasỹnymyhỹre mahãdu-ò. ³⁵ Tai iny dirahude tamy itxeremy. Idi tahe rare Jesuisi-ò. Hãbu robimyhỹrenyre tatyky-di ronymyhỹ ibutumy rexiywinymy Jesuisi-ribi iòhòmy ronyre. Kia iny mahãdu heka sòwemy ruberure rabedeòtidỹnymyhỹre. ³⁶ Ibutumy relyre. Kia tyytybybina timybo aòhebo rotỹnyremy. ³⁷ Kia Kadara bedè ludu kia mahãdu tahe rexitòenyre Jesuisi-ò iribi ròhònykremy, ilau ruberurenyreki wahe. Idi tahe Jesuisi ròkòsere ixymbyle reare hãworo-ò. ³⁸ Hãbu tahe rexitòenyre Jesuisi-wana rakremy, kia tyytybybina-di iwo-ki ratximyhỹ wahe. Tamy rarybere: ³⁹ —Aòkòre bòkese aheto-ò. Ibutumy belyyke aòbo adee Deuxu riwinyremy. Tai ta ibutumy hãwã hãwã-ò relyre aòhebo Jesuisi risỹnyremy.

⁴⁰ Kia iny sòwehekỹ mahãdu heka teysa-di rimyre ridyremyhỹre riraòhyymy ratximyhỹreny. ⁴¹ Kia hãbu dohodỹdu hetowo erydỹdu tahe nade Jesuisi-ò. Tii heka dohodỹnana dinoduò rare. Ijairu inire Jesuisi-ò sutxi resere: —Mynake wasỹ Jesuisi ⁴² Jiarỹ wa wariòre sohojile rare waòinatxi reuròmy iwyrã. Tii ka rurukremy roireri. Idi ta Jesuisi rare isỹ-ò. Sòwemy iny Jesuisi riheludunyre.

⁴³ Hãwyyò raremyhỹ heka hãwyy webinadu rare iòhò Jesuisi rexisỹny waòinatxi beòramy heka idi ròhònyre hykyky hãlubu ratxireri. Tiu heka inyò retytenyòhyymyhỹre luahidỹdu, òhotibedu mahãdu he risiranyre. ⁴⁴ Tai tahe Jesuisi tykysi-ò reare. Tai ta aòwesele reytemy reare. ⁴⁵ Jesuisi rarybere: —Mowe watxi reare? Ijò rarybereri: —Erydỹ mahãdu aòkòre, jiarỹboho aòkòre. Pedro rarybere: —Aòheta sòwe iny kaki rỹreri. Timykibo tuu tỹrayiteri. ⁴⁶ —Jiarỹ dori reeryre. Mobo watxi rearaule reytera. ⁴⁷ Tiihe

hãwyy ratxiremyhỹ ramytatamy. Tamy ramytatamy heka tamy rehemynyre. Iòraò rexibedenyre. Ibutumy iko tuu relyyre. Aõherekibo itxi reriramy. ⁴⁸Tai tahe Jesuisi tamy rarybere: –Lerỹ, atyhydỹna myna teyteta. Ta bexiywinymytahỹny maa!

⁴⁹ Kie raryberemyhỹwanale tasỹ iny wixiraõle dehemynyde. Kia aõma dohodỹna wedu heto-ribi dehemynyde. Ijairu-ò rarybere: –Ariòre wa rurura. Uritere ta òhotibedu-ò ijiraõma ixinamy tii rakre. ⁵⁰ Jesuisi kia-ò roholareu tahe Ijairu-ò rarybere: –Urile bityhybenykre. Breburenyõma tii reytekre. ⁵¹ Tii rehemynyre heto-ò. Jesuisi ralòre iny deramy reare. Tii wana rake lau. Kia uladuse, uladutyby, Pedro, Txiau, Joaõ wana kiale ralòre tamy tiiboho wana. ⁵² Ibutumy rasỹbinamyhỹ Jesuisi rarybere: –Ibryrenyõmyke hewa rurumy aõbo roire, urile rõrõmy roireri. ⁵³ Ibutumy rieryrenyneri tiiboho urile tai idi risinyrenyre rurumy roimyhỹki. ⁵⁴ Jesuisi ihãre ta hirari debò-ki rimyre. Tai tahe idi rarybere: –Hirari, bexixamy, bodonyke. ⁵⁵ Ityytyby aõwesele ixityre tamy ralore. Dexixade, donyde. Rỹsỹna hirari-ò riwahinykemy Jesuisi rarybere. ⁵⁶ Tai tahe tybyboho sõwemy rabedeòtidỹrenyre rabedesarenyre. Jesuisi rarybereri: –Urile wamy ijyyrenykrõmykre. Aõbo adeereny rewinyramy.

9

¹ Jesuisi tahe tawaòinatxi reurò taerydỹna mahãdu ributunyre. Taruru tamy riwahinyre tyytybybina iny-ribi ritakremy. Tule iny webinadu mahãdu riteytenykre. ² Tule rarybere tamyreny: –Kaiboho belyybenykre Deuxu kia Iòlònamy tule webinadu biteytenybenykre. ³ Aõ awanareny wydyrenyõmykre debòna aõkõ, aõna hyna tule aõkõre. Tule rysỹnake aõkõ, nieruke aõkõ. Ainatxityyke aõkõkre. ⁴ Hãwã-ki hetoõ-txi malòkeki taile bonykre. Hãwãribihyyle bòhònykreu, kia heto-ribi bexitakre. ⁵ Ibinamy aramyrenykreki, urile bixitakre. Idi òlòna-ki, awa bitòtynykre ibinamy tai tahatenyaki. ⁶ Tiiboho ròirenyre hãwã sõmo sõmo-di Rybewihikỹ Tỹmyramy relyyrenykre ròirenyre. Tule iny webinadu ibutumy iteytenyrenyre hãwã hãwã-di.

⁷ Idi tahe iòlò Herodi ibutumy heka aõna aõna rierymy ratximyhỹ. Tai tii bede ryy rieryõhyymy ratximyhỹ aõbo riwinykre. Roholamyhỹre heka iny rybe rybe-ò. Joaõ heka rexixamy ratxireri. ⁸ Ijõ tahe kiamy rarybereri: –Eliasile ratxireri. Ijõ rarybere Deuxu rybemy rybeduõ ratxireri. ⁹ Tai tahe Herodi kiamy rarybereri: –Jiarỹ heka Joaõra resymy rewahinyre. Mobo ratxireri iwese Joaõ raremy wese he ratxireri. Moobo ta kiamy raholamy watxireri. Tai Herodi tuu robikemy riwisỹnymyhỹ.

¹⁰ Jesuisi eryna iko relyymyhỹreny ibutumy aõbo aõhebo rotỹnyrenyremy tabed-edỹnana. Jesuisi riòlònyrenyre ijõ hãwã wixira-ò, Besaida hãwã-ò wahe. ¹¹ Tai iny sõwemy hekỹ rieryõlemy idi ta rieryreu tahe sõwemy ihemy rare roirehe. Jesuisi he ributumy ikole relyyre. Deuxu Iòlòmy relyymyhỹre. Tai ròteytedỹmyhỹ webinadu mahãdu. ¹² Aõtxu tahe katxioromy Jesuisi eryna mahãdu, waòinatxi reurò mahãdu tamy raryberenyre: –Bede biywinyke ibutumy iny rỹireri hãwã-ò tarỹsỹna õbradỹmy. Inyboho dori bedero-ki ratxirenyneri. ¹³ Tahe Jesuisi rarybere: –Kaibohole rỹsỹna biwahinybenyke. Rirasỹnyrenykre ierydu mahãdu diwyònydenyde: –Aõheretahaka, iruyre orotxu idi inatxi uturale heka roireri. Aroikemy aõbo wadireny atxiteri rỹsỹna õbradỹmy inysõwe-ò. ¹⁴ Txibo 5000 hãbu sõwemy heka rỹimyhỹ. Jesuisi rarybere: –Bihitxinybenyke 50 iny heka iny bisỹnybisỹnybenyke. ¹⁵ Tii myna ieryna mahãdu rotỹtỹnyrenyre. ¹⁶ Idi tahe Jesuisi utura inatxi, orotxu iruyre rimyre. Biu-txi reteheremy rexitòenyre. Deuxu reàlãre tamy rexitòenymy riyreyrenymy riwahiny taerydỹna mahãdu-ò. Riwyrenyre tahe riwahiriwahinyrenymy idi roire. ¹⁷ Ibutumy riroxirenyre idi rihydyrenyre. Ihãre ta waòinatxi reuròmy hyna ixyby rỹximy rauhenyre. Idi ierydỹna mahãdu ixyby ributunyre.

¹⁸ Jesuisi heka ixisohojile rare ixitòedỹỹmy. Ierydỹỹna mahãdu heka irarò-ki rỹimyhỹ riijemy rỹimyhỹ. Idi tahe tamy nade tỹỹraximy: –Mobohe jiarỹ raremy wamy raryberenyneri? ¹⁹ Tai narybedenyde: –Ijõ Joaõ Sebedỹỹnamy adireri. Ijõ ta Eliasimy adireri. Ijõ ta juhuu Deuxu rybedu mahãduõmy adireri. ²⁰ Jesuisi tamy rarybere: –Adeereny tahe. Mobo jiarỹ watrixeri. Idi Pedro rirawyõnyre: –Kai Kristu tate, Deuxu deòdỹỹna wahe. ²¹ Tahe Jesuisi tamy rarybereri: –Uritere tuu iny-ò ijyykõkremy. ²² Jiarỹ Hãbutyhyhykỹ, Deuxu Riõremy, aõhõkỹmy arotỹỹnykre. Judeu wedu mahãdu, xiwena wahidỹỹdu wedu mahãdu, bede ywina erydỹỹdu mahãdu waderamy reakre. Jiarỹ arurukre. Inataõna txu-di arexixakre. ²³ Idi ibutu-ò rarybere: –Wahemy kanake mahãdu urile xixi de rexiõnykre. Txuõ txuõlemy taitxeò rimymy kidiwaheludunykre. ²⁴ Waõrany-ki rubudu heka biu-ò hedukre. Tukõkeki urile ixinany inatyhymy rurukre. ²⁵ Aõmydỹỹnanamy iny ritakeki, tahe taumy riõnonykeki, kia heka aõmy aõkõkre. ²⁶ Inyõ raixỹrukkeki warybe lau tule jiarỹ Hãbutyhyhykỹ, Deuxu Riõre wahe, tai ilau araixỹrukre. Deuxuko-ò yjuko-ò iu adehemynysỹu Deuxu Iòlõna-ki wahe. ²⁷ Inatyhymy heka adeereny ararybekre. Ijõ kaki rare. Deuxu Iòlõnamy robikre tarubukõtyre

²⁸ Tahe debò inataõ txuu rỹidi, Pedro, Txiau, Joaõ-wana Jesuisi ridyre. Tiiboho sohojile bederatò-ò roire Deuxu-ò rexitòenykemy. ²⁹ Jesuisi rexitòenyneriu tii tamyreny rexiwixiranyre iu rexitòenyreu ityy heka urile rabõtõranyre. Iurahakỹmy relere. ³⁰⁻³¹ Tahe tamyreny dexitỹnynyde Eliasi, Moisesi-wana tahe rarybemyhỹre Jesuisi-wana. Jesuisi rubunamy Jerusalé hãwã-ki widee rarybemyhỹreny, kia Deuxu bedeywidỹỹnana myna. ³² Pedroboho rõrõrenyneri. Idi tahe rexixarenyreu, tiiboho Jesuisi loosõnamy robirenyre. Eliasi, Moisesi-wana tiiboho tuu robirenyre. ³³ Rõireriu, Pedro rarybere Jesuisi-ò: –Wawedu, awityhymy inyhe inyboho kaki ratxirenyneri tahe rikiwinyrenykre inataõ hetomy, ijõ adee, ijõ Moisesi-ò, ijõ Eliasi-ò. Pedro rieryõlemyhỹre aõmybo rarybemyhỹ. ³⁴ Tai rarybereu Nonoe dobehede iubòrõna bede ritòbõnyre. Pedro, Txiau, Joaõ-wana ruberumyhyrenyremy. ³⁵ Tahe rònõnymy reare rybeuni iuribi: –Kia heka Wariõre waluu rare. Kaiboho tamy boholarabenyke. ³⁶ Tiiboho reteherenyre tahe inyõmy robiõlerenyre Jesuisilemy ta robirenyre. Tahe rybeõmy rỹirenyre. Iu inyõ-ò aõmy raryberenyõre tuu.

³⁷ Tai tahe ijõ txu ratò-ribi dehemynydeu iny sõwehekỹmy Jesuisi-ò rõirenyre. ³⁸ Inyõ rarybere: –Erydỹỹdu, wariõre adee redyreri. Beteheke wariõre sohoji-ò. ³⁹ Tyytybybina rimymyhỹreu tahe riatyre bede-ò. Idi tahe urile txuu riyiyidỹỹnymyhỹre. ⁴⁰ Aerydỹỹna-ò jiarỹ rarybera tyytybybina riteõnykremy, tahe tiiboho riixãwidỹỹnyõhyreny. ⁴¹ Jesuisi tamyreny rarybere: –Tiwesebededỹỹnanabo wijinabòdu ityhyõlemy rỹira. Tiwesebededỹỹnanabo akyreny-ki ariijekemy. Wadee uladu bididyke. ⁴² Tahe didydenyde Jesuisi-ò. Tahe tyytybybina urile riitxỹteitxỹtenymy resere. Idi tahe urile bedeki rexiraòhòhõremy sutxi resere. Idi rarybexinymy. Rybexi irywomy rònõnymyhỹ. Jesuisi tahe tyytybybina iribi riòlòdỹỹnyre uladu riteyteyre. Idi uladu tyby-ò riwahinyre. ⁴³ Ibutumy iny Deuxu aõwidỹỹna-di bede riòtiinyre.

Jesuisi taerydỹỹ mahãdu-ò rarybere:

⁴⁴ –Boholatyhyki warybe-ò, Deuxu Riõre Hãbutyhyhykỹ heka rawahidỹỹkre hãbu mahãdubinaõ-ò. ⁴⁵ Tiiboho rierykõlere. Kiamy dori ilaureny riwore. Tahe ruberurenyre tỹỹraxidỹỹki.

⁴⁶ Ryro-ki ierydỹỹna mahãdu widee rarybemyhỹre: –Mowexe wiratyre ityhykremy. ⁴⁷ Jesuisireny rexiraykynymyhỹreny rieryre. Idi tahe uladuõ rimymy rarybere. Jesuisi uladuõ wana ronyrenyra. ⁴⁸ Tahe taerydỹỹna-ò rarybere: –Moõ uladu ka wese wadee riwiõhenanykeki, riwawiõhenanyre. Moõ riwawiõhenanykeki, tule waha riwiõhenanyre. Mobo deòdumy reakre, tii ibutu ratyrekre.

⁴⁹ Joaõ tamy rarybere: –Erydỹỹdu, jiarỹboho riòlòdỹỹnyrerimy tuu rabirenyra inyõ tyytybybina-di animy rehureriò. Tahe iny mahãdureny aõkõ rare. Tahe jiarỹboho tamy

reijõnyrenyire iny inyijoirenyire aõkõki. ⁵⁰ Tahe Jesuisi rarybere: –Biiõnybenyõkre. Inyõ inymyrenyðòdukõkeki, inyweribireny-ki tii rare.

⁵¹ Tahe Jesuisi bededÿÿnana iixihidu iòhòmy idi biu-ò rakreu, tii Jerusalê hãwã-ò rakremy rexiywinyra. ⁵² Tahe takomy inybutede bederiywinyre. Tai itÿhinamy rutòmy Samaria hãwã-ò. ⁵³ Tai tahe Jesuisi deramy rekoarennyre Jerusalê-ò ramyhÿreki. ⁵⁴ Txiau Joaõ-wana kia rierymy tahe narybedenyde: –Wanyrÿhÿkÿ, adee wikeki heòty biu-ribi ityrereny kedesekey aritxuhorenykre risòrenykre. ⁵⁵ Tahe Jesuisi irybereny-ki ibinamy rahare tahe reburemy taò riòòsere iribireny. ⁵⁶ Idi ta iwitxira hãwã-ò roire.

⁵⁷ Tahe Jesuisi taerydÿÿna mahãdu-wana roirenyreu, hãbuõ tamy rarybere: –Ihyemy awana arakre titxibo makreu, ahekile arakre. ⁵⁸ Tahe Jesuisi tamy rarybere: –Ijòò heka ihãloo dire. Nawii tÿtÿ dire. Tahe jiarÿ, Deuxu Riòre wahetoõre, Hãbutyhyhykÿ rare hãrele. ⁵⁹ Tahe ijõ hãbu-ò rarybere: –Biwaheludunyke. Tahe tii dirawyònyde: –Wanyrÿ, Waha heka rurura. Tai tahe juhuu arituunykre. ⁶⁰ Jesuisi rarybere: –Txioinihe, rubu mahãdu wii rituunyke. Kai tahe makre Deuxu Iòlònamy belyykre. ⁶¹ Ijõ rarybere: –Wanyrÿ, araheludunykre. Urile juhuu wasÿ mahãdu arawehityhynanykre. ⁶² Tai Jesuisi dirawyònyde: –Inyõ ritelenykeki, tahe ixyby òòsemy rexinohõtinykeki, tii waheludu mahãduõmy rareòtyhy.

10

¹ Jesuisi 72 hãbu heka ritare inatxi inatximy tako-ò tihãwãhãwãtxibo rakreò bederiywinyre. Kiamy tamyreny rarybere: –Waijyymy rybemy boibenyke. ² Kiamy heka tamyreny rarybere: –Waaõmysÿdÿÿna heka inihikÿ-di isirare. Iwese maixõmo iny riòròmyhÿre wese heka waaõmysÿdÿÿna rare. Maixõmo oworu heka inihikÿre, idi aõmysÿdÿÿdu heka ibutere. Tai oworuwedu-ò aõmysÿdÿÿdumy bexitòenybenyke, Deuxu-ò wahe. ³ Kiaboho heka budoeni wesemy iyreny-ki boibeke. Kia-ribi nohòti losaõmykre. ⁴⁻⁵ Tai heka bexiijebenykre anierureny wydyõmy. Aõna aõna renyhynykeõ aõkõ awareny wydyõmy iny-ò ryberenyõmy iny iny-ò ryberenyõmy, rywetyatyamy abededÿÿna nodÿÿmy. Inyheto-ò malokreu Deuxu deysanamy birybenybenyke. ⁶ Tii adee awirenykre wana heka teysakre kahetoludu. Tai tahe ixibyle adee Deuxu deysana ròòsekre adee awiõhyykeki wahe. ⁷⁻⁹ Aõma hãwã-ò malò-wana uritere deuròsò deòròsòomy matximahãke. Tai tehemynymy atxiterikile bexiijemahã tetxilemy. Uritere rÿsÿna òta òtaõ aubeò ritidi wana uritere rybeòlòomy. Birÿsÿmy rybeòlemy. Awìòhedÿÿmy ruruke wana bimymyhy aõbo adee riwahinymyhyre. Iny raaõmysÿdÿÿmyhyre heka ròtamyhÿre. Kia wese heka biwinymyhyke. Birÿsÿmahãke aõbo adee riwahinymyhyke. Binaõ roiwana biteytenymahãbenyke. Kia wesemy tamy marybeke: –Deuxu Iòlòna heka iòhòmy ihÿre. ¹⁰⁻¹¹ Hãwã-ò birònykeki, inyõ aradyrenyõkeki, boibenyke hãwãky-di. Myÿ marybebenyke tamyreny: –Aõbo wawa-ki hãwã-ki rÿireri. Wawa aritòtynykre bryby iribi ròhònykre. Adeereny ariteòsinykre nohòti ijaranamy tamyreny. Nohòti losarennyõmy Deuxu Iòlòna adeereny iòhòmy dehemynyde. Tahe kaiboho teramy tekoatenyde. ¹² Aõma ywisidÿÿnatxu heka tiiboho aõhòkÿmy rotÿÿnyrenykre. Jesuisi rarybere: –Tiro hãwã Sidõ hãwã heka awimy aribireny ròhònykre. ¹³ Kobe làhaxe kai Korasì hãwã, tule Besaida hãwã. Òhotibe ayreny-ki rÿire, kia heka Txiru hãwã, Sidõ hãwã tule kire-wana taõ òta òtarenny-ribi rexiatyrenyire. Tiiboho tykysausuhukÿtyre rexisÿnyre bryby-di rexierenyire. ¹⁴⁻¹⁵ Òhotibetxumy heka Deuxu raruxetòenykre Txiru hãwã mahãdu, Sidõ hãwã mahãdu! Kaiboho tahe aõkore. Deuxu araruxetòenyõkre. Kai Kafanaõ hãwã yludu mahãdu aõbo adeereny rotÿÿnykre. Biu-ò aõbo bòibenykre. Aõkõ heka heòtybina bederixi heka boibenyke. ¹⁶ Tahe Jesuisi taerydÿÿna mahãdu-ò ixyby rarybere: –Inyõ aradyrenykre wana tasÿ-ò. Iwese riwadymyhyre wesele, aradyrenykre. Moo adeereny roholamyhyre iyribu wadee roholamyhyre. Wana tahe

waderalemy reamyhÿre. Waderamy reamyhÿre tahe tule Waha deramy reamyhÿre. Deuxu wateòdÿÿdu wahe.

¹⁷ Tanonanareny-ribi iribi tahe kia erydÿÿna mahãdu ibutumy dòòsedenyde. Ti-iboho heka teysa nihikÿmy dòidenyde. Tybybinanahakÿ heka irybe-ki ròhònnyhÿre irybereny-ki. Riòlòdÿÿnymyhyÿreny wana Jesusini-di heka ròhònnyhÿre kiamy Jesu-isiko-ò tuu relyyrenyde. ¹⁸ Tii rarybere tamyreny: —Bexiijebynyke jiarÿ dori Sathanasimy biu-ribi rabire, biudelaa wesemy reseremy tuu rabire. ¹⁹ Inatyhy rare waruruke nyderi rewahinyre. Tai hemylala tyre-ki mariabenykeki. Tiu inyò ruruòtyhy itytibòrò nihikÿ arawerenykeki, tiu buruòtyhy. Tule kai aòludu rururatyre arurureny-di boibekre. ²⁰ Ihãrele tahe uritere deysarenykõmy atxibenyke ka ruru òraru-ki tyytybybina deòdÿÿna, ruru wahe. Kaiboho dori anireny raritiny roimyhÿre biu-ki kia ta ateysanarenykre.

²¹ Iule tahe Jesuisi reysare heka Deuxu Tyytybytyhy iwomy reareu. Kiamy rex-itòenyre: —Waha, kai wa biuwedu tate ibutu bede wedu tate. Umy reàlàmy watxireri tamy retòenyre. Wadeysamy watxireri ka aõma dÿÿnana bederaremy nihikÿ iribi tewòmny atxiteriki wahe. Tamy hete iwese iny uladu wesemy rityhynymyhyÿre heka. Tai tahe tamy ritÿnynymyhyÿre. Kia adeewimy tuu rare. ²² Jiarÿ heka ibutumy Waha wadee riwahinyre. Inyò rieryòhyymyhyÿre Waha wahe. Waòrarukile tahe iny rierymyhyÿre. Moba Waha rare wahe. Waòrarukile dori rierymyhyÿre. Ijõ aritÿnynykemy watxireri. Tai tahe tiki tule riery iruru. Taile rierykre. ²³ Rexitòenyro my rahudi tahe wasimy iwòtemy heka rarybere taerydÿÿna mahãdu-ò: —Kaiboho heka sòwemy aõwiihikÿmy tabimyhÿtenyde. Tai kaiboho beysabenyke. ²⁴ Ihetxiu heka Deuxu rybedÿÿdu wana kia aõmysÿnanamy iòlò mahãdu wana. Kaireny aõmydÿÿnanamy robikemy risÿnyre, tahe aòkòhyre. Wijile heka tuu robireri aòrarureny-ki. Tule tabitenyteri kaiboho ratximyhÿ inatyhymy aõbo òbitimy Jesuisi ijyy-ò roholarenykemy tahe aòkòhyre.

²⁵ Moisesi bede ywina rybe-di räire Jesuisi lýÿraxidÿÿmy. Iwese kai ixiluure wese, iny wixira luuke! Tii tahe Jesuisi rihixidÿÿmy rarybere: —Aõhebo arotÿÿnyke biu-ò arahenykemy. ²⁶ Jesuisi dirawyònyde: —Timybo kÿnyhe Moisesi bede ywina tyyriti-ki roimyhÿre? Timybo tuu manarybekre. ²⁷ Tii tahe diwyònyde timybo tyyriti-ki roimyhÿre myna:

—Deuxu adinodureny, ibutumy awo-ribi iluuke, ibutumy arayky-ribi aruruna-ribi, ayky-ribi heka iluuke. Tule ibutumy iny ixiwesemy idi atximahãke.

²⁸ Tai tahe Jesuisi tamy rarybere:

—Kai inatyhymy tarybeteri tai inatyhymy mahenykre biu-ò.

²⁹ Kia hãbu heka rexiòbitinykemy idi ratxireri. Taita rarybere Jesuisi-ò: —Mobota waeryre? ³⁰ Tahe Jesuisi ikò relyyre ijyymy. —Judeu mahãdu hãbu heka ratÿinamyhÿ Jerusalē hãwã-ribi, Ijeriò hãwã-ò. Iribi tahe kia wasidu mahãdu rimyrenyde. Inieru ibutumy iribi ritarenyde. Ityy hÿre raòhòtere irubudÿÿle rasiranyre ririre. Tahe ruruòki rÿimyhÿ. ³¹ Aõma judeu xiwenawahidÿÿduõ heka idi rare. Tahe hãbumy robire. Idi hãbu-ribi irehemy rexiemy reare. Tahe tÿtxi rerikòle rare raty resere. ³² Hãbuõ rehemynyre tiie-ki dohodÿÿna wiòhedÿÿduõ rare, Levita wahe. Tule ratyresemy ririre. ³³ Tahe ijõ nade Samaria bede hãwã luduõ heka rare. Judeu mahãdu heka Samaria mahãdu luukõre. Idi tahe kia judeu mahãdu roimyhÿ. Tahe Samaria mahãdu hãbu sòwemy riruxetòenyre. ³⁴ Idi tahe tamy rexitÿmynymy tahe iwotõmona rituahinymy ritaataamy iwotõmona. Idi tahe ka hãbu relyymy idi rare. Aõma ijumenta tyre-ò ritidimy. Idi rare rirarehu tahe heto-ò ritidikremy ririkremy ridymy heka idi rare. Rummy heka ritòenyre hykyky idi bede nade awimy risÿnykemy. ³⁵⁻³⁷ Rudile heka heto òwy-di iwedu-ò heka nieru riwahinyre riòwynyde inatxi womati nieru. Tamy rarybere: —Biwiòhenanyre idi mabekre adòòsekre riròkre. Moma arÿnaderenykre Arÿnadebenykre heka adiòwynykre adòòsekreu wahe. Ka hãbuhe rarybere: —Hãbu bireludu ratxireri.

Kia taruxetòenyneri tiòsinyre waha tieka idi hābubireludu ratxireri. Wimyy raòludumyhÿre hārele taheka riwiòhenanyre. Jesuisi tamy rarybereri. –Iwesele biwinykre iweseka hābu riwinyra weselemy biwinykre. Kai aòhebo botÿÿtyhy mahake. Iwesele wahe. Jesuisi rÿÿraxire: –Mobo hābu aòtxino biòwa rare? Mobo ibireludu wahe? Bede ywina erydu tai rirawyònyre: –Iwiòhedÿÿdu wahe.

³⁸ Jesuisi, ijõ mahādu-wana ròirenyre. Hāwā-ò rirònyrenyire. Hāwyyõ rare Marta inire. Tahe ridyre tasÿ-ò tai ratxirenykemy. ³⁹ Tahe Marta heka iseriòre dire. Marie inire. Marie urile ibire-txi ronyra aòbo tarybeke roholakelemy. ⁴⁰ Marta heka raelelemy ratxireri. Aõna aõnale rotÿÿnymyhÿle riwinymy taile rare ratximyhÿ. Tai tahe nade Jesuisi-ò rarybere: –Jikarÿ sohojile wa watxireri waseritxòre riwawikòhenanykòhykryeri. Kai anobohe kòbitimy tai tahateri. Tamy marybeke riwawikòhenykeny. ⁴¹ Tai tahe Jesuisi he tamy rarybereri: –Marta, Marta, aòherekibo kai taelelemy teamy atxiteri? ⁴² Sohoji aòmydÿÿnale heka awire. Marie awityhy aòmydÿÿnana ixidee rimyre. Kia moo iribi ritaòtyhy. Riwinymyhÿ awityhyreki wahe. Tamy rarybeòtyhyõ wadee roholareri iribi ariòlòdÿÿnyke wahe.

11

¹ Tiutxubo Jesuisi rexitòenymyhÿre, iny rieryòlemyhÿre. Jesuisi rexihudi, ijoï rarybera: –Biwaerynanybenykre iwese texitòenyteri wese, Joaõ tahe taijoi rierynanyre. ² Tai rierynanyre. Kai bexitòenykeki, kawese marybekre:

–Waha, ani ibutumy tamywimy. Wylemy mynake iny òlòdÿÿmy.

³ Rÿsÿna txuõ txuòlemy biwahinybenykre.

⁴ Inyòraruna biixāwidinykre, iny iwitxira-dori taòraruna ariixāwidinykre. Waatysyrenyõmy òraruna-txi.

⁵ Jesuisi heka taerydÿÿna mahādu rierynanyre ijyy-di: –Kai arÿsÿnaõmy bonykeki, abiòwa-ò make ruetya rexitòedÿÿmy rÿsÿnaõ huòtemy bidiwykemy: –Wy, ahina inataõ wadee bidihuòteke. ⁶ Wabiòwa rehemynyreri bedetÿi-ri. Aõ heka wawahisidÿÿkõnare.

⁷ Tii òsana myÿ adee rarybekre: –Wadee ixitòedÿÿõmyke ruetyahakÿmy. Arÿiòtyhy waherina-rixi rexiyrubunymy heka rāireri. Ibutumy iny heka rōrōmy rÿireri. Uladu, tule iumy rōrōmy rÿireri. Wadee ixitòedÿÿõmyke. ⁸ Rexitòenyhyhy tai hyyhy rÿikeki tai ihārele rÿike. Abiòwatòenamy aòkõ kÿnyhe rÿike. Texitòenyterikile rÿike. ⁹ Tai heka adeeremy rarybereri. Bexitòenykeki, biwyke. Biijeke aòbo teijeteri, tai tahe mahake.

Ijòtòbõna bihetenyke tahe adee riraynymy tahe malòke. Tai tahe adeeremy rarybera. Ibutumy rexitòenymahāke, tamy riwahinymahāke. Ibutumy iny riijemahāke, tai rahake. Iny rihetenyahāke riraynyke. ¹⁰ Tai adeeremy rarybere: –Ixitòedÿÿki iny aõ rimymyhÿre. Aòitxe-ki aòtxi ijara rÿimyhÿ. Ijò-di ròtemy ijara-ki iny ralòmyhÿre. Ijò-di ròtemy ijara-ki, iny ralòmyhÿre. ¹¹ Uladuõ tyby-ò uturamy rexitòenykeki aòbo, hemylalaõ tyby tamy riwahinyke irÿsÿnamy? Timyki tuukõna! Kaiboho kiamy aòbo botÿÿnybenykre? Timyki tuukõna! ¹² Uladuõ tyby-ò hāniesimy rexitòenykeki aòbo, itytibòrò tamy riòkre. Timyki tuukõna! ¹³ Kaiboho aòbina binahakÿdile tahòtinymahātenyté, aòwihikÿ aòbohe ariòreneri-ò biwahinyke. Boreny aratyre heka bede rieryke, Deuxu wahe. Tamy bexitòenybenykeki, tii Deuxu Tyytybytyhy adeeremy riwahinyke.

¹⁴ Ixityre tasÿ hābuõ raremyhÿ irybeõmy. Jesuisi taile ratximyhÿ tahe tyytybybina riòlòdÿÿnyre iribi. Iu tyytybybina iribi rohonyreu tahe, hābu rarybere kia rybeõmy ratximyhÿré wahe. Tahe iny sòwehekÿ mahādu sòwemy idi rabedeòtiimy rÿire. ¹⁵ Inyõ tahe, inysòwehekÿ yluduõ tahe kiamy rarybere: –Kia diabo ruru-di, Belisibu ruru-di heka iribi riòlòdyÿnyre. Tii tyytybybina mahādu wedu rare. ¹⁶ Ijõ tamy rarybere: –Jesuisi, araerynykre inihe aõ biditeòsinykre wadeeremy. Inatyhy aruru biuludu ratximyhÿre. Widÿÿnaõ inihe wadeeremy bitÿÿnyke kialemy heka rarybemyhÿre urile riurihimy tamy aõ itxerenamy riwinykelemy. ¹⁷ Jesuisi tahe rierymyhÿ aòmybo

raraykynymyhÿreny. Tai heka tamy tuu rarybere: –Kia iny mahãdu wiribi hitximy raraykywydynykeki, tii tahe rexihuke itueke, sÿ mahãdu tule wahe. ¹⁸ Timybo Satana-siboho bede widee ribinanymyhÿrenykeki, awityhymy roirekre. Jiarÿ araeryrenyneri timybo taraykynytenyteri. Aõma Satanasi ruru-di tyytybybina ariòlòdÿÿnykemy tary-betenyteri heka reeryneri. ¹⁹ Kia riki ariwinykeki, kaiboho tule wawesele tewinytenyete. Timybo? Mobo awiòhedÿÿdureny rare? Satanasi aõbo? Kaiboho boibenyke ixitòedÿÿmy awiòhedÿÿdureny-ò. ²⁰ Jiarÿ Deuxu ruru-di ariòlòdÿÿnykeki, kaiboho bexiijebynyke, Deuxu Iòlòna tahe adeereny iòhòra. ²¹ Hãbu deburehekÿ tadebòna-di taheto riyrubun-ykeki, rexityhynymy ronyke. Iaõmydÿÿna ibutumy iyrubudÿÿnamy rÿike. ²² Tahe ijò kedehemynyke iratyre teburetyhy, tahe iaõmydÿÿna ibutumy iribi riwyke. ²³ Iny wawana aõkõ ratxirerimy ihÿre, tii heka waribi hitximy ratixmyhÿre. Iny wawana aõkõ ratxireri, tii tahe aõtxile ramyhÿre ixideòna. ²⁴ Jesuisi ijò ijyy relyre: –Iny-ribi tyytybybina ròhònymyhÿreu, tii heka rake ixitawo-di rake titxibo. Rubumy rarunymy rake. Bedeõ-ki rahakeki tahe, ròhòtinyke. Aròòsekre, tikibo rarawãhãòle. ²⁵ Ixyby kòdòòsekeu tahe, isÿ ibutumy, tytymy roike iruxeraõ. ²⁶ Idi ixityre ijò rimyke debò inatxi reurò tyytybybinaõ. Idi tahe tamy rasÿnyrenyke. Iratyre tyhy wahe ibina. Iu kia ixisohojimy tyytybybina-di aõmysÿdÿÿmy raremyhÿu tahe, ihewo-ribi rimyra tahe irona-ribi tahe aõnityhymy releke. Ibinatyhymy tamy rare.

²⁷ Iribi tahe hãwyyò rryre ibutu ijohonamy: –Hãwyy heka aratxurananyre, arati-bienyre heka iny bedekòby rare. ²⁸ Tahe Jesuisi rarybere: –Deuxu Rybe tyhydÿÿdumy iratyre wadee awire. Deuxu deysanamy tamy kanakemy idi watxireri.

²⁹ Idi tahe inysòwetyhymy dehemynyde Jesuisi-ò. Jesuisi kiamy rarybere: –Iny heka kia mahãdu ibinatyhymy rÿire aõwihikÿle heka riijemy rÿire. Itxerenaõmy robikre ratxireri tahe itxerena Jonasi-ribi nadelemy tahe robikre. ³⁰ Jonasi heka Ninive hãwã mahãdu-ò itxerenaõ heka tii rare. Tule jiarÿ heka Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ rare wijinabòdu mahãdu dee itxerenaõ jiarÿ rare. ³¹ Ibòò mahãdu bede konana-ribi iòlò hãwyy Salomaõ bede eryhykÿ-ò ijòhonamy irehe-ribi nade. Wijinabòdu mahãdu taheka naõhyymahãde wadee ijohonamy. Salomaõ ratyre heka jiarÿ watxireri. Ikonana txu tahe ibòò iòlòhãwyy rÿikre rarybekremy. Tii rarybekre: –Anoherekibo Jesuisi deramy teakamahãtenyete wahe. Timykibohe irybe bedekeryna-kò ijohokuna rÿikõmyhÿreki wahe. ³² Ninive hãwã mahãdu tule rÿikre rarybekremy iwesele. Jonasi rybe tÿnydÿÿna-ki rexirãhÿrenyete. Kaki heka Jonasi ratyre hãbuõ ratximyhÿre, jiarÿ wahe. Wadee ijohonadu aõkõ heka toite.

³³ Moheka loosònaõ rideõhyymyhÿre herinarawo-txi toosò iwasihikÿmy roosòmyhÿkemy. Tiiemy heka biuòhyy rademyhÿre ibutumy bede ratÿnymyhÿkemy. ³⁴ Arue umy dori itÿnymy roimyhÿre. Arue awikeki heka ibutumy aumy awikre. Arue ibinakeki tasÿ aumy heka bedelorokile rÿimyhÿkre. ³⁵ Awo toosòmy ratximyhÿre wana, bexiijemahãke. Aumy biemahãke bedeloro-ki rurunyhenny. ³⁶ Bedelrohokÿ aumy-ki rÿiõmyhÿre wana, tai tahe boosokre ibutumy titxibo bede-txi mamahãkre wana.

³⁷ Jesuisi kiamy rarybereu tahe, fariseu mahãduõ tamy rarybere: –Manake wasÿ-ki rikiroxikremy. Tai tahe Jesuisi rare, ralore, ronyre roximy. ³⁸⁻³⁹ Jesuisi ronyreu, tebò risuhòore. Tai tahe idi bede riòtiinyre. Jesuisi rarybere: –Kaiboho fariseu mahãdu, ibutumy heka tESISUHÒSUHÒMAHãTENYETE. Ebò tesuhòmahãte, aumy ibutumy tesuhòmahãtenyete. Webòròsityyludu wahe. Kaiboho heka isuhukÿlemy toimyhÿte ibutu aõikòkò-di isumy roimyhÿre aworeny-ki. ⁴⁰ Iu heka òbitimy taraykynytenyõhyymahãtenyete. Deuxu heka iwebò ludu riwinyre, inatyhy? Tule aworeny, araykyreny wana riwinyre. ⁴¹ Iny aõkõ mahãdu-ò maruxetòemyhÿbenyke. Tai tahe byranybenykre heka. Ibutumy awo-ki, ahana-ribi tule ryranykre.

⁴² Kobe làhãxe kaiboho fariseu mahãdu. Kaiboho Deuxu dee tewahinymahãtenyete uriòno. Debòwiò aõ tetatenywana heka, sohoji tewahinymahãtenyete. Tule

aõmydÿÿnareny aoworoludurenyõ tewyteny wana, tule tewahinymahãteny. Kia awire, biwahinymahãbenyke. Urile tahe teerytenyõhyymahãteny Deuxu luuna, Deuxu òbitina. Biwahinymahãbenyke heka Deuxu dee aõmydÿÿnaõ. Tii tahe awire. Tule nohõti losarenyõmyke, luuna, òbitina. ⁴³ Kobe làhàxe kaiboho fariseu mahãdu. Dohodÿÿna heto luureny ikoòhòkÿle heka torokomahãteny. Kaiboho arybedÿÿnareny-ki awimy tahamyhÿteny. ⁴⁴ Kaiboho kobe làhàxe. Wobrona wesemy toite. Iwese iny rubuhãloo tyremy iny rariamyhÿre wese ierykõnamy, kiawesele toite.

⁴⁵ Bede ywina bede erydÿÿduõ heka tai ratximyhÿ. Tii tahe Jesuisi-ò rarybere: —Erydÿÿdu, kai heka aõbinahakÿlemy wamyreny tarybeteri, kia wese rybe-ki. ⁴⁶ Inatyhy rare. My tahe Jesuisi risÿnyre: —Inatyhy dori tule bironybenyke aõhòkÿmydÿÿnana. Iny dori adeereny rarybemyhÿre iny rybe bityhynymyhÿbenykeny tahe ihãrele tetyhynyõhyymahãteny. Bede ywina ritidÿÿna tewinymahãteny, ihãrele tahe tiu heka tetyhynyõhyymahãteny. ⁴⁷ Kobe làhàxe kaiboho, alahireny, alabiereny wese toite. Iwese tiiboho Deuxu rybedu rirubunyre wese kaiboho toite. ⁴⁸ Kaiboho rubudÿÿdumy toite. Òbitile tewinymahãtenytelemy ixidee tahõtinyinmahãteny. ⁴⁹ Deuxu tahe rarybere umyrenymy wahe: —Tahe jiarÿ aditeònykre heka Deuxu rybedÿÿduõ tule Deuxu deòdÿÿnaõ heka aditeònykre. Imahãduõ birubunyenkyre ihona tahe biteònybenkyre. ⁵⁰ Kaiboho heka bede òrarumy boibekre kia rubudÿÿ òraru erydumy wahe. ⁵¹ Abeli hãlubu txiwina tahe xiwena hure rubuna. Idi tule Zacaria hãlubu txiwina wahidÿÿna bire-ki heka Deuxu hetobire-ki. Kohe, ihure rubureny òraru-ki aõhòkÿhÿkÿmy biòwynybenkyre. ⁵² Kobe làhàxe, kaiboho bede ywina erydÿÿdu mahãdu, bedeeryna ijò rayna dinoduboho wahe. Kaiboho tahe terònyõmy bede eryny heto-ò. Tule inywitxiraò tetòenyteny iròte lau.

⁵³ Jesuisi ròhònyreu, teburemy tiiboho ritÿÿraxinymyhÿre aõna aõnamy. ⁵⁴ Tuu ròtÿÿraxidÿÿmyhÿre timykibo rirutaònyrenkyre.

12

¹ Sõwemy iny tahe ributunyre. Ube tahe rÿximy ratxireri. Tahe juhoo Jesuisi taerydÿÿdu mahãdu-ò rarybere: —Fariseu mahãdu, saduceu mahãdu urina biebenyke. Tiiboho dori ruidu mahãdu roire. ² Wasimy wiji adeereny relyyre. Tiu ta ibutumy ijyynamy rÿikre ³ Aõbo wasimy wiji taholate heka ibutumy biurasòmy ratÿnykre. ⁴ Uritere iny lau brebuõmyke. Aumyle tii rirubunykre. Ijõ ibinamy adee aõkõ tii rotÿÿnykre. ⁵ Iny lau sohojile breburenyõmykre. Deuxu lau ta buberukre. Tii dori atytyby bede bina-ò rahuke ixideewikeki. ⁶ Nawiiõ kaiboho bidymyhÿbenyke iòwy riòre iny heka riwmyhÿrekre. Ibutumy heka Deuxu nawii rieryre sohoji sohojimy. ⁷ Deuxu ara erymy heka aõma arati-ki tiwesebo aradeti rÿimyhÿre rierymyhÿre. Brebuõmyke, aõma Deuxu heka anaerymyhÿre nawii sõmo ratyre heka rierymyhÿ. ⁸ Kai marybeke: —Jiarÿ Deuxu retyhynyre dori tahe umy arelyyke Deuxu ÿjukomy rarybeke biu-ki wahe, jiarÿ Deuxu Riòre Hãbutyhykÿ wahe. ⁹ Iny sõwehekÿy-ki riwatxiònykeki tule aritxiònykre jiarÿ Deuxu ÿjuko-ò. ¹⁰ Inyõ Deuxu Riòremy aõbina binamy rarybekeki, irybe-ribi nohõtilosa rÿikre. Deuxu Tyytybytyhymy tahe inyõ ibinabinamy rarybekreki tahe, aõhòkÿmy rotÿÿnykre irybe òraru-ki. ¹¹ Aramykeu heka uritere nohõtiõmyke aõmobo marybekremy ywisidÿÿna-ki. Bede heka ariwahinykre rybedÿÿnanau. Rybeõmyke ikotyre. ¹² Kai ixiwanale aõkõre marybeke. Deuxu Tyytybytyhy arãwiòhenanymyhÿreny.

¹³ Hãbuõ inysõwey-ki tahe Jesuisi-ò rarybere: —Wanyrÿ, Waha rurura. Waseriòre tahe ibutumy waha aõna aõna riwya ixidee sohojile. Tamy marybeke wadee ritxuranykemy. ¹⁴ Jesuisi tamy rarybere: —Hãbu, kia waaõmydÿÿna aõkõ rare. Timybo ayreny-ki araywisidÿÿnyke? ¹⁵ Tahe Jesuisi ibutumy iny-ò rarybere: —Warybe-ò bodoholabedenyke. Ixityhyõmy! Arutyhy heka aaõna aõna-ki aõkõ rare aõna aõna sõwerekre. ¹⁶ Tahe Jesuisi ijyymy ròkewesenadÿÿre: —Hãbutyhy riki ioworu nihikÿre. Tahe sõwemy rÿsÿna

ributunyre. ¹⁷⁻¹⁸ Iheto tahe iyjare ibutumy ributunykemy. Tahe ixidee rarybere: – Aõhebo arotÿÿnykre? Waaõnaheto butumy aritxiwikre. Ijõ iribi inihikÿmy ariwinykre. Tai ibutumy waaõwiwi. tamy aridekre. ¹⁹ Tai tahe ibutumy waõwiwi-di areysakre. Arexielehynykre, ariroxikre, ariõkre. Waruhyy areysakre. ²⁰ Deuxu tahe kia hãbu-ò rarybekre:

–Hãbu itxÿtere. Kai wijirulemy burukre. Tai tahe mobo aõna rimykre.

²¹ Jesuisi taijyy rihure rexirybenymy. Kia heka aõhebo rotÿÿnyre iny ityhy mahãdu. Tiiboho dori Deuxuòle ityhymy aõkõ ihÿrenyre.

²² Kia heka Jesuisi taerydÿÿna mahãdu-ò rarybereri. Uritere nohõtiõlemy arÿsÿna tule atyymy, idi matykynykemy. ²³ Aumy heka rÿsÿna ratyre aõnityhy ratximyhÿre. Aumy heka atyky ratyre aõnimy ratximyhÿre. ²⁴ Nawii-di betehemy. Tii-boho heka ioworuõrenyre. Tarÿsÿna riyrubunyõhymyhÿrenyre. Deuxu heka nawii riyrubunymyhÿre, irÿsÿna tamy riwahinymyhÿre. Kaiboho tahe nawii ratyretyhy toite Deuxu dee. ²⁵ Sõwetyhymy maraykywydynanykeki aõbo arumy arirarehemy mariake? Aõkõre! ²⁶ Kia aõ iyjare tahe Deuxu-ò. Kia biwinybenyõkeki, aõherekibo ijõ aõna aõna nihikÿ-di tahõtinymyhÿte? ²⁷ Betehemy inihe noijasa-di. Aõma tiiboho raaõmysÿdÿÿõhymyhÿrenyre. Ihãre tahe iruxerarenyre ityy wiwihikÿrenyre wese. Tyy ixidee riwinyõtyhy Deuxu rityyny wihikÿ heka tyy wihikÿ tamy riwahinyreri. Salomaõ heka ityynihikÿ rare. Ihãre tahe ityy heka awityhymy aõkõ noiròsò wese. ²⁸ Deuxu heka noijasa rityynymyhÿre kia wijilemy idi ihÿre. Biurasòmý tahe ixãwimy reamyhÿre. Tii heka tyy adee kidiwahinykre. Tai tii atyyreny. Tai ta ixinohõtiyredÿÿrenyõmy. Aõherekibo ainatyhyna ibutere? ²⁹ Tahe raykyõmy nohõtiõmy titxiribibo arÿsÿna adee kanakredi. ³⁰ Tyhydÿÿdukõdu mahãdu heka tuure. Inytybyreny heka rierymyhÿre aõmybo tarumahãte. Ibutumy heka arerymyhÿre aõmybo teamyhÿte. ³¹ Tii Deuxu aõmy dÿÿnana sohojidile maraykynykeki heka tii ibutumy adee riwahinykre. ³² Brebuõmy ahãbenyke wariõreboho. Deuxu Iòlòna adee kanakemy, Deuxudeewina wahe. ³³ Aaõna aõna-di bohonybenyke. Iõwy tahe iaõkõdu mahãdu-ò biwahinyke. Anieruhyna wiwihikÿdile boibeke. Kaki ibutudÿÿlemy heka biu-ò bibutunykemy. Tai heka judõera aõ rirõõtyhy tule rararyõtyhy. Tule tai wasidu ralõõtyhy. ³⁴ Tikibo aõwireny rÿikeki, tai heka araykyreny ratximyhÿre.

³⁵ Ijõ tahe Jesuisi rarybere: –Kaiboho bexiywinybenyke, ibutumy aõhebo rotÿÿnykremy bexiywinyke. Awereysanarený-di atyky beximykemy. Aloosõna bitoonyke.

³⁶ Deòdu mahãdu wesemy boibenyke. Bexiywinybenyke awedu dehemynyna-ò, tii worana bedehesi-ribo rehemynyremy wahe. Iu rehemynyreu, teòdu mahãdu heka ijõ riraynyke. ³⁷ Tiiboho riraõrenykeki, deysamy rÿikre. Iwedu dori reximykemy ityky wereysana-di tahe rÿsÿna teòdu mahãdu-ò riwahinykre. ³⁸ Tii ruwetyakile rehemynykeki, deòdu mahãdu reysakre. Tiiboho dori rexiraõmy rÿimyhÿrenyre. ³⁹ Tai heka iny rexiywinymy rÿimyhÿkemy rybe roimyhÿre awedureny kanakreki. Aõma hãbuõ kanakeki heka tiu aõma hãbuõ itxeredumy ronykeki heka, tiu hãbuõ iribi rawasinyõtyhy. ⁴⁰ Kaiboho tule bexiywinybenyke wadehemynyna txu heka biijemy bonymyhÿbenyke.

⁴¹ Tahe Pedro rarybere: –Wanyrÿ, kai wadeerenyle ijyymy telyyte ada ibutumy iny-ò aõbo telyyte? ⁴²⁻⁴⁴ Tahe Jesuisi riwyõnyre: –Aõtxile inyõdee, tibo deòdu taaõmysÿdÿÿna riwinyymyhÿre, kia idinodu tai awimy rahamyhÿre tii dori rÿsÿna õbitimy riõriõmyhÿre. Idi tamy aõwiwi riwahinykre taaõna aõna-di itxeredumy tule risÿnykre. ⁴⁵ Tii iwitxiramy rexiraykynykeki tahe, ijõ teòdumy raõhõtemy urile idi risinymy kamy rexirybenymy: –Wawedu dori wiji aõkõ rararikre. ⁴⁶ Tai ierykõna-di iwedu kedehemynykre. Tuu rierymy iaõmysÿdÿÿna-ribo ritamy aõhõkÿmy risÿnykre ityhydÿÿdukõdu mahãdu wese. ⁴⁷ Deòdu tawedudeewi rierymyhÿre. Tai heka tuu rotÿÿnyõkeki, tii tahe sõwemy

aõhõkỹmy rotỹỹnykre, òhòtemy wahe, tamy riywinyõreki. ⁴⁸ Ijõ deòdu tahe tii iwe-dudeewimy rieryõkeki, tii tahe aõbinamy riwinykeki, tamy tahe urihimyo òhòte tai rỹikre. Inyõ sõwemy ityhykeki, sõwemy ijõ iny tamy rexitòenykre.

⁴⁹ Jesuisi ijõ rarybere: —Heòty-di bede ariworonykemy heka jiarỹ anade. Tii òte raworonykremy idi watzireri. ⁵⁰ Jiarỹ ratisebenaõwesemy aralokre. Arurukre dori. Ele elemy rỹikemy ixi-di watzireri. ⁵¹ Kaiboho tahõtinyte wadehemynyna-di. Ywina adiwidemy wadi tahõtinyte. Aõkõrehe, bede jei jeidỹỹmy anade iribi widee rahitxihitximy rỹikremy. ⁵² Iruyre inysỹ mahãdu heka widee rahitxihitximy rỹikre. Inataõ iny iuhe òludumy rỹikre. ⁵³ Hãbu mahãdu heka tyby òludumy rarekre. Hãwyy tule tadi òludumy rarekre. Iriokorese heka tariòrelahi òludumy rarekre.

⁵⁴ Ijõmy Jesuisi rarybere: —Iu biuwetyky biura-ribi ròhònyreu, Kaiboho kia rybemy tarybemahãtenyete biu kòdòakre. Inatyhymy biu ròamyhỹre. ⁵⁵ Tule tarybemahãte. Yhy ibòò-ribi rebonyreu, bede ratòteekre. Inatyhymy tuu ratòteemyhỹre. ⁵⁶ Itxenadỹỹdu mahãdu! Kaiboho kia terymahãtenyete bede, biu aõmydỹỹna tule iwitxira aõmydỹỹnana teerytenykòlemahãtenyete, bededỹỹnana konana eryna wahe. ⁵⁷ Ijõ Jesuisi rarybere: —Kaibohole teywinyõmyhỹtenyete, aõòbitinamy wahe. ⁵⁸ Aõòrarumy heka aòludu umy rarybekeki, idi ywisidỹỹna ube-ò aradykemy ratxireri, tii-wana widee marybeke idi widi bede biòbitinykemy. Aõkõkeki, tii aradykre ywisidỹỹdu-ò idi ròtenawo-ò soldado mahãdu araròtenykre. ⁵⁹ Tiu heka aòlòkõmy heka mabekre. Ibutumy iòwy biòwynyke xiery bòhònyke.

13

¹ Tahe inyõ Jesuisi-ò relyyre: —Pilato rybemynamy Kalileia mahãdu rururenyre Deuxu-ò raxiwerenyreteri. ² Kia ta Jesuisi narybede: —Kaiboho timybo irubureny-di texinohõtintytenyteri. Ijõ wiratyre raòrarunanyrenyrekre aõbo? ³ Ture aõkõ, kaiboho bexirãhĩòbenykeki tule burubenykre irubureny wese. ⁴ Iasỹse ijõ. Iu Silòe hãwã mahãdu tyre heka heto rarie resereu 18 iny sõwe rirubunyrenyre. Arãỹrãxikre Jerusalẽ hãwã mahãdu ratyre raòrarunanyrenyrekre aõbo? Aõbo tahõtintytenyteri? ⁵ Kaiboho bexirãhĩòbenykeki tule burubenykre irubureny wese.

⁶ Tahe Jesuisi kaa ijyy-wana rikewesenanyre, Figoratyò wese heka. Tahe Jesuisi kaa ijyyemy delyyde: —Hãbu oworu-ki figoòò rỹimyhỹre. Tii iraty dilawijunyde tiubo. Tahe iraty-txi reakõre. ⁷ Tahe hãbu taoworu-di itxeredu-ò narybede: —Inataõ wyramy relaw-ijunyre tahe aõkõhyra. Urile ta biòròkre. Iraty ihoõreki, awi aõkõ rare. ⁸ Tahe oworu-di itxeredu dirawyònyde: —Wawedu, txioini kawyramy idi warukikre, isu ariwinykre. ⁹ Aõkõhykrekreki tahe urile raorokre ijõ wyrau.

¹⁰ Judeu mahãdu elehyna txuu Jesuisi rotohodỹỹmyhỹ judeu mahãdu dohodỹỹna heto-ki. ¹¹ Tai ta hãwyyõ ratximyhỹ. Tii 18 beòra webinadumy ratximyhỹ tyytybybina òraru-ki. Tii iumy rarabunymy rariamyhỹre. Ixitaradỹỹ risiranymyhỹre. ¹² Jesuisi tuu robireu, tamy narybede: —Hãwyy, kai heka teytemy tate. ¹³ Tahe Jesuisi tebòmy rimyre iuleta reytere. Tai tahe hãwyy heka Deuxu riwowydynyre. ¹⁴ Dohodỹỹna heto wedu tahe ibinamy Jesuisi-ki rahare, judeu mahãdu elehynatxureki wahe. Takamy inyreny-ò narybede: —Debò sohoji reurò txumy aõmysỹdỹỹnamy rỹimyhỹre iu heka adeytemy ixi-di bòdòimyhỹke, judeu mahãdu elehynatxu ta aõkõre. ¹⁵ Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Kai, itxenadỹỹdu tate uriteremy iximy rybedu. Kaiboho judeu mahãdu elehynatxu dori abroreni, aawaru heto-ò toimahãte tuu teesenymahãtenyete, tedymahãtemy idi ibemomodỹỹmy bidybenykremy.

¹⁶ Kaa heka Abraõ riore riòreõ heka Satanasi 18 beòramy rimyre. Aõherekibo ta iribi retaraki sabadotxu ibinamy tahateri. ¹⁷ Tahe Jesuisi òludu mahãdu raixỹrurennyre Jesuisi rybe òraru-ki. Tahe ixỹ mahãdu awityhymy tai rahamyhỹ iòraru-ki. Ibutumy reysarennyre.

¹⁸⁻¹⁹ Tii rarybera: –Deuxu Iòlòna wexe aõwesere. Aõ-ò wexe rikiwesenyrenykre. Tiwexe ijyy kawesere? Deuxu Iòlòna heka alòbòròna sòmo sòmo wesemy ratximyhÿre. Raumynyreu heka òwòru rariwesele relemyhÿre. Nawiile tuu rÿtÿnymyhÿre kia òwòru-ò.

²⁰ Ixityre tamy rarybere: –Aõ ijyy wese heka Deuxu Iòlòna rare. Aõwexe rikiwesenyrenykre. ²¹ Paõ ixìòlòdÿÿna wese rare, iuri rare. Hãwyy paõ riwinymyhÿreu, inataõ urihixina-ki iuribemy riurinymyhÿre. Tai tahe raubÿtÿmyhÿre, rexiòlònymyhÿre.

²² Jesuisi tahe Jerusalẽ hãwã-ò rareu, hãwã hãwãmy rotohodÿÿmy. ²³ Iu inyõ ritÿÿraxinyre: –Wanyrÿ, Hedu mahãdu we sòwekre aõbo? ²⁴ Jesuisi tamyreny narybede: –Bexityhynybenyke ijòyja-di birònybenykemy. Sòwemy iny tahe ròtemy reakre tahe ralòòhyykre. ²⁵ Hãbuõ kie taheto ijòtòbòna ritòbònyre. Iu kaiboho uritere bydyrydenykre: –Wanyrÿ, aralòrenyke ini. Kiata tii anawyònydenykre: –Tiludubo toite, araeryrenyõre. ²⁶ Kamy ta bidiwyònydenykre: –Inybohòle riroximy roiremyhÿ. Wahãwãreny-ki tòbedeerydÿÿmyhÿ. ²⁷ Ixityre anawyònydenykre:

–Boibenyke aõbina bina widÿÿdu.

Tiludubo toite dori reerykõre. ²⁸ Deuxu iòlò-ki Abraõmy, Ijaimy, Ijaòmy, tule ibutumy Deuxumy rybedu mahãdumy bobibenykreu, kaiboho malòbenyòtyhy. Tai hii, ibru, jumytata rÿikre. ²⁹ Iny ibutu bede bede-ribi, Ibòò-ribi, Iraru-ribi, Biura-ribi, Beà-ribi Deuxu iòlò-ò hãwãmy. ³⁰ Kiaremy ta, koludu mahãdu heka ibutuhewomy kedeakre. Ikõmyta, hewoludu mahãdu, koludumy kedeakre.

³¹ Iu ta fariseu mahãdu Jesuisi-ò narybedenyde: –Mahenyke, Herodi dori arubudÿÿmy araijereri. ³² Jesuisi dirawyònyde: –Bòðsebenyke kamy ijòrò-ò marybebenykre: –Jiarÿ tyytybybina iny-ribi retareri, tule ròteytedÿÿreri wiji biurasòmmy. Ijò txumy ta waaõmysÿdÿÿna arihukre. ³³ Kiaremy ta kia rewinyreri arihukre. Deuxumy rybedu dori Jerusalẽ hãwã-ki sohojile rurukre, iwitxira hãwã-ki ta aòkõre. ³⁴ Jerusalẽ, Jerusalẽ hãwã, amahãdu heka rirubunyrenyre Deuxu rybedu mahãdu wahe. Iwese hãnie tariòre ributunymyhÿre wese terawo-ò, kia wesele arayrubunykeny rexinohòtinyre tahe kaiboho terarenyre. ³⁵ Aheto-ribi heka Deuxu rexitakre. Kaheka ararybekre adeereny: –Wamy heka bobiòtyhy ixityre. Tiutxumy kamy bexirybenykre bede-ò, myÿ:

–Deuxunimy nodu awityhy heka rare. Kiaule wamy bobikre.

14

¹ Sabadoõu Jesuisi heka fariseu mahãdu wedu mahãduõ heto-ò ralore roximy. Tahe iny idi retehemyhÿreny. ² Iu inyõ taruti, tadera-di taritari-di tamy dehemynyde. ³ Tahe Jesuisi narybede bede ywina erydÿÿdu-ò, fariseu mahãdu-ò: –Sabado txuu deytedÿÿwe awire aõbo, aòkõre aõbo. ⁴ Tiiboho rirawyònyòhyyre. Tahe Jesuisi hãbu riteytenymy bede riywinyre iribi tahe riòlòdÿÿnyre. ⁵ Ixyby narybede Jesuisi: –Txibo kaiboho ariòreõ ada abroreniõ hãloo-txi resekeki, bitabenyke Sabadotxu hãrele. Aõhe inatyhy. ⁶ Tiiboho rirawyonyòhyyre.

⁷ Tahe Jesuisi roxidumy mahãdu-di retehemyhÿre. Tiiboho dori rynana wihikÿ-txi ronymyhÿreny. Tai kamy tamyreny rarybere: ⁸ –Txibo inyõ bedesanaõ araarikeki. Uritere ryananawi-ò rÿòmykre. Txibo dori inyõ aratyre ityhy kanake lau. ⁹ Tukeki bedesa dinodu inyõ aratyre-ò arynana-txi ronykemy adee kanarybekre. Tai tahe maixÿrumy rynana bina-ò bonykre. ¹⁰ Kialemyta inyõ araarikeki, rynana bina-txi bonykre. Tahe bedesa dinodu adee kanarybekre: –Wy, katxi bodonyke ryananawihikÿ-ò. Tai tahe kai mabedesakre ibutuko-ò. ¹¹ Tahe ixityhydÿÿdu mahãdu uritere reakre. Kõmyta uriixi dinodu mahãdu rawowydykre.

¹² Tahe Jesuisi bedesa dinodu-ò rarybere: –Txibo roxina biwahinykeki, uritere asÿ mahãdu, aery mahãdu, ityhy mahãdu aarixiòmykre. Urikò-ribi iwese teariteri wese

araariheny. ¹³ Tukõmyta roxi biwahinykeki, uriteremy rÿira mahãdu, iny tiere mahãdu, iny ruetà mahãdu biarikre. ¹⁴ Tai adeysatyhymy mabekre. Tiibocho dori tiu ixiwesemy araariõtyhy. Deuxu tahe aòwydÿÿdukre iu bede awikre.

¹⁵ Ijõ roholare Jesuisi rybe tai tamy rarybere: –Deuxu Iòlõna-ki, òwòrubese rÿdu mahãdu reysamy rarekre. ¹⁶ Tahe Jesuisi rarybere: –Inyõ roxina nihikÿõ riwinykemy ratxireri. Sõwemy iny ritobinyre. ¹⁷ Rexihumy rÿireu, teòdu mahãdu bede riywinyre iny kididykremy. ¹⁸ Sohoji sohoji tahe tarybe tamy riwahinyre. Ijõ taoworu tÿmyra-ò reteheke. Ijõ kanaõtyhy heka. ¹⁹ Ijõ tahe broreni debòitue riõbranyre tai riurihikreki kanaõke. ²⁰ Ijõ tahe hãwyy herinamy rexihumy rÿire tai kanaõke. ²¹ Teòdu tahe ròðsera tawedu-ò tamy relyyre. Tii reburere tahe rarybere: –Wylemy makre ibutury-di hãwã-ki. Ibutumy iny witxira witxira bididyke, iaõkõ mahãdu, itiere mahãdu, ruetà mahãdu wahe. ²² Iribi tahe teòdu ròðsera rarybere: –Ibutumy rewinyre wawedu, tahe heto rÿxiõmy rÿire. ²³ Tahe iwedu ixybymy bede riywinyre hãwã-ribi ibryrari-ò iny kididykemy: –Aruru-di bididyke, waheto dori rÿximy rÿirakremy idi watxireri. ²⁴ Juhuu watobidÿÿna mahãdu warÿsÿna riurihiõtyhy.

²⁵ Iu sõwemy iny Jesuisi heludumy roire. Tai Jesuisi tamyreny rarybere: ²⁶ –Kaibocho aõbo inatyhymy waluu mahãdumy toite. Tuu tarybeta. Tahe boluu, adiluu, ahãwyyluu, ariòreluu, aseriòreluu, ixiluu ratyre waluuõkeki, wamahãdumy aõkõ boibeke. ²⁷ Inyõ riwaheludunykeny ratxireri, tii juhuu taitxeò riwykre. Kialemy tahe riwaheludunyenye inatyhymy. ²⁸ Inyõ heto rarie riwinykemy ratxikeki, juhuu iòwy-di rõhõtinykre. Inieru rimykeki tahe riwinyke, aõkõkeki tahe riwinyõtyhy. ²⁹ Tii tuu rõhõtinyõkeki, tii ibutelemy riwinykre tahe inieru ituereu, ibutumy iny idi risinykre: ³⁰ –Tii taheto rarei ritelenyre tahe rexihuõtyhy. ³¹ Iòlòõ wou riwinykeki, juhuu taaõbinadu mahãdu-di rariamyhÿre. Idi rõhõtinyre. Ijõ iòlò wawìò mil soldadomy ijõdikeki, tahe tii debòwiò mil ijõdikeki, tahe wou riwinyõtyhy. ³² Juhuu tahe teòdu riteònyre ijõ iòlò-ò ireheribile tii-wana wou ixãwidÿÿmy rarybekemy. ³³ Akireny tule iweselere. Ibutumy aaõna aõna biriõbenykeki, waheludu mahãduõmy boibeõtyhy.

³⁴ Saa heka aõni awi rare. Tatxuberere rexihukeki tahe turibi ixãwike. ³⁵ Tai tahe suurina-ki ahirana silÿna binakõki awiõhõtidiirenykeki boholarabenyenye warybe-ò. Suò awiõre, tule ahirana bitòbònykeny awiõre. Urile idi behuke. Kaibocho õhõtidiirenykeki, boholarabenyenye!

15

¹ Idi nieru tarasadu mahãdu sõwemy tamy roholamy doide. Tule ijõ iny òrarudu mahãdu rehemynyre. ² Fariseu mahãdu, tule bede ywina erydu mahãdu kawesemy rarybere: –Kahãbu ibinare. Tii òrarudu mahãdu-wana riroximyhÿre, iny iehewe-wana.

³ Idi Jesuisi rierynanyre ijyy-di rawesenanyre. ⁴ Kaibocho òsana 100 budoeni ijõdire. Sohoji heka iy-ribi iõre. Kai aõbo makre ijesemy? Kohe, iuhe, 99, birike bedero-ki tahe biòryhyke. Aõhe inatyhy? ⁵ Mahakre wana tahe eysamy atxikre. Tahe bidyke iuhe-ò. ⁶ Taheto-ò rehemynyre, tasÿ mahãdu-ò tahe ritobinyre: –Wawana ini kÿny bedeysabedenyenye. Wabudoeni-ki rahara, iõreõ wahe. ⁷ Iwesetyhylemy taheka adee reerymahãre iny òrarudu mahãdumy. Iu sohoji iny rexirahikeki, biu-ki deysana sõwemy rÿikre. Iny òbiti 99my tahe urihimyò biu-ki deysana rÿikre.

⁸ Ijõ Jesuisi relyyre: –Hãwyyõ òsÿny womati ura nieru debòwiò dire. Sohoji iõre-wana, tii riijeke inatyhy? Loosõna ritoonyre, iube riwysynyre, sõwemy riijeke ihyymy tahe tai rahara. ⁹ Tii itxi reakre, reysamy rÿira. Iu tasÿ mahãdu ritobinyre: –Wawana inihe bedeysabedenyenye. Wanieru-txi dokuri rahara. ¹⁰ Jesuisi tahe ritÿnynyre: –Iwesetyhyle biu-ki rare. Deuxu ÿju mahãdu reysamy roirenyre, sohoji òrarudu rexirahireu.

¹¹ Ixyby tahe Jesuisi narybede: –Hãbuõ iriõre inatxire. ¹² Tiutxumyta ihelÿÿna tyby-ò rarybere: –Waha, ibutumy aõna aõna burukre wadee rawahikre, wijile

bidiwahinykre. Tyby tahe iaõna aõna jura tamy riwahinyre. ¹³ Iriõre helÿÿna tahe ibutumy taaõna aõna-di rare irehe-ò, iwitxira bedehãwã-ò. Tai aõbina binale riwinymyhÿre. Ibutumy tanieru tai rahure. ¹⁴ Taaõwiwi rahu-di ta, tai rama ibede mahãdu rahumyhÿre. Tii uritere reamyhÿ wahe. ¹⁵ Tahe aõmysÿdÿÿnamy rarunyre. Hãwãduõ tahe taixÿniòwedÿÿdumy bede riywinyre taoworu-ò. ¹⁶ Tai rama risamy ta ixÿni rÿsÿna rÿsÿmy rexinohõtinyre. Tahe aõkõre. ¹⁷ Kia tahe tõhõti deade. Kamy dexinohõtinyde: —ÿla aõkõ waha aõmysÿdÿÿdu mahãdu irÿsÿnadireri iwana jiarÿ kaki rama warubudÿÿmyreri. ¹⁸ Ixyby aròõsekre. Kamy Waha-ò arexirybenymy: —Waha, Deuxuko-ò ako-ò rexiitxÿtenyre jiarÿ raðrarunyre wahe. ¹⁹ Ariõre wese aõkõmy wadi mabeke, waitxÿte òraru-ki. Aaõmysÿdÿÿdu mahãdu wese ta ararekre myÿ tii rõhõtiny. ²⁰ Tii tahe tyby heto-ò rare. Irehemy nadeò, tyby tuu dobide. Idi rexiwobrunymy tamy raijaranyre iwehityhydÿÿmy. ²¹ Tahe tii narybede: —Waha, Deuxuko-ò, ako-ò rexiitxÿtenyre jiarÿ, raðrarunyre wahe. Ariõre wese aõkõmy wadi mabeke, waitxÿte òraru-ki. ²² Iule ta tyby teòdu mahãdu-ò rarybere: —Wylemy tyywihikÿ tymyra-di bityynybenyke. Debòõ tebò-ò roikre. Waõ-di rawanykre. ²³ Tasÿse broreni riõre dedi birubunybenyke. Idi rikiroxirenykemy rekeysarenykre dori. ²⁴ Wariõre dori rubu-ribi wese rexixara. Ikõ-ribi itxi ijara rÿira. Tahe rawobedesarenyre. ²⁵ Iwana ta iumydela tahetoreny-ò dehemynymy nade taaõmysÿdÿÿna-ribi. Tahe wobedesana-ò roholamy. ²⁶ Tahe deòduõ-ò narybede: —Aõhereriwe. ²⁷ Dirawyònyde: —Ahelÿÿna kie ròðsereri aõhe rotÿÿnyõhyylemy. Tai boo broreni rirubunya. ²⁸ Iumydela tai reburere ròte deramy reare. Idi tyby tamy nade riròtenykemy. ²⁹ Tahe iriõre dirawyònyde: —Aõhe òhòkõ adee raaõmysÿdÿÿnymyhÿre. Ibutumy arybe retyhynymy watximahãre. Ihãreta budoeni wadee tewahinyõhymyhÿte, waijoì mahãdu-wana idi arexideysanykemy. ³⁰ Katahe ariõre urile aõnawiwì rahura wedena mahãdu-wana. Ròðsemyta kai broreni riõrede tamy terubunya. ³¹ Tai tyby dirawyònyde: —Wariõre iny ratximyhÿre kiaremyta ibutumy waaõwiwi heka ahõròle rare. ³² Iny bedesarenymy heka kawese rewinyre, wadee awireki. Ahelÿÿna dori ruruwese-ribi rexixara. Ikõ-ribi itxi ijara rÿira. Tahe rawobedesarenyre.

16

¹ Jesuisi taerydÿÿna mahãdu-ò relyyre ijyyò: —Hãbuõ inieru sòwere. Tamy deòduõ ibutumy inieru-di raaõmysÿdÿÿre ijõ nieru ributunykemy. IjõtXu tahe inyõ rarybere: —Eòdu riki heka anieru-di òbitimy aõkõ raaõmysÿdÿÿmyhÿre. Anieru sòwemy rexi-humyhÿre. ² Tahe didyde ixidee taconta retehekemy. Tamy rarybere: —Inatyhymy aõbo umy iny rarybemyhÿre? Wanierumy tyyriti aretehekemy watxireri. Òbitimy aõkõkeki, waribi arateònyke. Wanieru-di tiu maaõmysÿdÿÿnyòkre. ³ Tahe teòdu iximy rexiraykynyre: —Wadinodu riwateònyke. Aõhebo arotÿÿnyke? Warurukõre dori tahe aõmysÿdÿÿsira ariwinyòtyhy. Tule ijõ iny-ribi iixitòedÿÿna riwaixÿrure. ⁴ Reeryre tahe, aõhebo arotÿÿnykemy. Aõwihikÿ wabiòwa dee ariwinykre. Riwateònykeki tahe wabiòwasÿ-ò arakre. ⁵ Ibutumy nieru huòtedu mahãdu-wana rarybere, tawedu-ribi huòtedu wahe. Tamyreny rarybere: —Tiwesebo tewyta wawedu-ribi? ⁶ Tahe diwyònyde: —Adÿÿ rehuòtera, 100 hynamy wahe. Tai tahe rarybere ijõ: —Iwekre tahe wylemy biritinyke, 50 wahe. ⁷ Ijõ-ò tahe rarybere: —Tiwesebo adeve? Diwyònyde: —Trigo rehuòtera, 1000 prato wahe. Tai tamy rarybere: —Kai 800my biritinyke. ⁸ Iribi tahe hãbu ityhy heka teòdumy rarybere: —Tii inatyhy nieru erydu ratxireri. Tahe Jesuisi rarybere: —Kabede wijinabòdu mahãdu heka aõmydÿÿnana erydutyhy rare, ityhydÿÿdu mahãdu ratyre wahe. ⁹ Tai tahe adee ararybekre. Kabede mahãdu biòwamy boibeke, anieru-di. Tahe anieru ituekeki, Deuxu taheto wiwihikÿ-ò aradykre, biu-ò heto wiwihikÿ wahe. ¹⁰ Aõmydÿÿnana aõ aõkõmy kai òbitimy masÿnykeki, tule aõ nihikÿmy kai iweselemy mabeke. Inyõ heka ibutemy wasikeki, tii tule aõ nihikÿmy rawasinykre. ¹¹ Kaiboho

heka kabede nieru-di òbitimy aõkõ atxibenykeki, tule biu-ki araròsòna bitaõtyhy, aõ wiihikỹ inatyhy wahe. ¹² Iny wixira nieru-di heka òbitimy boibebenyõkeki, timybo anieru tyhy-di òbitimy boibeke. ¹³ Inyõ iny inatxi deòdumy aõkõ rarekre. Inatxinaõ dori iluukre, ijõ ta iluukõkre. Deuxu dee maaõmysỹdỹõtyhy. Tiu nierurahi inatyhymy teamyhỹteki.

¹⁴ Fariseu mahãdu tamy roholareu, urile idi nierurahi risinyrenyreny, tiiboho ire nieru ributunymyhỹrenyreny bõdỹỹluurennyreny. ¹⁵ Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: –Kaiboho heka òbitimy inyko-ò ixi-di atximahãtenynte. Ihãre tahe Deuxu timybo toimahãte rierymyhỹre aõna aõnarenny bina. Aõmy hãbu rexinohõtinyinmyhỹre, aõtxi-ki Deuxu-ò awiõhyyre. ¹⁶ Moisesi bedede ywina rybe tahe tule Deuxu Rybedu mahãdu awi rare, Joaõ Sebedỹỹdu rehemynnyreny tahe ixãwire. Iu tahe Deuxu Iòlõna Rybe wihikỹ tamyra ròhònyreny. Kia tahe iny ritohodỹỹnyreny. Ibutumy iny kia-ò ralokremy idi ratxireri. ¹⁷ Biu, bedede rexihuke tahe isiraõre. Deuxu rybe tahe rexihuõtyhy. Kia isiratyhy rare. Ityyriti rybe wedenaõ riõnonyõtyhy. ¹⁸ Hãbuõ tahãwyy-ribi ixãwikẽkeki, idi iwixira-wana roikeki, tii òtadu rare. Hãwyy ixedu-wana tii roikeki, òtadu rare.

¹⁹ Ityhy mahãduõ riki tyy òwyhykỹwiwi-di rexityynnymyhỹre. Tii idi rexirabedesirananyhỹre. Awimyhỹre tuu ratximyhỹre. ²⁰ Tahe urimynodu tyymy binadumy iijõ-ki ixyby ixyby ratximyhỹre. Lazaru inire. ²¹ Tii ityhy rỹsỹnauhe rirỹsỹkemy raòbirennyhỹre. Ijòròsa dori ityybinatòmny dirahumyhỹde. ²² Lazaru rurureu, ýju mahãdu ridyrennyreny biu-ò ilabiereny rora-ò, Abraõ wahe. Tule ityhy rurure idi rituunnyrennyreny. ²³ Tahe rubu-ki rubu mahãdu bedebina-ribi aõhõkỹmy dỹỹnana ityhy Abraõmy robire irehe-ò Lazaru tule irora-ki. ²⁴ Tahe ityhy dyryde: –Abraõ, walabie, wadi inihe bedexiwoboronyke. Lazaru ini wadee tebò-ki beruty-di kanake wadòròtò elehynamy. Jiarỹ dori raòhỹtỹhỹtỹreri kaheòtywo-ki. ²⁵ Tukõleta, Abraõ narybede: –Dàa aõwiihikỹ-di tatemyhỹ-di bexinohõtinyke. Tukõlemyta Lazaru aõbina binahakỹle rimyre. Tahe kaki aõwimy Lazaru ratxireri. Tukõmyta kai ibymy atxiteri. ²⁶ Ihãre ta hãloohukỹ inyko-ki rỹire. Timyki kaludu kia-ò iòhòreseõna. Tule kia ludu kaò iòhòreseõna. ²⁷ Hebose, Abraõ walabie, kamy ityhy narybede, Urile Lazaru wasỹ-ò biteònykekõ aõbo. Waseriòreboho deòwarisidỹỹmy. ²⁸ Waseriòrenny dori iruyrennyreny urikõ-ribi kabedebina-ò kòdòiheny. ²⁹ Tahe Abraõ diwyònyde: –Tiiboho dori Moisesi tyyriti, Deuxu rybedu mahãdu tyyriti dire. Tii tahe tamy roholarenny rityhynnyrennyke. ³⁰ Ityhy narybede: –Aõkõre Abraõ walabie. Kia inyõ tarubu-ribi rexixamy ròòsekeki xiery ta, taòrarunarenny-ribi rexirahĩrennyke. ³¹ Tahe Abraõ dirawyònyde ixyby. –Moisesi tyyriti rybe-ò, Deuxumy rybedu mahãdu rybe-ò roholaõkeki, tii mobo rexixake tule ityhydỹỹõna.

17

¹ Tahe Jesuisi taerydỹỹna mahãdu-ò rarybere: –Kiemy inyõ wodohonadỹỹmy aradykre òraruna-ò besekeky. Kobe làhãxe tii kiawesemy rotỹỹnykreki. ² Tii dori ibinatyhy rare. Wadee heka kabera-txi mana-di rataataamy sỹy-ò reakenawi rare. Tukõmy uri-ribi watyhydỹỹdu tỹmyraõ riòrarudỹỹnyheny. ³ Bexiijebeny ta. Aityhydỹỹdu seriòre rexìòrarunanykeki, tamy marãhĩke. Tii rexirãhĩkeki, iaõna aõna bina-ribi bexinohõtìlosanyke. ⁴ Txu sohojiõmy adee rexibinanykeki, kai tule ibinamy tai mahamy. Tii ixi-di rexiwotòenny adee nakeki, tule idi bexiwobrunny bexinohõtìlosanyke iaõna aõna-di.

⁵ Jesuisi erydỹỹna mahãdu dexitòenydenyde: –Wanyrỹreny, wainatyhynarenny ini bisõwedỹỹnyke. ⁶ Jesuisi dirawyònyde: –Ainatyhynarenny heka sunysisõmo wesekeki, kamy bederarade-ò marybebenyke: –Bexitake inihe idi bera-txi myike. Tahe tii aratyhynnykre. ⁷ Titxibo kaibohoõ eòdudirenykeki aoworu-di itxeredu ada budoeni-di itxeredu wahe. Tii taaõmysỹdỹỹna-ribi kanalokreu, kawesemy aõbo tamy manarybekre? Wy, wylemy rikiroxikre dori. ⁸ Timyki kawese tamy arybeõna. Tukõmyta tamy

marybeke: —Warỹsỹna biywinyke idi wadee, idi manakre. Ariroxikre dori. Wabyre arihu-di ta bexiòdenykre. ⁹ Teòdu deòdumy rearahu-di aòbo, txiòtòetuukemy tamy rarybere aòbo. Timyki tukõna. Kiemy dori taaòmỹsỹdỹỹnale riwinyre. ¹⁰ Iu aòmỹsỹdỹỹnareny bihudi, iwese heka atximahãbenyke kamy bexirybenymyhỹbenyke: Inyboho deòdule roire, aòtyhy aòkõ mynodu, iny aòmỹsỹdỹỹnarenyle heka inyboho riwinyreny.

¹¹ Jesuisi Jerusalẽ hãwã-ò ramyhỹreu, Samaria bede, Kalileia bede wotya-di rare. ¹² Iu hãwã-ò txi raloreu, debo ituemy sõwereny tyymy binamy mahãdu iry-ò doide, tahe irehemy rexiereny. ¹³ Iribi tamy drydenyde: —Jesuisi, Erydỹỹdu, wadireny ini bexiwobrunyke. ¹⁴ Tureny robireu, narybede Jesuisi-ò: —Xiwena wahidỹỹna mahãdu-ò xixi-di itxerenamy bòike. Kia-ò rariamy roirenyreu, tahe reyterenye. ¹⁵⁻¹⁶ Ijõreny Samaria ludu mahãduõ reytemy iximy robireu, Deuxu riwowydỹỹny tamy dòòsede, rawiunymy. Tatiowomy Jesusiko-ò resere. Tahe rarybere: —Txiòtòetuuke. ¹⁷ Tahe Jesuisi ritỹỹraxinyre: —Debò itue wese, asõwerenyre? Titxibo ta debò inaubiòwaboho roire? ¹⁸ Aõherekiwe kaa iny wixira sohojile Deuxu wowydỹỹny dòòsede, Samaria luduõ wahe? ¹⁹ Tahe Jesuisi tamy rarybere: —Mynyike, idi makre. Atyhydỹỹna òraru-ki dori teyteta. ²⁰ Idi fariseu mahãdu Jesuisi-ò rỹỹraxirenyre: —Tiubo Deuxu Iòlõna kanakre? Tii diwyònyde: —Timyki Deuxu Iòlõna dehemynysỹnamy inyõ robiòtyhy. ²¹ Tule inyõ kiau rarybeòtyhy: —Betehebeny inihe ka-ò: —Tukõmy aòbo: —Kowaki heka rare? Deuxu Iòlõna dori aworeny-ki rare.

²² Tahe taerydỹỹna mahãdu-ò rarybere: —Tiutxumy heka Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ txumy bobibenykemy tahe bobibenyòtyhy. ²³ Tahe ijõ adeereny kanarybekre: — Bedetehebeny inihe kaò ada kowa-ò. Tahe iitxerenyòmykre. ²⁴ Iwese tiribi tiò biu relaanymyhỹre wese heka Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ txu kỹnyikre. ²⁵ Delemy tahe tii aõhòkỹmy rotỹỹnykre. Wijinabòdu mahãdu teramy reakre. ²⁶ Noe bededỹỹnana wesemy heka rỹimyhỹkre. Iu beòra rariareu. Tahe Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ kedehemynykre iu. ²⁷ Ibutumy heka worana bedehesi rỹire. Lisisò tahe rỹire. Hãwyy herina lisina rỹire iu. Iu tahe beòra rariare. Ibutumy ituere. ²⁸ Lòò bededỹỹnana tule iwesere. Tiiboho worana bedehesidile rỹire. Tiiboho rityhynyòtyhy. Urile hetomy riwinymyhỹre, oworumy riwinymyhỹre, aõna-di rohonymyhỹre. ²⁹ Iu tahe Lòò ihãwã-ribi ròhònyreu, Deuxu heòty ityre riteònyre. Biu-ribi heòty ityre resere enxofre-wana. ³⁰ Iwesele txu tii heka rarekre heka, Wadehemynyna Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ wahe. ³¹ Kiau tahe inyõ ihetotyre heka rỹire. Malòkekõ heka aheto-ò aõnamynamy. Inyõ tule oworu-ki rỹire, taheto-ò aòkõ ròòseke. ³² Lòò hãwyy-di mohòtinyke. ³³ Inyõ taumy riyrubunyekiki, tii ruruke. Ijõ tahe wadeewimy rurukeki, tii taumy rayrubukre. ³⁴ Adeerarybere: — Bede rurureu heka inatxi hãbu rõrõreri. Ijõ heka rakre dynamy reakre. Ijõ tahe rarikre. ³⁵ Inatxi hãwyy heka rỹsỹna-di raaòmỹsỹdỹỹny heto-ki ratxikre. Ijõ heka dynamy reakre, ijõ heka rarikre. ³⁶ Inatxi hãbu heka oworu-ki raaòmỹsỹdỹỹkre. Ijõ heka rakre dynamy reakre, ijõ tahe ririkre. ³⁷ Ierydỹỹna mahãdu rỹỹraxire. Titxibo rỹikre, Wanyrỹ? Tii rirawyònyre: —Titxibo iumy rubu roire-wana, rara tai wii ributunyre.

18

¹ Jesuisi heka ròkewesenanyre ribedeerynyreu. Kia wese heka tii ijyymy relyyre. Rexitòenyhykemy tii ribedeerynyre tule ixitòedỹỹ-ò ixirarenyòmy. ² Hãwã-ò ki tahe hãbu matuariõ rare, tii tahe ibinare. Juizimy heka ratximyhỹre ywisidỹỹdu wahe. Tii iny rityhynyòtyhy, Deuxu lau ruberuòmyhỹre. ³ Tule heka hãwyy wyteseõ tai rasỹnymyhỹre. Kia tamy ramyhỹre sõwemy. Tamy rarybera: —Biwawikòhenakykre wahe. Wakòludu tahe riwawureri. Kywisidỹỹdu kai atxiteri. Anoherekibo tiwawokutòenykòteri. ⁴⁻⁵ Aõhòkõmy hãbu iaõna aõna òbitidỹỹ deramy reamyhỹre. Tahe Hãbu ixidee rarybehyyra. Inatyhymy jiarỹ inyõ retyhynyòtyhy. Tahe hãwyy wytese sõwemy wadee rarybereki, jiarỹ ariòbitinykre iaõna aõna ibutumy iòludu-wana. Aòkõkeki tiemy kidiwarulòlòdenyke. ⁶ Tahe

Jesuisi ritÿnynyre: —Juizi bina rybe-ò kaiboho boholabenyke. My wahe. ⁷ Deuxu heka taijoi mahãdu-ò roholake. Òbitimy iòludu-di riywisinykre. Taijoi mahãdu dori tamy rexitòenyre. Tii wymy riwiòhenanyke. ⁸ Tii inatyhymy taijoi mahãdu riwiòhenanykre. Jiarÿ, Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ wymy adehemynykreu, watyhydÿÿdu-txi aòbo areakre.

⁹ Tule Jesuisi kia ijyy relyyre, iny ixityhymy ixidi ratxityhymy kia ijò inymy kiale radònymyhÿre. Kia tahe rikewesenanyre. ¹⁰ —Iny inatxi hãbumy heka templo-ò ròreny rexitòenykemy. Ijò fariseu rare, ijò tahe nieru arisidu rare. ¹¹ Fariseu tahe rÿimy rexitòenykemy ixidee. My wahe: —Deuxu, jiarÿ aòhãbubina aòkò rare. Tai tahe umy reallãmy wahãre. Jiarÿ aòwasidu aòkò, aòòrarudu aòkò, aòòtadu aòkò. Iwese kowa nieru arisidu wese aòkò jiarÿ rare. Txiòtòetuuke tai. ¹² Semana sohoji heka wabyreò-di inatxixumy rewymyhÿre. Tule waaòna aòna ibutumy ijura adee rewahinyre. Debòwiòna-ribi sohoji rewahinyrehÿre wahe. ¹³ Nieru arisidu tahe irehemy rÿire. Biu-ò aòkò retehere, tahe rexihetenyre rexitòenyrerimy Deuxu-ò. My wahe: —Deuxu, biwawotòenyke. Jiarÿ òrarudu rare. ¹⁴ Jesuisi ijyy ritÿnynyre: —Adee ararybekre. Mobo teysamy taheto-ò nade? Ixityhydÿÿdu aòbo ada ijò aòbo. Kohe ijò tuure, ixityhydÿÿdukò wahe.

¹⁵ Tiiboho heka uladu tamy didydenyde. Iu Jesuisi tebò iratityre ritidimy ritxuhore awimy roirekemy. Tahe ierydÿÿna mahãdu tamy idyrenyòkremy raryberenyre. ¹⁶ Jesuisi rarybere: —Txiò, kididyke uladu wadee. Uladu wese dori Deuxu Iòlòna rare. ¹⁷ Inatyhymy ararybekre: —Moò heka uladu wesemy Deuxu Iòlòna rityhynyòkeki kia heka Deuxu Iòlòna-ò ralòòtyhy.

¹⁸ Idi tahe iweduò rarybere: —Erydÿÿdu wihikÿ, aòwexe ariwinykre idi biu-ò arahenykemy. ¹⁹ Jesuisi tamy rarybere: —Aòbo wa wihikÿmy wadee tarybeta. Hãbuò tiu awiòre. Deuxu sohojile tahe awira. ²⁰ Bede ywina tyyriti kai teeryte:

—Rubudÿÿòmykemy, tule òta òtaòmykemy, wasiòmykemy, tule ruiòmykemy, iny wii itxenadÿÿòmykemy, adi biywinykemy, boo tule.

²¹ Hãbu tamy rarybere. —Kia bede ywina rybe retyhynyhyllere, uladudihyyle wahe.

²² Jesuisi rarybere: —Kai sohoji aòmydÿÿnale aki nasiranyde. Kai makre, ibutumy aòna aòna-di bohonykre, idi tahe kia nieru biwahinykre iny aòkòdu mahãdu-ò. Kia tahe aòmydÿÿnadikre biu-ki. Tahe manakre biwaheludunykre. ²³ Kia rybe-ki heka hãbu rabadewore. Rexitare ibedewomy iaòna aòna sòwetyhyreki. ²⁴ Jesuisi rethemy ibederyry-di tahe rarybera taerydÿÿna-ò: —Kia iny iaòna aòna sòwemy rÿireri, Deuxu Iòlòna-ò ralòke isirare. ²⁵ Kamelo tyyrorenawo-di ralòkemy isirakeki, kia-ribi isiratyhyre iny iaòna aònadikeki ralòke Deuxu Iòlòna-ò. ²⁶ Ijohonadu tahe widee rarybere: —Mobo tai biu-ò hedukre. ²⁷ Jesuisi rarybera: —Inatyhymy kòaòboka hãbu-ò isiratyhyre. Deuxu-ò tahe ibutumy aòna aòna isiraòre. ²⁸ Pedro rarybere: —Boholake, jiarÿboho ibutumy rerirenyra araheludunykre. ²⁹ Jesuisi rarybere tamy: —Inatyhymy adeereny ararybekre. Moò waluukeki, rybewihikÿ luukeki, kia heka ririkre: heto, taseriòre, tyby tadi-wana, tariòre, tabede, ibutumy waòraru-ki, Deuxu Iòlòna òraru-ki, ririkre. ³⁰ Ka bedekile ritakre sòwetyhymy ibutumy aòna aòna. Ihãreta biu-ò rahenykre Deuxu-wana rasÿnykemy.

³¹ Jesuisi taerydÿÿna mahãdu ridyre inysòwe-ribi tamyreny rarybekemy: —Boholabenyke waijoi! Jerusalè-ò rokoirenykre. Tai iny riwarubunykre jiarÿ Hãbutyhy rarehãre, Deuxu Riòre rarehãre wahe. Iwese Deuxu Rybemy rybedu mahãdu rarybere wese. ³² Tiiboho riwawahinykre judeukòdu mahãdu-ò. Tiiboho riwabinabinadÿÿnykre, riwalahikre, watyre rarybexinykre. ³³ Riwahetenykre òhòte-di, idi riwarubunykre. Ihãre tahe inataò txu-di tahe adexixakre rubu-ribi. ³⁴ Jesuisi erydÿÿna mahãdu urile bede riòtiinyrenyde. Aòmybo tii rarybere rierytyhyòrenyde. Irybe tamyreny dori ierynatyhykòreri.

³⁵ Iu Ijeriò hãwã-ribi iòhòmy roirenyreu, inatxi iny ruetàmy heka rononymhỹ Jesuisi ibire-di rareu. Tiiboho nierumy rexitòenymhỹrenyre. ³⁶ Inysòwe-ò roholarenyre tahe, tii rỹrãxirenyre: —Aòhereriwe. ³⁷ Tahe tamy rarybere: —Jesuisi wa rareri Nazare hãwã ludu wahe. ³⁸ Tahe ruetàò rryryre: —Jesuisi, Davi riokore! Biwatòenyke hewa! Wadi làhà inihe bexiruxetòenyke. ³⁹ Iny sòwemy tamy rarybere: —Iryòmyke! Ihãre ta tii rryrymyhỹre: —Davi riokore, wadi mawotòeke! ⁴⁰ Jesuisi riyryre tahe rarybere: —Tamy byryke wadee kanakemy. ⁴¹ Jesuisi tamy rarybere: —Aòmybo kai taruteri adee arutỹnykremy. Tahe hãbu ruetàhãkỹ tamy rarybere: —Wawedu, ixityre arobikremy. ⁴² Jesuisi tahe tamy rarybere: —Makre, atyhydỹna kai arateytenyra. Kialehe rare. ⁴³ Aòwesele ixityrele tii robire. Tahe Jesuisihemy rare ryy-di. Taihe ibutumy iny heka Deuxu riwowydynymhỹ.

19

¹ Ijeriò hãwã-ki Jesuisi rehemynyre. Idi rariareri. ² Tahe hãbuò tahe Jesuisi riere. Zaqueu inire. Inieru sòwere. Tii nieru tarasadu weduò rare. Inieru sòwere. Tii heka iyjare tahe Jesuisimy robiòtyhy. Raòwònyre tahe òwòru-txi. ³ Tii Jesuisimy robikemy risỹnymhỹ, tiu tuu robiòhyymhỹreki. Iyjare-ki tahe rexisiranyre. Kiemy dori iny rarie rarie iko-ki rỹimhỹ. ⁴ Tahe ijoiko-ò rexiraòre tai òwòruò-ò raòwònyre Jesuisimy robikemy iribi idi kanakreò. ⁵ Iu Jesuisi tamy rehemynyre, biu-txi retehemy Zaqueu-ò. Narybede: —Wylemy bedeseke Zaqueu. Wiji dori aheto-ki bede wadi rỹike. ⁶ Tahe rabedesamy wymy resere. Awimy Jesuisi rybe-ki rahare. ⁷ Tahe inyò mahãdu iòraru-ki kamy rexirybenyrenyre: —Aòhewe Jesuisi iheto-ò rara? Tii iny òbikòmy nodu hãrele wahe. ⁸ Zaqueu tahe Jesuisi rarybere: —Bodoholake ini, Wanyrỹ. Tahe waaòna aòna iwekre iaòkòdu mahãdu-ò ariwahinymy ararekre. Tule txibo inyò-ribi rowasire inaubiòwa wawasi ratyre tamy ariwahinykre. ⁹ Tai Jesuisi narybede: —Wijityhyle kahãbu sỹmahãdu-ò henana rehemynyra. Kahãbu tule Abraò riore riòrele rare. ¹⁰ Deuxu Riòre Hãbutyhyhỹ dori iny òrarunamy resere mahãdu òrysymy itarasamy nade. Jiarỹ tiire.

¹¹ Jesuisi tamyreny rawesenanyre timybo Deuxu Iòlòna raremy. Jerusalẽ hãwã-ò iòhòmy ratximyhỹre. Tai tahe Deuxu Iòlòna iòhòmy ratximyhỹremy roholare. ¹² Tahe Jesuisi rarybere iny ityhyò heka: —Inyò nihikỹ heka rakemy ratximyhỹre ijò bede-ò ratỹnykemy. Tai iòlòmy ronykremy rare. Iribi tahe ròsere. ¹³ Tii tahe taaòmydỹnana ririre teòdu mahãdu-ki. Teòdu mahãdu debòwiòmy heka womati tỹrỹrỹhỹkỹ nieruò sohoji sohoji tamyreny riwahinyre. Tamyreny rarybere: —Nieru bitakre, idi bibutun-ybenykremy adireny watxireri adoosyekre. ¹⁴ Tahe kia bede ludu mahãdu iòlò deramy ratximyhỹre tai tahe tamy rybemy iny mahãduò riteònyre: —Kahãbu aòkò iny iòlòreny ronykre. ¹⁵ Ihãre tahe iòlòmy ronyre. Idi tahe tanieru wedu mahãdu-ò rarariòwyre. Tiwesebo teòdu mahãdu nieru ritare rierykemy. ¹⁶ Juhuludu tahe rehemynyre: —Wawedu, betehe inihe ijò debòwiò anieru ratyre rebutunyre. ¹⁷ Tahe iòlò sòwemy riwowydynyre: —Awityhymyhe taaòmỹsỹdỹta. Kai heka deòdu wihikỹ tate. Kai ibutedile sòwemy tewinyte tahe debòwiò hãwã adee ariwahinykre. ¹⁸ Ijò tahe rehemynyre: —Wawedu, betehe iny iruyre anieru tyre rebutunyre. ¹⁹ Tahe iòlò tamy rarybere: —Kai sỹ iruyre hãwãmy dinodu mabekre. ²⁰ Ijò deòdu rehemynyre: —Wawedu, ahãxe anieru. Jiarỹ tyky-di reraserasenymy rerarenyre. ²¹ Jiarỹ alau raberure. Kai dori hãbu nieru tarasaery heka tate. Aò taaòmỹsỹdỹteri-ribi aòkò heka nieru tetamahãte. ²² —Kai heka deòdu awi aòkò heka tate. Arybe xiery waribi arateònykre. Kai tiwaeryte jiarỹ nieru tarasaery heka watxireri. Aò raaòmỹsỹdỹre-ribi aòkò nieru retamahãre. ²³ Aòherekibo. Kia nieru yrubuna heto-ki terikòte. Tai iximyna ratyre ini iribi ratare. ²⁴ Iòlò teòdu inatxi-ò rarybere: —Wanieru iribi bitabenyke. Ijò hãbu sòwemy ròtareò rawahikre. ²⁵ Ijò raryberenyre: —Tii heka debòwiò nieru ijòdire. ²⁶ Adee ararybekre: —Inyò òbitimy

raaõmysÿdÿÿkeki, tii sõwetyhymy ritakre. Tule inyõ òbitimy raaõmysÿdÿÿõkeki, tii ibutumy ròõnodÿÿkre. ²⁷ Iwedu rarybekre: –Waòludu mahãdu tahe wadee bididybedenyke. Wadera mahãdu wahe. Wako-ki birubunybenyke.

²⁸ Tarybe rahudi tahe Jesuisi rare Jerusalẽ hãwã-ò.

²⁹ Jerusalẽ iòhòmy ritehemynyrenyreu, tahe inatxi taerydÿÿna bede riywinyra hãwã-ò roikemy. Inatxi hãwã iòhòmy roire, Betabaji, Betÿnia-wana. Kia-ò Oliveira hãwãlò roire. ³⁰ Jesuisi rarybere: –Kaiboho boikre kowa hãwã-ò. Kowa-ò birònykreu jumenta riòre mahabenykre. Moheka ityre rariaõlemy ratximyhÿre. Biesemy, wadee bididybedenyke. ³¹ Inyõ adeereny rarybekeki: –Aõhekremybo idi atxitenyteri. Tahe tamy marybebenykre: –Wanyrÿ tuu rurureri. Ixityre kaò kidiòkesedÿÿnykre. ³² Tahe hãbu roire. Iwese Jesuisi rarybere wese ibutumy rÿire. Jumenta riòre ryro hetoijò-ki ritisanymy rÿimyhÿ. ³³ Tai riesereu, iwedu rarybere: –Aõherekibo teeseteri. ³⁴ Tai tiiboho Jesuisi rybe myna tamy raryberenyre: –Inynyrÿ tuu rurureri. ³⁵ Tahe ridyrenyreu jumenta riòre Jesuisi-ò. Tiiboho tatyreny ritidirenyre jumenta riòre tyremy. Tiiboho risÿnyrenyreu Jesuisi ityre-ò. ³⁶ Jesuisi rehemynyreu, ijõboho tahe tauwòhi ryromy ritidire ityre rariakemy. ³⁷ Jerusalẽ iòhòmy rehemynyreu, Oliveira hãwãlò-ribi, ierydÿÿna mahãdu rawyhyrarònyreri, tule ryrureri.

³⁸ Tii heka wowydyna rare. Tii heka Wanyrÿ niwesekemy naderi. Wowydyna rare Deuxu Iòlòna. Kai Iòlòna kanakre. Wyhyrarò biu-txi kodoholakre.

³⁹ Ijõ fariseu mahãdu rarybere Jesuisi-ò: –Marybeke aerydÿÿna mahãdu-ò tiiboho riyrykemy. ⁴⁰ Jesuisi tamy rirawyònyre: –Tiiboho riyrykeki, manale wowydynamy rryryke.

⁴¹ Jesuisi Jerusalẽ hãwã-ò iòhòmy rehemynyreu, rahinyre. ⁴² Tii rarybere: –Kaiboho ywinatyhy teeryòte. Inatyhymy teeryte wana wadee awire, tahe aõkõre. ⁴³ Ijõ txu kanakre. Ahãwã ibutumy rirurawonykre aõbina mahãdu, aòludu. ⁴⁴ Ibutumy hãwã ituekre. Iny iwo-ki tule rurukre. Mana ibutumy kedeseke. Rierykõre dori tiubo jiarÿ ahedÿÿreny my nanade.

⁴⁵ Tahe Jesuisi dohodÿÿna hetowo-ò ralore. Tahe kia-ribi aõna aõna-di rohonomyhÿre mahãdu, õbradu mahãdu diteònyde. ⁴⁶ Rierynanymyhÿre tahe tamy rarybere: –Raridÿÿõlemy aõbo rÿireri: –Waheto kõaõboka inatyhymy ixitòedÿÿna hetomy rÿirakre. Idi kaiboho tewinytenyete wasidu hetowesele.

⁴⁷ Txu ibutumy Jesuisi dohodÿÿna heto-ki ròbedeerydÿÿmyhÿ. Xiwe wedu mahãdu, Deuxu aõmysÿdÿÿdu wedu mahãdu roholarenyreu, ròhòtinyrenyreu: –Timybo inyboho Jesuisi rubudÿÿmy rikiwisÿnyrenykre. ⁴⁸ Tiiboho tahe aõkõhykyre iny sõwemy dori bede riòtiinymyhÿ ibedeerynadÿÿna-ki.

20

¹ Ijõ txu tahe Jesuisi ròbedeerydÿÿmy, Ijyy Tÿmyra Wihikÿ wahe. Ririranymyhÿrenyreu dohodÿÿna hetowo-ki, bede ywina erydÿÿna mahãdu, Deuxu xiwena wahidÿÿdu mahãdu wedu, tule matuari mahãdu tamy doide. ² Tiiboho tamy rÿÿraxirenyre: –Mowe atedÿÿÿdure kia aõna aõnany tatyÿnymyhÿtemy. ³ Jesuisi dirawyònyde: –Adeereny tule araÿraxikre. Kaiboho bidiwawyònykeki, tahe jiarÿ akoreny ÿraxina ariwyòkre aõrurudibo aõna aõna rewinyemyhÿre. ⁴ Tahe Jesuisi ritÿÿraxinyre: –Mobo Joaõ ratisebedÿÿmy riteranyre? Deuxu aõbo ada iny aõbo? ⁵ Tiiboho widee rarybera: –Deuxu riteranyremy inyboho rakaryberenykeki, tai tii rarybekre: –Aõherekibo tahe tii tetyhynytenyòte. ⁶ Inyõ riteranyremy rakaryberenykeki, iny aruberuwÿhÿrenykre. Ibutumy iny dori Joaõ rityhynyre tii Deuxu rybe-di rybedumy. Ijõ ijoi mahãdu urile inyreny kidihetenykre. ⁷ Tai tahe tiiboho raryberenyre: –Jiarÿboho reeryòrenyre. Tai tahe Jesuisi rarybere: ⁸ –Hebo, jiarÿ adeereny iximy ararybeòtyhy modeòdÿÿnamy jiarÿ tuu watxirerimy.

⁹ Iribi tahe Jesuisi tamyreny ijyy-di rierynanymyhÿre: –Hãbu uva oworuõ wese ròbròre. Tahe riòtitynyre. Tahe hãloo riare oworu ubetya-ki, ruÿdÿÿnymy. Tahe utò riwinyre. Idi tahe rityhere hãbu mahãdu-ò. Tahe rexitare tasÿ-ribi ijõ bede-ò. ¹⁰ Tahe bederaty siredemy bededÿÿnana rehemynyreu, iwedu teòdu riteònyre bederaty ritakemy. Tahe oworu-di itxeredu oworu wedu deòdu rimyreny, rihetenynyre idi riteònyrenyre ixihyylemy. ¹¹ Ixityre oworu wedu teòduõ riteònyre. Kia heka irati rihetenyre ta tamy rawobinarybenyre. ¹² Ijõ riteònyre. Kia heka rirubunynyrenyre. ¹³ Iwedu ixi dee rarybere: –Aõhebo arotÿÿnykre. Tahe oworu wedu iriòre sohojilere, wariòre kie kie sohojile ariteònykre. Tai tiiboho rityhynyrenykre. ¹⁴ Kia oworu-di itxeredu mahãdu widee raryberenyre: –Kia heka wedu aõna aõna tarasadu rare. Rurukre, idi tahe iaõna aõna inydeerenykre. ¹⁵ Tahe rimyrenyre idi rirubunynyrenyre tahe idi rehurenyre oworu-ribi. Jesuisi ritÿÿraxinyre: –Aõhebo tahe oworu wedu rotÿÿnykre. Tai Jesuisi ixityre narybede: ¹⁶ –Tii kanakre oworu-di itxeredu mahãdu hudumy, tai tahe oworu rityhekre iny wixiraõ-ò. Kia-ò tiiboho roholareu, tahe raryberenyre. Timyki tukõna. ¹⁷ Jesuisi idi reny retehemy tahe rarybere: –Ritina-di aõbo tariaõletenyte kia ryberiti:

–Mana-di hetowidÿÿdu rehura. Kia mana heka hetohàtxi-ki heridu rare.

¹⁸ Inyõ kia manatyre resekeki, kia urile raoroorokre. Mana tahe inytyre resekeki, kia urile risyrisynykre.

¹⁹ Bede ywina erydÿÿna mahãdu, tule xiwena wahidÿÿna mahãdu wedu rimykemy riwisÿnyre kiaule. Brebumy ta turenkyõre. ²⁰ Tiiboho hãbubinaõ riòwynyre tamy imynamy irybe-ki. Tai tahe Dinodu-ò riwahinykremy aõsirakõmy timykibo irutaõmy rirybewitxiranyrenykemy. ²¹ Tiiboho rarybere Jesuisi-ò: –Erydÿÿdu, jiarÿboho araerymy adi watximahãrenyre kai inatyhy hãbu tate. Iny ibutumy adee wiwese wiweselere. Inatyhymy iny-ò Deuxurymy teerynanymahãte. Tahe tiiboho ritÿÿraxirenyre: ²² –Awire aõbo ada ibinare aõbo nieru rawahinymyhÿre bede dinodu-ò. Timybo tahe, imposto raòwymy aõbo ada aõkõre aõbo. ²³ Jesuisi rierymyhÿre tõhõtinanareny, tahe ritÿÿraxinyra: –Aõherekibo kaiboho tiwaurihitenyteri. ²⁴ Wadee womati nieruõ bidiwy waitxerenamy. –Kawe moõ tyytarasana rare, katahe moõ tyyritina rare. Tiiboho dirawyònyde: –Kiahe bede dinodu hõrõ rare. ²⁵ Jesuisi rarybere: –Hÿdebo, bede dinodu hõrõ tahe tamy biwahinybeny, tule tahe Deuxu aõna aõnahõrõ Deuxu-ò biwahinybeny. ²⁶ Tiiboho aõkõre. Irybe-ki rimynamy aõkõ. Urile ribedeòtiinyre.

²⁷ Saduseu mahãdu tamy nade. Kia heka iny rubu-ribi rexixamy aõkõre-riki rierynanymyhÿre. Tiiboho ritÿÿraxinyre Jesuisi: ²⁸ –Erydÿÿdu, Moisesi raritinyre bede ywina-ò, kaimy:

–Hãbuõ rurukeki, tahãwyy iriòre ijõdiõkeki, tahe kia hãwyy tahãbu seriòre-wana roike. Iriòredikre taseriòre rubuòwymy roikre.

²⁹ Seriòre debòinatxi reuròmny raremyhÿ. Juhuu ijõ roire hãwyy-wana. Tahe tii rurure iriòreõlemy. ³⁰ Tahe ihewoludu iseriòre wytese-wana roire. Tii rurure iriòreõlemy. ³¹ Ihewoludutyhy tule ibutumy roire wytese-wana, tahe ituerenyre iriòreõlemy. ³² Iròòbymy tahe hãwyy tule rurure. ³³ Ixixanau tahe mohãbubo tii-wana rarekre. Ibutumy dori wytese-wana roire. ³⁴ Jesuisi rirawyònyre: –Kabede-ki hãwyyimy iny roimyhÿre. ³⁵ Ixixanabedeu heka moõ roiõtyhy, inyõ dori bede kia riòbynykreu. ³⁶ Ibutumy iny ÿju wese rarekre biu bede-txi. ³⁷ Moisesi tatyyriti itÿnyhÿkÿlemy rarybere: –Iny rubu-ribi kedexixakremy. Tai ta heòty òwòru sõmo riworonymyhÿki ixbyblesÿ rarybera:

–Deuxu heka Abraõ, Ijai, Ijaò kia Deuxu rare.

³⁸ Tai Deuxu inyru mahãdu Deuxu dori rare. Iny rubu mahãdu ta aõkõre. ³⁹ Inyõ rarybere: –Arawyònakyhyna, Wanyrÿ tate. Bede ywina tabohe teerytyhyte! ⁴⁰ Tai tahe ixbyby rÿÿraxiõhyrenyre.

⁴¹ Jesuisi rarybere: —Timybo bede ywina erydÿÿdu mahâdu rarybemyhÿre Kristu Davi riôre raremy. ⁴² Davi rarybere aomybo Deuxu Tyytybytyhy tamy narybedemy iwiuna-ki: —Wanyrÿ rarybere Wanyrÿ-ô:

—Bodony warurunawe-ribi.

⁴³ Txiôhe inihe, aòludu awarawo-txi aritidikre.

⁴⁴ Tahe Davile tanyrÿmy rininire. Timyki tahe Davi itybymykre.

⁴⁵ Tii taerydÿÿna mahâdu riernamymhÿreu. ⁴⁶ Tii rarybera: —Bexiemymhÿbeny bede ywina erydÿÿdu mahâdu lau. Tiiboho heka tyyrehetyhywidihikÿle rexytynymymhÿreny. Tiiboho heka ixi rybedÿÿluurenyre hâwâ riraki. Dohodÿÿna heto-ki ryanawi luurenyre. Tule ta anarÿÿ rÿi-wana, tyhytyrekile ryanana tamyreny awire. ⁴⁷ Tiiboho tule wytese aõ aõkõ mahâdu aõna aõna ritamymhÿreny. Ixitòedÿÿna rehehekÿ rexitòenymymhÿreny. Tiiboho heka aõnihikÿmy aõhõkÿmy dÿÿnanamy rotÿÿnyrenykre.

21

¹ Jesuisi retehemy rÿimymhÿ dohodÿÿna heto nieruhyna-txi. Tii retehere tibo iny tanieru-di rehumymhÿdi. Tai inieru sõwe mahâdu nieru sõwemy ritidimymhÿ. ² Tule tahe nade wytese aõ aõkõ mahâduõ. Tii inatxi nieru sõmo-di rehure. ³ Tai Jesuisi rarybere: —Kowa heka wytese nieru-di rehure ibutumy iny wixira ratyre. ⁴ Ijõ mahâdu tanieru uhedile rehumymhÿ. Tahe wytese idi rehure ibutumy tanieru-di rexihumy taumy-ribi idi rehure. ⁵ Dohodÿÿna hetomy ierydÿÿna tamy rarybere: —Erydÿÿdu, beteheke mana wihikÿ ruxera ruxera-di eryna heto riruxeranyreridi. ⁶ Jesuisi rirawyònyre: —Kaiboho betehebennykre hetonihikÿ-ò. Kia heka mana ijõ wityre-ki rÿiõtyhy, ibutumy heka kedejuxunykre. ⁷ Tiiboho ritÿÿraxinyre. Tiubohe ibutumy kidiixixâwididÿÿnykre. Tiiboho ibutumy bede konanadÿÿnamy reakre. Timybohe arieryrenykre, aõma bede ibutumy rexihukre. ⁸ Jesuisi tamyreny rarybere: —Kaiboho anaitxenanydenyheny lau bexiebenyke. Sõwemy dori rÿikre wanimy rarybemy rarekre: —Jiarÿ dori Kristu rare. Tahe iny sõwemy itxenadÿÿmy reakre. ⁹ Kaiboho wounarybe-ò, aõbina rybe-ò, boholakreu, breburenyõmykre. Kia heka kanakremy ratximymhÿre. Urile bededÿÿnana ikonanatyhy aõkõ rare.

¹⁰ Tii tamyreny rarybere: —Uritere iny lahinareny, ijõ lahinareny widee kanaaõbinanykre. Tule iòlòna mahâdu, ijõ iòlòna mahâdu-wana widee kanaaõbinanykre. ¹¹ Bede bedesu ijõ hâwâ-ki kanamytatakre. Tahe aõkõre rama kedeakre. Kia heka juhu aõhõkÿmydÿÿnana rarekre. Aõbrebuna brebuna kÿnyikre. Idi biu-ki aõwixira kÿnyikre. ¹² Tiiboho arawahinyrenykre aòludu wedu-ò, iòlò-ò. Kaiboho heka aõhõkÿmy iu botÿÿnybenykre, watyhydÿÿ òraru-ki. Tiiboho arahatenyrenykre dohodÿÿna hetowo-ki. Kiabohoko-txi wadee kaiboho kedelyykre inatyhymy aõna aõna rÿiremy. ¹³ Rybewihikÿmy ibutumy bede bede hâwâ hâwâ-ò belyybenykre. ¹⁴ Tiubo aradyrenykeu, urile nohõtiõmy aomybo kaiboho marybebenykre. ¹⁵ Kiautyhyle aomybo marybebenykre bierykre. Kia tahe marybekre. Kai aõkõ dori marybekre, Deuxu Tyytybytyhy tahe rybedukre. ¹⁶ Asÿreny dori ròtenawo-ò araròtenyrenykre. Seriòre seriòrele wii kidirubunykre. Tyby heka tariòre kidirubunykre. Uladule tadi, tyby kidirubunykre. ¹⁷ Ibutumy heka iny iy kedeakre wani òraru-ki adeereny. ¹⁸ Ibedeu araderenytiõ reseõtyhy. ¹⁹ Bexityhymy ta tai ixiery dori biu-ò mahenybenykre. ²⁰ Ijõ tahe Jesuisi rarybere: —Woudu mahâdu Jerusalẽ rirurawonykreu heka bierybenykre aõhuluhudunamy bede rÿirerimy. ²¹ Judeia hâwâ hâwâ-ki ratxikeki, mahenybenykre bederatòòhòkÿ-ò. Inyõ Judeia hâwâkikeki, iribi òlò rÿikre. Idi inyõ bederokeki ixyby Jerusalẽ-ò ròteõmykre. ²² Kia txuu heka òwynatxumy rare. Ibutumy rybe tyyriti myna heka bede rÿikre. ²³ Kobexe heny hâwyy bòtòmy rÿira, tule hâwyy tariòre ritònymy rÿira. Aõhõkÿmydÿÿnana kanakre tiu heka tuuõre. Debure nihikÿ heka kanake kia iny tyre-ki.

Tiu heka kiamy bede roiõtyhy aõhõkõmydõyõnanamy. ²⁴ Sõwemy iny rurukre mayrehe-di. Iny sõwemy radykre ijõ bede-ò aõhõkõmy tai rotõyõnykremy. Ityhydõyõdukõdu mahãdu rasõnykre Jerusalẽ hãwã-ki iu.

²⁵ Ixityre tahe Jesuisi rarybere: –Idi webõhõna rõyira txuu, aõhõkõmydõyõnana itue-di, txuu heka rurunykre. Ahãdu tule rurunykre, tule taina. Beòbò lau iwodõyõ lau ibutumy iny ruberukre inihikõ òraru-ki. ²⁶ Iu bede bede iny mahãdu aõhebo rotõyõnymy, tatõhõtibre-di tiiboho reserenyure sutyre-ki tai. ²⁷ Iny retehekre Deuxu Riõre, Hãbutyhyhykõ dehemynyna-di. Biurawetyky-ribi kodobehekre tatyhy-di.

²⁸ Tahe kia aõmydõyõnana rõyikreu, ywinamy bõibenyenkeu, iõhõlereri.

²⁹⁻³⁰ Tai tahe Jesuisi figueiraò-wana tahe bede ròkewesenanyre: –Figueiraò-di ini bex-inohõtinybenyenke. Tii heka tairu-txi, tanoiròsò ritõmyranymyhõyreu, tai tahe bierybenyenke wyra iõhõlereri. ³¹ Tule kia aõna aõnamy bobibenyenkre, tii iõhõlereri. Ijõ-ki iõhõwesele rõyire. ³² Inatyhymy adee ararybekre, kia wijinabõdu itueõtyhy aõna aõna rõyikre hãrele. ³³ Biu, bede-wana ituekre, tahe warybe itueõtyhy.

³⁴ Tahe Jesuisi tarybe rihumy rarybere: –Kaiboho bexiebenyenke, betehebennykre ixinohõtityõnyrenythykõmy. Roxina worana bedehesi-di timybo kaiboho atximyhõytenytedi. Mona juberere biõbenyenkemy mohõtinyõke. Kaiboho dori teeryõtenyete tiubedemybo adõsekre. ³⁵ Kiatxu kanakre tahe iwese nawii mynyna wese aõwesele rimykre ibutumy bede iny mahãdu rimykre. ³⁶ Biebenyenke tahe, Deuxu-ò bexitõenybenyenke. Kia tahe aõhebo rotõyõnykre-ribi mahenyke. Bityhynyke Deuxu Riõre, Hãbutyhyhykõ, jiarõ wahe.

³⁷ Txuõ txuõlemy tii Dohodõyõna heto-ki ribedeerynyre ihãre tahe rummy Oliveira hãwãlõ-ò rara. ³⁸ Rudile tahe sõwemy iny dohodõyõna heto-ò rehemynymyhõyreu Jesuisi rybe-ò ijohomy.

22

¹ Iõhõmy ratxireri Pascoa worana bedehesi kodohõnykremy. Kia anarõyõ wehityhynamy heka iny ratya-di reare. Tule orotxu anarõyõ kia ròhõnyre. ² Deuxu aõmysõdõyõdu wedu mahãdu, tule bede erydõyõdu mahãdu Jesuisi rimykemy ratxireri idi rirubunykemy. ³ Satanasi heka Judasi Isariõwo-ki ralore, tii Jesuisi erydõyõnaõ ihõyreu. ⁴ Juda Isariõ heka Deuxu aõmysõdõyõdu-ò rara Jesuisi riwahinykemy. ⁵ Tiiboho tamy roholarenyre, reysare. Tahe tamy nieru riwahinykemy riurenanyre. ⁶ Tahe Juda riijemyhõyreu aõu aõu bedewihikõ tamyreny riwahinykemy. Wasimy riwahinykemy tii roholare.

⁷ Juhu orotxu anarõyõtxure budoeni xiweloo rirubuny rahudi tahe Jesuisi erydõyõna mahãdu tamy rarybere: –Titxibo anarõyõ rõsõnyamy biroxikemy atxiteri. ⁸ Tahe Jesuisi heka Pedro, Joaõ-wana riteõnyre: –Kaiboho boike iny rõsõnyareny ywidõyõmy. ⁹ Tiiboho rõyõraxire. Titxibo ariwinyrenykre? ¹⁰ Jesuisi tamy rarybere: –Kaiboho boikre hãwãhãkõ-ò. Tahe hãbu-wana wii biõbennykre butxi-di retyreriò. Tahe tii biheludunyenye. Titxibo heto-txi ralokreò, kaiboho tule bironybenymy bitõyõraxinybenyenke heto wedu: ¹¹ –Wawedureny rarybera: –Titxiwexe anarõyõ rõsõny arirõsõykre waerydõyõna mahãdu-wana. ¹² Tii heka adee kiditeòsinykre hetowoõ-txi biu-ki. Ibutumy rexihumy rõyire inydeereny. Tai rõsõny inydeereny biywinybenyenke. ¹³ Tahe ierydõyõna rexitare. Roire hãwãhãkõ-ò. Tahe rotõyõnyrenyre Jesuisi rybe myna. Tahe ibutumy rexihurenyre anarõyõ-ò.

¹⁴ Kia txu rimyre tahe Jesuisi nade taerydõyõna waõinatxi reurõ-wana byremy ronyrenykremy. ¹⁵ Tii tamyreny rarybere: –Jiarõ awanareny ariroxikemy watxiwãhãre. Karibi dori warubuna-ò arakre. ¹⁶ Inatyhymy ararybekre: –Jiarõ konanamy ayreny-ki ariroxikre. Ixyby ta Deuxu Iõlõnakile tahe rikiroxirenykre. ¹⁷ Tahe vñ mona hyna rimyre, rexitõenyre, tahe tamyreny riwahinyre. Ibutumy ibute bute iribi tuu riõrenyre. ¹⁸ Inatyhymy ararybekre: –Tiu ixyby tuu ariõõtyhy Deuxu Iõlõna-ki kotyre. ¹⁹ Tiiboho riroxireriu, Jesuisi orotxu rimyre, raorore, rexitõenyre,

tahe tamyreny riwahinyre. Rarybere: —Ahãxe, kia heka waumy wese rare. Iu biroxikeu, warubuna-di mohõtinybenkemy. ²⁰ Biõbenyke! Kaa dori wahãlubu wesemy ratxireri. Tahe tamy riwahinyre riõrenykemy. Tai sõwemy iny ròhònyke biu-ò hena-ò ibutumy òraruna ixãwididỹmy. Tuu ròhònyra. Kia heka wadeewimy iny Deuxu-wana ratxiinyhỹre, wahãlubu òraru-ki. ²¹ Boholabeny inihe watyhedỹỹdu inykyrenykile ronyre. ²² Iwese tyyriti-ki roire wese heka arurukremy, Deuxu Riòre, Hãbutyhyhykỹ, jiarỹ wahe. Kobe làhàxe watyhedỹỹdu. ²³ Tiiboho tahe widee rarybere: —Mobo tahe rare? Mobo Jesuisi riwahinykre.

²⁴ Iribi tahe widee raryberenyre, mobo wiratyreremy? ²⁵ Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Kabede iòlò mahãduy-ki iruru dire. Bede dinodu tahe iny rininire: Iny biòwa. ²⁶ Tahe ayreny-ki kawese aõkõ ihỹre. Inihikỹtyhy inyõ ratxikeki, tii inyuhe deòdumy ratxikre. ²⁷ Tibo inytyhy rare? Roxidu mahãdu ada deòdu mahãdu? Roxidu mahãdu, aõhe inatyhy? Jiarỹ tahe ayreny-ki deòdu wesemy jiarỹ rare. ²⁸ Kaiboho heka wawanahyy atxitenyte aõhõkỹmy ratỹỹnymyhỹreu. ²⁹ Tai tahe adee ruruna ariwahinykre. Iwese Waha wadee riwahinyre wese, adee ariwahinykre. ³⁰ Waiòlòna-ki kaiboho wawana biroxi benykre, biõbenykre. Tule rynana wiwihikỹ tyre-ki rỹdu mahãdumy bonybenyke. Israeli iny mahãdu heka kaiboho biòbitinybenykre, ibutumy judeu mahãdu wahe.

³¹ Jesuisi ijõ rarybere: —Simaõ, Simaõ, wadee bohولاتyhyke. Satanasi araurihirenykemy wadee rexitòenyre. Tahe adeereny kanake araurihidỹỹmy. ³² Dori rexitòenymyhỹre, Simaõ, kai bityhynyhykemy. Wadee bòdòòsekeu, abiòwa mahãdu biwiòhenanyke. ³³ Tahe Pedro diwyònyde: —Awanahyy arakre, wanyrỹ, arurukre hãre, ròtenawo-ò arakre hãre. ³⁴ Jesuisi tamy rarybere: —Pedro, kai biwatxiõnyke, hãnie hãbu ryrykõule biwatxiõnyke inataõmy.

³⁵ Jesuisi tamyreny rỹỹraxire: —Juhu arateònyrenyreu anieruhynakõmy, asaurenykõmy, awarenyõmy, adeereny aõbo aõ rasiranyre? Tiiboho dirawyòmy: —Aõkõ, aõ rasiranyõhyre. ³⁶ Tahe Jesuisi narybere: —Wiji tahe txibo inyõ inieruhynadikeki, saudikeki, biwykre. Txibo inyõ imayrehedikõkeki tayhyitxena-di rohonykre iòwy-di tahe tii riòbranykremy. ³⁷ Kamy dori Deuxu rybe tyyriti-ki roire:

—Òbitikõmy nodu mahãdu-wana tii rỹire.

Ibutumy tìmybo tyyriti wamy rarybere heka rỹikre. ³⁸ Tamy ierydỹỹna mahãdu rarybere: —Wanyrỹ, kaa inatxi mayrehe rỹire. Tahe Jesuisi rỹire rarybere: —Awire kia.

³⁹ Tahe Oliveira hãwãlò-ò roirenyre, taerydỹỹna mahãdu-wana. ⁴⁰ Tiiboho kowa-ò rehemynyreu, Jesuisi rarybere: Bexitòenyke! Tai tahe òraruna-txi beseõke. ⁴¹ Tahe iko-txi urihimyo rareu, taowotimy resemu. Rexitòenyre: ⁴² —Waha, adee arexitòenykre. Adee awikeki, aõhõkỹmy dỹỹnana waribi biixãwidỹỹnyke. Tahe adeewikomykre, wadeewi ta aõkõre. ⁴³ Yjuõ tamy nade biu-ribi tamy ruru riwahinyre. ⁴⁴ Sõwemy tahe rexitòenyre, iòsana-ribi resere bee wahe. Hãlubu wese heka ihỹre resereri bedè-ò. ⁴⁵ Tii rehemynyre tai rahare ròròrenymy roireriò. Tiiboho ele risarenyre sõwemy rabadeworenyreki. ⁴⁶ Tamyreny rarybere: —Aõherekibo taròtenyteri? Biijebenykre, bexitòenykre.

⁴⁷ Tii rarybereri, aõwesele Judasi nade. Tii-wana doide hãbu mahãdu. ⁴⁸ Jesuisi rarybere Judasi-ò: —Judasi, Deuxu Riòre bityhenykre aõbo, jiarỹ hãbutyhyhykỹ wahe? Waòbuò-di aõbo biwatyhenykre? ⁴⁹ Jesuisi erydỹỹna mahãdu tuu robireu, tamy rarybere: —Iny mayrehe-di araaõbinanyrenykre, Wanyrỹ. ⁵⁰ Kia ijoiõ mayrehe ritare tahe Deuxu aõmysdỹỹdu wedu deòdu nohòti riorore. ⁵¹ Tahe Jesuisi rarybere: —Ixãwike. Tahe hãbu nohòti riteytenyre. ⁵² Tahe Jesuisi dirawyònyde tamyreny, Xiwe wahidỹỹdu mahãdu-ò, dohodỹỹna heto itxedu wedu-ò, matuari mahãdu-ò: —Kaiboho mayrehe-di, òhòte-di tiwaòrytenyteri jiarỹ wasiduòrysy wese. ⁵³ Jiarỹ tahe dohodỹỹna heto-ki watximyhỹ txuõ txuõlemy adeereny anaerynanymahãdenyde. Kowa-ki heka

tiwamyõlemyhÿtenyete. Kia heka bededÿÿnana rexihure. Bede luru ruru roirerimy. Tahe aõbo iritina-ki rÿireri, kia heka kÿnyikremy.

⁵⁴ Xiwena wahidÿÿdu mahãdu dinodutyhy-ò wedu-ò tiiboho Jesuisi ridyrenyrene. Pedro riheludunyre ireheriõremy. ⁵⁵ Rehemynyreu tai Pedro ixitõteenymy heõtywera-ò ronyre heto itxeredu mahãdu-wana. ⁵⁶ Pedro ratximyhÿ-ò tahe deõduõ rehemynyrene, ijadõma wahe. Pedro-di ijadõma retehemy ta rarybere: –Tii tule Jesuisi Nazareludu-wana ratximyhÿre. ⁵⁷ Tahe tii rexitxiõnyre: –Jiarÿ reeryõre aõmyboho kai tarybeteri. ⁵⁸ Ixybyle kowa ijoiõ Pedro-ò rarybera: –Inatyhymy kai ijõ mahãduõ tate. Tii inatyhytyhyrybemy rarybera: –Jiarÿ reerykõre hãbumy tarybetenyteri. ⁵⁹ Ijõ òrau tahe ijõ rarybere: –Inatyhy rare kai Jesuisi-wana ahãte, Kalileia mahãduõreki. ⁶⁰ Tahe Pedro rarybere: –Hãbu, reeryõre aõmybo tarybeteri! Tahe hãnie hãbu robura. ⁶¹ Jesuisi heka Pedro-ò retehere. Tahe Jesuisi rybe-txi Pedro tõhõti reare. Iwese Jesuisi rarybere: –Hãnie inataõmy robukre myna, kai waheludumy bedexitxiõnykre. ⁶² Pedro tahe iribi rexitareu, ixidee iky reamy rahinyre.

⁶³ Tahe hãbu mahãdu Jesuisi rihetenymy, rilahirenymyhÿre. ⁶⁴⁻⁶⁵ Tiiboho riruehetynymy rihetenymy idi ritÿÿraxinymyhÿre: –Mowe arahãtenyra. Idi tahe sõwemy idi risinymyhÿreny.

⁶⁶ Rudile tahe judeu wedu mahãdu ributunyre xiwena wahidÿÿna mahãdu-wana. Jesuisi ridyrenykemy raryberenyre dohodÿÿna mahãdu-ò. ⁶⁷ Tamy ritÿÿraxinyre: –Kai aõbo Kristu tate, Deuxu Riõretyhy. Jesuisi rarybera: –Jiarÿ heka kohemy ararybekeki, kaiboho biwatyhynyõtyhy. ⁶⁸ Adeereny arÿÿraxikeki, kaiboho biwawyõnybenyõtyhy. ⁶⁹ Kaiboho bierybenykre

Deuxu Riõre heka jiarÿ rare. Idi Waha rurunaweribi-ò aronykremy.

⁷⁰ Ibutumy tahe tamy rarybere: –Kai aõbo Deuxu Riõre tate? Tii rirawyõnyre: –Iwese kaiboho tarybetenyteri wese jiarÿ inatyhy rare. ⁷¹ Tahe tiiboho raryberenyre: –Inyõ irybe-ò ijohoke heka aõkõre, inybohole dori tuu roholarenyre.

23

¹ Kia iny ka ibutumy Jesuisi ridyrenyrene Pilato-ò, bede dinodu-ò wahe. ² Idi tahe aõbina binahakÿmy tuu raryberenyre: –Kahãbu heka bede rijeijeinyreri iõlõmy ijoi radõnykemy. Iribi iõlõ-ò õwydÿÿ rÿiõmyhÿkemy rarybere. Ihãreta Deuxu Deõdÿÿnamy raremy idi iõlõmy rexininimyhÿre. ³ Tahe Pilato rÿÿraxire Jesuisi-ò: –Inatyhywe kai Deuxu mahãdu iõlõtyhy tate? Tai tahe Jesuisi riwyõnyre: –Kai tuu tarybeteri, Wanyrÿ. ⁴ Tai tahe Pilato rarybere xiwe wahidÿÿdu mahãdu dinodu-ò, tule inysõwe mahãdu-ò: –Timyki kahãbu aõhõkÿmy wasÿdÿÿõna, aõõ bina dori riwinyõlere. ⁵ Tai ixyby idi risÿnyrenyre: –Kahãbu heka Kalileia bede-ribi bede rijeijeinymy rareri, idi Judeia bede-di tule katahe kakile tuu rotÿÿnyre. ⁶ Taita Pilato rÿÿraxire: –Tii aõbohe Kalileia mahãduõ ratxireri? ⁷ –Tii Kalileia mahãdu rare. Kia Pilato rieryreu, Herodi-ò riteõnykemy rexinohõtinyre. Tii kia dinodureki. Ihãreta Herodi Jerusalẽ hãwã-ki iu ratximyhÿ.

⁸ Herodi Jesuisi robireu heka reysare. Jesusimy robikemy riwisÿnymyhÿre sõwemy. Idi tahe tuu robireke, reõsare. Tai tahe reysare. Ini-ò roholahyymyhÿre. Tule aõwihikÿ wixira riwinykemy idi riwisÿnymyhÿre. ⁹ Idi tahe Herodi sõwemy rÿÿraximyhÿre. Jesuisi tahe rirawyõnyõhyre. ¹⁰ Aõbo xiwena wahidÿÿdu mahãdu wedu, tule bede ywina erÿdÿÿdu mahãdu sõwemy aõna aõna binamy tuu raryberenyre. ¹¹ Herodi tasoldado-wana tuu raõhõtemy idi risinymyhÿreny. Tyywihikÿ-di rirahananyrenyre. Iribi riõkesedÿÿnyre Pilato-ò. ¹² Juhuu heka Herodi Pilato õludumy widi raremyhÿ. Kia txule tahe widee rowoixirenyre.

¹³ Idi tahe Pilato tahe ibutumy xiwena wahidÿÿdu wedu, tule matuari mahãdu tule ijõ iny mahãdu ributunyre. ¹⁴ Tamyreny rarybere: –Kaiboho heka wadee tedytenyteri

bede jei jeiwidỹdumy tuu tarybetenyte tebutenyteri heka. Jiarỹ akoreny-ò retỹraxyre idi aõhe tai ibinamy rahaõhyre. ¹⁵ Tule iòlò Herodi tai ibinamy rahaõhyre. Tai diòkesedỹnyde. Tai iurenana ta aõhereki timyki irubuõna. ¹⁶ Urile raõhòtedỹkemy bede reywinyre idi ta ixinamy rakre. ¹⁷ Kiemy dori worana bedehesiu, ròtena-ribi inyõ heka ròhònymyhỹke. ¹⁸⁻¹⁹ Sõwemy iny heka rirajuare: —Aõkõre uritere ta Baraba biteònyke. Kia hãbu urile ruruke. (Baraba inyrubudỹdure. Bede jei jeidỹ-ki heka ròtena-ò ralore.) ²⁰ Tai Pilato Jesuisi òlòdỹmy riwisỹnymyhỹ tai ixyby rarybere: —Aõkõre Jesuisile ariteònykre. ²¹ Sõwemy iny ixyby raryre: —Aõkõre, itxeò-ki bitamadỹnyke! ²² Tahe Pilato tainatãõnamy narybede: —Aõherewe, aõwe tii ibinamy riwinyre. Aõheka tai ibinaõhyreri rubu-ò rawahikemy. Òhòteòle ta arawahinykre idi ariteònykre. ²³ Ihãre ta iny sõwe mahãdu ire rirajuamyhỹreny itxeò nihikỹ-ò rurukemy. Ixierya iryreny-ò roholare idi tukremy. ²⁴ Iu Pilato heka Jesuisi riwahinyre rubu-ò tumyna rexitònymyhỹreny. ²⁵ Ijõ hãbuõ ta ròtenawo-ribi riòlòdỹnyre, iixitòedỹnyre myna wahe. Tii hãbu aleerydu rare, tahe bede jei jeidỹdu tule. Iwana ta Jesuisi rawahire irybemynarenymy aõhebo rotỹnykremy.

²⁶ Tahe Jesuisi ridyreny. Ryki tahe hãbuõ iutedereny-ò nade, Simaõ inire, Sireni hãwã ludu wahe. Nohòtiòlemy ta ityre itxeò nihikỹ ritidirenyre, iherenymy idi kanakremy.

²⁷ Sõwemy ihemy nodu sõwe. Iy-ki hãwyy mahãdu Jesuisi-di robumyhỹreny. ²⁸ Tii tahe tamyreny rexiòkesemy narybede: —Jerusalẽ hãwã ludu hãwyy mahãdu! Ixirahi bobubenyke ariòre rahi tule warahi ta aõkõre. ²⁹ Tiutxumybo bexirybenybenykre: —Hãwyy bedekòby heka raritxòrenykorẽ mahãdu rare, tohokuã ritònykorẽ mahãdu tiku kuladu-di tarukikõre mahãdu. ³⁰ Tiutxumybo bexirybenybenykre hãwãlò-ò: —Watyreny bedeseke tule hãwãlò riòre-ò bexirybenybenykre: —Biwawòbenykre.

³¹ Wiji kawesemyhỹre hee itukure hãre. Timykrebõ tahe hee irubukreu.

³² Ihãre tasỹse iny inatxi hãbu òbitimy nodu aõkõ ridyreny Jesuisi-wana rurennykremy.

³³ Tahe hãwãlò riòre-ò ratitybimy ninadu-ò ritehemynyreny. Tahe tii-wana inatxi wasidu itxeò nihikỹ-ò rilamadỹnyreny. Ijõ ruruweribi-ò ijõ hyweweribi-ò. ³⁴ —Waha, idireny bexiruxetònyke rieryõhyrereny dori aõmybo rotodỹnyreri.

Tai tahe ityy wimy ritxuatxukremy dado-di rehumyhỹreny tibo iwydydukremy.

³⁵ Iny rethemy rỹimyhỹ taile wahe. Judeu wedu mahãdu tule Jesuisimy rarybere: —Tii iny sõwemy rihedỹnyre, kia aõherekibo tii rexitaõreri rubu-ribi, tii Deuxu deòdỹna rarehãre. ³⁶ Tule soldado mahãdu rarybere aõbina binahakỹlemy. Diwyde tii aõna ta iny kremy rirahòreny tami idi reare rijeny: ³⁷ —Kai inatyhymy judeu mahãdu iòlòmy atxiteri wana heka kaa bexitakre iribi. ³⁸ Itxeò ratya-ki tahe aõma timy roire tyyritidỹna.

—Kaa Heka judeu Mahãdu Iòlò Rare.

³⁹ Ijõ heka rarybereri Jesuisibire-ki roireriòle tami rarybereri: —Deuxu deòdỹna tateki, bexitake tule biwatabenyke. ⁴⁰ —Wy, Deuxu lau taberuõlemahãte aõbo tule dori iny aõhõkỹmy rokotỹnykrelemy iny roireri. ⁴¹ Lòwudu tami rarybereri: —Iny heka rurureri, aõbina binahakỹ iny riwinyre òraru-ki. Iny rurureri. Kaa hãbu rỹire tiu aõbina riwinyõhykre. ⁴² Jesuisi-ò rarybere: —Jesuisi, watxi òhòti beakre iòlòmy bonykre. ⁴³ Jesuisi tami rarybere: —Wijile heka biu-ò heka rakakre.

⁴⁴⁻⁴⁵ Txutyemy bede roronyre idi txioro txu rehehekỹ-ò bede tuu rỹire. Inataõ òramy bede rybinyre, rỹire. Heto-ki rahanaheridu urile raykare templo-ki wahe.

⁴⁶ Tahe Jesuisi rirajuare: —Waha, watyytyby adee rawahinyreri. Iu irybe rexihureu rurure. ⁴⁷ Soldado mahãdu wedu tuu robire kia aõhebo rotỹnara tuu rarybere: —Kia inatyhymy hãbu òbitityhy rare. ⁴⁸ Ibutumy iny kia robire Jesuisi rubu-ò rahinymy ròsere

rexihetenyrenenymy tabreti-ò. ⁴⁹ Ibutumy tii mahādumy ratximyhÿre iribi ireheriòremy rexiijemyhÿ.

⁵⁰⁻⁵¹ Tii judeu bedede mahāduō rare. Jyjemy inire. Tahe Kristu rubuna-ki awimy rahaōhÿÿre taijoi mahādu-ribi. Tii dori Deuxu Iòlòna riraòmyhÿre. Ihāwā Arimatea inire. ⁵² Tai ta rare ixitòedÿÿmy Pilato-ò, Jesuisi umy kidiwahinykremy. ⁵³⁻⁵⁴ Tai tahe ritare itxeò-ribi tyy ura nihikÿ-di tyy-di ritÿtetÿtenyrene. Manawabedewo-ò ritidire. Tai tiu iny rahāloonaōmyhÿre. Aōma judeu mahādu elehyna txu wahe ixiywidÿÿnatxumy txu rÿireu heka aōma worana bedehesi txu. ⁵⁵ Hāwyy mahādu Kalileia-ribi Jesuisi-wana. Tiiboho doide Jyje-wana Jesuisi hāloo-ò itxeremy. ⁵⁶ Tahe timybo roimyhÿ riòtudunyrenyrene. Dòòsedenyde iribi aderòna lÿnyrene ywidÿÿmy iumy tÿnyrenamy.

Kia rexielahynyrenyrene sabado txu bedede ywidÿÿna myna-di.

24

¹ Juhu txu semana bededÿÿnanau txuu deadeu hāwyy roire wabede-ò. Tiiboho riwyyre lÿnyrena. ²⁻³ Rehemynyrenyrene, mana nihikÿ tahe ijò-ribi ratamy rÿire. Tahe ralòrenyrene, Jesuisiumy ihoōhyyre. ⁴ Wabede-ò rirònyrenyrene, robirenyrene inatxi hābu. Ityy urahakÿmy rononymhÿre tai. ⁵ Tahe tiiboho bedede riòtiinyrenyrene idi tabrebu-di suò reserenyrene. ÿjyō tamyreny rarybere: ⁶ –Iny irumy kaiboho teijeteri kaki wabede-ki aōbo? Tii kaki ratxireri. Tii rexixara rubu-ribi adeereny rarybere wese Kalileia bedede-ki: ⁷ –Inyō riwawahinykre inybina-ò Deuxu Riòre Hābutyhyhykÿ. Itxeòtyre-ki arÿikre tai arurukre. Inataō txu-di tahe rubu-ribi arexixakre. ⁸ Tahe hāwyy irybe-di rōhòtinyrenyrene. ⁹ Wabede-ribi raijaranyrenyrene Jesuisi erydÿÿna mahādu-ò ijyymy. ¹⁰ Kia tiibohore: –Marie Madalena, Joana, Marie Txiause. Ijō hāwyy tule tii-wana roirenyrene. ¹¹ Iu tamy relyyrene, rityhynyōlerenyrene. ¹² Pedro tahe rÿimy reare idi raijaranyrene wabede-ò. Urile tykylemy robire tahe dòòsede, rexiòtiinyrene.

¹³ Itxuleu ta iny inatxi hābu Jesuisi tyhydÿÿdu mahādu tahe roirenyrene Emau hāwā-ò. Jerusalē hāwā-ribi txibo 10 km wese irehere. ¹⁴ Ibutumy aōhebo rotÿÿnyramy wiko relyymy ròimyhÿre. ¹⁵ Iuleta Jesuisi tamyreny dehemynyde idi tiiboho-wana roire. ¹⁶ Tiiboho tuu robirehāre timykibo rierykōhykyrenyrene. ¹⁷ Tahe Jesuisi ròtÿÿraxire: –Aōmywe widee tarybetenyteri. ¹⁸ Iijōreny Klopamy nidu narybede: –Kai sohojilewe Jerusalē-ki aōhebo bedede rÿira teerykōte. ¹⁹ Tii dotÿÿraxide: –Aōherabo ta. Tiiboho tuu relyyre: –Jesuisi Nazare ludu kie. Tii Deuxumy rybedu nihikÿ heka rare, Deuxu-ò dori ibutu iny-ò heka rybe-ki aōni heka aōmywidÿÿ-ki heka ihÿÿna rare. ²⁰ Waxiwenareny wahidÿÿdu wedu tahe wadinodureny itxeò nihikÿ-ò rurukremy riwahinyrenyrene. ²¹ Tule judeu mahādu tarasadukresÿna raholarenyrene. Ihāreta tukòlemyta inataō txumy rubu-ki bedede idi rÿira. ²² Bederarasò-di waijoireny hāwyyō ihāloo-ò roire. ²³ Tai itxi rekoaōhyyre. Dòòsedenydeki tahe ÿjumy riki robirenyremy delyydenyde. Tii Jesuisi rubu-ribi rexixamy tamyreny rarybere riki. ²⁴ Waijoirenyō tule ihāloo-ò roirenyrene. Inatyhy rikihe rare. Urileta riki Jesuisimy robiòrenyrene. ²⁵ Tahe Jesuisi tyhy Klopaboho-ò narybede: –Aōherewexe Deuxu Rybedu mahādu rybe awo-ki teximytentyteri tetyhynykōtenyteriki wahe. ²⁶ Kialemy dori Kristu dori aōna aōnamy rotÿÿnykremy tai Deuxu riwowydnykremy. ²⁷ Tahe Jesuisi rexidelenyrene aōbo rybe ritina roiremy. Moisesi ryberiti juhuumy ritÿÿnynyrene. Timybo Deuxu rybe ritidÿÿdu raremy. Tiiemy heka iximyhÿyle rarybere. ²⁸ Ibutumy tamy relyyhyrene ramyhÿrehÿy tahe ritehemyny Emau hāwā-ò, tai inatxi hābu rarikreò wahe. Tahe Jesuisi rarybere: –Aōkō arexinoranykre. ²⁹ Tai ta tamy ihārele rarybemyhÿre: –Txioinihe bodonyke kakile. Aōma bedede ratxinyra ratxioronytyhyra. Taile tiiboho-wana rare ihetoreny-ò. ³⁰ Rorukurenyrene riroxirenykremy. Tahe Jesuisi orotxu rimyre rexitòenyrene Deuxu-ò. Tahe orotxu riororiorore imynareny. ³¹ Iu tahe aōwesele rierymy reare Jesuisi. Tai

iruereny raraymy rieryrenyre. Tahe aõwesele iõmy iribi reny reare. ³² Tai widee raryberenyre kiamy. Iu tii Ryberitimy inydeereny rydi relyyreu, urile wawo ra-tooteemy. Kai tahe. Ijõ diwyõnyde: –Kohe jiarỹ tulere. ³³ Iribi tahe ritamanyrenyre. Diòòsedenyde ixyby Jerusalẽ hãwã-ò. Tiu waòsohoji reurò erydỹỹna itxi rekoarenyre. Tai tiiboho narybedenyde: ³⁴ Inynrỹrenyhe rexixara. Pedro heka tuu robira: ³⁵ – Jiarỹboho tulerenyra wawanale ròirenyra rydi. Tule wadeereny orotxu riyreyrenyra. Taile reeryrenyre.

³⁶ Iu kiamy relymyhỹrele, Jesuisi dehemynymy deade ityareny-txi. Riryberenyre ibutumy: –Ywina heka akirenyke! ³⁷ Ibutumy ruberurenyre ilau. Urile raresỹny tamy raholarenyre. ³⁸ Jesuisi rarybere: –Aõhebo taberutenyteri. Breburenỹõmyke hewa biwatyhynybenyke. ³⁹ Jiarỹle ratxireri. Wadebò-di bedetehebedenyke, wawa-ò tule. Jiarỹ karare wadee inihe bideribedeny. Jiarỹ uni aõkõ watxireri. Uní dori idedire aõkõ wawese aõkõre bedetehebedeny inihe. ⁴⁰ Tai tahe tebò wotõ mona, tawa wotõmona, riteòsinyre tamyreny. ⁴¹ Ihãrele tahe rityhynyrenyõre, ibedesamy bede riòtiinymyhỹreny. Jesuisi tahe rexitòenyre tamyreny aõ rirỹsỹkemy. ⁴² Tamy riwahinyrenyre utura wòsi deyreõ. ⁴³ Rirasỹre ikorenyòle.

⁴⁴ Idi tamyreny rarybere: –Aõma wawanale ratximahãre, õhõtirenny itxi reara. Aõma wawana atximahãtenyete juhúu. Ibutumy heka adeereny retỹnynymy rarybere aõmybo wamy rybe roimyhỹremy. Ibutumy heka Moisesi rybedu ritidỹỹnaki iritina-ki roimyhỹre. Wiuna tule wamy riritinyre. ⁴⁵ Tai tahe ritỹnynyre òbitimy irakyreny riraynyre. ⁴⁶ Ihetxiu rybe wãhã aõma Deuxu Deòdỹỹna rurukre heka aõhõkỹmy rotỹỹnykremy. Ruru-ribi inataõ txu-di rexixakremy bede roire. ⁴⁷ Kaa rybe wihikỹ ritidỹỹna heka kaa Jerusalẽ bede-ki robỹtỹkre ihãreta ibutumy iny iny kõkõmy bede bedemy robỹtỹkre. Kiamy heka ibutumy inydee marybebenykre. Iny riwatyhynymy rỹirakre heka ibutumy iòraru-ribi ariixãwididỹỹnyke. ⁴⁸ Tule terytenyteri ibutumy aõhebo rotỹỹnykremy. ⁴⁹ Tahe adee ariwahinykre iwese Deuxu rarybere wesemy heka adee ariwahinykre. Kaki hewa matxibenykre hãwã-ki. Tahe kanakre heka adee ruruõ biu-ribi. Iribi tahe bòhònykre karibi.

⁵⁰ Iribi tahe Jesuisi ridyrenyre Betỹniary-ò. Tai tahe rilàhànanyrenyre tuu tamy rexitònyrenyre ibutumy tamyreny. Tamy rexitòenyreu heka ilàhànany tamy rexitòenyre biutxile ire rexidymy ramyhỹre ryanany ramyhỹre. ⁵¹ Iu rilàhànanyreny, biu-ò rare. ⁵² Tamy rexitòenyra aõma làhànany, wowodynamy rexitòenymyhỹre Deuxu-ò. Tai riwowodynamyhỹreny. Teysa-di diòkesedenyde Jerusalẽ-ò ixyby. ⁵³ Tai tahe Deuxu dohodỹỹna heto-ki ixyby ixyby rowowodynamyhỹrenyre.

Joaõ

Deuxu Rybe Wihikỹ Tỹmyra, Joaõ Tyyritidỹỹdu

¹⁻² Ibutu aõna aõnakõu, Jesuisi rarehyymy raremyhỹ. Tii rybehyymy raninira. Tii Deuxu-wana ihỹre. Ihãre tahe tii Deuxule rare. ³ Tii ibutuhukỹlemy riwinyre. Tiiõhyykeki tahe, aõ releõtyhy.

⁴ Umytuedeõna wahidỹỹdu tii ihỹre kia-di iny mahãdu rayky ritoosõnymyhỹre ritỹnynymyhỹre wahe. Kia loosõna heka bede luru ludu loosõna rare. ⁵ Bede luru tỹnyna loosõna rare. Loosõna rõtamyhỹre, bede luru tahe rònodỹỹmyhỹre.

⁶ Deuxu teòduõ diteõnyde, Joaõ inire. ⁷ Tii loosõnamy rarybekremy nade. Kia rybe-di roholamyhỹreki, ibutumy iny rityhynyrenykremy. ⁸ Joaõ loosõna aõkõ rare. Urile tuu rarybekemy nade.

⁹ Jesuisile loosõnatyhy rare. Tii bede-ò nadeu, ibutumy iny rayky ritoosõnyre. ¹⁰ Tii bede-ki raremyhỹ, bede widỹỹdu rare, ihãre tahe iny rieryõhyyre mobo tii ihỹre. ¹¹ Tasỹ mahãdu-ò dehemynyde, judeu mahãdu-ò wahe. Ihãre tahe ridyõhyyre, rityhynyõhyyre urile teramy reare. ¹² Iu inyõ Jesuisi rityhynymy ridyreu. Deuxu riõreõlemy risỹdỹỹnyre inimy rityhynyreki. Kia-ò tahe ruru tamy riwahinyre. ¹³ Kia ityhydỹỹdu tahe Deuxu-deewilemy tule iriõreõmy roirekemy. Hãlubu-ribi aõkõ ratybienyre, urariribike aõkõ, hãbudeewike aõkõ. Deuxudeewilemy iny ihỹmyhỹrenyre.

¹⁴ Rybe tahe umyõ rimyre, demy rexiijenyre, inyyreny-ki rasỹnymyhỹre. Tii tỹxihikỹlemy Deuxu loosõna-di ratximyhỹre, ruxetõena-di inatyhyna-di nade. Inyboho tuu robirenyre. Deuxu Riõre delamy ratximyhỹre, sohojihyyre. ¹⁵ Joaõ Jesuisimy rarybere kia wese: –Kiamy heka adeereny rarybere. Tii wahewomy kanakre heka waratyre awityhyre. Tii dori wako-ki rarehyymyhỹ waribi juhuutyhy wahe. ¹⁶ Inyboho dori sõwemy ruxetõena iribi ritarenyre. Luuna sõwetyhymy tawo-ribi Jesuisi inydeereny diwahinyde. ¹⁷ Deuxu bede ywina tahe Moisesi òraru-ki nade inydeereny. Ruxetõenamy tahe inatyhyna Jesuisi Kristu òraru-ki nade. ¹⁸ Inyõ heka tiu Deuxumy robiõtyhy. Deuxuriõre delale heka itỹnydỹỹdu rare. Tuunatyhy-di taãxiõti-ki rimyre. Tiile iny-ò Deuxu ditỹnynyde.

¹⁹ Judeu mahãdu Jerusalẽ-ribi xiwena wahidỹỹdu mahãduõ diteõnyde Joaõ dỹỹraxidỹỹmy. Levita mahãduõ tule diteõnyde. Tahe roirenyre ritỹỹraxinykemy mobo tii raremy. ²⁰ Tahe Joaõ-ò rỹỹraxirenyre aõhereriwe mobo atxiteri. Joaõ dirawyõnyde inatyhymy rexitxiõnyreri: –Jiarỹ Kristu Deuxu deòdỹỹna aõkõ jiarỹ rare. ²¹ Tai tahe ixityre tamy rarybere: –Mobo tahe atxiteri, Elia aõbo. Aõkõre, Joaõ rarybere. Tahe Deuxu dee rybedu atxiteri inyboho riraõrenyneriõ wahe? Joaõ rarybere aõkõremy. ²² Tamy tahe ixityre raryberenyre: –Wakoreny bedelyyke mobo atxiterimy. Tai iny deòdỹỹdu mahãdu-ò arelyyrenykre. Aõmybo iximy manarybeke? ²³ Tahe Joaõ rarybere: –Jiarỹ Isaia Deuxumy rybedu wesele adeereny ararybekre. Jiarỹ rybeterenaduõ jiarỹ rare. Jiarỹ bederahy-ki iny-ò rarywãhã.

Inynyrỹ-ò ryõ biõbitinyke.

²⁴ Fariseu mahãdu-ribi kia mahãdu roirenyre. ²⁵ Tai tamy rarybere: –Kai Kristu aõbo tate? –Aõkõre. Elia aõbo? –Aõkõre. Deuxu dee rybedu aõbo? –Aõkõre. –Aõhereki tahaka iny teratysebenyteri? ²⁶ Joaõ dirawyõnyde: –Jiarỹ bedi iny reratysebenyneri. Inyõ tahe ayrenykile ratxireri. Tii tahe teeryõmahãtenyte. ²⁷ Tii wahewo-ribi kanakre. Jiarỹ raixỹrumy watzireri iwataana ese-ki, tii waratyrereki. ²⁸ Kia ibutumy aõhebo rotỹỹnyre Betỹnia hãwã bede-ki. Jordaõ bero kowa weribi ijà-ki ihỹre. Tai iule Joaõ iny riratysybenymyhỹre.

²⁹ Txubiòwau tahe Jesuisi Joaõ-ò kedehemynykemy nade. Tahe rarybere: –Beteheke, kowa Deuxu budoeni naderi. Tii òraru-ribi iny ritakremynade. ³⁰ Tuu jiarỹ rarybereu, inyò wahewomy kanakre. Tii waratyre awityhy rare. Tii dori wako-ki rarehyymyhy waribi juhuure. Kia rarybereu tule jiarỹ tuurarybemahã. ³¹ Reeryõre heka tii, ihãre tahe anade tii aritỹnykemy judeu mahãdu-ò. Tai tahe anade iny bedi reratysebenymahãremy. ³² Tahe Joaõ tamyreny relyyre: –Jiarỹ Deuxu Tyytybytyhymy rabire tamy dobehede-ò. Bòtòe wesemy ityre-ò desede. ³³ Deuxu riwateònyre bedi iny ariratysebenykemy. Tahe riwateònyreu tahe wadee rarybere: –Aõmy kai bobikre? Deuxu Tyytybytyhy ronony resekele inyòtyre-ò. Tii sohojile tahe Deuxu Tyytybytyhy-di iny riratysebenykre. ³⁴ Jiarỹ tuu rabire, tai tahe reeryre, tule taheka relyywãhãre, tii inatyhymy Deuxu Riòre raremy.

³⁵ Itxubiòwau tahe Joaõ taerydỹna inatxiò-wana raremyhỹ. ³⁶ Tahe Jesuisi nadeò tuu robire. Tahe tamahãdu-ò rarybere: –Kowa tahe Deuxu Budoeni naderi. ³⁷ Kia rybe-ò tiiboho roholareu, tahe ròirenyre Jesuisi riheludunyrenykemy. ³⁸ Jesuisi tahe tuu robire ihemy roirerimy. Tahe tamyreny rarybere: –Aõbo teijetenyteri. Tahe dirawyònyde: –Rabi (kia rybe tahe irybereny-ki, erydỹdu rare), titxibo kai tasỹnymahãte. ³⁹ Jesuisi rirawyònyre: –Bòdòibedenyke betehebennykemy. Tahe tii-wana ròirenyre, tamy reteherenyre. Tahe txioromy tii-wana ihỹmyhỹ. ⁴⁰ Joaõ rybe-ò ijohonaduõ, Jesuisi helududỹduõ, Andre rare. Tii Simaõ Pedro seriòre rare. ⁴¹ Andre tahe taseriòre Simaõ aõwesele rioryre. Tahe tamy rarybere: –Mesia-ki inyboho rahamy ratximyhyreny. (Ka rybe, Mesia, heka. Kristumy rare, Deuxu deòdỹna rare.) ⁴² Tahe Andre Jesuisi-ò Simaõ didyde. Jesuisi Simaõ-ò retehere urihimyò idi tamy rarybere: –Kai Simaõ tate, Joaõ riòrere. Iribi tahe ani Sefamy rarekre (Kani heka Pedro rare.)

⁴³ Itxubiòwau Jesuisi Kalileia-ò rakremy ixi-di röhòtinyre. Tahe Filipi riijere. Tamy rarybere: –Wahemy manakekõ aõbo. ⁴⁴ (Filipi tahe Besaida hãwã luduõ rare Pedro, Andre-wana ihãwãluduõle rare.) ⁴⁵ Filipi tahe Natanaeli witxi reare. Tamy rarybere: –Moisesi bede ywina tyriti-ki inyòmny rarybere: –Tule Deuxu dee rybedu tyriti-ki rarybere. Taile rahare. Jesuisi ihỹre. Nazare hãwã luduõ rare. Jyje riòre rare. ⁴⁶ Tahe Natanaeli ritỹraxyre: –Aõwihikỹ aõkãbo Nazare hãwã-ribi kadòhònykre. Filipi rirawyònyre: –Manake betehekemy. ⁴⁷ Jesuisi Natanaelimy robire naderimy tahe tuu rarybere: –Kowa judeu mahãduõ inatyhy rare. Tii hãbu òbiti rare. ⁴⁸ Tahe Natanaeli rarybere: –Timykibo tiwaeryteri. Jesuisi rirawyònyre: –Figueira òra-ki tanyteò, umy rabire. Filipi aõrysmy raõreule, umy rabire. ⁴⁹ Natanaeli rimasajuamy rirawyònyre: –Kai Deuxu Riòre tate Inyerydỹdu tate. Kai judeu mahãdu Iòlò tate. ⁵⁰ Jiarỹ adee rarybera: –Figueiraòra-ki umy rabireki. Kiakile aõbo, tiwatyhynyteri. Iratyre aõna aõna wiwihikỹ adee ariteòsinykre. ⁵¹ Inatyhytyhymy adee araybekre: –Biuwetyy riranykre. Jiarỹ biuloosõna hãbu jiarỹ rare. Ýjuboho Deuxu-ribi wadee doideò kai bobikre. Idi waribi roireò bobikre.

2

¹ Inataõ txu-di tỹmyra herina txumy reare. Kana hãwã-ki Kalileia bede-ki. Jesuisise tai ratximyhyre. ² Jesuisi tule ritobinyre tamy rakremy taerydỹna mahãdu-wana. ³ Lisinaube tya-ki vỹi mona ituere. Tai Jesuisise Jesuisi-ò rarybere: –Vỹi mona ituere, imona kõre. ⁴ Jesuisi rarybere: –Nadi, aõhebo arotỹnykre. Aõka wawidỹkõna wabededỹnanamy aõkõka bede rỹireri. ⁵ Tahe Jesuisise deòdu mahãdu-ò rarybere: –Anowidỹkỹmy adekereny tiki rarybekeki, ibutumy biwinybenyke. ⁶ Debòsohoji reurò mana butxi nihikỹ tai rỹimyhỹ judeu mahãdu ibe-di brebu òraru-ki aõna aõna risuhòmnyhyre worana bedehesinau. Mana butxi sohoji sohoji 80 urihixina ratyre rimyre. ⁷ Jesuisi tamyreny rarybere: –Ibutumy bedi bitỹxinybenyke. Tahe ibutumy ijã ratyre ritỹxinyreny. ⁸ Katahe iribi bitake. Worana bedehesi wedu-ò biwybenyke imona. Tahe riwyyreny. ⁹ Kia bee heka Jesuisi riwitxiranyre vỹi monamy. Tahe iwedu

riurihire, rieryõre tiribibo nade. Deòdu tahe rieryre juhoo bee rare. Tahe iwedu rarybere weryrybò heridu-ò: ¹⁰ –Katahe awityhyre. Kai ijõ-ribi iwitxiratyhymy tewinyteri. Ijõ iny heka awityhy iko-ò ritxiwimyhỹ. Ithewomy tahe awiriõre ritxiwimyhỹre. Kai tahe awityhy ikonana-ò teyrubunyta. ¹¹ Katahe aõna aõna wiwihikỹ iny itxerenamy juhu ludu rare. Kana hãwã-ki Kalileia bedeki ihỹre. Tii tarurutere riteòsinymyhỹre taerydỹõna mahãdu-ò. Tai ierydỹõna mahãdu rityhynyre.

¹² Iribi tahe Kafanaõ hãwã-ò Jesuisi dobehede tadi, taseriõre, taerydỹõna mahãdu tii-wana roirenyre. Ijõtsumy tahe tai bedeki tỹnyra rỹira.

¹³ Pascoa worana bedehesi iòhòmy rỹireu, Jerusalẽ rotuore kia tahe judeu mahãdu worana bedehesina rare. ¹⁴ Tai Jesuisi Deuxu dohodỹõna hetowo-ò ralore. Tahe iwo-ki itxi reare sòwemy aõna aõna-di rohonyreriò, broreni-di ijohodu-txi, budoeni-di ijohodu-txi, bòtòe-di ijohodu-txi, tule nieru witxira witxira wibydyõdu mahãdu-txi reare tai ronymyhỹki. ¹⁵ Jesuisi reroti awaru hãtena wesemy riwinyre. Idi tahe dohodỹõna hetowo-ribi ibutumy riòlòdỹõre, budoeni, broreni-wana, tahe nieru wibydyõdu mahãdu oworubesedyõ-di Jesuisi rehure, tai nieru rejuxunyre. ¹⁶ Tahe rare bòtòe-di ijohodu-ò. Tamy rarybere: –Biòlòdỹõnyke wa. Waha heto dori aõ-di ijohona aõkò rare. ¹⁷ Tahe Jesuisi erydỹõna mahãdu tòhòti-txi reare aõbo Deuxu Tyyriti-ki roiretxi:

–Waha heto yrubudyõna-ki dori riwasamyhỹre. Ariyrubunykyre dori watxireri, tai riwasareri.

¹⁸ Judeu mahãdu Jesuisi-ò rỹõraxire: –Aõherekibo kai teòlòdỹõnyteri. Mobo he arateranyreri tuu biwinykyre. ¹⁹ Tahe Jesuisi rirawyònyre: –Deuxusỹ-di behuke tahe inatã txi-di aditamadyõnykyre. ²⁰ Tahe judeu mahãdu rarybere: –Ka heto 46 beòra-di relere, timykibo kai inatã txi-di biwinykyre. ²¹ Jesuisi tahe Deuxusỹmy taumylemy rarybere. ²² Iribi tahe iu rubu-ribi iixixana-txi tòhòtirenny reare, kia tuu rarybere-txi. Tai heka iritina rityhynyre, tule Jesuisi rybe rityhynyre.

²³ Jerusalẽ-ki Jesuisi Pascoa worana bedehesidyõna riwyyre. Aõna aõna wiwihikỹ inyy-ki ritxienyry riwinyre. Tai sòwemy iny inityhy rityhynyre. ²⁴ Jesuisi tahe urihimyoòe iny rityhynyre. ²⁵ Tii dori ibutumy iny rayky rierymyhỹre. Inyò timy iny raremy tiu tamy aõna relyyòtyhy tii ibutumy aõerydu rareki.

3

¹ Nikodema fariseu mahãduõ rare. Tii judeu mahãdu weduõ rare. ² Tii rudimy Jesuisi roramy rara. Tahe tamy rarybere: –Wanyrỹ, reeryrennyre kai Deuxu-ribi erydỹõdu tate. Inyò Deuxu-diòkeki tii aõ wiwihikỹ riwinyòtyhy. Iwese aõ wiwihikỹ kai tewinyte wese. ³ Tahe Jesuisi rirawyònyre: –Inatyhytyhymy adee ararybekre: –Inyò ixityre reakòkeki, tiu Deuxu Òlònasỹmy robiòtyhy.

⁴ Nikodema rỹõraxire: –Timykibo matuari ixityre reakemy. Timyrabo, ixyby tadiwo-ò iny ralòkeki aõbo ixyby iny raumynyke. ⁵ Tahe Jesuisi rirawyònyre. Inatyhytyhymy rarybere. Inyò bera-ribi ratybienyòkeki Deuxu Tyytybytyhy-ribi ratybienyòkeki, tiu ralòòtyhy Deuxu Òlòna-ò. ⁶ Deribi tybie heka dee rare. Deuxu Tyytybytyhy-ribi tybie tasỹ tyytyby rare. ⁷ Idi wanaòtaõmy aõmybo rarybereridi ixityre ijiranamy. ⁸ Tiò tiò yhy ribonymyhỹre: –Iwodỹõ taholate, tahe tiribibo namyhỹde teeryõmahãte tiòhe ramyhỹre teeryòte, kia wesele iny Deuxu Tyytybytyhy-ribi tybie iny rỹire. ⁹ Tahe Nikodema rỹõraxire: –Timyrebohe kia ratxike. ¹⁰ Jesuisi dirawyònyde: –Kai judeu bedeki erysydyõdu tate ihãrele teeryòte aõbo. ¹¹ Inatyhytyhymy adee rarybere aõmybo reeryre, aõmybo rabire. Ihãrele tahe kia tetyhynyòte. ¹² Bedeki aõmydyõnanamy rarybere tahe tetyhynyòte. Timybo bityhynyke biu aõmydyõnanamy ararybekkeki. ¹³ Iny sohojile biu-ò raòwònyre, Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ rare. Tiile iribi juhu dobehede. (Tiile isỹre. Taile isỹ roire.) ¹⁴ Iwese Moisesi bederahy-ki womati hemylala ritamadỹõnyre wese, Kiawesele jiarỹ,

Deuxu Riõre Hãbutyhyhykỹ, wadi kidiwatamadỹnykre. ¹⁵ Tahe inyõ wadi rityhynykeki, umytuedeõna tuu ritamy rỹihyy rakre.

¹⁶ Deuxu Riõre sohojihyyle rare. Deuxu bede ludu mahãdu ibutumy iluutyhyre. Tai tahe tariõre diteõnyde iny rityhynykre. Inyõ tii rityhynyre-wana, umytueõnahakỹ ritakre. Tii ruruõtyhy rubu bina bede-ò. ¹⁷ Deuxu taRiõre bede-ò diteõnyde bede iny mahãdu tarasadumy rarekemy. Aõ iny ywisidỹna-ò rirutykemy aõkõ. ¹⁸ Inyõ rityhynymyhỹreki, tii ywisidỹdu idi rehuõtyhy. Iny rityhynyõmyhỹreki tiihe aõhõkỹmy dỹnana-txi riteõnykre. Deuxu idi ratximyhỹre, tii dori Jesuisi rityhynyõhyymyhỹre, Deuxu Riõre dela wahe. ¹⁹ Ibinatyhymy iny aõmydỹnana bede bedemy rỹira, tai bede luru-ki rira tamy awira. Tuu loosõna nadeu, tamy ibinare. Tai tahe Deuxu riteõnykemy idi ratximyhỹre. ²⁰ Inyõ aõbinahakỹ rotỹnymyhỹre, loosõna dera heka tuu rỹira; loosõna-ò rehemynyõtyhy, rehemynyre-wana, iny taaõbina bina rierymyhỹre. ²¹ Iny tahe awiwi-hikỹle rotỹnymyhỹre-wana tii tahe loosõna-ò rehemynykre rỹira, taaõmydỹnana dori Deuxudeewimy ririmyhỹre, ibutu iny rierykre ririre.

²² Iribi tahe Jesuisi taerydỹna mahãdu-wana Judeia bede-ò ròirenyre. Tai heka bededỹnanaõ riwyre. Tiiboho iny ityhydỹdu mahãduõ tai riratysebenyrenyrene. ²³ Joaõ iribi iõhõmy ratxireri. Iny riratysebenymyhỹre. Tii Eno hãwã-ki Salí hãwã-ribi iõhõmy roire. Tai riratysebenyrene sõwemy bee tai roimyhỹreki. Sõwemy iny tamy ratysebenymy rare. ²⁴ (Joaõ iu rotenamy ralõõlemy ratximyhỹ.) ²⁵ Judeu mahãduõ, Joaõ erydỹna mahãdu-wana rybetere txiõdỹna ròhõnyra, bede ywina õbiti aõmydỹnanamy wahe. ²⁶ Tahe Joaõ erydỹna Joaõ-ò doidenyde rarybekremy: –Waerydỹdurenny. Kai hãbumy telymy tatemahã, kia Jordaõ kanawe-ribi ijã-ki umy-wana raremyhỹ, tii ròratysebenyrenyrene. Sõwemy iny tamy wirotyre. ²⁷ Tahe Joaõ tamy rarybere: –Kia wadee awire aõ aõkõ iny ritamyhỹre, biu-ribi kanakakile tahe iny aõ ritake. ²⁸ Jiarỹ heka Jesuisi nonanamy ijyymy diwateõnyde wahewo-ribi kanakremy. Jiarỹ tii aõkõ rare. Tii tahe Kristu tyhy rare. Jiarỹ kiamy juhoo rarybewãhãre: –Kia tahe teerytenynte. ²⁹ Inatyhymy tahe hãbumy heridu wesemy Jesuisi rare. Ibutumy iny tuu robikemy tamy wirotyre. Ibiõwa weselemy jiarỹ rare. Tahe irybe-ò raholareu, reysamy rarewãhã. ³⁰ Tai wadee awire iny tii rieryreki, waribi tahe nohõti rosakemy idi watxiwãhãre.

³¹ Tii biujuxahakỹ-ribi nadeki ibutu ratyremy ratximyhỹre. Bede-ribi jiarỹ anadeki, tahe bede ludu jiarỹ rare, bede aõmydỹnanamy rarybewãhãre. ³² Tii rarybere aõmybo roholare, robire, tahe ijõ iny rityhynyõhyre irybe. ³³ Inyõ tahe rityhynykeki, tii tule ijõ-ò rarybere, Deuxu inatyhy rare wahe. ³⁴ Deuxu deõdỹna heka irybelemy rarybere Deuxu dori Tatytybytyhy ibutumy tamy diwahinyde. ³⁵ Tyby taRiõre luure, tai tahe ibutu aõmydỹnana ywisidỹmy tamy diwahinymy diteõnyde. ³⁶ Iny Jesuisi rityhynymyhỹreki, umytuedeõnahakỹ-di iny rỹira. Inyõ tamy ratxiõkeki, tiu umytuedeõna robiõtyhy, Deuxu ykarana dori tii-wana ratximyhỹre.

4

¹⁻⁴ Inyõ fariseu mahãdu-ò rarybere: –Jesuisi Joaõ-ribi iny sõwemy diratysebenymyhỹde. Sõwemy iny ritamyhỹre ierydỹmy. Tahe Jesuisi aõkõ ròratysebedỹmyhỹre, ierydỹnale tahe riratysebenymyhỹre. Iu Jesuisi kiamy rieryreu tahe, Judeia-ribi rexitare. Roirenyre Kalileia bede-ò ritehemynykre. Roirenyreu tahe Samaria bededihyyle riõhõrenyrene. ⁵ Samaria bede hãwãõ-ò tahe ritehemynyrene. Sika inire. Ijaõ riõresu-ribi iõhõmy ròira, tariõre Jyje-ò riwahinyrene wahe. Ijaõ behãloo tai rỹimyhỹ. ⁶ Txutyeyu tahe Jesuisi elerihynymy rononymhỹ tatilemy nadeki berysyna werora-ki. ⁷ Tahe Samaria mahãdu hãwyyõ dobehede beixemy. Jesuisi tamy rarybere: –Beõ inihe wadee bidiõke. ⁸ Jesuisi erydỹna mahãdu tahe juhoo roirenyrene hãwã-ò rỹsỹna itxemy. Tai Jesuisi riraõmy rononymhỹ. ⁹ Tahe hãwyy rarybere: –Kai judeu mahãdu tate, jikarỹ samaria mahãdu rare. Anoherekibo wadeke textiõnyteri

bemomomy. (Judeu mahãdu Samaria mahãdu-wana wiymy reaõhyymyhÿre. Widi òludu wesemy rare.) ¹⁰ Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Kai heka teeryõhyyteri mobo jiarÿ rare wahe. Tule, Deuxu wahisidÿÿna teeryòte. Tiwaeryteriwana kai bedexitòenyke, tahe bee irumy ihÿre adee ariwahinyke. ¹¹ Hãwyy rarybere: —Wahÿ, timybo bee irumy ihÿre wadeke kanakre. Kai ahynakõre, hãloko heka behekÿre bee irehere. Timybo bee iru kumy-wana ratxireri. ¹² Kai anobohe inytyby Ijaò ratyrere. Tiki heka behãloko wedu juhuku rare; idi riwahinyre inydekereny. Iribile iritxiòre riõmyhÿre tiki-wana, ibroreni riõmyhÿre. ¹³ Jesuisi tahe tarybetyhy-di rarybere: —Inyõ kahãloobemy riõkeki, ixityre bemomomy ruruke. ¹⁴ Jiarÿ bee ariwahinyke. Inyõ tahe kiabemy riõke-wana, tiu bemy tamy umytuedeõnahakÿ riwahinyhyymyhÿre. ¹⁵ Tahe hãwyy rarybere: —Wahÿ bee tuedekõdu ikuny tuu kariõke. Tai kakò kanakõtyhy berysomy. ¹⁶ Tahe Jesuisi rarybere: —Maa hÿny, ahãbu biòryke, tahe manake. ¹⁷ Hãwyy dirawyònyde: —Anokõre, wahãbukõre. Jesuisi rarybere: —Inatyhymy tarybeteri ahãbuõremy. ¹⁸ Kai heka iruyre ahãbu tate. Wijina tahe ahãbu aõkõ rare atÿhibiòwale wahe. Kia tahe inatyhymy tarybeteri. ¹⁹ Wahÿ, wiji tahe arakeryra, kai Deuxu rybeduõ tate. ²⁰ Wahareny Deuxumy reàlãmehÿre kahãwãlò-ki. Amahãdu anokõ, tamy tahe Jerusalẽ Deuxu deàlãna rare. ²¹ Tahe Jesuisi rarybere: —Lerÿ, warybe bityhinyke. Kanakre itxu kahãwãlò-ki aõkõ, Jerusalẽ-ki aõkõ Waha Deuxu deàlãna rarekre. ²² Kaiboho aõmybo tealãte teeryòtenyete. Jiarÿboho tahe aõmybo reàlare, reeryrenyete, tarasana dori judeu mahãdu-ribi nade. ²³ Kia bededÿÿnanamy reara. Inyõ Waha Deuxu àlãnamy ratximyhÿreki Deuxu Tyytybytyhy-di, inatyhyna-di reàlãmehÿre. Tuu deàlãna mahãdu Deuxu rijemyhÿre. ²⁴ Deuxu Tyytyby rare: —Tai tahe tudealãnadu tatytyby-ki inatyhyna-ki tuu reàlãmehÿre. ²⁵ Kia tahe jikarÿ rekeryre, Mesia kanakre, Deuxu dekòdÿkÿnamy wahe, Kristu inire. Tiki kanakreku wahe, ibutumy inydekereny anona anonamy relykykre. ²⁶ Jesuisi rarybere: —Jiarÿ tahe tiire, umy-wana wiji rarybereri wahe.

²⁷ Tahe Jesuisi erydÿÿna mahãdu rehemynyre. Hãwyy-wana rarybereriki tahe ribedeòtiidÿÿnyrenyete. Tahe inyõ tamy rÿÿraxiòhyre. Aõmybo tamy rÿÿraxire, ada aõherekibo tamy rarybereriki. ²⁸ Iu tahe hãwyy tabutxi ririre, hãwã-ò rara. Tahe tahãwã mahãdu-ò rarybere: ²⁹ —Bodoibedenyete wahemy. Betehebenyemy hãbu-kò. Tiki wakoku relykyre ibutumy anohebo ratÿkÿnymahãremy. Tiki kòsana Kristu ratxireri. Deuxu dekòdÿkÿna rare. ³⁰ Hãwã-ribi roirenyete Jesuisi-ò. ³¹ Iu hãwyy hãwã-ki rareamyhÿreu, tahe ierydÿÿna Jesuisi-ò rarybere: —Iny erydÿÿdureny rÿsÿnaõ birÿsÿke. ³² Tahe Jesuisi rarybere: —Warÿsÿnadire wahe. Kaiboho heka kia rÿsÿna teeryòtenyete. ³³ Tahe widee raryberenyete: —Inyõ kãaõboka tamy rÿsÿnaõ riwyreri. ³⁴ Jesuisi rarybere: —Wadeòdÿÿdu deewimy ariwinykemy idi watxireri. Kia tahe warÿsÿnare, iaõmysÿdÿÿna arihukemy wahe. ³⁵ Maixõmo butuna inaubiòwa ahãdu-di bidiòrarunybenykemy kaiboho tahòtintenyeteri. Tahe aõkõre adeereny ararybekre. Betehebenyete bedero-ò. Maixõmo redenamy rÿire. ³⁶ Kia maixõmo butudÿÿdu iòwy ritake, tahe umytuedeõnahakÿ-ò iny ributumy. Tahe wiwanale riwodeysanymyhÿre ibròdÿÿdu ibutudÿÿdu-wana. ³⁷ Iwese inyõ rarybere wese, inatyhy rare. Ijõ tahe ibòròdÿÿdu rare. Iwitxira tahe ibutudÿÿna rare. ³⁸ Jiarÿ kaiboho arateònymahãre. Aõbo tebòrònyòtenyete tahe bibutumy. Juhuu inyõ raaõmysÿdÿÿre: —Kaiboho tahe iraty temytenyete.

³⁹ Tahe hãwyy òraru-ki sòwemy Samaria hãwã mahãdu rityhynyre. Hãwyy rarybere juhuru: —Tiki wakoku relykyre ibutumy anohebo ratÿkÿnymahãre walananonanamy relykyre. Kia rybe òraru-ki tahe rityhynyrenyete. ⁴⁰ Samaria hãwã mahãdu tahe Jesuisi-ò rexitòenyete tii-wana roirekemy. Tahe Jesuisi tii-wana inatxi txumy riwyreri. ⁴¹ Sòwemy tahe rityhynyre Jesuisi Rybe òraru-ki. ⁴² Tahe hãwyy-ò rarybere. Wiji tahe arybe òraru-ki aõkõ retyhynyre. Tamy tyhy-ò jiarÿle raholare, tahe reeryre tii bedey iny tarasadu tyhymy raremy.

⁴³ Inatxixu-di tahe Samaria-ribi rare Kalileia bede-ò. ⁴⁴ Jesusile dori rarybere: — Deuxu rybeduõ uladumy ijrana bede-ki iny rityhynyõhymyhy. Tiu tamy wowydynaõ riwahinyõtyhy. ⁴⁵ Kalileia mahãdu juhoo Jerusalê-ò tule roirenyre, worana bedehesi rÿimyhÿraò. Ibutumy aõbo Jesuisi riwinyra heka tiiboho reteherenyre. Tai Jesuisi tasubede-ò rehemynyre tiiboho awimy ridyrenyre.

⁴⁶ Tahe ixityre Jesuisi rehemynyre Kana hãwã-ò. Juhoo tai bee riwitziranyre vÿi monamy wahe. Bede dinodu aõmysÿdÿÿdu Kafanaõ-ki rasÿnyre. ⁴⁷ Jesuisi Kana hãwã-ki ratxirerimy hãbu roholareu, tamy rara. Tariõre dori ibinamy roire taheto-ki. Jesuisi-ò hãbu rarybere: —Manakekõ aõbo waheto-ò wariõre biteytekemy. ⁴⁸ Jesuisi rirawyõnyre: —Kaiboho bede aõmydÿÿnana wiwihikÿ tetehetenyteule tetyhynytenyte. ⁴⁹ Hãbu heka Jesuisi-ò rarybere: —Wanyrÿ, wylemy manake wariõre rurukreko-txi. ⁵⁰ Jesuisi rarybere: —Bòðeke, ariõre dori awimy relera. ⁵¹ Tahe tii Jesuisi rybe rityhynyra tai ròðsere taheto-ò rakemy. Ijõ txu tahe ryro-ki teòdu-wana witxi reare. Tii rarybere: —Ariõre reytera ahetakile. ⁵² Hãbu ritÿÿraxinyre tiubo reytera. Tahe relyyre. Kaule, txutyeu reytera. ⁵³ Jesuisi rarybereu, kiaule iriõre reytera. Hãbu rieryre. Tai tahe idi ibutumy hãbu sÿmahãdu Jesuisi rityhynyre. ⁵⁴ Kia tahe Jesuisi inatxina aõna aõna wiwihikÿ iny itxeranamy riwinyre Kalileia bede-ki.

5

¹ Iribi tahe judeu mahãdu worana bedehesimy rÿimyhÿ. Tai tahe Jesuisi rare Jerusalê-ò. ² Hãwã-ki tahe hãloo ibedÿÿ roimyhÿ budoeni ryijò iòhò-ki rÿimyhÿ. Beteta inire, hebraika rybe ini rare, judeu rybe wahe. Iruyre iwòtena ube iwerora-ki rÿire. ³ Sõwemy webinadu ube-ò wii rotyre, iny ruetà ijõre, iny tiere ijõre, inytibina ijõre. ⁴ Tiiboho ÿjuõ riraõmyhÿre. ÿju beò rerireu tahe raukÿre. Mobo juhu itxi resekeki tahe, tii reytemyhÿre. ⁵ Hãbuõ 38 beòramy ibinamy roimy raremyhÿ. ⁶ Jesuisi tamy retehereu, rieryre tiwesebeòrabo ibinamy roimy rare myhÿ. Tahe tamy rarybere: —Kai aõbohe beytekekõ. ⁷ Hãbu dirawyõnyde: —Aõkõre Wanyrÿ, wawihedÿÿduõre. Bee rexiukÿnyrau, ijõ wako-ò ralõmyhÿre. ⁸ Jesuisi tamy rarybere: —Myikewa, abyre bimyke, mariake. ⁹ Aõwesele hãbu rÿimy reare, awimy. Tabyre rimyre tahe rariare. Kia txu tahe sabado txu rare. Kia txu tahe judeu aõmysÿdÿÿna txu aõkõ rare. ¹⁰ Tai tahe judeu mahãduõ tamy rarybere: —Abyre-di riraõmy, sabado txu dori òbiti aõkõ rareki. ¹¹ Tahe dirawyõnyde: —Wadeyedÿÿdu wadee rarybere wabyre arimykemy. ¹² Tahe tamy rÿÿraxire: —Mobo adee rarybere abyre bimykemy idi mariakemy. ¹³ Tahe hãbu deytedu rieryõre mobo rare. Jesuisi dori dexitade iribi. Sõwemy iny tai rÿimyhÿ. ¹⁴ Deuxu dohodÿÿna heto-ki Jesuisi idi hãbu-ki rahara. Tamy rarybere: —Kai teyteta, inatyhy. Tai tahe aòraruna biixãwidinyke, aõbinatyhy aõhe adee rotÿÿnyheny. ¹⁵ Hãbu tahe rare. Judeu mahãdu-ò rarybere, mobo teytedÿÿdu raremy, Jesuisi wahe. ¹⁶ Tai tahe judeu mahãdu Jesuisi ibinamy rexidelenymy rarybere, sabado txuu kia riwinyreki. ¹⁷ Jesuisi tahe rarybere tamyreny: —Waha, Deuxu aõu raaõmysÿdÿÿre, jiarÿ tulere. ¹⁸ Tai tahe sõwemy irubudÿÿmy rurumyhÿre. Sabado txu bede ywina-ribi tii riywinyõre. Tule Jesuisi Deuxu wesemy rexioire, Wahamy dori rarybemyhÿreki.

¹⁹ Tai tahe Jesuisi tamyreny rarybere: —Jiarÿ ixi-di aõkõ aõmydÿÿnanamy ratÿÿnymahãre aõbo Waha riwinymyhÿre, jiarÿ tule rewinywãhãre iweselemy. ²⁰ Waha Deuxu dori waluure. Aõbo riwinyre wadee riteòsinyre, tai tahe aõruxerahakÿtyhymybo bobibenykre, idi bede biòtiinybenykre. ²¹ Waha Deuxu dori rubu-ribi iny riixixanyhÿre. Tai tule jiarÿ iny areixixanyke ixideewikeki. ²²⁻²³ Ibutumy iny hitxidÿÿna Waha wadee tuu rarybera, tii dori iny rihitxidÿÿnyõtyhy. Jiarÿle tahe iny ywisidÿÿdumy aròhònykre, tai iwese Deuxu iny riwowydynymyhÿre wesele iny riwawowydynymyhÿkre. Adeereny Deuxu diwateònyde. Tai inyõ riwawowydynyòkeki, tii Deuxu riwowydynyõreri. ²⁴ Inatyhytyhymy adeereny ararybekre. Inyõ

warybe roholakeki, wateòdÿÿdu rityhynykeki, tii wijityhyle umytuedeõna ritake, ywisidÿÿduko-ò ròhònÿÿtyhy, rubu ryribi ròhònÿre umy irumy ihÿre ryò iny ralòmÿhÿre. ²⁵ Inatyhytyhymy adee arelyykre: –Bedeÿÿnana-ki kòhòra, bede ðÿÿnanamy reara. Tahe rubu mahãdu Deuxu Riòre rybe-ò roholakre. Roholamy rÿikeu tahe irumy rÿike. ²⁶ Tyby dori iumyõnanaõhyyre wese tule iRiòre rare. Umytuedeõna wedu rare. ²⁷ IRiòre heka hitxidÿÿna wedumy relere. Tii dori Deuxu Riòre Hãbutyhyhykÿ tii rare, jiarÿ wahe. ²⁸ Bedeòtiidÿÿõmy tahe bededÿÿnanamy he reare. Rubu mahãdu wabedey-ki warybe-ò roholakre, tai iribi ròhònÿkre. ²⁹ Ibutumy aõwibo riwinyre mahãdu kedexixakre umytuedeõnahakÿ-di. Kia ibinamy riwinymÿhÿre mahãdu ywisidÿÿdu-ò rexixakre.

³⁰ Jiarÿ ixi-di aõkò aõmydÿÿnanamy ratÿÿnywãhãre. Iwese Waha-ò raholare wese iny ywisidÿÿmy aròhònÿkre. Waywisidÿÿna heka òbiti rare. Wadee wimy aõkò dori tuu watxiwãhãre. Waha wadeòdudeewimy tuu watxiwãhãre. ³¹ Iximy ararybekeki, inyõ riwatyhynyõtyhy. ³² Iwitzira heka tuu rarybereri wamy wahe. Reeryre inatyhy raremy. ³³ Kaiboho inywitzira teteònytenyete. Joaõ ratysebedÿÿdu-ò rÿÿraxikemy ibutumy kia wamy rarybere inatyhy rare jiarÿ inatyhy rare. ³⁴ Iny wamy rarybemyhÿre, tahe jiarÿle kia reijeõhymahãre inyle rieryõre wamy rybe, wahe. Tahe kiamy adee relyyãhãre kaiboho ritamy rÿikemy. ³⁵ Joaõ tahe loosòna wesemy raremyhÿ. Tii urihimyò bededÿÿnana ritoosònymy raremyhÿwesemy tahe kaiboho atximahãtenyete. Idi urihimy-ò teysatenyete iloosòna-di, idi iribi kaiboho terarenyre. ³⁶ Jiarÿ Waha òraru-ki aõmydÿÿnana wiwihikÿ, rewinyamahãre. Kaheka inatyhymy urihixina rare. Joaõ wamy rarybere ratyre heka kaa roire, Deuxu Waha inatyhymy wadeòdu raremy riteòsinyre. ³⁷ Waha wadeòdu wamy tule relyyre. Kaiboho irybe-ò taholaõtenyete tule tii tabiõtenyeta. ³⁸ Kaiboho tamy taholaõhymahãtenyete, tiwatyhynyõteki, jiarÿ dori iteòdÿÿna rare. ³⁹ Tyyriti-ò tetehtenyete iwo-ki dori umytuedeõna-ki mahakemy tahòtinytenyete. Ritidÿÿnakile wamy relyymÿhÿre. ⁴⁰ Ihãrele tahe wadee taõmahãte adeereny umytuedeõna ariwahinykemy. ⁴¹⁻⁴² Aõmybo wamy iny rarybemahãkeki, aõ aõkò rare wadee, jiarÿ dori reeryre Deuxu luuna-di aõkò atxitenyeteri. ⁴³ Jiarÿ Wahani-di anade, tahe kaiboho tiwatyhynyõmy wadi ahãte. Inyõ ixideewilemy kanakeki, kaiboho bityhynybenykre. ⁴⁴ Tai heka tetyhynyõmahãtenyete. Widee dori kaiboho tewowydynymahãtenyete, tahe Deuxu-ribi wowodyna ritakemy terarenyre, sohojihyyre heka Deuxu. ⁴⁵ Kiamy tahe Waha-ò arelyyõkre, Moisesi tahe relyykre. Moisesi bede ywina dori, araròsònyreny rare. ⁴⁶ Inatyhymy Moisesi tetyhynymahãte-wana tule jiarÿ biwatyhynymahãke, wamy dori Moisesi ròratidÿÿre. ⁴⁷ Irybe bityhynyõkeki, timybo warybe bityhynyke.

6

¹ Iribi tahe Jesuisi Kalileia aho-ki ixiby reurore, Teberiaade ahoniõre. ² Tahe sòwemy iny riheludunyre tuu robireki, aõna aõna wiwihikÿ, deytedÿÿna wiwihikÿ robireki. ³ Tahe hãwãlòraty-ò Jesuisi raòwònÿre taerydÿÿna mahãdu-wana –rorukurenyre tai. ⁴ Judeu mahãdu worana bedehesi rexidelenykemy iòhòre. ⁵⁻⁶ Tahe Jesuisi retehere inysòwehekÿ-ò, tamy rehemynyrieriò. Tai Filipi-ò riurihimy rarybere: –Tikibo orotxu tamyreny rikiõbranyke riyrenykemy. Jesuisi rierymyhÿre aõbo riwinykremy ratxireri ihãrele tahe Filipi-ò kia rarybere. ⁷ Filipi tahe dirawyònyde: –Inyõ sohoji sohoji orotxu yre sohoji riykeki, 200 prata womati nieru rakahurenyke ihãre rimyõtyhy. ⁸ Andre Jesuisi erydÿÿna-ò rare, Simaõ Pedro seriòre rare. Tii tahe Jesuisi-ò rarybere: ⁹ –Weryryboõ kaki ihÿmyhÿ. Iryre cevada orotxu idi ratximyhÿ, utura inatxi. Kia tahe aõ aõkò rare inysòwe-ò. ¹⁰ Tahe Jesuisi taerydÿÿna-ò rarybere: –Tamy marybebenyke ranyrenykemy asityrekile. Tahe rorukurenyre ibutumy. Hãbu 5000 ronyre ijò inyõ tahe sòwetyhymy rorukure. ¹¹ Jesuisi orotxu rimyre. Deuxumy reàlàre, idi tahe tamyreny riwahinyre. Tule utura-wana wiwesele risÿnymy. Tuu rotÿÿnyre. Ibutumy heka

ixideewina rirỹsỹrenyre. ¹² Rihydyrenyre, Jesuisi rarybere taerydỹỹna mahãdu-ò: — Bibutunybenyke rauhenyra uritere ixinamy itxiwixirenyõkemy idi watxireri. Uritere idi dehurenyõmy. ¹³ Tahe ributunyrenyre iuhe waòinatxi reuròmmy weriri ritỹxinyre orotxu yrere-di. ¹⁴ Jesuisi aõwiihikỹ widỹỹnamy robirenyreu kiamy tahe raryberenyre. Tii inatyhymy Deuxu Rybedutyhy rare. Juhuu dori tuu rarybere kabede-ò kanakemy. Inyboho tii riraòmyhỹre.

¹⁵ Rõhõtinyrenyre: —Jesuisi inyiòlòrenymy rikimyrenykre. Tamy ròkòirenykre. Iu Jesuisi kia rieryreu, ixisohojilemy rexitare ixby, hãwãlò-ò.

¹⁶⁻¹⁷ Ibedesou aho ijà-ò ierydỹỹna mahãdu riberenyre riraòkemy. Bede rurunyre tahe Jesuisi rehemynyõhyre. Tai hãwòõ rimyrenyre idi reuròkemy ijòwe-ribi ijà-ò, Kafanaõ hãwã-ò. ¹⁸ Tahe yhy deborehekỹ tiribi tiribi rebonymhỹ. Òbò tahe resemyhỹ. ¹⁹ Sohoji urihixina iòhòmmy ròireny tahe Jesuisimy robirenyre. Tii betyredile tamyreny nariamy nade. Tiiboho ruberunihikỹrenyre. ²⁰ Jesuisi tamyreny rarybere: —Jiarỹle wa rare, breburenyõmyke. ²¹ Tai tahe hãworo-ò Jesuisi ronykemy tiiboho disỹnydenyde. Aõ wesele tahe rehemynyrenyre tiòbo ròirenyraò.

²² Itxubiòwamy sòwemy iny wii ributunyre aho kanawe-ribi ijà-ki. Hãwò sohojile tahe tai roire aho-ki. Jesuisi erydỹỹna mahãdu roirenyremy rieryrenyre. Tahe Jesuisi aõkõ idi rare. ²³ Tahe hãwòõ dehemynydenyde. Teberiate hãwã-ribi Jesuisi tai ratximyhỹ iòhò-ò. Tai juhu Jesuisi rexitòrenymy rỹimyhỹ tahe orotxu tamy riwahinyre. ²⁴ Jesuisi iõre tai, ierydỹỹna mahãdu iõre. Kia tahe iny sòwemy robirau, hãwò-ò rimyrenyre. Iòrysomy roirenyre, Kafanaõ-ò. ²⁵ Kanawe-ribi ijà-ò rehemynyreu, tii-wana witxi reare. Tahe tamy rỹỹraxire. Waerydỹỹdureny, tiubo kaò tadehemynyte. ²⁶ Aõwiihikỹ rewinyremy aõkõ tiwaijetynteri, rỹsỹna adeereny rewahinyrakile, tehydymy terỹsỹtenytakile. ²⁷ Rỹsỹna tyhy ituemyhỹre kiaòle aõkõ maaõmysỹdỹỹbenyke, tahe iwitxira rỹsỹna-ò maaõmysỹdỹỹbenyke, kia ituedeõna-di aõkõ rare. Deuxu Riòre Habutyhyhykỹ dori adee riwahinykre. Kia rỹsỹna umytuedeõnahakỹ wesemy rare. Taile tahe Deuxu Waha riwateònyreri. ²⁸ Tahe Jesuisi-ò rỹỹraxire: —Timybo iny Deuxudeewimy arotỹỹnyrenykeny. ²⁹ Jesuisi dirawyònyde: —Kialemy, biwatyhybenyke: —Deuxu dori wateòdỹỹdumy rare. ³⁰ Tahe raryberenyre tamy: —Aõwiihikỹbo inyko-ò biitxeredỹỹnyke. Aõhebo botỹỹnykre, iny aratyhynykeny. ³¹ Inytybyreny orotxu riyrenyre bederahy-ki. Kia wese Tyyriti-ki roire:

—Moisesi tamy orotxu riwahinyre biu-ribi.

³² Jesuisi rirawyònyre: —Inatyhy tyhymy Moisesi aõkõ tamy riwahinyre. Waha dori biu-ribi orotxu tyhy adee riwahinyre. ³³ Deuxu orotxu tahe irutyhymy inydee riwahinymyhỹre, biu-ribi diwahinymyhỹde. ³⁴ Tahe raryberenyre: —Wanyrỹ, tiu kia orotxu bidiwahinymahãkre. ³⁵ Jesuisi iximy rarybere: —Jiarỹ orotxu irutyhymy rare. Inyõ wadee kanakeki, tiu rama risaòtyhy. Inyõ riwatyhynykeki, tiu bee risaòtyhy. ³⁶ Adeereny heka rarybere: —Wamy tabitenynte, ihãrele tiwatyhynyòtenynte. ³⁷ Ibutumy iny Waha wadee riwahinymyhỹre wadee kanakre. Tiu ixi-ribi ariteònyòtyhy. ³⁸ Adobehede dori aõ ixideewimy aõma arotỹỹnykeny aõkõ. Wadeòdỹỹdudeewimy arotỹỹnykeny watxiwãhãre. ³⁹ Tiu ariònonyòtyhy wadee diwahinydeò kiaboho ibutumy ikonana txuu rubu-ribi ariixixanykre. Kia tahe wadeòdỹỹdu deewimy rare. ⁴⁰ Inatyhymy Waha deewimy kia rare. Iny iRiòremy robireu, rityhynykeu, umy tuedeõna ritake. Ikonana txuu tahe rubu-ribi ariixixanykre.

⁴¹ Jesuisi rarybere: —Jiarỹ biu ludu orotxu rare. Tai tahe judeu mahãdu aõbina binahakỹlemy rarybemyhỹre. ⁴² Kia wese rarybemyhỹre: —Kaa Jesuisile rare. Jyje riòre rare. Tyby he ijoi eryna rare ise tule. Aõherekibo tii rarybereri biu-rubu nademy. ⁴³ Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Tuu wamy ryberenyõmyke ayludurenymy. ⁴⁴ Wadeòdỹỹdu iny

wadee rayky-ò rarybemyhÿre namyhÿde. Kia wesele iny wadee kedehemynykre, ikonana txuu tiiboho rubu-ribi ariixixanykre. ⁴⁵ Deuxu rybedu Tyyriti-ki kia rybe rÿire: –Deuxu ibutumy iny ribedeerydÿÿnykre.

Tai tahe Waha-ribi iny rierymy roholamyhÿre, tii tahe wadee rehemynykre. ⁴⁶ Inyõ Wahamy robiõhyymyhÿre jiarÿle tahe tuu rabimahãre, iribi anadeki. ⁴⁷ Inatyhytyhymy adee rarybemahãre. Inyõ riwatyhynykeki, umy tuedeõnahakÿ tiiwanale ratxireri. ⁴⁸ Jiarÿ orotxu wesemy jiarÿ rare. Umytuedeõna wahidÿÿdu jiarÿ rare. ⁴⁹ Boreny dori biu-ribi orotxu riyre bederahy-ki. Irabihyy ibutumy tiiboho ituerenyre. ⁵⁰⁻⁵¹ Jiarÿ tahe biu ludu orotxu wese rare, inyõ tahe kia orotxu riykeki, tiu ruruõtyhy. Waumy ariwahinykre rubu-ò ibutumy iny òraruna òwydÿÿmy. Tamyreny umytuedeõna riwahinykre rubu-ò ibutumy iny òraruna òwydÿÿmy. Tamyreny umytuedeõna riwahinykre.

⁵² Judeu mahãdu tahe txiõdÿÿna rybemy widee raryberenyre: –Timybo tadelemy iny-boho riòwenyrenykemy wahe. ⁵³ Jesuisi rirawyõnyre: –Inatyhytyhymy adee ararybekre. Kaiboho Deuxu Riõre Hãbutyhyhykÿde birõõbenykeki, umytuedeõna bitabenyõtyhy. Ihãlubu biõbenykeki, umytuedeõna-di aõkõ atxitenyteri. ⁵⁴ Inyõ waderòdu wahãlubumy momodu tii umytuedeõna-di ratxireri. Tii tahe ikonana txuu rubu-ribi adiixixanykre. ⁵⁵ Wade heka juhu irõnatyhy rare, wahãlubu tu monatyhy rare. ⁵⁶ Inyõ wade rokeki, wahãlubu riõkeki, wawana tiuhyy ratxireri. Jiarÿ tule tii-wana watxihyyreri. ⁵⁷ Waha irumy ratxireri. Tii wadeòdÿÿdu rare iòraru-ki warumy watxireri. Tule waderòdu irumy ratxike waòraru-ki. ⁵⁸ Jiarÿ biu ludu orotxu inatyhy jiarÿ rare. Iwese bederahy orotxu heka boreny riyrewesemy aõkõ jiarÿ rare. Ihãrele tahe ituerenyre. Inyõ riwaykeki, rexixahymy rarekre. ⁵⁹ Kia ibutumy Jesuisi rarybere Kafanaõ judeu dohodÿÿna-ki, rierynanymyhÿreu.

⁶⁰ Iribi tahe Jesuisi-ò ijohona mahãdu rarybere:

–Kia isira tyhyre iny rieryke. Inyõ heka kia rityhynyõtyhy.

⁶¹ Jesuisile heka rexierymyhÿre tiiboho tuu rarybemyhÿreki, tahe tamy rÿÿraxire:

–Kaa aõbohe arabinadÿÿnyrenyke.

⁶² Tahe jiarÿ Deuxu Riõre Hãbutyhyhykÿ, ixyby biu-ò aròõsekeki, timybo marybebenyke, kaiboho wamy bobibenykeki. ⁶³ Deuxu Tyytybytyhyle umytuedeõna riwahinymyhÿre. Umydetyhy umytuedeõna-di aõkõ rare. Urile adee rarybemahãre Deuxu Tyytybytyhymy rybena rare, adeereny umytuedeõna rare. ⁶⁴ Tahe inyõ ayreny ludu riwatyhynyõreri. Jesuisi tahe juhuru-ribi rierymyhÿre mobo rityhynyõmyhÿre, tule mobo tatxiõdÿÿdumy rarekremy. ⁶⁵ Jesuisi raryberehymy tii-wana: –Jiarÿ juhuru rarybewãhãre. Inyõ Waha wadee riteõnyõkeki tiu wadee kanaõtyhy. Tai heka tuu adee jiarÿ rarybere.

⁶⁶ Kia rybe òraru-ki sõwemy taerydÿÿna mahãdu ririrenyre. Tahe roirenyre. ⁶⁷ Tahe Jesuisi rÿÿraxire taerydÿÿna waòinatxi reurò mahãdu-ò. Ka bexe boibenyõkre aõbo biwaribenyõkre aõbohe. ⁶⁸ Tahe Simaõ Pedro rirawyõnyre. Wanyrÿ moobo aròirenykre. Kaile heka umytuedeõna rybe-di atxiteri. ⁶⁹ Jiarÿboho ka aratyhynmahãrenyre. Araeryrenyre ka, kai Deuxu-ribi hãbu òbitityhymy atximahãte. ⁷⁰ Jiarÿ aratarenyre waòinatxi reurò inymy erydÿÿna mahãdumy. Ihãre tahe inyõ ratximyhÿre diaboõ heka tii rare. ⁷¹ Jesuisi tahe Judasi Isariõmy rarybereri. Iwò inatxinamy wahe. Simaõ-Isariò riõre tii rare. Judasi dori Jesuisi riwahinykremy ratxireri iòludu mahãdu-ò.

7

¹ Judeu mahãdu Jesuisi rubudÿÿmy rurumyhÿre. Tai tahe Judeia bede ludu hãwã-ò ralõomyhÿre. Kalileia bede hãwãdile rariamyhÿre. ² Tahe judeu mahãdu worana bedehesi iòhõmy rÿimyhÿ. Kiani tahe heto riõre worana bedehesi rare. ³ Tahe Jesuisi seriõreboho tamy rarybere: –Make wa karibi Judeia mahãdu bede-ò aerydÿÿna mahãdu dori aõwiihikÿ kai tewinyteò tuu robikemy. ⁴ Aõwiihikÿmy tewinyteri, tai tahe ixinamy

iny tuu ibutumy robikre. Ibutumy iny ixierysomy tahõtinyteri-wana urile iny lau iwòteõmy aõna aõna wiwihikỹ. ⁵ Jesuisi seriõre mahãdu tule rityhynyõre. ⁶ Jesuisi tahe dirawyõnyde: –Wiji araõkre wabededỹñanamy dori tuu reaõmy ratxireri. Kaiboho tahe adohotalemy bõike. ⁷ Bede ludu mahãdu iny dori aluurenyre, tahe waderamy rekoarenyre. Iòrarunamy dori jiarỹ tamy rarybemahãre, ibinatyhyremy. ⁸ Kaiboho boibenyke worana bedehesi-ò. Jiarỹ tahe wiji araõkre, wabededỹñanamy reaõmy doimyhỹde. ⁹ Kia tahe Jesuisi tamyreny rarybere. Tahe Kalileia-ribi Jesuisi ròhònyõmy rỹimyhỹre.

¹⁰ Tahe iseriõre roirenyre worana bedehesi-ò. Idi tahe tule tii rare iherenymy itỹnyny aõkõ wahe, wasimy inyõ tuu robiheny. ¹¹ Judeu mahãdu tahe Jesuisi riijemyhỹre worana bedehesi òrake-ò. Rarybemyhỹre: –Titxibo tahe tii ratximyhỹre. ¹² Jesusimy rybe ixitxiõdỹña ròhònyre inysõwehekỹ-ki. Inyõ heka awimy tuu rarybemyhỹre. Ijõ tahe ibinamy tuu rarybemyhỹre, tii iny itxenadỹñdu raremy. ¹³ Inyõ tuu rarybeõhyymyhỹre ibutumy ijohonamy judeu mahãdu lau ruberureki.

¹⁴ Worana bedehesi tya-ki Jesuisi Deuxu dohodỹña heto-ò ralore ribedeerynykemy. ¹⁵ Ribedeerynyreu tahe judeu mahãduõ ijõ-ò rarybere: –Timykibo he kia ritidỹña rierymy tuu rarybemyhỹre. Rierykõ ihãrele iny rierynanyimyhỹre. ¹⁶ Tahe Jesuisi dirawyõnyde: Waerydỹña-di aõkõ rebedeeryre, Deuxu wateòdỹñdu rybe-di wahe. ¹⁷ Inyõ Deuxudeewimy ratxikeki, tii rierykre aõerydỹñnabo òbitimy ratxireri. Tii rieryke Deuxu-ribi aõbo rarybereri ada ixi-ribi rarybereri. ¹⁸ Iny ixi-ribi rarybekeki, tiile rexiloosònanyke. Tahe iny iteòdỹñdumy rarybekeki, tii tahe inatyhy rare. Tii inatyhymy òbiti rare. ¹⁹ Moisesi adee bede ywina riwahinyre: –Tahe kaibohoõ tetyhynyõhyymahãtenyete. Tai tahe aõherekibo biwarubunykemy atxitenyteri. ²⁰ Tamy inyõ dirawyõnyde. Kaita itxýteteri. Inyõ ka ararubunykemy aõkõ ratxireri. ²¹ Jiarỹ inyõ reteytenyre sabado txuu tahe kaiboho wadi bede teòtiinytenyete. ²² Boholake, Moisesi bede ywina arateonyke ariõre ritõtyky aròkemy resynanykemy. (Boboho tahe kia tuu ritelenyre Moisesi aõkõ.) Tahe notyky resyna txu rỹikeki, tuu tewinyete sabado txu hãrele. ²³ Kia sabado txu biwinybenykeki Moisesi bede ywina riywinykemy, tahe aõherekibo wadee taykarananyteri hãbu sabado txu reteytenyreki. ²⁴ Aõ òbitimy aõkõ rare, òbitimy tahõtinyterikile. Òbitinale-di maraykynybenyke.

²⁵ Ijõ Jerusalẽ hãwã ludu mahãduõ rarybere: ²⁶ –Kia rarybemy rỹirerile, tii irubudỹñmy rexinohõtinyreri. Beteheke. Butumy ijohonanamy kia rarybemyhỹre. Ihãrele taheka inyõ tamy rarybeõhyymyhỹre. Wedu mahãdu ròhõtinyimyhỹre: –Ina aõkãbo Kristumy inatyhymy tii rare. ²⁷ Inyboho tahe rierymyhỹre titxiribibo tiò namyhỹde. Kristu Deuxu deòdỹña tahe kanakeu, inyõ tahe rieryõtyhy titxiribibo kanake. ²⁸ Jesuisi tahe Deuxu dohodỹña heto-ki ribideerynanyimyhỹre rarybere: –Kaiboho tiwaerytenyete, titxiribibo anade tule teerytenyete. Tahe wateòdỹñdu teeryõtenyete. Teròwmy heka jiarỹ anade. Tule tii inatyhytyhymy rare. ²⁹ Iribi jiarỹ anade Tii riwateònyre, tai jiarỹ tii reeryre. ³⁰ Inyõ riijemyhỹ riròtenykemy. Tahe rinyõhyre ruberureki, ibededỹñanamy aõkõ bede rỹireki. ³¹ Iny sõwehekỹ-ribi sõwemy iny rityhynyre. Tahe inyõ rarybere: –Kristu Deuxu deòdỹña iratyre aõna aõna wiwihikỹ riwinykemy tahõtinyteri. Aõkõre, tii dori inatyhymy Kristu rare. ³² Fariseu mahãdu kia-ò roholareu, tahe wii ributunyre xiwe wahidỹñdu wedu mahãdu-wana. Tahe tiiboho soldadu mahãduõ riteònyrenyre Jesuisi rinykemy. ³³ Jesuisi tahe tamyreny rarybere: –Urihimyò umyreny-wana watzikre, idi ta aròsekere wateòdỹñdu-ò ixyby. ³⁴ Kiaboho biwaijebenykre, waki mahabenyõtyhy. Titxibo watzireri kia-ò heka bitehemynyõtyhy. ³⁵ Judeu mahãdu tahe widee rarybere: –Titxiwexe tii rakremy ihỹre, tuu rokobirenyõtyhy tai rakaharenyõtyhy, myỹ rarybemyhỹre wahe: judeukõdu mahãdu bede-ò aõbo rakremy ixi-di ratxireri. Tai ribedeerynykemy, judeu mahãdu-wana rasỹnykemy. ³⁶ Timybohe rarybere: –Waki

mahabenyõtyhy, titxibo watrixeri-ò behemyhyõtyhy, myỹ rarybereri.

³⁷ Ihewotxu worana bedehesi aõnihikỹtyhy rare. Jesuisi iu rexiukỹnyre rarybekemy: –Inyõ bemomy risakeki, wadee kanake, riõke. ³⁸ Inyõ riwatyhynykeki, Tyyritina-ki kia wese rybe rỹire:

–Iwo-ribi benihikỹ iru rònõnyke.

³⁹ Iu Jesuisi kia rarybereu, Deuxu Tyytybytyhy aõmy dỹỹnanamy rarybere. Iny dori rityhynykeki, iwo-ò Deuxu Tyytybytyhy ralõke. Urile tahe Deuxu Tyytybytyhy riwahinyõmy rỹire. Jesuisi dori ròðseõre biu-ò. ⁴⁰ Tahe roholare mahãdu tahe rarybere: –Ka heka hãbu Deuxu Rybedutyhy rare. ⁴¹ Ijõ tahe rarybere: –Tii Kristu rare. Ijõ tahe rarybere: –Kristu aõkõ Kalileia bede-ribi dori tii rareri. ⁴² Tyyritina rybe-ki roire: –Kristu, Davi sỹ-mahãdu ribi kanakremy. Belẽ hãwã-ribi; titxibo Davi rasỹnyre-ribi. ⁴³ Tai tahe wiwese wese aõkõ rõhõtynyrenyre Jesuisi-di. ⁴⁴ Inyõ rirõtenykemy ixi-di ratximyhỹ, ihãrele tahe inyõ rimyõhyre.

⁴⁵ Tahe soldado mahãdu ròðsemy rare rimyõhyylemy fariseu mahãdu-ò xiwewahidỹỹdu mahãdu wedu-ò. Tahe soldado-ò rỹỹraxirenyre: –Aõherekibo tedyõteri. ⁴⁶ Tahe dirawyõnyde: –Timybo inyõ kowa hãbu wesemy rarybeõhyre rybe iwitxira wihikỹmy tii rarybere. ⁴⁷ Tahe fariseu mahãdu rarybere: –Kaiboho aõbo tule araitxenanyrenyra. ⁴⁸ Inyboho mahãdu reny-ribi moõ rityhynyõhyymyhỹre, fariseu mahãdu wahe, wedu mahãdu wahe. ⁴⁹ Inyõ rityhynyre, tahe tiiboho Moisesi bede ywina rieryõre tai Deuxu aõhõkỹmydỹỹnana-txi idi rehukre. Aõhõkỹmydỹỹnana-ò ritamadỹỹnykre. ⁵⁰ Nikodema iyreny-ki ratximyhỹ. Fariseu mahãduõ tii rare, juhoo Jesuisi raraõ rare wahe. Tii heka rarybere imahãdu-ò. ⁵¹ Juhoo roholamyhỹre aõhebo rotỹỹnyraò wahe idi tahe ibinakeki rirõtenykemy riijemyhỹre. Kia tahe iny bede ywinareny rare. ⁵²⁻⁵³ Tahe rirawyõnyrenyre: –Kai wa tule Kalileia mahãduõ atxiteri. Tyyriti-ò beteheke timybo rarybereriò: –Kalileia-ribi rybeduõ rònõnyõtyhy wahe.

8

¹ [Tahe ibutumy he tasỹ-ò reareare. Iu tahe Jesuisi rare Oliveira hãwãlò-ò. ² Biura-di tahe dòðsede Deuxu dohodỹỹna heto-ò ixyby. Sõwemy iny tamy rare; Jesuisi ronyre; ribedeerynyre. ³ Hãwyyõ ratximyhỹ hãbu witxiraõ-wana wasimy ratximyhỹ. Tahe iny-witxiraõ itxireny reare. Tai tahe Deuxu rybe erydỹỹdu mahãdu fariseu mahãdu-wana hãwyy didyde Jesuisi-ò. Tahe hãwyy-ò rarybere rỹikemy iny sõwehekỹy-ki. ⁴ Tahe raryberenyre Jesuisi-ò: –Bede erydu: –Kahãwyy tỹwe rare inyõ itxi reara. ⁵ Iny bede ywina Moisesi riwawahinyré tahe rarybere mana-di rurumyhỹkemy. Tahe aõmybo kai mynarybeke. ⁶ Tiiboho kiamy rarybere Jesuisi riurihire timybo rarybekemy. Tai tahe ibinamy tamy rarybekemy idi ratrixeri. Jesuisi tahe suò resera ròritidỹỹkremy tebò-di suki riritinyra. ⁷ Tahe ritỹỹraxinyhy ihỹmyhỹ. Tahe Jesuisi rỹire; rarybere: –Inyõ òrarukõmy ratrixerile, tii mana-di juhoo tamy rehukre. ⁸ Ixityrele sỹ Jesuisi ròritidỹỹre suò. ⁹ Kia rybe-ò roholarenyreu, tahe rexitarenyre sohoji sohojilemy, tarayky dori ribinadỹỹnyrenyra. Matuari mahãdu tahe juhoo rexitare. Ikonanatyhy dori rare, tahe Jesuisi hãwyywanale tai rỹire. ¹⁰ Jesuisi retehere: –Hãwyy sohojilemy robire rỹỹraxire tamy: –Hãwyy, titxibo mana-di arubudỹỹmy rybedu mahãdu rirahura. Inyõ aõhe arasỹnyõhyra. ¹¹ Tahe dirawyõnyde: –Anokõre, Wahĩ. Tahe Jesuisi rarybere: –Jiarỹ tulere! Mahe, òraruna-txi tahe ixyby ixẽõmy.]

¹² Ixityre Jesuisi rarybere tamy: –Jiarỹ wabede loosõna rare. Inyõ wahemy kanakeki, bede luru-ki rariaõtyhy. Tii heka loosõna-di tarayky-ki rarekre. ¹³ Tahe fariseu mahãdu tamy rarybere: –Aõkõre, kai wa iximy tarybeteri tai tahe arybe inatyhymy aõkõ rare. ¹⁴ Jesuisi dirawyõnyde: –Inatyhymy iximy rarybereri jiarỹ, tahe warybe inatyhy rare, jiarỹ dori reeryre titxiribibo anade, tule tiobo arakre reeryre. Kaiboho tahe kia teeryõtenyde. ¹⁵ Kaiboho waywisidỹỹmy tadiòlõnyte, ihãre tahe òbitimy tiwaywinytenyõte

tiwaerytenyokõteki. Tahe jiarỹ inyõ reywinyõreri. ¹⁶ Jiarỹ inyõ ariywinykeki, way-wisidỹỹna tahe õbiti rare. Jiarỹ dori ixivanale aõkõ rare. Waha, wadeõdỹỹdu wawana raremyhỹ. ¹⁷ Abede ywina-ki kia rybe riritinymy rỹimyhỹre: –Inatxi hãbumy wiwe-sehyylemy rarybekeki kia tahe inatyhy rare. ¹⁸ Jiarỹ iximy rarybemahãre tule Waha wadeõdỹỹdu wamy adeereny rarybemyhỹre. ¹⁹ Tahe tiiboho Jesuisi-õ rỹỹraxirenyre: –Titxibo boo ratximyhỹre. Jesuisi rarybere: –Kaiboho tiwaerykõmahãtenyete, Waha tule teeryõmahãtenyete. Kai biwaerybenyõkeki, tule Waha bierybenyõtyhy. ²⁰ Kia Jesuisi rarybere Deuxu dohodỹỹna hetowo-ki, iubeweri yrubudỹỹna ube-ki. Tahe inyõ rimyõhyre, ibededỹỹnanamy aõkõ bede rỹireki.

²¹ Iribi tahe ixityre tamy rarybere: –Jiarỹ he arakre karibi. Kaiboho biwaijebenykre tahe aõrarurenydile burubenykre. Boiõtyhy titxibo arakre-õ. ²² Tai tahe judeu mahãdu widee raryberenyre: –Inatyhymy aõbo tii rexirubunykre. Tii raryberaki: –Titxibo arakremy boiõtyhy, myki tuu idi rõhõtinyrenyete. ²³ Tahe Jesuisi rarybere: –Kaiboho kaludu toite; jiarỹ aõkõre, biu ludu rare. Kaiboho bede ludu toite, jiarỹ tahe kabede ludu aõkõ jiarỹ rare. ²⁴ Tai heka adeereny rarybereri aõrarureny-di burubenykremy. Inatyhymy jiarỹ tii rare: –Iwese rarybere wesemy. Tahe kia warybe bityhynyõbenykeki, aõrarureny-di burubenykre. ²⁵ Tahe tiiboho rỹỹraxirenyre Jesuisi-õ: –Mobo he tate. Jesuisi dirawyõnyde: –Timybo adeereny rarybewãhãre, juhoo wahe. ²⁶ Jiarỹ sõwemy rỹire aõna aõnamy umyreny ararybeke umyreny ariywinyke ta ararybekre Waha tuu wadee rarybelemy. Tii diwateõnyete tii inatyhymy rare. Irybelemy bede iny-õ ararybekre. ²⁷ Rieryõhyre tamyreny rarybere, tybymy. ²⁸ Kaiboho heka biwatamadỹỹnybenykreu, bierybenybenykre mobo jiarỹ rare. Tule iki-ribi aõkõ aõna aõna rewinywãhãre bierybenykre; tule iwese Waha riwaerynanymyhỹre wese, rarybemahãre. Kia tule bierybenykre. ²⁹ Wateõdỹỹdu wawana raremyhỹ. Iximy riwariõtyhy, jiarỹ tamy wimy rewinyhyymahãreki. ³⁰ Kiamy tarybe rahudi tahe, sõwemy iny rityhynyre.

³¹ Judeu ityhydỹỹdu mahãdu-õ Jesuisi rarybere: –Kaiboho warybe tyhy-di mohõtinybenyhyykeki, inatyhymy watyhydỹỹdu waheludumy boibekre. ³² Inatyhyna tahe bierybenykre. Kia dori aratarenyke, deõdumy aõkõ boibekre. ³³ Dirawyõnydenyde aõkõre inyboho Abraõ riõkõre roire, tiu heka modeõdumy roirekõmahãre. Timybo tarybeta: –Deõdu-ribi riwatakemy. ³⁴ Tahe Jesuisi tamy rarybere inyõ õraru-di hyy rexiõrarunykkeki, tii õraruna deõdu wese hyyle rare. ³⁵ Deõdu heka heto wedu ijoihyymy aõkõ rarekre. Iwedu ixinamy rakre. Riõre tahe ijoihyymy rare. ³⁶ Tahe Deuxu Riõre heka ixinamy arateõnykeki, tiu õraruna deõdu wesemy ixyby bonybenyõtyhy. ³⁷ Abraõ riõkõre inatyhymy toite. Kia tahe reeryre. Ihãrele tahe biwarubunybonykemy atxitenyteri warybe dori araykywo-di aõkõ ratxireri. ³⁸ Waha-wana ranymahãu, aõmybo rabire, wiji tuu rarybereri. Kaiboho tule boo-ribi tabitenyete tuu tewinytenyteri. ³⁹ Rirawyõnyrenyete: –Wahareny heka Abraõ rare. Jesuisi rarybere: –Abraõ riõremy inatyhymy toite-wana, Abraõ aõmydỹỹnana iwesemy biwinybenyke. ⁴⁰ Katahe warubudỹỹmy wadi atxitenyteri. Inatyhyna Deuxu-ribi raholaremy, adeereny rarybemahãre, tai tahe warubudỹỹmy atxitenyteri. Abraõ tahe tiu tahe tuu rotỹỹnyõtyhy. ⁴¹ Kaiboho heka borentytyhy wesele tatỹỹnymahãtenyete. Dirawyõnyde: –Aõkõre, jiarỹboho waxiriõre aõkõ roire. Deuxuhyyle iny tybyreny rare. ⁴² Tahe Jesuisi rerawyõnyre: –Deuxu boo inatyhymy rare-wana inihe kaiboho waluurenyre. Jiarỹ dori Deuxu-ribi anade. Ixidee wimy aõkõ anade tii diwateõnyde. ⁴³ Aõherekibo teerytenyõte warybe. Isiratyhyre aõbo ijohona. Aõkõre, ityhydỹỹ isirare adeereny. ⁴⁴ Kaiboho Diabo riõre toite tamywimy biwinykemy atxitenyteri. Tii juhoo rubudỹỹdu hyy rare. Tii heka raruireri inatyhywesehekỹle wahe. Tii ruidu rare. Ruiwedu tii rare. ⁴⁵ Kaiboho heka tiwatyhynyõhyymahãtenyete inatyhyna dori jiarỹ rarybemahãre. ⁴⁶ Inyõ inihe wamy rarybeõtyhy jiarỹ õrarudu raremy. Adeereny inatyhynamy rarybereri. Aõherekibo

tiwatyhynyõteri. ⁴⁷ Iny Deuxu-ribi ratxireri, Deuxu rybe roholamyhÿre. Kaiboho Deuxuhõrõ aõkõ toite. Teòdu aõkõ toite. Taita warybe-ò taholaõteri.

⁴⁸ Jesuisi-ò tiiboho dirawyònydenyde: —Inatyhymy rarybewãhãrenyde. Kai Samaria mahãdu tate. Kaludu mahãdu aõkõ tate. Kai tyytybybina dire. ⁴⁹ Jesuisi rirawyònyre: —Aõkõre, tyytybybina-di aõkõ watzireri. Waha tahe rewowydynywãhãre. Kaibohole tiwabinaðÿnymahãtenyde. ⁵⁰ Wowydyna ixi-di aõkõ reijereri. Waha tahe kia aõmyðÿÿnanamy riywinykre, tii rierymyhÿre. ⁵¹ Inatyhytyhymy adee ararybekre: —Inyõ warybemy reòbykeki, tiu rubumy tii robiõtyhy. ⁵² Tai judeu mahãdu rarybere: —Katahe inatyhymyhe inydeereny aerysyðÿÿna rÿira tyytybybina-di tate wahe. Abraõ tahe rurure; Deuxu rybedu tule. Tahe timybo kai tarybeta: —Inyõ warybemy reòbykeki tiu rubu urihixinamy roiõtyhy tamy. ⁵³ Kai aõbo inytybyreny Abraõ ratyre awikemy aõbo ixi-di tahõtinyinmahãte. Abraõ rurure Deuxu rybemy rybenadu amahãdu tule rurure. Mobo raremy he tahõtinyinmahãte. ⁵⁴ Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Jiarÿ ixi-di wowydyna ariijekeki, tahe wawowydyna aõ aõkõmy rareke. Waha tahe riwawowydynymyhÿke aDeuxumy raremy tu tarybeteri. ⁵⁵ Tahe aõkõ teeryõtenyde. Jiarÿ tate reerymahãre. Jiarÿ reeryõmahãremy ararybekeki, tai ruidumy rareki, iwese kaiboho toite wesele wahe. Tahe reerywãhãre, tule irybemy reòbymahãre. ⁵⁶ Boreny Abraõ, wamy dobide, wabededÿÿnana kanakremy tuu dobide, wabededÿÿnana kanakremy tuu dobide tai tahe reysatyhymy rare. ⁵⁷ Tahe judeu wedu mahãdu rarybere: —Kai 50 beòramy aõkõ atxiteri timyrekibo tarybeta Abraõ tabitemy. ⁵⁸ Jesuisi dirawyònyde: —Abraõ reaõule, Jiarÿ rarehyymahã.

⁵⁹ Tahe manadile rimymy reserenyde idile rirabunykemy. Jesuisi tahe rexiwòmymy iribi rõhònymy rare, dohodÿÿna heto-ribi.

9

¹ Jesuisi rariamy rareu, tii robimy rare hãbu ruetàmymy. Tii iruetãhãkÿmy ratohouãmy herinanyre. ² Ieryðÿÿna mahãdu rÿÿraxire tamy. Eryðÿÿdu, aõherekibo hãbu ratohouãnyra iruetymy, ise tyby iòrarudireki aõbo ada taòrarumy aõbo. ³ Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Tahe aõkõre tyby ise-ke aõkõ tiike aõkõ. Deuxu ruru wiji riteòsinykremy tahe tii kiawesemy rohonyre. ⁴ Wateòðÿÿdu aõmyðÿÿnanamy arotÿÿnyrenykemy watxiwãhãrenyde. Inyboho rikiwinyrenyke ibededÿÿnanamy rÿÿkreu, iwese txumy rÿÿkre wese tahe rummy heka kanakre tai raaõmysÿðÿÿõmyhÿre. ⁵ Kabede-ki watxiwãhãreòle tahe jiarÿ bede ludu mahãdu loosònatyhymy jiarÿ rare. ⁶ Tarybe rahudi tahe rarybexinyre suò idi tahe subororomy ritxienyde. Idi ta hãbu rueyre-ò subororo ritidire. ⁷ Tahe hãbu ruetã-ò rarybere: —Make wa bexisuhòke Silòe ahobe-di. Silòemy ninadu heka iny rybe-ki deòðÿÿna wesemy rare. Hãbu tahe rare, risuhore, dòòsede robimy. ⁸ Tahe ierydu mahãdu, tuu robire idi itxeredu mahãdu raryberenyre widee: —Kabe hãbu ixitòedÿÿdu rare, nierumy kowa-ki rexitòenymy ronymyhÿrele rare. ⁹ Ijõ rarybere tule rare. Ijõ rarybere: —Aõkõre, iwesele tahe iwitzirari. ¹⁰ Rÿÿraxirenyre tamy: —Timykibo arue reytera. ¹¹ Rirawyònyre: —Hãbuõ Jesuisi inire. Tii tahe suboro borole riwinyra warue-ò ritidire. Tahe wadee rarybera: —Make Silòe ahobe-ò aõ bisuhòke. Tahe rare, resuhore, tai rabimy watzireri. ¹² Rÿÿraxirenyre titxibo tahe tii rara. Rirawyònyra: —Reeryõre.

¹³⁻¹⁴ Kia ruedeytena Jesuisi riwinyre sabado txuu, judeu aõmysÿðÿÿna txu aõkõ. Tahe tiiboho hãbu ridyrenyde fariseu mahãdu-ò. ¹⁵ Ixityre hãbu-ò rÿÿraxirenyre: —Timykibo riteytenyra. Tahe rirawyònyre: —Subororole waruetyre-ò ritidira, idi resuhòra, iule tahe retehera. ¹⁶ Tai tahe fariseu mahãdu-ò narybede: —Ka hãbu Deuxu-ribi aõkõ nade. Kakÿny sabadotxu bede ywina riywinyõhyre. Tahe ijõ imahãduõ rarybere: —Hãbu òraruduõ tiu deytanawiwihikÿõ kia wesemy riwinyõtyhy. Tai tahe wiribi hitximy raraykynyrenyde. ¹⁷ Tahe ixityre hãbu-ò rÿÿraxire: —Tii arue arue riteytenyra: —Tai

tahe timybo tuu marybekre. Hãbu rarybere: –Tii Deuxu rybemy rybeduõ rare. ¹⁸ Tahe judeu mahãduõ rarybere: –Ise-wana tybywana widee ararybekekile, arityhynykre. Tai riteõnyre tybybohoõrysmy. ¹⁹ Rehemynyreu, tahe tamy rarybere: –Kaa aõbo ariõre rare. Inatyhymy aõbo iruetãmy reare. Timykibo tahe wiji robira. ²⁰ Tahe tybyboho rirawyõnyre. Inatyhymy wariõrereny rare. Iruetãlemy ka reare. ²¹ Reerykõrenyre timykibo retehera. Irueriraynyre dori, reeryõhyre. Tamy marybebenyke. Ibeõra dire ka, iximy relyyleke. ²²⁻²³ Tybyboho ruberumyhÿrenyre judeu mahãdu lau. Judeu mahãdu dori, rarybemyhÿre: –Inyõ Jesusimy rarybekeki, tii Kristu Deuxu deõdÿÿna raremy rarybekeki, tahe dohodÿÿnawo-ribi riteõnykemy idi rÿira. Tai tahe hãbutybyboho kia wesemy raryberenyre. Tii ibeõra dire: –Tamy marybebenyke.

²⁴ Juhuu iruetãmy raremyhÿõ ixityre ròtedÿÿmy rarybere. Òbiti rybe-di marybeke. Inydeereny tahe ka dori òrarudu rare. Tai tahe Deuxu biwowydynyke. Tahe tii rarybere: ²⁵ –Tii òrarudu rare, reerykõre. Sohoji aõmydÿÿnana reeryre. Juhuu waruetãle heka reeryre, wiji tahe retehereri. ²⁶ Tahe ixityre tamy rÿÿraxire: –Aõbo tii riwinyre. Timybo arue roire. ²⁷ Hãbu rarybere: –Adeereny tuu rarybere tahe taholaõhyytenyta. Aõherekibo ixityre ijohonamy tarybetenyteri. Ierydÿÿnamy boibekemy aõbo atxitenyteri. ²⁸ Tuu raryberenyre aõbina binalemy. Kai heka iijoiõ atxiteri. Jiarÿboho Moisesi erydÿÿna jiarÿboho roire. ²⁹ Deuxu Moisesi-ò rarybemyhÿre. Kiamy reeryrenyre. Ka hãbumy tahe aõmy raholaõmahãreny, tiludubo rare. ³⁰ Kia wa riwateytenyra bedeõtiidÿÿna urenana tii rare. Ihãrele tahe kaiboho teeryõmy tuu tarybetenyteri. Wadee kia ajuedena rare. ³¹ Deuxu wa òrarudu ixitõedÿÿna-ò roholaõtyhy. Kia reeryrenyre. Tahe inyõ Deuxu rityhynykeki tamywimy rÿirakeki, kia-ò Deuxu roholakre. ³² Bede rexidelenyreu, inyõ roholatyhy iruetãmy raumynyre heka reyttere. Inyõ tiu riwinyõre, wiji tahe diwinyde. ³³ Kia hãbu Deuxu-ribi nokõduõ aõkõkeki tiu aõ riwinyõtyhy. ³⁴ Tahe fariseu mahãdu aõbinahakÿlemy tuu rarybere: –Kai uladumy teateu, òrarudutyhymy tate. Kai aõmybo biwabedeerynybenykremy aõbo wadireny tahõtinyteri. Tahe riteõnyre dohodÿÿna heto-ribi. Ihymy riteõnyre.

³⁵ Kia-ò Jesusi roholareu hãbu riijere tahe rÿÿraxire tuu: –Kai Deuxu Riõre Hãbutyhyhykÿ aõbo tetyhynyte. ³⁶ Hãbu rarybere: –Mobo tii rare, Wanyrÿ, arityhynykemy watzireri. ³⁷ Wamy wa tabita, jiarÿleheka watzireri. Adeerarybererile watzireri. ³⁸ Tahe rarybere: –Wanyrÿ aratyhynyra he. Tahe hãbu Jesusi riwowydynyre. ³⁹ Jesusi rarybehyyra: –Jiarÿ anade kabede-ò iny ruetã aritobixidÿÿnykemy; tule robimyhÿre mahãdu ariruetãdÿÿnykre. Iny òwydÿÿnamy anade. ⁴⁰ Fariseu iõhõmy iribi rÿimyhÿ roholare irybe-ò. Tahe tamy rÿÿraxire. Inatyhykõ aõbo ka jiarÿboho tule waruetãrenyre. ⁴¹ Jesusi rarybere: –Aruetãmy ahãtenyteki, aõraruna-di aõkõ toite. Tahe tarybetenyte reerywãhã, rabiwãhãre. Tai aõraruhyy-di toite.

10

¹ Inatyhytyhymy adeereny ararybekre: –Inyõ budoeni yrubudÿÿna ijõtòbõna-di, ralòõkeki, tii tahe wasidu ixiwatzidÿÿdumy rare, raõwõnomy heka ralòmehÿre. ² Ijõtòbõna-di ròtedu, tii budoeni-di itxeredutyhy rare. ³ Iu ijõtòbõna-ò rehemynymyhÿreu, ijõtòbõna ludu tamy riraynymyhÿre. Tule budoeni iryberierymyhÿre. Sohoji sohoji-ò ininimy tamy ryrmyhÿre, tahe idi røhõnomy ridymyhÿre. ⁴ Ihõrõ ahana-ò ridyreu, tii iko-ò rÿimy idi ramyhÿre. Riheludunomy idi raremyhÿrierymyhÿreki irybe. ⁵ Budoeni ieryõdu riheludunyõtyhy, iryberieryõreki. Iny ieryõdu-ribi rahenykre. ⁶ Jesusi tamy kia bede eryna ijyymy relyyre. Tiiboho tahe rieryõhyrenyre timybo ibede erydÿÿnamy rororerimy.

⁷ Tahe Jesusi ritÿnyreny tamyreny: –Jiarÿ budoeni ijõtòbõna wesemy rãimahãre. ⁸ Ibutumy iny wakõule rehemynyre wasidu ixiwatzidÿÿdumy rÿiramyhÿ. Wabudoeni ityhydÿÿdu wesemy rÿirerimy ihÿre. Tiiboho wasidurybe-ò roholaõhyyemyhÿrenyre. ⁹ Jiarÿ

ijòtòbòna wesemy ráiwāhāre. Inyō wamy ralòkeki, tii heka tarasanaōmy rarekre. Iwese wabudoeni ralòmhyh̄re idi ròhònymhyh̄re asi wiwihik̄my riroximyhyh̄re wesemy, tule ityhyd̄ȳdu mahādu r̄yirakre, bedeòbyna wiwihik̄ ritakremy. ¹⁰ Wasidu heka rubud̄ȳmy nade, bedehudumy wasimy, jiar̄ȳ tahe anade inyō umytuedeòna ariwahinykremy, irutyhytyhy wihik̄my wiji r̄yirakremy. ¹¹ Jiar̄ȳ budoeni-di itxeredu wihik̄ rare. Ihyy ta waumy ariwahinykre teròwyrenymy. ¹² Inyō budoeni-di itxeredumy deòdumy ris̄nykeki, tii riwisinanyòtyhy, tii dori budoeni wedu aòk̄ rare, deòdule rareki. Tahe iròdu brebunaō tamy kanakeki tahe rahenyke iribi, tai ijò rinyke, ihona tahe raòrunyke. ¹³ Deòdu heka rahenyke tii iwedu aòk̄ rareki, tii aōmy aòk̄ idi ròhòtinymhyh̄re, iòwydimy aòk̄. ¹⁴⁻¹⁵ Jiar̄ȳ heka itxeredu wihik̄ rare wabudoeni riwaerymyh̄re. Jiar̄ȳ tule tii mahādu reerywāhāre. Waha riwaeryre, tule tii reeryre. Iwesetyhyle wabudoeni-wana wii reerynyre. Iòraru-ki tahe waumy ariwahinykemy idi wāhāre. ¹⁶ Jiar̄ȳ wabudoeni-ò-di watxiwāhāre. Aō kabede-ki aòk̄. Ibutumy aributunykemy idi watxireri. Tai tahe sohoji ijoihyylemy heka roikre. Ibutu-di itxeredumy ararekre. ¹⁷ Tai heka Waha waluure, waumy ariwahinykreki wahe. Ihārele tahe ixyby idi arexiumyd̄ȳnykre. ¹⁸ Inyō heka ixideewiòkeki riwarubunyòtyhy. Arexiwahinykre tamyreny riwarubunyrenykremy. Ixideewikreu, arexiwahinykre, tule waumy arimymy arexiixixanykre. Waha dori wadee rarybere tii ariwinykremy.

¹⁹ Kia rybe òraru-ki judeu mahādu rybe rexijeijeinyre. ²⁰ Sōwemy iny ritxiònymy rarybere: –Tii tyytybybina-di ratximyhyh̄re ada raitx̄ȳtemy aòbo ih̄re. Aòherekibo tamy taholamahātenyete. ²¹ Ijò tahe rarybere: –Aò tyytybybina-di aòk̄ rarybemyh̄re. Tyytybybina aòbo hābu ruetà rirued̄ȳnyòtyhy.

²² Jerusalē hāwā-ki heka beòrahyy rare. Worana bedehesi hetxina T̄myrad̄ȳna r̄yire. ²³ Salomaō Ube-ki, Deuxu dohod̄ȳna heto ubeò-ki. ²⁴ Jesuisi rariamy ih̄myh̄. Tahe judeu mahādu rirurawonyre it̄ȳraxid̄ȳmy. Tiwese beded̄ȳnanymybo nohòtidihyy bede ariwyrenykre. Kai inatyhymy Kristumy tate-wana, tahe manarybeke it̄ynymy. ²⁵ Jesuisi dirawyònyde: –Rarybere wahe, tahe kaiboho tiwatyhynytenyòhyyte. Inatyhymy ierysomy mohòtinybenykeki, waaòmyd̄ȳnana wiwihik̄ rewinyamahāre-di betehibenyke. Wahani-di kia rewinyamahāre. ²⁶ Kaiboho tahe tiwatyhynyòlemahātenyete, wabudoeni wesemy aòk̄ toite. ²⁷ Wabudoeni warybe rierymyhyh̄re, riwaheludunymyhyh̄re; jiar̄ȳ heka ibutumy wabudoeni reerymahāre. ²⁸ Tamy umytuedeòna rewahinywāhāre tiu heka ruruòtyhy. Inyō waribi ridyòtyhy. ²⁹ Waha wadee riwahinyre. Tii heka ibaturatyre rare. Inyō iribi ritaòtyhy. ³⁰ Jiar̄ȳ Waha-wana sohojihyyte watxiwāhāre.

³¹ Ixityre tahe judeu mahādu mana-di rirubunykre idi r̄yire. ³² Tahe Jesuisi tamyreny rarybere: –Jiar̄ȳ sōwemy bedeòbyna inydee rewinywāhāre Waha ruru-di. Aòòrarukibo biwarubunybenykre. ³³ Tahe judeu mahādu rirawyònyre: –Kai aòmyd̄ȳnana wiwihik̄yle tewinyte. Kia òraru-ki aòk̄ ijoi adi r̄yireri mana-di arubud̄ȳmy Deuxumy binatyhymy tarybeteriki. Kai dori hābu tate, ihārele Deuxumy texiniteri. ³⁴⁻³⁵ Jesuisi rarybere: –Abede ywina-ki ryberiti r̄yire. Deuxu Rybe òbitihyymy raritinymy r̄yire. Kiamy: –Jiar̄ȳ rarybere: –Kaiboho Deuxu toite. Deuxu Rybe heka inyō-ò diteònyde. Kia mahādu tahe Deuxulemy rininire. ³⁶ Deuxumy tiiboho rininirenyre-wana, aòherekibo wadee takyarananyteri jiar̄ȳ tule Deuxu Riòrelemy rexininireki. Waha dori, riwatamy diwateònyde. Timykibo kaiboho tarybetenyteri Deuxumy ibinamy jiar̄ȳ rarybererimy ³⁷⁻³⁸ Waha-ribi bedeòbyna ariwinyòkeki, biwatyhynybenyòtyhy. Tahe ariwinykeki, aòbo rewinyre-wana bityhynybenyke, biwatyhynybenyòke hārele. Tai tahe bityhynybenymy boibeke jiar̄ȳ Waha-wana wāhāre tule Waha wawana ratximyhyh̄re. ³⁹ Kabedeu ixityre riijere Jesuisi rinykemy tii rexitamy rexihed̄ȳnyre.

⁴⁰ Jesuisi ixityre Jordaō bero kowa weribi-ò reurore. Joaō juhū ròsebed̄ȳmyh̄yò rare. Taile tahe tii raremyh̄. ⁴¹ Tahe sōwemy iny tamy roirenyre. Tamy rarybere:

–Inatyhymy Joaõ bedeòby iny itxerenamy riwinyõre. Tahe ibutumy tii Jesusimy rarybemyhÿre, inatyhy rare. ⁴² Sõwemy heka taile Jesusimy rityhynymyhÿre.

11

¹⁻² Lazaru ibinamy roimyhÿ Betÿnia hãwã-ki. Marie, Marta-wana iseriòrereny rare. Juhuu Marie Jesuisi-wana raremyhÿu, tii Jesuisiwa tyre-ò tarinalÿnyrehekÿõ ritxiwire, idi tahe tarade-di rirubudÿÿnyre. ³ Lazaru ibinamy roimyhÿki tahe tiiboho riteònyre Jesuisi-ò rarybekremy: –Wahĩ, abiòwa tyhy binanihikÿmy roireri. ⁴ Jesuisi kiamy roholareu rarybere: –Kabinana hãwã Deuxu wowydynamy tamy nade. Tule riwa-wowydynykemy jiarÿ dori Deuxu Riòre rare. Kabinina tahe rubuhyymy aõkõ tamy rÿike. ⁵ Jesuisi heka ibutumy iluurenyre, Marta, Marie, Lazaru-wana. ⁶ Iu Jesuisi rieryreu Lazaru webinaduna, tahe taile ratximyhÿre, rerihãrele inatxitxumy. ⁷ Iribi tahe rarybere taerydÿÿna mahãdu-ò: –Ròkòirenyke ixyby Judeia bede-ò. ⁸ Tahe ierydÿÿna mahãdu tamy rarybere: –Erydÿÿdu aõherekibo ixybynomy tamy tarybeteri judeu mahãdu adi heka riwisÿnymy rÿimyhÿ mana-di arubudÿÿmy. ⁹ Jesuisi dirawyònyde: –Txu heka waòinatxi òra bededÿÿnanamy rare. Aõhe inatyhy. Inyõ txumy rariakeki, tiu aõ òraru-ki reseòtyhy loosònamy dori ibutumy robimyhÿre. ¹⁰ Bede lurumy rariakeki tahe, aõ òraru-ki reseke, loosòna dori ihoòreki wahe. ¹¹ Tahe ijõmy Jesuisi tamyreny rarybere: –Iny biòwareny ròrõmy roireri. Tamy arakre ariixixanykremy. ¹² Tahe imahãdu rarybere: –Wanyrÿ tii ròrõmy roireri-wana bohe, reytekre. ¹³ Jesuisi heka rarybemyhÿ Lazaru rubumy roirerimy. Tiiboho tahe ròhõninyreny urile ròrõmy roirerimy. ¹⁴ Tahe Jesuisi ritÿnyntyhyra tamyreny: –Lazaru rurure. ¹⁵ Jiarÿ wa aòrarureny-ki wadeysamy watxireri tai watxiòraki. Ka tahe biwatyhynybenykre. Ròkòirenykre tamy. ¹⁶ Tome ierydÿÿna mahãduõ rare. Didimomy iniõre. Tamahãduõ rarybere: –Ròkòirenyke, tule tii-wana rukururenykremy.

¹⁷ Jesuisi rehemynyreu, Lazaru inaubiòwatxumy hãloo iwòdÿÿwo-ki roimyhÿ. ¹⁸ Betÿnia Jerusalẽ hãwã-ribi sohoji urihixinamy roire. ¹⁹ Judeu mahãduy-ribi sõwemy doidenyde Marta Marieboho wotòdenamy, iseriòrereny rurureki. ²⁰ Marta Jesuisi kanakre rieryreu, tahe ròhònyre tii-wana witxi reakemy. Marie tahe tahetokile rononymhÿ. ²¹ Tahe Jesuisi-ò Marta rarybere: –Wahĩ, kakile atxiberi-wana waseritxòre rurukòhykyra ikuny. ²² Ihãrele tahe rekeryre ibutumy Deuxu-kò bexitòenykeki, tiki adeke kidiwahinykre. ²³ Jesuisi tahe tamy rarybere: –Aseriòre wa rubu-ribi kedexixakre. ²⁴ Tahe Marta rarybere: –Rekeryre jikarÿ ikokunanatxu-ku rubu-ribi rexixakre, ibutumy ixixanatxu-ku. ²⁵ Jesuisi rarybere: –Jiarÿ waixixanadÿÿdu rare, umytuedeõna wahidÿÿdu rare. Inyõ riwatyhynykeki, tii rubu-ki roire hãrele, kedexixakre. ²⁶ Ibutumy irumy roirekeki, tiu rururenyòtyhy, tii dori riwatyhynyreki. Kai aõbohe kia tetyhynyteri. ²⁷ Tii dirawyònyde: –Kohe, Wahĩ, aratyhynywãhãre. Kai Kristu tate, Deuxu ritxòretyhy. Deuxu tuu rarybereki, bede-kò kanatekònyde wahe. ²⁸ Tahe Marta ròsere Marie taseriòre-ò rarybere: –Inyhĩ rehemynyreki, kai makremy rarybereri. ²⁹ Kiamy roholareu, tahe, wylemy rÿimy reare tamy rare.

³⁰ Jesuisi dori hãwã-ò ralòõlemy raremyhÿ Marta tamy raryberekile raremyhÿ. ³¹ Tii rÿimy ròhònyreu, judeu mahãdu tuu robire. Tahe riheludunyre, wabede-ò robukremy raresÿny tamy roholare. ³² Marie rehemynyre Jesuisi-ò. Tahe tii tuu robireu, resere iko-ò, tahe rarybere: –Wahĩ, kaki atxiberi-wana ikuny waseritxòre rurukòhykyra. ³³ Jesuisi Marta ibru-di tule judeu mahãduhi-di retehereu tule tii rabadewonihikÿre. ³⁴ Iule Jesuisi rÿÿraxire: –Titxiwexe tii tetiditenyte. Tiiboho rirawyònyre: –Wanyrÿ, manake itxeremy. ³⁵ Jesuisi tahe rahinyre. ³⁶ Tai tahe judeu mahãduõ rarybere: –Betehebenyke sõwemy heka tii Lazaru luure. ³⁷ Ijõ tahe rarybere: –Tii iny ruetã riteytenyre. Aõherekibo Lazaru irumy ratxireriule riteytenyõra.

³⁸ Jesuisi ixyby tawo-ki bederiòtiinyre. Tahe rariamy rare wabede-ò Lazaru sui-wodỹỹwo-ò roire. Mana-di tahe ritxiotòbònyre. ³⁹ Tahe Jesuisi rarybere: –Mana bitake Marta tahe iseriòre rarybere: –Wahĩ, rarònyreri wahe inakubikòwa txumy dokuri txuu idi rỹira. ⁴⁰ Tahe Jesuisi rarybere: –Rarybere taheka, bityhynykeki, Deuxu rurumy bobike. ⁴¹ Tahe mana iribi ritarenyre. Jesuisi retehere biu-ò rexitòenyre: –Umy reàlámý wahe watxireri kai wadee taholataki. ⁴² Wadee taholahyy atxiteri mahâte: –Kia reeryre, kata inysòwehekỹ òraru-ki kiamy rarybera adee, tai tiiboho rityhynyrenykemy wahe, kai tiwateònyteki. ⁴³ Kia rexihureu tahe ryryre: –Lazaru, bodohonyke wa ahana-ò. ⁴⁴ Kia rurumy roimyhỹ-ribi tahe dòhònyde. Iwa heka tebò-wana widee ritỹtenylemy roimyhỹ. Irati tahe tyybese-di ritỹtenymy ihỹmyhỹ. Jesuisi rarybere: –Biesebenyke wa ixinamy rake.

⁴⁵ Tahe judeu mahāduy-ribi, Marie Martaboho roraludu mahādu, aõbo Jesuisi riwinyremy robireu tahe, rityhynyre. ⁴⁶ Ijõ tahe fariseu mahādu-ò roirenyre tamy relyykemy aõbo Jesuisi riwinyremy.

⁴⁷ Iribi tahe xiwe wahidỹỹdu wedu, fariseu wedu mahādu-wana heka ywisidỹỹna mahādu ributunyre. Dohodỹỹna mahādu wedu heka imahāduni rare. Tahe inyõ rarybere: –Ka hābu heka aõwiihikỹ sòwemy diwinymyhỹde. Aõhebo he rokotỹỹnyrenyke. ⁴⁸ Tiihyyle riwinymy rarekeki, heka ibutumy rityhynyke. Idi tahe Roma hāwā mahādu soldadu kanakre iny riòlòdỹỹnyke inysỹ rahurenyke. ⁴⁹⁻⁵⁰ Kaifa imahāduõ rare. Kabeòrau tahe tii ibutu xiwena wahidỹỹdu wedu rare. Tahe tii rarybere: –Kaiboho aõ teeryõhytente. Hābuõ tahe rurukre ibutu inydee. Tai tahe ibutu iny itueõtyhy. ⁵¹ Kia heka irayky-ribi aõkõ ròhònyre. Deuxu irayky-ò ritidire, tii dori xiwena wedu tyhy rare kabeòrau. ⁵² Kiamy rarybereu, tahe Jesuisi rubunamy rarybereri. Jesuisi dori ibutumy judeu mahādu dee rurukre. Tamy sohojile aõkõ rurukre. Tahe sohoji mahāduòle rabutukre Deuxu riòre bede bedemy rỹira mahādu wahe. ⁵³ Itxuule tahe Jesuisi rubudỹỹmy ròhòtinyrenyre.

⁵⁴ Tai tahe ihāwāy-ki rariaõre, Judeia mahāduy-ki. Tahe iribi rexitare bederahy-ò iòhòmy. Hāwāõ-ò heka rare, Efraĩ heka inire. Taile taery mahādu-wana ihỹmyhỹ. ⁵⁵ Judeu mahādu worana bedehesi iòhòmy rỹimyhỹ Pascoa heka inire. Ritelenykoõle heka sòwemy roirenyre Jerusalē hāwā-ò, tai rexiwinyrenykemy iwese bede ywina rarybere wese Pascoakomy wahe. ⁵⁶ Sòwemy iny Jesuisimy robikemy rỹimyhỹ. Tahe Deuxu dohodỹỹna hetowo-ki widee rarybemyhỹre tahe rarybere: –Kanakre aõbo Jesuisi worana bedehesi-ò. ⁵⁷ Xiwena wedu fariseu-wana juhūu inyõ rarybemahāre: –Inyõ Jesuisimy robikeki, tuu wadeereny kanarybekre, tii ramykremy wahe.

12

¹ Jesuisi rare Betỹnia hāwā-ò Pascoa worana bedehesi rỹikrekoki. Debòsohoji txumy rauhenymy rỹimyhỹ tamy. Tai heka Lazaru rasỹnymyhỹre rubu-ribi rexixare-ribi wahe. ² Martaboho tahe rỹsỹna wiutādàna riwinyrenyre Jesuisideewina. Lazaru Jesuisi-wana riroxikremy ronymyhỹ. Tahe Marta tamyreny rỹsỹna riwymyhỹ. ³ Marie tahe sòwemy aderòna lỹnyre-di ratximyhỹ, iòwyhykỹre heka. Tahe tii Jesuisiwatyre ritxiwire idi tahe taradedile risuhore. Heto tahe tỹnyrehekỹlemy roire. ⁴ Judasi Isariò tule Jesuisi erydỹỹnaõ rare tii tai ratximyhỹ. Tii Jesuisi rityhenykremy tii raremyhỹ ihewo-ribi. Tii tahe rarybere: ⁵ –Kaa aderòna heka iòwyhykỹ rare. Aõherekibo idi tahonyõte nieru idi bitakemy iny aõkõ mahādu-ò nieru biwahinykemy. ⁶ (Judasi heka iny aõkõ mahādu luu aõkõ rare. Erydỹỹna mahādu nieru rubudỹỹdu tii rare. Kia nieruõ tahe ixideele ritosinymyhỹre. Tai tahe aderòna òwy ixidee ributunykemy idi ratximyhỹ). ⁷ Tahe Jesuisi rarybere: –Ixinamy wawatyre ritxiwike, wahāloo-ò waherina heka riryrymy tuu ritxiwireri. ⁸ Kaiboho heka aõu biwiòhenanymy ahābenyke iny aõkõ mahādu awanareny dori rarehyymy rarekre. Jiarỹ tahe kaki aratxihyke aõkõ rare.

⁹ Judeu mahãdu Jesuisi rehemynreriò roholare. Tahe sôwemy iny tamyreny nade itxeremy. Tule Lazaru-ò itxeremy nade rubu-ribi rexixareki. ¹⁰ Tai tahe xiwewahidỹỹdu mahãdu wedu tule Lazaru rubudỹỹmy rarybere. ¹¹ Lazaru òraru-ki dori sôwemy judeu wedu Jesuisi rityhynre.

¹² Itxubiòwau tahe Jesuisi nade Jerusalẽ-ò kia-ò tahe roholare ibutumy worana bedehesi ludu mahãdu. ¹³ Tai tahe roirenyre tii-wana witxi reakemy horeru riwyre ityre-di kanakre. Ryryrenyre Jesuisi-ò: –Waiòlòreny, kai arawowydynreri, kai bedeòbydỹỹdu tateki! Kai Deuxuni-di tateri. Kai judeu Iòlòtyhy tate. ¹⁴ Jesuisi nade jumenta riòre tyre-ki, tuu dori ihetxina tyyriti-ki roire wesemy. ¹⁵ Kiamy wahe roire:

–Judeu riòre mahãdu uritere brebuõmy atximahãbeny aiòlòreny dori kanakre jumenta riòre tyre-ki.

¹⁶ Iery mahãdu kia rieryõhyyre juhuu. ¹⁷ Iribi tahe tõhõti itxi reare ritidỹỹna hetxina-ki roiremy, Jesuisi biu-txi ròõsemy rareu wahe tõhõtireny itxi reare. Tule sôwemy iaõmydỹỹnana rybe hetxina-ki riritinymy rỹimyhỹre. Kia-di tahe idi tõhõtireny reare. ¹⁸ Inyõ itxeredu heka Lazaru ixixanamy relyyre. Tai tule iny sôwemy doidenyde. Kia Jesuisi riwinyreò heka roholarenre. ¹⁹ Tai tahe fariseu mahãdu widee raryberenyre: –Ibutumy ihemy roirenyre. Timyõre, aõhe heka rikisỹnyrenyõtyhy.

²⁰ Inyõ worana bedehesi-ki grego rybedu mahãduõ ratximyhỹ. Tii tai Deuxu reàlakemy ratximyhỹ. Tii Besaida hãwã ludu-ò Kalileia bede luduõ ratximyhỹ. ²¹ Tahe grego rybe mahãdu tamy rarybere: –Wanyrỹ, jiarỹboho, Jesusimy arobikemy watxirenryeri. ²² Filipi tahe Andre-ko relyyre. Ta wiwana roirenyre Jesuisi-ò. ²³ Jesuisi rarybere: –Aõkõra, Wabededỹỹnana iòhõra Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ rubuna-ò, wahe. ²⁴ Inatyhymy adeereny ararybekre: –Jiarỹ alòbòròna rijuxunymyhỹre wesemy aresekre suò, arurukremy. Aruruõkeki ixiwanahyyle ararekre. Arurukre-wana sôwemy araratynykre. ²⁵ Inyõ ixiluukeki heka, ruruke. Kabede-ki tahe ixiluuõkeki, tii rexiywinymy umytuedeõna-ò ratxike. ²⁶ Inyõ wadeòdumy ratximyhỹkeki, tii riwaheludunyke. Tai titxibo aratxikeò tii wawana ratximyhỹke. Inyõ wadeòdumy rareke-wana, tii Waha riwowydynykre.

²⁷ Katahe wabedewonihikỹmy watxireri. Timybo ararybekre, Waha, kia rubu aõmydỹỹnana-ribi biwatake. My òsana arexitòenykre. Aõkõre, kiaòle heka kabede-ò anade. ²⁸ Waha, anityhy-ò iny riwowydynykeny watxireri. Iule tahe rybeò-ò roholarenre: –Kia rotỹỹnyre ihãre ta ixityre tuu rotỹỹnykre. ²⁹ Tahe iny sôwehekỹ kia rybe-ò roholare. Tahe rarybere: –Biumytxyle rare. Tahe ijõ rarybere. Aõkõre ýju rare. ³⁰ Tahe Jesuisi rarybere: –Waòraru-ki aõkõ kia rybe rỹireri, aòrarurenry-ki, tamy bohohabenykeny. ³¹ Wiji tahe ywisidỹỹna kỹnykre, bedemy iny rỹira mahãdu-ò. Kia mahãdu iòlò, Satanasi, kanahitxidỹỹkre. ³² Iu jiarỹ itxeò-ki riwaukokreu, ibutumy iny heka ixidee adiwiutadànykre riwatyhynykeny. ³³ Iu tii kia rarybereu, tarubuna ritỹnyre timybo rurukre. ³⁴ Iny sôwehekỹ dirawyònyde: –Jiarỹboho raholarenre bedeywina-ò. Tii rarybere: –Tiiemy Kristu rarehyemy rarekre. Timybo kai tarybeteri: –Biwaukokremy. Mobo tahe Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹmy tuu tarybeteri. ³⁵ Tahe Jesuisi dirawyònyde: –Urihimyòle loosòna awana rariamy ratxireri. Idi atxiteriule idi mariake, bede luru atxi kanakelau. Inyõ bede luruki rariakeki, tiobo rake rieryõhyyre. ³⁶ Waloosòna atxiteriule, biwatyhynyke waloosònamy, taile waloosòna mahãduõmy boibeke. Kiarybe rahu-di tahe Jesuisi iribi rexitamy rexiwore. ³⁷ Tii sôwemy bedeòtiidỹỹna ikoreny-txi riwinyre. Ihãrele tahe sôwemy rityhynyõre. ³⁸ Kia tahe Isaia tyyriti-ki roire, tahe iwesele tuu rarybere wese wiji rỹira rotỹỹnyre:

–Wanyrỹ, Iny rybe tỹnydỹỹnareny tiiboho rityhynyõhyyre, Deuxu taruru tamy riteòsinyrehãrele rityhynyõre.

³⁹ Tai rityhynyõhyyre. Isaia, Deuxu rybedu ijõmy ròritidỹỹre:

⁴⁰—Deuxu riruetànyre, irayky riteredỹnyre. Tai rieryõhyymy robiõhyymyhỹre. Tiu heka Deuxu rityhynyõhyyre. Tiu riteytenyõhyyre.

⁴¹ Isaia Jesuisi loosònamy robire. Tai tahe tuu ròritidỹnyre. ⁴² Ihãrele tahe dohodỹna mahãdu wedule sõwemy rityhynyre. Urile fariseu mahãdu òrarukile, ijõ-ò tuu rarybeõre, dohodỹna mahãduy-ribi riòlòdỹnyheny. ⁴³ Tiiboho dori Deuxu wowydyna luurenyõre inywowydynale luurenyre.

⁴⁴—Iny riwatyhynymyhỹkeki, wadeòdỹdyle rityhynymyhỹre. ⁴⁵ Inyõ wamy robikeki, iule wadeòdỹdumy robike. ⁴⁶ Jiarỹ loosòna wesemy anade bede-ò. Tai tahe iny riwatyhynykeki, bede luru ribi ròhònyke. Tai heka anade. ⁴⁷ Inyõ warybe-ò roholake hãrele riywinyõkeki, tahe jiarỹ tii wiji ariywidỹnyõke. Jiarỹ dori tarasaduhyylemy anade. ⁴⁸ Inyõ riwatyhynyõkeki, warybe-ò roholaõkeki, ikonana txuu tahe ywisidỹna-ò ralòke, warybe-ò rityhynyõmyhyreki aõhòkỹmy dỹnyana-ò heka kia ralokre. ⁴⁹ Jiarỹ ixi rayky-ribi aõkõ rarybemahãre. Wahale rybe wadee riwahinymyhỹre. Kia wesele relyymahãre. ⁵⁰ Deuxu rybe bede ywina-di diwateònyde umytuedeõna wahidỹna kia rare. Kiale heka reeryre.

13

¹⁻³ Pascoa worana bedehesi txummy txuu rỹire. Tahe Jesuisi rexieryre ixbyby tyby-ò ròsekremy ihỹre, ibededỹnana iòhòmy roireki. Tule rexieryre tyby ibutummy tamy riwahinyremy. Tii tyby-ribi nade tule ixbyby tamy rakemy. Txioro roxinau Jesuisi taerydỹna mahãdu-wana riroximyhỹreny. Judasi Isariò (Simaõ riòre) taile ratximyhỹ. Juhuu diabo tamy rarybere iruule Jesuisi rityhenykemy. ⁴ Jesuisi sõwemy taerydỹna mahãdu luure. Tai tahe rỹire, tatytyre ludu ritare òsuròna rimyre, idi rexiwety-ataare. ⁵ Hynaro-ò bee ritxiwire taerydỹna mahãduwaa risuhokremy tahe òsuròna-di tawetya-ki ihỹmyhỹ-di iwa rirubudỹnyre. ⁶ Tahe Jesuisi rehemynyre Simaõ Pedro-ò, Pedro rarybere: —Aõkõre kai wawareny suròdòomyke. ⁷ Jesuisi rirawyònyre: —Kai heka teeryõte aõherekibo resuhòreri. Ihewo-ribi tahe bierykre. ⁸ Pedro rarybere: —Aõkõre, wawasuròdòdỹõmy. Jesuisi rirawyònyre: —Arisuhòkeki wawanahyy aõkõ mabeke. ⁹ Pedro rarybere: —Wawasohojile aõkõ bisuhokre, wadebò warati-wana tule wahe. ¹⁰ Tahe ritỹnynyre Jesuisi; inyõ ròhõre-wana iwale rasuhòke. Iuhe ibutummy tyralemy rỹimyhỹre. Kaiboho yralemy toite. Sohoji tahe aõkõre. ¹¹ Jesuisi tatyhedỹdu rayky rierymyhỹre. Tai tahe rarybera, ibutummy aõkõ tyraremy.

¹² Jesuisi iwasuròdò rexihureu, tatytyre ludu retyynyra roxina-ò ròsere. Tamyreny rỹraxyre: —Kaiboho teerytenyete. Aõhebo jiarỹ kia ratỹnyra. ¹³ Adeereny aritỹnynykre. Kaiboho tiwaninitenyete anyrỹmy, aõhe inatyhy? Aerydỹdumy, inatyhy heka jiarỹ rare tahe òbitimy tarybetenyete. ¹⁴ Jiarỹ aerydỹdureny anyrỹreny heka awareny resuhore. Tai tahe kaiboho wiwa bisuhòbenykre. ¹⁵ Iwese jiarỹ rexideòsinyre wese kaiboho biwinybenyke. ¹⁶ Inatyhymy adeereny ararybekre. Deòdu dori tawedu ratyre aõkõ rare. Rybe-ò ijohonadu dori rybedutyhy ratyre aõkõ rare. ¹⁷ Kia warybe teerytenyete. Tahe biwinybenykeki bedèbynatyhy adeereny kanakre. ¹⁸ Ibutummy umyreny aõkõ rarybereri jiarỹ araeryreny, aratarenyeki, wahe. Rybe tyyriti-ki roire kiamy:

—Kia wawana riroximyhỹrele heka riwatyhenyke. Ele elemy tuu rotỹnykre.

¹⁹ Wiji rarybereri heka wylemy kia tuu rotỹnykre. Tuu rotỹnykreule, kaiboho bierybenyke òbitimy raryberé wahe; jiarỹ biwatyhynybenykemy wahe. ²⁰ Inatyhytyhymy ararybekre: —Inyõ adee aditeònykre. Inyõ tii rityhynymy kididykeki, tii riwadymyhỹre. Inyõ kidiwadykeki wadeòdỹdu ridymyhỹre, Deuxu rityhynymyhỹre wahe.

²¹ Tahe Jesuisi rabadewonihikỹmy ronymyhỹ. Tahe rarybera: —Iny sohojiõ ayreny-ribi riwatyhenyke. ²² Tahe wii riijerijereny. Mokobo rarekremy ròhòtinyreny. ²³ Jiarỹ, Joaõ Jesuisi weribi ranywỹhỹ, tii dori sõwemy waluure. ²⁴ Tahe Pedro wadee narybewasidi: —Tamy inihe myỹraxike mobo raremy. ²⁵ Tahe jiarỹ

retorunyre: –Wanyrỹ, mowexe ratxireri. ²⁶ Jesuisi rarybere wadee: –Kia orotxu ituudỹỹ tamy ariwahinykrele tiikre. Tahe Jesuisi orotxu yre rituunyre idi tahe Judasi Isariò-ò riwahinyre. Tii Simaõ riòre rare. ²⁷ Tahe Judasi riyre. Iribi tahe Satanasi aõwesele tamy ralore. Jesuisi heka Judasi-ò rarybere: –Aõhebo botỹỹnykre wylemy makre biwinykremy. ²⁸ Tahe riroximy rỹimyhỹ mahãdu rieryõre aõmybo Jesuisi rarybemyhỹ. ²⁹ Judasi Isariò dori nieru hyna yrubudỹỹdu heka rare. Tai tahe rõhõtinyrenyre Jesuisi worana bedehesi aõna aõna riwykemy riteònyre, ada iny aokõdu mahãdu-ò nieruõ riwahinykemy. ³⁰ Judasi orotxu yre riymy rahudi tahe rõhõnymy rare bede luru-txi.

³¹ Judasi rõhõnymy rahudi tahe Jesuisi rarybere: –Wiji tahe Deuxu Riòre Hãbutyhyhykỹ loosònamy iny robimyhỹre taraykywo-ki. Tii heka jiarỹ rare. Deuxu-ò waòraru-ki wowy-dyna riwahinykre. ³² Deuxu loosònamy tahe waki iny robikeki, Deuxu riwatoosònyreri aõwesele ibutumy iny tuu robike. ³³ Waluudu mahãdu wariòre wesemy atximahãtenyete, umywanareny urihimyòle ararekre, idi tahe arakre. Tahe biwaijebenyhãrele waki mahabenyõtyhy. Iwese judeu mahãdu-ò rarybere wesele adeeremy ararybekre: –Titxibo arakre-ò kaiboho boibenyõke. ³⁴ Bede ywina tỹmyra wese adeeremy ariwahinykre kiamy wahe: –Wiluurenykemy wahe: –Iwese jiarỹ aluurenyre wese tule kaiboho wiluurenyke. ³⁵ Wiluurenykeki ibutumy iny rieryrenykre kai waerydỹỹna mahãdumy tate.

³⁶ Tahe Simaõ Pedro ritỹỹraxinyre: –Wanyrỹ, titxibo kai makre. Jesuisi dirawyònyde: –Titxibo arakre-ò wiji kaiboho boibenyõke, iribi tahe wahemy bodoikre. ³⁷ Tahe Pedro rarybere: –Wanyrỹ aõherekibo araõkre wiji ahemy waumy kie aõraru-ki ariwahinykemy watzireri. ³⁸ Inatyhymy aõbo aumy biwahinykre waòraru-ki. Inatyhytyhymy ararybekre: –Hãnie hãbu robukõule kai biwatxiõnykre inataõmy.

14

¹ Kaiboho bedeòtiidỹỹrenyõmyke bedewona-ki. Kaiboho Deuxu tetyhynytenyete, tai tahe biwatyhinykre. ² Wahasỹ-ki sõwemy sỹỹ rỹimyhỹre kialemyre heka tai. Kaweseõkeki adee inatyhymy rarybemahãre. Jiarỹ tahe arakre sỹỹ adeeremy ariwinykemy. ³ Ariwinymy arahudi tahe ixbyle aòrysmy adòòsekre. Tahe aradyrenykre titxibo-txi aratxireriò kaiboho tule matxibenykre. ⁴ Kaiboho dori teerytenyete titxibo wasỹry roire. ⁵ Tahe Tome rarybere tamy: –Wanyrỹ, titxibo makreò reerykõrenyete. Tai tahe timykibo asỹry reeryrenyemy. ⁶ Jesuisi dirawyònyde: –Jiarỹ wa ryy rare. Deuxu inatyhyna jiarỹ rare. Umytuedeõna wahidỹỹdu jiarỹ rare. Inyõ waòrarukile Waha dee rakre. ⁷ Kaiboho tiwaerytenyete-wana tule Waha teerytenyete. Wiji tyhyule Deuxu teerytenyete, tuu tabitenyete. ⁸ Idi Filipi rarybere: –Wanyrỹ, boo inydee biteòsinyke, tai tahe awike. ⁹ Tahe Jesuisi rarybere: –Filipi, sõwemy bededỹỹnana umy-wana rewyre. Ihãrele tahe tiwaeryõte. Inyõ wadee kanakeki, Wahamy robike. Aõherekibo wadee tarybeta boo wadee biteòsinykemy. ¹⁰ Jiarỹ Waha-ki watxiwãhãre tule Waha waki ihỹre. Kia aõbohe tetyhynyõte rarybewãhãre, kia iximy aõkõ rarybewãhãre. Waha waki ratximyhy tii taõmydỹỹnanamy rotỹỹnyre waumy-ribi. ¹¹ Waha-ki watxiwãhãre, tule tii waki ihỹre, kia bityhynybenyke. Aõwiwihikỹ rewinywãhãre òraru-ki biwatyhynybenyke. ¹² Inatyhytyhymy adee ararybekre: –Inyõ riwatyhinykeki, wawesele aõwiwihikỹ riwinykre. Tahe watyreleaseõ riwinykre. Jiarỹ dori Waha-ò arakre. ¹³ Tai wanimy aõmy bexitòenybenykeki, tii tahe ariwinykre. Iny Waha-ò wowydyna riwahinykemy idi watzireri, iRiòre wahe jiarỹ rare. ¹⁴ Tai aõma wani-ò bexitòenybenykeki, tii tahe riwinykreadeeremy. ¹⁵ Inyõ waluukeki tii wabede ywina riwinytyhyke. ¹⁶ Waha-ò arexitòenykre ijõ wiòhedỹỹdu adeeremy kiditeònykremy waderòwymy. Tii aõu aõu adeeremy hyyle rarekre. ¹⁷ Tii Deuxu Tyytybytyhy rare. Tii inatyhynamy rieryrenyete, iny bede bede mahãdu wahe. Deuxu Tyytybytyhy ixidee ridykemy. Tuu dori robiõtyhy

rieryõtyhy. Kaiboho tahe teerytenyte. Tii dori umywanareny ratximyhÿre, aworeny-ki ratxikremy. ¹⁸ Jiarÿ heka ixisohojimy ararisidÿÿnyõtyhy. Jiarÿle adee adooskre. ¹⁹ Wijile arurumy arakre bede-ribi. Bede bede mahãdu tiu wamy robiõtyhy. Kaiboho tahe wamy bobilebenykre, jiarÿ dori ixityre rubu-ribi adexixamy ararekre. Tai tahe tule kaiboho rubu-ribi bexixamy boibekre. ²⁰ Kia txuu kaiboho bierybenykre jiarÿ heka Waha-ki watxiwãhãremy. Kaiboho tasÿ waki ahãtenyte. Jiarÿ tule akireny watxiwãhãre. ²¹ Inyõ wabede ywinareny dikeki tahe, riywinykeki, waluudu rare. Waha tule iluukre. Jiarÿ tule iluutyhyre. Tamy tule arexideõsinykre. ²² Judasi tamy rarybere: (aõ Isariõ aõkõ kÿny, iwitxiraõ.) –Wanyrÿ, aõhekremybo wadeeremy bedexideõsinykre tahe bede bede ludu mahãdu-ò aõkõ wahe. ²³ Jesuisi rarybere: –Inyõ waluukeki, wabede ywina riywinytyhyke. Waha, heka iluutyhykre. Jiarÿboho tamy adoidenykre tamysÿmy. ²⁴ Iny waluuõkeki, warybe tiu rityhnyõtyhy. Aõ warybe-di aõkõ heka rarybereri. Waha wadee riwahinyredi heka rarybereri.

²⁵ Tai arakrekoki tuu rarybereri adeeremy. ²⁶ Tahe Deuxu Tyytybytyhy, awiõhedÿÿdu, tii araerynanykre ibutumy aõna aõnamy. Timybo jiarÿ adeeremy raryberemy akananohõtijaranydenykre. ²⁷ Ywina adeeremy adiwahinykre waywina wahe. Iwese bede bede ludu mahãdu riwahinyhÿre wese aõkõ ariwahinykre. Uritere nohõtiryõmy brebuõmy. ²⁸ Rarybere dori arakremy tule adooskre. Waha waratyre rare. Tamy he arakre. Kaiboho waluukeki, beysabenykre tamy arakreu. ²⁹ Kaa bede reakoki tuu rarybereri. Tuu reakreu tahe, kaiboho biwatyhnybenykre. ³⁰ Sõwemy heka adeeremy ararybeõkre, bede dinodu dori themynysÿ iõhõmy ihÿre, Satanasi wahe. Tii heka wadee iruruõhyre, riwateõnyõtyhy. ³¹ Jiarÿ Waha luure. Rewinywãhãre aõbo Waha ariwinykemy riwateranymyhÿre. Botamanyke: –Ròkõirenyke.

15

¹ Hãjutò òwõna wese wihikÿ jiarÿ rare. Waha tahe bede rade wysydÿÿdu wese rare. Bede òbebure iratyõkeki iò riòròke. Iratydikeki iòsõmo iribi risihere. Tai tahe sõwetyhymy nihikÿmy raratynyke. ² Kaiboho bede rade-ò wesemy toite. Warybe-di aòsõmoreny aribireny resihemahãre. Katahe õbitimy toite bederatymy raratynykemy. ³⁻⁴ Kaiboho biwamymy wadi myikre. Iwese bede radeõ raòròõmyhÿkeki irulemy rÿikre raratynyke. Aõkõkeki ruruke. Kaiboho iwesele toite. Waki beãrenyõbenymyhÿkeki, tiu Deuxudeewimy atxibenyõtyhy. ⁵ Jiarÿ hãjutò òwõna wese rare. Kaiboho ibede radeò wese toite. Waki beerenybenykeki, jiarÿ aki ararike, tai bederaty wese sõwemy maratynyke. Wahoõkeki tiu aõ biwinybenyõtyhy. ⁶ Inyõ waki rariõkeki, iwese iny bede rade rubu-di rahuleke, tii iwesele inyõ rahukre. Juhuu rimyre, idi heòty-ò rehure, tai roomyhÿre. ⁷ Kaiboho waribi boibenyõkeki, warybe õhõt-ribi rosaõtyhykeki, aõtaxina wadee bexitõenybenykre, tai ibutumy adee ariwahinykre. ⁸ Iwese bede rade sõwemy raratynymyhÿre wese, kaiboho, aõna aõna wiwihikÿ biwinybenyke Deuxu dee. Kiakeki tahe Deuxu deãlãna sõwemy ritakre. ⁹ Iwese Waha waluure wese jiarÿ aluurenyre waluuna-ribi boibenyõke. ¹⁰ Wabede ywina inyõ riywinykeki, tii waluuna-ribi raõtyhy. Iwese Waha bede ywina reywinymyhÿre wese tahe Waha luuna-ribi jiarÿ tiu rahõnyõhyre. ¹¹ Wadeysana awo-ki ratxikemy jiarÿ adi watxireri. Eysana sõwemy mabekemy adi watxiwãhã. Tai tahe warybe adee rarybere. ¹² Wabede ywina heka kaa rare: –Wiluukemy. Iwese jiarÿ aluure wese wiluurenykemy. ¹³ Inyõ taery dee rurukeki taluunadireki, tii luunatyhy ijõdire. ¹⁴ Kaiboho wadeewi biwinybenykwana tai inatyhymy wabiõwa toite. ¹⁵ Tahe aõ wadeòdumy aõkõhe araninirenykre. Kaiboho wabiõwa toite jiarÿ dori Waha-ribi raholare adee tuu relywãhãre. ¹⁶ Kaiboho tahe tiwatatenyõhyte, jiarÿ tahe aratarenyre kaiboho boibenykemy. Sõwemy aõna aõna wiwihikÿ botÿÿnybenyke. Tule kia aõna aõnamy tule roihykemy. Tai tahe aõmy Waha-ribi wani-di bexitõenybenykeki, adee riwahinyhy rareke. ¹⁷ Wiluubenyke: –Kia

tahe wabede ywina adeeremy adiwahinyde. ¹⁸ Bede ludu iny mahãdu eramy reakeki myÿ uritere nohõtiõmy juhUU dori waderamy waluuõre. ¹⁹ Kai bede ludu iny tate-wana iny aluuke, tahe aõkõre. Tai tahe iny eramy reamyhÿre. Bede ludu mahãdu ribi jiarÿ aratara. Bede ludu mahãdu aõkõ tate urenana. ²⁰ Adee heka rarybere aõmybo. Uritere iribi nohõti lusaõmy kia wahe: –Deòdu tawedu ratyre aõkõ rare. Tai wadee aõbina binamy iny rotÿÿnymyhÿre. Adeeremy tule aõmy rotÿÿnykremy wahe. Tiiboho warybe riywinyrenykeki, arybe tule tiiboho riywinyrenykre. ²¹ Kia tahe adee ratÿÿnymyhÿre wanimy rybe òraru-ki, tiiboho dori wadeòdÿÿna rieryõreki. ²² Tuu ararybeõre wana inihe tiiboho òrarudiõhyyrenykre. Katahe rarybere tai tahe tiiboho rarybeõtyhy rieryõremy. ²³ Inyõ waluuõkeki, tule Waha luuõtyhy. ²⁴ Jiarÿ heka ibutuko-ò wowydyna iitxerenarenymy rewinyõrewana, tiiboho iòrarudiõhyyre inihe. Tahe rewinyamahãre, tuu robimyhÿrenykre, ihãrele tahe waluuõre tule Waha luuõre. ²⁵ Kiamy heka rotÿÿnykre bede ywina ritidÿÿna-ki roireki. Tai heka tuu rotÿÿnymyhÿre. Kiamy wahe ritidÿÿna-ki roire: –Tii heka bede òraru aõkõ rare, ihãrele tahe iluuõrenykre. ²⁶ Deuxu Tyytybytyhy adee ariteònykre. Tii, wiòhedÿÿdu rarekre inatyhynamy rierynanykre. Tahe, tii kedehemynykreu wamy rarybekre. ²⁷ Tule kaiboho wamy marybebenykre, wawana hyy ahãtenyteki.

16

¹ Kiamy adee rarybemahãre òraruna-txi ixeõkemy. ² Tiiboho heka anatakre tohodÿÿna hetowo-ribi. Kobe, bede dÿÿnana iòhõmy kadeakreU inyõ anarubunykeki, kia Deuxudeewimy tuu konohõtinykre. Tii Deuxu wiòhedÿÿdu raremy ixi-di kõnohõtinykre. ³ Tiiboho Waha rieryõhymyhÿrenykre tule riwaeryõmyhÿre. Tai tahe kiamy adeeremy rotÿÿnymyhÿrenykre. ⁴ Iu adeeremy aõmydÿÿnana kedehemynykreU, õhõtireny itxi reake timybo adeeremy relyyretxi. Tiu heka tuu rarybeõhyre, umywanarenymy dori wãhãre. ⁵ Katahe arakre wadeòdÿÿdu-ò. Kaiboho býÿraxibenykekõ aõbo tiobo arakre-ò. ⁶ Kaiboho heka tabedewomy toite kamy rarybereriki. ⁷ Ihãrele tahe inatyhymy adeeremy ararybekre: –Adeeremy awikre arakreki wahe. Jiarÿ araõkeki awiòhedÿÿdu, Deuxu Tyytybytyhy kanaõkre. Arakeki tahe tii aditeònykre adeeremy. ⁸ Iu kanakreU, tii inydee kiditeòsinykre irayky binadiremy, iòbitina-di aõkõremy, iòrarunadiremy. Deuxu dori òrarudu riywisidÿÿnykre. ⁹ Taòraruna ixidee kiditeòsinykre tiiboho riwatyhynyõrenyriki. ¹⁰ Tahe ixidee kiditeòsinykre. Jiarÿ iratyre waòbitina direki. Waha-ò dori arakre, wamy bobibenyõtyhykemy. ¹¹ Deuxu ixiywisidÿÿna ixidee kiditeòsinykre kabede dinodu dee rarybere tii rexihukremy. ¹² Jiarÿ heka sõwemy adee ararybekemy watzireri, ibutumy tahe isiramy ixidee boholabenyke. ¹³ Txiòhe rare. Deuxu Tyytybytyhy kanakreU, inatyhymy adeeremy rarybekre inatyhyna-di ibutumy. Tarybe-di tahe rarybeõkre. Deuxu-ribi aõmybo roholaremy tahe rarybekre. Tule timybo aõna aõna rarekremy kanarybekre. ¹⁴ Tii waaõmydÿÿnana adeeremy ritÿÿnykre. Tai kidiwa-toosònanykre. ¹⁵ Ibutumy Wahahõrõ heka wahõrõ rare. Tai heka tuu adeeremy rarybereri waaõmydÿÿnana adeeremy kiditynynykreU. ¹⁶ Urihimyò riòre heka waõkre, idi tahe ixityre wamy bobibenykre. ¹⁷ Tahe ijõ ierydÿÿna mahãduõ widee rarybere: –Timybo tii rarybere: –Urihimyò iòkremy tii rarybereri, tule ixiryre wamy bobibenykreU. Tule Waha-ò arakre. Timybo heka rieryrenyõhyyre aõmybo rarybera. ¹⁸⁻¹⁹ Tiiboho Jesuisi-ò rÿÿraxirenynykreU ratxirenryeri. Tahe Jesuisi rierymyhÿre tuu rÿÿraxikre. Tahe Jesuisi tamyreny rÿÿraxire: –Kaimy ixidee tÿÿraxitenyteri. Wananamy waòkesenalemy. ²⁰ Inatyhymy adeeremy ararybekre: –Iny bede mahãdu urile reysakre, kaiboho tahe araeryrenyura urile mahinybenykre, birajuabenykre, mabedewobenynykre. Idi tahe kaiboho beysabenykre. ²¹ Iwese hãwyy ijera iòhõreki, rabadewomyhÿre, taaõhõkÿmydÿÿnana-di rõhõtinyhÿre. Idi tahe reamyhÿre. Iu tahe tõhõti rosamyhÿre tohouã tÿmyradile reysamyhÿre. ²² Iwesele kaiboho mabedewobenynykre, ixityre wamy

bobebenykreu tahe, kaiboho beysabenykre. Inyõ heka deysana aribireny ritaõtyhy. ²³ Kiatxu tahe uritere watỹraxidỹõmykre inatyhymy adeeremy rarybereri. Waha-ribi aõmy bexitõenybenykeki. Tii adeeremy kidiwahinykre wani òraru-ki. ²⁴ Tiu heka aõmy texitõenytenyõmahãte wani-di. Bexitõenybenyke, tai bitabenykre. Tai tahe kaiboho beysabenykre.

²⁵ Ibutumy rybewòtemy adeeremy rarybewãhãre wahe. Idi tahe tuu adeeremy ararybeõkre. Idi tahe itỹnytyhymy Waha aritỹnynykre adeeremy. ²⁶ Kiatxu tahe bexitõenybenykre wani-di jiarỹ ararybeõkre umyreny Waha-ò. ²⁷ Waha dori aluurenyre, kaiboho waluurenyreki, Deuxu-ribi anade tetyhynytenyteki. ²⁸ Waha-ribi anade, bede-ò adehemynyde ihãrele bede-ribi arakremy Waha-ò. ²⁹ Jesuisi ierydỹna mahãdu rarybere: –Wiji tahe itỹnytyhymy tarybeteri. Rybewòte-di aõkõ tarybeteri. ³⁰ Kai ibutumy teeryte. Inyõ dỹraxiõmy adee. Kai inatyhymy Deuxu-di tanate. Kia jiarỹboho retyhynyrenyre. ³¹ Tahe Jesuisi tamy rỹraxire. Inatyhymy wijityhyle tetyhynytenyta. ³² Wabededỹnanamy heka reara. Kaibohoõ sohoji sohojimy tasỹ tasỹ-ò rakre. Biwaribenykre ixi sohojilemy arỹikre. Tahe ixi-wana aõkõ watzikre, Wahawanale arỹikre. ³³ Kaheka aõna aõnamy adeeremy rarybere ywina-di araykyreny-ki boibekre. Bede-ki kaiboho aõhõkỹmy botỹnybenykre. Ihãrele beysabenyke, Jiarỹ heka Deuxu òludu mahãdu-di ròtara.

17

¹ Jesuisi rarybemy rahudi tahe retehere biu-ò rarybere: –Waha, wabededỹnanamyhe reara. Ariòre watxiwãhãre. Wowydyna wadee biwahinyke tai tahe adee wowydyna adee ariwahinykre. ² Kai, Waha, ibutumy wadee ruruna tewahinyta iny deòdỹnamy. Tai umytuedeõna ariwahinykre biu-ò hedu mahãdu-ò. ³ Kia heka umytuedeõna rare: –Deuxu inatyhy tate sohojihyy tate. Tii araeryrenykeki tahe eòdỹna Jesuisi Kristu rieryrenykeki. Kia umytuedeõna rare tamyreny. ⁴ Aõ aõmysỹdỹnabo wadee tewahinyte, ibutumy adee rewinyre. Tai heka arawowydynyra kabede-ki. ⁵ Iu bede rexidelenyreu umywanahyy rarewãhã. Sõwemy loosõna nihikỹ-di rawãhãre. Tahe wiji, Waha, kia loosõnale ixityre bidiwahinykre umywanahyymy ararekre. ⁶ Kai iny mahãduõ wadee tewahinyte bede mahãdu-ribi. Tamyreny umy rarybemahãre. Juhu tiiboho ahõrõ roire. Idi wadee tewahinyte. Tiiboho arybe riywinymyhỹre. ⁷ Ibutumy waaõmydỹna aribi retamahãre. Kia heka wiji tiiboho rieryrenyra ibutumy aribi nade. ⁸ Aõrybebo wadee tewahinytamy tamy rarybemahãre. Tiiboho rityhynyrenyre, rieryrenyre aribi jiarỹ anade, kai wateòdỹdu tate. ⁹ Iòraru-ki adee rexitõenyre. Tiiboho amahãdu roire. Wadee tewahinyte, bede mahãdu-ò raru-ki aõkõ adee rexitõenyre. ¹⁰ Ibutumy wahõrõ, ahõrõ rare. Tule ahõrõ, wahõrõ rare. Tai heka iny mahãdu riwatoosõnanymyhỹre. ¹¹ Jiarỹ adee arakre tai kaki arareõkre. Tiiboho heka kaki rarirenykre. Tiiboho biyrubunykre, Waha, ani òbiti-di biyrubunyke, wadee tewahinyteki. Tai tahe iraykyreny wiwesehyymy roirekre. ¹² Tiiboho-wana rarewãhãu ani òraru-ki reyrubunymahãre, wadee tewahinyteki. Timy heka reõnonyõhyre ijõ, sohojile tahe reõnonyre. Juhuu dori Ritidỹna roire ijõ sohojiõ ariõnonykremy. Ihyy tahe reõnonyre, Judasi Isariò õnodỹduhyymy rarekre. ¹³ Ka tahe arakre arora-ò. Tii heka inyõ rarybemahãre ibutumy wadeysana iworeny-ò ralõmyhỹkemy. ¹⁴ Jiarỹ arybe tamyreny rewahinymahãre. Bede mahãdu iny dori terarenyre, tiiboho bede mahãdu iny aõkõ roireki. Iwese jiarỹ bede ludu hãbu aõkõ rare wese. ¹⁵ Bede-ribi tarasamy aõkõ heka adee rexitõenyreny. Urile ibina bina widỹ-ribi biyrubunykyre. ¹⁶ Tiiboho tahe wiji ijõ bede witxira ludu roire, iwese jiarỹ rare wese, wahe. ¹⁷ Arybe-di tiiboho biòbitinyke, tai ahõrõ mahãdumy rarekre. Arybe dori òbitityhy rare. ¹⁸ Iwese bede iny-ò tadiwateõnyte wesemy, Jiarỹ tiiboho reteõnyre bede ludu mahãdu-ò rarybekremy. ¹⁹ Tamyreny xiwena wesemy adee arexiwahinykre. Òbitihyymy ararekre, tai tiiboho òbitihyymy roirekremy inatyhyna-di. ²⁰ Aõ tamy sohojile

aõkõ heka rexitòenyneri. Ibutumy kia rityhynymy rÿirakre-ò dori rexitòenyneri. ²¹ Tai tahe ibutumy wiwese wesemy rõhõtynyrenykre. Iwese, Waha, kai waki atxiteri wesemy tule aki watzireri wesemy tiiboho iny-ki roirekre. Tai bede iny mahãdu rityhynykre ateòdÿÿna watzireri urenana. ²² Kai loosõna wadee tadiwahinyte, tahe tamyreny re-wahinyre. Tiiboho sohojihyy weselemy roirekremy, iwese iny sohojihyy rare wesemy. ²³ Jiarÿ taireny wãhãre, kai waki ahãte. Tai tahe inyboho butuhyymy rokoirekre. Wii riòbitinymyhÿrenykre. Tai bede mahãdu rierykre tadiwateònyteki. Tule wamahãdu luu tate urenana Waha, iwese waluure wese. ²⁴ Waha, titxibo ararekre, tiiboho wawanahyymy roirekre, wamahãdumy wadee tewahinyteki. Tai tiiboho waloosõnamy robikre. Kai dori bede ihokõule waluure, tahe loosõna wadee tewahinyte. ²⁵ Waha òbiti, bede mahãdu araeryõre Jesuisi tahe araeryre. Wamahãdu tule rieryre tadiwateònyte. ²⁶ Jiarÿ tiiboho reerynanyre ani-di. Ihãre ta arierynanykre. Tai aluuna iwese waki ratxireri wesemy taireny rarekre, tule jiarÿ taireny ararekre.

18

¹ Jesuisi rexitòenyemy rahudi tahe roirenyre taerydÿÿna mahãdu-wana Cedrõ beàwe-ribi kowa ijã-ò heka reuròrenyre, tahe bederaty oworuro-ò rirònyrenyre. ² Judasi heka Jesuisi tyhedÿÿdu heka ibede rieryre, Jesuisi dori taerydÿÿna mahãdu-di tamy rahyymyhÿre. ³ Tahe Judasi, soldado mahãduõ tadinodu-wana ributunyre. Fariseu mahãdu-ribi xiwena wedu wahidÿÿdu-ribi Judasi soldado yrubudÿÿdu mahãdu rihitxinyre tule xiwena deòdu mahãduõ rihitxinyre tii-wana rakremy roirenyre. Tahe tamy ritehemynyrenyre tòbòra heòty-wana. ⁴ Jesuisi rexieryre ibutumy aõmybo tamy kodotÿÿnykre. Tahe iny mahãdu-ò rexidorunyre. Tahe rÿÿraxire tamy: –Mowe teijetenyteri. ⁵ Tahe dirawyònyde: –Jesuisi Nazare hãwã ludu reijereri. Tahe Jesuisi rarybere: –Jiarÿ wa tiile rare. Tahe Judasi ityhedÿÿdu tii mahãdu wanale nade. ⁶ Jesuisi tamyreny rarybereu, tahe rexilòhòrarienyre iribi, tahe suòle reserenyre. ⁷ Ixityre Jesuisi tamy rÿÿraxire: –Mowe teijeteri. ⁸ –Jesuisi Nazare hãwã ludu, tiiboho dirawyònyde. –Rarybera tahe jiarÿ raremy wahe. Tiwajeteri-wana tahe biwadyke urile ixinamy waijoi rirahuke. ⁹ Kawesemy wahe irybe hitxina wadee tewahinyteõ heka tiu reònonyòhywãhãre. Jesuisi, kiamy rarybere tamyreny irybe hitxina wesemy ibutumy tuu rotÿÿnykremy. ¹⁰ Tahe Pedro tamaydese ritamy reare tahe xiwena wedu deòdu riwotòmomyre. Malòò heka inire. Pedro Malòò nohòti riorore ruruwe-ribi ludu wahe. ¹¹ Jesuisi rarybere Pedro-ò: –Amaydese birutyke. Jiarÿ Waha deewimy aõhebo arotÿÿnykrekõ aõbo wadi tahòtinyteri. Aõhòkÿmy arotÿÿnyòkemy aõbo wadi tahòtinyteri.

¹² Tahe soldadu, tadinodu-wana, judeu yrubudÿÿdu-wana Jesuisi rimyre ritaataamy ridyre. ¹³ Kia beòra Kaifa xiwena wedu tyhy rare. Anasi iriòre labie rare. Tai tahe juhUU Ana-ò ridyre. ¹⁴ Kaifa tahe juhUU judeu mahãdu-ò rarybere: –Wiji beòramy hãbuõ iny mahãdu òraru-ki rurukremy rahòtinyneri.

¹⁵ Simaõ Pedro inyõ-wana rare Jesuisi hewomy. Kia Pedro-wana rare, kia xiwena wedutyhy eryna rare. Tai tahe ralore òtity ijòrore-di. ¹⁶ Pedro tahe ahanakile rÿire. Kia Pedro-wana rare. Rohonyre hetowo-ribi hetoijò-di itxeredu-ò rarybere, tahe Pedro ridyre hetowo-ò. ¹⁷ Kia ijadòma, heto ijò-di itxeredu rarybere Pedro-ò: –Kai Jesuisi erydÿÿna mahãdunokõ anobo tate. Tahe Pedro dirawyònyde: –Aõkõre. ¹⁸ Tahe soldado yrubudÿÿdu tai rahetòmomy rÿimyhÿ, heto ludu deòdu mahãdu-wana txutàtà riki. Pedro iyrenyke rÿimyhÿ rahetòmomy.

¹⁹ Tahe xiwena wedu tahe Jesuisi-ò rÿÿraxire. Aõhebohe aerydÿÿna mahãdu-wana tadotÿÿnymahãte. Timybohe tebedeerynymahãte. ²⁰ Tahe Jesuisi ritÿÿnyre: –Ibutumy inyko relyymahãre iwasimy aõkõ heka relyymahãre. Judeu dohodÿÿna hetokile relyymahãre Deuxu dohodÿÿna heto-wana. Titxibo judeu mahãdu ributunymyhÿremy relyywãhãre. ²¹ Tai aõherekibo wadeele tÿÿraxiteri. Myÿraxike wadee ijohonadu-ò.

Tiiboho ka rieryrenyre aõmybo rarybere. ²² Jesuisi kia rarybereu, soldadu itxereduõ rihetenyre. Tahe rarybere: —Tu heka rybeõmyke xiwena wedutyhy-ò. ²³ Jesuisi dirawyõnyde: —Jiarỹ ibinamy aõmybo rarybera-wana, manarybeke tuu. Aõkõkeki, awimy rarybera-wana aõherekibo tiwahetenyte. ²⁴ Anasi tahe Jesuisi ridykemy riteõnyre tataanadihyyle Kaifa-ò, xiwena wedutyhy wahe.

²⁵ Kowa tahe Simaõ Pedro ratximyhỹre rahetõmy rỹimyhỹ. Inyõ rỹỹraxire: —Kai aõbo ierydỹỹna mahãduõ tate. Tahe rexitxiõnyre. Jiarỹ ijõ aõkõ rare. ²⁶ Xiwena wedu deõduõ Pedro-ò rỹỹraxire: —Tii heka Pedro ritõhõtiorore ijoioõ rare. Tahe tamy rarybere: —Umy taheka rabire tii-wana bederaty oworuro-ki atximahã-ò. ²⁷ Pedro ixityre rexitxiõnyre. Aõwesele tahe hãnie hãbu robure.

²⁸ Idi tahe Kaifa heto-ribi Jesuisi ridyrenyre ywisidỹỹna-ò bede dinodu heto-ò rudiulere. Tiiboho rirõnyõhyre brebuna-di rexisunynrenyheny. Rirõnyrenykeki, tahe Pascoa worana bedehesi rỹsỹnaõ rirỹsỹõtyhy. Tiiboho dori rõhõtinyre rirõnykeki, brebuna raremy. ²⁹ Tahe Pilato rõhõnyre tamy rarybekremy: —Tahe Jesusimy tamy rỹỹraxire kia hãbumy terajuatenyteri aõhebohe rotỹỹnyra. ³⁰ Tahe dirawyõnyde: —Aõbibina binamy rotỹỹnykõhyra wana inihe aridyrenyõhyreri. ³¹ Tahe Pilato rirawyõnyre: —Bidyke abede ywina rybe-di biywinyke. Tahe judeu mahãdu rarybere: —Wabede ywina rybe warubudỹỹmy rybe aõkõ rare. Inyõ heka arirubunynrenyõtyhy. ³² Kia rybe tahe Jesuisi rybe wesemy rare. Tii dori iximy rarybere timybo rurukremy. Tai timybo irybe hitxina wesemy raryberemy ibutumy rarekre.

³³ Ixityre Pilato ralore ywisidỹỹna-ò Jesuisi-ò rỹỹraxire: —Kai aõbo judeu mahãdu Iòlò tate. ³⁴ Jesuisi ritỹỹraxinyre: —Yraxina aõbo ahõrõ rare ada ijõ aõbo wamy kia rarybere. ³⁵ Tahe Pilato rarybere: —Jiarỹ wa judeu mahãdu aõkõ wãhãre. Aõbinatyhymy aõbo he tewinyte. Judeu mahãdu wadee tiwadyte. ³⁶ Jesuisi dirawyõnyde: —Waiòlõna hãwã bedeludu aõkõ rare. Waiòlõna kaki ratxikeki wamahãdu wadee raaõbinanyke. Tai tahe judeu mahãdu-ò riwawahinykemy aõkõ watxiwãhãre. Tahe aõkõre kabede ludu aõkõ Waiòlõna rare. ³⁷ Pilato tahe rarybere: —Kai aõbo inatyhy iòlõmy tate. Tahe Jesuisi dirawyõnyde: —Kai ka wamy tarybeta. Kia-ò uludumy anade. Kia-ò anade, inatyhynamy arelyykemy. Inyõ inatyhynamy luukeki warybe-ò roholamyhỹre. ³⁸ Tahe Pilato rỹỹraxire: —Aõbo inatyhyna rare. Ta rybe rahudi tahe judeu mahãdu-ò rarybekemy rare. Tiu kỹny kahãbu-ki aõ ibinamy tai rahaõhyra. ³⁹ Inyõ ariteõnykemy watxireri kaiboho wadi tõhõtinyhytenyteri ka woranabedehesi-ki. Tahe judeu Iòlò aõbohe ka ribi ariteõnykre ywihyyle. ⁴⁰ Tahe ixityre ibutumy rryrenyre: —Kia hãbu aõkõre, Baraba biteõnyke (Baraba heka hãbu debore wasidu rare.)

19

¹ Idi tahe Pilato Jesusimy rerotiyhyta-di raõhõtitekremy soldado mahãdu riteranyre. ² Soldado mahãdu edehẽkỹ rataanadile ira-ò ritidire, iumy tahe tylỹrehekỹ-di ritynyre iòlõttywesekeky. ³ Tamy rehemynymyhỹre: —Aõherebo iòlõttyhy wesena, tahe rihetenynrenyre. ⁴ Pilato tahe ixityre rõhõnymy iny-ò rarybekemy: —Ixityresỹ adeereny redyreri. Bierybenyke. Aõ heka tai ibinaõhyymy idi retehewãhãre. ⁵ Tahe Jesuisi rõhõnyre ede rataana-di tylỹrehekỹ-di. Tahe Pilato tamy rarybere: —Kakỹnyhe tiire. ⁶ Tahe xiwena wedu mahãdu, yrubudỹỹdu mahãdu tuu robireu, rryrenyre birubunynbenyke, itxeò dee bitamadỹỹnyke. Pilato rarybere: —Kaibohole itxeò-di bitamadỹỹnybenyke. Jiarỹ tahe tai ibinamy aõki rahaõhyymahãre. ⁷ Tahe judeu mahãdu rarybere: —Jiarỹboho kỹny wabede ywina renydire. Rurukemy heka tuu bede ywina roireri, tii dori Deuxu Riõremy rexininimyhỹre. ⁸ Pilato kia-ò roholareu tahe, ruberutyhyre. ⁹ Ixityre ralore ywysidỹỹna heto-ò: —Rarybere Jesuisi-ò, tiribi wexe tanate. Jesuisi rirawyõnyõhyre. ¹⁰ Tahe Pilato rarybere: —Bidiwarawyõnyõkre aõbo.

Jiarỹ warurudire anarubunyke aõbo ada arateõnyke aõbo. ¹¹ Jesuisi rirawyõnyre: — Aruru-di aõkõ tate. Deuxu kidiwahinykekile tahe biwateõnyke ada biwarubunyke. Tai tahe adee wawahidỹỹdu aratyre iõraru dire. ¹² Tai tahe Pilato iteõdỹỹmy rurure. Tahe judeu mahãdu tamy ryryre: —Kai biteõnykeki tahe, Iòlò Cesar biõwa aõkõ tate. ¹³ Kiarybe-ò Pilato roholareu tahe, Jesuisi diòlòdỹỹnyde ahana-ò. Pilato tahe ywisidỹỹna ryna-ò rexisỹnyre. Kia ubeni heka Rirana Ijãti inire. Tahe judeu rybe-ki heka Kabata inire. ¹⁴ Pascoa worana bedehesitxu sexta feira rỹire. Txutyre iòhõmy tahe bede rỹire. Tahe Pilato rarybere judeu mahãdu-ò: —Betehebenyke aiòlõreny-ò. ¹⁵ Tahe tiiboho ryryreny. Bidybenyke! Itxeõnihikỹ-ò birubunybenyke. Pilato tahe tamy rarybere: —Aiòlò aõbo, birubunybeny. Tahe xiwena wedu rirawyõnyre: —Iny iòlõreny sohojile wa rare: —Cesar heka inire. ¹⁶ Tahe Pilato Jesuisi tamyreny riwahinyre rirubunyrenykemy.

¹⁷ Tiiboho heka Jesuisi ridyreny. Iitxeò tamy riwahinyre idi retyykremy. Tahe Kalvariu-ò idi ridymy rare. Kalvariu heka Kòkòta inire judeu rybe-ki. ¹⁸ Tai itxeò nihikỹ dee ritamadỹỹnyre ijõ hãbu inatxiõ-wana Jesuisi itxeõnihikỹ itya-ki rỹire. Hãbu wiò wiòmy idi rỹire. ¹⁹ Pilato riritinyre ritidỹỹna-ò Jesuisi tyre-ò ritidire. Kawesemy ritidỹỹna roire: —JESUISI, NAZARE HÃWÃ LUDU, JUDEU MAHÃDU IÒLÒ. ²⁰ Hãwã-ribi ireheriõremy roire. Tai tahe sõwemy judeu mahãdu tuu robire iritidỹỹnamy. Inataõ rybemy witxira riti heka inataõmy roire. Judeu rybe ijõre, latim rybe ijõre, grego rybe ijõre. ²¹ Judeu xiwena wedu mahãdu Pilato-ò rarybere: —Judeu mahãdu Iòlò rarybere: —Iritidỹỹõmyke wa. Kawesemy biritinyke: —Tii rarybere judeu mahãdu Iòlò raremy. ²² Tahe Pilato dirawyõnyde: —Iwese reritinyre wesemy rarehykre.

²³ Soldado Jesuisi itxeõnihikỹ-ò ritamadỹỹnymy rahudi tahe, ityy ritxuatxukremy diwyde. Inaubiõwa heka riywinyra. Wirarea riwykremy soldado mahãdu idi rỹireri. Iyhy-itxena tahe iretydyna-di aõkõ rare. ²⁴ Tahe ijõ widee rarybere: —Iyreyredỹỹrenyõmyke wa urile ta idi rikihurenkyre mobo ritakremy. Kia ryberiti-ki tuhy roire:

—Watyy ritxuatxua ijõ yre wimy riywinyreny. Tule wayhyitxena tyre-ki rehurenkyre mobo ritakremy. Tahe iwese Tyyriti rarybere wese, soldadu mahãdu ibutumy aõhebo risỹnyre.

²⁵ Inaubiõwa hãwyy retehemy rỹimyhỹ Jesuisi itxeõnihikỹ iòhõmy. Jesuisise taseriõre-wana, Marie Madalena ijõre, Klopa hãwyy ijõre. ²⁶ Jesuisi tadimy robireu, Joaõ, taerydỹỹna luunadu bire-ki, tahe rarybere: —Nadi beteheke wa kowa ariõre rare. ²⁷ Tahe Joaõ-ò rarybere: —Kaa adi rare. Ierydỹỹna Joaõ tahe ridyre taheto-ò tai rasỹnykemy.

²⁸ Jesuisi tahe rieryre ibutumy rexihuramy tahe rarybere: —Ariõkemy watxireri. Kaimy heka rarybere aõbo Ritidỹỹna-ki roire riwinykemy. ²⁹ Tai tahe vỹi mona silỹnyhỹkỹ-ki raharenkyre. Tahe Jesuisi-ò iwereheni wese-ò rituunymy idi riteõnyre iry-ò teòdimy. ³⁰ Jesuisi tuu riõre idi tahe rarybere: —Ibutumy Waha aõmysỹdỹỹna rexihumy roire. Tahe ròtiòrõmy resere iule ta rurure.

³¹ Kia sabadotxu heka worana bedehesitxu nihikỹõ rare, brebuna rare. Tai tahe hãbu rubu itxeò-ki ririkõkemy tuu rarybemyhỹre. Tai Pilato-ò judeu mahãdu rexitõenyre hãbuti riòrõmy riteõnykemy, itxeò-ribi ritakemy. ³² Tahe soldado mahãdu hãbuti wiòle riorore. ³³ Jesuisi tahe rurumy roireki iti riòrõre. ³⁴ Soldadoõ tahe Jesuisi-ki rojyre iweki tahe hãlubule rohonyre bewana. ³⁵ Kia tuu rabire tahe õbitimy tuu jiarỹ rarybere, Joaõ wahe. Waritidỹỹna inatyhy raremy, reeryre. Kaiboho bityhynybenykemy, adireny watxireri. ³⁶ Kaheka ibutumy iritina hetxina tuu rarybere heka ibutumy tuu rotỹyre. Kia wesemy roire: —Iti riòrõõkre, sohoji aõkõ. ³⁷ Ijõ iritinaõ kawesemy roire: —Riorenkyre tõnori-di idi reteherenkyre tamy.

³⁸ Jyje heka Arimatea hãwã luduõ rare. Idi tahe tii Pilato-ò rexitõenyre Jesuisi umymy rituunykremy. Tii heka Jesuisi heluduõ rare. Judeu mahãdu lau ruberumyhỹ tai

Pilato-ò rare wasimy. ³⁹ Pilato tahe awiremy rarybere. Tahe Jesuisi umy riwyre. Nikodema tule rare Jyje-wana. Tii juhule rummy Jesuisi-wana widee raryberele rare. Tii òwòrutyby òwòruòbru-wana aderòna wesemy diwyde sòwemy, 45 urihixinamy ritxienanyre. ⁴⁰ Tahe Jesuisi umy tyky jurarehe-wana ritÿtenyre aderòna wanahyyle. Kawesemy dori judeu mahãdu iny rituunymyhÿre. ⁴¹ Itxeòalamana-ribi bederaty oworu iòhòmÿ roire. Ityi-ki tahe wabede tamyra roire. Mana hãloo rÿire tai heka moo rawabedenyòhyyre. ⁴² Tai tahe rawabedenyre iòhòreki, tule judeu worana bedehesina txumy roireki.

20

¹ Semana juhu ludu txu Marie Madalena rehemynyre wabede-ò, rudile wahe. Mana ijòtòbòna iraylemy rÿiremy idi retehere. ² Tahe rajaranyre Simaõ Pedro-ò, ijò Jesuisi luunaduõ wahe, Joaõ-ò, jiarÿle wahe. Tahe wadeereny rarybere: –Wahÿ tahe hãlokowoku-ribi ritakarenryra. Titxibo ritidira, rekerykòre. ³ Pedro tahe ròhònÿre, Joaõ-wana wabede-ò roire. ⁴ Wiwana rajaranyre tahe jiarÿ Pedro ratyre rajaranyre tamy. Jiarÿle heka juhu tamy rehemynyre. ⁵ Tahe rawebesere iwo-ò itxeremy. Irahanaemy rabire. Ta ralòòhyyre tamy. ⁶ Idi Pedro rehemynyre ralore tamy. Tule irahanamy robire. ⁷ Jesuisi rati rasirahana rihitxinymy roire ixiwanale. ⁸ Tahe jiarÿ juhu rehemynyre tahe Pedro hewomy ralore. Tuu robire, retyhynyre. ⁹ Tiiboho dori ritina rieryrenyre ihãre tahe rierytyhykòlerenyre. Jesuisi rubu-ribi rexiixixanykemy ritina roire. Tii tahe rierytyhykòlerenyre. Tahe wiji rieryrenryra. ¹⁰ Tahe ixyby raòkeserenyre inyhetoreny-ò.

¹¹⁻¹² Marie tahe robumy wabede-ribi iòhòmÿ rÿire. Rawebesere tahe wabedewo-ò itxeremy. Inatxi ÿjumy robire iwo-ki itykyuramy roimyhÿ. Ijò heka rÿmy ronymyhÿ Jesuisi ratiherina tyre-ki. Ijò tahe iwaherina-ki ronymyhÿ. Jesuisi umy tahe iòre. ¹³ Tahe ÿju Marie-ò rÿÿraxire: –Hãwyy, aòherekibo tabureri. Rirawyònyre: –Wahÿ kumy dokuri riwumy ramyhÿre. Rekerykòre titxibo ritidira. ¹⁴ Iu rarybereu tahe tahewoòle roosere. Jesuisimy robire rÿimyhÿò. Tii heka rieryòhyymyhÿ tii Jesuisi raremy. ¹⁵ Tahe Jesuisi rÿÿraxire: –Hãwyy aòmybo tabuteri, mobo teijeteri. Bederaty oworu ywidÿÿdu raremy heka tii ròhòtynyre: –Tahe dirawyònyde: –Wahÿ, kai anobo karibi tetakata-wana wakoku tuu belykyke. Tahe jikarÿ karikorykremy. ¹⁶ Tahe Jesuisi tamy rryre: –Marie! Marie rokesemy reare riijemy: –Wahÿ, erydÿkÿdu! (Tii hebraika rybe tuu rarybere: –Raboni, wahe.) ¹⁷ Jesuisi rarybere tamy: –Waroorehedÿÿòmyke wa. Waha-ò dori raòlemy wãhãre tahe arakre. Kai tyhydÿÿdu seriòre-ò makre tamy rybemy. Jesuisi rarybere kawesemy: –Arakre inytybyreny-ò, iny Deuxurenny-ò. ¹⁸ Idi tahe rarybere erydÿÿna mahãdu-ò Wanyrÿmy rabira. Marie Madalena relyyre timybo raryberamy.

¹⁹ Semana juhu ludu txuu, txioromy heka Jesuisi erydÿÿna mahãdu wii ributunymy rÿimyhÿ hetowoõ-ki. Ibutumy ijò ritòbòtòbònyra judeu mahãdu lau brebumy. Jesuisi tahe nade iyrenny-ò rexitÿnynyre. Rarybere: –Ywina araykywo-ki atxikemy idi watzireri. ²⁰ Kia rarybereu tahe tebò rurena riteòsinyre, tawerurena tule riteòsinyre tamy. Iule tahe reysarennyre Jesuisimy robireki wahe. ²¹ Ixyby tamy Jesuisi rarybere: –Ywina araykywo-ki rarekemy idi watzireri. Iwese Waha diwateònyde wese tule arateònykre. ²² Iu tahe ribunymy rarybere: –Deuxu Tyytybytyhy tetateri. ²³ Inyòrarunaõ biixãwididÿÿnykeki tule kia òraruna ariixãwidinyke. Tule aòkòkeki, ijò òraruna biixãwididÿÿnyòkeki, kia tule ariixãwididÿÿnyòke.

²⁴ Tome (Inatxina iniòre) tii waòinatxi reurò mahãduõ rare, tahe tairennyòre heka Jesuisi nadeu. ²⁵ Jesuisi erydÿÿnaõ rarybere: –Wanyrÿmy rabirenyra. Tahe Tome tamyrenny rarybere: –Retyhynyòre kÿnyhe.

²⁶ Semana sohoji bededÿÿnanamy idi rÿire, ixyby wii ributunnyre Jesuisi erydÿÿna mahãdu. Iu tahe Tome tii mahãdu-wana ratximyhÿ. Ijò ritòbòtòbònny rÿimyhÿ.

Tahe Jesuisi nade iyreny-ò. Tamyreny rarybere: —Ywina-di araykywo-ki atxikemy idi watzireri. ²⁷ Tahe Jesuisi Tome-ò rarybere: —Betehe inihe wadèbòrurena-ò ebò inihe tamy biditidike. Tule wawerurena-ò ebò biditidike. Itxiòdÿÿõmyke wa, bityhynyke. ²⁸ Tome tai dirawyònyde: —Wanyrÿ, waDeuxu. ²⁹ Tahe Jesuisi rarybere: —Tome, kai aõbo biwatyhynykre wamy tabiterikile. Sõwemy deysana inyõ kanakemy wãhãre tiibocho dori wamy robiõre hãrele riwatyhynyreny.

³⁰ Jesuisi heka sõwemy aõwihikÿbo riwinyre. Ierydÿÿna mahãdu heka kia aõmybo robire. Kia aõmydÿÿnana heka ihoõre kaki iritina-ki. ³¹ Kaa ritidÿÿna reritinyre Jesuisi Kristumy rare. Deuxu deòdÿÿna rare. Kia bityhynybenykemy wahe, Deuxu Riõre wahe tetyhynyteri-wana tahe umytuedeõna bitakre, ini õraru-ki wahe.

21

¹ Iribi tahe Jesuisi rexitÿnynyre Tiberiade ahohokÿ ijà-ki. Kia wesemyre heka. ² Ibutumy heka juhu rÿimyhÿ: —Simaõ Pedro, Tome Didimo iniõre, Natanaeli. Tii Kana hãwã ludu rare, Kalileia bedè-ki. Zebedeu riõrebocho ijõre, inatxi Jesuisi ierydÿÿnaõ ijõre. Rarekie. ³ Tahe Simaõ Pedro rarybere tamyreny: —Rià teredÿÿmy arakre. Imahãdu rarybere: —Jiarÿbocho aroirenykre ahemy. Tahe roirenyre hãwò-di. Aõhomy aõkõ ruu idireny nade. ⁴ Tahe bedè ratÿnyrau heki Jesuisi ÿnyrakile ratximyhÿ. Ierydÿÿna mahãdu tahe rieryõhyymyhÿre. ⁵ Jesuisi ryryre tamyreny rÿÿraxire: —Ijoi moõ roko-reny. Utura aõbo temytenyta? Rirawyònyre: —Aõkõre wa. ⁶ Kaibocho biterebenyke rurunawe-ribi taita bimibenykre. Tahe riterenyre sõwemy rautxienyri iriã heka ritusinyõhyymyhÿreny utura sõwerekì. ⁷ Kia ierydÿÿnaõ Jesuisi luunaduõ rare jiarÿ, Joaõ wahe. Jiarÿ tahe Pedro-ò rarybere: —Inynyrÿle wa rare. Pedro Jesuisi raramy roholareu, tatyky tawetyamy ritaamy tamy resere, tade hekÿlemy rareki. Tahe resere bera-txi tamy rakremy. ⁸ Ijoi mahãdu rià-di narurunymy nade utura sõwerekì. Tahe 100 urihixinamy ÿnyra-ribi ratximyhÿreny. ⁹ ÿnyra-ò rejuxunyreu tahe, robirenyre heõtymy obiurawo-ki. Orotxu tule tai rÿire. ¹⁰ Jesuisi tamy rarybere: —Uturaõ bidiwybedenyke wiji temytenytaõ. Simaõ Pedro hãwororable rià-di rarurunyre. Sõwemy heka tai utura nihikÿ rÿimyhÿ, 153 wahe. Ihãre tahe rià raòròõhyre. ¹¹ Tahe Jesuisi rarybere: —Manake hewa biroxibenyke. ¹² Ibutumy ierydÿÿna mahãdu rieryre tii inynyrÿreny raremy. Tai tahe inyõ rÿÿraxiõhyre: —Mobo tii raremy. ¹³ Tahe Jesuisi orotxu rimyre. Tamy riwahinyre. Ixiyrubule utura tamy riwahinyre. ¹⁴ Kia tahe ihewotyhyemy Jesuisi rexideòsinyre taerydÿÿna mahãdu-ò, rubu-ribi dexixade hewomy wahe.

¹⁵ Riroximy rahudi tahe Jesuisi Pedro-ò rÿÿraxire: —Simaõ, Joaõ riõre, kahãbu mahãdu waluure. Kai tahe iratyre aõbo waluure. Tii rirawyònyre: —Kai tiwaeryte, aluure. Tahe Jesuisi rarybere: —Wabudoeni riõre bidiòwenyke. ¹⁶ Ixityre rÿÿraxire: —Simaõ, Joaõ riõre, kai aõbo waluure. Tahe Pedro rirawyònyre: —Kohe, Wanyrÿ aluure jiarÿ, tiwaeryta. Tahe Jesuisi rarybere: —Bidyke wabudoeni biòwenykemy. ¹⁷ Ihewotyhyemy tahe Jesuisi rÿÿraxire: —Simaõ, Joaõ riõre, kai aõbo waluure. Iu tahe Pedro rabadewomy ronyre, ixityremy rÿÿraxireki. Tahe dirawyònyde: —Wanyrÿ, ibutumy teeryte aõna aõna. Aluure heka, tiwaeryta. Tahe Jesuisi rarybere: Wabudoeni biòwenyke. ¹⁸ Inatyhyemy adee ararybekre. Iu ijoi morõkõmy tatemahãu, ixivanale textyynmahãte ixidee wimy titxibo tamahãte. Iu tahe mamatuarinykre inywitxira aratyynykre, Ebò biteòsinykre iny arataataanykre tahe inyõ aradykre titxibo noderamy beakreò. ¹⁹ Kiamy heka Jesuisi rarybere ritÿnynykremy timybo Pedro rubu-ò rÿikremy. Tai Deuxu riwowydynykre. Idi tahe Jesuisi rarybere: —Biwaheludunyke wa. ²⁰ Tahe Pedro retehere Joaõ Jesuisi hemy rareriò, Joaõ Jesuisi luumy raremyhÿ. Joaõ ihetxiu Jesuisi-ò iòhõmy rÿÿraxire jiarÿ wahe: —Mobo iwahisidÿÿdukremy, ihewo ludu roxina rÿireu. ²¹ Tahe Pedro Joaõmy robireu, rÿÿraxire Jesuisi-ò Joaõmy. Aõbo he tamy rotÿÿnykre. ²² Tahe Jesuisi rirawyònyre: —Tii rurukõlemy adòòsekemy idi watzikeki, timybo tahõtinyte. Adee tahe

biwaheludunykekile awike. ²³ Ierydỹỹna mahãdu rarybemy raremyhỹ: –Kiamy wahe Joaõ rurukõlemy Jesuisi rarybere. Tahe kiamy aõkõ Jesuisi rarybere. Jesuisi juhuu rarybere: –Tii rurukõle adoosekre-wana, timybo tahõtinytenyteri.

²⁴ Jiarỹ tahe kia aõmydỹỹnanamy relymahãre, Joaõ wahe, reritinyamahãre. Inatyhymy kia tuu rare, jiarỹ tuu relymahãre.

²⁵ Sõwemy aõmydỹỹnanamy tahe Jesuisi riwinyre. Inyõ ibutumy riritinykeki, iritina heka bedede ritỹxinykre tyyriti sõwekre-wana.

Aõhebo Rotÿÿnyre Aõhebo Rotÿÿnyre Jesuisi Erydÿÿna Mahãdu

¹ Juhuu adee ratyritinyreu, Teòfilo, relyyre ibutumy Jesuisi aõbo riwinyré, aõmybo bedede rierynanyrémy. ² Deuxu Tyytybytyhy bedede erydÿÿnamy taerydÿÿna woludu mahãdu rierynanyre. Tahe taerydÿÿna mahãdu-ò bedede ywina riwahinyre. Iribi tahe Jesuisi ròòsere biu-ò. Kia ibutumy juhUU adee relyyre. ³ Iribi itxeònihikÿ-ki rurureu, taerydÿÿna woludu mahãdu-ò rexitÿnyre hãbu irudilemy. Tamyreny rexideòsinyre sõwetxu-di rulemy ratximyhÿmy. Inatyhy wa warybetyhy rare, tamyreny rarybere. Rexitÿnyre, tamyreny rierynanyre Deuxu Iòlònamy. Txuò txuòlemy iny inatxiwaitue txumy rierynanyre. ⁴ Tiiboho-wana riroximy raremyhÿu, Jesuisi tamyreny rarybere: —Uritere Jerusalẽ-ribi ixitarasarenyõmy. Urile Deuxu Tyytybytyhy awo-ò kanakre xiery, Jerusalẽ-ribi boibenyke. Deuxu rarybere Tatytybytyhy kiditeònykremy. Tule juhUU Jesuisi kia rarybere. ⁵ Deuxu Tyytybytyhy aworeny-ò kanalokre. Kia ratisebenaõ wesele rare, Deuxu Tyytybytyhy ratisebena. Iwese Joaõ juhUU bero-ki iny risebenyrene wese, kia rare. Kia-txu tahe, iòhõmy roire.

⁶ Tahe, juhUU ibutumy wirotirenyre, Jesuisi dee rÿÿraxirenyre: —Wanyrÿ, kai aõbo wiji iny Iòlòreny bediwahinyre inywedureny wesemy ixyby ronykemy. ⁷ Tahe Jesuisi dirawyònyde: —Waha-ki ywisidÿÿnatxu doimyhÿde. Tiile rierymyhÿre. Kai aõkõhykre. ⁸ Tahe Deuxu Tyytybytyhy aworeny-ò kanalokre, rurunatyhy arayky-ò bitabenyke. Kia tahe warubu-ribi waixixanamy belyykre ibutumy Jerusalẽ hãwã mahãdu-ò, Judeia hãwã bedede mahãdu-ò, Samaria hãwã bedede mahãdu-ò, iribi tahe ibutumy bedekonana bedede iny-ò. ⁹ Tarybe rahudi tahe Jesuisi ixihyy rexidymy raòwònyre biu-txi. Iõre biuwetyky-txi. Tiiboho rarirenyre bedede-ribi idi reteherenyre. ¹⁰ Idi retehemyhÿ iòtududÿÿtyhymy. Inatxi hãbumy ityy uramy aõwesele rÿimy reamyhÿre hãbu mahãduko-txi. ¹¹ Tahe tiiboho raryberenyre: —Hãbu, Kalileia bedede mahãdu, itxereõmahãbenyke. Jesuisi ka ramyramyhÿre biu-ò, Deuxu sÿ-ò. Iwese rarawesele ka ixyby kòdòòsekere.

¹² Jesuisi erydÿÿna mahãdu ratximyhÿrenyre Oliveira òwòruraty hãwãlò-ki. Tahe dòòsedenyde Jerusalẽ hãwã-ò. Jerusalẽ rehe iribi doide sohoji urihixina rehemymy. ¹³ Tahe wii rotyrenyre rorukure ixitòedÿÿmy hetoratyawo-ki. Kahekani-di rirana rarekre tai rÿimyhÿrenyre: Pedro, Joaõ, Txiau, Andre, Filipi, Tome, Bartolomeu, Mateu, ijõ Txiau (tii Afeu riòre rare), Simaõ Zelòte, Judasi (ijõ Txiau iwitxira, kia riòre rare). ¹⁴ Ijõ iny tule tai ronmyhÿ, Jesuisise, hãwyy ijõ ronmyhÿ, Jesuisi seriòre mahãdu tule rorukumyhÿrenyre. Ibutumy rexitòenymyhÿrenyre wiwese wiweselemy ròhòtinymyhÿrenyre.

¹⁵⁻¹⁶ Ijõ txubiòwamy 120 inymy wii ributunyre ixybyle. Tahe Pedro rÿire kiamy tamyreny rarybere: —Waityhydÿÿdu seriòre mahãdu, iwese Judasi aõhebo rotÿÿnyre wesemy Davi tyyritinamy roimyhÿre. Kiamy wahe: —Jesuisi taòluduboho-ò ròhònyre, Judasi tiiboho riwòhenanyre. Iwese ka tyyritina-ki roire wesele, inatyhymy ibutumy rotÿÿnyre. ¹⁷ Judasi inybohoõmy raremyhÿ. Tii nieruõ ritare Jesuisi òludu-ribi tamyreny ridyreki. Tahe kia nieru-di subutebedeõ riwyre. ¹⁸ Tahe idi Judasi rexibòtòtaara. Idi tahe tasubute bedero-txi taratythikÿle-ribi resere. Tahe iumy ruare iwona rejuxunyre. ¹⁹ Iribi ijyy heka ibutumy Jerusalẽ mahãdu-ò tuu ijyy rÿire. Tahe kia subutebede rininirenyre hãlubu bederomy. ²⁰ Iòlò Davi kia wese riritinyre tawiunatyriti-ki:

—Ixinamy iheto rÿike, inyõ taisÿõmy.

Ijõ:

—Inywitxiraõ teròwmy tai rarekre iaõmysÿdÿÿna rimykremy.

21-22 Inyõ tahe teròwomy iaõmysÿdÿÿna rinykremy. Tule rikimyrenyke Jesuisi ixix-anamy ijyyduõ inywanahyy rybe ritÿnynykemy. Inyõ Jesuisi sebedÿÿna-di itxereduõ rikimyrenykre, inyõ tuu robire Jesuisi nonanamy tule rikimyrenyke. ²³ Tahe inatxi hãbomy ritarenyre: Jyje (Basaba inire) Justu iniòrysyna rare, ijõ hãbu tahe Matxia rare. ²⁴ Iribi tahe rexitòenyre: –Kiamy heka Deuxu dee raryberenyre: Kai Wanynyrÿreny, ibutumy inyrayky teeryte, Deuxu. Biteòsinyke tibo rikitarenynykemy. ²⁵ Tii ritÿxinykre ixihyymy ratximyhÿre mahãdu. Judasi deròwomy rarekemy, Judasi dori iny-ribi ròhònyre taòrarunaòwydÿÿnamy rare aòhòkÿmy rotÿÿnykemy. Tahe rare tiobo rareò. ²⁶ Wyhy raheto lisina wesemy idi rehure. Kiamy heka riwinyre tibo ròtakemy. Matxia tahe iribi ròtare. Tii tahe ralore waòsohoji reurò erydÿÿnaky-txi.

2

¹ Pentecostemy ninadu lisina kia txumy txuu rÿireu, ibutumy iny rorukurenyre tarynanakile. ² Aõwesele biu-ribi wodÿÿõ nade yhynihikÿwesele ibutumy heto-ò ralore tai rorukumyhÿrenyrewo-ò. ³ Heòty helÿÿresi wesemy nade. Iny sohoji sohoji tyre resere. ⁴ Ibutumy iny tykumy heka Deuxu Tyytybytyhy ralòmÿ rÿire. Ta raryberenyre iwitxira rybemy. Deuxu Tyytybytyhy tamy rybe riwahinyre wese tahe raryberenyre.

⁵ Deuxu dee òbitimy hãbu mahãdu noduõ rasÿnymy raremyhÿ Jerusalẽ hãwã-ki. Judeu mahãduõ ihÿre. Ibutumy bede bede hãwã hãwã-ribi nade. ⁶ Kia-ò roholareu, wii ributunyre ijohonamy. Tahe rexieryòhykyre aõmybo ròhòtinyrè tahe widi bede riòtiinyre iny sohoji sohoji tarybe tarybeòlemÿ roholareki. ⁷ Urile bede riòtiinytyhyrenyre. Tahe raryberenyre deysana-di:

–Betehebeny iny, kowa rybedu Kalileia bede ludu mahãdu ratxireri.

⁸ Timykibo iny ryberenymy rarybereri. Iny sohoji sohoji tarybeòle raholareri.

⁹⁻¹⁰ Kaheka inyboho bede bede ludu roire: Partia mahãdu, Media mahãdu, Elaõ mahãdu, tule ka bede ludu mahãdu: Mesopotamia, Judeia, Kapadosia, Ponto, Asia, Frigia, Panfilia, Egito, Libia Sireni-wana iòhòre, Roma hãwã luduõ tule kaki ihÿre. ¹¹ Timybo inyrybereny witxira witxira-ò iny roholarenyreri. Deuxu rybemy rarybereri ibutumy inyryberenymy. Ibutumy inyboho: Judeu, Judeuerydÿÿna ityhydÿÿdu, tule Kreta mahãdu, Arabia mahãdu, Deuxu aõmydÿÿnana wihikÿ-ò raholarenyreri. ¹² Tahe bede riòtiinyrenyre. Rieryòrenyre aõbo rare. Tahe widee rÿÿraxirenyre iny sohoji sohoji-ò aõbo raremy. ¹³ Ijõ tahe tawobinarybe rarybere:

–Tiibohe rururenyreri, itxÿtemonamy riòreri.

¹⁴ Tahe Pedro rÿire waòsohoji erydÿÿna-di, tahe tii rexidelenyre rarybekemy:

–Boholake inihe, ibutumy kaiboho, Judeia mahãdu, Jerusalẽ sÿludu-wana –kia biery-benykemy.

¹⁵ Inyõ rarybereri itxÿtemonamy riòrerimy. Tahe inatyhymy aòkõ rare. Txuu rati rari-arerile heka rudiletÿhyre. ¹⁶ Joel juhoo Deuxu rybeduõ rare. Tii narybede wijitxumy. Tahe iwese tii rarybere wesele, wiji ratximyhÿre. Tii rarybere:

¹⁷ –Kiamy Deuxu rarybere:

–Ikonanatxuu watyytybytyhyhykÿ aditeònykre ibutumy inydee. Ariòrereny, hãwyy hãbu-wana, warybe rierynanykre. Weryrybò tahe matuari-wana rarasinytyhykre.

¹⁸ Ibutumy wadeòdu-ò, lerÿ, hãbu, ibutuwo-ò Deuxu Tyytybytyhy kanalokre. Tuu raryberenykre, ritÿnynyrenykre.

¹⁹ Aõ tÿmyra ariteòsinykre biu-ki, bede-ki. Hãlubu, heòty, worona-wana ròhònykre.

²⁰ Txuu heka ilybyhykÿlemÿ relekre. Ahãdu isòhòkÿlemÿ relekre. Iribi tahe Inynyrÿtxu-ò rehemynykre. Kia txu awimÿ roikre. Inynyrÿ kòdòhònykre.

²¹ Kia bedeu, inyõ Inynyrÿnimÿ rexitòenykeki, tii jiarÿ aritakre iòraru-ribi. Kia Deuxu rybe rare.

²² Judeu mahãdu, Israeli mahãdu, boholabenyke warybe-ò: Deuxu sówemy aõna aõna wixira wixira-di, bedeòby-di riwahinyre. Inatyhymy Jesuisi Nazare hãwã ludu mahãduõ riteòsinyre. Inatyhymy rare. Kaiboho heka teerytenynte. ²³ Kaiboho Jesuisi temyteu, Deuxu juhuu rymykremy rierymyhÿre. Rexierymy rõhõtinyre kawesemy bede roimy rarekre. Kaiboho Jesuisi terubunytentyte. Kaiboho itxeò nihikÿ-ki tetamadÿÿnytenynte hãbubina debòreny-di. ²⁴ Tahe Deuxu ritare rubu-ribi riixixadÿÿnyre. Wabede Deuxu ribòhònyre. Iribi Jesuisi riòlòdÿÿnyre. Rubu heto tii rimoÿtyhy. ²⁵ Davi juhuu rarybere iwese Jesuisi rarybekremy:

—Wanyrÿ wawana ratxireri, brebu-di watxiòkre. Tii riwawiòhenanymyhyre. Tai wawo deysana-di ritÿxinymyhyre.

²⁶ Wadòròtò wowydyna tamy rewahinymyhyre. Reeryre ibutumy rubuhetowo-ki awityhymy wãhãré, iribi dori aròhònykre.

²⁷ Kai watyytyby teriòte rubuheto-ki. Jiarÿ ariòre òbitityhy rare, tai waumyde rasunyòtyhy.

²⁸ Kai tiwaeryte ibutumy umytÿmyra aõmydÿÿnana awana aratxikreu, deysana-di tÿximy biwasÿnykre.

[Kia ibutumy Jesuisi rarybekremy Davi rarybere.] ²⁹ Pedro ijõ rarybemyhyre: —Tahe kiamy heka mohõtinybenyke, Waseriòreboho. Davi heka aõ iximy aõkõ rarybereri. Tii tahe hãloowo-ò roire. Itityby heka kakile iny-wana ihÿre. ³⁰ Tahe Davi Inynyrÿ deròwomy rybeduõ raremyhÿ. Deuxu inatyhyna rybe-di Davi-ò narybede. Kia tahe: Iriòre riòreõ bede dinodumy kodonykremy taiòlò ryna-ki. Kia iòlò Davi rieryre. ³¹ Davi tahe Kristu ixixanamy juhuu narybede. Kristu umy dori rubu-ki rariòhÿyre. Iumyde rarònyõre. ³² Jesuisi Kristu, Deuxu riixixanyre. Ibutumy inyboho tuu robirenyre. ³³ Jesuisi ronymyhyre Deuxu rurunawe-ribi. Iwese rarybere wese Deuxu Tattytybytyhy tamy diteònyde. Tii adee diwyde. Kiamy tahe wiji tabitenyteri, taholatenyteri. ³⁴ Davi raòwònyõre biu-ò. Tahe kiamy rarybere:

Deuxu rarybere Inynyrÿ-ò:

—Bodonyke katxi warurunawe-ribi.

³⁵ Aòludu awarawo-ki arisÿnykre. Aòludu-di arehukre.

Kiamy tahe Deuxu Jesuisi-ò rarybere. ³⁶ Boholake judeu mahãdu. Kaa inatyhy hyy rare. Itxeònihikÿ-ki Jesuisi terubunytentyte. Deuxu tahe Jesuisi ritidire ibutu-ò wedumy, ibutu-ò Kristumy, aõma, Deuxu deòdÿÿna.

³⁷ Tahe Pedro rybe-ki urile rõhõtinyrenyre. Tai tahe Pedro-ò ijõ erydÿÿna-ò rÿÿraxirenyre:

—Waseriòreboho, aõhebo rokotÿÿnyrenykre.

³⁸ Tahe Pedro dirawyònyde: —Bòðsebenyke aòrarureny-ribi ixyby Deuxu-ò. Idi tahe Jesuisini-di maratysebekemy aòraru ritakemy. Tai bimykre Deuxu Tyytybytyhy wahidÿÿna wesemy awo-ki rarekremy. ³⁹ Kristu juhuu rarybere:

—Ibutumy heka Deuxu Tyytybytyhy bimybennykre, ariòre rymykre, iny hãwã wixira ludu rimyke. Ibutumy Deuxu dee wimy tahe rymykre.

⁴⁰ Pedro relyymy raremyhÿ. Tamyreny rarybere tarasamy roikemy:

—Iny bina binahakÿ-ribi bexitabenykre.

⁴¹ Kia rityhynyré heka tahe ratisebedumy roiremyhÿ. Ralore kiatxuu 3000 iny iòhòmny Jesuisi tyhydÿÿdu mahãdu-ò. ⁴² Tahe Jesuisi erydÿÿna mahãdu rierynanymyhyre, wii ributunymy roiremyhÿ, paõ rioroororenyre wideereny: rexitòdenymy roiremyhÿ.

⁴³ Iny sohoji sohoji bede riòtiinymy rabrebumy hitxinymyhyre. Jesuisi erydÿÿna mahãdu bedeòby sówemy riwinymyhyre. Aõna aõna wiwihikÿmy riwinymyhyre.

⁴⁴ Ibutumy rityhynymyhyre mahãdu, sówemy wii riwiutyre. Ibutumy aõna aõna wimy riywinyre. ⁴⁵ Taaõmydÿÿna, tasu-wana idi rohonyre. Wimy tahe ritxuatxware. Ibutumy

ityhydÿÿdu iaõkõ mahãdu dee riwahiriwahinyre. Inyõ aõna aõna rauhenykeki, tamy riwahinyre. ⁴⁶Deuxu dohodÿÿna heto-ki txuõ txuõlemy wii ributunyre. Tahe tota hetomy paõ riyeriryrenyre. Riroxirenyre ibutumy teysarenymy wii wese rõhõtinyrenyre. ⁴⁷Tuu reàlãrenyre Deuxumy. Ibutumy iny hãwãhãkÿ mahãdu awimy tai raharenyre. Deuxu rimyre txuõ txuõ lemy ralore mahãdu kia ritakemy.

3

¹ Pedro, Joaõ-wana rare Deuxu dohodÿÿna heto-ò rexitòenykemy, inataõ òra bedeu. ² Deuxu dohodÿÿna heto ijò inyõ rininire, ijò ruxerahakÿ. Txuõ txuõlemy hãbu tibina ridyhyhyhymy iny tamy reamyhÿre. Tamy iny ralòmÿhÿkeò tamy nierumy rexitòenykemy. Tii tuu hyy uladumy reareu ihyy itibinare. ³ Pedroboho rirònyrenyreu, hãbu tibina tuureny robire. Nierumy tahe tamyreny rexitòenyre. ⁴ Pedro juhu tamy rethere idi rarybere:

—Bedeteheke wadireny.

⁵ Tai hãbu rethemy ronyre, nieruõ iribi riwykemy rõhõtinyre. ⁶ Pedro rarybere: —Aõ ijõkõre, womati tÿrÿrÿhÿkÿ ijõkõ, pratakõ. Tahe aõbo idi watxirerile ta adee ariwahinykre. Jesuisi Nazare hãwãludunimy adee ararybekremy idi mariakremy. Kia deytana adee ariwahinykre.

⁷ Pedro, hãbu debò rimymy ritamadÿÿnyre. Aõwesele iruru iti-ò ralore. ⁸ Hãbu rexiwatxinymy tahe, ririradÿÿnyre. Ihyy ralore dohodÿÿna heto-ò. Deuxu dee deysamy rexiwatxinymy ralore. ⁹ Ibutumy iny idi rethere rariarerimy, Deuxumy reàlãrerimy. ¹⁰ Inyõ rarybere: —Tii ijò ruxerahakÿ-ki nierumy rexitòenymÿhÿremy, inyboho tii reeryrenyre. Tai tahe idi bede riòtiinyreri timykibo aõna aõnamy rotÿÿnyramy.

¹¹ Hãbu ta Pedro, Joaõboho werora-ki xiery. Idi tahe ibutumy ributunyre Salomaõ heto ijò ahanawo-ò. ¹² Pedro kia robireu tahe, tamy rarybere: —Judeu mahãdu, wadireny itxereõmy, bedeòtiidÿÿõmy. Jiarÿboho inyruru-di aõkõ ka hãbu reteytenyrenyra, Deuxu rurudile wahe. ¹³ Abraõ, Ijai, Ijaò kiaboho Deuxu heka hãbu riteytenyra. Tybyreny Deuxu kia heka riwinyra. Deuxu, Kristunimy riwowodynnyre, rubu-ribi riixixanyraki. Kaiboho tahe Jesuisi Kristu tedytenynte Pilato-ò. Pilato tii riteònykemy ratxireriu, kaiboho tamy rarybere: —Aõkõre, tii deòdÿÿõmy. Ijõ biteònyke. Tai tahe rubudÿÿduõ riteònyre. ¹⁴ Jesuisi òraru widÿÿdu aõkõ rarehymy raremyhÿ, ityhydÿÿdu ihÿre, òbiti widÿÿdu ihÿre. Kaiboho tii tetxiònytenynte, tewahinytenynte. ¹⁵ Umytuedeõna wahidÿÿdu tii rare. Kaiboho tahe terubunyte. Deuxu tahe tii riixixanyre rubu-ribi. Inyboho ierydu, iitxeredu ratximÿhÿrenyre. ¹⁶ Rityhynyrekile hãbu tibina reytemÿhÿre. Kia hãbu teerytenynte. Jesuisini tyhyna kia riwinyre. Hãbu ibuturu-ò reytera, tai òbitimy raramy ratximÿhÿre. ¹⁷ Jiarÿ reeryre kaiboho teeryõte aõbo tewinytemy. Tule adinodu rierykõlemy kia riwinyre. ¹⁸ Tahe Deuxu tarybe riwahinyre ihetxiu rybedu mahãdu-ò kia wahe tii rarybere Jesuisi rurukremy. Idi tahe irybe uludumy Jesuisi rurure. Iwese Deuxu rarybere wesemy heka irybe uludumy ròhònyre. ¹⁹ Kaiboho ixi-txi õhòti reakemy Deuxu-ò biòòsekemy. Tai tahe aòraru aribi tii ritakre. Inynyrÿ adeereny kiditeònyke aõwihikÿmy Deuxu-ribi, biu-ribi. ²⁰ Jesuisi Kristu wijityhyle kanaõkre. Aõna aõna juhu rÿimy rareke rexihudi, tahe kanakre. ²¹ Tii biukile rarekre wiji. Ijõ bede tÿmyra wihikÿkre iòhòmÿ rahudi tahe kanakre. Kia bededÿÿnanau tahe rarybere ihetxiu rybedu mahãdu. ²² Tahe Moisesi ijõmy rarybere: —Deuxu rybeduõ kedelekre asÿ, aijoi-ribi tii rarekre. Iwese Deuxu riwatatare wese rybeduõmy ararekremy, iwesele tii Inynyrÿ kiditakre. Tamy boholabenykre irybe aõmybo kanarybekremy. ²³ Kia, Deuxu rybedu rybe-ò inyõ roholakõkre-wana, Deuxu tii kanahukre. Kia Moisesi rybe rare, Pedro rarybere. ²⁴ Deuxu rybedu sòwemy kia bededÿÿnanamy rarybere. Samueli juhuy rarybere. Idi sòwemy ijõ kiamy rarybere. Ihymy ta wiji kabededÿÿnana roimÿhÿre. ²⁵ Kaiboho Deuxu ihetxiu rybedu roire atximahãtenyteri Deuxu juhuy rarybere Abraõ-ò. Ariòre-ribi iny sòwemy ruaruakre.

Kia ibutumy ariòre hãwã hãwã-ki rasÿnykre. Kia iny-ribi inyõ ròhònykre ibutumy iny wiòhedÿÿdumy rarekre. ²⁶ Deuxu tariòre Jesusi adeereny riteònyre aòraru-ribi arahitxinykemy, arawiòhenanykemy. Kia tahe Pedro tamyreny rarybere.

4

¹ Pedroboho tamyreny rarybereu, tamyreny rehemynyre Deuxu heto dohodÿÿna mahãduõ, ijõ tahe kia heto itxeredu dinoduõ, ijõ, saduseu mahãduõ. Inataõ ijoi tamy rehemynyre. ² Pedro, Joaõ-wana iny-ò relyymy raremyhÿ: —Inyõ Jesusimy rityhynykeki, tii tule rubu-ribi riixixanykre. Jesusi dori riixixanyre. Tahe Jesusi ixixanamy tiiboho relyymyhyreki, kia hãbu mahãdu riykaranyreny. ³ Taita rimyre, Pedro, Joaõ-wana. Ròtena-ò ridyre. Wijile tahe tamy ixidee roholaõreny, txiorotyhyreki. Biurasou tahe roholakremy riòlòdÿÿnykre. ⁴ Iny sòwemy Deuxu rybe-ò kia txuu roholare. 5000 hãbumy, ijõ iny tule. Tiiboho Pedroboho-ò roholare. Tahe sòwemy rityhynyreny.

⁵ Itxu biòwamy tahe Jerusalè-ò rehemynyre dinodu mahãdu, matuari mahãdu, judeu bede ywina erydÿÿna mahãdu. Kia ijoi mahãdu ibutumy rehemynyre. ⁶ Anasi tule rehemynyre. Deuxu-ò xiwena wahidÿÿdu mahãdu wedu tii ratximyhyre. Tule Kaifa ijõ, Joaõ ijõ, Alexÿdre ijõre. Anasi sÿ mahãdu tule ijõre. ⁷ Tahe dinodu mahãduõ Pedroboho ritamadÿÿnyre ibutu kia mahãdu koò. Tahe ritÿÿraxinyre: —Aòrurudibo iny teteytedÿÿnymahãte. Monidibo kia tewinytenyte. ⁸ Ta Pedro tykymy heka Deuxu Tyytybytyhy ralore. Idi tamyreny rarybere: —Iny dinodu mahãdu, matuari mahãdu, adeereny ararybekre. ⁹ Hãbu tibina aòmydÿÿnanamy tiwatÿÿraxinyte-wana, adeereny kiamy arawyonnykre. ¹⁰ Jesusi Kristu Nazare hãwã luduni-di kia rybe ruru-di rewinyreny. Kia tahe bierybenyke. Kaiboho dorikÿhe Jesusi itxeò nihikÿ-ò teukotenyte. Deuxu tahe riixixanyre rubu-ribi. Tai tahe ka hãbu reytemy rÿimyhÿre. ¹¹ Jesusi manaõ wesemy ratxireri. Kia-di rehure heto widÿÿduõ. Wiji tahe heto idile rÿimyhÿre. Kaiboho Jesusi-di tehute heto widÿÿdu mana-di rehure wese. Wiji tahe Jesusi Deuxu heto dinodu rarekre. ¹² Tamy inyõ rityhynyõkeki, òraru-ribi ritaòtyhy. Ijõni aòkõ iny rityhynyke, Jesusi nile iny rityhynymy rÿikrele, òraru-ribi ritamy rÿirakre.

¹³ Pedro, Joaõ-wana brebuõ-di kia rybe ritÿÿnyre. Tai iny bede riòtiinyreny, tiiboho dori tyyriti erydu aòkõ roire. Urile Jesusi-wana roiremyhÿ, kiale iny rieryreny. ¹⁴ Hãbumy inyboho robirenyra juhuu itibinamy. Tai tahe inyõ aòbinamy tamyreny rybedu aòkõ rare, hãbu tibina riteytenyrenyraki. ¹⁵ Tahe ibutumy iny dohodÿÿna heto wo-ribi riteònyre. Tahe wimy rarybere: ¹⁶ —Aòhebo rokotÿÿnyrenykre kia hãbu-di. Inatyhymy tiiboho aòwiwihikÿ riwinyreny. Kia rikitxiònyrenyòtyhy. Ibutumy Jerusalè hãwã mahãdu kia rieryre. ¹⁷ Tai kiamy rokotÿÿnykre. Tamy rakarybekre tiu Jesusimy ixyby rybeòmykremy. Tai Jesusimy rybe-di rikiixãwãdidÿÿnykemy. Inyõ-ò kiamy rarybeòtyhy. Kiawese raryberenyre rybe ywidÿÿdu mahãdu. ¹⁸ Idi tahe rarariòwyre Pedro Joaõ-wana tamyreny rarybere: —Jesusi nimy rybeòmy, bibedeerynyòtyhy irybemy. ¹⁹ Tahe Pedro, Joaõ-wana tamyreny dirawyonnyde: —Aòbo awityhyre. Inyboho arybe arityhynykre aòbo ada Deuxu rybe aòbo arityhynykre. ²⁰ Aòbo jiarÿboho rabirenyré, raholarenyré, kialemy araryberenykre. Inyõ riwarybebinanyòtyhy. ²¹ Idi ta ixityre tamyreny raryberenyre, rybedÿÿòkemy. Tahe riteònyreny. Tamy aòwidÿÿòmy rÿimyhÿ hãwã mahãdu dee ruberurennyreki. Hãwã mahãdu dori Deuxu reàlãmhyre hãbu riteytenyraki. ²² Kia hãbu dori 40 beòra ratyremy tabeòra-di ratximyhyre riteytenyrau.

²³ Pedroboho rexitamy roirenyreu, ityhydÿÿdu seriòre òrysymy roirenyre. Tahe tiiboho tamyreny relyreny iwese dohodÿÿna heto wedu matuari mahãdu-wana tamy rarybere wesemy. ²⁴ Tahe wiwese wesele ròhòtynreri wese, Deuxu-ò rexitònyreny: —Kai, Waha, inyIòlòreny atximahãte. ²⁵ Kai, ibutuwidÿÿdu tarybete: Davi, inytybyreny-di tarybete Atytybytyhy tamy ritÿÿnyre, iwese tii rarybekemy. Davi eòdumy raremyhÿ. Irybe tyyriti-ki roimyhÿre kiamy:

—Judeukõdu mahãdu raykarananyreri. Kia awimy aõkõ ihÿre. Waijoi aõ òbitinadibo aõkõ rõhõtinyreri.

²⁶ Dinodu mahãdu wiributunyre Deuxuòludumy rÿikremy. Tule Kristu, kia Deuxu deòdÿÿna òludumy rÿikremy.

²⁷ Arybe-ki, Waha, kia ritidÿÿna roire. Tule Waha, inatyhy rare. Ka hãwã-ki, Herodi, Poncio Pilato, Judeu mahãdu, Judeukõdu mahãdu, kia ibutumy ributunyre ariòre Jesuisi òludu rÿirakremy. ²⁸ Tiiboho riwinyre iwese kai tarybete wese, Waha, kia aõmydÿÿnanamy rÿirakremy. ²⁹ Kai, Waha, teeryte iwese tiiboho raryberemy, aõma, rybeòmykemy. Tahe eòdu biwiòhenanykre arybe-di ihãrele rarybekemy brebuõ-di. ³⁰ Biwiòhenanykre, Waha, eòdu mahãdu, webinadu mahãdu riteytenykemy. Tule aõna aõna wiwihikÿ riwinykremy, Jesuisi, Ariòreni òraru-ki kia riwinykremy. ³¹ Tahe ixitòdedÿÿna rexihureu, heto ramytatamy. Deuxu Tyytybytyhy ibutumy iny tykymy ralore. Tai tahe Deuxu rybe rarybemyhÿre. Brebumy aõkõ tiiboho relyymyhÿrenyre.

³² Ityhydÿÿdu mahãdu iaõna aõna-di wii riwiòhenanyre. Inyõ rarybeòhyra: —Kaa wahõrõ sohojile rare. Ibutu aõna aõna ibutu hõrõmy rÿimy raremyhÿ. ³³ Deuxu Jesuisi erydÿÿna mahãdu riwiòhenanytyhyre irybemy relyyrenyreu, kia Jesuisi rubu-ribi ixixana rybemy. Deuxu teysana tamy riwahinyre tule iny sòwemy iluurenyre. ³⁴⁻³⁵ Tai tahe ityhydÿÿdu mahãdu aõna aõnamy rasiranyòhyra. Ityhydÿÿduõ ityhymy rÿirakeki, taheto, tasubede rohonyre tahe nieru Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò diwyde. Idi tahe tii ritxuatxuamy riwahinyre ibutu-ò timybo iny sohoji sohoji tuu rurumy rÿiramy.

³⁶⁻³⁷ Jyje tule kiawesele riwinyre. Tasubedeõ-di rohonyre, idi iòwy nieru diwyde Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò. Jesuisi erydÿÿna mahãdu Jyje rininire, Banabemy. Kiani inyrybe-ò riwiurònanyre, rybe-di wiòhedÿÿdu kiani rare. Tii Levi mahãduõ rare, Xibri bedebutesÿdu tii raremyhÿ.

5

¹ Idi tahe tule ijõ hãbu, Anania ninadu, tahãwyy Safira-wana tasubederenyõ-di rohonyrenyre. ² Iòwy tahe txuralemymy diwyde Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò tasubede òwyreny ibutumy risÿnyrenyreri. ³ Tahe Pedro tamy rarybere: —Aõherekibo Satanasi-ò taholamy araykywo-ki atxiteri Deuxu Tyytybytyhy-ò taruiteri. Aõherekibo iòwyjura-di atxiteri. ⁴ Juhuu asubede tahonyõteu, ahõrõ rare. Aõhe, inatyhy? Inyõ adee rarybeõre idi bohonykemy. Idi tahonyteu, tahe, nieru ahõrõ rare, aõhe inatyhy. Aõherekibo aõbinahãkÿmy tahõtinyteri. Hãbu-ò aõkõ heka taruiteri Deuxu dee. ⁵ Kia-ò Anania roholareu, rurulemy resere. Tai ibutumy iny ruberutyhyre. ⁶ Weryrybò tahe iumy rihetynyre. Tahe ritamadÿÿnyny riwyre rihãloonykremy.

⁷ Inataõ òra bededÿÿnanamy reare tahe Safira, Anania hãwyy rehemynyre. Aõ heka rieryòhyre tahãbu rubuna rieryòhyre. ⁸ Pedro tamy rÿÿraxire: —Tiwesemybo asu teòwynyta —ahãbu rarybere wesele aõbo. Tahe tii dirawyònyde: —Kohe, iwesele rakòwònyre. ⁹ Ixityre Pedro rarybere: —Aõherekibo ahãbu-wana kai taruiteri. Tii teurihite aõbo riwinykeò. Beteheke, weryrybò ahãbu loodÿÿ-ribi rehemynyneri. Tule tii aradykre rubumy. ¹⁰ Tule tii aõwesele rurulemy resere. Weryrybò mahãdu ralore. Tai riwyre ritoonykre tahãbu biremy roikremy. ¹¹ Tai tahe ibutumy ityhydÿÿdu mahãdu ruberure. Ibutumy kia-ò roholareu, tule ruberumyhÿre.

¹² Jesuisi erydÿÿna mahãdu sòwemy wowydyna aõmydÿÿnana riwinyrenyre. Tule deytanawiwihikÿtyhy sòwemy riwinyrenyre. Ityhydÿÿdu mahãdu wii ributunymyhÿre Deuxu dohodÿÿna heto ube-ò. Salomaõ ubetyhy inire. ¹³ Kaa hãwã mahãdu dori sòwemy ruberumyhÿre Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò wiutàdà lau. Tamy rabutuòhyre ijohonamy. Ihãrele tahe ijõ rityhynymyhÿre, ityhydÿÿdu mahãdumy ralokemy. Aõbinatyhymy heka inyõ ityhydÿÿdu mahãdu dee raryberenyòhyre. ¹⁴ Ityhydÿÿdu mahãdu rasòwerenymyhÿre. Hãbu, hãwyy tule ralòmehÿre Inynyrÿtyhy-ò. ¹⁵ Webinadu

mahãdu iny ridymyhyre ryò, hãwã hãwã-ribi. Tai Pedro nonana-ki riraòmy roimyhÿ byretyre-ki, herina tyre-ki. Pedro ubòrò webinadu-txi reakemy tai riteytenkemy rexinohòtinyre. ¹⁶ Ibutumy Jerusalë-ribi iòhòmy rÿira mahãdu nade webinadu-di, tule iny tytybybina-di didyde. Tai tahe ibutumy reytere.

¹⁷ Xiwenawidÿÿdu wedu mahãdu, Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò rexinaanymyhyre. Tule kiawedu eryna mahãdu riwiòhenanyre. Saduseu imahãdu ni rare. ¹⁸⁻²⁰ Tai tahe xiwe wedu mahãdu, Jesuisi erydÿÿna mahãdu rimyrenyre idi rehurennyre hãwã ròtenawo-ki. Rummy tahe Inynyrÿ ÿjuò riraynyre ijò, tahe ridyre ahana-ò. Tamyreny rarybere: —Boibenyke Deuxu àlàna heto-ò. Bexideòsinybenyke iny sòwehekÿ-ò. Tamyreny bitÿnybenyke timybo Jesuisi umytÿmyra inydee riwahinymyhyre. ²¹ Iwese ÿju rarybere wese, txuu ratÿnyreu, dohodÿÿna heto-ò ralomyhyre. Tai rierynarenymyhyre. Tahe xiwena mahãdu wedu dehemynyde, tii-wana ratximyhÿ-wana. Israeli nohòti juradÿÿdu mahãdu ribitudÿÿnyre. Ibutumy judeu mahãdu, matuari mahãdu bedeeretyhy mahãduò rare. Tahe soldado itxeredu-ò riteònyre ròtena-ò iòrysyrenymy. ²²⁻²³ Tahe roirenyre. Ròtena-ki tai rahaòre. Ròòsere tamy relyre: —Ròtena-ò rehemynyra. Txiòtòbòhòkÿlemy rÿire. Tahe reraynyreu, aòho aòkò rare. ²⁴ Dohodÿÿna wedu xiwena wedu-wana kia roholareu, tiiboho rexierenyòhyre aòbo riwinyrenkemy, aòhebo rotÿÿnyrenkemy. ²⁵ Iwesemy ròhòtinyrerikònalemy, inyò dehemynyde. Tai rarybere: —Ròtena-ki tetidite mahãduò, dohodÿÿna heto-ki ratxireri. Iny kowa ritohonyreri. ²⁶ Tai tahe soldado dinodu, soldado itxeredu-wana riòryre ta didydenyde ywilemy. Tamy heka aòhe risÿnyòhyre mana huna-di tamyreny kedehukemy heka soldado ròhòtinyre. ²⁷⁻²⁸ Tahe dehemynyde ritamadÿÿnyre inysòwe weduko-txi. Tahe wedutyhy rybe ritelenyre: —Jiarÿboho heka juhu adeereny rarybere uritere Jesuisi nimy bedeerÿÿrenkòmykemy. Ihãrele tahe tuu tebedeerynytenyta ibutumy Jerusalë hãwã iny-ò. Ibutu-ò aeryna-di tariate. Wamy tarybetenyteri jiarÿboho Jesuisi rerubunrenyramy. ²⁹ Tahe Pedro taijoi-wana rarybere: —Iwese Deuxu wadeereny rarybere wese, arityhynyrenkre. Hãbuò iwitxiramy wadeereny rarybekeki, tiu arityhynyòtyhy. ³⁰ Kaiboho inatyhymy Jesuisi terubunytenyde. Òwòru nihikÿ itxeò-ò tetamadÿÿnytenyde. Inytyby Deuxu tahe rubu-ribi riixixadÿÿnyre. ³¹ Deuxu tarurunawe-ribi debò-di biu-ò ritamadÿÿnyre ibutu iòlòmy rarekemy, ibutu tarasadumy rarekemy. Tai ibutu Israeli ijo mahãdu-ò òraru bedewona ixãwina riwahinykemy. ³² Inyboho heka kia aòmydÿÿnamy robimyhÿrenyre, tai heka reerymahãrenyre inatyhy raremy. Inyò Deuxu rityhykeki, tii Tatytybytyhy tamy kidiwahinyke. Tii tule kia aòmydÿÿnamy rarybemyhyre.

³³ Xiwena wahidÿÿdu mahãdu wedu tamy roholarennyre, rakyarananyrennyre, irubudÿÿmy idi ratximyhÿ. ³⁴ Tahe fariseu mahãduò lamamy rÿire. Ònosòna erydÿÿduò tii ihÿre. Ibutumy iny tii riijemyhyre rityhynymyhyreki. Kamalie heka inire. Tahe tii rarybere: —Jesuisi erydÿÿna mahãdu-di biòlònyke urihimyò ahana-ò. ³⁵ Idi tahe taijoi-ò rarybere: —Hãbu, Israeli mahãdu, bexiijebenyke kia hãbu-ò, aòhebo botÿÿnybenykre. ³⁶ Kaiboho dori òhòtirenny beabenyyke Teudani-txi. Juhuu dori dinoduòmy tii raremyhyÿ. Tii ixiòlòdÿÿnihikÿmy iximy rarybere. Sòwemy heka iny tii-wana raremyhyÿ tahe 400 hãbumy ihemy rare. Inyò tahe rirubunnyre rityhynymyhyre mahãdu tahe iribi raubÿtÿre. Tahe aò heka rimyòhyre, ibutumy iòre. ³⁷ Iwitxirau ijò-txi òhòtirenny rearennyke. Judasi inire. Tii Kalileia mahãduò rare. Iu bede dinodu iny-di rariareu tahe, tii rexìòlòdÿÿnyre. Sòwemy iny riheludunnyre. Tii tule rurure. Taityhydÿÿdu mahãdu tule raubÿtÿre. ³⁸ Tule wahe kahãbu mahãdu rare ixinamy biteònyke. Hãbu kia aòmydÿÿnana dinodukeki, aòmy aòkò relekre. ³⁹ Deuxu tahe idinodukeki, tiu heka idi behuòtyhy. Deuxu òludu wesemy heka kai tesumahãte. Tai tahe Kamalie rybe-ò ibutumy rityhynyrennyre. ⁴⁰ Didyde he Jesuisi erydÿÿna. Rihetenyde. Idi tamyreny rarybere: —Rybeòmyke Jesuisi nimy. Tahe ixinamy riteònyre. ⁴¹ Tiiboho iribi rexitarennyre, reysatyhymy ratximyhÿ,

Jesuisini òraru-ki dorikÿhe tiiboho aõhõkÿmy rotÏÏnyrenyraki. ⁴² Txuõ txuõlemy Rybewihikÿ ritÏÏnynymhÿrenyre dohodÿÿna hetomy dori, heto hetomy tiiboho rarybehyyemy rÿimyhÿre: —Jesuisi inatyhymy Kristu rare, Deuxu deòdÿÿnamy nade.

6

¹ Tahe ityhydÿÿdu rasõwetyhynymy rÿiramyhÿ. Iu ityhydÿÿdu wytese mahãdu-ò rÿsÿna riwahinymyhÿreu, grego rybedu rexinaanymhÿre rÿsÿna wahidÿÿdu mahãdu dee. Judeu mahãdu wytese sõwemy rÿsÿna ritamymhÿrenyre waratyrereny. Kia wesemy heka judeukõdu mahãdu rarybere. ² Jesuisi erydÿÿna waò inatxi reurò mahãdu, ibutumy ityhydÿÿdu didydenyde kia aõmydÿÿnana-ò roholakemy. Tahe raryberenyre: —Deuxu rybe erydÿÿ rikiixãwidinyrenykeki, wytese rÿsÿna ariwahinyrenykemy, kia heka òbiti aõkõ rare. ³ Tai tahe kaiboho hãbu mahãduõ bitabenyke ayreny-ribi debò inatxi reurò hãbumy bitabenyke. Hãbu tyhydÿÿnale, Deuxu Tyytybytyhy-di tÿximy rÿiralemy, iny bedeeryhykÿle, kiaweselemy hãbu bitake. Tiiboho dori aõna aõna ywisidÿÿdumy roirekre, kiawesemy iaõmysÿdÿÿnarenykemy. ⁴ Tai jiarÿboho arexitòenywãhãrenykemy watxiwãhãrenyre. Deuxu rybemy arierynanyamahãrenyke. Kiawese Jesuisi erydÿÿna mahãdu rarybere. ⁵ Ibutumy heka tuu raryberé, tamyreny awire. Tai tahe hãbu mahãdu ritarenyre. Estevaõ ijõre, tii Deuxu Tyytybytyhy-di tÿximy rÿira, tatyhyna-ki tÿximy rÿira. Filipi ijõre, Prokoro ijõre, Nikanu ijõre, Timaõ ijõre, Parmena ijõre, Niolau ijõre, Niolau tahe Atxiòkia mahãdu juhuu rare. Judeu bede erydÿÿna tyhydÿÿdu juhuu tii rare. ⁶ Ityhydÿÿdu mahãdu tiiboho didydenyde Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò. Deuxu-ò rexitòenyrenyre tahe Jesuisi erydÿÿna ityre tebò ritidirenyre.

⁷ Deuxu rybe heka ibutu ijohonanamy rÿire. Ityhydÿÿdu mahãdu-ò sõwetyhymy tamy ralòmymhÿre Jerusalê hãwã-ki. Xiwena widÿÿdu tule sõwemy Jesuisi rityhynyre.

⁸ Estevaõ heka Deuxu luuna sõwemy ratximyhÿre. Sõwemy Deuxu ruru-di ratximyhÿre. Deuxu urihixina nihikÿmy inyko-ò riwinymy raremyhÿ. Aõdeytenawiwihikÿ wesemy tule riwinyre. ⁹ Kowa hãwã-ki tahe judeu dohodÿÿna heto iwitxira rÿimyhÿre. Libertu mahãdumy rexininire tajoi. Imahãduõ Sireneu ludu rare, ijõ Alexÿdria hãwã luduõ rare. Tiiboho doidenyde Estevaõ-wana rybe ritxiõnykemy. Silisia bede luduõ-ribi, Afia bede luduõ-ribi tii-wana doidenyde. ¹⁰ Estevaõ rarybere bedeerynihikÿ-di. Kia mahãdu tahe irybe weseõre. Estevaõ dori, Deuxu Tyytybytyhy-di ihÿre. ¹¹ Tai tahe hãbu-ò raryberenyre: —Kaiboho heka Estevaõ dee maruibenykre. Jiarÿboho dori araòwynyrenykemy. Kawesemy maruibenykre, my: —Jiarÿboho Estevaõ rybe-ò raholamy rãiwãhãrenyre. Tii Deuxumy aõbinahakÿlemy rarybemyhÿre, Moisesimy tule. ¹² Kia-ki heka Estevaõ dee iny raykarananyre, judeu matuari mahãdu tule tamy raykarananyre. Ibutumy Estevaõ òrysomy roirenyre tahe rimyrenyre, ridyrenyre rybe ywisidÿÿna-ò. ¹³⁻¹⁴ Tahe ruidu mahãdu didydenyde. Tahe tiiboho raryberenyre, my: —Ka hãbu heka Deuxu dohodÿÿna hetomy ibinamy narybede. Tii rarybere Jesuisi Nazare ludu iny dohodÿÿna heto kidibòhònykre. Jesuisi iny aõmydÿÿnana kidiwitxiranykre, ibutumy Moisesi inydeereny rierynanyre. ¹⁵ Ibutumy iny ywisidÿÿna mahãdu Estevaõ-ò retehere. Iòsana, ÿju òsÿnÿwesehekÿlemy tamy rõhõtynyrenyre.

7

¹ Tahe xiwe wedu Estevaõ-ò rÿÿraxire: —Kia aõbohe inatyhy rare. ² Estevaõ tahe dirawyònyde. Wanyrÿboho, Wahaboho, Ijyymy adeereny arelyykre. Warybe-ò bohòlabenyke. Mesopotamia bede-ki Deuxu biu-ribi rexitÿnynyre Abraõ-ò, inytybyreny-ò, Harã hãwã-ki rasÿnyõreu. ³ Tamy Deuxu rarybere: —Abede-ribi boibenykre. Alahi riòkòre mahãduy-ribi makre. Manakre ijõ bede-ò adee dori asÿbede ariurihikre. ⁴ Iribi tahe Abraõ Kadeu mahãdu bede-ribi roirenyre Harã hãwã-ò tai rasÿnykemy. Iribi tahe tyby rurureu, Deuxu kaò didyde ka bede-ò titxibo kaiboho wiji tasÿnymahãtemy.

⁵ Abraõ-ò sÿõ riwahinyõre timy urihimyòõhy. Tahe idi tamy riwahinykemy, iriðre-ò riwahinykemy Deuxu tamy rarybere. Abraõ iriðreõre, ihãrele Deuxu tusÿmy tamy rarybere. ⁶ Tule Deuxu tamy rarybere: —Ariòkòre ijõ bedeki rasÿnykre 400 beòramy. Kowa ariòkòre heka deòdu wesemy raaõmysÿdÿÿkre. Iwedu mahãdu heka ibinamy idi rarekre. ⁷ Jiarÿ tahe iny ariòwynykre, Deuxu rarybere, ibinamy widi rÿira mahãdu. Iribi ka bede-ò kòdòhònykre wamy kaki reàlãmhyÿkemy. ⁸ Idi urihixinaõ Abraõ-ò Deuxu riwahinyre, tõihti itxi reakemy. Uladu notyyresyna aõmydÿÿnana tamy riwahinyre. Idi tahe Ijai reareu, Abraõ Ijai notyy riorore debò inataõ reurò txu-di. Iribi tahe Ijai tariòre Ijaò ritòtykyorore. Iribi tahe Ijaò tariòre notyky riorore. Tiibohe waò inatximy riòrenaduõ roire. Inatyhymy tiibohe inatybyreny rare. ⁹ Idi waòsohoji inatybyreny mahãdu Jyje dee rexiwobinanymhyÿre. Idi rohonyre Egito-ò ramyhyÿre mahãdu-ò. Tahe Deuxu tii-wana raremyhÿ. ¹⁰ Iaõhòkÿmy dÿÿnana-ribi Deuxu ritamyhÿre. Egito iòlò, Faraòmy ninadu rare. Deuxu heka Jyje luumy Faraò risÿnyre. Faraò rue-ò heka Jyje bedeerydÿÿna sòwemy ratximyhyÿre. Faraò ibutu dinodumy Jyje risÿnyre. Tule Iòlòheto-di itxeredu tyhymy Jyje ronyre. ¹¹ Ramamy rubu nihikÿ dehemynyde ibutusu-ò, Egito-ki, Kanaã bedeki. Sòwemy iny aõhòkÿmy rotÿÿnyre. Inatybyreny rÿsÿnaõ-ki rahaõhyre. ¹² Egito maixòmo rÿimyhÿreò, Ijaò roholare. Tahe inatybyreny riteònyre iòrysmy. ¹³ Idi tahe ixityre iòrysmy riteònyre, Jyje tamyreny rexideòsinyre. Tai tahe Faraò Jyje sÿmahãdu rieryre. ¹⁴ Tahe tyby-ò Jyje tarybe riwahinyre tamy sÿmy kanakemy ibutu imahãdureny-wana. Tiibohe 75 inymy rimyre ibutumy. ¹⁵ Tai tahe Egito bede-ò Ijaòbohe roirenyre. Iribi tahe Ijaò rurure. Idi tahe ibutumy inatybyreny rurure. ¹⁶ Tahe iumyreny diwyde ritoonyre wabede-ò, Sikenì hãwã-ò. Abraõ kia wabede juhoo riwyre nieru-di, Emo riðre-ribi. ¹⁷ Deuxusÿ-ò wahidÿÿna juhoo rarybere Abraõ-ò. Ibededÿÿnana iòhòre Deuxu tamy riwahinykemy. Inybohe Egito-ki rasòwemyhyÿreny. ¹⁸ Ikonanau tahe iòlò iwitxiramy ròhònyre Egito bede iòlòmy. Tii Jyje rieryõre. ¹⁹ Tii iny ijoi riitxenanymyhÿre. Tii heka ibinatyhyre inatybyreny-ò. Uladu-di heto-ribi rehukemy riteònyre. Tai iny riòreny ituerenyre. ²⁰⁻²¹ Iu tahe Moisesi reare. Tii uladu ruxeratyhyre. Tii taheto-tyhykile raumynyre inataõ ahãdumy idi rÿire. Heto-ribi dòhònydeu, Faraò riðre rimyre itibiedÿÿmy tariòre wesemy. ²² Ibutumy Egito bedeerydÿÿnana tamy rierynanyre. Tii heka rexiòlònyre rybedunihikÿmy aõmydÿÿna widÿÿdu nihikÿmy. ²³ Moisesi iny inatxiwa itue beòra-di rÿireu, tamahãdu, Israeli mahãdu roramy nade. ²⁴⁻²⁵ Egito mahãduõ Israeli mahãduõ rihetenyre, Moisesi tuu robire. Tahe Moisesi tii rirubunyre, Israeli mahãduõ riwiðhenanykemy, Egito mahãduõ rexiòwynymy. Deuxu Moisesi debò-di iny ritakre. Kiamy tahe Moisesi mahãdu rierykremy Moisesi ròihtinyre. Tahe aòkòre rieryõhyre. ²⁶ Ijõ txu biòwamy tahe Israeli hãbu inatximy wiwana ròrenymyhyÿ. Moisesi ronyre iyreny-txi riixãwididÿÿnykemy. Rarybere: —Kaibohe seriðre toite, aòherekibo wii tehetenytenyteri. ²⁷ Kia òhòtedu Moisesi ritorunyre rarybere: —Mobo he wawedurenymy arasÿnyra, awaywisidÿÿdu renymy. ²⁸ Kai biwarubunykekò aòbo, iwese kau Egito mahãduõ terubunyte wesemy. ²⁹ Kiarybe-ò roholareu, Moisesi rahenyre Midiã bede-ò rasÿnykemy. Idi tahe inatxi Moisesi riòremy kowa reare. ³⁰ Iny inatxiwaituemy beòra-di bededÿÿnana riwyre. Tahe Sinai hãwãlò bederahy-ki raremyhÿu, ÿjuõ tamy rexitÿnyre bede rade tòbòhòkÿy-ki tamy roomyhyÿre. ³¹ Moisesi kiamy dobideu, bede riòtiinyre. Tamy itxeremy rehemynyre. Tahe Deuxu rybe-ò roholare. ³² Jiarÿ boreny Deuxu watxireri, Abraõ Deuxu, Ijai Deuxu, Ijaò Deuxu. Tahe Moisesi ruberutyhyre, timy heka tamy reteheòhyre. ³³ Tahe Deuxu tamy rarybere: —Awa bitake, suu awarawo ludu dori, brebuna rare. Jiarÿ heka Deuxu watxireriki, biwatyhynyke. ³⁴ Wiji tahe waijoimy rabireri Egito-ki. Tiibohe aõhòkÿmy rotÿÿnyreny. Ibru-ò raholareri, iohitxi-ò raholareri. Jiarÿ heka aditadenykre iribi. Manake, Egito-ò arateònykre. Kia heka Deuxu rarybere Moisesi-ò. ³⁵ Ka Moisesi heka Israeli mahãdu juhoo teramy reare.

Tamy rarybere juhoo mobo wawedurenymy arasÿnyra, waywisidÿÿdurenymy. Tiile heka Deuxu riteònyre idinodumy rarekemy, tarasadumy rarekemy. Bederade tòbòhòkÿ ÿju, heòtywoludu, iwiòhedÿÿdure. ³⁶ Tahe Moisesi Egito-ribi iny ritamyhÿre. Egito bede-ki bedeeryna aõna aõna wiwihikÿ-wana. Iwese ahohokÿbesò-ki tule bederahy-ki iny inatxiwaitue beòramy aõmydÿÿnana wiwihikÿ riwinyre. ³⁷ Kaa Moisesi heka rarybere Israeli mahãdu-ò: –Ayreny-ribi, amahãdu-ribi rybedu nihikÿmy Deuxu kiditamadÿÿnykre iwese riwatamadÿÿnyre wese. ³⁸ Kaa Moisesi taijoi-di wii ributunyreu, bederahy-ki ihÿmyhÿ inytybyreny-wana heka ratximyhÿ. ÿju-wana tii ratximyhÿ Sinai hãwãlò-ki iu tamy rarybere. Deuxu rybe tyhy iru-di ratximyhÿ. Tahe rybe bede ywina heka Moisesi-ò Deuxu riwahinyre inydeereny kidiwahinykemy. ³⁹ Tahe inytybyreny ityhydÿÿ deramy rare. Reòbyòreny. Ixybyle Egito-ò ròòsekemy ròhòtinyre. ⁴⁰ Tahe iny Araò-ò rarybere: –Ritxoo deuxuò inydeereny biwinyke inkorenymy rakemy. Moisesi, Egito-ribi iny ritarenre, tahe titxibo ihÿre reeryrenyòre. ⁴¹ Kiatxu tahe broreni riòreò riwinyre. Tahe xiwemy ritoonyrenyre iko-ò, ritxooko-ò. Rexideysanyrenyre aõbo tebò-di riwinyrenyeki. ⁴² Tai tahe Deuxu rexitare iribi, taina rityhinykemy. Iwese rybeduò iu tyyriti-ki riritinyre wese:

–Israeli mahãdu, kaiboho xiwena tetoonytenyete, iròdu xiwena tetoonytenyta. Wadee aõkò tahe kia tetoonytenyta 40 beòramy bederahy-ki.

⁴³ Kaiboho tewytenyta ritxooheò riòre. Mòlòki inire, aritxoo deuxuni. Tule Renifa taina ijò aritxoonire. Kia tewytenyete, tetyhynytenyete wahe. Tai tahe arateònyrenykre Babilonia weribihikÿ-ò wahe.

⁴⁴ Inytybyreny heka Deuxu rybe bede ywina tyky heto riwinymyhÿre bederahy-ki. Iwese Moisesi-ò Deuxu riteònyre wesemy kia riwinymyhÿreny. ⁴⁵ Iribi tahe inytybyreny tatyby-ribi tyky heto ritare, tii-wana riwymyhÿre kabede-ò, Josue tadinodu-wana. Iu Deuxu iko-ribi riteònyre, ibutumy tai sÿ mahãdu tii-wana riwymyhÿre, ihyy tahe Davi reare. ⁴⁶ Deuxu heka sòwemy Davi luure. Davi heka rexitònyre Ijaò Deuxu dee heto riwinykemy. ⁴⁷ Tahe tii aõkò riwinyre, Salomaò iwidÿÿdure. ⁴⁸⁻⁴⁹ Deuxu biukisÿdu tahe hãbu widÿÿna heto-ki rasÿnyòmyhÿre. Iwese Deuxu rybeduò rarybere wese:

–Biu tahe warynana rare, bede tahe wawa elehyna rare. Timybo inyò wadee heto riwinyke, Inynyrÿ rarybere. Iwo-ki tahe waelehyna arihynyòkre.

⁵⁰ Deuxu rarybere:

–Ibutumy aõna aõna jiarÿ rewinyre.

⁵¹ Tahe Estevaò rakonananyre he tamyreny rybena heka ròhònyre: –Kaiboho araykyterereny. Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò taholaòhyymahãtenyete. Iwese iny tybyreny riwinyreny wesemy. ⁵² Ibutumy Deuxu rybedu mahãdu-ò ibinamy iny tybyreny riwinymyhÿreny. Tiu ihetxiu Deuxu òbiti hãbu kanakeò, tiiboho raryberenyreu, rirubunyre irybedu. Kaiboho tahe Deuxu òbiti hãbu-di ijò-ò tewahinytenyete, terubunytenyete. ⁵³ Deuxu bede ywina ÿju mahãduò adeereny diwahinydenyde, kia bede ywina kaiboho tetatenyete, tahe tetyhynyòhyymahãtenyete. ⁵⁴ Tahe kiamy Estevaò rarybereu, tiiboho heka rebure nihikÿre. Urile txyde-ki ruruamyhÿre tamy. ⁵⁵ Estevaò tahe Deuxu Tyytybytyhy-di iwoki ratximyhÿre. Tahe biu-ò retehere: Deuxu loosònamy robire. Jesusimy robire lamamy rÿire Deuxu rurunawe-ribi. ⁵⁶ Tahe Estevaò rarybere: –Jiarÿ wa rabireri biu juxahakÿmy. Jesusimy rabireri Deuxu deòdÿÿna. Lamamy heka rare Deuxu rurunawe-ribi. ⁵⁷ Tahe rryrymyhÿre, tòhòti ritòbònymyhÿreny, raijeranyre tamy. ⁵⁸ Ridyre hãwãy-ribi, mana-di tahe tamy rehumyhÿre, rirubunyreny. Erydÿÿna ijyydu tahe taderamy ririrenyre Saluko-txi tamy riyrubunykyre. ⁵⁹ Iu mana-di rehureu, Estevaò rexitònyre: –Wanyrÿ, Jesuisi, watyytyby kai bimyleke awana ararekemy. ⁶⁰ Tahe tatiowotimy resere, rryryre: –Wanyrÿ, kia òraruna iòwydÿÿomyke. Idi tahe rurure.

8

¹ Salu tahe kia òbitimy raremyhÿ rōhōtinyre, Estevaō rurureu. ² Iribi tahe ityhydÿÿdu mahādu aōhōkÿmy rotÿÿnymyhyre. Judeia wedu mahādu dori, iòludumy rÿimyhÿre. Tai tahe ityhydÿÿdu sohoji sohoji Jerusalē hāwā-ribi rōhōnyre. Urile Jesuisi erydÿÿna mahādu sohojile rÿire. Judeia bede hāwā mynamyna robÿtÿre, Samaria bede-ò tule. Tahe hābu ityhydÿÿduō Estevaō umy riwyrenyri rihāloonykremy. Tahe rahinymyhyrenyri, rirajuamyhyrenyri. ³ Salu tahe ityhydÿÿdu mahādu hudumy. Wii risÿnymyhyre. Ihetorenywo-ò ralōmyhyre tahe ridymyhyre hāwyy, hābu, rōtenawo-ò rirōtenykemy.

⁴ Iu tahe ityhydÿÿdu mahādu ijō bede-ò roire mahādu Deuxu rybemy relyymyhyre ibutu hāwā-ki. ⁵ Filipi ijō raremyhÿ. Tii Samaria hāwā-ò rehemynyri. Tahe Kristumy tamyreny relyre. ⁶ Iny sōwemy rityhynyrenyri aōmybo Filipi rarybemyhyremy. Tahe deytēdÿÿna wiwihikÿmy iny robimyhÿrenyri, tyytybybina deōdÿÿnamy tule robirenyri. ⁷ Tahe riteōnyri, tyytybybina iny-ribi rōhōnyri, rirajuamyhyre. Tule iny webinadu raraserasemy roimyhÿre, tule inytiere-wana. Tahe ibutumy riteytenymyhyre. ⁸ Tai tahe ka hāwā-ki deysana nihikÿ rÿire.

⁹ Samaria hāwā-ki tahe hābuō raremyhÿ. Simaō inire. Tii wodohonana widÿÿdu ihÿre. Iny riitxenanymyhyre. Tahe riōtiinyrenyri. Tii iximy rarybemyhyre moō wiwihikÿmy raremyhÿmy. ¹⁰ Ibutumy iny tii rityhynyrenyri, hābu wedu mahādu tule, hābu aōtxile mahādu tule. Tiiboho raryberenyri: —Simaō Deuxu ruruna rare. Ruruna nihikÿ inire. ¹¹ Tiu bedeu aōkō iny riitxenanymy raremyhÿ, riōtiinyrenyri. Tai tahe rityhynymyhyrenyri. ¹² Iu tahe Filipi Jesuisi Kristunimy, Deuxu òlōnamy tamy relyymyhyre. Tai tahe rityhynymyhyre, raratysebemyhyrenyri. ¹³ Iribi tahe Simaō itxenadÿÿdu tule Jesuisimy reōbyre, raratysebenyri. Tahe Filipi-wana ihyy rōirenyri bede òtiidÿÿna-di rethemymyhyre aōbo Filipi riwinyremy.

¹⁴ Samaria hāwā mahādu tahe Deuxu rityhynyri. Kia-ò Jesuisi erydÿÿna mahādu roholare Jerusalē-ki. Tai tahe Pedro Joaō-wana riteōnyrenyri kowa-ò. ¹⁵ Rehemynyrenyri, Deuxu-ò rexitōenyrenyri Deuxu Tyytybytyhy tamy kanakemy. ¹⁶ Inyō dori Deuxu Tyytybytyhy-di rÿiōmyhÿ. Urile Jesuisi Inynyrÿni-di raratisebedÿÿmy rÿiramyhÿ. ¹⁷ Tahe Pedro Juaō-wana tebōreny ityrereny ritidire. Tahe Deuxu Tyytybytyhy tamy nade. ¹⁸ Kiamy Simaō robire, aōma, debōtidina-di Deuxu Tyytybytyhy nade. ¹⁹ Tai tahe tamy rexitōenyri: —Ka heka wanieru rare. Bidiwahinyke kia ruruna. Tahe inyō tyre wadebō aritidikeki, tamy Deuxu Tyytybytyhy kanakemy. ²⁰ Tahe Pedro tamy dirawyōnyde: —Aōkōre, anieru rakemy watxireri awanale rububede-ò. Deuxu ruruna dori anieru-di biwykemy mohōtinyke. ²¹ Kia heka aōmysÿdÿÿnakōre wayreny-ki. Arayky, awo, òbitimy aōkō ratximyhÿre Deuxu dee. ²² Mabedewomy atximahāke aōraruna-ki, aōbo tahōtinyte. Bexitōenyke Inynyrÿ-ò tii òsana aōraruna-ribi araixāwididÿÿnykre. ²³ Kai dori texiwaritinyamahāte. Aōraruna adi nararotinymyhyde. ²⁴ Tahe Simaō tamy rarybere: —Wadee bexitōenybenyke Inynyrÿ-ò, kia aōkō waki kÿnyikemy, aōmybo tarybetenyteki aōbo.

²⁵ Iribi tahe, Pedro Juaō-wana Inynyrÿ rybemy rarybemyhyrenyri, relyymyhyrenyri tai. Sōwemy Samaria bede hāwā hāwā-ki Rybewihikÿ relyymyhyre, Jerusalē-ò rōōserenyri.

²⁶ Filipi Samaria hāwā-ki raremyhÿ. Tahe Inynyrÿ ÿjuō tamy rarybere: —Bexiywinyke, make ibō-ò. Kasa hāwā ryhykÿ bimyke. Jerusalē-ribi ryy rare, beder-ahy-ki rare. Tahe Filipi rare. ²⁷⁻²⁸ Tahe inyō-wana wibymy reare. Tii Etiopia bede luduō rare. Etiopia bede iòlō hāwyyō rare. Kanasi inire. Inieru-di itxeredu kahābu rare. Tii enuku rare. Tii rōōsereri Jerusalē-ribi. Kowa Deuxu reālāmy rare, tahe tasÿ-ò rōōsere iawarutewedile. Isaia Deuxu rybedu tyyriti-di rariamy tii ronmyhyre. ²⁹ Deuxu Tyytybytyhy Filipi-ò rarybere: —Make, awarutewe-ò, mariake ibire-di. ³⁰ Tahe Filipi tamy rajjaranyra. Roholare tyyriti-di rariareriō. Tahe Filipi rÿÿraxire: —Kai aōbo teeryte

aõbo rare, aõdibo tariateri. ³¹ Tahe dirawyònyde: –Aõkõre, inyõ dori wadee ritÿnynyõre. Timybo arierykremy. Manaòwònyke wabire-ò bodonyke. Tahe Filipi raòwònyre. ³² Tii kia-di rariareri tyyriti-ki:

–Iwese iny budoeni rubudÿÿdu-ò riwyre wese, tii iwesele ridyrenyde. Budoeni-ribi iny isira riororeu, rirajuaõlere. Iwesetyhyle Tii rarybeõlere.

³³ Iehehenamy tamy raryberenyre wese hãbu ehehe wesena, òbitimy aõkõ idi riwinyrenyde. Inyõ rarybeõtyhy iriòkòremy, iumy dori bede-ribi ituera.

³⁴ Tahe tii Filipi-ò rarybere: –Wadee manarybeke momybo rybedÿÿdu rarybereri, iximy aõbo ada ijõmy aõbo. ³⁵ Tahe Filipi kia Tyyritidile rexidelenymy relyyre. Jesusimy Rybewihikÿ Tÿmyramy tamy relyyre. ³⁶ Rydi rariamyhÿre idi rehemynyrenyde beõ-ò. Tahe tii Filipi-ò rarybere: –Kowa bera rare. Biwaratisebenykekõ aõbo, adee awikeki.

³⁷⁻³⁸ Tahe Filipi dirawyònyde: –Awire wadee. Inatyhymy arayky-ki tetyhynyte-wana, aratisebenykre. Tahe rarybere: –Retyhynyre, inatyhymy Jesuisi Kristu Deuxu Riòre raremy. Tahe tewe irira riixãwidinykemy riteònyre. Tahe itewe-ribi ròhònyra, bera-ò riberenyre. Tahe riratisebenyre. ³⁹ Bera-ribi rotuoreu, Filipi aõwesele iõmy reare. Inynyrÿ Deuxu Tyytybytyhy ridyre. Hãbu ixyby Filipimy robiõhyre. Tahe tary-di riamy rare. Teysanatyhy-di tÿximy rare. ⁴⁰ Idi tahe Filipi rexieryre, Asoto hãwã-ki rehemynymy raremyhÿ. Iribi tahe Rybewihikÿ-di relyyre ibutumy hãwã hãwã-ki. Ikonana tahe Sesaria hãwã-ò rehemynyre.

9

¹ Salu rarybemy raremyhÿ, Inynyrÿ Jesuisi ityhydÿÿdu mahãdu rubudÿÿmy. Tii rarybemy raremyhÿ Deuxu dohodÿÿna heto wedu-ò. ² Tamy rexitòenyre: –Arybe tyyriti ariwykremy watzireri Damasu hãwã dohodÿÿna heto wedu-ò. Tai tahe kowa-ki ityhydÿÿdu-ò-txi areakeki, aõtxile hãbu hãwyy aõbo, aridykemy Jerusalẽ hãwã-ò, ariròtenykemy.

³ Tahe iòhòmy Salu rare Damasu hãwã iròte iòhò-di, idi tahe loosònahakÿ Salu tyre resere. ⁴ Tahe bede-txi resere, tahe rybeõ roholare: –Salu, Salu, aõherekibo aõna aõnamy ibinamy wadee tatÿÿnymahãte. ⁵ Tahe tamy rarybere: –Mowexe, Wanyrÿ atxiteri. Tahe rirawyònyre. –Jiarÿ Jesuisi watzireri, aõna aõnabina binamy wadee tadotÿÿnymahãte wahe. ⁶ Myike, mariamy tahe hãwãhãkÿ-ò malokre. Taita inyõ adee rarybekre aõhebo botÿÿnykremy. ⁷ Tahe Salu ijoy riòryre rybeõhy rÿimyhÿ. Rybe-ò roholare, tahe tuu robiõhyre. ⁸ Salu suribi rÿireu, iruetà wesele heka ratximyhÿ. Tahe hãbu tii-wana ihÿmyhÿ heka iaxiò-ki idi rimymy idi rare Damasu hãwã-ò. ⁹ Tahe hãwãhãkÿ-ki txu inataõ txu idi rÿire aõmy robiõhyre, riroxiõhyre, bemy riòõhyre.

¹⁰ Damasu hãwã-ki ityhydÿÿdu wihikÿ rasÿnyre. Anania inire. Wanyrÿ Jesuisi tamy rarybere rasi weselemy: –Anania. Tahe rirawyònyre: –Aõbo rare, Wanyrÿ, kakile watzireri. ¹¹ Tahe Jesuisi riteònymy rarybere: –Myike, make òbitiry-ò, Judasisÿ heto-ò. Tai bitÿÿraxinyke titxibo Salu ratxirerimy. Tarso hãwãludu tule rininire. Tii wiji wadee rexitòenyre. ¹² Tii umy robireri tarasi-ki. Kai themynyteri wese, irue-ò ebò bitidikemy, biteytenykemy. ¹³ Anania Jesuisi-ò rirawyònyra: –Wanyrÿ, sòwemy kia hãbumy rybe-ò raholara. Aõbina binamy ityhydÿÿdu-ò risÿnymy raremyhÿ Jerusalẽ-ki. ¹⁴ Deuxu dohodÿÿna heto wedu tyyriti diwyde kaki ityhydÿÿdu rutysÿny rirutekemy. ¹⁵ Tahe Inynyrÿ tamy rarybere: –Aõwaxina tamy makre, Jiarÿ dori, kia retara wadee aõmysÿdÿÿdu nihikÿmy rarekemy, judeukõdu mahãduko, iòlòrenyko, tule Israeli mahãduko wanimy rarybekre, aõma, warybetÿmyra wihikÿmy. ¹⁶ Tamy aritÿnynykre tiwesebo aõhòkÿmy rotÿÿnykre wanimy rybeòraru-ki. Kia ibutumy Jesuisi rarybere Anania-ò. ¹⁷ Idi ta Anania rare tamy Judasi heto-ki. Ralòmy rahudi, tahe, tebò ityre ritidira. Tahe rarybera: –Salu, waseriòre, Inynyrÿ adee riwateònyra. Tiile, Jesusile heka ryro-ki adee rexitÿnynyre. Tiile heka riwateònyra arue ritxuakemy, tule Deuxu Tyytybytyhy atykmy ralòkemy. ¹⁸ Tahe aõwesele irue-ribi rejujura aõ yjy wesele. Tahe

ixityre robira. Idi rÏimy rahudi tahe, Anania riratysebenyre. ¹⁹ Idi riroximy rahudi tahe, inatyhymy raruruterenyre. Tahe Damasu hãwã-ki tiwese txubo idi rÏire kia erydÏÏna mahãduy-ki. ²⁰ Idi dohodÏÏna heto-ki rybe ritÏnynyre. Rarybere: –Jesuisi heka Deuxu Riòrele rare. Kiawesele rybe-di ritynynymyhÏre. ²¹ Tahe uri ijohonadu mahãdu urile bedede riòtiinymy rÏimyhÏ. Tahe inyò rarybere: –Kia aõ heka ityhydÏÏdu rubudÏÏdule ratxireri, Jerusalẽ-ki. Kiale heka kaò nade ityhydÏÏdu ritaataamy ridykemy dohodÏÏna heto wedu-ò. ²² Salu tahe ire riixiòlòdÏÏnymyhÏhyre. Judeu Damasu hãwã ludu rieryòhyymyhÏ aõmybo rarybemy. Tii rarybere: –Jesuisi Kristule rare, Deuxu deòdÏÏna rare.

²³ Tiwese txubo txu idi rÏidi tahe judeu mahãdu rarybere irubudÏÏmy. ²⁴ Tahe Salu rierymy rÏimyhÏ tahe inonana-ò rexiywinymy rÏimyhÏ. Rummy tahe, txumy hãwã ijò-ki rirubunykemy retehemy rÏimyhÏ. ²⁵ Tahe ijò erydÏÏna mahãdu weriri nihikÏ riwinyre. Rummy tahe Salu riòlòdÏÏnyre òtity nihikÏ kanaweribi-ò, hãwã ahanaube-ò.

²⁶ Salu Jerusalẽ-ò rehemynyreu, ityhydÏÏduky-ò ralòkemy ratxireri, tahe urile ilau ruberumy rÏimyhÏ. ErydÏÏna mahãdu ròhòtinyre: –Tii ityhydÏÏdu inatyhy aòkò ratximyhÏremy. ²⁷ Banabe tahe rityhynymy ridyre Jesuisi erydÏÏna mahãdu-ò. Tahe relyyre iwese Jesuisi Salu-ò ryki rexitÏnynyremy tamy raryberemy. Tule relyyre iwese Jesuisinimy Salu rybe ritÏnydÏÏnymyhÏremy, Damasu hãwã-ki. ²⁸ Tahe taihy Salu ratximyhÏre. Tiò tiòle reamy ratximyhÏre rybe ritÏnydÏÏnyrerimy ihÏre, ruberumy aòkò. ²⁹ Salu rarybera grego rybe heka erydÏÏna mahãdu-ò. Widee rarybehymyhÏrenyre. Idi tahe kia mahãdu Salu rubudÏÏmy roromyhÏre. ³⁰ ItyhydÏÏdu seriòre kia rieryreu, tahe Salu ridyrenyre Sesaria hãwã-ò. Iribi tahe Tarso hãwã-ò riteònyre.

³¹ Idi tahe ywina reare ityhydÏÏdu mahãduy-ki. Ibutumy hãwã bedemy, Judeia, Kalileia, Samaria, ityhydÏÏdu mahãdu iruruteremy relere. Ibutumy InynyrÏ dee òbitina-ki rariamyhÏre, rityhynymyhÏre. Deuxu Tyytybytyhy teysatyhymy tamy riwahinyre. Sòwemy tahe ralore iheki ityhydÏÏmy.

³² Ibutumy hãwã hãwãmy Pedro rariamyhÏre. Tule robehere Lida hãwã-ò ijò ityhydÏÏdu mahãdusÏ-ò. ³³ Tai Eniamy ninadu-txi Pedro reare heka rare. Iumy heka imyremyrehikÏ heka rare. Debò inataò reurò beòramy heka herina-ki bedede idi rÏire ³⁴ Pedro rarybere tamy: –Enia, Jesuisi Kristu arateytenykre. Myike, aherina biyrubunyke. Aõwesele hãbu rÏira. ³⁵ Ibutumy Lida hãwã mahãdu Saronã hãwã mahãdu tuu robire, tai InynyrÏ rityhynyrenyre.

³⁶ Jòpe hãwã-ki hãwyy ityhydÏÏdu rasÏnyre. Tabita inire. Kiani riwiurònyre, watxi wese heka rare. Kia heka aõwiwihikÏ widÏÏdu heka rare. Aõna aõna sòwemy iny-ò riwahinymyhÏre. ³⁷ Ijòtxu heka webinadumy resere, ihyy ta, rurure. Risuhòmmy rahudi tahe, ritidire hetowo ratyaluduwo-ò. ³⁸ Laida hãwã iòhòmmy rÏire, Jòpe hãwã-ribi, ItyhydÏÏdu roholare Pedro Lida hãwã-ki ratximyhÏreò, tahe hãbu inatxi diteònyde Pedro òrysmy. Uritere eleòkòmmy kanakemy tii-wana. ³⁹ Pedro tahe tii-wana rare. Rehemynyrenyre, tahe ridyre hetoratya ludu wo-ò. Ibutumy wytese mahãdu robumy rÏimyhÏre, rubuweroramy. Tahety, tatyboho ritxeredÏÏnymy tamy riwinyreò. ⁴⁰ Tahe Pedro rarybere ibutumy rexitakemy. Tahe rexitòenyre taowotimy resemey. Tahe rexiòkesere rubu-ò rarybekemy: –Tabita, myike. Tahe irue raraynyre tahe Pedromy robire, tahe ronyre. ⁴¹ Pedro tebò tamy riwainyre tahe rÏire. Tahe wytese-ò, ityhydÏÏdu-ò ryryre. Tamy riteòsinyre hãwyy irulemy roirerimy ihÏremy. ⁴² Jòpe hãwã mahãdu ibutumy kia rieryre. Sòwemy iny tahe InynyrÏ rybe rityhynyre., ⁴³ Txu sòwemy Pedro Jòpe hãwã-ki ihÏmyhÏ Simaòmmy ninadu heto-ki. Simaò heka iròduty wysydÏÏdu rare.

10

¹ Italia soldado mahãdu dinodumy raremyhÏ. Oreniliu inire. Sesaria-ki rasÏnyre. Tii òbitimy nodu rare, isÏ mahãdu-wana. ² Tii uriwahidÏÏna diwahinyde tule sòwemy

rexitòenyre Deuxu-ò. ³ Aõutxu inataõ òra bedeu iòhòmy, rasina wesemy Deuxu ÿjummy tii robira, tamy rehemynryeri. Tahe tamy rryryre:

⁴ —Oreniliu, rimasajuare-ribi riwawyònyre: —Aõherekibo, Wanyrÿ. Tahe ÿju rarybere Oreniliu-ò: —Aexitòedÿÿnamy Deuxu rierymyhÿre. Tule ijõ-ò awahisina Deuxu rierymyhÿre.

⁵ Biteònyke eòdubohoõ Jòpe hãwã-ò Simaõ Pedro òryssymy. ⁶ Tii Simaõ iròdutyky iyx-idÿÿdusÿ-ki ihÿre, bera ijã iòhò-ki. ⁷ ÿju rybedu rexitareu, teòdu inatxi-ò rryryre. Tule tasoldado mahãduy-ribi inyòwihikÿ rihitxinyre. ⁸ Kia ibutu-ò relymy rahudi tahe riteònyre Jòpe hãwã-ò.

⁹ Ijõttxu txutyetxuu, tiiboho hãwã-ò iòhòmy ròire. Kiaule Pedro raòwònymy rÿimyhÿ hetotyre-ò rexitòenykemy. ¹⁰ Rama risamy ratximyhÿ tahe riroxikemy ixi-di ihÿmyhÿ. Rÿsÿna riraòmny rÿimyhÿ. Idi rasi wesemy ròhòtinymy rÿire. ¹¹ Tahe robire: biuwetyy ru-amyhÿre wese tuu robire. Riã wesemy aõna tamy dobehede. ¹² Riã wo-ki ibutumy iròdu, nawii, hemylala, aõbo dòkõnakõnale. ¹³ Rybeò-ò roholare: —Myike, Pedro, birubunyke, biroxike. ¹⁴ Pedro rirawyònyra: —Aõkõre, Wanyrÿ. Kia dòkõna reròkõhyywãhãre, isuisure dori. Ixityre tamy rarybere: ¹⁵ —Aõbo Deuxu risuhore wese isuisumy rybeòmyke. ¹⁶ Ixityre narybede. Iu tahe aõwesele ridyre biu-ò.

¹⁷ Tahe Pedro kia aõbo raredi heka ròhòtinyreu, Oreniliu-ribi hãbu mahãdu rehemynryre. Simaõ heto riijemyhÿ tahe ijòhòkÿkile rahare. ¹⁸ Tahe rryryrenyre: —Simaõ Pedro aõbo kakile ratxireri. ¹⁹ Pedro, tatxuu rasina-di ròhòtinyreu. Deuxu Tyytybytyhy tamy narybede: ²⁰ —Myike tahe, bobeheke. Inataõ hãbu dori araijereri. Tii-wana makre adee dori aditeònyde. ²¹ Tai Pedro robehere. Tamy rarybere: —Jiarÿ aòrysydu rare. Aõherekibo tòitenyde. ²² Tahe rirawyònyre: —Oreniliu hãbu òbiti rare. Tii Deuxu dee ijohonaduõ rare. Ibutumy judeu bede mahãdu awiremy tuu rarybemyhÿre. ÿjuõ tamy rarybere aòryssymy kiditeònykemy, adee roholakemy. ²³ Tahe Pedro tamyreny rarybere: —Kakile inyboho ròkõrõrenykre.

Ihewoludu txu, rÿidi tahe Pedro tiiboho-wana ròirenyra. Ijõ ityhydÿÿdu seriòre tule roirenyra. ²⁴ Ijõ hewo ludu txu Sesaria-ò rehemynryrenyre. Oreniliu tii riraòmnyhÿre. Taijoi mahãdu tabiòwawoludu mahãdu-wana ributunymy rÿimyhÿre. ²⁵ Pedro rehemynymy raloreu, Oreniliu ròhònyra heto-ribi tahe tatiowotimy iko-txi resere riwowydnykemy. ²⁶ Tahe Pedro ritamadÿÿnyre. Rarybere: —Mynyike wahe. Jiarÿ hãbule watzireri. ²⁷ Tahe rarybemy ralòmnyhÿ, sòwemy wii ributunryeriò itxi reare. ²⁸ Ta Pedro tamyreny rarybere: —Judeu mahãdu iny witzira mahãdu-wana wibutudÿÿõmy, iòhòmy wiribi riraòmny. Kia teerytenyde. Deuxu dori riwaerynadÿÿnyre kia wese aròhòtinykre. Iny wiwese wiwesele raremy aròhòtinykemy. ²⁹ Tahe tai waòryssymy teteònyteu, aõtaximy anademy wanohòti rÿire. Tai tahe adeeremy arÿÿraxikre. Aõherekibo waòryssymy aõtaxina teteònyte. ³⁰ Ta Oreniliu rirawyònyre: —Inaubiòwa txumy txu rÿire tahe hãbu tyky tÿrÿrÿhÿkÿ-di wako-txi rexitÿnynyra. Iule wesemy tahe waheto-ki rexitòenywãhãre. ³¹ Tahe wadee rarybera: —Oreniliu aexitòedÿÿna-ò Deuxu roholara, ijõ-ò awahisina rieryra. ³² Biteònyke Jòpe hãwã-ò Simaõ Pedro òryssymy. Simaõ, iròdutyky iyxidÿÿdusÿ-ki ihÿre bera ijã iòhò-ki. ³³ Aõwesele tahe, aòryssymy reteònyre. Awimy tahe tateriki rahara. Inyboho kakile ributunymy ihÿrenyre, aroholakemy ibutumy Deuxu-ribi aõmybo manarybekemy. ³⁴ Tahe Pedro rarybere: —Deuxu dee iny ibutumy wiwese wiwesele rare. Kia reeryre. ³⁵ Ibutumy bede bede hãwã ludu Deuxu rityhynykeki, aõbo tamy òbiti riwinykeki, tii Deuxu ixidee rimyke. ³⁶ Kia rybe tahe Deuxu riwahinyre judeu mahãdu-ò. Rybewihikÿywina kia diwyde inydeereny bedeerynamy. Kia Jesuisi Kristumy rarybere ibutunyrÿna kia rare. ³⁷ Joaõ ijõ ratyseybenamy rarybere, idi tahe kia rybe hãletedÿÿmy rexidelenyre Kalileia-ki. Tahe ibutu judeu mahãdu bedemy rarybere. Kia kaiboho teerytenyde. ³⁸ Iwese Deuxu Tyytybytyhy, taruru-wana Jesuisi

Nazare ludu tyre-ki ditxiwide wesemy relyymyhÿre. Iwese Jesuisi reamy raremyhÿ wesemy aõwihikÿ riwinymyhÿremy, tule iny Diabo rururawo-ki ratxirerimy ihÿre Jesuisi iribi riteònyre, ta reteytenymyhÿre. Deuxu dori Jesuisi-wana ihÿre. Ibutumy kia teerytenyete. ³⁹ Tahe ibutumy judeu mahãdu hãwã-ki riwinymyhÿre, idi itxeredumy inyboho roiremyhÿre. Ihãre tahe tii Jesuisi rirubunyrenyre, òwòru itxeò nihikÿ-ki ritòhãletenyry ritamadÿÿnyrenyryre. ⁴⁰ Inataõ txu-di tahe Deuxu rubu-ribi riixixanyre, tahe tii riteòsinyre inyõ-ò. ⁴¹ Tatarasanaõòle Deuxu Jesuisi ritÿnydÿÿnyre. Kia heka inyboho roire tii-wana riroxirenyreki, riõrenyreki, iixixana hewomy. ⁴² Deuxu rarybere: —Jesuisi hitxidÿÿdu iny wiribi ywisijuradÿÿdu rareke, iru mahãdu dee, rubu mahãdu dee. Kiamy heka Deuxu iny-ò ritÿnytedÿÿmy, ta inyboho rokoirekemy diwahinyde. ⁴³ Ibutumy iny Jesuisinimy tamy rityhynykeki, iòraru-ribi iny riixãwididÿÿnyke. Kia ibutumy ihetxiu rybedu mahãdu rÿimy rarybemy raremyhÿre. Kia heka Pedro tamyreny rarybere.

⁴⁴ Pedro rarybemy raremyhÿu, Deuxu Tyytybytyhy ibutu rybe-ò ijohonadu tyre-ki resemymy ralore. ⁴⁵ Pedro-wana rare mahãdu, judeu mahãdu òbiti, tahe riòtiinyre judeukõdu mahãdu-ki Deuxu Tyytybytyhy ralòmymy rareki. ⁴⁶ Raholare dori rybe witxira-di raryberenyreò, tiiboho Deuxumy heka reâlãmymhÿre. Tahe Pedro tamyreny rarybere: ⁴⁷ —Inyõ rarybeòkre, iratysebedÿÿõmykemy, tiiboho dori Deuxu Tyytybytyhy-di ratxirenyre inyweserenyle. ⁴⁸ Tahe Jesuisi Kristu nimy iratysebenykemy riteònyre. Tahe rexitòdenyrenyre Pedro idi iyreny-ki ijõ txumy ramyhÿre.

11

¹ Judeukõdu mahãdu Deuxu rybe roholamy rityhynymyhÿre. Kia-ò tahe Jesuisi erydÿÿna mahãdu roholare kiamy ityhydÿÿdu seriòre mahãdu tule roholare. Judeia bedeludu ratximyhÿ mahãdu ibutumy kia rare. ² Pedro ixityre Jerusalẽ-ò rehemynyreu, tahe judeu ityhydÿÿdu mahãdu tuu tamy narybede. ³ Kia heka, Pedro, judeukõdu mahãdu-wana wiwo-ki atxiteri, tii-wana teroxiteri. Tai tahe ibinamy raharenyry. ⁴ Iribi tahe Pedro ikoreny relyyry ibutumy taaõna aõnamy. Kia wesemy Pedro rarybere: ⁵ —Jòpe hãwã-ki watxiwãhã. Tahe rabire rasinawesemy riã nihikÿ biu-ribi robehere-ò. Iwese inyõ iòhòti inaubiòwa-ki rimymyhÿre wesemy wadee robehemymy roimyhÿre. ⁶ Tahe aõbo heka iwo-ki ratximyhÿdi, retehenihikÿmy rãiwãhã iròdu deborehekÿ wesemy ratximyhÿ iwo-ki. Abòròrò wesemy tai ratximyhÿ, iròdu wese, nawii wese tai ratximyhÿ, inyboho rirÿsÿõmyhÿre wesemy. ⁷ Iribi raholare rybeò-ò: —Myike, Pedro, birubunyke hewa aõtxile birubunyke tibo biròkemy. Aõkõrewa Wanyrÿ, tiu heka reròwãhãre. Judeu mahãdu bedeludu ywina heka tiu iny kia riròòtyhy. ⁸⁻⁹ Tahe ixityre rybeò tamy rarybere: —Marybeòke kia ibinamy. Aõbo Deuxu awimymy rarybere, kia wiji tahe ibinamy aõkõ rare. Deuxu dee awikeki, kia awi rare. ¹⁰ Inataõ heka tuu rotÿÿnyre. Iribi tahe kia riã, ibutu-wana iõre biuribihyy heka iõre. ¹¹ Iribi tahe hãbu inataõ dehemynymy deade tai watxiwãhã-ò. Tii diwaòryde riwadykremy Sesaria hãwã-ò. ¹² Tahe Deuxu Tyytybytyhy wadee rarybere tii-wana arakremy. Nohòtiõmy heka aõbo judeukõdu mahãdu raremy. Tii-wana makre ele elemy. Tahe kia debò sohoji reurò seriòremy wahemy rare. Tahe retehemynyrenyry waòrysymy riteònyrenyry heto-ò tahe ralòrenyry Oreniliu heto-ò. ¹³ Iribi tahe Oreniliu rarybere iwese ÿju ihetowo-ki tamy rexitÿnyrenyry rarybereri: —Oreniliu, inyõ biteònyke Simaõ Pedro òrÿsymy Jòpe hãwã-ki. ¹⁴ Tii rybe tÿmyraõmy adeereny kanarybekre. Tai tahe ibutumy asÿ ijoi-wana aòraru-ribi kanatakre. Kia Oreniliu inydee rarybere. ¹⁵ Iribi tahe jiarÿ Rybewihikÿmy rexidelenymy rarybere tamy. Pedro rarybere. Urile tahe roholare, tahe aõwesele Deuxu Tyytybytyhy ityrenyry resere iwo-ò ralòkemy iwese watyrenyry resere wesele juhuu. ¹⁶ Tahe Jesuisi rybe wanohòti itxi reare tiubo raryberemy: —Joaõ heka inatyhymy bedi iny ratisebenyry, kaiboho tahe Deuxu Tyytybytyhy-di akanasebedÿÿdenykre. ¹⁷ Judeukõdu mahãdu Inynyrÿ Jesuisi Kristu rityhynymyhÿre. Tai Deuxu tamy diwahinyde iwese wadeereny juhu riwahinyre

wesetyhyle. Deuxu Tyytybytyhy uriõno wesele tamyreny diwahinyde. Mobo jiarÿ raremy wahe tuu Deuxu dee aõmy ararybekemy. ¹⁸ Iribi Pedro rybe-ò roholareu tahe timyhe tamy irybekõna. Tule Deuxu riwowydynyreny: –Inatyhy wa rare Deuxu heka judeukõdu mahãdu-ò heka umytuedeõna riwahinyre. Inyõ rityhynykeki, ixirahîkeki, tarasana rimyrenykre.

¹⁹ Iu tahe Estevaõ rurureu, ityhydÿÿdu aõhõkÿmy rotÿÿnyreu tahe, ityhydÿÿdu mahãdu Jerusalë-ribi rõhõnyre. Tii heka relymyhÿre Rybewihikÿmy judeu mahãduòle kÿny wahe, iwitxira witxira-ò aõkõre. Tahe ibutu bede-ò ritelenymy rõirenyre. Senisia-ki relyyre. Xibri bedebute-ki tule relyyre, Atxiòkia hãwã-ki tule relyyre. ²⁰ Ijõ ityhydÿÿdu mahãdu Jesuisi Rybewihikÿ tÿmyra rarybere. Tiiboho Xibri bedebute-ribi rõhõnyre, Sireni-ribi ijõ rybedu rõhõnyre Atxiòkia-ò. Tiiboho relyyre judeukõdu mahãdu-ò tule. ²¹ Deuxu riwiõhenanyre sõwemy iny rityhynyre, Jesuisi ryò ralõreny. ²² Jerusalë ityhydÿÿdu mahãdu kiamy roholare. Tai tahe Banabe riteõnyreny Atxiòkia-ò. ²³ Banabe rehemynyreu tahe, tuu robire aõbo Deuxu kowa riwinyrerimy. Tai tahe reysare. Tahe ityhydÿÿdu tÿmyra-ò dohodÿÿmy, riwiõhenanykremy: –Iõhõtymy Deuxu-ribi atximahãbenyke, aworibityhy Deuxu bityhynybenyke. ²⁴ Banabe heka hãbu wihikÿ rare. Tÿxihikÿlemy Deuxu Tyytybytyhy-di ratximyhÿre. Ibutumy ratximyhÿre tyhydÿÿna-di. Sõwemy iny rexirõteny Inynyrÿ mahãdu-ò. ²⁵ Idi tahe Banabe rare Tarso hãwã-ò Salu ijesemy. ²⁶ Tai rahareu tahe, didymyhe dõõsemy nade Atxiòkia-ò. Sohoji beõramy idi bede riereny. Sõwemy iny ribedeerynymyhÿreny. Atxiòkia hãwã-ki ityhydÿÿdu mahãdumy raninira Kristu wese mahãdumy. Kiani tamyreny riwahinyre.

²⁷ Aõutxu tahe dehemynyde Deuxu rybedu mahãduõ Jerusalë-ribi Atxiòkia-ò. ²⁸ Ijõ Abusi inire. Iribi tahe tii rarybere Deuxu Tyytybytyhy rybemy. Ramamy rubu nihikÿ kanakremy raxireri, ibutu suò. Laujiu iòlõmy raremyhÿu, kiamy rotÿÿmyhÿre. ²⁹ Tai tahe ityhydÿÿdu mahãdu he nieru riwahinykremy rÿire Judeia bede sÿdu ityhydÿÿdu riwiõhenanykremy. Tahe nieru riwahinyre tiwesebo idi ratximyhÿre wesemy tamy riwahinyre. ³⁰ Tahe nieru riteõnyre, moma-wana Banabe Salu-wana Jerusalë dohodÿÿna heto matuari mahãdu-ò riwyre.

12

¹ Kia bededÿÿnanamy heka Herodi judeu iòlõmy raremyhÿ. Iribi tahe rexidelenymy riwinyre heka ityhydÿÿdu mahãdu kia òludumy risÿnykre myhÿ. Tii riteõnyre aõna aõnamy risÿnykemy ityhydÿÿdu mahãdu-ò. ² Tii mayrehe-di rubudÿÿmy riteõnyre Joaõ seriõre wahe, Txiau wahe. ³ Tai tahe judeu wedu mahãdu heka tamy wihikÿlemy tuu rotÿÿnyre. Herodi rierymy raremyhÿ idi Pedro rimyre. Tahe worana bedehesi rÿire. Paõ taurina ihoõ inire. Kia ibutumy rotÿÿnyre kia bedehesi rÿireu. ⁴ Tahe Pedro rirõteny, rõtenawomy wirutyre. Aõmamy soldado mahãdu inaubiõwamy iitxeredumy rÿimyhÿre. Pascoa kia worana bedehesi konana txu rexihumy rÿireu tahe, judeu mahãdu-ò riwahinykre. Kia Herodi rexinohõtidiÿÿnyre. ⁵ Rõtenawo-ki tahe Pedro ratximyhÿre. Ityhydÿÿdu mahãdu tahe Deuxu-ò rexitõenyhyymyhÿre Pedro tõenamy. ⁶ Txubiõwamy tahe itxu riywinyreny iny sõwehekÿ-ò Pedro riwahinykemy. Kiamy Herodi rõhõtinyre. Ruu tahe Pedro rõrõmy roimyhÿ. Inatxi soldado heka idile ratximyhÿre. Pedro womati reroti inatxi-di ratisamy roimyhÿre. Ijõ soldado rotena ijõ-ki ratximyhÿre. ⁷ Inynyrÿ ÿju heka Pedro weribi riheteny riixixanykemy. Loosõna itÿnyhÿkÿlemy rõtena ritoosõnyre. Tamy rarybere: –Wylemy wa rexiukÿnyke. Tahe aõwesele Pedro axiò-ribi womati rerotihikÿ rejuxunyre. ⁸ Tahe ÿju tamy rarybere: –Awamy birutyke, bexitynyke. Kiamy riwinyra. Ijõ arahana birutyke tahe biwaheludunyke. ⁹ Iribi rõhõnyra he tai rõrõreri-ribi wahe. Kia ibutumy heka rasi weselemy Pedro rõhõtinyre rieryõre inatyhy aõbo ada rasi aõbo. ¹⁰ Juhu heka ikoludu soldado mahãdumy reare idi ihewoludumy reare iribi rehemynymy rÿire ahana ijõtymy-ò. Womatilere heka iijõtõbõnare. Ixiwanale

heka rarayre ijòtòbòna. Iribi tahe roirenyre hãwãry-di ririranyrenyrene. Idi tahe ÿjuhe iõre iribi. ¹¹ Tahe Pedro rõhõtynyre, rieryre heka aõhebo rotÿÿnyraò. Wanyrÿ ÿju riteònyre riwatara Herodi-ribi judeu mahãdu-ribi. Katahe wadee aõhe rotÿÿnyrenyõtyhy. ¹² Rõhõtynyre rÿire juhuu urihimyò idi tahe rare Marie heto-ò. Joaõ Markuse heka tii rare. Tai ityhydÿÿdu mahãdu rÿimyhÿ tahe rexitòenyreio Pedro tamy rehemynyre. ¹³ Tahe ijò he rihetenyre. Ijòtòbòna-ò nade mobo raremy rierykemy ijadòma deòdu. Rode inire. ¹⁴ Tahe Pedro rybe rieryra. Reysamy rajaranyre iwo-ò. Pedro tahe ralòõlemy rÿire. Tahe relyyre Pedro heto ijò-ki rÿimyhÿmy. ¹⁵ Tiiboho raryberenyre: —Kai tabinamy atxiteri. Ixityre rarybere: —Aõkõre tii taile naderi. Tahe raryberenyre: —Pedro aõkõ rare, taÿjulemy tahe rare. ¹⁶ Tahe Pedro riheterihetenymy rÿimyhÿre. Idi riraynyrenyrene. Pedromy robirenyrau, bede riòtiinyrenyrene. ¹⁷ Pedro tahe tamyreny tebò reara roholarenykemy. Tahe tamyreny relyyre timybo Inynyrÿ ròtena-ribi rexiòlòdÿÿnyramy. Tule tamy riteònyre: —Kiamy belyyke Txiau-ò tule inyseriòre-ò. Tahe rexitare, rare ijòsÿ-ò.

¹⁸ Txuu ratÿnyreu, soldado mahãdu ierysomy wii risÿnyre timybo Pedro aõhebo rotÿÿnyramy. Tahe jei jei aõnire. ¹⁹ Herodi iijesemy riteònyre tai moõ tai rahaõhyllera. Tai soldado itxeredu sohoji sohoji dÿÿraximy riteònyra. Idi irubudÿÿmy riteònyra. Iribi tahe Herodi Judeia bede-ribi ròhònyra. Sesaria hãwã-ò bededÿÿnanaõ riwyrã.

²⁰ Tiro hãwã mahãdu Sidoma beà hãwã mahãdu-wana Herodi derarenyre. Tahe tiiboho ributunyrenyrene tamy ròirenykemy rybe-di. Iòlò heto-di itxeredu Blastu inire. Tahe iny mahãdu Blastu ròtarenyre iwe-ribi mahãdueny. Tahe ròirenyre Herodi-ò tamy rexitòenyrenyrene, tamy ykaraõmykemy. Tarÿsÿna dori diwyde iòlò bede-ribi, Herodi bede-ribi. ²¹ Herodi tahe itxu riywinyre. Kia txuu tahe ròhònyre tamy. Rexitÿnyre taiòlòtyrehe-di tahe tarynana tyre-ò ronyre, tamy Rybewihikÿmy rarybere. Tai tahe iny rirajuare: —Katahe hãbu aõkõ rarybereri, Deuxu wahe. ²²⁻²³ Aõwesele Deuxu ÿju heka Herodi rirubunyrene, tii Deuxutyhymy reàlòreki. Woudò rubudÿÿnyramy rurure.

²⁴ Deuxu rybe tahe ibutumy roholare. Sõwemy iny tahe rityhynyre.

²⁵ Banabe Salu-wana nieru riwahinymy rahudi tahe, diòòsede Jerusalẽ-ribi Atxiòkia-ò. Joaõ Marku tii-wana ridyre.

13

¹ Atxiòkia dohodÿÿna heto mahãdu-ki rybe tÿnydÿÿdu mahãduõ, bede erydÿÿdu mahãduõ rÿimyhÿre. Kaheka inireny rare: Banabe, Simaõ, iniraròsòna Nike rare. Lusuu ijõre, tii Sireni hãwã ludu rare. Manaï ijõre, tii Herodisÿ-ki ratibienyre, Salu ijõre. ² Ibutumy tahe Inynyrÿmy reàlòre, riroxiòhyy heka bede riemyhÿ. Tahe Deuxu Tyytybytyhy tamyreny rarybere: —Jiarÿ waaõmysÿdÿÿna dire Banabe-ò, Salu-ò. Kaiboho heka biteònybenykre kia riwinykemy. ³ Tahe roxiòhyyemy bede riemy, rexitòenyrenyrene. Tebòreny iratytyre ritidirenyre, idi riteònyrenyrene tabede tÿina-ò.

⁴ Deuxu Tyytybytyhy tahe tiiboho riteònyrenyrene. Selusia hãwã-ò tamy riberenyrenyrene. Tahe hãwòõ rimyrenyrene Xibri bedebute-ò. ⁵ Tahe rehemynyrenyrene Salamina hãwã-ò. Tai judeu dohodÿÿna heto-ki Deuxu rybemy raryberenyrene. Tule Juaõ Marku rare tii-wana wiòhedÿÿdu wese heka rare. ⁶ Tahe ibutumy bedebutemy rekoarenyre. Ritehemynyrenyrene hãwã-ò Pafumy ninadu-ò. Tai tahe judeu mahãdu witxi deade, Bajesuisi heka inire. ⁷ Tii Deuxu rybeduõmy raremyhÿmy iximy rarybere tahe aõkõre, raruire, riitxenanyrene. Tii bedebute hãwã dinodu-wana rare. Kadinoduni tahe Sergio-Paulo inire. Tii hãbu bedeery nihikÿ rare. Tii Deuxu rybe-ò roholakemy ratxireri. Tahe didyde Salu, Banabe-wana tamy roholakemy. ⁸ Bajesuisi, Elimasi ijõ ini rare. Tahe tii bedebute dinodu-ò rarybere uritere Salu rybe-ò, Banabe rybe-ò ijohonakõmykemy. Wanyrÿ tyhydÿÿkõmykemy dori tuu risÿnyre. ⁹ Salu tahe, Paulo ijõ ini rare. Deuxu Tyytybytyhy heka itykymy ralòmy rÿimyhÿre. Tahe Paulo retehere Elimasi-ò tamy rarybere: ¹⁰ —Kai Satanasi riòre tate. Kai heka ibutu itxenadÿÿ-di tÿxihikÿlemy ahãte.

Kai heka awihikÿ òludu tate. Tiubo heka bexihukre Inynyrÿ-ribi iny riixãwididÿÿnyre. ¹¹ Deuxu heka wiji araòwynykre, aòhòkÿmy arasÿnykre, aruetàmy bonykre. Txu bobiòkre bede biwyke. Iule tahe aòwesele bede torohokÿlemy reare. Robiòhyomy reare. Urile riemy ratximyhÿre, iny riwiòhenanykemy, ryy tamy ritÿÿnykemy. ¹² Tahe kia bedebute dinodu tuu robire aòhebo rotÿÿnyramy, tai bede riòtiinymy rononymhÿ tahe tii Inynyrÿ rityhynyre.

¹³ Iribi tahe Paulo ròhònryra taijoi-wana Pafu hãwã-ribi. Rakremy riberenyra hãwã nihikÿ-ki Panfilia bede-ò, Peke hãwã-ò. Juaò Marku iribireny rexitara, dòòsede Jerusalê-ò. ¹⁴ Tahe Paulo Banabe-wana roirenyre. Peke-ribi riòlònryre tahe rekoarenryre Atxiòkia-ò. Kaa iwitxira Atxiòkia hãwã rare, Pisidia bede-ki ratxireri. Tahe rirònryrenryre judeu mahãdu dohodÿÿna heto-ò. Sabado txu rÿire. Rononymhÿre ijohonamy. ¹⁵ Kia hãbu mahãdu heka Moisesi bede ywina tyyriti-di, Deuxu rybemy rybedu mahãdu tyyriti-di rariamyhÿre. Tahe dohodÿÿna heto wedu Pauloboho-ò raryberenykemy rarybere: – Waseriòre, arybemy idi atxiteri-wana marybeke aòwaxiny bitÿÿnyke. ¹⁶ Tahe Paulo rÿire lamamy. Iwese rybedÿÿmy ròtèòsidÿÿmyhÿre wese rÿire. Tahe rexidelenryre: –Hãbu, Israeli mahãdu, tule ibutumy Deuxu rityhynymy rÿira mahãdu, bodoholabedenyke kaa ijyy-ò. ¹⁷ Israeli mahãdu Egito-ki rasÿnyreu, taDeuxu iribi ritare, moma, inytybyreny Deuxu, Israeli mahãdu tybyreny wahe. Deuxu rasòwedÿÿnyre. Iribi tahe Deuxu Egito-ribi ritarenryre tebò ruruteretyhy-di. ¹⁸ Tiiboho bederahy-ki 40 beòramy bede riereu, Deuxu taaòbina bina riòludunryre. ¹⁹ Kanaã bede-ki debò inatxi reuròmÿ ixÿju ixÿju mahãdumy rahure. Idi tamyreny riwahynyre bede, isÿhyomy rarekemy. Idi tahe rybe ywisidÿÿdu mahãdu tamy riwahynyre. 450 beòra rahureu, tahe Samueli Deuxu rybeduòmÿ raremyhÿ. ²⁰ Idi tahe rybe ywisidÿÿdu mahãdu tamy riwahynyre. Tahe 450 beòra rahureu, Samueli Deuxu rybeduòmÿ raremyhÿ. ²¹ Iribi iny Deuxu-ò rexitòenryre iòlòmÿ tamy kadiwahynykemy. Tahe Deuxu Salu tamy riwahynyre, iòlòmÿ. Salu tahe Kixi riòre rare. Benjami mahãdu rare. Tahe 40 beòramy iòlòmÿ ronyre. ²² Salu iribi ritareu, tahe Davi, Deuxu ritamadÿÿnyre iòlòmÿ. Deuxu Davimy rarybere: –Davi Ijese riòre rare. Jiarÿ iluure. Tii ibutu wadee wimy riwinykre. ²³ Tahe Davi riòkòre-ribi Jesuisi ròhònryre, Israeli tarasadumy rarekemy. Iwese juhoo Deuxu rarybere wese. ²⁴ Jesuisi naòdeu, Juaò ritÿÿnyre Israeli mahãdu-ò iòrarureny ririkemy idi raratisebenyky. ²⁵ Juaò rybe tÿnydÿÿna kònanau, tamyreny rarebere: –Jiarÿ wa iwese tahòtintytenyteri wese aòkò jiarÿ rare. Kaiboho tiwaraòòhyymahãtenyete. Betehebennyke, tii, wahewomy kanakre. Jiarÿ aò aòkò rare, iwatisana arieseòtyhy iwa ritakemy, tii dori waratyre wihikÿreki. ²⁶ Waseriòreboho, Abraò riòre riòremy ibutumy inyboho roire, tule Deuxu reàlámÿ rÿira mahãdu kaki ratximyhÿ. Deuxu inydeereny biu-ò hedu rybe diwahinyde. ²⁷ Jerusalê mahãdu, iwedureny-wana raeryòhyre tii tarasadu rare. Ibutumy sabado txu rybedu tyyriti-di rariamyhÿre tohodÿÿna heto-ki, tahe aòbo rare rieryòhyre. Jesuisi rubudÿÿmy raryberenyreu, iwese rybeduò rarybere wese, tiiboho rotÿÿnymyhÿre. ²⁸ Tiiboho aòbina bina-ki tai rahaòhyra, ihãrele irubudÿÿmy rexitòenryre Pilato-ò. ²⁹ Iwese ibutumy Jesuisimy riritinymy roireri wese, ibutumy tuu ròhònryre. Tahe itxeò nihikÿ tyre-ribi ritarenryre. Tahe mana hãloo rawo-ò ritidirenyre. ³⁰ Tahe Deuxu rubu-ribi riixixadÿÿnyre. ³¹ Tii-wana iny mahãduò roirenyre juhoo Kalileia-ribi Jerusalê-ò. Rexixamy rahudi tahe, tii mahãdule tuu robihyomy txuu widireny rÿire. Kia mahãdule inysòwey-ki relymyhÿre. ³²⁻³³ Deuxu juhoo rarybere inytybyreny-ò aòhebo rotÿÿnykemy. Inydeereny tahe tii riwinyre Jesuisi riixixanyreki. Kia Rybewihikÿmy adeereny relymahãrenryre. Iwese inatxi wiuna ritidÿÿna-ki roire wese:

–Kai waRiòre tate. Wiji tahe bomy watxiwãhãre.

³⁴ Kiamy heka Deuxu rarybere Jesuisimy: –Rubu-ribi ariixixanykemy, tiu rasunmyhÿre bede-ò ròdèòtyhy. Iwese Davi-ò jiarÿ rarybere wesemy ibutumy adee bede

ariywinykre. ³⁵ Deuxu ijõ wiuna Ritidÿÿna-ki tule rarybere. Iwese Jesusile rarybere wese, kiamy roire:

—Eòdutyhy umy rasÿnyõtyhy kai dori waumysudÿÿ-ò teijemahâte.

³⁶ Iu Davi Deuxu dee taijoi riwiòhenanymy rahudi tahe, rurure. Tybyreny-ò tii rara. Iumy tahe rasunyre. ³⁷ Jesuisi umy tahe rasunyõre Deuxu dori rubu-ribi riixix-adÿÿnyreki. ³⁸⁻³⁹ Jesuisi bityhynybenykeki, aòraru riixãwidinyke. Kiamy Moisesi bede ywina ihoõhyre adeereny. Kia bierybenyke waseriòreboho, tiile, Jesuisi, adeereny relyywãhãrenyre. ⁴⁰ Bexiijebenyke, kiamy adeereny rotÿÿnyke lau iwese rybedu ritina-ki roire wese:

⁴¹ —Kaiboho inatyhy derare. Betehebennyke, burubennyke, bede biòtiinybenyke, aõbo jiarÿ rewinyrerid. Inyõ adeereny ritÿnynyke ihãrele. Tiu heka bityhynybenyõtyhy.

⁴² Tahe Paulo irybe rexihura. Iribi ròhònyre Banabe-wana. Rexitòenyrenyre ijõ sabado biòwau tarybetybydile ixybyle relyykemy. ⁴³ Iny ritobinymy rahudi, judeu mahãduõ, judeu bede erydÿÿna ityhydÿÿdu mahãduõ tule Banabe Paulo-wana riheludunyre. Tahe tamyreny raryberenyre: —Deuxu ruxetòena-ki idi mariahyymyhykemy.

⁴⁴ Ijõ sabado rehemynyre, ibutu iny hãwã-ribi doimyhÿdenyde Deuxu rybe-ò ijo-honamy. ⁴⁵ Judeu mahãdu tahe inysòwemy robireu, tiiboho rexiwaritinymyhyrenyre. Tiiboho raryberenyre aõbinahãkÿlemy Deuxuru-ò. Paulo riki inatyhymy aõkõ tii rarybemyhyre. ⁴⁶ Paulo Banabe-wana ihãrele brebuõlemy raryberenyre: —Juhuu adeereny Deuxu rybe dobehede. Tahe kaiboho tetyhynyõtenyte, tai judeukõdu mahãdu-ò aroirenykre. Kaiboho Deuxu rybe terarenyreki, ixi sohojile tahe tetaõte adeereny aõ aõkõreki. ⁴⁷ Kia Inynyrÿ bede ywina wadeereny riwahinyre: —Kai loosòna wesemy atxikre judeukõdu mahãdu-ò. Kai tarasanary ritÿnynykre ibutu inyko-ò. ⁴⁸ Judeukõdu mahãdu kia-ò roholareu, tahe reysarenyre. Deuxu rybe riwowydynyrenyre tai. Tahe rityhynyre, timybo Deuxu juhoo ritare wesele tamyreny umytuedeõna riwahinyremy. ⁴⁹ Inynyrÿ rybemy kia bede-ki ibutumy relyyre. ⁵⁰ Tahe judeu mahãdu rarybere hãwywihikÿ ityhy-ò, tule hãwã wedu-ò. Tai tahe Paulo Banabe-ò òludu sòwemy resere. Tahe isubede-ribi riteònyrenyre. ⁵¹ Paulo Banabe-wana tawa-ribi bryby riòhòwinyrenyre tamyreny tiiboho ibinareki. Tahe Ionio hãwã-ò roirenyre. ⁵² Atxiòkia ityhydÿÿdu mahãdu tahe reysamy rÿimyhÿre. Deuxu Tyytybytyhy-di tÿximy ihÿre.

14

¹ Ionio hãwã-ò Paulo Banabe-wana rare. Judeu mahãdu dohodÿÿna heto-ò. Tahe rybe ritÿnyrenyre, tarurumy he relyyrenyre. Sòwemy judeu mahãdu, judeukõdu mahãdu-wana rityhynyrenyre ijyy. ² Tahe ijõ judeu mahãduõ rityhynyõre. Ijyy deramy reamyhyre, tule ijõ-ò tule rarybere ityhynyõkemy. Tahe Paulomy, Banabemy aõ òta òtalem rarybemyhyrenyre. ³ Ihãrele tahe Paulo Banabe-wana bede nihikÿ riwyrenyre tai. Tamy rybe ritÿnyhy roiremyhÿ ibrebuõlemy. Inynyrÿ taruxetòena rybetyhydÿÿnamy riwiòhenanyre tiiboho bedeòbyna widÿÿdu renyreki. ⁴ Hãwã mahãdu ritxuare. Ijõ heka judeu wedu mahãdu rityhynymyhyre, ijõ tahe Paulo Banabeboho rityhynymyhyre. ⁵ Judeukõdu mahãdu, judeu mahãdu, tawedureny-wana widee rarybere Paulo Banabe-wana riòkòròrenykemy tamy mana-di rehurenkyremy. ⁶ Tahe tiiboho rexieryrenyre tahe rihenyrenyre. Tahe ròirenyre Listra hãwã-ò, Debi hãwã-ò, kia Laonia hãwã hãwã-ò rare. Tule rariarenyre kowa bedewo-ki. ⁷ Tahe kowa tiiemy ritÿnyhy roiremyhÿ Rybe tÿmyra wihikÿ-di.

⁸ Listra hãwã-ki heka hãbuõ-txi rekoarenyre, itierere heka. Taihy heka ronymyhyre. Tuuhyy heka ratohouãmy ijarananyre. ⁹ Tii tahe Paulo rybe-ò roholare. Paulo tamy retehere. Kia tahe Paulo rieryre hãbu teytetyhynadire Paulo riteytenkyremy. ¹⁰ Tai tahe tamy rarybere tarybe riterenymy: —Mynyke, òbitimy. Ta hãbu rexiwatzinyre, rariare. ¹¹ Ijohona mahãdumy robireu, aõbo Paulo riwinyremy tahe rirajuare tarybe-di,

Laonia rybe-di: —Ka hãbu mahãdu heka deuxu wesemy idi rexinohõtidiÿÿnymyhÿre. Inydeereny deuxu wesemy dobehede. Iumyreny tahe hãbu wesemy rare. ¹² Banabe heka, Jupitemy tadeuxurenyniõmy rininire. Paulo tahe ijõnimy, Meuriumy rininirenyre irybe sõwetyhyreki, tii rybedureki. ¹³ Jupite xiwena wydydu horeru bederade-di dehemynyde. Tohodÿÿna heto hãwã ahana ube-ki rÿire. Broreni xiwe wesena tamyreny hãwã mahãdu riworonykemy, riwahinykemy. ¹⁴ Kiamy roholareu, Paulo Banabe-wana tatykyreny riykaranyre idi rihurenire. Tahe ralõmy reare inysõwey-txi rarybekemy. ¹⁵ Tamy rryre: —Aõhebo tatÿÿnytenyteri. Jiarÿboho hãbulemy watzirenyreri. Kialemy adeereny rarybewãhare, Deuxu rybetÿmyra wihikÿ. Adeuxurenny-di nohõtirennyõmy. Bedewidÿÿdu ta mohõtinybenyke. Tii dori benihikÿ riwinyre, ibutummy biu-ki riwinyre, tahe Deuxutyhy-di mohõtinybenyke. ¹⁶ Ihetxiu Deuxu ibutummy bede bedemy sÿdu ririre ixidee wimy aõna aõnamy rotÿÿnykemy. ¹⁷ Urile tahe tamy rexideõsinyre tamy biu riwahinyre taoworumy raratynykemy. Tai tahe kaiboho arÿsÿna dire, Deuxu debõ-ribi, awo-ki eysanadire. ¹⁸ Ihãrele iny tamy xiwe wesena tamy riwahinykemy ratxireri. Paulo tamyreny rarybere: —Aõkõ, inydeereny bidiwahinyõke.

¹⁹ Iribi tahe judeu mahãdu-ò Atxiòkia-ribi, Ionio-ribi tamyreny raryberenyre Paulo rubudÿÿmy. Hãwã òtityube-ò Paulo ridyrenyrene. Mana-di tamy rehumyhÿ. Tahe rubu wesemy ririrenyre. ²⁰ Idi tahe ityhydÿÿduõ tamy wirotyre. Paulo tahe suribi rÿire tahe tii-wana nalòde hãwã-ò. Ijõttxu biõwamy tahe Banabe-wana Paulo rexitare ijõ hãwã-ò, Debi hãwã-ò. ²¹ Ka hãwã-ki tahe Paulo rybe tÿmyra wihikÿ ritÿÿnyre. Sõwemy tai rityhynyreu, Pauloboho ròðerenyrene Listra hãwã-ò, Ionio hãwã-ò, Atxiòkia-ò. ²² Ibutummy hãwã-ki Pauloboho ityhydÿÿdu mahãdu riwiðhenanyrenyrene, tiiboho rityhynyhyummy ratximyhÿkemy. Tamyreny rarybere: —Kaiboho aõhõkÿmy botÿÿnybenyke, ihãrele malõkemy titxibo Deuxu Iòlò ratximyhÿre-ò. ²³ Ibutu ityhydÿÿdu mahãduy ribi ritamy rÿimyhÿ rarekemy, idinodummy. Matuari mahãdu-ribi tii ritare. Iu ritareu tahe, rexitõenyre Deuxu-ò tule byreõhyy txuõ riwyrenyrene. Inynyrÿ-ò rexitõenyre: —Kia ibutummy aratyhynyre, tai tahe biywinummy ahãke. ²⁴⁻²⁵ Pisidia bedeki rekoamyhÿrenyrene Panfilia bedeki. Kowa-ò Rybewihikÿ tÿmyramy relyummy rahudi Peke-ki, Atalia hãwã-ò dobehede. ²⁶ Tai hãwò nihikÿ welodi-di rimyrenyrene. Tahe Atxiòkia-ò rorore. Kowa-ribi juhuule rybe tÿmyra wihikÿ ijyy-di dòhõnyde. Kowa juhuu rexitõenyre tamyreny Deuxu ruxetõena-wana rarekemy. ²⁷ Atxiòkia-ò rehemynyreu, Paulo, ibutummy ityhydÿÿdu mahãdu ditotynyde. Tai heka tamyreny rarybere iwese Deuxu riwiðhenanyrene wese ibutummy iaõmydÿÿnana-di. Iwese judeukõdu mahãdu rityhynykemy. Deuxu tamy ityhyna ijõtòbõna riraynyrene wese. ²⁸ Idi bededÿÿnana riwynihikÿre ityhydÿÿdu mahãdu-wana.

15

¹ Hãbuõ Judeia mahãduõ ditehemynydenyde ta teõsamy ribedeerenyrenyrene. Kawese ribedeerenyrene: —Moisesi Tyyriti bedeki ywina, notykyresynummy, rityhynyõkeki, iny rataõtyhy. ² Iribi tahe Paulo Banabe-wana tamyreny rarybehyy rare. Tai tahe inyõ tamy rarybere Jerusalẽ matuari mahãdu-ò roirennykemy aõmydÿÿnana rexiòbitinyrennykemy. Iny wixira-ò Jesuisi erydÿÿna mahãdu-ò rarybekemy heka tamy, Pauloboho iteòdÿÿmy rarybere. Tahe ijõ hãbu mahãduõ tule tiiboho-wana riteõnyrenyrene. ³ Dÿÿraximy heka tamy ròirennyre, aõ aõmydÿÿnabo ratxirerimÿ wahe. Sõwemy dohodÿÿna mahãdu ihemy roirennyre urihimÿ, tai tahe ririrenyrene. Tahe Senisia bedeki bedemy, Samaria bedeki bedemy riòhòrennyrene. Relyyrene judeukõdu mahãdu tule ityhydÿÿdu mahãdu-ki rÿirerimÿ. Tai ibutummy ityhydÿÿdu mahãdu reysare. ⁴ Tahe ritehemynyrenyrene Jerusalẽ-ò. Wihe ritotynyrennyrene ityhydÿÿdu dinodu-wana, tule matuari mahãdu-wana, Jesuisi erydÿÿdu mahãdu-wana. Tiiboho relyyrennyrene aõmybo Deuxu rotÿÿnyrene iyrenny-ki, timybo riwiðhenanyrè. ⁵ Tahe hãbu mahãduõ tai raremyhÿ heka. Juhuu heka fariseu mahãdumy ihÿre, idi tahe ityhydÿÿdumy ralore. Imahãdu-ribi ijõ rÿire ribedeerennykemy. Tahe

rarybere: —Inydeereny kia wese rare. Judeukõdu tyhydÿÿdu ibutumy notyyresyna-di rõhõnyke. Tule ibutumy Moisesi bede ywina ibutumy rityhynykemy. Kawesemy tamy ribedeerynyre õbitimy aõkõ watzireri.

⁶ Idi tahe Jesuisi erydÿÿna, matuari mahãdu-wana wii ributunyre rybe õbitidÿÿmy. ⁷ Rybe sõwemy rahude tahe, Pedro rÿire tamyreny rarybekemy: —Waseriõreboho, Deuxu juhu riwatare Rybewihikÿ rybedumy judeukõdu mahãdu-ò tuu aritÿnynykemy, tiiboho tule rityhynyrenykemy. Tai rarewãhã. Kaiboho kia ibutumy teerytenynte. ⁸ Iwese inydeereny riwahinyre wese, Deuxu Tyytybytyhy tamyreny tule riwahinyre. Judeukõdu mahãduõ tule ixidee rimykemy. Kia wese tuu riteõsinyre inydeereny. ⁹ Deuxu wiribi lahitximy aõkõ iny riwinyrenyre. Wiwesehyyle ihÿre. Tiiboho inywesele ihÿrenyre. Tiiboho rityhynyrenyre, heka irayky rityranyrenykemy ritarenkye. ¹⁰ Kia wese Deuxu teurihitenyteri. Kia bede ywina itxyynautxiehekÿ wesere ityhydÿÿdu mahãdu tyre-ki tetiditenyteri. Inytybyreny tiu retyyõre tule inyboho idi retyyõre. ¹¹ Inynyrÿ, ruxetõenale-di iny ritamyhÿre. Tule judeukõdu mahãdu kia weselere ritamyhÿre.

¹² Tahe aõmy rarybeõhyrenyre. Ibutumy he Paulo Banabeboho rarybereò, roholarenyre. Tiiboho heka relyyrenyre tule bedeòby wihikÿ aõna aõna-wana Deuxu riwinyremy tadebò-di wahe. ¹³⁻¹⁴ Iribi tahe rexihurenyre tasÿ, Txiau rÿire rarybekemy: —Waseriõreboho, bodoholabedenykre inihe warybe-ò: —Pedro kÿny adeereny rarybere, timybo Deuxu judeukõdu mahãdu roramy rare iny mahãduõ ixidee ritakremy tani-tyhy-ò. ¹⁵ Kiawesemy he tule ihetxiu Deuxu rybemy rybedu mahãdu riritinyre, kamy wahe: ¹⁶ —Wanyrÿ heka rarybera: —Adòðekre, ixyby ariwinyumy aritamadÿÿnykre aõdohodÿÿna heto Davi juhuru riwinyre. Idi tahe resere. Ixyby ariwinykre. ¹⁷ Tai tahe judeukõdu mahãdu-ribi iuhe riwaõrykre wamy rityhynykemy. Wanyrÿ, Deuxu, kiamy heka tiiboho rarybekre, ibutumy jiarÿ retarenyreki. ¹⁸ Kawesemy Wanyrÿ tuhy rarybemy raremyhÿ, tule wiji ihÿre. ¹⁹ Tai heka kiawidÿÿõmy rakatximyhÿrenykre. Tamyreny rybeõmy rakatximyhÿrenyke. Judeukõdu mahãdu Deuxumy rityhynyrenyre, iny bede ywina reny tyhydÿÿmy tamyreny rybeõmy. ²⁰ Kialemy heka tamyreny rakaryberenykre: Suritxoo xiwe-ribi iròdude ròrenyõmy. Tule òta òta òraruna widÿÿõmy, iròdu hãlubu-di ròrenyõmy, ihãlubu rejuxunyõmyhÿre-wana. ²¹ Kiamy heka rakatximyhÿrenyke. Moisesi bede ywina-di dori ibutu hãwã-ki judeu dohodÿÿna heto-ki rariamy raremyhÿ. Sabadotxu ihyymy aõkõ kia ritÿnynymy raremyhÿ.

²² Tahe kiamy heka rahõtinyrenyre, Jesuisi erydÿÿna mahãdu, ibutumy dohodÿÿna mahãdu-wana, hãbuõ ayreny-ribi rikitakre. Tai Atxiòkia-ò riteõnyrenykemy Paulo Banabe-wana. Tahe Judasi ritarenyre tule iniòrysina Basaba rare. Ijõ tasÿ Sila inire. Ka hãbuboho ityhydÿÿdu mahãdu awimy tai raharenyre. ²³ Katyyriti tiiboho-wana rakre. Kawesemy tyriti rare: —Jiarÿboho, erydÿÿna, matuari, seriõre mahãdu adeereny rybe wehityhyna rewahinyreri. Ibutumy judeukõdu mahãdu ityhydÿÿdu-ò ka tyriti rakre Atxiòkia hãwã-ò, Siria bede-ò, Silisia bede-ò. ²⁴ Inyõ rare wayreny-ribi adeereny notykyresymy rybemy. Tai tahe araykyreny riwerydÿÿnyre. Jiarÿboho reteõnyrenyõhyre. Kia reerymy watzirenyreri. ²⁵ Tahe wiwesele rahõtinyrenyre riki, hãbubohoõ Paulo Banabe inyluudu-wana reteõnyrenyteri. ²⁶ Kia hãbu Paulo Banabe-wana hãwã binahakÿ-ò roimyhÿrenyre Jesuisi Kristu Inynyrÿni-di. Ixi-txi rõhõtinyõlere, brebumy. ²⁷ Judasi-wana tule adee raryberenykre kia aõmydÿÿnanamy, katyyriti rewahinyrenyre wese. ²⁸ Kawese inyboho rõhõtinymyhÿre, Deuxu Tyytybytyhy dori inyrayky rewiõhenanyre. Kia bede ywinalemy adeereny rarybereri biywinybenykemy. ²⁹ Uritere, suritxoo xiwe-ribi iròdude ròrenyõmy iròdu, ihãlubu-di ròrenyõmy, ihãlubu rejuxunyõmyhÿre-wana. Tule òta òtana òraruna widÿÿõmy. Ka bede ywina biywinybenykeki, awimy boibeke. Deuxu deysana tahe adeereny kanakemy watziwãhare.

³⁰ Tahe hãbuõ iny inaubiõwamy Atxiòkia hãwã-ò ròrenyre. Tahe Atxiòkia tyhydÿÿdu mahãdu ributunyre. Iu tahe tamyreny tyriti riwahinyre. ³¹ Tahe idi rariarenyre,

ritÏÏnynomy tamyreny. Ribedeerynyreny. Tai tahe reysarenyre. ³² Judasi Silaboho tule Deuxu dee rybeduwihikÏ roire. Sõwemy dohodÏÏna-ki seriõre mahãdu-wana rohonomyhÏre. Tai tahe rirurudÏÏnynomyhÏre. ³³ Aõtxumy raroorehenyre, tahe seriõre mahãdu tamyreny rarybere: –Bõibenyke he ateòdÏÏdu mahãdu-ò. Biõkeseke wowina-di Jerusalẽ hãwã-ò. ³⁴ Tahe Sila rõhõtynyre rarikremy Atxiõkia-ki. ³⁵ Tahe Paulo Banabe-wana naride Atxiõkiakile. InynyrÏ rybemy rierynanyrenyneri, ritÏÏnynyrenyneri, ijõ seriõreõ-wana.

³⁶ Aõtxumy tahe Paulo rarybere Banabe-ò: –Ròkòõsekre kÏnyhe, ibutumy hãwã hãwã-di tai juhuyu InynyrÏ rybemy ritÏÏnynmahãreò wahe, rikiwehityhynanykremy timybo ityhydÏÏdu mahãdu nyimyhÏde-ò. ³⁷ Tahe Banabe Joaõ-Marku ridykemy tamy reare. ³⁸ Paulo heka Joaõ-Marku ridyõkemy ratxireri, Panfilia hãwã-ki dori iribireny ròhõnyreki, riwiõhenanyõreki. ³⁹ Marku ridykemy wiwese wesemy aõkõ rõhõtynyrenyre teratyhylemy ratximyhÏ. Tai tahe wiribi rexihitxinyrenyre, Banabe Paulo-ribi. Banabe Marku ridyra Xibri bedebute-ò, hãwò-di ròira. ⁴⁰ Paulo tahe Sila ridyra. Seriõre mahãdu tahe Pauloboho riixitòedÏÏnyre, InynyrÏ ruxetõena tamyreny kanakemy. ⁴¹ Tahe Siria bede werawo-di, Silisia bede werawo-di, ririranyre dohodÏÏna mahãdu riwiõhenanykemy, rirurudÏÏnynomyhÏkemy.

16

¹ Pauloboho tahe Debi hãwã-ò rehemynyre. Ihyy tahe Listra hãwã-ò rare. Tai tahe Tximõtxi-wana witxi rekoare. Tximõtixise judea tyhydÏÏduõ rare. Tyby tahe grego mahãduõ rare. ² Listra, Ionio ityhydÏÏdu seriõre Tximõtxi luure. Tximõtiximy widee rarybere: –Tii iny hãbu tyhy rare. ³ Tahe Paulo Tximõtxi-wana rakemy rexiywinyraremyhÏ. Tahe rexitarenykre kotyreu, Paulo, Tximõtxi notykyresymy riteõnyre, kowa judeu mahãdu òraru-ki wahe. Tyby dorihe ibutumy iny rieryre tii grego mahãdu raremy. Notykyresykõmy rake tahe judeu mahãdu dee kia ibinare. ⁴ Iribi tahe ròirenyre hãwã hãwã-di, ityhydÏÏdu seriõre mahãdu ribedeerydÏÏnykemy, timybo Jerusalẽ mahãdu rõhõtinyinomyhÏremy. ⁵ Tai tahe ibutumy dohodÏÏna heto mahãdu tii rirurudÏÏnynomyhÏre ityhydÏÏna-di. Tule ijõ rityhynomyhÏre txuõ txuõlemy ralokemy ityhydÏÏduõmy rarekemy.

⁶ Pauloboho Asia bede-ò ròirenyõre rybe ritÏÏnynkemy, Deuxu Tyytybytyhy ritirÏreki. Tahe Frigia-Alatxia bedemy rekoamyhÏrenyre. ⁷ Misia bede-ò rehemynyreu, Bitinia bede-ò ròirenykemy riwisÏnyrenyre. Tahe Jesuisi Tyytyby tamy riteõnyõhyre, ritirÏmyhÏre. ⁸ Tahe Misia bedemy rekoare, tahe Troaji hãwã-ò robere. ⁹ Tahe Paulo hãbuõ wesemy robire rasina weselemy. Hãbu, Macedonia bede ludu lamamy rÏimyhÏò, tuu robire. Tahe hãbu ryrymyhÏ tamy: –Manake Macedonia-ò, biwawiõhenanykemy. Kia Paulo rasi-ki tuu robire wese. ¹⁰ Tahe tarasi rahureu, tamyhe wylemy aroikemy watxiwãhãrenyre. JiarÏ, Luka, Paulo-wana. Deuxu dori inydeereny rarybereri Macedonia-ò ròkòirenykremy, RybewehikÏ rikiubÏÏnyrenyreny. Kialemy ròkõhõtynyrenykre.

¹¹ Tahe Troaji hãwã-ribi ròhõnyre hãwò yhywydynalaworo-ki. Samotrasia hãwã-ò imynahyy riõhõrere. Ijõ txu tahe Niapoli hãwã-ò riõhõreri. ¹² Iribi tahe Filiposi hãwã-ò roirenyre. Juhuludu hãwã rare Macedonia bede-ki. Roma hãwã mahãduõ tule tai rasÏnynomyhÏre. Tai txuõ rewyrenyre. ¹³ Sabadotxu tahe hãwã-ribi reòlõnyrenyre bero ijã-ò. Rahõtynyrenyre tai ixitòedÏÏna-ò rÏimyhÏremy. Tai tahe hãwyyõ rexibutunomy rÏimyhÏ. Tahe rorokorenyre tamyreny raryberenykemy. ¹⁴ Hãwyyõ Lidia inire, inyrybe-ò tahe roholatyhomyhÏre. Tii Txiatira hãwã luduõ rare. Tii tylÏre ijohodure, tule Deuxu tyhydÏÏdure. InynyrÏ irayky riywinyre Paulo rybe rityhynkemy. ¹⁵ Tahe ibutumy isÏmahãdu-wana riratysebenyre. Tai tahe tamy Lidia rarybere: –Inaanokãbo ityhydÏÏkÏdumy watxiwãhãre-wana, wahetoku-kò manakre. Tai tahe iheto-ò ròirenyre irybe-ki.

¹⁶ Aõutxumy tahe riberenyre ixitòedÿÿna-ò. Itxi rekoarenyre ijadòmaõ-txi, deòdu rare. Iwo-ki tyytybybina ralòmÿ rÿire. Tai ijadòma relyyre inyko aõhebo iny-ò rotÿÿnykremy. Tai sòwemy nieru ritare tawedu-ò. ¹⁷ Tahe waherenymy dyrymy nade: –Deuxu ibuturatyre rare. Iteòdÿÿna mahãdu kia mahãdu rare. Tikiboho rarybemyhÿre timybo iny taòraru-ribi ratakemy. ¹⁸ Tuheka rarybehyy raremyhÿ. Aõutxumy tahe Paulo tai rexrare, tamy ròsemÿ reare. Rarybere tyytybybina tai ratxirerìò: –Jesuì Kristu nimy iribi arateònykre. Bexitakre. Tahe aõwesele iribi ròhònymÿ reare.

¹⁹ Iwedu tahe rieryre nieru idi ritaòkre ta rimyrenyre Paulo Sila-wana. Retÿhimy rare ywisidÿÿdu-ò, hãwã elehyna ube-ò. ²⁰ Tahe ijadòma wedu rarybere ywisidÿÿdu mahãdu-ò: –Kaa judeu mahãdu iny hãwãrenÿ dibinadÿÿnymyhyde. ²¹ Tiiboho iny ribedeerynymyhyre aõ iny bede ywinarenÿ-di aòkò. Inyboho Roma hãwã mahãdu rare. Tai kia-ki aõhe arotÿÿnyòtyhy. ²² Tai tahe sòwemy iny Paulo Sila radònyre. Ywisidÿÿdu mahãdu tahe ityy ibòrò-ribi ritxuahakÿre idi tahe rityhenymÿ tuu raòhòtere. ²³ Tuu raòhòtere, tuu raòhòtere, idi tahe ròtenawo-ò idi rehurenÿre. Ròtena-di itxeredu-ò rarybere: –Kaa rahenykre-wana, kaile budurukre. ²⁴ Tai rirutere iraru-txi rarutxi-ò iwa ritidire òwòru iwodÿÿwomy raratyhenÿ. ²⁵ Ruetya tahe Paulo Sila-wana rexitòenymÿ roimÿhÿ Deuxu dee. Ijò ròtenawoludu mahãdu roholamy rÿimÿhÿ tai. ²⁶ Aõwese bede ramytatare. Ròtena ijòtòbòna rirayre hãbu mynyna iribi rejuxunÿre. ²⁷ Tai tahe itxeredu ijò iraymy idi retehereu, rexrubunÿkemy tamaydese ritare. Ròtena woludu mahãdu rahenyramÿ tii rexinohòtinyra. ²⁸ Paulo tahe tamy ryryre: –Ixirubudÿÿòmyke, kakile watxirenyreri, ibutuhukÿlemy. ²⁹ Itxeredu ryryre loosòna kidiwykemy tahe ralore ramytatamy brebumÿ. Paulobohoko-ò resere tatiòhomy. ³⁰ Tahe itxeredu diòlòdÿÿnyde irarutxira-ribi, tamyrenÿ rarybere: –Wanyrÿboho timybohe aratamy arÿike. Aõhebohe arotÿÿnyke. ³¹ Tahe rirawyònyre: –Inynyrÿ Jesuì bityhnykrekile, tarasanamy myikre, asÿ mahãdu-wana. ³² Tahe tamy Deuxu Rybe-di ritÿnydÿÿre ibutumÿ isÿ mahãdu-ò. ³³ Iruule tahe riwisinanyrenÿra ibrò wotòmona risuhòra. Idi tahe itxeredu raratysebenÿre tasÿ mahãdu-wana ibutumÿ. ³⁴ Iribi tahe itxeredu ridyrenÿre taheto-ò riroxikemy tahe ibutumÿ reysanihikÿrenÿre, Deuxu rityhnyrenÿraki.

³⁵ Txu deadeu tahe ywisidÿÿna dinodu ijò ywisidÿÿna mahãdu riteònyre, ròtena-ribi Pauloboho riteònykremÿ. ³⁶ Itxeredu tahe Pauloboho-ò rarybere: –Ywisidÿÿna mahãdu arateònykremÿ riwateònyreri. Bòibenyhe, wowina-di, biòlònybenÿke. ³⁷ Paulo tahe rirawyònyre: –Aòkòre, araòtyhy. Jiarÿboho Roma hãwãhãkÿ mahãdu kaa watxirenyreri. Tii riwayhytanyrenÿra idi ròtenawo-ki riwasÿnyrenÿra. Ywisidÿÿdu mahãdu wii rotykòhyre riwaròtenyrenÿra. Wasimÿ ka tiu ariòlònyòtyhy. Tiiboho kodoikreule tahe ariòlònykre. Tii he riwaòlòdÿÿnykre. ³⁸ Tahe ywisidÿÿna mahãdu tawedu-ò rarybere. Tahe tiiboho ruberurenÿre Pauloboho Roma hãwã mahãdu roireki wahe. ³⁹ Tai tahe dòidenÿde tamyrenÿ, aõwaxina riòlònykremÿ. Tahe làhàmÿ tamy rexitòenÿre. Tutyhy-ki aòkò làhà ararutara. Tai riteònyrenÿreu, hãwã-ribi rexitarenÿkemy tamy rexitòenÿra. ⁴⁰ Rexitarenÿreu, Pauloboho tahe Lidia heto-ò ròsere. Ibutumÿ ityhydÿÿdu tahe wii ritotynyre, wii riwiòhenanykemy. Idi tahe riòlònyre kia hãwã-ribi.

17

¹⁻² Tiiboho rekoarenÿre Afipoli hãwãmÿ, Apòlonia hãwãmÿ tahe rehemynyre Tesalonia hãwã-ò. Judeu dohodÿÿna hetoõ tai rÿimÿhÿreò. Paulo, iwese aõu riwinymyhyre wesele rare tamy. Ralore rybe-di rarybekemy. Inataõ sabadomy tai riraynyre tyyriti ritidÿÿna tamy ritÿnykemy. ³ Rybe hitxina rurukremÿ tuu relyyre. Tahe Paulo tamyrenÿ ritÿnyrenÿre iwese Kristu durudemy idi dexiixixanyde rubu-ribi. Kia iny rityhnyra Jesuì inatyhymÿ Deuxu deòdÿÿna raré. ⁴ Tahe ijohonadu mahãduò rityhnyre. Tule ijò judeukòdu mahãdu rityhnyre. Tule ijò hãwyy wihikÿ mahãduò rityhnyre sòwemy. ⁵ Tahe judeu mahãdu dinodu tuu ròhãrumyhyre. Tiiboho tahe hãbu binahakÿ mahãduò

wii rotyre aõbina ritelenykremy. Tahe ròirenyre Ijasõ heto-ò Pauloboho rimyrenykremy, ywisidÏÏna-ò idi retÏhikremy. ⁶ Tai tahe rahaõhyre tai. Tahe Ijasõ ritarenyre ijõ ityhydÏÏduõ-wana. Tahe ridyrenyre ywisidÏÏna-ò. Tahe raryberenyre ywisedÏÏdu mahãdu-ò: —Paulo, Silamy urile bedede diõtanyhÏdenyde, aõna aõna binahakÏlemy rotÏÏnymyhÏre. ⁷ Ijasõ tahe ritirÏmyhÏre taheto-ki. Tiibohe iny òludu roire. Iny iòlòreny rityhynyõtyhy. Jesuisi ka iòlòrenyre. ⁸⁻⁹ Ibutumy iny idi rõhõtinyre, tule ywisidÏÏna mahãdu rexitòenyre nieru ririkemy. Tai xiery tahe rõhònyke. Tai tahe ririrenyre nieruõ.

¹⁰ Kiaru tahe ityhydÏÏduõ Pauloboho riwiòhenanymy iribi riòlònykemy Bereia hãwã-ò. Tahe rehemyhÏreu, dohodÏÏna-ò ròirenyre. ¹¹ Kia hãwã-ki judeu mahãdu iny awi rare, Tesalonia hãwã mahãdu wese aõkõre. Teysamy tamy roholarenyra. Idi heka rariara Tyyriti-di, òbitimy Paulo rybe aõbo roirerimy rierykemy. ¹² Tahe sõwemy judeu iny rityhynyre. Judeukõdu mahãduy-ribi sõwemy rityhynyrenyre, hãwyy wihikÏ, hãbu-wana tule rityhynyrenyre. ¹³ Bereia hãwã-ki Paulo Deuxu rybe ritÏÏnymy raremy. Judeia mahãdu dinodu Tesalonia hãwã-ki roholareu, tahe doidenyde. Iny sõwe-ò raryberenyre: —Pauloboho bibinadÏÏnyke. ¹⁴ Tahe ityhydÏÏdu seriòre mahãdu aõwesele Paulo riteònyrenyre ahohokÏry-di. Sila, Tximòtxi taile rarire. ¹⁵ Hãbuõ rare Paulo-wana Atena hãwã-ò. Iribi tahe dòõsede hãbuõ. Paulo tamy tarybe riwahinyra Tximòtxi Sila-ò, wylemy kanakremy.

¹⁶ Paulo Atena hãwã-ki riraòreu, tahe robire suritxoole rityhynymyhÏreò. Tai tahe tii rabadewore. ¹⁷ Idi tahe Paulo ralore dohodÏÏna mahãdu heto-ò judeu dee rarybekemy, tule judeukõdu ityhydÏÏdu dee rarybekemy. Tahe rarybemyhÏre txuõ txuõlemy. Tule hãwã ube-ki rarybemyhÏre hãwã-di reamyhÏre mahãdu-ò. ¹⁸ Aõoutxumy tahe Epikuriu mahãdu Paulo-txi nade. Estòiku mahãdu ijõre. Tiibohe, aõbo rybe rare kia erydu roire. Tiibohe he Paulo raujõmorenyre: —Aõmy aõkõ, kiarybedu rarybereri. Ijõ tahe rarybere: —Tii Deuxu tÏmyramy rarybereri. Paulo dori juhoo Jesuisi ixixanamy relyymy raremyhÏ. Tai kiamy raryberenyre. ¹⁹ Paulo tahe ridyrenyre. Tai iny roholamy rÏimyhÏreò ridyrenyre: —Rybe tÏmyramy telymahãtemy inihe bedelyyke wakoreny. Tamy kia rarybere. ²⁰ Aõkõre inihe aõna aõnany tarybemy atxiteri, aõwitxira witxiramy. Tai aroholarenykemy watzirenyre. ²¹ Atena hãwã mahãdu, tule iwitxira bedede luduõ tai rasÏnymyhÏre, aõ tÏmyraòòle roholarenykemy ratxirenyre. ²² Tahe Paulo rÏire rybenatya-ki. Rexiòrarunymy rarybere: —Atena hãwã mahãdu, kaibohe Deuxu rybe hyky tahõtinyahãtenyde. ²³ JiarÏ hãwãmy rariamy watzireriu, sõwemy xiwena-di retehera. Ijõ-di kiamy retehera iritina-di: Kaa Deuxu heka inyõ rieryõhyymyhÏre. Ka Deuxumy kÏny heka akoreny arelyyke, teerymahãtenyde-di aõkõ tuu tealàmahãtenyde. ²⁴ Ka Deuxu ibutumy bedede riwinyre. Ibutumy tuu rÏira tii riwinyre. Tii heka biuwetyy wedu rare, su wedu rare. Aõ hãbu widÏÏna heto-ki aõkõ tii rasÏnymyhÏre. ²⁵ Tiu heka tii aõmy reaõtyhy hãbu aõ tamy riwahinyõtyhy. Tule tahe inydee ibutumy aõna aõna riwahinymyhÏre, ele wesena, umy, ibutumy inydee riwahinyre. ²⁶ Hãbu sohojiõ-ribi ibutumy iny rõhònyre iriòre riòremy bedede witxira witxiramy rasÏnymy rÏirakemy. Urile wiribi rihitxihitxinyre. Tiu tamy riteòsinyre, tikibo rasÏnymy rÏirakremy. ²⁷ Ibutumy Deuxu rajemyhÏkemy, raerykemy. Tii dori irehemy aõkõ ihÏre iny-ribi. Iny sohoji sohojiõ-ribi iòhòmy ratximyhÏre. ²⁸ Deuxu òraru-ki inybohe ibutumy irumy ratximyhÏrenyre, ririranymyhÏre, ihoõkeki tahe aõ rikiwinyrenyõtyhy. Atyyriti widÏÏduõ kiamy rarybere: —Inybohe heka Deuxu riòre. ²⁹ Inybohe Deuxu riòre rareki, urile nohòtiõmy womati tÏrÏrÏÏ ritxoo wesemy, womatiura wesemy, manaritxoo wesemy Deuxu-di nohòtiõmahãbeny. Hãbu rayky-ribi, hãbu debò Deuxu releremy nohòtiõmahãbeny. ³⁰ Ihetxiu tii Deuxu rieryõhyrenyre. Tai tahe iòrarunareny aõnihikÏmy aõkõ Deuxu dee ihÏre. Wiji bededÏÏnana tahe, ibutumy taòraru-txi ixi-txi nohòti ijaranamy, tai tahe rabadewomyhÏkemy. Kia tahe ibutu iny-ò rarybereri, iny taòraru ririkemy. ³¹ Deuxu Jesuisi riixixanyre rubu-ribi.

Tai tahe ibutumy tii rityhynyrenykemy ihÿre. Aõtxumy tahe ibutumy iny ywisidÿÿdumy kanakremy ijÿre. Òbitina-di Jesuisi iny ritxuarenykre kia wiribi hitxi hitxina txuu.

³² Paulo Jesuisi ixixanamy rarybere, inyõ tuu rirajuare. Ijõ tahe rarybere Paulo-ò: —Ijõ txuu arybe ini aroholatyhykemy watzireri. ³³ Idi tahe Paulo rare iribireny. ³⁴ Ijõ iny tahe Jesuisi rityhynyre, Paulo-ò tahe rixibutumy. Ijõ Dionisiu inire, Areòpolo heto ube-ki tii iny mahãduõ roholamyhÿre. Ijõ, hãwyyõ rityhynyre, Damari inire, tule ijõ mahãduõ rityhynyre.

18

¹ Paulo tahe Atena hãwã-ribi ròhònyre Oritxi hãwã-ò. ² Kia-ki tahe judeu mahãduõ-wana witxi reare. Ini heka Akila inire. Tii Ponto hãwã-ki raumynyre. Urihimyòle Italia bede-ribi dehemynyde. Prisila ihãwyynire. Iòlò Laujiu Roma hãwã-ribi ibutumy judeu mahãdu diteònyde. Tai heka nade kaweribi-ò. ³ Paulo iaõmysÿdÿÿna rierymyhyre, tyyheto widÿÿ. Tai tahe tiiboho-wana rajoinymyhyre wiwana raaõmysÿdÿÿrenykemy. ⁴ Sabado txuõ txuõlemy tamy reamyhyre judeu mahãdu dohodÿÿna heto-ò. Tahe ritohonymyhyre, judeu mahãdu judeukõdu mahãdu tule. Tamy rarybere tii Rybewihikÿ òbitimy rierykemy.

⁵ Sila tahe Macedonia bedewe-ribi rehemynyre, Tximòtxi-wana. Paulo tai rybe ritÿnynymyhyhy raremyhÿ. Aõu Paulo rarybere: —Inatyhymy Jesuisi Deuxu deòdÿÿna rare, Kristu rare. ⁶ Katahe judeu mahãdu tamy raykarananymy raremyhÿ. Aõbinahakÿlemy Jesuisimy rarybere. Tahe Paulo tatyy riohowire iixãwidinykemy riteòsinykemy. Tahe tamyreny rarybere: —Jiarÿ aõkõ bede òrarure. Kai aòraruna-di burukre-wana, ahãlubureny waki aõkõ rare, adeeremy dori Deuxu rybemy rarybere. Tahe judeukõdu mahãdu-ò sohojile tuu arelyykre. ⁷ Iribi tahe inyõ heto-ò Paulo rare. Txisiu Justu inire. Tii judeukõdu mahãduõ rare, tahe Deuxu rityhynymyhyre. Judeu dohodÿÿna heto bire-ki iheto rÿire. ⁸ Krispu judeu dohodÿÿna heto weduni rare. Tii tasÿreny ibutumy Inynyrÿ rityhynymyhyre. Tule sòwemy Oritxi hãwã mahãdu rityhynymyhyre. Paulo riratysebedÿÿrenyre. ⁹ Paulo tahe rummy ròròmy roire. Tai tahe rasina wesemy robire. Inynyrÿ tamy narybede: —Brebuõmy, Paulo. Marybeke aõmybo rybemy adee rewahinyré. Rybe tÿnydÿÿ lau brebuõmy. ¹⁰ Jiarÿ adi watziwãhãre urenana. Inyõ adee aõhe rotÿÿnyõtyhy. Sòwemy iny rÿire kaki watyhydÿÿdu. Kia Jesuisi tamy rarybere. ¹¹ Tai he Paulo bede riijere sohoji beòra weeremy tai bede riere. Ribedeernymyhyre Deuxu rybemy.

¹² Roma dinodu tÿmyraõ ronyre Grecia bede-ki. Ini heka Kalio inire. Dinodumy ronyrau tahe, judeu mahãdu wii dotyde. Wii ritobinyre Paulo dee aõbinabinahãkÿ riwinykremy. Tahe tiiboho Paulo rimyrenyre idi kanakremy ywisidÿÿdu dinodu-ò. ¹³ Kiamy raryberenyre: —Paulo, Deuxu dealànamy iny dibedeernymyhyde. Tai bede ywina rityhynyõhyymyhyre. ¹⁴ Tahe Paulo ixideele rarybekemy ratzireri, tahe Kalio judeu mahãdu-ò rarybere: —Kia rubudÿÿdu ada aõ ibinatyhymy ratxikeki, tai idi arohonykre, ariywisidÿÿnanyke. ¹⁵ Tahe aõkõre, urile abede ywina rybedile rarybemyhyre, tai ywisidÿÿnamy idi araõkre. Kaibohole biywisidÿÿnanybenyke. ¹⁶ Tahe Kalio ibutumy diteònyde ywisidÿÿna hetoube-ribi. ¹⁷ Tai tahe judeu mahãdu dohodÿÿna heto wedu rimyrenyre. Sòteni inire. Tule raòhòterenyre ywisidÿÿna heto ube-ki. Kalio tahe kia òhòtena-ò aõhe rotÿÿnyõhyllere.

¹⁸ Oritxi hãwã-ki Paulo rare myhÿre sòwemy he tai txu riwyre. Idi tahe seriòre mahãdu-ò rarybere: —Arakre. Tahe hãwòõ-di he rare, reuròkemy Siria bede-ò. Tahe Prisila Akila-wana tii-wana ròirenyre. Paulo Deuxu-ò rarybere aõmybo rotÿÿnykremy. Idi tahe rexihumy kia rÿire. Tai tahe tarade risyre nohòti ijerana wesemy. Sekrea hãwã-ki tarade risyre. ¹⁹ Tahe ritehemynyre Efesu bede-ò. Prisila Akila-wana ririre. Iribi tahe rare tyyriti ritÿnynyremy judeu mahãdu dohodÿÿna heto-ò. ²⁰ Tii mahãdu tahe

Paulo rexitòenyre tai aõutxumy tai ratxunykemy. Tahe rarikòkemy ratxireri. ²¹ Karibi ròhònyreu, tamy rarybere: —Deuxudeewikeki, ixyby adòòsekre. Efesu-ribi ròhònyreu, yhydynamawòò rimyre.

²² Ritehemynyre Cesaria bede-ò. Iribi resereu, Jerusalē hāwā-ò rare. Tahe rarybere riwehityhynanyre dohodÏÏna mahādu. Iribi tahe Atxiòkia hāwā-ò rare. ²³ Tai bededÏÏnana riijere idi tahe rara. Rariamy rare hāwā hāwā-di, Alaxia bede-di, Frigia bede-di. Ibutu hāwā-ki ityhydÏÏdu rotohodÏÏnymyhÏre, riwiòhenanymyhÏre.

²⁴ Iu tahe inyò judeu mahāduò dehemynyde AlexÏdria hāwā-ribi. Apòlo inire. Tii ribedeeryny wihikÏmyhÏre tyyriti, tarybe-di rotohonymyhÏre, Deuxu rybe rieryeki. ²⁵ Inyò Apòlo rierynanyre timybo InynyrÏ Jesuisi aõmydÏÏnana raremy. Tai Jesuisimy ribedeerynomy raremyhÏ, deysanatyhy-di rarybemyhÏre. Tii tahe Joaõ ratysebenale rierye. ²⁶ Apòlo rexidelenomy relyyre judeu mahādu dohodÏÏna heto-ki. Prisila Akila-wana tai roholamy ronymyhÏre. Idi tahe tiiboho Apòlo ridyrenyre ibutumy Jesuisi aõmydÏÏnanamy tamy ritÏnykemy. ²⁷ Iribi tahe Apòlo ratÏinykemy rexiwonyre Grecia bedey-ki. ItyhydÏÏdu seriòre tamy rybe riwahinyre, Grecia ludu seriòre mahādu-ò, aõma, riryludunykemy, rehemynykeu. Tahe rehemynyreu, sòwemy riwiòhenanyre kia tyhydÏÏdu seriòre, Deuxu ruxetòena ityhydÏÏdu mahādu. ²⁸ Tii dori judeu mahādu raykyrybe itxÏte riwitziradÏÏnyre iny sòwe hekÏy-ki. Rybetyyriti ritina-di riurihimy rarybere iwese Kristu Jesuisi raremyhÏ wese, Deuxu deòdÏÏna wahe.

19

¹ Apòlo, Oritxi hāwā-ki rareu, Paulo rabetetÏinyre kabedey-ki idi rehemynyre Efesu hāwā-ò. Kowa ityhydÏÏdu mahāduò-ki he rahare. ² Tamy Paulo ritÏÏraxinyre: —Tetyhynyteu, Deuxu Tyytybytyhy ixidee aõbo temytenyte. Tahe rirawyònyre: —Aòkòre he, aõmybo tarybeteri. Deuxu Tyytybytyhy reeryòrenyre. ³ Paulo rÏÏraxire: —Taratysebetenyteu, mobohe tetyhynytenyte. Tahe rirawyònyrenyre ixityre: —Retyhynyrenyre ibutumy Joaõ SebedÏÏdu riwabedeerynyremy. ⁴ Paulo tahe tamyreny ritÏnynyre: —Joaõ sebedÏÏna urihimyò iwitxi rare. Tii kiawese rybe ritÏnynyre: iny taòraru-txi tòhòti reakemy. Tahe Jesuisi Juaõ hewo-ribi kanakreu, tii tahe inatyhymy kanatyhydÏÏkre. Paulo kia tamyreny rarybere. ⁵ Kia-ò roholareu tahe, raratysebenyre InynyrÏ Jesuisi nimy. ⁶ Paulo iratytyre tebò ritidire, tai Deuxu Tyytybytyhy tamyreny ralore. Tahe Deuxu rybemy raryberenyre, tule iwitxira rybemy raryberenyre. ⁷ Waòinatxi reurò hābumy rÏiramy.

⁸ Inataõ ahādumy Paulo reamy raremyhÏ judeu dohodÏÏna heto-ò. Tiiemy rarybehyymyhÏre, riòbitinymyhÏre, Deuxu Iòlònamy ritÏnynymyhÏre. ⁹ Paulo-ò ijohonaduò rityhynyòhyymyhÏre, teramy reamyhÏre. Deuxu aõmydÏÏnanamy ibinamy rarybemyhÏrenyre iny sòwey-ki. Tai tahe Paulo rexihitxinyre judeu dohodÏÏna heto-ribi. Txirano kia tyyriti rybena heto-ò txuò txuòlemy ralòmyhÏre taerydÏÏna-wana. Tahe rabedeerynymyhÏre. ¹⁰ Tahe bede riere inatxi beòramy. Tai tahe ibutumy iny Asia bede ludu mahādu InynyrÏ rybe-ò roholamyhÏre, judeu mahādu, tule judeukòdu mahādu. ¹¹ Deuxu aõna aõna wiwihikÏ riwinyre Paulo debò rihuòtere. ¹² Paulo tykyyre riwyrenyre webinadutyre ritidirenykemy. Tyky òsuròna wesemy ijòmy riwyre. Tai tahe webinadu riteytynymyhÏre. Tule tyytybybinahakÏ iny-ki raremyhÏu, aõwesele iribireny ròhònymy reare tykyyre òraru-ki. ¹³ Ijò judeu mahāduò ratÏinyre hāwā hāwā-di inyò ribi tyytybybina ritakemy. Tiiboho tyytybybina riteònykemy idi ratxireri. Tai tahe InynyrÏ Jesuisini-di riteònyre. Kia wesemy rarybere: —Paulo, Jesuisi rybe ritÏnynymyhÏre, tai Jesuisini òraru-ki iribi bòhònykre. ¹⁴ Debòinatxi seriòre kia riwinyre. Sewa tybynire, judeu xiwena widÏÏdu kia wedu tii rare. ¹⁵ Tahe Jesuisi ni-di tyytybybina-ò rarybereu, tyytybybinaò dirawyònyde: —Jesuisi reeryre, Paulo reeryre, tahe mobo atxiteri. ¹⁶ Tahe hābu tyytybybina-di ratxirerí, ityrehekÏle dexiwatxinyde, rihetenyre, ibutumy riwotòmonyre

ityky ritare tai hetowo-ribi hãbu mahãdu tadehekÿlemy rahenyre. ¹⁷ Ibutumy Efesu hãwã mahãdu kia rieryrenyrene, judeu mahãdu, judeukõdu mahãdu. Tahe ibutumy ruberure, Jesuisi ni nityhydÿÿhÿkÿmy ini raremyhÿki. ¹⁸ Sõwemy ityhydÿÿdu taðrarureny riixitõedÿÿnymyhÿre, dohodÿÿna mahãduy-ki. ¹⁹ Ijõ ityhydÿÿdu juhoo tyytybybina rierymyhÿrenyrene, tiiboho tahe tatyriti diwyde itxenadÿÿmy rybetyyriti, õwõruwidÿÿ kia tyyriti. Tahe iny retehemyhÿreruki kia tyyriti sõwemy ritoonyre. Idi ibutu tyyriti juhoo õwy wese inyõ riritinyre. Iõwy tahe 50 mil womati ura nieru juhoo iõwyre. Ihãrele tahe idi rahure. ²⁰ Ibutumy kia bede mahãdu Deuxu rybe-di rõhõtinihikÿrenyrene.

²¹ Idi tahe Paulo tarayky-ki rõhõtinyre: —Judeukõdu mahãdu bede-õ arakremy ixi-di watxiwãhãre. Juhoo Jerusalẽ-õ arakre Macedonia bede-di Akaia bede-di arariamy arakre. Adõðsekreu, tahe Roma hãwã-õ arakre. ²² Tai tahe tawihedÿÿdu Tximõtxi, Erasto-wana Macedonia bede-õ riteõnyre. Tai Paulo Asia bede-ki naride. Bededÿÿnanaõ riwyre.

²³ Kia bededÿÿnanau aõbina nihikÿ rÿikemy riwisÿnyre Deuxury õbitina õraru-ki. ²⁴ Dimitiu heka womati tÿrÿrÿ ura ritxoo widÿÿdu rare. Hãwyy ritxoo ihãwãreny deuxu rare. Diana inire. Nieru sõwemy ritamy raremy idi riwinymyhÿreki. ²⁵ Dimitiu ributumyrene ibutumy womati ritxoo widÿÿdu, tamahãdu-wana. Tamyreny rarybere: —Wanyrÿboho adeereny ararybekre. Inyboho nieru ritamyhÿrenyrene kaa aõmysÿdÿÿ-ki. Kia tahe teerytenyte. ²⁶ Paulo rarybemyhÿre kaa inywidÿÿnareny deuxu aõkõ rare. Tai tahe sõwemy iny tamy nariade irybe-di. Efesu hãwã sohojile-ki aõkõ, ibutumy Asia bede-ki irybe rityhynymyhÿre. ²⁷ Iny aõmysÿdÿÿna õsana riixãwididÿÿnykre, ideuxu dohodÿÿna heto-wana, iny deuxu reny riixãwididÿÿnykre. Diana inyluure. Kaki sohojile aõkõ inyluure, ibutumy Asia bede-ki, tule bede bede ludu iluu inihikÿmy awireki. Paulo heka kia ibutumy rahukre. ²⁸ Kia roholareu tahe, raykarananyrenyrene. Ryryrenyrene: —Diana awi rare inydeereny. Tii Efesu hãwã deuxu rare. ²⁹ Rirajuamy rÿimyhÿ hãwã-ki. Hãwã mahãdu, Kaio Aristarku-wana rimyrenyrene tahe ridyrenyrene butunaube-õ. Tiiboho Paulo tÿimahãdu rare, Macedonia hãwã mahãdu rare. ³⁰ Tahe Paulo ralõkemy rexiwonyrene tatÿi mahãduhe-ki, iny sõwey-ki tahe taerydÿÿna ijoi ritirÿre. ³¹ Tule ijõ bededinoduõ, Paulo wiõhedÿÿmy ratxireri. Tai tarybereny Paulo-õ riwahinyrene ibutunaube-õ raõkemy, brebunamy roireriki. ³² Tiilemy ijõ rarybemyhÿre. Ijõ iwitxiramy rirajuamyhÿre. Urile wimy rauriurire. Aõherekibo ibutumy rÿireri, iny rieryõhyre. ³³ Alexÿdre iny sõwey-ribi rimyrenyrene tahe, idi retÿhire, ritamadÿÿnyrene iny rudera-õ. Alexÿdre debõ riteõsinyrene tamahãdumy rarybekemy. ³⁴ Iny sõwemy idi retehereu, judeu mahãduõ raremy rieryreu tahe rirajuatyhyre. Tahe inatxi õramy rirajuahyy rÿimyhÿ: —Diana awi rare. Tii heka Efesu deuxu rare. Kiamy ryryrenyrene. ³⁵ Idi tahe hãwã weduõ riixãwididÿÿnyrene. Tahe rarybere: —Hãbu, Efesu hãwã mahãdu. Ka hãwã Diana hãwã rare. Kaki tohodÿÿna heto reyrubuwãhãrenyrene. Kaki biu-ribi mana ritxoo desede. Ibutumy kia reeryrenyrene. ³⁶ Kia inatyhy rare. Tai tahe rikiyrymy rokorokorenykre. Aõwesele aõwidÿÿõmy. ³⁷ Kaa hãbu tedytenyteri. Aõhe rotÿÿnyõreri. Aõ-di rawasinyõhyreri dohodÿÿna heto-ribi. Aõbinahakÿ iny hãwyy deuxumy raryberenyõhyreri. ³⁸ Dimitiu tamahãdu-wana aõbo tai reny ibinamy ihÿrenykeki, ywisidÿÿdu-õ idi rakre. Tiiboho heka wii ributumy rÿireri. ³⁹ Ijõ rybe tahe atxibenykeki, ijohonadu mahãdu adibutumyrene arybe-õ aroholarenymy. Iwese inyboho rotÿÿnymyhÿre wese arieryrenyrene. ⁴⁰ Roma hãwã dinodu õsana aõmybo inymyreny kanarybekre. Wiji inyboho aõhebo rotÿÿnyrenyrenyrene. Aõ kÿnyhe iõ-ki ka wiji jei jei rÿireri wahe. Roma hãwã dinodu tarybe kidiwahinyrene-wana wahe, timyhe warybeõna. ⁴¹ Tahe riixãwididÿÿnyrene. Rõðsere ibutumy.

20

¹ Kia jei jei rybe rexihureu, Paulo tahe taerydÿÿna mahãdu-õ tarybe riteõnyrene tiiboho kanakemy. Tahe rakrekou tyremy tamyreny Deuxu rybe-di rotohonnyrenyrene

Deuxudeewimy rierykemy. Idi tahe ritobinyrenyre. Rare heka Macedonia bede-ò. ² Ibutumy titxibo rexitomonymyhÿ ritohodÿÿnymyhÿre ityhydÿÿdu mahãdu-ò. ³ Tahe Akaia bede-ki heka bede riijere inataõ ahãdu. Tahe rexiwinymyhÿre ratximyhÿ Siria bede-ò rakremy hãwò-di ridymyhÿredi heka rakremy rexiwinyre. Idi tahe judeu mahãduõ irubudÿÿmy rarybemy nyimyhÿ. Inyõ Paulo rierydÿÿmy, tai ta Macedonia bede-di ròsere Siria bede-ò rakemy. ⁴ Hãbuõ ramyhÿre tii-wana Jerusalẽ-ò, ta kamahãdu Asia bedeòle he roirenyre. Sopatu ijõnre, tii heka Bereia hãwã mahãdu rare, Biru heka Sopatu tybyni rare. Aristarku ijõre, adelahelÿÿna ijõni rare, tiiboho Tesalonia hãwã mahãdu rare. Ijõ Kaio inire, tii Debi hãwã mahãdu rare, Tximõtxi ijõ rare. Tule ijõ Asia bede ludu rare, Txitxiò ijõ, Trofimo ijõre. Rarekie. ⁵ Kiaboho juhutyhy rexiraòmy roirenyre. Paulo riraòmy Troaji hãwã-ki. Tule riwaraokre –Luka jiarÿ ka tyyriti widÿÿdure. ⁶ Worana bedehesi ituereu tahe, jiarÿ Paulo-wana roirenyre heka hãwò-di Filiposi hãwã-ribi. Iruyre txu rÿidi tahe rehemynyre. Troaji hãwã-ò. Taita sohoji semanamy rewyrenyre.

⁷ Tahe nobiutxu ityhydÿÿdu mahãdu iny wi ributunyre, Inynyrÿ mona, rÿsÿna-wana tuu rihitxinymy rirÿsÿkemy. ⁸ Tahe Paulo iu rybe ritÿnynyre itxu biòwamy rexiwinymy rÿimyhÿ tahe rakremy. Urile tahe rarybereri hyky tahe ruetya he wihe ritotynymyhÿrenyre. Heteranoa-ki biu-ki rÿimyhÿre. Kanoõtyhy-ki rabuturenyre. Tiu Paulo rarybemy rarybemy rexihukõhyre, biurasòmy rakreki. Tahe sòwemy heka lamparina rÿimyhÿre. ⁹ Ronymyhÿ, moma inire, Otxiu. Aõma-ki ronymyhÿ, heto janela tyre-ki biu-ki. Ta tõhõti rosare, rõrõmy resere. Iribi reare, biuribihikÿle resere suò. Rurure. ¹⁰ Tahe Paulo robehemy rare tamy. Tatiowotimy resere weryrybò rimykremy iwetya-ki. Paulo rarybere: –Bedeòtidÿÿõmyke irulemy roire. Deuxu ixyby iumy tamy riwahinyre. ¹¹⁻¹² Weryrybòmy irumy robirenyreu tahe, ibutumy reysarenyre. Tai tahe Inynyrÿ bemona, rÿsÿna-wana tuu rirÿsÿrenyre biu-ki wahe. Paulo ixityre rarybere. Txu iòlò iòlòmy rareri-wana tahe rarybere. Tahe Paulo rare. Tatilemy rare Aso hãwã-ò. Tii tamy tarybe ririrehe: –Kowa ayhywydyna lawò arimykre.

¹³ Tahe jiarÿ, Luka, wamahãdu-wana roirenyre yhywydynalawò-di Aso hãwã-ò Paulo-wana rekoarenykemy. ¹⁴ Rehemynyrenyre tahe, Paulo ralòmy yhywydyna laworo-ki. ¹⁵ Imytxubiòwa tahe Kio hãwãko-txi rehemynyre. ijõ txu tahe Samosi hãwã-ki rehemynyre. Ijõ tahe rehemynyre Mitilene-ò. ¹⁶ Paulo ixitamadÿÿ deramy reare Efesu hãwã-ò. Raeleemy ratximyhÿ Jerusalẽ-ò rehemynykemy, aõma, Pentecoste kia judeu worana bedehesi-ò raeleelere.

¹⁷ Tahe Miletu hãwã-ki rehemynyreu, dohodÿÿna matuari mahãdu tamy he rarariòwyre tamy rarybekremy hãwò-ò kedehemynykemy. Tahe Efesu-ribi ditehemynydeu, kia tamy rarybere: ¹⁸⁻¹⁹ –Tahe tiemy Asia bede-ki Inynyrÿ-ò raaõmysÿdÿÿhy watxiwãhãre. Aõmy aõkõ ixidee rahõtinywãhãre. Rahinymahãre, Inynyrÿ dee rybe retÿnynymahãre. Warube resehy watxiwãhãre. Tai ta brebuna nihikÿ waumy-di rarewãhã. Judeu mahãdu heka sòwemy wamy rarybemy riwarubunykemy. Kia ibutumy aõmydÿÿnana teerytenyte. ²⁰ Tiu raberuõhywãhãre Inynyrÿ nimy rybemy. Ibutumy rarybewãhãre iny sòwey-ki tule heto hetowomy relyymahãre. ²¹ Judeu mahãdu-ò retÿnynyre tule judeukõdu mahãdu-ò taòraru ririkemy Deuxu dee taòraru-txi tõhõti reakemy rabadewokemy. Tule Jesuisi Kristu rityhynykemy. ²²⁻²³ Katahe wiji arakre karibi Jerusalẽ hãwã-ò. Deuxu Tyytybytyhy heka wadee dyrymyhÿde. Aõhebo arotÿÿnykre, reerykõre. Kiale reerywãhãre, aõma, Deuxu Tyytybytyhy wadee rarybemyhÿre ibutu hãwã-ki, aõma, aõhõkÿmy arotÿÿnykre kowa. Rotenawo-ki aroikre. Myle reeryre. ²⁴ Tiiemy tamy raaõmysÿdÿÿmahãre. Kiale wadee Inynyrÿ Jesuisi rewahinyre urenana. Kia ariwinyõkeki, aõ aõkõ heka jiarÿ waumy-ki. Tii arelyywãhãke inyko-ò rybe tÿmyra wihikÿ, timybo Deuxu inyluurenyre. ²⁵ Araerynanywÿhÿrenyre Deuxu Iòlònamy, wamy tahe bobibenyõtyhy ixityre. Kia reerywãhãre. Jiarÿ tule umyreny

arobiõtyhy. ²⁶ Tahe adeereny aõmybo ararybekre. Ryranymy heka watxiwãhãre ibutu hãlubu-ribi. Kaiboho aõraru-di burubenykeki, jiarÿ aõkõ tuure. Inyõ wamy rarybeõtyhy aõma Rybewihikÿ-di jiarÿ itÿnyõmahãremy. ²⁷ Tiiemy rarybehyy rarewãhã ibutumy Deuxu bede ywinamy. ²⁸ Tai tahe ixi-di awimy boibekre. Iwese budoeni itxeredu tamy rÿsÿna riwahinyre wese, kaiboho ityhydÿÿdu mahãdu-ò Deuxu rybe tamyreny biwahinybenykre. Deuxu dohodÿÿna mahãdu tii rare. Jesuisi tahãlubu-di tii riwyre. Tai tahe ityhydÿÿdu mahãdu wiõhedÿÿdumy kaiboho toite. ²⁹ Karibi arohonykre, aitxeredu mahãdu kanakre. K reeryre. Adeereny õbitimy aõkõ rierynanykre. Tiiboho aholo wesemy ratximyhÿreny. Iwese budoeni-ò imynomy ròsemymy ramyhÿre wese heka kedehemynykre. ³⁰ Inyõ heka aityhydÿÿdu seriõre yribi iwitxira aõna aõnamy kidierynanymyhÿkre. Taijoi kididymyhÿkre tarybe-ò ijohonamy. ³¹ Tahe biiemy boibekre. Inataõ beõramy awana rarewãhã. Kiamy rarybereri, iribi nohõtilosarenyõmy. Txu-wana, ruwana adireny ròrenyãhãre. Rahinomy heka aõrarureny-ki watxiwãhãre. ³² Tahe ararirenykre Deuxu-wana ixi-di he awimy renykre. Tii heka adireny rarekre. Tii tahe nohõtilosarenyõmy, boibekre Deuxu rybe-di. Tii heka riwiõhenanykre atyhyna raumynykre. Deuxu riywinyre wahe adee reny aõna aõna wiwihikÿ riwahinykre õbiti mahãdu-wana kia bitabenykre. ³³ Tiu heka jiarÿ ijõ hãbu-ribi nieru tarasamy rahõtinyõhyamahãre tyy wiwihikÿ tarasamy raruõhyamahãre. ³⁴ Tiiemy wadebõ-ribi hyy hyy raaõmysÿdÿÿmy rarewãhã waaõmydÿÿnana õwydÿÿmy. Tule rewiohenanyãhãre tii-wana watxiwãhãre mahãdu. Kaiboho teerytenyete kia. ³⁵ Ibutumy rewiohenanyãhãre iaõkõ mahãdu kia heka tuu tabitenyete kia rewinyamahãremy. Teerytenyete timybo Jesuisi rarybere: –Biwahinybenyke, kia dori iny-ribi ritamyhÿre ratyre awi rare.

³⁶ Tahe rybe-ribi rexihureu, tatiowotimy rotamanyrenyre wiwana rex-itõenyrenykre. ³⁷ Tahe rahinyrenyre, rimyrenyre tamy wõreny, aõna rakreki, kia-ki rexytenyreny tamyreny. ³⁸ Tiiemy rabadeworenyre tiu tuu robirenyõkre. Tahe hãworo-ò tiiboho-wana roirenyre.

21

¹ Iribi ròhõnyre tahe, õbitihyy rare Kõsi hãwã-ò. Ijõ txu tahe Rodesi hãwã-ò ritehemynyre. Iribi tahe Patara hãwã-ò ritehemynyreny. ² Tai tahe rahare hãwõ-ki, Senisia hãwã-ò rakremy rexywinyreny. Roirenyre kia yhywydynalawò-di tahe rorukurenymy ròirenyre tamy. ³ Xibri bedebute weribi-ò reurore, inyhywenawe-ribi Siria bede weribi-ò. Tahe ritehemynyre Tiro hãwã-ki. Tai tahe hãwõ-ribi aõna aõna-di rekoarennyre. ⁴ Tamy roirenyre tahe, rÿÿraxirenyre kahãwã ityhydÿÿdu mahãdumy. Tai raharennyre. Sohoji semanamy bede tiiboho-wana wadireny rÿire. Kiaerydÿÿna mahãdu heka Paulo dee raryberenyre: –Aõma noõmykre Jerusalẽ-ò. Deuxu Tyytybytyhy tuu tamyreny rarybemyhÿre. ⁵ Tahe semana ituereu, diõsedenyde ixyby hãworo-ò. Ibutumy diberenydenyde ityhydÿÿdu mahãdu tiiboho-wana ÿnyra-ò, hãwyy, uladu, ibutumy. Tahe rex-itõenyreny. ⁶ Ritobinyreny tahe, riõserenyre heto-ò ixyby.

⁷ Idi tahe Tiro hãwã-ribi rare. Tahe Tolimaida hãwã-ki ityhydÿÿdu mahãdu rerybewãhãrenyre txu sohojilemy bede reijerenyre tai. ⁸ Ijõ txu biõwamy tahe roirenyre Cesaria hãwã-ò. Tahe Filipisÿ-ki rasÿnyreny Rybewihikÿ-di tÿnydÿÿdusÿ-ki wahe. Tii juhuu aõma ityhydÿÿdu mahãdu wiõhedÿÿduõ juhutyhy rare. ⁹ Tii heka inaubiõwa iriõre rare. Tahe heridu aõkõ ijadõma mahãdu rare. Ijadõma mahãdu heka Rybewihikÿmy rybeduõle rare. ¹⁰ Tahe aõutxu taile watxiwãhãreny. Tahe hãbuõ dehemynyde Judeia bede-ribi, moma inire Abusi. Tii tule Deuxu rybe-di rarybemyhÿre. ¹¹ Idi tahe nade inyorarenymy. Tahe rimyre tii Paulo wereysana. Tawahe idile rimyre rexitaare tebõ-wana. Idi tahe rarybere: –Deuxu Tyytybytyhy wa kiamy rarybere: –Kia wereysana wedu heka iwese rataataamy rãire wesele heka tule rataataamy rÿikre Jerusalẽ-ki judeu mahãdu heka kia riwinykre ta riwahinykre judeukõdu mahãdu-ò.

12 Tamy raholarenyre tahe, raryberenyre Paulo dee raõkremy Jerusalẽ-ò. Jiarÿboho raryberenyre tamy tule ijõ tule tamy raryberenyre. 13 Tahe Paulo rarybere: —Hirenyõmyke, tiwabedewodÿÿnytenyteri. Rexiywinymy watrixeri Jerusalẽ rõtana-ò aralòkemy. Tamy sohojile aõkõ kÿny, tule Deuxu dee wikeki tahe arurukre Inynyrÿni òraru-ki. 14 Timy heka Paulo nohõtì rareadÿÿrenyõke tiemy tanonanamy rara. Tahe rarybemy rahudi kiamy tarybe-ò resere Deuxudeewilemy rotÿÿnymy ratxike.

15-16 Iribi tahe iny aõna aõna rexiywinymy Jerusalẽ-ò roirenykemy. Ijõ ityhydÿÿduõ Cesaria-ribi iny-wana roirenyre. Tahe retehemynyrenyre, Menasõ heto-ki rasÿnyrenykemy ityhydÿÿdu riwadyrenyre. Menasõ heka juhutyhy ityhydÿÿdumy ralòmny raremyhÿ. Juhuu tii Xibri bedebute-ki rasÿnymy raremyhÿ.

17-18 Jerusalẽ ityhydÿÿdu mahãdu ibutumy awimy riwamyrenyre. Jiarÿ, Luka wahe, Paulo-wana, ijõ ityhydÿÿdu-wana. Ijõ txu biòwamy tahe Paulo riwadyrenyre Txiaumy robikremy. Tule ijõ Jerusalẽ dohodÿÿna matuari mahãduõ tai ronyre. 19 Wirirybenymy rahudi tahe, Paulo tamy relyre aõhebo Deuxu tamy rotÿÿnyremy. Timybo judeukõdu mahãdu Deuxu rityhynyremy. 20 Kiamy roholareu, Deuxumy reàlarenyre ibrò-kí. Tai tahe inyõ rarybere: —Paulo, sòwemy judeu mahãdu rityhynyre. Kai teeryte, inyseriòre, ibutumy judeu mahãdu bede ywina riywinymy ratximyhÿhy. 21 Inyõ umy rarybere, raroimyhÿre kaki Jerusalẽ-ki. Judeu ityhydÿÿdu mahãdu-ò rarybere: —Paulo he Moisesi bede ywina-ribi nohõtìrosakemy tii riteònyre. Paulo rierynanyreri judeu ityhydÿÿdu mahãdu-ò kia judeukõduy-ki rasÿnyre mahãdu-ò. Kia inyõ riki rarybere, Paulo uladunotyky resyna riteòdÿÿòreki riki. 22 Tii kÿnyhe roholarenkre kaò themynyterimy. 23 Tai kiamy rikiwinyrenkre. Inaubiòwa hãbu katxi rare tarade riwysynkremy. Deuxu-ò tarybetyhy riwahinyrenyre, tai tahe tarade riwysynkremy. 24 Kai tule makre iwesele arade riwysynkre Deuxu dohodÿÿna heto-ò. Tahe iradereny synaòwomy biòwynykre. Tai tahe ibutumy aluukre judeu mahãdu bede ywina tetyhynmahãteki wahe. 25 Aõ inyboho ka judeukõdu mahãdu. Ka bede ywinaõ rityhynykemy aõkõ tuu iny ratxirenyre. Kaa adeereny tuu rarybewãhãrele rityhynyrenykemy: —Ka aõma rÿsÿna ritxoo rÿsÿnamy iwahidÿÿnalemy irÿsÿòmny, tule iròdude ihãlubu iijeradÿÿòreri, uritere irÿsÿòmny, tule òta òta òraru widÿÿòmny. 26 Tai tahe Paulo rarybere: —Hÿde, tii ariwinykre. Tahe Paulo rare Deuxu dohodÿÿna heto-ò kia hãbuõ-wana. Tahe ibutumy iny rieryre xiwenaõ riwinykre wahe, tamy dori raryberenyre.

27 Tahe debòinatxi reurò txu-di riwinykremy. Idi ka debòinatxi reurò txu rexihudi tahe iòhòmny. Tahe Asia bede ludu judeu mahãduõ tuu robira. Tiibohe iny-ò rarybere Paulo rimykremy. 28 Sòwemy iny tamy wi rotyre Paulo òludumy. Tiibohe kiamy rirajuarenyre: —Haeli mahãdu, wylemy bodoike. Biwawiòhenanybenyke. Ka hãbu ratxireri iny bede ywinareny òludumy ritÿnynymy rÿimyhÿre. Iny dee narybemyhÿde judeu mahãdu bede ywina rityhynyòkemy, tule iny Deuxu dohodÿÿna hetomy, judeukõdu kawo-ò didyde tai tuu ribinadÿÿnyreri. 29 Juhuu tahe ijòmny robire hãbuòmny hãwãhãkÿ-ki Paulo-wana ratxirerimy. Trofimo inire. Tii heka Efesu hãwã mahãduõ ityhydÿÿduõ rare, judeukõdu mahãdu aõkõ tii ihÿre. Tahe judeu mahãdu ròhòtinyre Paulo dohodÿÿnahetowo-ò Trofimo ridyramy. Tahe Paulo ridyòlere. 30 Tahe sòwemy iny rakyarananyre tamy, aõma kia hãwã hãkÿludu mahãdu. Sòwemy iny rarybemy rÿimyhÿ, rajeijeimy rÿimyhÿ. Paulo tahe retÿhirenyre dohodÿÿna hetowo-ribi, ijòtòbòna riratòbònyre. 31 Tahe rirubunykeny ritelenyre heka. Tahe soldado dinodu tyhy roholare aõma ibutumy Jerusalẽ hãwã-ki jei jei-di rÿireri. 32 Tai tahe soldado tawedu diteònyde kia tai jei jei mahãdu rÿireriò. Tahe soldado robirenyrau, riixãwidinyrenyre, Paulo òhòtedÿÿ-ribi. 33 Kia soldado wedu tyhy Paulo mynymy riteònyre. Tahe ritaataarenyre womati reroti-di. Tahe rexitòenyre kia inydee mobo he ratxireri. Aõhebo he tii rotÿÿnyrerimy. 34 Ijõ heka iwitxiramy rarybemyhÿre, ijõ tiilemy rarybere. Tai tahe soldado dinodu bede rieryòhyra timyrebomy,

ibutumy iny rirajuareki. Tahe ridykemy riteònyre. Tahe soldado heto-ò Paulo-di roiremyre. ³⁵ Ryòwòna-di rotuòrau tahe, hãwã mahãdu aòkòre he reburera. Soldado mahãdu Paulo taaxiò tyre ritidimy idi rara iny rimyheny. ³⁶ Iny he rirajuamy rarybemyhÿre: – Bidybenyke, birubunybenyke wahe. Myhe soldado mahãdu hewomy rirahumyhyre.

³⁷ Tahe rirònykremy roirau tahe, Paulo soldado dinodu-ò rarybera: –Adee inihe wanyrÿ, ararybekemy watzireri. Tahe soldado dinodu ritÿÿraxinyre: –Kai aõbo kreku mahãdu rybe teeryte. ³⁸ Kai jiarÿ araeryre. Kai Egito mahãdu dinoduò tate, ibutudÿÿdu wedu tate. Kai 4000 iny aõbina widÿÿdu tedyte bederahy-ò. ³⁹ Aòkòre, Paulo dirawyònyde, tii aòkò watzire. Jiarÿ Roma hãwã mahãdu tyhyre jiarÿ rare. Wahãwã, Tarso hãwã rare, hãwã riòre aòkò Silisia bedeki. Judeu mahãdu tule jiarÿ rare. Kaki iny mahãdu-ò ararybekemy watziwãhãre. ⁴⁰ Tahe soldado Paulo –ò rarybere: – Tahe marybeke. Tahe lamamy rÿire inydee rarybekemy. Paulo tebò riteòsinyre riijohonadÿÿnykemy. Tai ibutumy iny riyrymy rÿirenyre. Judeu mahãdu rybe-di tamyreny rarybere.

22

¹ Kawese Paulo tamyreny rarybere: –Waseriòre, waluuboho, wabededÿÿnanamy adee arelyykre. Wamy bohولاتyhyke.

² Judeu mahãdu rybe-ò roholareu tahe, riyrytyhymy rorukurenyre. Tii heka rarybere: –Jiarÿ judeu mahãdu jiarÿ rare. Raumynyre Tarso hãwã-ki. Kia Silisia bedeki rare.

³ Kaki Jerusalë-ki ratyritinymy rarewãhã, Kamalie ninadu tyyritina-ki. Ibutu Judeu mahãdu bedeki ywina bedeki reeryre Kamalie-wana. Ibutumy Moisesi bedeki ywina-di riwaerynanymyhyre. Tii tahe reywinywãhãre, retyhynytyhywÿhÿre. Ibutumy Deuxu bedeki ywina ariywinykemy ixi-di rahòtinywãhãre iwese wiji iwidÿÿmy tarutenyteri wesele wahe. ⁴ Jiarÿ ka ityhydÿÿdu mahãdu aòhòkÿmy rotÿÿnymyhyremy reteòwãhãre ihyye ijò rubudÿÿmy reteònywãhãre. Hãbu hãwyy-wana reròtenywãhãre ròtenawo-ò. ⁵ Waaòmydÿÿnanamy bierybenykre-wana, tamy marybeke dohodÿÿna wedu-ò, matuari mahãdu-ò. Dohodÿÿna wedu tyyriti rewyre Damasu hãwã dohodÿÿna heto-ò. Tai tahe tyyriti-di risÿnyre ibutumy ityhydÿÿdu mahãdu aòhòkÿmy rotÿÿnykemy, tule womati reroti-di rataataakemy Jerusalë-ò kididykemy. ⁶⁻⁷ Iòhòmy txutyemy iijira-ò, Damasu hãwãry-ki watziwãhã. Tahe loosòna itÿnyhÿkÿmy wadee dehemynyde. Bedetxile resere. Tahe rybeò raholare: –Salu, Salu, aòherekiwexe aõbina binahakÿle wadee tadiwinymahãte. ⁸ Tahe jiarÿ rarybere. Mowexe wadee rarybereri, Wanyrÿ. Tii rarybere: –Jiarÿ Nazare ludu watzireri, Jesuisi. Kai aõbina binale wadee tadiwinymahãte. ⁹ Hãbu wawana rÿimyhÿ, aõ rieryòhyre aõmybo wadee rarybemyhÿre tahe loosònamy he robirenyre. ¹⁰ Tai tahe rarybere jiarÿ: –Aòwexe ariwinykre, Wanyrÿ. Rarybere: – Myike wahe, make Damasu hãwã-ò. Tai tahe inyò adee kanarybeke aõbo biwinykremy. ¹¹ Tai tahe rabiòmy rãiwãhã kia loosòna ritÿÿrÿÿhÿkÿreki. Tai wabiòwa ryy wadee ritÿÿnyre wadebò-ki riwamymy Damasu-ò arehemynykemy. ¹² Tai tahe hãbuò wadee rehemynyre, Ananiamy ninadu. Tii heka Deuxu tyhydÿÿduò rare, bedeki ywina rityhynymyhyre, ibutumy Judeia mahãdu, Damasu hãwã-ki heka tuure. ¹³ Tii tahe wadee rarybere: –Waseriòre, Salu, aruebimykemy ixityre bobikemy. Aòwesele tahe rabimy reare. Ananiamy rabire. ¹⁴ Tahe ixityre wadee narybede: –Inytyby Deuxu juhoo aratare, aõbo tamywimy bierykemy. Tule Jesuisimy bobikemy, Deuxu òbiti hãbu. Tule bohólakemy aõbo tii adee kanarybekeò. ¹⁵ Tai tahe biwykre irybewihikÿ tÿmyra ibutu bedeki bedeki iny-ò. Belyyke timybo taholatemy, tabitemy. ¹⁶ Tai tahe rooreheòmykre. Wijile makre maratysebekre. Aòraru-ribi yrahakÿlemy mabekre, Wanyrÿnimy tetyhynyte xiery. ¹⁷⁻¹⁸ Idi tahe Jerusalë-ò rehemynyreu wahe, aòutxumy ixitòenymy rarewÿhÿ Deuxu dohodÿÿna heto-ki. Tai raholarerasina wese-ki aõma Deuxu wadee rarybererimy: – Wylemy bòhònykre Jerusalë-ribi. Warybemy tamy marybekre, rityhynyrenyòtyhy.

¹⁹ Tahe Inynyrÿ-ò rarybere: —Ibutumy hãwã-ki aityhydÿÿdu mahãdu rehãtenyre, rewotomonyre, reròtedÿÿnyre. Ibutumy kaki kia rierymy roimyhÿre. ²⁰ Arybe tÿnydÿÿdu rirubunyre, moma Estevaõ, jiarÿ taile watxiwãhãre. Rewiõhenanywÿhÿ irubudÿÿdu mahãdu tyy reyrubunyre aõma mana-di rihurenyre wahe. ²¹ Tahe Deuxu wadee rarybere: —Bòhònyke wa Jerusalẽ-ribi. Irehetyhymy arateòkre judeukõdu mahãdu-ò. Kia Paulo tamyreny rarybere.

²² Tahe kia iny roholamy rÿimyhÿre kia Paulo iximy relyyreò. Tahe raykarananymy ryryre: —Bidyke karibi ahana-ò, birubunyre. Irumy rareòkre idi watxiwãhãrenyre. ²³ Tatyky riohowire, brybysi-di biu-txi rehure, ryrymyhÿrenyre. ²⁴ Soldado dinodu tahe riteònyre iwo-ò ridyrenykemy awaru òhòtenahãkÿ-di tuu raòhòtekemy. Soldado dinodu rierykemy ratxireri aõherekibo iny tamy rakyarananyraki wahe. Tii rarybekre òsana tuu raòhòtekeki. Kia soldado dinodu ròhòtinyre. ²⁵ Tahe Paulo ritaataarenyre. Imy rahudi tahe Paulo rarybere soldado dinodu-ò: —Jiarÿ Roma hãwã mahãduõ rare. Wamy maòhòtebenyõtyhy, aywisidÿÿna mahãdu wadee roholaõre tebutunyõteki. Kia riwadÿÿkõkemy roimy rare. Abede ywinareny adee rarybere kia widÿÿõmy. ²⁶ Tai tahe kia soldado dinodu tadinodu-ò rare. Tahe tamy rarybere: —Kowa hãbu, Roma hãwã mahãduõ rare. Tai tahe aõbina bina tamy iwidÿÿõmy. ²⁷ Kia roholareu, tii rara Paulo-ò tamy rÿÿraxikemy: —Inatyhybe Roma hãwã mahãduõ aõbo atxiteri. Paulo tahe narybede: —Kohe, jiarÿ, kia mahãduõ watxireri. ²⁸ Tai tahe soldado dinodu narybede: —Jiarÿ tule watxireri. Nieru sòwe-di reòwynyre tuu aronykremy. Tahe Paulo rirawyònyre: —Jiarÿ tiu kia watxireri. Waha dori Roma mahãduõ raremyhÿ. ²⁹ Tai he soldado mahãdu iribi ròhònyre aõwesele tii Roma mahãdu ratxire riki. Soldado dinodu tule ruberure tii dori rataataamy riteònyreki.

³⁰ Txu biòwamy ritare ròtena-ribi ròhònykemy. Judeu xiwewahidÿÿna dinodu inyõ ributunyre ywisidÿÿdu mahãdu-wana. Tahe Paulo ridyre tamy. Tii dori rierykremy ratxireri aõherekibo judeu mahãdu Paulo deramy rÿireri.

23

¹ Paulo tamyreny retehere, dinodu mahãdu-ò wahe. Tahe rarybere: —Waseriòreboho, Deuxudile watximy ramahãre. Tiiemy aõbina binamy aõkõ watxireri, tamy iluuna-di tyhy watxiwãhãre. ² Anania hãbu-ò rarybere, iòhòmy Paulo-ribi rÿireriò: —Iry-ò bi-hetenybenyke. ³ Paulo tahe tamy narybede: —Kai wa aõ aõkõ tate. Hetotira ura wese tate, awo arayky isuisure. Waywisidÿÿdu wesemy talòmmy atxiteri, tahe wahetedÿÿmy tarybeta. Kia bede ywina rarybera wesemy aõkõ tewisÿnyteri. ⁴ Tahe iòhòmy Paulo-ribi rÿireri, tamy rarybere: —Kia wesemy rybeõmy Deuxu xiwe wahidÿÿdu wedu-ò. ⁵ Tahe Paulo rarybere: —Aõkõre, reeryõhyre aõxiwe wedubo ratxireri. Tyyriti kiamy rarybemyhÿre: Tiu riki wedumy aõmy rybebinamy aõkõke. ⁶ Idi tahe Paulo rexierymy resere. Tahe ixidee ròhòtinyre. Ka iny sòweyre fariseu mahãdu heka rare. Iyrejura tasÿ saduseu mahãdu rare. Tai tahe Paulo ryryre: —Waseriòre mahãdu, jiarÿ fariseu mahãduõ rare. Waha, wylabieboho ibutumy fariseu roire. Rubu-ribi ixixana retyhynywãhãre. Tai tyhy tahe kia-ò, ywisidÿÿdu-ò wiji diwadyde. ⁷ Imy rahudi tahe fariseu mahãdu saduseu mahãdu-wana wiribi rihitxinyre. ⁸ Saduseu dori rubu-ribi ixixana rityhynyõhyymyhÿrenyre, tule ÿju, tyytyby-wana rityhynyõre. Fariseu mahãdu tahe, kia ibutumy rityhynymyhÿre. ⁹ Tai tahe sòwemy rajei jeimy rÿimyhÿ. Tahe fariseuõ rarybere Paulo òbitimy ratximyhÿ. Aõ teòsamy tai tuu arobirenyke kÿnyhe aõkõre. ÿjuõ òsana tamy rarybera ada tyytyby aõbo. ¹⁰ Tai ta tarurutyhymy ryryrenyre. Tai tahe soldado dinodu ruberure aõma Paulo riykaykaketxi roholare. Tai rarybere tamy: —Iribi bitake, idi boibenyke ixiby soldado heto-ò.

¹¹ Rummy tahe Paulo weribi Inynyrÿ tamy narybede: –Brebuõmy aõ-di nohõtiõmyke ixi-di. Iwese kaki Jerusalẽ hãwã-ki wamy tarybete wesele heka Roma hãwã-ki wamy marybekre.

¹²⁻¹³ Tahe biurasõttxu he judeu mahãduõ wi dotyde Paulo rubudÿÿmy. Iny inatxiwa ituemy hãbu kia wese raryberenyre: Rikiroxirenyõtyhy bemy rikiõrenyõtyhy. Paulo rurukeki xiery ta rikiroxirenykre. ¹⁴ Tahe xiwe wedu mahãdu-ò tiiboho roirenyre. Judeu matuari mahãdu-ò tule kia ibutumy relyyrenyire iwese Paulo rubudÿÿmy ratxireri wese. ¹⁵ Tule tamyreny rarybere: –Kaiboho ixityre marybebentyke soldado dinodu-ò manakremy Paulo-di ywisidÿÿdu-ò. Tamy dÿÿraximy idi ratxireri tiiboho rõhõtinkyre. Tai tahe ry kana-ò rearaki tahe ijoi rikirubunykre. Kia judeu mahãdu xiwe wedu-ò rarybere. ¹⁶ Tahe Paulo seriõre woludu, ilana rubudÿÿmy rarybereò roholare. Tahe ralore soldado heto-ò tahe tuu Pauloko relyykemy. Tahe relyyre. ¹⁷ Kia roholamy rahudi ta Paulo rariõwyre soldado dinodu tamy kanalokremy. Kiamy rarybere: –Ka weryry bidykre adinodutyhy-ò, aõma, ijyy-di ratxirerimy tamy relyykremy. ¹⁸ Tahe ridyre soldado dinodu tyhy-ò tahe rarybere: –Paulo kÿny ka weryry-di riwateõnyreri aõmybo ako relyykremy. ¹⁹ Tahe dinodu weryry axiõ iyre ribi rimyre, tahe iny-ribi rirehenyire rarybekemy: –Aõbo wexe wako belyykre, weryry. Tahe relyyre: ²⁰ –Wylana Paulo ridykremy judeu mahãdu adee rexitõenykremy ratxirenyre. Tiiboho adee raryberenykre: –Rikitÿÿraxinykre ijõ aõmydÿÿnana. ²¹ Uritere tamy boholaõkre, weryry rarybere, idyõmykre tamy. Hãwã mahãdu sõwere rexiwõmy rÿykre, iny inatxi wa itue hãbumy, wylana rubudÿÿmy. Tii ruruõkeki, riroxiõtyhy, bemy riõõtyhy. Kiawese ka hãbu mahãdu rarybemy ramyhÿre. Ahana õsana inyõ rÿireri wylana ridykremy adee kedexitõenykremy. Wylana òludu tahe ryjìati-ki rexiwõmy rÿireri. ²² Tai soldado dinodutyhy weryry-ò rarybere: –Uritere inyõ ierysõmykre wadee tuu telyyteri. ²³ Tahe inatxi soldado dinodu rarariõwyre, tahe tamy rarybere soldado dinodu tyhy: –Aõma, 200 soldado widotykre inataõ òra txu dòhõny-ribi, ijõ 70 soldado awarutyre-ki, ijõ 200 soldado tõnoridi. ²⁴ Kia ibutu-wana Paulo bidybenykre awarutyre-ki Cesaria hãwã-ò. Biyrubunymy boibenyke Feli, kia bededinodu-ò. ²⁵ Tahe tyyriti riwinyre kia wese:

²⁶ –Jiarÿ Laujiu Lucio, warybe reritinyreri. Warybe wehityhyna rewahinyreri Feli-ò, Wanyrÿtyhy, bede dinodu-ò rewahinyre. ²⁷ Hãbuõ adee reteõnyreri. Tii judeu mahãdu rimyre tahe rirubudÿÿmy riwisÿnyre. Tahe soldado reteõnyre ritakremy rubu-ribi, tii Roma hãwã mahãdumy rareki. ²⁸ Redyra heka ywisidÿÿna mahãdu-ò. Aõherekibo rimyrenyremy arierykemy. ²⁹ Tabede ywina òrarukile teramy tamy reare, kia reerymy rawãhãre. Iny bede ywina òraru-ki aõ aõkõ tii riwinyre. Tai rurukeny aõkõ idi rewisÿnyre. ³⁰ Judeu mahãdu rarybemy ramyhÿre irubudÿÿmy. Kiamy raholareu tahe, adee reteõnykemy resere. Tule irubudÿÿmy rõhõtinyra mahãdu adee rarybekemy reteõnyre. Tiiboho aõbo raremy rarybekre. My kie warybe rewahinyre.

³¹ Idi tahe soldado mahãdu Paulo ridyre, iwese idinodu riteõnyre wese. Rudile ridyre Atxipatxi hãwã-ò. ³² Tahe biurasõttxumy tahe tatilemy rare mahãdu ròõsere soldado heto-ò. Ijõ soldado awarutyre ludu Paulo iridyre Sesaria-ò. ³³ Tahe rehemynyre Cesaria hãwã-ki. Rare he bede dinodu-ò. Paulo tamy riwahinyre tyyriti-wana. ³⁴ Kia tyyriti-di tii rariareu tahe, tamy ritÿÿraxinyre: –Tiribibo tate Paulo. Tahe Paulo dirawyõnyde: –Jiarÿ, Silisia hãwã mahãdu rare. ³⁵ Tahe bede dinodu narybede: –Kaa hãbu mahãdu wii kodotykreu, kedehemyntykreu, aroholakre inihe arybe-ò. Tahe iyrubudÿÿ idi risÿnyre Herodi ywisidÿÿna heto-ò, Pretõriu ninadu-ò.

24

¹ Iruyre txu reare rexihudi tahe, Anania, xiwena wedu tyhy, judeu mahãdu matuari-wana rehemynyre, ywisidÿÿna mahãduõ-wana rehemynyre, moma, Tertuliu inire.

Paulomy aõbinabinahãkÿ rybemy rareri bede dinodu-ò. ² Tahe Paulo didyde. Tertuliu rarybere Paulomy. Awiõmy rybe tahe rõhõnyre. Juhuu Feli-ò rarybere: —Kai Wanyrÿ tyhy, awiyyemy heka atximahãte wadeereny. Tiiemy bede ywina inydee tewahinymahãte. Ibutumy iny bede hãwã hãwã-ki iny tewiõhenanymahãte. ³ Tai tahe omy reãlãtyhymy he watxiwãhãre. Urihimyõle adee Paulo aõmydÿÿnanamy ararybekre. ⁴ Txioi inihe làhà, boholabeny. ⁵ Tiiemy jei jehy ratximyhÿre Paulo òraru-ki. Tiiemy judeu mahãdu, my heka rarybehyy ratximyhÿre. Tii Nazare hãwã dohodÿÿna mahãduõ rare, kia weduõ rare. Tii Jesuisi rityhynyre. ⁶⁻⁷ Aõkõre, iny Deuxu dohodÿÿna heto ribinadÿÿnyre, brebuna rÿirerimy ihÿre Paulo òraru-ki. Remyreny tahe, ywisidÿÿmy watxiwãhãre iny bede ywinareny rarybere wesemy. Tahe aõkõre, Lisiu soldado dinodu tyhy ritare iny-ribi wotõmona-di. ⁸ Tahe inydee rarybere: —Boibenykre Feli-ò. Tii adee roholakre. Kia tahe Lisiu rarybere. Tahe jiarÿ tule rarybere. Boibenyke Paulo dÿÿraximy kia inatyhy aõbo ada aõkõre aõbo. Tertuliu kia ibutumy rarybere. ⁹ Ijõ judeu mahãduõ rarybere: —Kia inatyhy ibutumy inatyhyle ratxireri, aõmybo Tertuliu raryberemy.

¹⁰⁻¹¹ Tahe bede dinodu Paulo-ò riteõsinyre rÿikemy, rarybekemy. Paulo tahe tamy rarybere: —Wanyrÿ bede dinodu tyhy, sõwe beõra aõmydÿÿnana-di ywisidÿÿna-di atximahãte. Jiarÿ kia reeryre. Tai reysawãhãre adee ararybekremy. Waò inatxi reurõtsumy heka Jerusalẽ-ò adehemynyde. Iny-ò bitÿÿraxinykeki, wylemy ka bieryke inatyhy raremy. Jiarÿ Deuxu dohodÿÿna heto-ò rehemynyre Deuxu reãlakemy. ¹² Tiu heka jei jei rewinyõhyywãhãre dohodÿÿnaõ-ki aõkõ, hãwãy-ki aõkõ. ¹³ Aõmybo wamy rarybemy rÿireri heka, aõ inatyhy aõkõ. ¹⁴ Sohoji aõmydÿÿnanamy tahe akoreny arelyyke, inatyhy rare. Retyhynywãhãre heka aõbo Jesuisi rierynanymyhÿremy. Tiibohe watyhydÿÿna rininirenyre dohodÿÿna mahãdu iwitxira. Kia hãbu rityhynymyhÿre wesele jiarÿ tule Deuxu inatyby retyhynymyhÿre. Ibutumy bede ywina tyyriti-ki riritinymy rÿimyhÿremy retyhynywãhãre. ¹⁵ Iny, òrarudu mahãdu, ityhydÿÿdu mahãdu kedeixixakremy rubu-ribi. Kia retyhynywãhãre. ¹⁶ Tiu ibutumy õbiti widÿÿmy raruwãhãre. Deuxu-txi tule ibutu hãbu rue-ki. ¹⁷ Jerusalẽ-ribi rarewãhãu, tiwese beõra rewyre tahe ixyby dõõsede Jerusalẽ-ò aõkõ mahãdu wahidÿÿna wesemy ariwahinykremy xiwena wese Deuxu-ò. ¹⁸ Deuxu dohodÿÿna heto-ki watxiwãhã, õbitimy rãire, ibutu bede ywina reywinymy rawãhãre. Tahe waxiwenadi waõludu wamy robire. Iny sõwemy weroramy watxiwãhã. Rybe jei jei rarybeõhyyre. Tahe Asia bede judeu mahãdu tai rÿimyhÿ. Tiibohe rybe jei jei riwinymyhÿreny. ¹⁹ Wamy aõmydÿÿnana rarybekremy ijõdikeki, rokoholakre. Kaki aõkõ ratximyhÿreny. ²⁰ Aõbo waki teõsamy rahare ywisidÿÿna mahãdu-ko rãireu, tamy rokoholakre. ²¹ Sohoji aõmydÿÿnanalemy rarybere teõsamy. Kiamy rarybere: —Retyhynyre rubu ixyby kedexixakre. Tai ywisidÿÿna mahãduko-ki watxiwãhã.

²² Feli bede dinodu rierymy ratxireri aõmybo ityhydÿÿdu mahãdu rityhynyre. Tai rarybere judeu mahãdu-ò: —Lisiu, aõma, soldado dinodu tyhy rehemynyreu, bede rikerydÿÿnanykre. ²³ Tahe Paulo rõtena heto wese-ò ratximyhÿreki, riõõsedÿÿnyre. Ta rarybere he soldado dinoduõ-ò: —Ywimy idi ratximyhÿkemy. Tule rarybere: —Iò ixinamy terina mahãdu iroramy kanakre. Ixinamy uriõnomy tamy kidiwahinykre awityhy roimyhÿkemy.

²⁴ Iribi nade Feli tahãwyy-wana Drusila. Ihãwyy heka judeu mahãduõ rare. Riteõnyre Paulo-ò tamy kanakremy, tamy kanarybekremy. Paulo rarybere tamy: —Jesuisi Kristu kia tyhydÿÿnamy. Tii õbiti-di iny rõhõtinkyemy tule ywisidÿÿna txumy Deuxu kanakremy ritÿÿnyre. ²⁵ Tahe Feli ruberure. Makre, tamy rarybere, aõwaxiny tiubo wabed-edÿÿnana-di my kÿnyikre, ixyby adee ararãriõwykre. ²⁶ Tule Feli ijõ nieru Paulo-ribi ritakemy ratxireri, tai rarariõwyre ijõttxu ijõttxu tii-wana rarybekremy. ²⁷ Inatxi beõramy bede idi rÿire. Iwitxira bede dinodu ralore Feli derõwy. Porsiu Festu inire. Feli tahe judeu mahãdu tuure tamyreny aõõ riwinykemy ratxireri tahe Paulo ririre rõtenawo-ki.

25

¹ Cesaria hãwã-ki bede dinodu tÿmyraõ ronyre. Festu inire. Inataõ txu-di tahe iribi rõhõnyre Jerusalẽ-ò rakemy. ² Tahe xiwe dinoduõ, judeu mahãdu dinoduõ tamy rarybere Paulo aõmydÿÿnanamy. ³ Tamy rexitõnyre Paulo-di wylemy kanakremy. Kiamy heka rexinohõtiddyÿnyre ryrowetya-ki rirubunyrenykremy. ⁴ Aõkõre, Paulo ratxirekre Sesaria-ki, Festu rarybere, jiarÿ tahe arõsekre ele elemy kowa-ò. Kaiboho adinodu mahãdu wadi roikre kowa-ò. Rokoholarenykremy ywisidyÿna-ò. ⁵ Tule kaiboho aõrybedikeki, Paulomy, kowa-ò rarybekremy.

⁶ Iribi tahe debõwiõ txu õsÿny txu idi rÿidi tahe ixiby Festu dòõsede Cesaria-ò. Irootxu tahe Paulo ywisidyÿna rõhõnyre. Tahe Paulo ridykemy riteõnyre ywisidyÿna butuna-ò. ⁷ Tahe judeu ywisidyÿna mahãdu heka sõwemy tuu aõbina binahakÿmy Paulomy rarybemyhÿre, Jerusalẽ-ribi rehemynyreu. Aõ inatyhymy aõkõ. ⁸ Paulo tahe rexitxiõnyre: —Jiarÿ kÿny kia-di aõkõ watxiwãhãre. Tii rarybere: —Tiu heka judeu mahãdu bede ywina ratyre aõna aõnamy ratÿÿkõre. Tiu heka Deuxu dohodÿÿna hetomy rewinyõwãhãre, tiu Roma dinodu bede ywina ratyre aõhe ratÿÿnyõwãhãre. ⁹ Idi tahe Festu rÿÿraxire Paulo-ò: —Kawexe texiywinymy atxiteri Jerusalẽ-ò makremy. Kowa ywisidyÿna ariwinykemy adee roholakremy. Kiamy Festu rarybere aõwiihikÿmy riwinykemy ratxireri judeu mahãdu dee. ¹⁰ Tahe Paulo rirawyõnyre: —Aõkõre, arakre he Iòlò tyhyõhõkÿle arehemynykre. Tii wadee roholakre. —Jiarÿ dori ixiywinyhy tamy arakre. Kai teeryte jiarÿ aõkõ tudÿÿduramy. ¹¹ Aõma aõbo waki binamy relera-wana heka arurukre. Aõkõkeki tahe aõbo awihykyle rewinyre-wana heka timy inihe warubudyÿõmy. Iòlò tyhyle wadee roholakemy he ixide rahõtinyreri. ¹² Festu tawihedÿÿdu-ò rarybere. Idi ta dirawyõnyde: —Awire, iòlò tyhy-ò atxiteri urenana kÿnyhe aõwaxiny makre.

¹³ Iribi tahe aõutxumy tahe iòlò Agripa dehemynyde, Benise tariõrese-wana. Festu roramy rareri. ¹⁴ Tahe tii-wana rarybemyhÿre aõutxu, Festu-wana. Idi tahe Paulo aõmydÿÿnanamy iòlò-ò rarybere: —Rõtenawoluduõ roireri rõtenawo-ki. Tai he Feli ririre jiarÿ iaõmydÿÿnana arierykremy. ¹⁵ Aõma Jerusalẽ-ki watxiwãhãu, dohodÿÿna wedu mahãduõ wadee heka rarybere: —Tii arirubunykeny heka wadee rityhenymyhÿre. Judeu mahãdu matuariõ tule kia rarybere. ¹⁶ Tahe tamy jiarÿ rarybere: —Aõkõre, aõma Roma mahãdu kia bede ywina dori tuu aõkõ roimyhÿre. Juhu heka rakre ywisidyÿna-ò tahe relyykre heka iximy, taõludu mahãduko-ki. ¹⁷ Kaõ juhu ditehemynydenydeu, tamy rarybere. Ijõ txu he reyruubunyre ywisidyÿna-ò roholakremy tahe Paulo ridykemy aditeõnyde. ¹⁸ Tahe aõmybo tamy rarybere heka, iwese rahõtinyre wese aõkõ tii riwinyre. ¹⁹ Aõbo ityhynareki heka tuheka rÿire. Inyõ heka tii rarybemyhÿre Jesuisi rurulemy. Tahe Paulo rarybemyhÿre irulemy ihÿre. Tai kÿnyhe rimymy ramyhÿre. Rirõtenymyhÿre. ²⁰ Tai tahe tiemy rahõtinyre: Timy taheka aõhe arotÿÿnykre ka aõmydÿÿnana-di. Paulo-ò retÿÿraxire aõma Jerusalẽ-ò aõbo rakemy ywisidyÿna-ò. ²¹ Tahe Paulo rarybere: —Iòlòle rakremy aõbo. Tii wamy roholakeki, teõdu waõrysmy ariraokre. Tai tahe rõtena-ò ixybyle rerutyre. ²² Tahe iòlò Agripa rarybere: —Jiarÿ aroholakre inihe kia hãbumy. Tahe Festu dirawyõnyde: —Biurasõmy tamy bodoholakre.

²³ Idi tahe itxu biõwamy dehemynyde, iòlò, Benise-wana, ywisidyÿna heto-ò. Ibutumy he iny ralore, soldado wedu mahãdu, iny ityhymy rÿira mahãdu, ibutumy raloralore. Tai tahe Festu Paulo didyde. Tahe rarybere: ²⁴ —Iòlò Agripa, ibutumy ka wadee ijohonadu-wana, ka hãbu heka ibutumy iny he irubudyÿÿmy he idi rÿireri, judeu mahãdu kaki tule Jerusalẽ mahãdu. ²⁵ Jiarÿ rahõtinyreri aõ heka riwinyõhyre tai rurukre wahe. Tai iòlòtyhy-ò rakremy heka ratxireri. Ariteõnykre nomy dori tii ratxireri. ²⁶ Aõbo tamy ariritinykre. Aõ heka waritidyÿÿkõnare. Aõ dori riwinykõre. Tai redyreri adee iòlò Agripa. Tamy juhu boholakre. Iribi tahe wadee manarybekre aõbo ariritinykremy. ²⁷ Timy kÿny wateòdyÿÿkõna uritere õhynaõhõkÿle Iòlòtyhy-ò ariteõnyõthy.

26

¹ Tahe Agripa Paulo-ò rarybere: —Aõwaxiny belyykre aijjyimy. Paulo he tebò riukore he rarybekremy.

² Wadeysamy he watzireri, Iòlò Agripa. Jiarÿ dori iximy arelyykre ako. ³ Tule kai dori ibutu judeu bede ywina teeryte. Ibutu lahi rybe teeryte. Bodoholakre inihe wadee, ywina-di. ⁴ Tiiemy uladule aratyryritinyde aõma judeu òbitina-di. ⁵ Judeu mahãdu kia riereyre. Txu rexidelenyre juhu judeu mahãduy-ki, idi tahe Jerusalẽ-ki ratyryritinyre. Jiarÿ fariseu mahãdu òbiti jiarÿ rare. ⁶ Kia rybe òraru-ki wiji ywisidÿÿna-ki rãire. Jiarÿ dori retyhynywãhãre aõbo Deuxu inytyby-ò rarybere. ⁷ Jiarÿ Deuxu rybe òlòna reraòwãhãre. Tule judeu ijoi riraòmyhÿre, waòinatxi reurò ijoi mahãdu. Tiiboho Deuxumy reàlãmý raremyhÿ, rummy, txummy. Iòlò Agripa, kia raròsòna òraru-ki judeu mahãdu wadee aõbina binamy rarybemyhÿre. ⁸ Rubu-ribi ixixana jiarÿ retyhynymy hÿre. Araÿraxikre iòlò. Kia aõbohe wadeòsana raremy kaiboho tahòtinytenytere. Deuxu heka ixyby iny kidiòkesedÿÿnykre taumy tuedeòna-ò. ⁹ Jiarÿ heka juhú awimý heka aõbina binahakÿ widÿÿ dee rahòtinyre, Jesuisi Nazare hãwã ludu dee. ¹⁰ Sõwemy ityhydÿÿdu mahãdu reròtenyre ròtenawo-ò Jerusalẽ-ki. Dohodÿÿna heto wedu rewawiòhenanyre tyyriti riwahinyreki. Kia irubudÿÿmy wi risÿnyrenyre, jiarÿ rarybere: —Awire heka birubunybenyke. ¹¹ Jiarÿ heka ityhydÿÿdu mahãdu aõhòkÿmy rotÿÿnykemy wi resÿnyre bede bede-ki. Aõbinabinahãkÿlemy ityhydÿÿdu rerybedÿÿnywãhãre. Jiarÿ aõnimý reburemy rawãhãre. Resÿbinanyre tahe tii rahenyre irehetyhytyhy-ò iwitxira hãwã-ò. ¹² Rare heka Damasú hãwã-ò ityhydÿÿdu òrysmy. Jiarÿ tyyritidi rare, dohodÿÿna wedu ritina-di. Tule ibede ywina-di rare. ¹³ Tahe Damasú iòhòmý rareu, loosòna ò diwatoosònyde, txu loosòna ratyre ihÿre. ¹⁴ Jiarÿboho rejuxunyrenyre tahe raholare rybeò-ò judeu mahãdu rybe-di rarybereri: —Salu, Salu, aõhereki wexe aõbina binahakÿ tadiwinymahãte wadee wimý aõkò. Aõbina binahakÿle ixidee tadiwinymy hÿte. ¹⁵ Jiarÿ rarybere: —Mowe, Wanyrÿ tate. Tahe dirawyònyde: —Jiarÿ wa, Jesuisi rare. Wadi aõbina bina tewisÿnyte. ¹⁶ Katahe myikre. Adee rehemynyreni, aratara ixidee, wadeòdumy mabekremy. Warybeduò mabekre. Ibutumy wamy belyymy mabekre aõhebo adee wiji rotÿÿnyreni. Iribi tasÿ ixytyre adee adehemynykre. Tule kia-di marybekre. ¹⁷ Ibutumy asÿ-wana arayrubunykre. Tai ta judeu mahãdu-ò arateònykremy watzireri, judeu mahãdu-ò tule. ¹⁸ Iwese iny ruetà-di rÿira wese tii ihÿre. Kai tamy bitÿnynykre Deuxu aõmydÿÿnana. Tai biruejuakre, rierykremy. Biòbitinykre tamyreny òrarudu ròire aõma ixi-txi tòhòti reakremy loosòna-ki rariakremy, Satanasi bedeloro hokÿ-ki aõkò, kia ryki aõkò rariakremy. Deuxu uri bede ywina rimymy hÿkre ixidee. Ibutu bede bedemy rÿira waijoimýkre. Tyramy taòraru-ribi rÿira, ritamy rÿira, riwatyhynimý rÿira. ¹⁹⁻²⁰ Tai, Iòlò Agripa, iwese warasina-ki riwateònyre wese, retyhynyhyre. Juhú Damasú hãwã-ki jiarÿ ròhãletere, iribi Jerusalẽ-ò, tule Judeia bede-ki, ibutu judeukòdu mahãdu-ò ròhãletere. Tamy rarybere taòraru ririkemy Deuxu dee kòdòsekemy. Ixi-txi tòhòti reakremy inatyhymý aõna aõna wiwihikÿ riwinykemy Deuxu dee. ²¹ Tai judeu mahãdu riwamyre Deuxu dohodÿÿna heto-ki, warubudÿÿmy ròhòtinyre. ²² Deuxu tahe wawiòhedÿÿdu ratximy hÿre. Tai he rãire wiji ibutu-ò ararybekemy watxiwãhãre, aõma aõbo Deuxu rybedu mahãdu iwese Moisesi rarybere wese tamyreny rarybewãhãre kia ibutumy kanakremy. Kia sohojilemy rarybewãhãre. ²³ Juhutyhy rarybere: —Kristu, rurukremy iribi tahe kedexixakremy rybe loosòna kidiwykremy judeu mahãdu-ò, tule judeukòdu mahãdu-ò.

²⁴ Tahe Paulo iximy rarybereu, Festu rryre: —Paulo, kai wa itxÿtere. Aõnityhymý tatyryritinymahãte. Tai arayky tebinanyta. ²⁵ Tahe Paulo rirawyònyre: —Aõkòre wa, wanyrÿ Festu, bededinodu tyhy. Jiarÿ itxÿte aõkòre. Inatyhyrybemy rarybewãhãre. Warybe awi heka rare. ²⁶ Tule Iòlò Agripa riereyre ibutumy tuu tamy rarybere. Aõ wasina aõkò rarybere. Iòlò Agripa. ²⁷ Aõbo Deuxu rybedu mahãdu riritinyre aõbo, kai

tetyhynmahâte. Reeryre jiarÿ, kai tetyhynmahâte. ²⁸ Tahe Agripa riixãwididÿÿnyre rybe-ribi: —Kai, aõbo, Paulo, aõwesele ityhydÿÿdumy aronykemy wadi tahõtinyte, wadee tarybeteki. ²⁹ Paulo rirawyònyre: —Kohe, wadee awire, kai tulekemy. Ibutumy kaki wawesekemy adi rahõtinyre. Kai tule warybe sõwemy aõbo ada aõkõre aõbo Deuxu bityhynybenykemy watxiwãhãre tule waijohonana-wana. Aõna sohojidile taanamy aõkõ watxireri, wawomati reroti-di taanamy atxiteri.

³⁰ Idi tahe bede dinodu, iòlò, Benise, ibutumy he rÿire ròirenyre. ³¹ Widee reny wiwesele rõhõtinyreny. Ka hãbu timyhe rubudÿÿona he ròtena-ki irutysyõna he, tii dori aõhe rotÿÿnyòtyhy aõna aõnamy. ³² Tahe Agripa Festu-ò rarybere: —Rikiteònyrenyke idi watxireri, tahe tii inihe iòlòtyhyle rarybekemy ixidi ratxireri. Tai kÿnyhe, txiõnihe, aõkõre.

27

¹ Tahe rexiwinymy rexihurenyre Italia bede-ò, Roma hãwã-ò aroirenykemy hãwò-di. Tahe ròtenayrubudÿÿduõ tii-wana rakre, irubudÿÿdu renymy. Julio inire. Tii iòlò yrubudÿÿdu mahãdu dinoduõ rare. Ridyreny Paulo ròtena woludu mahãdu-wana. Jiarÿ, Luka tule ihemy rare. ² Tahe rerònyre yhywydyna lawò-ò. Adrÿmitxiludu tahe kia lawò rare. Tule hãbuõ wawana rare. Aristarku inire. Tii Macedonia bede luduõ rare. Tesalonia ihãwã rare. Tahe hãwò rexihynyreny adòikemy Asia bede-ò. Tahe ròirenyre. Ijõttxu biòwa Sidoma beàbeà-ò rehemynyre. ³ Paulo taery mahãdu roramy rakemy ratximyhÿre. Tahe Julio Paulo-di itxeredu ririra. Tai tahe Julio awi heka rare Paulo dee. Julio Paulo riywiywinymy idi ratxirerimy ihÿre. Julio Paulo riteònyre titxibo rakelemy. Paulo ery mahãdu aõna aõna tamy riwahinyre. ⁴⁻⁵ Tahe iribi ròhònyreny. Xibri bedebute roosibymy ralore yhy dori tiribi tiribi reamyhÿreki. Tahe iribi riòlònyre. Tahe Silisia bede-ribi riòlònyre, tule Panfilia bede-ribi ijõ bede-ò reronyre. Tahe Miha hãwã-ò ritehemynyre Lisia bede-ki. ⁶ Tai soldado dinodu hãwò nihikÿ riijemyhÿu, ihe-ki roikemy, tahe ijõ-ki rahare Alexÿdria luduõ-ò. Hãwò tahe rexiwinymyhÿre rakremy Italia bede-ò. Tahe wadeereny rarybere: —Borukubenyke yhywydyna lawòro-ò. Tahe ixityre roirenyre. ⁷ Sõwemy heka txuu wadireny rÿire. Urihimyòle rexihewãhãreny. Isirare heka Kinidu hãwã-ò dehemynysÿ. Ihãrele tahe retehemynyre Samona hãwã mynatyhyle raròreny. Iribi Kreta bedebute roosibymy ralore yhydori tiribi tiribi reamyhÿreki. ⁸ Tahe ywimy suò iòlò iòlò adoiwãhãdenyde ihyy tahe retehemynyre Rywihikÿmy ninadu-ò. Kia heka Laseia hãwã-ribi iòhòre.

⁹ Sõwetyhymy txuu wadireny rÿire yhynihikÿ bina òraru-ki. Inarehe lisina txu-ribi ròhònyre. Tai tahe bededÿÿnana ibutumy roimyhÿre. Tai brebunamy bede roimyhÿre. ¹⁰ Paulo tahe tamyreny rarybere: —Wanyrÿboho, ka tÿina isiratyhykre inydeereny. Inynonanareny iòhãrure aõna aõna ibutumy inyribireny ituekre, hãwò rabohokre ada ijõ aõbo rikururenykre. ¹¹ Tahe soldado dinodu Paulo rybe rityhynyòhyre. Yhy-lawò wedu tòruludu-wana tii rityhynyre. ¹² Yhylawò wedu, tòruludu-wana iwitxiramy rõhòtinymyhÿre, beòra tai riekòkemy beà dori ibinareki. Ijõ tule tahe roirenykemy ixide ihÿreny rehemynykemy Fenisia beà-ò. Kia heka Kreta bedebute beàõ rare. Biuweribitya-txi ròròmyhÿre, tai awire kia beà, beòra bede riwykemy. ¹³ Ijõ rarybere: —Rikoiirenyke, yhy dori rebonyreri, tamy rekehemynyrenykemy. Tahe womatisana riukore. Roirenyre yhy-di. Tahe iòhòmy Kreta bedebute rotÿÿnyra. ¹⁴ Aõwesele heka yhy nihikÿ dehemynyde bedebrò-ribi. Kia yhy nihikÿ iraro bedebrò ludu inire. ¹⁵ Ka yhy nihikÿ taruru-di riwyre hãwò nihikÿ. Juhu yhyonana weribi-ò riwisÿnyre. Idi iwo rexieryre ixinamy riwyre yhyòkesena-ò. ¹⁶ Tahe rehemyhÿre Lauda bedebute-ò iroosibymy tahe ralore. Tai hãwò nihikÿwo-ki hãwòriòre riwyre. ¹⁷ Idi tahe rõhõtinyre hãwò nihikÿ rabòhòke-txi roholareny, tai tahe ritaareny iwetya-txi. Tahe ruberurennyre, Libiamy ninadu beòlau, tahe welòhòkÿ ritare iribi rexitarenykemy. ¹⁸ Ijõttxu roirenyre

yhynihikÿ tamy realemy iu, tai tahe aõna aõna-di rehure ibutemy rawetarikemy. ¹⁹ Tasÿ txuõ idireny reare. Idi rehurenyre aõmybo rekoakõmyhÿrenyredi rawetarityhykemy. ²⁰ Txu sõwemy rewyrenyrene txumy, tainamy ribi renyõhyre. Yhynihikÿ reamyhÿ. Tai sõwemy ruberumy rÿimyhÿ rubu lau. ²¹ Sõwemy heka bededÿÿnana riwyre roxiõhy. Tahe Paulo iyreny-ki rÿire, tahe tamyreny rarybere: –Wanyrÿboho, warybe-ò tahe-laõhytyente Kreta-ribi rõhõnyrenyreu. Aratohonyrenyrene iribi inyboho kodoikõkemy. Boholabenybe-wana ta inihe aõna itueõhyre. ²² Ihãrele tahe deysana-di adeereny ararybekre. Inyõ ruruõtyhy, hãwò nihikÿ sohojile rabohokre. ²³ Jiarÿ dori Deuxu deõdu rare. Kaurumy dori Deuxu ÿju wadee nade. ²⁴ Tahe rarybere: –Paulo, brebuõmy. Kai iõlòko-ò makre. Deuxu dori ruxetõena kidiwahinykre. Tiu heka aruburenyõna aijoi-wana. ²⁵ Tahe wanyrÿboho, brebuõmyreny. Jiarÿ dori Deuxu retyhynyrene, iwese wadee rarybere wese, rarekre. ²⁶ Urile tahe inyboho kiditehemynydenykre bedebuteõ-ò. Kia tahe Paulo rarybere.

²⁷ Waõinaubiõwa rummy beronihikÿ tya-ki bede riijemy roiremyhÿ. Adria beronihikÿ-ki roirenyreu, tahe rutya-txi hãwò nihikÿ aõna hydÿÿdu su iõhõmy roholarenyrene. ²⁸ Tahe beõ urihixina-di riurihire, wawiõ dera urihixinamy beõ riurihire. Idi iko-txi ixityre riurihire tai waiyre dera urihixinamy rimyrene. ²⁹ Tahe rahõtinyrenyrene manale tai roimyhÿremy. Tai tahe manatisana-di inaubiõwa lõru ludu-ribi rehurenyrene. Iribi rexitõenyrene wylemy txuu kanatÿnykemy. ³⁰ Hãwò aõna hydÿÿdu mahãdu hãwò riõre riwesere bera-ò. Idi risÿnyrene ijõ manatisana ritidikremy hãwò jura-ribi. Urile tahe rahenykremy rõhõtinyrene. ³¹ Paulo tahe rierymyhÿ tahe soldado wedu-ò rarybere: –Soldado mahãdu tule roholare: ³² –Hãwò aõnahydÿÿdu mahãdu hãwò nihikÿkÿro-ki rariõrenykeki, kaiboho atuerenyke. Tai tahe soldado hãwò riõre reroti riãrore tahe resere bera-txi rahenyrene. ³³ Txuu iõhõmy natÿnyde, tahe Paulo tamy rarybere: –Wiji waõ inaubiõwa txumy kaiboho teraõtenyente tabyrenyõhy. ³⁴ Ijõ birÿsÿbenyke, arurureny rexiõlõnykemy, kaibohoõ dori burubenyõtyhy. Aradeti sohojiõ tiu iõõtyhy. ³⁵ Rarybemy rahudi tahe, paõ sohoji Paulo rimyrene. Ibutura-ò Deuxumy reãlare. Idi tahe paõ riorore, riyre. ³⁶ Ijõ reny reysarenyrene, taita tule riyrenyrene. ³⁷ Tahe 276 iny hãworo-ki roirenyrene. ³⁸ Tahe ibutumy iwo rihyrenyrene tahe maixõmo wesena-di rehurenyrene hãwò nihikÿ rawetarinykemy. ³⁹ Bede ratÿnyreu, inyõ rieryõhyre titxiribibo nade. Tuu robirenyrene iworywo-ki ÿnyra tai roimyhÿremy tahe inyõ rieryõlemyhÿre. Widee raryberenyrene: –Rikirõnyrenyke hãwò-di iwo-txi. ⁴⁰⁻⁴¹ Tahe manatisana riukõrenyrene tahe welò riderenyra hãwojura-ò irarõsõna riesere. Tahe ritelenyrene ralõkemy. Urile esetere tiõ tiõle hãwò ridymyhÿ beõ òhòkÿle idi rehure rorokõhòkÿle, rimyrene taile òbò hãwòlõru ribohonyrene. ⁴² Soldado mahãdu rõhõtinyrene rõtena mahãdu rahenyketxi. Tai rirubunykeny rõhõtinyrene bede-ò robunyke lau. ⁴³ Soldado wedu tahe Paulo ritõenyrene rubu lau, tai tahe riteõnyrene rirubunyõhyre: –Tibo alobueryrene, juhuru suõ rakemy, soldado wedu kia rarybere. ⁴⁴ Tibo alobueryõke tahe òwõru ãre hãwò-ribi rimymy idi rakre. Kiamy heka ibutumy retehemynyrene su-ò, inyõ ruruõhyre.

28

¹ Tai tahe taisÿdu mahãdu-txi rekoare. Tii bedebutenimy inydee relyrene. Malta heka inire. ² Biu riwasebenyrenyrene yhyjutyty riwasarenyrene. Tai tahe tiiboho heõty riworneyrenyrene wahetõnarenymy. Tiiboho riwawisinanyrenyrene awimy wadireny roiremyhÿ. ³ Paulo hee ributumyrene heõtywornamy. Idi rehurenyrene, hemylala he wo-ribi heõty lau rõhõnyrene, tai ruruare Paulo debò-ki. ⁴ Tusÿdu mahãdu tuu robire tahe rarybere: –Ka hãbu rubudÿÿdu òsÿny rare. Tii heka ruruõre bera-ò, ka tahe kidiõwinykre inyõ òsÿny rirubunyrenyrene wahe, rurukre heka. ⁵ Paulo tahe hemylala tebò-ribi riatyrene heõtyru-txi. Ta aõhõkÿmy rotÿÿnyõhyre. ⁶ Tahe imahãdu idi retehemy rÿimyhÿ tarubulemy resekeò, ada tebò ratarinybohokeò aõbo. Sõwemy riraõre, aõhebo rotÿÿnyke, tahe aõkõhyre. Tai

tahe iwitxiramy rõhõtinyrenyre: –Tii deuxuõle òsÿny ratxireri. Tiiboho raryberenyre kia.

⁷⁻⁸ Hetoõ tai iòhòmÿ rÿire, Publio iwedure. Tii heka ityhy rare iwedu rare kabedebute-ki, tii bededòtidÿÿna rare. Tai taheto-ò riwadyrenyre. Awihyyle wadireny raremyhÿ. Publio tyby tahe rubunamy rurumyhy. Busu-di ratximyhy. Tai tahe Paulo iroramy rare. Tebò ityre ritidire, rexitòenyre, tahe riteytenyre. ⁹ Tai tahe ibutumy bedebute ludu webinadu Paulo dee wii rotyre. Ibutumy reyterenyre. ¹⁰ Tai tahe uriiõno inydeereny riwahinyre aõna aõna. Sõwemy rÿsÿna hãworo-ò rahyre inydeereny. Kia hãwò beòra bede kia beà-ki riwyre.

¹¹ Txuòkuro hãwò ni rare. Kia ni ihiju rare. Ideuxu ritxoo inatxi rare. Hãwò Alexÿdria hãwã ludu rare. Tahe rahònyrenyre. Inataõ ahãdumy bede wadireny rÿidi. ¹² Sirausa hãwã-ò retehemynyre. Tai tahe inataõ txumy wadireny rÿire. ¹³ Iribi tahe Rejio hãwãmy rekoarenyre. Ijõtzu tahe Pozuli-ò reòlònyre. Inatxi txu-di retehemynyre yhy ibòò-ribi debonydeki. ¹⁴ Tai seriòreõ ratximyhy. Tiiboho rexitòenyrenyre tii-wana ratxikemy debòinatxi reurò txumy. Kiamy heka Roma hãwã-ò roirenyre. ¹⁵ Roma ityhydÿÿdu mahãdu roholare jiarÿboho retehemynyrerimy. Tai tahe doidenyde Apio hãwã ube-ò. Tule aõ-di ijohona Heto Inataõ hãwã-ò doidenyde. Paulo tiiboho robireu, Deuxu reàlàmyhy, reysamyhyre.

¹⁶ Tahe Roma hãwã-ki Paulo ixideewimy rasÿnyre. Urile soldadoõ aõu aõu tii-wana ratximyhy.

¹⁷ Inataõ txumy bede idi rÿidi, Paulo ributumyrenyre judeu mahãdu dinodu. Wii ributumyreu, tamyreny rarybere: –Wanyrÿboho, waseriòreboho, jiarÿ aõ rewinykõre waijoi Judeu mahãdu dee. Tule lahirybe õnosõna ratyre aõ rewinyõhyre. Ihãre judeu dinodu riwamyre. Tahe diwahinyde Roma dinodu mahãdu-ò. ¹⁸ Tiiboho heka riwatÿÿraxinyre ibutumy. aõ heka waki ibinamy rahaõhyre. Tai tahe riwateònyrenykemy ratxirenyreri. ¹⁹ Waijoi tahe Judeu ijoi heka waòludureri. Tai tahe Iòlò-ò jiarÿ rarybere arakemy. Aõ dori waijoi dee waòraruõre. ²⁰ Tai heka arabutumyrenyre, warybe-ò boholabenykemy, wadi retehekemy womati reroti-di riwataataara. Judeu mahãdu raròsõna òraru-ki kawesemy watxireri. ²¹ Tahe judeu dinodu mahãdu rirawyònyre: –Aõkõre, inyõ rehemynyõre Judeia bede-ribi. Ijyybinamy umy relyyõre. Inyseriòre mahãduõ kaò dehemynyõde. ²² Aroholarenykemy timybo tahõtínymahãte-ò. Ityhydÿÿdu mahãdumy dori ibutumy aõbinahakÿlemy rarybereri. Kia judeu mahãdu dinodu raryberenyre.

²³ Tahe riywinyre itxu Paulo rybe-ò ijohonamy. Idi tahe Paulo heto-ò sõwemy iny doidenyde tamy roholakemy. Tii Deuxu ijyy ritÿÿnyrenyre rudiu rexidelenyre, txioromy rexihure Moisesi Tyyriti ritÿÿnyrenyre tule ijõ rybedu Tyyriti-di ritÿÿnyrenyre, iwese Jesuisi Iòlòtyhy kanatxikre wese kabede-ki. Kia Jesuisi aõmydÿÿnanamy ritÿÿnyrenyre. ²⁴ Ijõ roholare aõmybo Paulo rarybereò, Jesuisi rityhynyrenyre. Ijõ tahe aõkõre, rityhynyõre. ²⁵ Ijõ teramy reare. Rÿire, ròhònykremy. Tahe Paulo tamyreny rarybere: –Deuxu Tyytybytyhy booreny dee rarybere Isaia tyyriti-ki. Awimy rare. Kawese roire:

²⁶⁻²⁷ –Makre tamy marybekre: –Boholabenyke, ta tiu aerysyrenyõna. Betehekre arue-di, ihãre tahe aerysyrenyõna. Iruereny, iraykyreny, tõhõtirenry ritòbònymahãrenyre. Tai tiu tiiboho robirenyõtyhy, rieryrenyõtyhy, roholarenyõtyhy. Tai diwatyhynyõhyymyhyde. Tai heka iòraru-ribi ariteytenyõkre.

²⁸ Bierimy boibeke Deuxu tarasana judeukõdu mahãdu-ò rare. Tiiboho dori roholarenykre. ²⁹ Paulo tarybe rahudi tahe, judeu mahãdu ròhònyrenymy sõwemy widee rarybemyhyrenyre.

³⁰ Roma hãwã-ki Paulo rasÿnyre inatxi beòramy tahetohuòtenawo-ki. Ibutumy heka dÿÿraximiy iheto-ò rehemynyrenyre, Paulo ridyre tamy rarybekremy. ³¹ Deuxu Iòlònamy Paulo iruru-di relyyhyymyhyre. Inynyrÿ Jesuisi Kristu aõna aõnamy rierynanymyhyre. Tiu inyõ aõhòkÿmy risÿnyõmyhyre Paulo rybe xãwikemy.

Roma

Paulo Ryberiti Roma mahãdu-ò

¹ Paulo jiarỹ rare, tyritiwidỹdure wahe. Jiarỹ heka Jesuisi Kristu deòdu rare. Tii riwatare rybe tỹnydỹdumy ararekremy. Deuxu Rybewihikỹ wahidỹdumy ararekremy. ² Juhuu dori Deuxu rarybere Rybewihikỹ riwahinykemy. Deuxu rybedu mahãdu kia rybe riritinyre, Ritidỹnatyhy-ki. ³ Kiamy heka Deuxu Riòre rybe tyhydỹnamy rarybere, Davi riòre riòkòreõ wahe. ⁴ Deuxu Jesuisi Kristu rubu-ribi riixixadỹnyreu, tariòremy tahe riteòsinyre rurunatyhy-di. Jesuisi tahe inatyhymy Inynyrỹ ihỹre. ⁵ Tii ruxetòena inydeereny riwahinyre. Irybe òraru-ki, jiarỹboho aròirenykemy watzireri. Ityhyna aritỹnykemy judeukòdu mahãdu-ò, tai tiiboho rityhynyrenykemy. ⁶ Kaiboho tule judeukòdu mahãdu atxitenyteri. Tahe Deuxu ityhydỹna mahãdu atxitenyteri, Jesuisi Kristu ijoimy rỹrakemy adeereny rarybereki. ⁷ Ibutumy adeereny warybe rewahinyre, Kia Deuxu taijoimy remyremy mahãdu wahe. Ruxetòena, ywina-wana adeereny-ò kanakemy watzireri, Deuxu inytyby-ribi tule Jesuisi Kristu iny wedu-ribi. Tii dori adeereny irybe riwahinyreki.

⁸ Umyreny Deuxu-ò reàlamahãre, atyhynareny-ò iny ibutumy roholamyhỹreki. ⁹ Deuxu-ò rexitòenymahãreu, anirenymy rarybehymy watxiwãhãre. Kia heka Deuxu rieryre, waworibityhy tahe jiarỹ Deuxu deòdumy rare. Iriòre Rybewihikỹ-di wahe. ¹⁰ Jiarỹ rexitòenyhyy watxiwãhãre arorarenymy arakemy Deuxudeewikeki. ¹¹ Umyreny arobikemy watzireri, tai adeereny arelyykemy aõmydỹ wihikỹõ Deuxu Tytybytyhy. Tule kaiboho wadee tuu belyybenykre. Tai tahe atyhynareny-ki ityhymy relekre. ¹² Jiarỹ arawiòhenanykemy watzireri, tule kai biwawiòhenanykemy watzireri. Tai rikexideysanytyhykemy inatyhyna-ò. ¹³ Sõwemy heka arahyykemy watxiwãhãre arorarenymy. Iribi nohòti losaõmy tahe wadi rarurunymyhỹre aõbo, riwateònyòhyymyhỹre heka. Jiarỹ Deuxu dee waaõmysỹdỹna awikemy watzireri ayreny-ki. Tai kaiboho ako-ò boikemy wadee awire, iwese ijõ judeukòdu mahãduko-ò ararybekremy watzireri wese. ¹⁴⁻¹⁵ Tuheka ibutu iny-ò ararybekremy watzireri, hãwã witxira witxira mahãdu-ò, tule. Iny mahãdu-ò aõkõre mahãdu-ò tule. Tuu ariwinykre ibutumy iny-ò, iny bedeeryrenyõ mahãdu-ò tule. Adeereny tule Rybewihikỹmy arelyykemy watzireri Roma hãwã ludu mahãdu-ò.

¹⁶ Jiarỹ dori Kristu Rybewihikỹ-ki araixỹruòtyhy. Irybe dori Deuxu ruru rare. Ibutumy iny rityhynykeki ritakemy ratxikre. Judeu mahãdu-ò juhUU nade tai tahe iuhe-ò judeukòdu mahãdu-ò. ¹⁷ Deuxu òbitina ratỹnynymy namyhỹde Rybewihikỹwo-ribi. Tyhyna-di ritelenyre tule tyhyna-di ihỹmyhỹre. Inyõ tyhyna-di òbitimy rỹikeki, tii ruruòtyhy, idi awimy rareki.

¹⁸ Deuxu yarana biu-ribi namyhỹde ibutu òraruna hudunamy. Iwidỹdu hudunamy. Bina widỹdu dori inatyhyna ribinanymyhỹre, raruinymyhỹre Deuxu rybe ribynymyhỹre? ¹⁹ Deuxu eryna ibutumy iny-ò riwahinyre. Deuxule tamy riwahinyre. Tai timybo Deuxu raremy tahe tiiboho rieryhyymyhỹre. Tai Deuxu aõhòkỹmy risỹnymyhỹrenyre. ²⁰ Juhuhukỹle heka Deuxu aõmydỹnanamy iny robimyhỹre idi tii tyhynamy tule rierymyhỹre itỹnyhỹkỹlemy, irurunahyy wahe. Aõu aõu kia ibutumy iny rierymyhỹre, Deuxu widỹnamy iny robireki wahe. Tai tiu iny ixitxiòdỹna. ²¹ Rieryrenyre tii Deuxumy raremy. Tahe rexiwowydynyòhyyre timybo iny Deuxu dee rexiwowydynymyhỹkemy wahe. Tamy àlanatyhy riwahinyòhyymyhỹre. Idi ròhòtinymyhỹrenyre Deuxu irayky ròhòtinymyhỹre wesemy idi ròhòtinymyhỹre. Irayky tahe reòsamy ratximahãre. ²² Tiibohole bedeerytyhymy ixidi ròhòtinynyreny. Tahe itxỹtele roire. ²³ Deuxu rubutere rityhynykenawi tahe tiiboho heka ritxoo deouxõ

ireije riwinymyhÿrenyre tatyhydÿÿnamy. Ibinamy heka mywese riwinymyhÿre, nawii wesemy, iròdu wesemy, iròdu bedemy riradu-wesemy. Rexiòkamy riramy riradu wesemy tahe rityhynymyhÿrenyre.

²⁴ Deuxu heka òraruna-ò riwahinyrenyre, itxÿtenareny òraru-ki. Iny òta òtadu mahãdu heka wiwanale aõòta ixÿruna riwinymyhÿrenyre. ²⁵ Deuxu inatyhyna dori tiiboho riwiurònyra ruina-ò. Ritxoo dee rexitòenyrenyre, aõbo Deuxu riwinyre, kia. Deuxule iny reàlàkòmyta ratximyhÿrenyre.

²⁶ Deuxutyhy tahe rityhynyõhyre, Deuxu ibutu widÿÿdu tiu riteàlàny my rakananyõtyhy. Kia òraru-ki òtaòtana nade. Hãwyy, hãbu-wana aõkõ roimyhÿre wideele heka aõhebo rotÿÿnymyhÿre. Kia heka òbiti aõkõ rare. ²⁷ Tule hãbu, hãwyy-wana aõkõ rõimyhÿre, wiwanale aõhebo rotÿÿnymyhÿre. Òbiti aõkõ heka kia rare. Riwyrenykre kia òraru òwydÿÿna, aõhòkÿmy dÿÿnana wahe. Iny sohoji sohoji taaõbina ixÿruna òraru-ki ixidee rimykre.

²⁸ Tõhõti heka Deuxu-txi reaõhyymyhÿre. Tai tahe timybo ixideewimy riwinyrenykemy roirenyre Deuxu-ribi. Tahe riwinyrenyre ibutumy aõbina binahakÿle. ²⁹ Aõimy aõko ratximyhÿre aõbina bina-di roiremyhÿ: òtaòtana-di, aõbina binahakÿ-di, aõikòkò-di, rarekemy ixidee ririmyhÿre, teramy heka rÿira. Ihãru-di rÿira iny rubudÿÿmy dori rõhõtinyinmyhÿre, rarybehymy ratxirerimy ihÿre, ruidu nihikÿ ihÿre, ujõmo-di rÿira. ³⁰ Aõbinamy inymy rarybemyhÿre, Deuxu derare, ixiluulerenyre, rexityhynymyhÿre, òraru tÿmyra riwinyrenyre, tyby tadi-wana rityhynyõhyre. ³¹ Irybe sohoji aõkõ heka rare. Iluunaõre, ibinatyhyre, inydee iruxetòeõre. ³² Deuxu rarybere: inyõ kia riwinykeki heka ruruke. Tiiboho kia rieryrenyre. Ihãre tahe aõhebo rotÿÿnyre. Kia sohojile aõkõ. Reysarenymyhÿre iny witxira iherenyki aõhe rutÿÿnykreki.

2

¹ Tutyhy-ki aõkòramy rybeõmy. Kai dori tutyhyle òraru tewinymahãõte. Inyõ rybemy ywisidÿÿna ijõmy rarybeke-wana ixilemy ywisidÿÿna-ò rexityhenyke. Tii dori kia ibutumy tule riwinymyhÿre ibinamy wahe. ² Inyõ kia aõbina binahakÿ riwinymyhÿkeki, Deuxu ywisidÿÿna-ò inatyhynalemy tamy kòdòhònykre. ³ Kai tuleke –kiamy biwinykeki, Deuxu ywisidÿÿna-ribi mahenyõtyhy. Kai dori ywisidÿÿdumy texideòsinyte ihãre tahe iòraru wesele tewinymahãte. ⁴ Deuxu ruxetòena sòwemy adi rexiruxetòenanymyhÿre. Kia-di bexiràhikemy adi ratxireri, tiemy ywimy aõna aõna bina riemyhÿre ratximyhÿre, awi heka adee rare. Kai aõbohe iribi õhõti rosakre kia heka arabedeòtiidÿÿnymyhÿre. Arabedewodÿÿnymyhÿre iòraru-ki. Kai aõbohe kia teeryõte? ⁵ Kai arybedÿÿsaeryõre rybe ijohona teeryõte õhõtiõre. Tai tahe Deuxu yarana ixideele tebutunymahãte. Ijõtxu Deuxu yarana txumykreu. Tai Deuxu ywisidÿÿdu òbiti rexitÿnynymy rÿikre. ⁶ Iny sohoji sohoji taaõna aõna myna aõmy rotÿÿnykre, aõhebo rotÿÿnymyhÿreki wahe. ⁷ Inyõ aõwidÿÿlemy ratximyhÿre. Tiiboho heka Deuxu wowydyna, Deuxu wohyna, Deuxu loosòna widÿÿmy rarutaamyhÿrenyre. Tule iny rarehykykrena-di rarutaamyhÿrenyre. Imyna Deuxu tamyreny riòkre. ⁸ Kia ixidile rõhõtinyinmyhÿre mahãdu tahe, Deuxu woxibrunale, yaranale ritakre. Tiiboho dori inatyhyna rityhynyõhyymyhÿrenyre, aõ òbitile aõkõ riwinymyhÿrenyre. ⁹ Aõhòkÿmydÿÿnana, bedewona kanakre ibutumy aõbina bina widÿÿdu mahãdu-ò, judeu mahãdu-ò juhuu idi judeukòdu mahãdu-ò. ¹⁰ Wowydyna, àlàna, ywina tahe kanakre aõwiwihikÿ widÿÿdu mahãdu-ò judeu mahãdu-ò juhu delemy idi judeukòdu mahãdu-ò. ¹¹ Deuxu-ò heka ibutumy iny wiwese rare. ¹²⁻¹⁶ Tii heka aõhòkÿmy risÿnykre ibutumy iny òrarudu mahãdu. Moisesi bede ywina ihoõrehãrele tii rurukre. Judeukòdu mahãdu heka Moisesi bede ywina rybe ijòkõre. Tahe bede ywina iny rierykeki, idile Deuxu iòraruna riywinykre. Inyõ Deuxu bede ywina rybe roholare tahe rityhynyõre, kia tahe Deuxu dee ibinatyhyre. Ibutumy kia iny rurukre, òtÿÿ iraykywokile aõbo ibinare, aõbo òbitire rierymyhÿreki. Deuxu bede

ywina wesemy heka iraykywo-ki ratximyhÿre. Iraykywydyna rexinohõtinyinmyhÿre ada dexiòbitidÿÿnymyhÿde, Rybe wimy rarybemyhÿre Jesuisi Kristu heka hãbu aõmydÿÿna ritÿnynykre imyna timy rarekremy. Deuxu dori iteradÿÿdure.

¹⁷ Kaiboho, judeu mahãdu, texinohõtinytenyta ibutumy awiremy aDeuxureny-wana. Tii adeeremy bede ywina rybe riwahinyreki, tii abiòwatyhy rareki. ¹⁸ Kai heka aõbo Deuxu-ò awire teeryte. Aõbo ibinare, teeryte. Uladuule ibede ywina rybe teeryte, tai òbitityhyle adeeremy awire. ¹⁹ Kai Deuxu-ò nonana bitÿnynyke iny ruetà mahãdu-ò dori, kia teerytyhytenyteki. Ixi-di tahõtinytenyteki. Iwese, kaiboho loosòna wesemy toitemahã xixi-di tahõtinytenyte. ²⁰ Tule kia xixi-di tahõtinyinmahãte. Kai bede erydÿÿdukõdu mahãdu erydÿÿdumy atxiterimy ixidi tahõtinyinmahãte. Uladu erydÿÿdumy atxiterimy xixi-di tahõtinyinmahãte. Kai bede ywina rybe tyyritiõ dire. Kia adee ibutumy inatyhyna rare bedeerydÿÿna. ²¹ Kai iny erydÿÿdumy atximahãte. Timyrekibo kai texierynanyõmahãte. Kai wasimy aõkõ tõerydÿÿnanymyhÿte. Timyrekibo tawasinymahãte. ²² Kai hãwyy òta aõkõ tetÿnynymahãte. Timyrekibo kai tuu tatÿÿnymahãte. Suritxoo dee àlàna deramy iximy tarybemahãte. Aõherekibo erydÿÿ-ribi aõmydÿÿnana tewinymahãte. ²³ Kai bede ywina rybe luomy iximy tarybemahãte. Kai Deuxu-di texixiwedenymyhÿte. Ihãre tahe bede ywina rybe tetyhynyõte. Kiawese Deuxu texirudÿÿnymyhÿte. ²⁴ Iwese juhuu riritinyre wese wiji roimyhÿre: –Aòraru-ki tahe bedemy iny rÿira Deuxumy aõna aõnabinamy rarybemyhÿre. ²⁵ Kai bede ywina rybe bityhynykeki, õtyky resynadike, awire judeu mahãdu dori rare. Tahe bede ywina rybe bityhynyõkeki, õtykyresyna adee aõ aõkõre. ²⁶⁻²⁷ Iwesetyhylemy iny rare tõtyky resynaõ mahãdu. Tiiboho bede ywina rybe rityhynykeki, tõtyky resyna-di mahãdu wesemy roirekre. Judeukõdu mahãdu heka bede ywina rybe rityhynykeki, kia adee ixÿruna rare. Kaiboho dori Deuxu bede ywina rybe tetyhynyõte õtyky resyna dire hãrele. Bede ywina rybe dire hãrele. ²⁸⁻²⁹ Inyõ judeu mahãdu wesemy ihÿre. Ihãre tahe judeu mahãdu inatyhy aõkõ rare. Tõtyky resyna-di judeu mahãdu inatyhy aõkõ rÿira. Judeu mahãdu inatyhy tawokihiyyle kia idi rÿira. Iwesele notyky resynadÿÿna kia rÿira. Inywokihiyyle rare. Aõ bede ywina rybekile aõkõ tuu rÿire inrayky wydynadile kiawesemy inyõ rÿira. Hãbu-ribi wowyodynamy ritaõtyhy. Deuxu ribile ritake.

3

¹ Tibohe judeu mahãdu deewinare. Notyy resynale tamywina. Kia aõbo ibuturatyre awire judeu mahãdumy rareki? ² Inatyhy rare, sõwemy, Deuxu dori tamy juhu Ritidÿÿna riwahinyre. ³ Inyõ rityhynyõre-wana kia riwiurõnyõhyymyhÿre Deuxu heka òbiti rare. ⁴ Inatyhy urenanamy Deuxu raremyhÿ. Iny mahãdu tahe roidumy rÿiramyhÿ. Iwese ritina-ki roire wese Deuxumy rarybereri: –Kai arybe òbitina-di atximahãte urenana wahe. Inyõ araurihikeki, kai inatyhyna-di biòlòdÿÿnykre. ⁵ Inyboho òbiti aõkõ roire. Kia tahe Deuxu òbitina riteòsinyre. Timykibo Deuxu inydee aõhõkÿmydÿÿnana riwahinykre. Mobo heka kia òbitimy aõkõ rarybekre. Jiarÿ hãbu rayky-di wese rarybereri. ⁶ Kia òbiti rare. Kiaweseõkeki timybo Deuxu bede aõhõkÿmy dÿÿnana riwahinykre. ⁷⁻⁸ Kai tarybete: –Jiarÿ raruiru. Urile kia Deuxu inatyhyna reteòsinyre. Aõherekibo Deuxu aõhõkÿmy riwasynyre. Kiarybe iwitxira rybewesemy rare: –Ibinamy rakatximyhÿkeki, awihikÿ kia-ribi ròhònykre. Aõkõre, kiamy rybedu mahãdu aõhõkÿmy dÿÿnana ritamyhÿkre. Kia riki wamy rarybere, ruimy wahe.

⁹ Aõhe aõbohe, inyboho aõbo inywitxira-ribi awityhyrenyure. Aõkõre. Jiarÿ reteòsinymahãre ibutumy judeu mahãdu, judeukõdu mahãdu ibutumy òrarudu roire. ¹⁰ Kiamy Tyyriti-ki roire: –Tiu heka inyõ òbitiõre. ¹¹ Inyõ heka Deuxu rieryõhyymyhÿre. Timy heka riòryõhyymyhÿre. ¹² Ibutumy iny rexiõnonymyhÿre Deuxu-ribi wahe. Aõmy aõkõ tiiboho rexiwinyrenyure. Iny riuheõhyymyhÿre aõbo awiré. Sohoji aõkõ aõhebo rotÿÿnyre aõbo awiré. ¹³ Ibòtòjò heka rubuwabede iraymy roimyhÿre ròwese rare.

Tiiboho iny itxenadỹỹdu rare. Irybe heka hemylalatyhyju wese rare. ¹⁴ Aõbina binahakỹlemy heka inymy rarybemyhỹre. ¹⁵ Iti heka teyrewewe rare hãlubu txiwimy iny rubudỹỹmy tule. ¹⁶ Titxibo ramyhỹre-wana heka aõbina binanale riwahinymyhỹre, aõhõkỹle ririmyhỹre. ¹⁷ Tiiboho dori ywimyno rieryõmyhỹrenyre. ¹⁸ Deuxu lau heka ruberuõtyhymyhỹrenyre, Deuxu rityhynyõtyhy.

¹⁹ Bede ywina rybe heka tatyhydỹỹna mahãdu-ò diõde. Kia tahe inyboho rieryrenyre. Tai heka iny rexitxiõnyõtyhy Deuxu-ò. Tai heka ibutu dee aõhõkỹmy dỹỹnana-ò riywinymy rỹikre. ²⁰ Bede ywina rybe-ribi iny ibutumy rieryre ibinamy ratxireri. Inyõ heka bede ywina rybe heka rityhynyõhyyre. Tai tahe inyõ kia-di rexitaõtyhy iywina òraru-ki.

²¹ Wiji tahe Deuxu òbitina ratỹnynymy ihỹre bede ywina rybe-ribi lahiximy. Ihetxiu rybedu-di kia ritỹnynymy ihỹre bede ywina rybe ritina-di. ²² Deuxu riòbitidỹỹnyra. Ibutumy Jesuisi Kristu tyhydỹỹdu kanakre. Deuxu dee dori ibutumy bede bede ludu wiweselere. ²³ Ibutumy raòrarunymyhỹre. Deuxu òbitina tamy rauhenymyhỹre. ²⁴ Deuxu taruxetòena-di ibutumy riòbitidỹỹnyre Jesuisi Kristu tarasadureki. Tii iny-ribi iòwydimy aõ rexitòenyõhyyre. ²⁵ Deuxu Jesuisi-di rubuna iny òraru riixãwididỹỹnyre iòwy tii riòwynara, iny kamy rityhynkemy. Kawese-ki Deuxu òbitina ritỹnyryra. Juhuu Deuxu iny òraruna-ò reteheõmyhỹre aõnityhymy iywisidỹỹna direki. ²⁶ Tahe wiji inyòraru-ò retehemyhỹre riixãwididỹỹnykemy. Tai tahe tii òbitire tule Jesuisi Kristu tyhydỹỹdu òbitidỹỹdure. ²⁷ Mobo Deuxu-ò rarybekre jiarỹ awiremy? Aõkõre, inyõ rarybeõtyhy. Bede ywina rybe tetyhynyõte. Deuxu iny òbiti widỹỹdure, ibede ywina ywidỹỹ aõkõre. Inatyhynadile awityhymy iny rare. ²⁸ Kiamy tahe raraykynyre iny ityhynadile riòbitidỹỹnyke bede ywina rybe ywidỹỹ aõbo? Aõkõre! ²⁹ Deuxu aõbo, judeu mahãdu Deuxu sohojile rare? Aõkõre, judeukõdu mahãdu-ò tule Deuxu ihỹre. ³⁰ Deuxu sohojile rare. Iny wiwanale riòbitidỹỹnykre judeu mahãdu judeukõdu mahãdu-wana. Ibutumy ityhyna òraru-ki riòbitidỹỹnyke.

³¹ Ityhyna aõbo bede ywina rybe riixãwididỹỹnyra? Aõkõre, bede ywina ihãre rỹire.

4

¹ Timybo ararybekre inytybyreny Abraõmy. ² Aõbo riwinyre aõkõ idi rexiòbitidỹỹnyre. Tai tahe rexityhynyke inyko-ò. Tahe Deuxuko-ò aõkõ. ³ Kamy heka Ritidỹỹna-ki roire: —Abraõ heka Deuxu rityhynyre taile tahe rexiòbitidỹỹnyre. Deuxu dee tii òbitityhy rare tii rityhynyrekile. ⁴ Iny aõmysỹdỹỹdu raòwymyhỹke iaõmysỹdỹỹna myna. Urimy aõkõ dori raòwymyhỹre taaõmysỹdỹỹnaòwyle dori ritamyhỹre. ⁵ Inyõ rityhynymyhỹkeki, tii òbitina ritamyhỹre Deuxu-ribi. Deuxu dori òrarudu mahãdu òbitina widỹỹdu rare. Kia uriõno rare. ⁶ Davi heka juhuu riritinyre iwese teysatyhymy iny rarekremy wahe. Deuxu dori òbiti mahãdu dee riraykydỹỹnyre òbitimy roirekemy. Tii ixidee aõ riwinyõre. Davi kiawese riritinyre: ⁷ —Teysatyhymy iny rỹirakemy Deuxu iòraru riixãwididỹỹnyreu tõhõti-ribi iòraru rosakeu. ⁸ Teysatyhymy iny rỹirakemy iòraru-txi Inynyrỹ nohõti ijeraõmy ihỹkre. ⁹ Deysana aõbo judeu mahãdu sohojile riteysanymyhỹre ida judeukõdu mahãdu tule. Tulere! Inyboho dori rarybere: —Abraõ tyhynale tamy òbitina diwahinymyhỹde. ¹⁰ Tiubo tahe Abraõ òbitina ritare notyky resynako-ki ada ihewo-ki aõbo, ikoure. ¹¹ Juhuu dori rityhynyre idi ta notyky resyna tamy nade kia tyhyna Deuxu-ò riteòsinyreki. Tai tule òbitina Deuxu tamy riwahinyre. Kia butu tyhydỹỹdu tyby wese rare, Judeukõ mahãdu wahe. ¹² Notyky resynako-ki òbitina ritare. Tõtyky resyna-di mahãdu tyby wesemy riki Abraõ ratximyhỹre. Tiile tõtyky resynakõ-ki Deuxu rityhynytyhymyhỹre. ¹³ Deuxu Abraõ-ò rarybere tii ibutu bede bede wedu wesemy ratximyhỹre iriõre iribi rimyky. Tahe bede ywina rybe òraru-ki aõkõ tuu ihỹre, ityhyna òbitina òrarukile wahe. ¹⁴ Bede ywina rybe-ribi tybie tahe itarasadumy ratxikre, tai tahe inatyhyna aõ aõkõ rare. Aõbo Deuxu rarybere aõmy

aõkõ rare. Tahe roirekre. ¹⁵ Bede ywina rybe dori Deuxu aõhõkõmy dõyõnana diõde iny ribedeerynykemy. Teysana aõkõ wahe. Bede ywina rybekõki, timyki iny aõ ityhynyõna. Bede ywina rybe ijõõre-wana òraruna ijõõre. ¹⁶ Tahe inatyhyna-di sohojile iny aõna aõna wiwihikõ ritamyhõke. Tai iruxetõena-ribi nade. Tahe aõmybo Deuxu rarybere ibutu riõreriõremy tuu rõyikre. Bede ywina rybe mahãdu tule bede ywina rybekõdu mahãdu-wana wiwana Deuxu rityhynyre. Abraõ riõre wesemy ibutumy tai inyboho roire. ¹⁷ Iwese Ritina-ki roire wese: –Jiarõ aratare ibutu inytyby wesemy mabekemy. Ibutumy iny rityhynyre-wana, iwese Abraõ rityhynyre wese, iwese-ki Deuxu ritake. Deuxu tahe rubu mahãdu riixixanymyhõre rubu-ribi. Tii rarybekeu aõ aõkõ aõwesele tii aõ heka rare. Tii rarybere tule riwinyre. Abraõ heka Deuxu rybe rityhynyre. ¹⁸ Timy heka rariõrenykeny ixidee rõhõtinyõhyyemyhõre. Deuxu dori tamy rarybere: – Kai heka ariõkõreny sõwemy atximyhõkre. Kai hãwã hãwã tybimy mabekre. ¹⁹ Abraõ tatyhyna ritxiõnyõhyyre. Timy heka 100 beõramy idi ratximyhõre, ixãwire uladu-ribi ramatuarinyreki. Tule ihãwyy Sara iuladu herina-di kõremy rõhõtinyre. ²⁰ Timy heka ritxiõnyõhyyre Deuxu Rybe. Rityhynymyhõre Deuxu deãlãna riwowydynyre. ²¹ Tii heka rierymyhõre Deuxu irurudire irybe wesemy aõ rõyikemy. ²² Tai tahe Deuxu tamy õbitina tamy diwahinyde. ²³ Aõ iõraruki aõkõ kia ryberitina awimy raeryre, tamy sohojile aõkõ dori rarybere. ²⁴ Iny òraru-ki tule kia tuu roire. Iny tule inatyhyna-di õbitina ritakre. Inyboho dori rityhynymyhõre, Inynyrõ Jesuisi rubu-ribi ixixana widõyõdu Deuxu raremy. ²⁵ Jesuisi iõludu-ò iwahidõyõmy rara inyõrarureny-ki tai rurure. Tahe iny õbitina wahidõyõna-ò diixixanyde rubu-ribi.

5

¹ Jesuisi tyhydõyõ òraru-ki Deuxu inyboho rimyrenyre. Idi awimy rokoirekremy tii-wana, Jesuisi Kristu-wana wahe. ² Deuxu ruxetõenawo-ki inyboho rotamanymyhõrenyre. Jesuisi Kristu tyhydõyõna òraru-ki tamy rotamanymyhõre. Deuxu loosõna worojuxanaõ-di rokoirekre. Tai inyboho reysamy ihõre. ³ Inyboho bedewona-di hyy ihõrenyre. Ihãrele tahe inyboho teysarennyre. Kia dori iny riwiõhenynymyhõre rarõsõna ijõdikemy ruru inydeereny riwahinykemy. ⁴ Inyboho rikijerenyhyekeki, Deuxudeewimy rikiwinyrenyke. Deuxudeewina rikiwinyrenykeki, rarõsõna rikitarennykre. ⁵ Iny rarõsõna tarasana aõkõkeki, uritere rakabedewoõtyhy, Deuxuluuna dori inywo-ki ratxireri. Deuxu Tyytybytyhymy inydeereny wahidõyõna rare. Tii dori inyworeny-ki Deuxuluuna ritidire. ⁶ Iruruõmy inyboho roiremyhõre awimy riwinykemy. Tai tahe Kristu inydeereny, inyboho ibinare hãre rurure, Deuxudeewireu. ⁷ Isirare inyõ hãbu õbiti dee ruruke. Tahe hãbu wiwihikõ dee õsana iny rurukre, kia heka irutaõre. ⁸ Deuxu tahe luunatyhy inydeereny diteõnyde. Iny òrarudurenyre hãre, Kristu inykireny rurure. Juhuu heka inyboho òrarudu roire. Ihãrele Deuxu taluuna nihikõ inydeereny diteõsinyde. Tai heka Kristu inyõrarureny-ki rurure. ⁹ Irubuna òraru-ki heka Deuxuru-ò inyboho õbitimy ihõrenyre. Irubuna tahe kia riwinyreki irumy inonana tahe iratyre rarekre inydeereny wahe. Deuxu ykarana-ribi Kristu dori iny ritamyhõre. ¹⁰ Juhuu Deuxu õludu inyboho roire. Tahe wiji ibiõwamy inyboho roire, iriõre iny òrarureny-ki rurureki, wahe. Wiji tahe rybe õludu mahãdu-ribi wiutãdanamy rõre. Ibutu kia heka Kristu òraru-ki sohojile ture. Tai iny teysamy roire Deuxu rityhynyreki. ¹¹ Inyboho heka iwitxira Deuxu-wana ratximyhõrenyre. Tai tahe reysamy ratximyhõre. Inyboho Deuxu biõwamy ratximyhõrenyre. Jesuisi Kristu Inynyrõ òraru-ki heka ture.

¹² Hãbu sohoji òraru-ki òraruna bede-ki ralore juhuu, Adaõ òraru-ki wahe. Taile tahe rubu nade bede-ki. Idi ibutumy iny raõrarunyyre. Adaõ òraruna-txi resereu, rubu ibutumy iny-ò resere. ¹³⁻¹⁴ Juhuu Adaõ rurure. Iribi tahe ibutumy iny rurure. Moisesi tule rurure. Tahe bede ywina òraru-ki aõkõ tiõboho rurure. Bede ywina dori Adaõ rubu hewo-ò Deuxu riwahinyre Moisesi-ò. Deuxu heka iny òrarunamy aõkõ rõhõtinyre, tabede

ywina dori kiau riwahinyõre. Adaõ heka Deuxu rybe rityhynyõre, tai tahe rurure iwese Deuxu rarybere wese. Tule iòraruna òraru-ki ibutumy iny raòrarunymyhỹrenyre. Adaõ heka Jesuisi-ò rakewesenanykre. ¹⁵Tiiboho wiwanale aõ kabede-ò aõ diwymyhỹdenyde. Adaõ heka rubu diwyde. Jesuisi heka runa diwyde. Adaõ heka sòwemy iny-ò rubu riwahinyre. Jesuisi tahe sòwetyhy-ò Deuxu ruxetòena riwahinyre, tarasana tamyreny riwahinyre. Òraruna sohoji-di heka Adaõ rubu riwahinyre ibutu iny-ò. Jesuisi tahe ibutumy iny-ò biu-ò hena riwahinykemy ratxireri iòraruna sòwere hãrele. Umytuedeõna wahidỹỹdu tii ratxireri. Kia awityhyre. ¹⁶⁻¹⁷Inatyhymy Adaõ widỹỹna ibinare. Jesuisi widỹỹna heka awityhymy rare inydeereny. Inyboho dori Jesuisi-wana irumy ratxirenyre aõu aõu kowa bedede wihikỹ-ki, Deuxu òraru-ki. ¹⁸Aõhõkỹmy dỹỹnana heka Adaõ widỹỹna diwyde ibutumy iny-ò. Jesuisi tahe òbitina diwyde ibutumy inydeereny. ¹⁹Adaõ heka Deuxu rybe rityhynyõre. Tai iny sòwemy òraruna-txi resere. Jesuisi tahe Deuxu rybe rityhynyre. Tai iny sòwemy heka òraruna-ribi ritare. ²⁰Deuxu tabede ywina rybe riwahinyre. Tai tahe iny aõbina rierymyhỹre. Òraruna-di sòwemy ihỹreki, tai Deuxu ruxetòena sòwetyhymy ihỹre. ²¹Juhuu òraruna ratximyhỹre iny umyreny-ki. Inydeereny rubule riwahinyrenyre. Wijile tahe Deuxu ruxetòena riwahinyre inyumyreny-ò, inyraykyreny-ò. Òbitina inydeereny riwahinyre Deuxuko-txi. Jesuisi Kristu Inynyrỹ òraru-ki heka, umytuedeõna inyboho ijõdire.

6

¹Timykibo Deuxu inydireny rexiruxetòenykeu watxireri Deuxu ire inydireny raruxetòenykemy ire rexiòrarunanyhỹre hãrele. Timyki tuuõna. ²Aõkõhyyre. Inyboho heka òraruna dee rubumy ihỹrenyre. Timykibo iny ihyymy òraruna-txi rekeseke? Aõkõhyyre. ³Jesuisi Kristuni-ki inyboho raratisebenyre, Tule Jesuisi rubu-my ratisebe-ò rururenyre. Kia teerytenyte. ⁴Tiu inyboho risebenyre Jesuisi òraru-ki, tii-wana inyboho rurure. Tai iru tỹmyra-di inyboho ihyre. Iwese Deuxu taruru-di Jesuisi riixixadỹỹnyre wese tule inyboho iru tymyra-di rokoireke. ⁵Iwese tii rurure wese, inyboho tule rukurenykre òraruna dee. Iwese Kristu rexixadỹỹnyhe wese inyboho tule òraru-ribi ixãwira tii-wana rarehyykremy. ⁶Iny umy tyby tule rurure Kristu itxeò-ki. Tai inyboho heka òraruna deòdumy aõkõ ihỹrenyre. ⁷Inyõ rurukreu, tii òraruna-ribi ixãwimy ihỹre. ⁸Inyboho Kristu-wana rurukeki, tii Kristu-wana irumy ratxikre. ⁹Kristu rexixare tii ixyby ruruõtyhy. Rubu ixyby tamy reaõtyhy. Kia tahe inyboho rieryrenyre. ¹⁰Jesuisi rurureu, iny òraruna ixãwina rubulemy rurure. Wiji tahe irumy ihỹre Deuxudeehy. ¹¹Tule kai arumy atximahãte Deuxu dee iny aõbina bina-ò taruteki rubuwesemy arumy tahe Deuxu-ò. Inynyrỹreny Jesuisi Kristu tyhydỹỹki. Kiawesele mohõtinyke Deuxu dee, Jesuisi Kristu dee wahe.

¹²Kaiboho dori Jesuisi Kristu-wana atximahãtenyte. Òraruna-txi ixyby besekeõtyhy. Ixideewimy aõkõ rikiwinyrenyke, aõ ibina wahe. ¹³Aumyreny biwahinybenyke Deuxu-ò iwese iny iru tỹmyra-di ihỹrenyre. Tai tahe òbitile biwinybenyke, òraruna-txi beseõtyhy aõ iyja aõkõ. ¹⁴Òraruna rybe-ò ijohorenyõmy. Tii dori awedu aõkõ rare. Deuxu ruxetòena-ò bexiweloromahãbenyke.

¹⁵Aõbo tahe awityhyre. Ruxetòena òraru-ki aõbo rekexiòrarunymyhỹke. Aõkõhyyre. ¹⁶Òraruna rybe-ò heka bityhynybenykeki, òraruna deòdumy atxibenyke, rubu iòwy rare wahe. Deuxu rybe-ò tahe bityhynybenykeki, òbitimy boibenyke. Bexideòdunybenyõtyhyke òraruna bityhynybenykemy. ¹⁷Wowydyna Deuxu-ò kanakemy watxireri. Juhuu kaiboho òraruna deòdumy ahãtenyte. Tahe wiji inatyhyna erydỹỹna tetyhynytyhytenyte. ¹⁸Wiji tahe kaiboho òbitina deòdumy atxitenyte. Tahe Deuxu deòdumy wiji toite, tii ixideewimy timybo adirenykre. ¹⁹Iwese juhUU òrarunawidỹỹna-ò texiwahinymahãte wese, wiji bexiwahinybenyke Deuxu-ò, òbitiwidỹỹna-ò wahe. Òbitimy

rarybemahãre, itÿnytyhy kaiboho dori òhõtitymy toite aiximynatyhyrenyõ òraru-ki. ²⁰ Òraruna deòdumy atxitenyete, Deuxu tetyhynyõtenyete. ²¹ Kia aõmydÿÿnana wiji ixãruna adeereny rare. Aõbo tahe awimy juhoo tewinytenyete. Kia heka rubule riwahinyhÿre. ²² Òraruna-ribi ixinamy atxitenyete. Kaiboho Deuxu-ò ibutumy texiwahinyete. Tai umytuedeõna tetatenyete. ²³ Òraruna òwy heka rubu rare. Inyõ òraruna riwinykeki, tii ruruke, kia òraruna òwy rare. Deuxu wahidÿÿna tahe umytuedeõna rare, Jesuisi Inyryÿ rurureki wahe. Idi tiile-wana tukre.

7

¹ Waityhydÿÿdu seriòre, kaiboho bede ywinamy teerytenyete. Tai bieryke aõmybo ararybekre. Inyõ irulemy rariakekile, bede ywina tamy aõ rare. ² Arawesenanykre. Hãwyy heka ihãbu-wana ihyy my ihÿre bede ywina myna. Hãbu rurukeki, tahe ixinamy ihÿre ijõ-wana roikremy. Hãbu ruruõkeki tahe, ixinamy aõkõ ihÿre, ijõ-wana roikremy. ³ Inyõ-wana roikeki, hãwyy wedenamy raninikre. Ihãbu rurukeki, tii ixinamy rarekre. Ijõ-wana roike. ⁴ Kia wese rare, waseriòreboho, ayreny-ki. Kaiboho bede ywina dee tarutenyete. Kaiboho dori ityhydÿÿdu mahãdu atximahãtenyete. Kaiboho Deuxu hõrõ mahãdu atximahãtenyete. Rubu-ribi ixixadu mahãdu atximahãtenyete, Deuxudeewina biwinybenykemy. ⁵ Juhoo ixideewile aõ tewinyhÿtenyete, rubu aõmydÿÿnana wahe. ⁶ Wijile tahe bede ywina-ribi ixinamy inyboho roimyhÿrenyete. Iwese ihetxiu tyriti bede ywina rityhynomy aõkõ ihÿreny, wiji Deuxu Tyytybytyhy aõmydÿÿnana inyboho rityhynrenyete.

⁷ Timybo? Bede ywina aõbo ibinamy rare. Aõkõre. Ihoõkeki tahe òraruna jiarÿ arieryõtyhy. Bede ywina rarybere wasiõmy. Kiale reeryre aõbo wasimy rare, inyõ aõ arimykemy watxireriu, kia òraruna wasiweselemy rare. ⁸ Timyki, jiarÿ òraruna waerysõna bede ywina tuu rarybekõkeki. Bede ywina dori aõbina binamy riwabe-deerynyre. ⁹ Jiarÿ juhoo bede ywina reeryõre. Reeryre tahe aõmydÿÿnana binale wadee rarerenyete. ¹⁰ Deuxu heka bede ywina riwahinyre juhoo. Tamy ruru riwahinyre bede ywina wahe. ¹¹ Tahe bede ywina òraru-ki heka òraruna riwahinyre. Tai tahe õnosõna riwarubunyete. ¹² Kia bede ywina tahe awi rare, òbiti rare. Ònosõna awi rare. ¹³ Timybo rare. Òbitina aõbohe riwarubunyete. Aõkõre. Òraruna tiire. Tii tahe ibinatyhy rare. Bede ywina òraru-ki iny kia òraruna ibinatyhy reeryrenyete. ¹⁴ Bede ywina heka Deuxu Tyytybytyhy aõmydÿÿnana rare. Jiarÿ heka inyle rare, òraruna heka wawedu rare. ¹⁵ Aõbo warayky dee ibinarele, kiale rewinywãhãre. Aõbo awimy warayky dee rare, kia rewinyõhyre. Aõherekibo? Reeryõre. ¹⁶ Rexierymyhÿre aõbo rewinyhÿre. Reeryre kaa bede ywina awi rare. Tai heka rabadewomy watxiwãhãre. Jiarÿ dori bede ywina bede ywina riti reerymy watxiwãhãre. ¹⁷ Retxiõnomy watxiwãhãre. Waruruõhy heka watxiwãhãre. Aõwi ariwinykeò. Òraru heka iòhõmy waribi ratximyhÿre waruru ratyre ratximyhÿre waribi. Tai heka òraru rewinywãhãre. ¹⁸ Waumy ehetsina tahe ibinatyhy rare. Aõbo awi rare heka ariwinykemy rewisÿnywãhãre ta heka rewinyõhywãhãre. Aõwi rewinyõhywãhãre! ¹⁹ Jiarÿ rarurunymahãre heka aõbina ariwinykõkemy. Tahe ihãrele heka rewinywãhãre. ²⁰ Reeryrehe aõhebo ratÿÿnymyhÿre. Jiarÿ ixiòrarudÿÿ waòraruna wadi raitxÿteitxÿtenymyhÿre. ²¹ Deuxudeewimy heka ariwinykemy watxiwãhãre. Tahe araòrarunymahãre. ²² Waumytÿmyra rarurunythywãhãre Deuxudeewi widÿÿna ariwinyke. Awityhy rare wadee. ²³ Ijõ tahe waumywo-ki, waraykywo-ki, ratximyhÿre, waumyehetsina waki ratximyhÿre. Wadi rarurunymyhÿre riwamymy ratximyhÿre. Aõbina widÿÿmy heka wadi rimymy ratximyhÿre. Reòludunyõhywãhãre waraykemy heka rahaÿnanymyhÿre. Aõwesele heka tuu rahaÿnanymyhÿre, riòludunyõmyhÿreki wahe. Raraykynymahãre warayky-ki, Deuxudeewimy watxikemy. Tule tahe reerymahãre òraruna deòduõ jiarÿ rare wahe. Waumytÿmyra tahe wadee rarybemyhÿre òbitimy

aõmydÿÿnana ariwinykemy. Waumyehetxina tahe kialemy wadee rarybemyhÿre —òraru ariwinykelemy. ²⁴⁻²⁵ Tai heka urile warayky raleileinymyhy. Mobo riwatake waumyehetxina bina bina aõmydÿÿnana-ribi? Deuxudeewina-ki, Jesuisi Kristu Inynyrÿ heka iximynamy riwatakre. Tii riwateõnmy wadi rarekre. Wowydyna tamy ariwahinykre.

8

¹ Tai heka Jesuisi Kristu tyhydÿÿdu mahãdu rubutyhy-ò heka raõtyhy. Deuxu heka tii ritarenyke tii-wana rarehyyke. ² Deuxu-ò Tyytybytyhy dori warurutymyra-di riwarurudÿÿnytyhyre. Rubu-ribi dori Jesuisi Kristu riwatare ixinamy ararekemy. ³ Inyboho heka Deuxu Bede Ywina rieryrenyre, Moisesi tyyritina wahe. Tii heka iny òraruna-ribi iny ixinamy ririradÿÿnymyhyre. Jesuisi Kristule, aõbo, òraruna ruru rahumyhyre. Aõma rakahurenyõtyhy heka iny rururenydi aõma òraruna ixitawo-di. Rikityhynyrenyõtyhy heka aõma ixitawo-di aõbo bede ywina Tahe Deuxu tariòre diteõnyde iny umyrenywesemy wahe. Tiu heka iòrarunaõhyre. Tai heka rexiwahinyre iny òrarureny-ki. ⁴ Tai rikityhynyrenyke aõma Deuxu bede ywina. Iny nohõtireny rosake aõbo umy ehethinareny inydeereny rarybemyhÿré. Ijohonarenyõmy ta, irybe-ò, Deuxu Tyytybytyhy rybeòle rokoholamyhyre. ⁵ Aõbo Deuxudeewimy biwinybenykeki, tai Deuxu Tyytybytyhy rybeòle heka iny roholamyhyre. Ixideewimy widÿÿmy burubenykeki tahe, aõwaxina boholabenyke umyehetxina rybe-ò. ⁶ Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò ijohona heka iny umytÿmyra-ò ridymyhyre, umytuedeõna-ò, ywina-ò. Umy ehethina rybe-ò iny rohola wana, tahe rubu-ò iny ridymyhyre. ⁷ Umy ehethina dori aõma rare, Deuxu òludu. Deuxudeewimy aõkõ heka riwinymy ihÿre tiu riwinyõtyhy. ⁸ Inyõ ibutumy òraruna ixideewimy riwinykeki, tiu heka Deuxudeewina riwinyõtyhy. ⁹⁻¹¹ Kaiboho tahe kiawesemy aõkõ heka toite. Deuxu Tyytybytyhy heka aworeny-ki rasÿnymyhyre. Tai heka umytÿmyraõ heka kaiboho ijõdirenyre. Deuxu Tyytybytyhy heka kaiboho ijõdirenkye. Inyõ Deuxu Tyytybytyhy ihoõkeki, tiu tii ityhydÿÿdu aõkõ rare. Aumytyhy heka rurukre aòrarunaõ direki wahe. Atytyby tahe iruhyymy ratxikre, Kristu dori aòraruna riixãwididÿÿnyreki wahe, Deuxu araõbitidÿÿnyre wahe.

¹² Tai waityhydÿÿdu seriòreboho. Umy ehethina rybe-ò uritere ijohonarenyõmy. ¹³ Irybe deradÿÿna-ò beòbybenykeki, kaiboho heka burubenyke. Aõkõkeki arurenymy mariabenykre, Deuxu Tyytybytyhy-di wahe. ¹⁴ Ibutumy Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò roholamyhyre mahãdu, tiiboho tahe Deuxu riòre roire. ¹⁵ Deuxu rybemy bityhynybenyke. Deuxu Riòre wesemy tahe bityhynybenyke, òbitimy atxibenyke, deòdu wesemy aõkõ wahe, buberubenyõtyhy. Waha-my tahe marybemyhÿbenykre heka. Deuxu Tyytybytyhydile wahe. ¹⁶ Ijoiirenymy rakatxirenykre. Aõmybo Deuxu Tyytybytyhy-di inydeereny roimyhÿreki heka, tuu inatyhymy rakatximyhÿrenykre inyboho iriòre roiremy wahe. ¹⁷ Ibutumy aõbo Jesuisi Kristu inydeereny riwahinymyhyre heka, tule inyhõrõ reny heka rare. Iwese tii wowydyna iribi rikitarenykeki, tii-wana heka aõhõkÿmy rokotÿÿnyrenykre.

¹⁸ Aõhõkÿmy rokotÿÿnyrenykre tahe aõnihikÿmy aõkõ rare, urihimyòle wahe. Inydeereny dori wowydynaõ kidiwahinykre, sòwetyhymy. ¹⁹ Ibutu bede bede aõna aõna riraòmy roimyhÿre, aõma-ò, Deuxu Riòre mahãdu ibutumy rubu-ribi ixixana kiditynynykreu, rexixamy ibutumy rÿirakre idi biu-ò rirahukre wahe. ²⁰ Kiatxu tahe ibutumy bede bede raaõbinanyke. Iwese Deuxu juhoo riwinyre-ribi resere iny òraruna òraru-ki. Deuxu dori tuu bede riywinyre txioinyhe tahe, raròsona rÿire, riwitxiranyke. ²¹ Rekeysarenykre heka Deuxu riòremy heka rakatxirenykre. Tii ibutumy bede bede-ribi iny ritarenykre ibutumy òraruna-ribi, rubu-ribi. Ibutumy òraruna aõbina bina deòdu heka rexihukre. Deuxu ibutumy aõna aõna ritÿmyranykre iwese tariòre itÿmyrare wese. ²² Kaa wiji tahe ibutu aõna aõna aõhõkÿmy rotÿÿnymy rÿira iròdu alòbòròna,

ibutumy heka uladu ijira dese wese heka riijemy aõna aõna rỹira. Aõma, ixixanatxu de-hemynykõlemy roimyhỹreki wahe. ²³ Tiibohole sohojile aõkõ, tule inyboho Deuxu Tyytybytyhyre hãre, kia delemy inydeereny rawahinyre hãre, aõhõkỹmy rotỹỹnymyhỹrenyre idi tiu Deuxu tariõremy risỹnyrenykemy riraõmyhỹre. Kia tahe inyboho riraõmyhỹrenyre. ²⁴ Inyboho dori tararõsõna-ki kawese awirenyre. Inyõ irarõsõna itỹnykeki, aõbo tahe riraõmyhỹke. ²⁵ Tai tahe Deuxu rikityhnyrenyke rikiraõrenymy aõma, inydeereny tuu raryberé, rikitarenykré. Rikiyrymy rikiraõmy rokorokomyhỹrenykre.

²⁶ Iwesele tahe Deuxu Tyytybytyhy heka iny riwiõhenanyrenykre. Inyummy aõmydỹỹnanareny heka aõhebo rotỹỹnymyhỹre txuõ txuõlemy iny riwiõhenanyrenykre. Inyboho riwiõhenanyrenykre aõma inyboho rierykõreki ixitõedỹỹ. Deuxu Tyytybytyhy inydeereny dori rexitõenymyhỹre tii inyboho heka aõmy rybe inyboho rierykõmyhỹrenyre inydee risỹnynymy rarybemyhỹre tuu. ²⁷ Inytybyreny heka ibutumy inraykyreny, inyworeny, rierymyhỹre. Tii heka rexitõenymyhỹre inydeereny iny õbitinareny-di, iny ywinareny-di iny riixitõedỹỹnymyhỹrenyre. ²⁸ Ibutumy aõbo inydeereny rabededỹỹnananyreny hãre heka inydeereny awire. Deuxudeewina heka rikiwinyrenyke indyreny ratximyhỹre Deuxu dori inyluurenyre. Tii dori iny ridyre tariõre wesemy. Tii dori kiamy juhuu rõhõtinyre. ²⁹ Juhudihikỹle Deuxu rõhõtinyre mobo tamy rakemy. Tahe tiu rierymyhỹre mobo aõma inyboho tamy kanakré. Tiu heka rierymyhỹre timybo widi rarekré, tariõre wesemy idi rarekré. Iriõre heka sõwemy iseriõre relekre. Iriõre tahe juhuule ityhydỹỹdumy iuhe rỹire, iseriõre wesemy wahe. ³⁰ Tii heka inyboho rihitxinyrenyre. Tii heka ryrymyhỹre tamy, kanakemy. Tii inyboho tamy ritehemynyreu, heka inyboho tamy ritehemynyrenyre. Iny õraruna-ribi inyboho riixãwididỹỹnymy Deuxu, Jesuisi, Deuxu Tyytybytyhy ywina heka inydeereny riwahinyre.

³¹ Ywimy rakatxirenykemy heka inydeereny rõhõtinyinmy ihỹre. Wowydyna heka inydeereny riwahinykre. Timybo rakaryberenykre. Awire heka ibutumy. Nihikỹre. Deuxu heka inyworeny-ki ratximyhỹre. Tii heka indinodurenyre. Inyõludurenyõhyre ratxirenyke, sohojiõ. ³² Ibutumy inydeereny riwahinykre –inydeereny dori taRiõdetyhy dori diwahinyde. Diwahinyde heka inydeereny rurukremy. Deuxu heka iny riixãwididỹỹnyrenyre. ³³ Inyboho heka õbitimy ratximyhỹrenyre tamy rakatxirenykemy. Tii dori iny riwinyrenyre õbitimy. Inyõ rarybeõtyhy iny õbitimy aõkõ ihỹre. ³⁴ Inyõ heka inymyreny rarybeõtyhy rukururenykemy. Jesuisi Kristu dori inydeereny rurure, iny õrarureny-ki. Tii ixityre rubu-ribi rexixare inydeereny. Katahe rononymyhỹre Jesuisi heka rexitõenymy rononymyhỹre inkyreny. Deuxu-ò heka iny riixitõedỹỹnyremy indyreny rononymyhỹre. ³⁵ Tiu heka rihitxinyõtyhy, aõma Jesuisi Kristu luureki wahe. Aõhõkỹmydỹỹnana dori rakatxireny. Tii heka iny rirubunyrenyke. Iny rama rirubunyrenyke inieruõmy. Bede brebuwo-ki rakatxirenyke. Inymyreny rarybemyhỹkre. iny rirubunyrenykre. Ta Deuxu inywanarenyhy ratximy ihỹre. Tiu heka Deuxu-ribi aõ iny rihitxinyrenyõtyhy. ³⁶ Inyboho heka rubu riraõhyky ratximyhỹrenyre, rexiywinyhykyle. Kia rikiwinyrenykre aõma Deuxu luuna-di xiery –iwese budoeni tarubuna riraõmy rỹimyhỹre wese. Deuxu rybe inykoreny tuu relymyhỹre. ³⁷ Taiki heka imahãduy-ribi rokotarenykre. Kia õlõna inyhõrõreny rare. Kristu dori inydeereny rurure. Aõ heka iny rihitxinyrenyõtyhy Deuxuluuna-ribi. Rubu dori iny rihitxinyrenyõtyhy. Umy tiu iny-ribi rihitxinyõtyhy. Ýju dori tiu iny rihitxinyõtyhy. Aõbinahakỹ heõty, rubu bina heõty dori tiu Deuxu luuna-ribi rihitxinyõtyhy. ³⁸ Aõ heka iny rihitxinyõtyhy Deuxuluu-ribi. Biu wenonana dori, beheỹ ratyre, tiu Deuxu luuna-ribi iny rihitxinyõtyhy. Wiji aõna aõna itõmo rahudi aõna aõna, aõtxi aõna aõna tiu iluuna-ribi rihitxinyõtyhy. ³⁹ Kia ibutumy wadee inatyhy rare. Jesuisi heka Deuxu inydeereny ritỹmynymyhỹre ibutumy iluuna iny õrarureny-ki rurureu.

9

¹ Kaiboho waijoireny, waityhydỹỹdu seriòre mahãdu. Kristu hõrõ jiarỹ rare, iny-tyhy rare. Deuxu Tyytybytyhy, Jesuisi Kristu-wanale rierymyhỹre kia inatyhy rare. ² Rabadewomy heka watzireri waijoi rityhynyõreki. Deuxu Tyytybytyhy kia rieryre. Txuõ txuõlemy, ruõ ruõlemy rabadewomy watzihãre. Txiole txiole aõmydỹỹnanamy adeereny ararybeke kaiboho tarasanaõ boibekemy. ³ Deuxu riwatzuhoke Kristu-ribi waijoi deròwmy, iwiòhedỹỹkeki. Jiarỹ heka ihyy arurukemy waijoi ityhydỹỹdukõdu mahãdu wahe ixi-di tamyreny rahõtynymy watzireri. Kia biu-ò hena ritarenykemy wahe. Tahe aõkõre heka. ⁴ Deuxu heka tamyreny sòwemy diwahinyde. Ihãrele tiiboho ijohona deramy rekoamahãrenyre. Aõma, rihitxinyrenyre heka taijoirenymy. Ridyrenyre heka bederahy-ò loosõna-ki biuwetykywo-ki. Tahe tamyreny rarybere tii iluurenymy. Tamyreny heka sòwemy aõ kidiwahinykemy idireny ratximyhỹre. Tule tabede ywina rybe tamy diwahinyde. Tai tahe Deuxudeewina reeryrenyre. ⁵ Tamy heka Deuxu wowydynaõ riwahinyrenykemy Deuxu teòduõ kanake tii tamy rarybere. Tybyreny dori ilahiboho dori rityhynyrenyre, tii Deuxu sòwemy rityhynyrenyre. Kristu tahe tule judeu mahãduõ ratximyhỹre, waijoi wahe.

⁶ Deuxu rybe inatyhytyhy rare. Sòwemy iny judeu mahãdu wese roire. Ibutumy tahe judeu mahãdutyhy aõkõ roire. ⁷ Ibutumy judeu Abraõ riòre riòre rỹira mahãdu aõkõ heka Deuxu riòremy rarekre. Deuxu heka Abraõ-ò rarybere: –Ijai riòrele ariòkõre rarekremy ijõ aõkõ. Ibutumy Abraõ riòre, Ijai riòre aõma ityhydỹỹdu aõkõ roire. ⁸ Ijõ iriòrekõna mahãdu tahe ityhydỹỹdu heka roire. Kia Deuxu rybe rityhynymyhỹrele heka ityhydỹỹdu mahãdumy rỹira –judeu mahãdu tyhy wahe. ⁹ Juhuu tahe Abraõ-ò Deuxu rarybere: –Ahãwyy Sara, iriòredikre ijõ beõrau wahe. ¹⁰⁻¹¹ Iu tahe Ijai iriòre hãwyy-wana herinanyreu, Rebeka-wana roire tahe inatxi uladumy heka Rebeka tamy kidiwahinykremy riywinyra. Ijau juhutyhy iriòredelamy reakre riywinyra. Ijõ tahe Ijaò ini rarekre. Kawese Deuxu rarybere uladu reakõule: –Jiarỹ heka Ijaòmý retamy rarybere Ijau aõkõ. Jiarỹ aõna aõna sòwemy tamy adiwahinykre. Deuxu kiamy rarybere Ijau reakõule. Tiu aõwiwihikỹ aõbina bina riwinyke aõkõ. Myle roireri. Deuxu riteòsinyre ijõ tarasanamy reake-ribi tahe ijõle tuu reare. Aõ uladu tuu riwinyreriki aõkõ Deuxudeewimy tuu riwinyre. ¹² Juhuutyhy Rebeka-ò rarybere: –Idela taseriòre deòdumy rarekre. ¹³ Iwese tyyriti-ki roire wese: –Ijaò iluure tahe Ijau aõkõre.

¹⁴ Aõmybo tahõtinyteri? Deuxu aõbo adee ibinare kia riwinyreki? Aõkõre heka. ¹⁵ Deuxu rarybere Moisesi-ò: –Jiarỹ heka awimy inyõdee ariwinykre, tahe tuu ariwinykre. Inyõdee ruxetõena ariwahinykeki, tamy ariwahinykre iixideewimy. ¹⁶ Deuxu ruxetõenale heka rare, iny aõmysỹdỹỹ sòwehekỹmyreki aõkõ inydee tarasana riwahinykre. ¹⁷ Kaheka iny rieryre Faraò (Egito bede iòlò) ijyy dori inydee kia riteòsinyre iwese Deuxu rare wese wahe reteherenyké. Deuxu kiamy rarybere Faraò dee: –Adee kỹny ariwahinyre ruruõ kai bonyke iòlòmý. Tai tahe ibutumy iny wani wiwihikỹ-ò roholakre. ¹⁸ Ibutumy Deuxu ixideewimy tuu riwinyry rỹirakre. Ruxetõena riwahinyke tamywi tahe riwahinyra.

¹⁹ Inyõ tahe wadee timy rarybeõtyhy: –Aõherekibo kawesemy Deuxu inyõ aõhe risỹnykre ada amobohe Deuxu aõwidỹỹna deramy reakre. ²⁰⁻²¹ Tiu moõ rarybeõtyhy Deuxumy ibinamy. Iu inyõ butxi riwinykreu, aõma sudeõ rimykreu, riwinykre heka butxiwihikỹõ tamywikeki. Ibinaõ riwinykeki tasỹ iwesele riwinyke ibinamy tuu-tyhymy. Bedenamy riwinyke noijaka tamy ridemyhỹkemy. Ijõ butxi tamy wikeki. ²² Iwesele heka Deuxu rare. Rebureke heka inyõdee raykarananyke. Ijõ-ò tahe awike ta ruxetõena-di riwiòhenanyke iaõna aõna riijemy. ²³ Idi tahe røkõhõtynyreny timybo Deuxu wina, Deuxu loosõna awiremy iruxetõena inydeereny riwahinyhyymyhỹre. ²⁴ Judeukõdu mahãdu Deuxu ritare. Judeu mahãdu yribi sohoji aõkõ. Inyboho. ²⁵ Osea tyyriti-ki rybeõ kiamy tai roire Deuxu rarybere wahe: –Ijõ mahãdumy sỹ aronykre

wariòremy. Tahe waijoiy-ribi aõkõ waijoio mahãdu aõkõ waijoimy arininikre idi ari-takre. Tuumy ararekre. Tiu heka luuna juhuhu inyõ rewahinyõhyyre. ²⁶ Deuxu rarybere tiu: –Kaiboho juhuhu waijoi aõkõ toite, tuuõmyta kowa-ki wariòrenenymy boibekre. ²⁷ Isaia tule rarybemyhÿre aõma judeu mahãdumy wahe. Sõwemy, sõwemy imahãduõ hãre tahe, ibutumy tarasanamy reakre. ²⁸ Deuxu ele elemy rotÿÿnykre timybo rarybere myna. Ijõ-ò ruxetõena riwahinykre ijõ-ò adehuna riwahinykre riixãwidinyrenykremy. ²⁹ Ijõ Ritidÿÿna-ki Isaia rarybere: –Deuxu ibutu dinodu heka ruxetõena riwahinyõkeki, ibutumy judeu mahãdu riixãwididÿÿnykre iwese Sodoma hãwã Komora hãwã-wana riixãwidinyre wesemy wahe.

³⁰⁻³¹ Timybo rakaryberenykre kia aõmydÿÿnanamy? Kialemy: –Judeukõdu mahãdu-ò Deuxu tarasana riwahinyre tiu Deuxu riijeõhyyhÿre hãrele. Judeu mahãdu heka rityhynykemy idi ratximyhÿre ibede ywidÿÿna-di tahe tiu heka ritaõhyyhÿrenyrene tarasana. ³² Bede ywina rybe riyrubunyekhãre awikehãre tiu tarasana ritaõtyhy. Rityhynytyhykekile heka tuuke. Tai tahe ritaõre tarasana, rityhynytyhyõrenyrene. Tai tahe iwere mana iny riatymyhÿre were rydÿÿnarenyrene. ³³ Ijõti nihikÿ heka roimyhÿre. Tiu heka riõhõreõtyhy iweribi-ò. Deuxu rybe-ki kia wesemy roire: –Judeu mahãdury-ki mana nihikÿ wese retidimy doimyhÿde. Sõwemy heka iny rÿira tiu heka ityre-di rariaõtyhy biu-ò hena-ò dehemynydeki wahe. Kia iny rityhynymy Jesuisi Kristu rÿirale tahe ritakre tarasanaõ heka inatyhymy.

10

¹ Waityhydÿÿdu seriõre, rexitõenymy wãhãre heka Deuxu-ò ibutumy judeu mahãdu biu-ò henamy rÿikemy. Kiamy tuu rarumahãre. ² Reerymahãre tiiboho ibutumy rityhynymahãrenyrene Deuxu. Tiiboho ityhydÿÿnareny tahe õbitihyky aõkõre. ³ Tiiboho kiamy rõhõtinyinmahãrenyrene aõma judeu mahãdu heka bede ywina rybe rityhynyrenykekile rexiõbitinykemy heka rõhõtinyinmahãrenyrene Kristu-ò ta rexiwelõrõkõlemy Kristu bede-ò rexihumyhÿre, tai Deuxu iny-di awimy rarekemy. ⁴ Bede ywina heka Deuxu aõmydÿÿna tarasana aõkõ heka rare. Kristu rityhynymahãrenyke. Kia weseleke heka tii rimyrenyrene rexiõbitinyre. ⁵ Moisesi dori rõritidÿÿre tuu: –Inyõ tiu õraruna-txi reseõhyy rarekeki, taile iny tarasanamy ratxike. ⁶ Kiamy heka ityhydÿÿna namyhÿde. Uritere inyõ Kristu biu-ribi kòdidykemy ixinohõtidiÿÿõna Kristu kidiwykredi uritere nohõtirenõmy, isiratyhyre wahe. Tuu aõkõ iny õbitidÿÿna-ki rahamyhÿre. ⁷ Uritere Kristu ixixana-di mohõtinyinnyõmyke isiratyhyre dori kia-ribi õbitidÿÿna kiditakremy. ⁸ Tii heka inyboho ribedeerynanyhÿre. Iõhõlemy heka iny-ribi ihÿre warybereny wahe. ⁹ Iny taykyrenyke rityhynymyhÿre inkile. Tai tahe rarybere inywitxira-ò aõma Kristu iny wedureny ihÿremy wahe. Inyworeny-ribi rikityhynymyhÿrenykeki. Aõma Kristu heka Deuxu riixixanyre rubu-ribi. ¹⁰ Taiki tahe biu-ò hena rakatarenykre. Aworibityhy rikityhynymahãke. Kiamy heka iny õbitimy rekelerenyke Deuxu dee wahe. Rarybeke iny-ò rityhynymy ratximyhÿremy tai tahe tuu relemy ratxike. ¹¹ Kiamy heka Ritina-ki roimyhÿre: –Inyõ rityhynytyhyhyke heka teysamy ratxike. Tiu heka anabedewoõtyhy tatyhyna-ki. ¹² Judeu mahãdu dori judeukõdu mahãdu-wana wiwesele rare. Ibutumy heka sohojihyyle iwedure, Inynyrÿ wahe. Ibutu heka inydee riwahinymyhÿre aõmybo iny rexitõenymyhÿre wahe. ¹³ Iny rexitõeny-wana Inynyrÿni-di tarasanamy, tai iny-ò riwahinymyhÿre. ¹⁴ Teerykõte heka timybo idi ratximyhÿre rexitõenymy. Timybo bieryke inyõ tuu relyyõkõhãre heka rityhynyke. Tamy heka roholaõtyhy inyõ tuu relyyõkeki tiu ityhydÿÿõna. ¹⁵ Inyõ heka raõtyhy, inyõ biteõnyõkeki wahe. Kiamy tahe Tyyriti rarybereri: –Kia Rybewihikÿmy rybedu heka awi heka rare, dehemynyna heka awire, deysana rybe dori diwymyhÿde. Deuxu rybena ywina wihikÿ heka diwymyhÿde. Tai tahe iny reysamy heka aõma Deuxu Rybewihikÿ tamy riwymyhÿreki wahe.

¹⁶ Ibutumy aõkõ tahe rityhynymyhÿre. Iwese Isaia Deuxu rybedu rarybere wese: –Inynyrÿ, Rybewihikÿmy tamyreny heka rarybemyhÿreny. Ihãrele tahe rityhynyõhyymyhÿreny. ¹⁷ Ityhyna heka Rybewihikÿ-ò iny roholamymhÿreu, rityhydÿÿmyhÿre. Kristu ityhyna tamy kedehemynykre, rybe wihikÿ òraru-ki wahe. ¹⁸ Dÿÿraxinaõ ariwinykre. Taholatenyõte aõbo Deuxu rybe-ò? Kohe, ibutumy heka roholamymhÿre. Tyyritina-ki roire: –Deuxu rybe tÿmyra wihikÿ ibutumy riteònymyhÿre hãwã hãwãmy. ¹⁹ Ijõ arÿÿraxikre: –Judeu mahãdu aõbo kia rieryõmyhÿre? Moisesi tyyriti-ki roire: –Deuxu biu-ò hena judeukõ mahãdu-ò ariwahinykre. Waijoi mahãdu ariwoxibronykemy. ²⁰ Isaia tahe idi tuu rarybere: –Iny wiwana mahãduõ heka Deuxu riijemymhÿre. Tii rexitÿnynyrene taòrysdu mahãdu-ò. Itxi reare. ²¹ Isaia rarybere Judeu mahãdumy kia: –Ihãrele Deuxu iny ritobinyrerimy ihÿre iny, iny nohõtibinaki wahe.

11

¹ Kaiboho heka timybo tahõtinyinmahãtenyete Deuxumy? Tii aõbo taijoi-ribi nohõti rosaremy –judeu mahãdu-ribi? Aõkõre. Jiarÿle, Paulo, judeu mahãduõ rare. Jiarÿ heka Abraõ riokoreõ rare. Benjami ijoiõ heka jiarÿ rare. ² Deuxu taijoi-ribe nohõti rosaõtyhy. Tii juhoo ritare. Elia juhoo Deuxu-ò taijoimy rarybere. Ryberiti-ki kia roire: ³ Tiiboho heka rybedu mahãdu rirubunyrene. Tule axiwenã wahidÿÿna ribòhònyrene. Jiarÿ sohojile aluure Deuxu. Tule ròrubudÿÿmy wadi ratxirenyreri. ⁴ Timybo Deuxu heka Elia-ò dirawyònyde: –Aõkõre, kai ihewoludutyhy waluunadu aõkõ tate. Waluunadu 7000 inymy rÿire aribihiximy wahe. Tule Bali suritxoo tiu rityhynyrenyõhyymyhÿre. ⁵ Katahe wijile iwesele rare. Iny ibutemy Deuxu hõrõ mahãdu rÿire. Tii taruxetòenadile ritarenyrene. ⁶ Deuxu ruxetòena heka aõ iòwy-di aõkõ riòwynymyhÿre Deuxu riwahinymyhÿre. Aõwihikÿ diwinymyhÿdenydeki aõkõ heka tuu heka ratximyhÿrenyrene iòwydikeki tahe aõ ruxetòe aõkõ rare. ⁷ Deuxu heka judeu mahãduõ rihitxinyrene tarasanamy rekré. Ijõ tahe iwety mahãdu wesemy ijõ rÿira. Deuxu tamy tarasana-ò ryrereri tiiboho roholaõre. ⁸ Tyyritina-ki rarybemyhÿre ròrõmy ratximyhÿrenyremy. Deuxu heka riruberenyrene ihãre ta tõhõtireny ratòbònyrenyrene. Taita rieryõhyrenyrene heka Deuxu Tyytybytyhymy rarybemyhÿrenyrenyeki wahe. Iwesele heka wijina roimyhÿre. ⁹ Ihetxiu Iólò Davi iwesele rarybere: –Kia heka taworana bedehesina-ki, ramyrenyrene, raborenyrene, tabonahemy reserenyrene idi aõhòkÿmy rotÿÿnykre. ¹⁰ Irue idymy releke tiu robiòkemy. Tiumy rarabunyrene iaõbinabina-ki.

¹¹ Adeereny arÿÿraxikre kiamy: judeu mahãdu resereu ixãwire aõbo? Aõkõre. Urile tarasana nade judeukõdu mahãdu-ò tai. Judeu mahãdu ibinamy tai rõhõtinkyremy. ¹² Judeu mahãdu òraru-ò òraru-ki heka sòwemy iny-ò aõwihikÿ nade, judeukõdu mahãdu-ò wahe. Tahe awityhymy rarekre ibutumy judeu mahãdu ralokremy. ¹³ Jiarÿ, Paulo wahe, rybe wahidÿÿdu heka jiarÿ rare. Judeukõdu mahãdu-ò tii heka jiarÿ rare. Uritere nohõti losarenymy kia waaõmysÿdÿÿna rare. Kia awi heka wadee rare. ¹⁴ Deuxu heka adeereny aõ nihikÿ adeereny riwinyrene, kaiboho judeukõdu mahãdu rare. Judeu mahãdu robikre. Tai heka tiiboho biu-ò hena mahãdu-wana ratxikemy riwisÿnykre. Kia wese òsana ijõ tarasanamy rimyremy. ¹⁵ Judeu mahãdu wiji rityhynyõreri. Tai Deuxu ijõ mahãdu-ò biu-ò hena riwahinyrene, judeukõdu mahãdu-ò wahe. Iny sòwemy tai ritamy rÿimyhÿre òraru-ribi. Iwese inyõ rubu-ribi riixixanyrene wese kia rare iu judeu mahãdu ralòkreu wahe. ¹⁶ Juhoo paõ ere awimy Deuxu-ò biwahinykeki, ibutumy paõ ihõrõ rare. Òwòru rutysòmo Deuxu-ò biwahinykeki, ibutumy òwòru ihõrõ rare. ¹⁷ Òwòru ere judeu mahãdu wese rare. Tiiboho òwòru-ribi raòròmy raremyhÿ. Kaiboho judeukõdu mahãdu teròwymy atximahãtenyete. Kia òwòruru wesemy òwòru-ò ralòmymy atximahãtenyete, tai tahe arumy atximahãtenyete. ¹⁸ Ixityhymy nohõtirenyõmy. Kaiboho dori iratyrene awimy aõkõ atximahãtenyete. Òwòru rutysòmo aramyrene judeu mahãdu tyby wese wahe. Aõkòkeki, kai bedesekre òwòru desede wese. ¹⁹ Kaiboho òsana marybebenyrene: Tiiboho

òwòru-ribi ritamy raremyhỹ inyboho rikibynyrenykremy. ²⁰ Inatyhy rare. Urile òhòti-ribi losarenyõmy tiibocho iribi ritamy raremyhỹ rityhynyõrenyrekí. Tule kaibocho talõmy tatemyhỹ tetyhynymyhỹtenyteki. Tai ixiwededỹõrenyre urile bexityhynymy. ²¹ Judeu mahãdu heka òwòru rutyhy wese raremyhỹ. Ihãrele tahe Deuxu òwòru-ribi ritare. Timybo tahõtinytenyteri –Deuxu aratarenyõtyhy. Tule aratarenyke timykeki. ²² Deuxu dori ywimy rare ijõ-ò. Tule tii isirare ijõ-ò: –òraruna-txi besebenykeki, tii aratarenyke. ²³ Judeu mahãdu ixyby rityhynyrenykeki, ixyby Deuxu ritidikre iherina-ò. Deuxu irurudirare ixyby ritidikremy –isiraõre Deuxu-ò. ²⁴ Kaibocho heka òwòru beder-ahy ludu wesemy atxitenyte. Iwese òwòru ludu-ò tii aratidirenyre wese. Judeu mahãdu dori òwòru ludu wesele rare.

²⁵ Waityhydỹdu seriõre, inatyhynaõmy adeereny arelyykre. Deuxu rieryre tiwese-mybo judeukõdu mahãdu rityhynykre. Ikonana kaibocho bityhynybenykreu, judeu mahãdu ixybyle kanalokre. ²⁶ Tai tahe ibutumy judeu mahãdu ritakremy. Tyyritina-ki heka kiaweselemy roire: –Siaõ-ribi tarasaduõ kanakre. Ibutumy heka judeu mahãdu òraruna-ribi kòdòõsekre. ²⁷ Kia bedeu heka aritakre iòrarureny wahe iwese tuu rarybere wese juhuuhukỹle. ²⁸ Katahe rasõwemy roira aõma judeu mahãdu wahe. Tiibocho Rybewihikỹ òludu roire. Tamyreny heka awi aõkõ Rybewihikỹ. Kia heka adeereny awimy ròhònyre. Tetatenyta dori Deuxu-ribi aõma iwahidỹna aõna aõnawidỹnamy. Deuxu juhuu taluunamy walabiereny-ò rarybere. ²⁹ Deuxu heka tiu riwixiranyõhyymyhỹre. Releke wana heka riwinymyhỹre tahõrõ mahãdu dee. ³⁰ Judeu mahãdu heka Deuxu rityhynyõmy roimyhỹre wahe. Tai heka Deuxu ruxetõena adeereny diwahinyde. ³¹ Katahe judeu mahãdu heka wiji roire ityhydỹmy aõkõ. Aõtxu tahe Deuxu ruxetõena ixybyle rimykremy rỹira. Deuxu heka iximymy iny riteònyrerimy ihỹre. ³² Deuxu ibutumy òraruro-ò rityhere idi taruxetõena ritỹnynekemy.

³³ Iny Deuxureny aõwi dinodu heka rare. Ibedeerytyhytyhy rare. Inyõ ibedeywidỹna rieryõhyymyhỹre. ³⁴ Tiu rikieryrenyõtyhy irayky, tiu rikibedeeryrenyõtyhy. ³⁵ Inyõ tiu Deuxu tadiwidỹdumy isỹnyõna. ³⁶ Ibutumy dori Deuxu-ribi hikỹle nade ixidee. Ibutumy iruru namyhỹde. Tai tahe ibutumy wowydyna tamy rikiwahinyrenykemy inybocho ratximyhỹreny.

12

¹ Tahe waityhydỹdu seriõrebocho, aumyreny heka biwahinybenyke Deuxu-ò. Aramyrenykemy òbitihyylemy. Kia wowydynatyhy Deuxu-ò. Tii dori ibutumy aõma inydeereny riwinyre. Kia ibutele rarekre tamy. Tii dori sõwemy riwinyre inydeereny. ² Uritere riraõmy bede ludu mahãdu wesemy. Iwixiramy boibeke. Tai Deuxu dee awimy kia rarekre. Aumy tỹmyramy ibutumy biwinymahãke. Tai tahe Deuxu ribedeerynanykre aõbo awire.

³ Jiarỹ heka Deuxumy rybeduõmy rare adeereny. Tai adeereny ararybekre bexi-ijebenyke. Òbitimy marybemy aumy-ribi. Deuxu-ribi ityhyna adeereny diwahiny-dekí heka aõhe botỹnykemy mohõtinyamahãbenyke. ⁴ Umy heka sõwemy txura txura roire, umy hitxi hitxinamy rỹire. Kristu ityhydỹdu mahãdu kia wese rare, Kristu woludu mahãdu wahe. ⁵ Tule Kristu mahãdu sõwemy aõmysỹdỹna wixira rỹire. Sõwemy iny wiribi hitxi rỹire. Iwese umy sohoji wese Kristu wo mahãdu rỹire. Ibutumy wiribi hitximy raaõmysỹdỹmy iwidỹmy rỹimyhỹke. Inybocho heka ibutumy iaõmysỹdỹna Deuxu-ò rikiwinymyhỹrenyke. ⁶ Deuxu heka aõwidỹna widỹna wixira iny sohoji sohoji-ò riwahinyymyhỹre. Kai heka tỹnydỹna abrysikeki, awimy bexityhynyke awimy biwinykemy. ⁷ Awimy wiõhedỹmy atximahãte wana, bòwiõhenanyke awimy. Rybedỹdumy atxiteri-wana awimy òbitimy bibedeerydỹmy. ⁸ Deuxu rybemy rybedu atxiteri-wana marybeke inydee bexityhynymy. Deuxu sõwemy adee nieru riwahinyre-wana, bòwiõhenanyke inywixira. Inydinodumy atxiteri-wana, òbitimy

maaõmysÿdÿÿ ibutu dee. Kia dohodÿÿdukeki botohodÿÿkre inyõ aõ biwahinykeki awowi-di bowahike.

⁹ Wiribi ihitxidÿÿõmy. Tuu luu-di tahe inywitzira hitximy. Uritere rybeõmy urirybele. Uritere rybe òbitikõmy rÿireò noõmy. ¹⁰ Kaiboho ityhydÿÿdu seriõre atximahãtenyete. Tai wiluummy atxibenyke. Widee biwowydynybenyke, ixidee aõkõ. ¹¹ Aõmysÿdÿÿna-di boibenyke. Ibutumy Inynyrÿ-ò biwinybenyke eysareny-di. ¹² Beysamy atxibenyke ywina-di aõkõkÿmy dÿÿnana-ki. Bexitõenyhyymahãbenyke. ¹³ Aityhydÿÿdu seriõrey-ki inyõ aõ ihoõkeki, tamy biwahinyke ahõrõ-ribi. Inyõ ihetoõkeki, bidybenyke aheto-ò. ¹⁴ Inyõ ibinamy adeereny riwinykeki, tahe ibinamy aõkõ biõwynyke. Bexitõenyke Deuxu-ò tamy. ¹⁵ Inyõ reysakeki, tii-wana beysake. Inyõ rahinykeki, robukeki, tii-wana mahinyke, bobuke. ¹⁶ Ywimy ibutumy iny-wana boibebenyke. Ixityhy aõkõ nohõtĩõmy. Kai dori ibutumy aõkõ teeryte, tule aaõmysÿdÿÿ bina awimy bimybenyke. ¹⁷ Inyõ adeereny ibinamy riwinykeki, ibina-di aõkõ biõwynybenyke aõma uritere ywihyylemy boike. ¹⁸ Wiwesehyyle ywimy rÿimyhÿre. ¹⁹ Inyõ umy aõma rarybekeki, uritere ixiõwydÿÿmy nohõtĩõmy. Deuxu-wana birimy. Tii heka riõwynykre iaõhõkÿmydÿÿnana-di. Kia tahe roire Tyyritina-ki. ²⁰ Aõma aõludu ramamy ruru wana, tamy rÿsÿna biwahiny, bemy tii ruru wana, tamy bee biwahiny. Tai tahe tii raixÿrure aõbo adee riwinyre lau. ²¹ Aõbinahakÿ rÿira-wana, uritere iijiradÿÿõmy. Ibutumy aõwiwihikÿle aõ biwinymyhÿke. Tai tahe rexihuke aõbina bina.

13

¹ Bityhynyke bede dinodu. Deuxu dori risÿnyre bede dinodumy. Ibutumy dinodu heka Deuxule inydeereny riwahinyre. ² Inyõ bededinodu rityhynyõkeki, tii heka Deuxu rityhynyõmyhÿre. Iny òbitimy ratxikeki, tiu bede dinodu rinyõtyhy rõtèna-ki aõhõkÿmy dÿÿnana rotÿÿnyõtyhy. ³ Inyõ òbitimy ratxikeki heka tiu bede dinodu lau ruberuõtyhy aõhe risÿnyõtyhy. Urile iny aõòtaòtalem y rotÿÿnyre tahe, tiile ruberumyhÿre bede dinodu lau. ⁴ Bityhynybenyke ibutumy bede ywina aõbo dinodu mahãdu raryberé. Brebuõlemy botÿÿnybenyke. Deuxu diteõnyde heka bede dinodu iny riwiõhenanykemy. Kai aõhõkÿmy botÿÿnymyhÿke aõòtaòtamy tatÿÿnymahãte-wana. Bede dinodu dori tuu nade. ⁵ Ibutumy bede dinodu bityhynyke. Tii heka biwinybenyke Deuxu dee kia awire. Tai heka aõhõkÿmy botÿÿnybenyõtyhy. ⁶ Tule iõwy biõwynymahãbenyke. Ibutumy heka biõwynymahãbenyke aõma tuu dinodu rarybemahãre wesemy. Tai dori riõwynymyhÿre iaõmysÿdÿÿdu. Tii heka anawiõhenanyhÿde. ⁷ Biõwynymahãbenyke aõbo òbitire, ibutumy wahe. Aõma dinodu iõwydÿÿmy rariõwymahãre-wana biõwynyke ibutumy awedu mahãdu wahe. Bityhynyke ibutumy.

⁸ Inydee tanadevenymahãte-wana, biõwynyke òbitihyylemy. Inywitzira luummy atximahãke ibutumy iny wahe. Tii dori Deuxu bedeywina-ki bede òtiidÿÿna xiery ratximyhÿre. ⁹ Ibutumy Deuxudeewire heka kaa rare. Aeryna luummy iwese ixiluure wese, tahe tamy ibinaõre. Kai rubudÿÿõmy aõbo, ada wasimy iribi texiwonyte ada ihãwy-wana maòtakemy aõbo, texinohõtĩdÿÿnyte. Uritere aõbina-di ixinohõtĩdÿÿõmy aeryna-ò. Uritere aõbina widÿÿõmy. Aerynaluumy mabeke iwese kai ixiluure wese wahe. ¹⁰ Luuna inyõ-di rarekeki ibina inyõdee riwinyõtyhy rare. Ibutumy Deuxudeewina heka riwinymyhÿre. Tii sohojile heka bede ywina-ki awityhyre.

¹¹ Tule heka òbitimy matximahãke. Bededÿÿnana dori iõhõmy resera. Bede ityre reakremy namyhÿde. Bexixabenyke wa, Inynyrÿ heka iõhõmy ratximyhÿre inonana-ò. Iõhõtÿhymy relera juhu rityhynyreny-re-ribi. ¹² Ruu heka rònõnymy rare. Txuu tule iõhõmy wahe. Uritere aõbinahakÿ bedeluruhukÿ aõmydÿÿnana widÿÿõmy. Diabo ijesu bitake aõwiwihikÿ widÿÿ wahe. ¹³ Òbitimy biwinymahãke iwese txu rojuxana iny ratximyhÿre wese. Tai ibutumy iny rarybemahãke kai iluumy atximahãtemy. Uritere abededÿÿnana huduõmy –itxÿteõmy, òtaõmy, adeburemy ijiraõmy, ihãruõmy.

¹⁴ Bexitòenymyhÿke Inynyrÿ Jesuisi Kristu-ò wahe anawiòhenanykemy. Tai tahe ibutumy òbitimy biwinymahãke. Uritere arayky aõmydÿÿnabinabina nohõtïõmy.

14

¹ Ijoiõ ityhydÿÿdu mahãduõ amahãdudÿÿmy rurukeki, ròtena ixinamy ralòke iityhyna ibuterehãre tii-wana aõna aõnamy widee rybetyhymy rybeõmyke. Aribi hitximy raraykynyke hãre, bidyke. Ihãrele biròtenybenyke. ² Ityhyna irurukõmy ratximyhÿre hãre biròtenybenyke. Tii òsana kiamy raraykynymyhÿre: Iny rexiòwynyke iròdude riròmyhÿrenyremy ijõ rõhõtynyke. Kai tahe òsana mohõtynyke kiamy. Tuu ibinaõre. Ityhynareny urihimyoìle rare. Brebunale sÿny roholamyhÿre. ³ Inyõ tahe ibutumy riròmyhÿre. Awimy idi tahõtynmahãte-wana, wiribi hitximy aõkõ. Uritere iòhòresedÿÿrenyõmy. Deuxu dori ridymyhÿre iwesemy iweselemy. ⁴ Deuxu deòdumy tii rare. Eòdumy aõkõ. Deuxu-ò tii rirawyònyre aõhebo rotÿÿnymyhÿremy. Deuxu rarybeke aõbo òbitire, aõbo teòsare. Deuxu heka tii ritamadÿÿnymyhÿre. ⁵ Kiamy rakaraykywesenanyrenykre. Txuõ aõworana bedehesi heka judeu mahãdu riwinymy roimyhÿre. Kia txuule Deuxu-ò reàlananymyhÿre rexinohõtïdÿÿnymyhÿre. Tahe aõkõre. Ijõ ityhydÿÿdu mahãdu tahe aõkõre. Tii iwitxira rexinohõtïnymyhÿre. Ibutu txuu tamy awire Deuxu àlàna riwahnymyhÿre. Ixideewimy iny sohoji sohoji raraykywydynanymyhÿre. Ixitawimy Deuxu riwowydnyre. Ibutumy iny òbitimy ixidee raraykynyke. ⁶ Kaiboho atxu biwinymyhÿbenykeki, kia tahe awire. Xiwenade riròkeki, tii tule Deuxudeewire riwinyre. Inyõ aõkõ riwinyre. Tii tule awimy riwinymyhÿre Deuxudeewina wahe. ⁷ Ixideewimy rikiwinyrenyòtyhy inynyrÿ-ò dori inyboho roire. ⁸ Inynyrÿdeewimy rikiwinyrenyke. Ihõrõ rare, aruruhãrele, aõkõhãrele. ⁹ Jesuisi Kristu rubu-ribi rexixare tai butu wedumy. ¹⁰ Inyboho heka ihõrõ mahãdu roire. Tai uritere inyseriòre rybeõmy ixiradÿÿõmy. Inyboho dori sohoji sohoji Deuxuru-ò rexideòsinyrenykre. Iu tii ibutumy iny riwisyrenykre. ¹¹ Kiamy heka Ritidÿÿna-ki roimyhÿre. Inynyrÿ heka rarybere: – Inatyhymy, Ibutumy warue-ò tatiowotimy resekre. Rarybekre heka wamy Jiarÿ Deuxu raremy. ¹² Iny sohoji sohoji iximy relyykre Deuxuko-ò.

¹³ Uritere inywitxira-ò ryberenyõmy tii ibinamy rare uritere aõwidÿÿõmy, iòraru-ki ixyhydÿÿdu òraruna-txi resehemy. ¹⁴ Jiarÿ tahe kiamy rahõtynyre. Kia aõmydÿÿnana aõ aõkõ rare Deuxu-ò. Xiwena rÿsÿna rirÿsÿkeki aõ aõkõ rare. Uritere kia nohõtïdu dee ibinare. Tiiboho riròõke. Xiwena rÿsÿnarÿsÿ òraru-ki aijoiõ bibedewonyhenylau irÿsÿõmykre. ¹⁵ Aityhydÿÿdu seriòreõ òbitiõmy ratxikeki tahe iru-ki arawidÿÿõmy atximahã. Tamy dorihe òbitimy aõkõ heka idi rõhõtynyke. Tii heka tule riwinykelemy ixidi rõhõtynyke. Timy aõki teòsamy rahaõhyymyhÿre aõma, xiwena rÿsÿna-ki. Kai aõki awimy aõma awityhy irÿsÿõmyke Deuxu Riòreõ dibinadÿÿnyke lau wahe, Kristu dori iòraru-ki rurure. ¹⁶ Kaki awimy òbitimy mahakeki. Biwinykeki inywitxiraru-ki atxikeki, kia tai uritere rieryõmy aki rahake. ¹⁷ Riroximyhÿrenyre, riõmyhÿrenyre –kia Deuxu Iòlòna dee aõ aõkõ rare. Aõmale tahe rõkõhõtïntyhymyhÿreny: wiòhedÿÿna, ywina eysana. Deuxu Tyytybytyhy inydeereny wahidÿÿna wahe. ¹⁸ Kia wese iny rÿikeki heka Deuxu dee wina rare, inydee tule. ¹⁹ Wii rikiwiòhenanymyhÿrenyke ibutumy wiwesehyyle ywina-di. Tai iny tyhynareny rikikyhynanyrenykeny. ²⁰ Rÿsÿna òraru-ki aõhe wisÿdÿÿrenyõmy, butumy dori Deuxu riwinyre. Kia inyõ iòraru-ki aõwitxiramy rõhõtynykeki tahe ibinare. ²¹ Aõ dee rÿsÿ vÿi momo heka ibinare, tai tii rexiòrarunykeki aòraru-ki urile bexiijõnybenyke. ²² Kaa biwinykeki timybo Deuxu dee òbiti relemyhÿre, urile ibutu-ò tuu rybeõmy iny bedeòby, kia ira-ki aõ ibinakõre. ²³ Ijõ urihimyo tatyhynymy ratximyhÿre heka iximy riatyke. Adee tahe òbiti heka rare. Aõbo riwinyre heka òraruna rare. Tai iwidÿÿõmy.

15

1-2 Iny ixira-di heka rōkōhōtinyrenyke ibutumy aōbo iny riwinymyh̄redi. Idi rōkōhōtinyrenyke inywixira aōlaubo ruberumyh̄ré. Iny òbiti erykō mahādu-di. ³ Kristu dori kaki raremyh̄yū ixideewimy aōkō tuu riwinymy raremyh̄y. Wiwana ritid̄ȳdu wesemy riki riritinymyh̄re: nade aōhōk̄ymyd̄ȳnana-ò tai heka bede-ò nade. Riòludunyre heka aōbo iòludu aōbinabinahāk̄y rarybere heka riwaòludunymy raremy. ⁴ Tuheka roimyh̄re ihetxi Tyyritina-ki inywiòhed̄ȳna reny. Iny heka ribedeerydymyh̄renyre ywina-di rakatxirenykemy rikiraòrenyke heka Deuxu aōmy bede d̄ȳnana wahe. Rahykyu òraru rahykyu wahe rubu. ⁵ Tii heka wadee awire wii biwiòhenanyke. Deuxu anawiòhenanykemy adireny watzireri. Iwese Jesuisi Kristu riwinyre wese.

⁶⁻⁷ Iuu ratxirenykemy irumy wiluomy matxibenykemy. Iny sohoji sohoji raraykynyke Jesuisi Kristu rayky wese-di. Ityby Deuxu rayky wese-di r̄yike òbitimy. Tai tahe inyboho ywinale rekeàlāmyh̄re Deuxu-ò, tii Jesuisi Kristu tybyreki wahe. ⁸ Deuxu ihetxi mahādu òraru-ki Jesuisi Kristu heka judeu mahādu deòdurenymy ioxis̄nyre. ⁹ Iwese rybetyyritityhy rarybere wese: —Idi judeukōdu mahādu Deuxu riwowydynkemy. Tai adee ariwiunykre judeukōdu mahāduy-ki. Jesuisi Kristu heka nade inatyhy riteòsinykemy. Judeu mahādu riwiòhenanykemy Jesuisi Kristu nade. ¹⁰ Kiamy heka roire wiuna Ritid̄ȳ-ki kia rarybere. Àlāna adee ariwahinykre wiuna-ki judeukōdu mahāduy-ki ani-di arawiunykre. Ijō-ki tulekre: —Tuheka wiuna-ki raritid̄ȳ roimyh̄re judeukōdu mahādu beysake wa judeu mahādu-wana. ¹¹ Ijō-ki kiamy roire: —Àlāna heka biwahinykemy Inyryr̄-ò idi watzireri, kaiboho tule judeukōdu mahādu. ¹² Deuxu dee rybeduō, Isaia tuu rarybere: —Rexiriòkòremy heka irybe roimyh̄re. Ijese riòkòre wahe. Tii judeukōdu mahādu iòlòmy ronykre. Tiile heka riraòmy roimyh̄kre. ¹³ Jiar̄ȳ rexitòenyre, Paulo, kaiboho, Deuxu heka arateysanyrenykre sōwemy ywina-di, tyhyd̄ȳna-di. Kiamy heka adireny heka watzireri, waseriòreboho. Jiar̄ȳ heka rexitòenyhy watzimyh̄ré Deuxu arawiòhenanykemy adeereny rexiterenymy watziwāhāre. Deuxu Tyytybytyhy ruruna-di raròsòna-di adeereny kidiwahinykemy watzireri.

¹⁴ Kaiboho òbitimy ahātenyete waityhyd̄ȳdu seriòreboho. Sōwemy aōna aōna wixira teerytenyete. Inywixira bibedeerynybenyke dori teerytenyete. ¹⁵ Ihārele taheka atxireny wanohōti reare inatyhymy tai warybe rewahiny Deuxu riwatyhynymy kawese riwas̄nyreki. ¹⁶ Biwateònyke taheka judeukōdu mahādu-ò. Jesuisi Kristu dori riwatate tadeòdumy idi judeukō mahādudikemy. Iu Deuxu rybe wihik̄my rarybemyh̄re, xiwena wahid̄ȳdu wese rare. Kia tahe judeukōdu mahādu Deuxu-ò awike. ¹⁷ Tai tahe Jesuisi Kristu-wana rexibedesanymyh̄re Deuxu-ki waaōmys̄d̄ȳna òraru-ki. ¹⁸ Jesuisi Kristu Rybewihik̄ t̄myra-di rareri. Rexitòenymy rare adeereny. Tai kaiboho òbitimy teletenyete Deuxu Tyytybytyhy òraru-ki wahe. Wadeysamy heka watziwāhāre. Jesuisi Kristu adeereny riwinyreki wahe. Jiar̄ȳ reerykòre iwixira mahādu-di. Tahe aōma waaōmyd̄ȳnana reeryre. Tiu dori biwawiòhenanyke judeukōdu mahādu aritakemy. Deuxu mahādu judeukōdu rarekemy. Òbitimy ikoreny-ki raremyh̄y. ¹⁹ Rybe wihik̄my rybe-di rarewāhā tamyreny. Aōna aōna wiwihik̄ irureny-ò rewinywāhāre. Deuxu Tyytybytyhy-di Jerusalē hāwā-ribi heka rybe-di rare. Iliri bede-ò wahe. Ibutumy bede bedemy rarybere. Jesuisi Rybewihik̄my. Ibutumy waaōmys̄d̄ȳna rewinyre, Deuxu wadee riwahinyre wahe. ²⁰ Ihāre tahe ararybekemy watzireri tiu iny roholakōmyh̄re mahādu-ò. Ijōò dohod̄ȳna iny ritohod̄ȳnymyh̄re. Tai ikomy ararybekemy ixidi watzireri. ²¹ Isaia dori kia Tyyriti roire: —Tiu iny tamy roholakōmyh̄re tamy ijohonaòmy rarybere. Tai rierymyh̄re. Tai tahe roholakre tahe rityhynkre.

²² Tai heka raraòlemy watziwāhāre —adeereny. ²³ Katahe kaki rexihumy waaōmys̄d̄ȳ ratxireri. Katahe arorarenymy arake watzireri beòrakòle arakemy ixidi watzireri. ²⁴ Espanha bede-ò arakemy watzireri. Arakreu dori Roma-ò aroramy heka arakre.

Iribi inyboho ibutumy rakatximyhÿreu tahe tako-ò biwaixidÿÿnybenykre. ²⁵ Ikoki taheka wahidÿÿõ ariwykre Jerusalë-ò. Jerusalë hãwã mahãdu dori aõhõkÿmy rotÿÿnymy rÿiramyhÿ. ²⁶ Macedonia bedeki Akaia bedeki tamy nieruõ riwahinykremy ratxireri dohodÿÿna mahãduõ kia rama rahureri mahãdu wahe. ²⁷ Tiiboho riwiòhenanyre deysana-di. Kia òbiti rare. Iribi tahe Deuxu rybe aõmydÿÿnana, Judeu mahãdu-ribi nade. Tai tahe judeukõdu mahãdu, tule judeu mahãdu riwòhenanymyhÿke taaõwiwi-di. ²⁸ Kaa nieru-di arakreu, tahe aroramy arehemynykre. Iribi Espanha-ò arakre. ²⁹ Tuu awana watzikreu, tahe teysamy Inynyrÿ-di rakatzikre.

³⁰ Bexitòenyke wadee waõmysÿdÿÿna sõwemy watzireri ariwinykremy. Deuxu Tyytybytyhy heka sõwemy wadee nade adeereny ariwahinykremy, luuna sõwemy adeereny ariwahinykre. ³¹ Tule ityhydÿÿdukõdu mahãdu Judeia wadee aõbinahãkÿ wadi ratximyhÿre. Wadi bexitòenybenyke jiarÿ iribi arahenykre. Tule kaa nieru rewyreri waribi teysamy rimyrenykre. ³² Tai tahe awanareny tahe wadeysamy arehemynykre Deuxudeewikeki. ³³ Deuxudeewikeki wii riki Deuxu ywina adeereny watzireri. Kie.

16

¹⁻² Fibi hãwyy ityhydÿÿdu seriòreõ adee rakre. Tii heka Sekrea hãwã ludu dohodÿÿna mahãduõ rare. Tii heka dohodÿÿdu mahãdu riwiòhenanymyhÿre aõu aõu aityhydÿÿdu seriòre wesemy. Tii kaiboho biwiòhenanykre, tii dori sõwemy riwawiòhenanyre.

³ Birybedÿÿnyke Prisila Akila-wana. Tii wawiòhenadÿÿdureny. ⁴ Tii wadee sõwemy riwinyre rubu lau ruberuõtyhy. Tai jiarÿ reàlãwãhãre tamy, tule tuu ibutuma Judeukõdu dohodÿÿna mahãdu. Iheto dohodÿÿna mahãduõ warybe wehityhyna biwahenyre. ⁵ Epenetu-ò biwehityhyny. Tii ibutumy ityhydÿÿdu-ribi juhuule rityhynyre Asia bedeki. Tii wabiòwa rare. ⁶ Marie adeereny raaõmysÿdÿÿtyhyre. Biwehityhyna wanimy. ⁷ Adroniko, Junia wana biwehityhynanykre. Tiiboho judeu mahãduõ roire. Ròtenawo-ki wawana roiremyhÿ. Dohodÿÿna mahãdu rierityhyre. Deuxu deòdÿÿna mahãdu heka wakomy rityhynyre. ⁸ Ijõ waityhydÿÿdu biòwa Ampliato inire. Tamy kanarybekre tule. ⁹ Urbano, Estaki-wana tule Kristu dee wawiòhedÿÿdu tule rybe wehityhyna tamy biwahinyke. ¹⁰ Apele heka ityhydÿÿdu tyhy rare. Biwehityhynanyke. Aristabulo-wana heto woludu mahãdu biwehityhynanykre warybe tamy. ¹¹ Tule biwehityhynanykre Herodiaõ –wajoiõ tii rare judeu mahãduõ wahe. Kristu dee dori kia iny òbiti rare. Narciso heto ludu ityhydÿÿduõ heka tule biwehityhynanykre warybe tamy. ¹² Tule Trifena, Trifosa, Peside-wana raaõmysÿdÿÿmy Inynyrÿreny-ò biwehityhynanykre wary tamy. ¹³ Rufu tule Deuxu dee aõmysÿdÿÿdu rare ise tule. Tii dori nadi wesemy riwawisinanyre. ¹⁴ Asincrito, Flegonte, Hermes, Paroba, Hermas, tule biwehityhynanykre ityhydÿÿdu mahãdu. ¹⁵ Filologo, Julia-wana, Nereu taseriòre-wana, Olimpa, ityhydÿÿdu mahãdu tii-wana ratxireri ibutu-ò warybe wehityhyna. ¹⁶ Ibutumy aseriòre debò bimyke biwehityhynanybenykre ibutumy. Ibutumy Kristu tydÿÿdu mahãdu-ò arawawehityhynanykre. Tule kaki dohodÿÿna irybe wehityhynanyre adeereny riwahinyreri.

¹⁷ Rybeõ roire kaa rybe tyyriti ixiydynako-ki. Ijõ aõhe dÿÿnana doimyhÿde kia hetowo hitxina-ki. Iwitziramy heka taerydÿÿna mahãdu –iwese inydeereny erydÿÿnamyhÿre wesemy aõkõ kia lau tahe bexiebenyke. ¹⁸ Aõ Jesuisi dee aõkõ raaõmysÿdÿÿnyre. Ixidee tule heka raaõmysÿdÿÿmyhÿre aõ ixidee ritarenkyemy rõhõtinyinmyhÿreny. Tiiboho heka rarybewihikÿmyhÿreny, aõma, ruikedÿÿmy timy bede erykõ tuu ratximyhÿreny. ¹⁹ Jiarÿ wadeysamy watzireri kaiboho òbitimy ibutumy toiteki. Araerywãhã jiarÿboho aõbo òbitire uritere aõbina widyyõmy. ²⁰ Deuxu ywisidÿÿna wahidyyna dori Satanasi riixãwididÿÿnyke. Jesuisi Kristu Inynyrÿ wiòhedÿÿna adeereny riwahinykemy idi watzireri.

²¹ Tximòtxi dori wawiòhedÿÿdu rare. Lucio, Ijasõ, Sosipatu, wajudeuijoi-wana tule adeereny irybe wehityhyna riwahinyre. ²² Jiarÿ, heka Tercio, reritinyreri aõbo Paulo

rarybere adeereny. Jiarỹ adeereny warybe wehityhyna rewahinyreri. ²³ Jiarỹ heka Kaio heto-ki watzireri, dohodỹna rabutunyreki watzireri. Kaio irybe wehityhyna adee riwahinyre. Tule Erasto hãwã nieru rubudỹdu rare. Tule Quarto inyseriòereny rare. Ibutumy heka kaa irybe weityhyna adeereny rewahinyrenyneri. ²⁴ Inynyrỹ Jesuisi Kristu ruxetòena ibutumy adeereny kanakemy idi watzireri. Kie.

²⁵ Deuxu irurutyhy-di rare. Tii heka adi riyrubunykemy adi watzireri. Iwese rybeweityhyna rarybere wesemy, ruru adee riwahinykre. ²⁶ Kaheka Deuxu tarasana rare. Ibutumy iny mahãdu kaa tarasana rare. Katahe wiji ibutumy Deuxu rybemy rybena reamyhỹre. Iwese Deuxu rybedu mahãdu juhoo rarybere wesemy. Deuxu heka ibutu-ò tuu rarybere. Tai tahe ibutumy iny Deuxu Tyytybytyhy rierykre tule rityhinykre. ²⁷ Deuxu-ò àlàna biwahinykeki tii dori bedeeryna ratximyhỹre Jesuisi Kristu òraru-ki wowydyna tany biwahinybenykre aũ aũ. Kie, Paulo.

1 Oritxi Mahãdu-ò 1 Oritxi Hãwã Dohodỹna Mahãdu-ò

¹ Paulo jiarỹ Deuxudeewimy deòdumy wãhãre, Jesuisi Kristu deòdỹna-ki wahe. Jiarỹ waityhydỹdu seriòre Sòteni-wana adee warybereny adiwahinyde. ² Oritxi hãwã dohodỹna mahãdu-ò heka watyriti adiwahinyde, Jesuisi Kristu òbitidỹna mahãdu-ò, Deuxu hõrõ mahãdu-ò, hãwyy, hãbu-wana, ibutumy Jesuisi Kristu ityhydỹdu mahãdu-ò. Tii iny Iòlòrenymy heka ratximyhỹre. ³ Ruxetòena, ywina-wana adeeren kanakemyidi watzireri, Deuxu iny tyby-ribi, Jesuisi Kristu iny Iòlò-ribi.

⁴ Deuxumy reàlãm y watziwãhãre, Jesuisi Kristu adeereny ruxetòena diwahinydeki. ⁵ Ibutumy dori iribi tòerymy ahãte arybena-di, erysydỹna-di. ⁶ Kristu dee rybena akireny roimyhỹre. ⁷ Iribi awahidỹna rauhenyõreri, kaiboho dori Kristu deòsidỹnami teraòmahãte. ⁸ Jesuisi arawìhenanyhyy rarekre bededỹnana konana-ò, tatzuu òbitimiy ixiko-ò, rexilamadỹnykemy. ⁹ Deuxu òbitihyyra. Tii aratobinyra Tariòre Jesuisi Kristu-wana rarekremy, iny Iòlòrenymy.

¹⁰ Jiarỹ adeereny rexitòenyneri Jesuisi Kristunimy iny Iòlòrenynimy wiwese wimy wimy bityhynymy marybebenykemy. Wadee awiòre wiribi hitxi hitxidỹ. Wii bitotynytyhymy boibekemy adireny watziwãhãre, araykyreny-ki, aerysynareny-ki. ¹¹ Kaiboho waseriòre mahãdu, wimy taujõmotenyteri. Lõe hetowoludu mahãdu kia wako relyyra. ¹² Inyõ wadee rarybemyhỹre. Ijõ mahãdu heka Paulo rityhynymyhỹre ihõrõ mahãdu wahe, ijõ heka Apòlo rityhynymyhỹre ijõ tasỹ Pedro rityhynymyhỹre, ijõ tahe Kristu rityhynymyhỹre. ¹³ Aõherewe, Kristu be iny rihitxihitxinymyhỹre. Paulo be itxeò nihikỹ tyre-ki rurure adeereny. Pauloni-di be rasebere. ¹⁴ Inyõ he ròratisebenyõre. Krispu, Kaiowanale tahe resebenyre. Tai tahe wabedesamy watzireri. ¹⁵ Kiamy ta heka inyõ rarybeke lau reijõnymahãre: –Jiarỹ Pauloni-di rexisebenyre. ¹⁶ Tefana hetowoludu mahãdu adiratisebenyde. Inyõ reratisebenykeki wanohõti reaõhyyre. ¹⁷ Kristu dori aõsebedỹmy aõkõ diwateònyde Rybewihikỹmy rybemy. Bede erydỹna nihikỹmy rybemy aõkõ diwateònyde, Jesuisi itxeò-ki lamana ariwòkemy aõkõ, kia inydeereny rurureki wahe.

¹⁸ Kristu itxeò rubumy ijyy heka ityhydỹdukõdu dee itxỹtena rare. Biu-ò hedu mahãdu dee tahe, Deuxu ruru kia rare. ¹⁹ Kiamy tahe iritidỹna roire: ierysydu mahãdu erysyna-di ariixãwidỹnyke. Bede erydu rayky-di adijõnykre. ²⁰ Titxibo tahe bede erydu rare. Tyyritimiy erydu heka titxibo rare. Titxibo tahe wiji dỹraxidu rare. Kabede ludu bede erysyna heka Deuxu-ò itxỹtedỹna rare. ²¹ Bede bede ludu mahãdu rõhõtinyre bedeerytyhymy. Tai tahe Deuxu iximiy rierynanyõhyyre. Kia tahe Deuxudeewire. Iny rybewihikỹmy rybe heka iny witzira-ò itxỹtere. Kia-di tahe Deuxu iny ritareriy iny rityhynyreki. ²² Judeu mahãdu aõwiwi rỹikemy aõbo raremy ratzireri. Judeukõdu mahãdu bede erysydỹna-di rarekemy riijemyhỹre. ²³ Kristu itxeò-ki lamanamy iny rarybemyhỹrenyre. Kia tahe judeu mahãdu riojinyre, judeukõdu mahãdu dee itxỹtena kia rare. ²⁴ Tahe Deuxu rariròwysyna judeu tule judeukõ mahãdu-ò heka Kristu erydỹna tule ruruna rare ihedỹnarenymy. ²⁵ Deuxu itxỹtedỹnami rybe hãbu bedeery ratyre rare. Deuxu iruruõkeki, tii hãbu ruru ratyre iruru rare.

²⁶ Waseriòre mahãdu arariròwysyna-di mohõtinybenybeke. Betehemy iny erysyna mahãdu-ribi sõweõre, Deuxu rariròwysyna mahãdu. Dinodu mahãdu sõweõre, iny Iòlòtyhy mahãdu-ribi sõweõre. ²⁷⁻²⁸ Deuxu heka aõna aõna itxỹtena ritare bedeeryhykỹ mahãdu riixỹrudỹnykemy. Aõna aõna ruruõ Deuxu ritare aõna aõna ruru-di riixỹrudỹnykemy aõna aõna derare, aõ aõkõ rare Deuxu ritare aõ-di aõ aõkõ-ò riyjanykre. ²⁹ Tai dorihe inyõ rexytyhynykõkemy Deuxuko-txi. ³⁰ Kaiboho dori Jesuisi Kristu hõrõ toite. Tii heka

inydee ibutumy rare: erysynamy òbitinamy, tamanamy, tarasanamy rare biu-ò hena wahe. Deuxu kia ibutumy diwahinyde inydeereny. ³¹ Kia dori ritina rybe-ki roire: – Inyõ rexiwowydnykeki, Deuxu-ki rexiwowydnyke.

2

¹ Waseriòreboho aõ hãbu bede erynihikỹ wese aõkõ adeereny anade. Deuxu rybetyhydỹnanamy ararybekremy. Rybenihikỹmy heka rarybeõre. ² Tii sohojile reeryre akireny rarewãhãu, Kristu itxeò-ki lamanale wahe. ³ Akireny rarewãhãu waruruõmy rarewãhã, ixỹru brebu tahe riwamytatadỹnyre. ⁴ Wabedeerydỹna erytyhy rybesirahakỹ-di aõkõ rarybereri iny rityhynykemy. Urile tahe Deuxu Tyytyby ruru-di rarybewãhãre. ⁵ Hãbu erytyhydỹna aõkõ bityhynykemy adi wãhãre Deuxu ruruna tahe atyhynarenymy heka idi toite.

⁶ Ityhydỹdu umy-ò bede erydỹna-di rarybemahãre. Kabede aõmydỹnana bede ery aõkõ rare. ⁷ Kia tahe Deuxu erydỹna tyhyre. Kia heka hãbu mahãdu lau riwõmyhỹre. Juhu inydeereny riywinyre. ⁸ Kia bede erydỹna inyõ wiji Iòlòtyhy mahãdu rieryõre. Kia rierymyhỹkeki, Wanyrỹ wowydyna-ribi itxeò-ki ritamadỹnyõhyre inihe. ⁹ Iwese Ritidỹna roireri wese rare: –Rue lobixiõhyymyhỹre, nohõti heka roholaõhyymyhỹre, inywo rieryõhyymyhỹre, aõbo Deuxu riwinyre taluuna mahãdu dee, tamy riwahinykremy. ¹⁰ Deuxu Tyytybytyhymy kia inyboho riteõwarixinyreny. Ityytyby ibutumy rieryre. Deuxu raykywo-ribi aõ ritỹnynymyhỹre. ¹¹ Inyle heka iny ixirayky rierykre, kawese tule Deuxu tyytybydile aõna aõna rierykre. ¹² Bede aõmydỹnana aõkõ inydeereny wahisidỹdu rare. Deuxu Tyytyby tahe inydeereny wahisidỹdure. ¹³ Kiadile Deuxu wahisidỹna iny reeryreny. Kia iny reerydỹnanymahãreny hãbu bede erydỹna-di aõkõ, Deuxu Tyytyby rybe-di tahe reerydỹnanywãhãre. Kia iny retỹnynymahãre iny Deuxu Tyytybytyhy-di mahãdu-ò. ¹⁴ Iny Deuxu Tyytybytyhy-di rỹiõra mahãdu dee Deuxu Tyytybytyhy aõmydỹna dera. Tamy itxỹte rare. Rierykõre. Deuxu Tyytybytyhydile iny rierymyhỹre. ¹⁵ Iny heka Deuxu Tyytybytyhydikeki ibutumy rierymyhỹre. Inyõ tahe tuu aõmy tuu irybeõna. ¹⁶ Ryberiti-ki roire: –Mobo tahe rieryre Wanyrỹ rayky, mobo tamy aõ ritỹnynykre inyõ aõbo? Inyboho Kristu rayky ijõdire, iwesele raraykynymyhỹre.

3

¹ Waseriòreboho adeereny rarybeõhyre hãbu Deuxu Tyytybytyhy-di rỹira wesemy. Hãbu òrarudu wesemy rỹirawesemy adeereny ararybeke. Uladu wesemy Kristutyhydỹ-ki rỹira wesemy adeereny rarybere. ² Huỹsy-di òedỹ araerynadỹnyrenyreu rỹsõnaterere wesemy aõkõ erydỹnasiramy aõkõ rybe. Kia rỹsõna rỹsõmy texiywinyõteny. Wiji tule texihumy aõkõ toiteny. ³ Òrarudu wesemy dori ahãteny. Ihãrumy, ijãmy atximyhỹteny. Tai tahe òrarudu mahãdu wesemy ahãte ityhydỹdukõdu mahãdu wesemy ahãteny. ⁴ Inyõ rarybekeki: –Jiarỹ Paulo erydỹnay-ki rare. Ijõ rarybekeki: –Jiarỹ Apòlo erydỹnay-ki rare. Tiibohe ityhydỹdukõdu mahãdu wesemy ihỹreny. ⁵ Aõbohe Apòlo, aõbohe Paulo. Deuxu deòdu heka inyboho roire. Inyribireny tetyhynymy teerymahãteny. Iwese Deuxu iny sohoji sohoji-ò aõmydỹna riwahinyre wese, tai tetyhynyteny. ⁶ Ta jiarỹle rybemy rarybere iny aõty ribòrònymyhỹre wese, Apòlo rybe ritỹnynyre iny alòbòròna ribenymyhỹre wese rituunyre. Deuxule tahe idimyhỹre iwese alòbòròna riomydỹnymyhỹre wese. ⁷ Tai tahe tòbòròdỹdu aõ aõkõ rare; ituudỹdu tule aõ aõkõ rare. Deuxule aõwedu wedu heka rare. Tiile ityhydỹdu widỹdu nihikỹ rarekre. ⁸ Tòbròdỹdu ituudỹdu-wana sohoji wesemy ihỹreny. Sohoji sohoji tauri wahisidỹ ritakremy, iwese sohoji sohoji raaõmysỹdỹmyhỹre wese. Wiwana dori Deuxu dee iny raaõmysỹdỹmyhỹre. ⁹ Inyboho heka Deuxu wiòhedỹdu mahãdu roire. Kaibohe tahe Deuxu oworu wese toite. Iwese tahe Deuxu heto wese kaibohe toite.

¹⁰Heto widỹỹdu deyrewewe wese retelenyrene. Ibutumy Deuxu ruxetòenamy kia rewinyrene. Juhumana retidire idi tahe itira ityre reòdònyra. Ywimy biwinybenykre. Awimy bitamadỹỹnykemy. ¹¹Jesuisi Kristu juhumana wese heka rare, inyò tiile tarasadu wahe ijò manaò teròwomy ritidiòtyhy. ¹²Ibutumy juhumanatyre-ki relereri. Ijò womati tỹrỹrỹhỹkỹ, ijò prata-di ijò manatỹny-di, ijò òwòru-di, ijò òteti-di, ijò horeru-di. ¹³Kia txuu Kristu txu wahe riteòsinykre aòdibo sohoji sohoji raaòmỹsỹdỹỹmyhỹre heòty dori riurihixinanykre. Aòhebo iny rotỹỹnymyhỹreki. ¹⁴Juhumanatyre-ki iny aòmỹdỹỹna rỹikeki, tii uri iwahisidỹỹnana ritakre. ¹⁵Iny aòmỹdỹỹna rasòkeki tii ròdòndỹỹkre. Ihãre tahe tarasana ritakre heòtyroobymy wahe.

¹⁶Kaiboho Deuxu heto wesemy toitemahã. Teeryòte aòbo. Deuxu Tyytybytyhy heka aworeny-ki rasỹnymyhỹre. ¹⁷Inyò Deuxu heto wesemy rahukeki, Deuxu tii rihukre, Deuxuheto dori rare. Kia tahe kaiboho toite Deuxu heto lytytyhy rare, ihòròtyhy wahe.

¹⁸Ixi itxenadỹỹòmy, inyò bedeerymy xixi-di ròhòtinykeki, raitxỹteke tai tahe bedeery inatyhy-ki rareke. ¹⁹Kabede bede eryna tahe Deuxu dee itxỹtena rare. Kia Ritidỹỹna-ki tahe roire: —Bede erynadu tyhy tabedeerydỹỹna-ki Deuxu-ò ròdòndỹỹre. ²⁰Ijò Ritidỹỹna-ki roire: —Wanyrỹ, bede erydu rayky rieryre. Kia raykywi aò aòkò rare, rybetyhy aòkò. ²¹Iny aòmỹdỹỹnana-di ixiwowydỹỹòmy, ibutu dori ahòrò rare. ²²Paulo, Apòlo, Pedro, bede, umy, rubu, aòmỹdỹỹna wijina, aòmỹdỹỹna bede kanakre, ibutumy ahòrò rare. ²³Kaiboho Kristu hòrò toite. Kristu Deuxu hòrò rare.

4

¹Inyboho Deuxu deòdu roire, ibutumy idi mohòtinybenyke tii inykireny ihỹre. Inyboho dori Deuxu aòmỹdỹỹnana erykòdu tỹnydỹỹdu roire. ²Deuxu tỹnydỹỹdu òbitihyky rarekemy. ³Wadi ròhòtinykeki awimy aòbo ibinamy aòbo kia tahe wadee aò aòkò rare. Aòbo dohodỹỹ tỹnydỹỹdu mahãdu wadi rohòtinyke kia wadee aòkòhykyre. Jiarỹ tahe xixi-di dehummy rahòtinyòhymahãre. ⁴Jiarỹ reeryòre inyò aòbinamy wadee rexiwonyke warayky wadee òbiti rare. Tahe ihãrele òbitimy iko-ki rare. Wanyrỹ tahe wadi timy ròhòtinyke. ⁵Kia tahe wiji idi timy nohòtiòmy. Jesuisi nonanako-ki. Tii tahe kanakre, ibutumy wasimy aò rỹira ritỹnynykre, ibutumy iny raykymy rỹira ritỹnynykre. Kia txule ibutumy iny tabedeòby ritakre Deuxu-ribi.

⁶Kia aòna aòna wawese riwawesenanyreri. Apòlo wese tule rewesenanyreri. Kaiboho dori bierybenyky kia: ierysydỹỹrenyòmy aòbo iritidỹỹnawo-ki ihoòre. Kia wese keki, ijò tỹnydỹỹdu ijò ratyre ryiòtyhy. ⁷Mobo iny wiribi iwitxiramy ihỹre. Aòbohe akire Deuxule aòwiwi adee riòre. Ibutumy iribi tetateki tahe aòherekibo axiwedere. ⁸Kaiboho ibutumy aò ijòdire. Tatyhytenyete, iòlò wesemy taditehemynyte iny arawiòhenanyrenyòre. Wade awire kaiboho iòlòmy ahãtenyete. Tai jiarỹboho awana ariòlònykre. ⁹Kiamyre òsana. Deuxu dee heka inyboho deòdỹỹna mahãdu rurukrerke mahãdu roire ibutuko-txi, yjuko-txi, hãbukò-txi. ¹⁰Kristu òraru-ki itxỹtewesemy jiarỹboho roire. Kaiboho Kristu erydure riki. Jiarỹboho warurukòrenyrene. Kaiboho orarudirenyrene jiarỹboho inyò walurenyòre. Kaiboho tahe ibutu luuna toite. ¹¹Ihãre tahe wiji ramamy, bemomomy, tykyòmy rekoamyhỹre. Tule sỹywisidỹỹna rỹiòre. Tule jiarỹboho wahãwã òbiti ihokòre. ¹²Ihãre inyboho naaòmỹsỹdỹỹmyhỹde iny debò-di irukemy. Inyò inydeereny aòbinamy rarybekeki, awilemy inyboho rirawyònymyhỹre. Inyò aòsirahakỹle inydee riwinykeki, aòmỹ rybeòmyke. ¹³Rybebinamy inyboho dee reakeki, ihãrele Deuxumy tamy rarybe-myhỹre. Rỹnysityby wese inydireny tiiboho retehemyhỹre, iijese ijese wesemy.

¹⁴Kia ròritidỹỹreri aixỹrudỹỹrenyemy aòkò, tahe wiòhedỹỹdumy retirỹreri binadỹỹna lau, iwese inytybyò tariòre rierynanyrene wese. ¹⁵Tahe sòwemy Kristu-ki bede erydỹỹdu rỹire. Sòwemy aòkò bobohomy rỹirenyrene. Kristumy heka jiarỹ sohojile borenymy rare. Rybewihikỹ erysyna-di dori borenymy rãire. ¹⁶Kia dori kaiboho wawesemy boibekemy adireny watxireri. ¹⁷Tai Tximòtxi reteònyrene adeereny. Tii wariòre luu wesemy ratxire. Tii òbiti

rare Wanyrỹ-ò. Tai watxi òhõtireny reake iwese Jesuisi Kristury wese rariamyhỹreki, tule iwese reerynanyre wese ibutu dohodỹna hetowo-ki. ¹⁸ Inyõ ixiwowydymy ixidi rõhõtinyinmyhỹ iwese arura-ò araõreki. ¹⁹ Wanyrỹdeewikeki arakre wylemy arorareny-ò. Tai arierykre ixiwowydymy nohõtidu irybe sohojile aõkõ arierykre, aõhebo rotỹnyre tule arierykre. ²⁰ Deuxu òlõna heka rybe sohojile aõkõ rare, rurutyhy heka rare. ²¹ Aõbo tahe awityhyre òhòte-di adehemyny aõbo, ada luuna-di ywina-di adehemyny aõbo?

5

¹ Dohodỹna mahãduy-ki òrarutyhy-di riki toite kia tahe rare: hãbuõ heka ty-byhãwyytyby-wana roire. Kia òraru tahe ityhydỹdukõdu mahãdu riòludunyõhyymyhỹre. ² Kia hyyle ixi-di aõ aõkõ tõhõtinyinmyhỹte. Aõherekibo bedede teõtiniyõtenyete tahinyõmy idi textidenyõhytyenyete. Hãbu kia riwinyre, ityhydỹdu mahãduy-ribi biòlòdỹnyke. ³ Jiarỹ akireny-ki watxiõrerihãre, tahe warybetytyby awanareny ratxireri, iwese jiarỹ awana ratximyhỹre wesele. Tahe wadohodỹna ariwahinykre kahãbumy ibinamy riwinyremy. Tahe ityhydỹdu ributunykeu, ⁴ warybetytyby akireny rỹireu, Jesuisi Kristu ruru akireny rỹireu, kahãbu Satanasi-ò biwahinybenyke. ⁵ Tai kahãbu umy Satanasi-ò biwahinybenyke itytytyby tahe rahenykre Wanyrỹ Jesuisi kia nonanatxu-u. ⁶ Arybe iximy wydy awi aõkõ rare. Taholaõtenyete aõbo kia rybe-ò; iuri ibutere paõ widỹna sõwemy rauridỹra uridỹna heka òraru wese heka rare. ⁷ Idi behubenyke iuri hitxina-di, tahe paõ iuriõmy rỹirekre wese boibekemy òbitimy, Kristu tule budõeni xiwedỹna wesemy inydeereny rurure, iny Pascoareny worana bedehesi dorihe rarỹnymy rare. ⁸ Tai tahe ixena roxina rikiwinyrenyke. Paõ iuri-di ryiõmy rakatximyhỹreny. Kia uri paõ òraruihetxina wese rare. Paõ tỹmyra, òbitire, inatyhyre, tii rikiyrenyke. Kia tahe rare òbiti widỹna wahe.

⁹ Adeereny watyyriti rewahinyre òrarudu mahãdu roo-ki risiõmy, òtadu mahãdu-wana boiõkemy. ¹⁰ Ibutumy òrarudu mahãdu-ò aõkõ adeereny rarybere. Iny ibina mahãdu, wasidu mahãdu, Deuxutyhy luukõdu mahãdu. Kia-wana noõrenymykeki, bedede-ribi ihyyle bexihitxinyke. ¹¹ Wiji watyyriti kia wese rewahinyre. Ityhydỹduy-txi ròtedu òrarudu rarehykeki, kia roo-ki risiõmy tule iny ibina mahãdu, Deuxutyhy luukõdu, ujõmomy rybedu, wasidu, axaxa momodu, kia mahãdu-wana tahe byreõmy. ¹² Ityhydỹdukõdu mahãdu ywisidỹdu aõkõ jiarỹ rare. ¹³ Deuxu dohodỹdukõdu mahãdu hitxidỹdu rarekre. Deuxu Ryberiti-ki roire: –Òrarudu ay-ribi biòlòdỹnyke.

6

¹ Iny ityhydỹduõ widee raurenanykeki, aõbohe awire? Erysydu-ò rikidy aõbo ada ityhydỹdu mahãdu-ò rybeke aõbo? Uritere ityhydỹduõle marybekre. ² Ityhydỹdu mahãdu bedede mahãdu ierysydỹkre. Kia teerytenyõta aõbo. Ityhydỹdu mahãdu bedede mahãdu ierysydỹkeki, aõna aõna iyja tahe teeryõtenyete timy rasỹdỹnykemy. ³ Tahe inyboho yju aõmydỹnana rikieryrenykre. Kiakeki iratyre kabede aõmydỹnana rakieryrenyhyke. ⁴ Erysydỹnana ijõdikeki, aõherekibo erysydu ityhydỹdukõdu-ò radymyhỹre. Ityhydỹdule aõtxi awire. ⁵ Kia heka adeereny ixỹruna rare. Hãbu erysydu ityhydỹdu mahãduy-ki ratxiõre aõbo ierysydỹ-ki. ⁶ Erysydu ijõdihãre ta ityhydỹdu seriõre wii ridyke aõbo ityhydỹdukõdu erysydu-ò, kia awiõre. ⁷ Ityhydỹdu wii ridykeki, kia tahe iaõ bedede eryõmy rare. Inyõ adeereny aõmy rotỹnykeki, urile tahe aõhõkỹmy rotỹnykre. Kia heka Inynyrỹ-ò òbitire. ⁸ Kaiboho ityhydỹdu hãre aõhõkỹmy wii tesỹnymahãtenyete. ⁹ Òrarudu mahãduõ-ò, Deuxu Iòlõna uri riwahiõtyhy. Kia teeryõtenyete, iny ywimynoduõ, Deuxutyhy luukõdu, wiriõrese-ò òtadu, hãbu hãwyy wese rexiwahinyhỹre ijõ hãbu-ò. ¹⁰ wasidu, ixidee imynomy nohõtidu, axaxamomodu, jei jeimy rybedu, inywitxira aõmydỹnana wydydu, kia-ò Deuxu Iòlõna uri rawahiõtyhy.

¹¹ Kaiboho heka juhu kia wese toite. Wiji tahe iny Iòlò Jesuisi Kristu, anasuhode, anaixãwidinyde anatade Deuxu Tyytybytyhy-di.

¹² Ibutumy ariwinyke ixidee wikeki ibutumy aõmydỹnana tahe iwidỹ awiõre. Ibutumy arotỹnyke ixidee wikeki, aõ aõkõ tahe waumy-di rarekemy raremyhỹ.

¹³ Rỹsỹnaheka weryri-ò ralòmhyhỹ kia-ò heka ihỹmyhỹre. Kia heka Deuxu wiwanale rahukre ikonana-ò. Umy heka òraru-ò sohojile aõkõ rỹire. Deuxu umydikemy dorihe riwinyre. ¹⁴ Deuxu Inynyrỹ riixixanyre rubu-ribi. Tule iny kidiixixanykre taruru-di.

¹⁵ Iny umy heka Kristu rareasa rare. Kia aõbo teerytenyõte? Kabe Kristu rareasa aderana-wana rabutukre, aõkõrehe. ¹⁶ Inyõ hãbu aderana-wana roikeki, sohoji umyhyyle wiwana roireke. Kia teerytenyõte aõbo? Kia Tyyriti Iritina-ki roimyhỹre, hãbu hãwyy-wana sohoji umyhyyle wiwana roireke. ¹⁷ Moo Wanyrỹ-wana ributunyekeki, sohoji Deuxu Tyytybytle rareke. ¹⁸ Òraru-ribi teõrehemy atximyhỹbenyke Ijõ òraru inyõ riwinykeki umywo-ribi nodu aõkõ rare. Òta òta òraru tahe inyõ riwinykeki, kia ixiumy òludu òraru-di reake. ¹⁹ Aumy Deuxu Tyytybytyhysỹ rare. Kia aõbo teeryõte? Deuxu rexiwahinyre awo-ki rasỹnyhyomy rarekremy. ²⁰ Kaiboho aumy wedu aõkõ atxitenyteri. Jesuisi Kristu adee rurureki. Tii õwynihikỹ-di anadyde, Kia tahe aumyreny-ki Deuxu-ò bealãbenyke, õbitimy bexisỹnyke aumyreny-di.

7

¹ Atyyriti dỹrãxi rerawyònyreri. Kia rare: hãbu hãwyy-ò aderexiõhyykeki, kia heka awire. ² Hãbu tahãwyydihyye rareke, tule hãwyy tahãbudihyye rareke òta òta òraru dori sõwerekiki. ³ Hãbu tahãwyy-ò umy wahisidỹna tamy riwahinyke. Hãwyy tahãbu-ò umy wahisidỹna riwahinyke. ⁴ Hãwyy taumywedu aõkõ rare, ihãbu iwedure. Tule hãbu taumywedu aõkõ rare. Ihãwyy iwedure. ⁵ Wiòmysadỹõmy. Urile rexitõenykemy aõutxu-ò wii riòmysanykre. Urile ixideewimy wiwana ratxike. Idi wiwana roikre Satanasi riixiranyheny bededỹnana riijereki. ⁶ Kia warybe bede ywina aõkõ rare. Urile wadohodỹna rare. Adee awikeki, tuu bityhynybenykeki. ⁷ Ibutumy hãbu wawese rỹirakeki, awire. Iny sohoji sohoji tahe, Deuxu bede ywisidỹna tamy riwahinyra ijõ wiribi lahixi ihỹre.

⁸ Ixihy mahãdu-ò wytese mahãdu-ò wadohodỹna rewahinyre: wawese hyy rỹirakeki, awire. ⁹ Ixiwedukoeki, tahe boikre, tii arasahyy mabekelau. ¹⁰⁻¹¹ Hãbu hãwyy my heridu-ò warybe rewahinyra, tahe warybe aõkõ rare, Wanyrỹ rybe. Kia rare: Hãwyy uritere tahãbu ririõhyyke. Hãwyyõ tahãbu-ribi rexihixinykeki, ijõ-wana roiõke ada tahãbuwanale ixyby roike. Tule hãbu uritere tahãwyy risiõmy. ¹² Ijõ-ò warybe rewahinyra Wanyrỹ rybemy aõkõ: Ityhydỹdu seriõre ihãwyy ityhydỹdukõdukeki, uritere iatysyõmy hãwyy tii-wana rarekemy ratximyhỹreki. ¹³ Hãwyy ityhydỹdu ihãbu ityhydỹdukõdukeki, tule uritere iatysyõmy tahãwyy-wana rarekemy ratximyhỹreki. ¹⁴ Hãwyy dori ta hãbu ityhydỹdukõdu riõbitinymyhỹre rityhydỹnymyhỹ tii-wana ratximyhỹreki. Hãwyy ityhydỹdukõdu iwesele ta hãbu risỹnyre. Aõkõkeki ariõre ityhydỹdukõdumy raremyhỹ. Ka tahe rityhynyreki. ¹⁵ Ityhydỹdukõdu resekeki ixinamy rake. Kia wesekeki, ityhydỹdu ritaamy aõkõ ihỹre. Kaiboho ywina-di boibekemy Deuxu ratximyhỹre. ¹⁶ Hãwyy, teeryte ta hãbu rityhynykre aõbo, ada aõkõre aõbo? Aõkõ, teeryõte.

¹⁷ Iwese Deuxu iny sohoji sohoji rihixihixinyre wese, boibemahãke. Iwese atximahãtenyete wese Deuxu anatadenydeu kia wese boibeke. Kiamy heka reerynanyamahãre ibutumy dohodỹna-ki. ¹⁸ Inyõ notyky resyna-di bityhynykeki, kaweselemy mabeke. Inyõ õtyky resyna-di aõkõ bityhynykeki, juhoo tatemahã wese mabeke, notyky resydỹõmy. ¹⁹ Notykyresy aõ aõkõ rare, ityky resykõ tule aõ aõkõ rare. Deuxu bede ywina ywidỹna, kia heka aõ wihikỹ rare. ²⁰⁻²¹ Iwese Deuxu ibutumy iny ditade wese, juhu widỹnalemy mabeke. Deòdumy aõbo tetyhynyte, tahe tuhyomy mabeke. Awedudeewimy bexihukeki tahe, idi make araokorore-ribi bohonykeki, tahe make.

22-23 Deòduõ-ò Deuxu ritakemy rarybekeki, tahe rityhynykeki, tii raòkòrò-ribi rohonyra Deuxu rue-ò òkresyõ mahãdu rityhynyrenykeki, tiiboho deòdu roire. Deuxu aradyra òwyyhykỹ-di tai tahe hãbu deòdumy aòkõ boibeke. ²⁴ Ityhydỹdu seriòre, iwese atximahãte wese adee tarasanamy Deuxu rarybereu, kia wesele boibeke.

²⁵ Ijadòma-ò bede ywinamy Wanyrỹ Deuxu tarybe diwahinyõde. Ihãrele wadohodỹna adee ariwahinykre kialemy. Deuxu dori tatòenamy riwaòbitinyre. ²⁶ Aõhebo kowa rotỹnyre, awi aòkõ rare. Kia tahe aratohonykre: Iwese iny ratximyhỹre wesehyy, boibeke. Tii tahe wadee awire. ²⁷ Kai aõbo hãwyy my heridu tate. Tahe ixihitx-idỹmy nohòtiõmy. Kai aõbo hãwyy my heridu aòkõ tate. Tahe hãwyy my herimy nohòtiõmy. ²⁸ Tahe hãwyy-wana boikeki. Tii òraruna aòkõ rare. Tule ijadòma roiikeki tule òraruna aòkõ rare. Ibutu iny heridu iaõmydỹ-ki aõhòkỹmy rotỹnyrenyke. Ilau jiarỹ adeereny rarybere inyõ aõhòkỹmy rotỹnyheny. ²⁹ Bededỹnana he iòhòre. Tai tahe adee rarybere waseriòreboho, inyõ heridu ixihyno wese ratxikemy. ³⁰ Iny bedewomy ratxirerí, ixibedewodỹ-ribi tòhòti rosake. Iny deysamy ratxirerí, deysa-ribi nohòti rosake. Inyõ aõ riwyyhỹré, ihokõ wese rotỹnyke. ³¹ Kabede aõna aõna kai bierysynanykeki iwese ierysydỹõmy bisỹnyke. Kia aõna aõna ibutumy ituekre. Bededỹnanahe aõwesele rexihukre. ³² Ixiraõmy ahãbenyke, kiamy tahe adee watxiwãhãre. Inyõ heridu aòkõ Deuxu aõmydỹna riywinymyhỹke, iwese Deuxudeewimy ratximyhỹkemy. ³³ Iny heridu heka bede aõmydỹna riywinymyhỹre, iwese tahãwyydeewimy ratximyhỹkemy. ³⁴ Kiamy rihitxinyre. Hãwyy tule heridu aòkõ Deuxu aõmydỹna riywinymyhỹre taumy Deuxu Tyytybytyhy òbitidỹmy. Hãwyy heridu tahe bede aõmydỹna-di ròhòtinymyhỹre tahãbudeewimy riywinykemy. ³⁵ Kia aratohodỹnyra adeerenywikremy. Kaiboho arataaòtyhy. Urile anawiòhenanymahãde Deuxu iòhòmyhỹreki. Iòkòramy ibutumy arahenyrenykeki watxiwãhãre.

³⁶ Ijadòma tibiedỹdu tatibiena-ò òbitimy aòkõ risỹnomy rexinohòtinymyhỹre. Ijadòma tahãbumy herina bede-ò rehemynyre. Tahe tatibiedỹna-di inyõ-wana roikemy idi ihỹre, ixinamy roike. Kia òraruna aòkõ rare. ³⁷ Weryrybò heriòkemy rarurunykeki, tii tahe awire. Tii dori irurudire iheridỹnyke heny. Tii ixiumy wedu rare. ³⁸ Tahe riheridỹnykeki, tii awire. Tule riheridỹnyòkeki, iratyretyhy awire.

³⁹ Hãwyy hãbu-wana rỹihyyke hãbu irumy. Rurukeu tahe hãwyy aòtxile roike. Urile Wanyrỹ Deuxudeewimy. ⁴⁰ Tahe wytesetyhomy ratxihiyykeki, teysamy rỹikre. Tuheka jiarỹ rahòtynreri. Deuxu Tyytybytyhy wawo-ki ratxirerimy idi rahòtynreri.

8

¹ Katahe adeereny ararybekre: Suritxoo-ò rỹsỹna xiwedỹnamy. Inyboho ibutumy bedeery roire. Bede ery iny aõnityhymy rixinohòtynyre. Luuna tahe inywiòhedỹdure. ² Inyõ aõerysydumy rexinohòtynykeki tii aõwihikỹ rieryõre. ³ Inyõ tahe Deuxu luukeki, Deuxu tii rierymyhỹre. ⁴ Kaa rỹsỹna suritxoo-ò xiwemy rawahimyhỹre. Kia tahe aritỹnynykre. Inyboho rieryrenyre suritxoo aõ aòkõ rare. Sohojihyy heka Deuxu rare. ⁵ Iny deuxu aõ òta òtalemy rininimyhỹre biu-ki, bede-ki. Iwese deuxu sòwemy ihỹre wese wedu sòwe rare. ⁶ Inydeereny Deuxu sohojile rare. Inytybyreny. Tii ibutu aõna aõna riwinyre. Tamy inyboho roire. Tule inydeereny Wanyrỹ sohojile rare, Jesuisi Kristu. Tii ibutu widỹdure. Tii ratximyhỹre xiery inyboho ratximyhỹrenyre. Tamy inyboho roire.

⁷ Tahe ibutumy kia iny rieryõre. Iny sòwemy suritxoo iny reòwarimy rỹira. Tii riki ixiwenadumy riroxikeki, tai òraruna tuu relemyhỹre. ⁸ Rỹsỹna aòkõ riwatyhenyrenyra Deuxu-ò. Tai roxiheny rỹire. Rikirỹsỹrenyòkeki, rikiònonyrenyòtyhy. Rikirỹsỹrenykeki, aõ rikitarenyòtyhy. ⁹⁻¹⁰ Bexiebenyke. Urile ityhydỹdu aokõdu ixihe-ki iatasyõmy, aurihixinahe-ki. Suritxoo hetowo-ki inyõ umy robikeki teroxiterimy, tii tule ijò rỹsỹmy rexiwonyre, xiwe rỹsỹmy. ¹¹ Tai tahe aòraru-ki aseriòre atyhyna-ki òraruna-txi resekre. Tamy Kristu tarasamy rurure. ¹² Kiamy ityhydỹdu seriòre-ò taòrarunyteki, tule Kristu-ò

texiòrarunyte. ¹³ Tai rÿsÿna òraru-ki ityhydÿÿ-ki waseriòre òraruna-txi resekeki, jiarÿ kia rÿsÿna ariroxiòtyhy, waseriòre òraru-ki.

9

¹ Jiarÿ adeeremy rexihyomy watxiwâhâre. Jesuisi teòdÿÿnamy jiarÿ watxiwâhâre. Jesuisimy, Inynyrÿreny rabiòremy tahòtinymahâtenyte aòkò, Jesuisimy rabire. Waòraru-ki kaiboho ityhydÿÿdumy toite. Deuxu dee waòmÿsÿdÿÿ òraru-ki ayreny-ki. ² Inywitziraò-ò òsana Deuxu deòdÿÿnakòmÿ watxiwâhâre. Adeeremy tahe inatyhymy Deuxu teòdÿÿnamy wâhâre kaiboho dori wateòdÿÿna urihixinamy ahâtenyte Deuxu dee.

³ Kia tahe warawyòdÿÿna rare iny witziraò-ò: ⁴⁻⁵ Jiarÿ ariroxikeki, ariòkeki, tai aòkòhe awilere. Ityhydÿÿdu hâwyyò-wana, wawana aridykekò aòbo awileke. Kawese ibutumy Deuxu teòdÿÿna mahâdu rotÿÿmyhÿre, tule Jesuisi seriòre, tule Pedro. ⁶ Jiarÿ, Banabewanahyyle raaòmÿsÿdÿÿwâhâre iny aòreny tarasanamy. Kia rikirirenykeki, awikeki, aòbo. ⁷ Inyò aòbina-ò rakeki, ta aò aòbo riòwynyke? Aòkòre. Inyò oworomy uva bederaty ribrònyke-wana, bederatyò aòbo ritòleke. Inatyhymy inyò teòte asi-ò riyrubunomyhykeki, ihowÿsomy aòbo riòmÿhÿke? Kohe, riòmÿhÿke. ⁸ Kabexe hâbu wese aòbo jiarÿ rarybereri? Tule tahe bede ywina tyriti aòbo riritinymy rÿimÿhÿre. ⁹ Moisesi bede ywina ritidÿÿna-ki rÿimÿhÿre: —Broreniry itaaòmÿhÿ maixòmo tyre rariamy risymÿhÿreu. Deuxu aòbo broreni riwotòenymÿhÿre. Aòkòre. ¹⁰ Tahe waòrarureny-ki aòbo kia rarybere. Kohe. Inyò ròbròmÿhÿreu, iyremy ritakemy ròhòtinymÿhÿre. Tule inyò riòròmÿhÿreu, ijòò ixidee ritakemy ròhòtinymÿhÿre. ¹¹ Deuxu Tytybytyhy aòmÿdÿÿnanamy adeeremy anaerynanykeki, idi aòna aòna aribireny aritaleke, aòbo? Kia aònityhyre aòbo? ¹² Iny witzira aò aribi ritake-wana, jiarÿboho iratyre iu aròtarenykemy arotÿÿnyrenyke. Tahe tiu ròtaòhyre. Deuxu Rybewihikÿ tÿnydÿÿna ariokòròòtyhy. Tai ibutumy aò witzira witzira riòludunywâhâre. ¹³ Dohodÿÿna heto deòdu irysyna ritamÿhÿre dohodÿÿna heto-ribi. Xiwe dinodu aò rÿsÿna ritamÿhÿre xiwena-ribi. ¹⁴ Kia wese Deuxu rarybere; inyò Rybewihikÿ ritÿnynykeki, ibutumy aòmÿ reamÿhÿre ritamÿhÿre, Rybewihikÿ aòmÿsÿdÿÿbro-ribi. ¹⁵ Tahe jiarÿ aò aribi retaòhyre tule kia reritinyreri aò aritakemy aòkò aribireny. Warybe inyò riònonykemy aòkò watxiwâhâre iko-ki tahe arurukre. ¹⁶ Jiarÿ Rybewihikÿ retÿnynymahâre, rexierymahâre dori aritÿnydÿÿke. Kia heka aòhòkÿ aòkò waloosònadikemy rare. Rybe aritÿnynyòkeki, heka aòbinatyhyò wadee kanake inyhe. ¹⁷ Ixidee wimy Rybe aritÿnynymÿhÿkeki, tai ki aritakre. Ixideewimy aòkò aritÿnynyke-wana, ihârele tahe itÿnydÿÿmy iwahisidÿÿna wadee roire. ¹⁸ Kiake-wana, timybo wawahidÿÿna ihÿre. Kia heka rare. Rybewihikÿ tÿnydÿÿ-ò arexiòwynyòtyhy. Aòbo inatyhymy wahòròre, retaòhywâhâre.

¹⁹ Jiarÿ indeòdumy aòkò rarehywâhâ. Tahe iximy rexideòdunyre sòwemy iny òraru-ribi aritakemy. ²⁰ Judeu mahâdu-ò judeu wesemy jiarÿ rexisÿnyre, judeu mahâduò dori òraru-ribi aritakemy idi watxireri. Moisesi bede ywina yrubudÿÿdu mahâdu dee ixiwesemy rexisÿnyre iòraru-ribi dori aritakemy. Urile jiarÿ kia bede ywiny rubudÿÿna aòkò rare. ²¹ Bede ywina aòkò mahâdu dee ixiwesemy rexisÿnyre. Urile Deuxu bede ywina dire jiarÿ Kristu bede ywina yrubudÿÿdu jiarÿ watxiwâhâre. Kia iòraru-ribi aritakemy jiarÿ rexisÿnyre. ²² Irurukòdu mahâdu-ò waruru aòkò wesemy rexisÿnyre, irurukòdu mahâduò ritakemy. Ibutu iny deewesemy rexisÿnyny rarewâhâ, aòtxile tiibohoò aritakemy iòraruna-ribi. ²³ Ibutumy rewinyre, Rybewihikÿ dee iwiòhedÿÿdukemy ixi-di wâhâre.

²⁴ Ijarana ròhònykeu ijaramy ijaranadu sohojile ròhònyra. Tiile wahidÿÿna ritake. Kaiboho maijarenybenyke tii bitakemy. ²⁵ Ibutumy ijaradu ixidi rorenymÿhÿre aòikòkòmÿ rexierynanyhÿre. Kia riwinymÿhÿ wahidÿÿna ritakemy. Kia wahidÿÿna retybykre. Inydee wahidÿÿna tahe retybyòtyhy. ²⁶ Jiarÿ kawesemy rajaranyre aò aritakemy. Axiò ijesumy resuwâhâre yhyly rehetenyre wese aòkò. ²⁷ Waumy-di ròrenyhywâhâre.

Wadeòdu wesemy waumy resỹnyre. Tai dori resỹnyre. Jiarỹ inyõ-ò Rybewiwihikỹ aritỹnynykeki, ywimy dehudu wesemy aõkõ arareke, adehuky-ribi riwata lau.

10

¹ Boholabenyke weseriòre ityhydỹdu mahãdu. Inytybyreny kia biuwetyky nonoe rawo-di roimyhỹ. Tule ahobesòhòkỹ rawo-di reuròreny. ² Moisesi, iwedu, ibutummy aho-di nonoe-di rexisebeny. Tai iwedu inatyhymy rityhynyreny. ³ Deuxu Tytytyby rỹsỹna sohojile wiwese wesele ibutummy rirỹsỹre. ⁴⁻⁶ Deuxu Tytytybytyhy mona sohojile ihỹre. Bee manay-ribi nade. Mana tahe Kristuweselemy ihỹmyhỹre. Inynyrỹ kiamy roiremyhỹu. Deuxudeewimy aõkõ riwinymyhỹre. Tai rurure bedero-ki. Kia tahe inydeereny bedery urihixina ersydỹnyamy ratxireri, inyboho-dori aõbina widỹna aõkõ rokohotinyrenykemy, iwese tiiboho riwinyre wese aõkõ. ⁷ Inyboho suritxoo tyhydỹdukõmy rokoireke iwese ijõ mahãdu tuu rerinanymyhỹre wese kõkremy. Ritina-ki roimyhỹre: –Tiiboho ronymyhỹre riroxikemy, riõkemy. Tahe ritamanyreny risinykremy. ⁸ Tule òta òtamy rokotỹnyrenyõke iwese tii riwinyre wese –tai 23.000 iny rurure sohojixu-u. ⁹ Deuxu urihixirenyõmyke, iwese tii riwinyre wese. Tai rururenyre hemylala jurutana-ki. ¹⁰ Iburaõmyke iwese tii ribuarennyre wese. Tai rubudỹdu rirubunyyre, Rubu Yju wahe. ¹¹ Kia tahe bedery urihixidỹna ersyna inydeereny ratxireri. Riritinymyhỹre iny bedery narenymy. Bededỹnana konana-ò iòhòmy inyboho roire. ¹² Tahe inyõ òbitimy rỹimy rõhõtinykeki, tii rexiiemy ratxike reseke lau. ¹³ Ixirana isirare inydee rehemynyõtyhy rikiòludunyõtyhy. Deuxu awi rare. Riattyõtyhy iòlududỹna-txi. Tii inydeereny ixirana-ribi ixitarasana riwahinyre. Iny rurureny wesele ixirana rare. Tai rikiòludunyrenyke.

¹⁴ Waluuna mahãdu, kaiboho suritxoo luuna-ribi bexiebeny. ¹⁵ Adeereny rarybere, kaboho dori abederyreny kai bederywesetyhymy toiteki. Mohõtinybenyke aõmybo rarybereridi. ¹⁶ Deysanamonahyna aõbo ityhydỹdu mahãdu wowydyna rare Kristu hãlubu wesemy tuu riõreki? Iny paõ riyreyrenyreu, Kristu umy wesemy aõbo rare? Inydee aõbo wowydyna rare? ¹⁷ Inyboho sõwe roire. Urile tahe paõ sohojihyy rare. Sohoji butunahymy rare, paõ sohojiribile yre yre rarỹsỹreu, inyboho sohojilemy roire. ¹⁸ Judeu ijoi-ò betehobenyyke. Kia xiwe rirỹsỹrenykeki, xiweribile ritamyhỹre. Kia aõbo òbitire. ¹⁹ Timybo jiarỹ rarybereri? Rỹsỹna aõbo xiwenamy diwahinydeki, kia aõbo aõ rare ada ritxoo aõ aõbo rare. ²⁰ Kiamy aõbohe jiarỹ rarybereri? Aõkõre, tuu aõkõ rarybereri. Urile, kia raxiwemyhỹre, diabo tytyby-ò rare. Deuxu-ò aõkõ raxiwemyhỹre. Kaiboho diabo tytyby-ò tamy bexiiemy. Tii-wana uritere noõmy. ²¹ Wanyrỹ monamy biõkeki, tai diabo monamy tule biõõke. Wanyrỹ roxi-ki biroxiõkeki, tule tai diabo rỹsỹna rỹsỹõmykre. ²² Deuxu aõbo iny kidihãrudenykre. Inyboho aõbohe ityhyreny iratyre?

²³ Aõwaxiny tuu botỹnyke. aõmydỹnana awire. Ihãre tahe awiõre. Aõmydỹnana ixidee wimy botỹnyke. Urile aõmydỹnana riwiòhenanayõhyre. ²⁴ Uritere aaõmydỹnana sohojidile nohõtioõmy; tule inywitxira aõmydỹna-txi òhõtibeake tai aõwihikỹmy tamy biwinykre. ²⁵ Birõmyhỹke ibutummy aõ rỹimyhỹre meriadu-ki, nohõtioõmy aõbo raremyhỹmy. ²⁶ Ibutu bedery aõmydỹna Wanyrỹ wahidỹna rare inydeereny. ²⁷ Ityhydỹdukõdu mahãduõ aratobinymy, kai makeki, biroxiõke ibutummy aõbo adee kidekre. Dỹraxyõmy araykywydyna òraru-ki. ²⁸ Tahe adee rarybekeki; kia ritxoo xiwe rare. Irỹsỹõmy, kia hãbu raykywydyna òraru-ki tamy ibinare wahe. ²⁹ Araykywydyna òraru-ki aõkõ jiarỹ rarybere, tahe iwitxira òrariki. Ijõ hãbu witxira rayky-di aõkõ aritõhõtinymyhỹke. Kia òsana inyõ rarybekre. ³⁰ Dealãnadile jiarỹ ariroxiwãhãkeki, timybo inyõ ibinamy wamy rarybeke. Deuxu-ò dori rexideylydỹnyra. ³¹⁻³² Tai tahe, biroxiõbenyke-wana, biõbenykeki, aõmy botỹnykeki, ibutummy Deuxu wowydyna-ò botỹnyke. Inyõ atyhyna-di iatysyõmy, judeu mahãduõ-ò, judeukõdu mahãdu-ò, tule Deuxu tyhydỹduõ-ò. ³³ Ibutu

dee rarurunywãhãre tamywikemy. Waaõmydÿÿnana sohojile aõkõ rahõtinywãhãre ibutu iny aõmydÿÿna dee rahõtinyamahãre tarasadÿÿmy.

11

¹ Iwese jiarÿ Kristu wesemy watzimyhÿre wese kaiboho wawesele boibekre.

² Ararybekre: —Kaiboho awirenyremy kaiboho dori iwese bede eryna araerynanyre wese ibutumy teyrubunymahãtenyte. ³ Tahe ijõmy araerynanykre. Kristu iratiwi ibutu hãbu ratyre rare. Hãbu tahe hãwyyrati ratyre rare. Tule Deuxu tahe Kristu ratiwi ratyre rare. ⁴ Hãbu rexitõenyreu, ritÿnynykeu tarahety-di, Kristu rityhynyõre. ⁵ Hãwyyõ tahe rexitõenykeu, ritÿnynykeki tarahety-di aõkõ, tii tahãbu rityhynyõre. Tii dori tarade rasymyhÿre wese ratximyhÿre. ⁶ Hãwyyõ tarade rihetynyõkeki, tii tarade riorokre. Hãwyy tarasylau raixÿrukeki, tahe tara rihetynykre. ⁷⁻⁹ Hãbu tara rihetynyõmyhÿkre dohodÿÿna heto-ki. Bera-ò tyytyby wesemy Deuxu dee hãbu rare. Deuxu dee hãbu rare. Hãwyy tahe hãbu dee-ki rare. Hãbu heka hãwyy-ribi aõkõ dori iwidÿÿ rare. Hãwyy tahe hãbu umy-ribi iwidÿÿ rare. Hãbu hãwyy dee aõkõ relere. Hãwyy tahe hãbu dee relere. ¹⁰ Tai tahe hãwyy tara riwõmyhÿke. Iu tahe hãbu rityhynymyhÿre ÿju òraru-ki. ¹¹ Deuxu ityhydÿÿduy-ki wiwesele wiweselemy ratximyhÿre. Hãbu hãwyy-di ratxikemy; hãwyy hãbu-di ratxikemy. ¹² Iwese hãwyy hãbu-ribi relereu wese, hãbu hãwyy-ribi reamy raumynymyhÿre. Deuxu ibutumy riwinyre. ¹³ Kaiboho mohotinybenyke: Hãwyy rexitõenyreu, tarade rihetynyke, aõbo ada aõkõre aõbo? ¹⁴ Hãbu iraderehemy rÿira, tarati rityhynyõmyhÿre tuu rÿira. Kiamy bede riwaerynanyrenyrene. ¹⁵ Hãwyy tahe irade rehemmy rÿira ixiruxeradÿÿmy rÿira, hety wese tamy iò rarekremy wahe. ¹⁶ Inyõ iwitxiramy rexinohõtinykeki, tamy ararybekre, kia wese: Inyreny-ki kia bede ywina rare ibutumy dohodÿÿna heto-ki.

¹⁷ Aõwesebo botÿÿnykremy adee ararybekre. Wade awiõre iwese ahãtenyte wese kaiboho tebutunytentyteu, kia arawiõhenanyõhyre urile tahe arabinanytyhyrenyra. ¹⁸ Juhuu ararybekre timybo raholaremy: kaiboho texihitxinytenyte dohodÿÿnaheto-ki, kia tahe retyhynyriõremy watzireri. ¹⁹ Wiribi bexihitxinybenykeki, tai iny òbiti rÿira bierybenykemy. ²⁰ Bibutunymyhÿbenykeu, Inynyrÿ roxina aõkõ terÿsÿmahãtenyte. ²¹ Ijõ detiteremy taroxina riwymyhÿre inywitxirako-ki. Ijõ aõ rimyõmyhÿreki rama risamyhÿre. Ijõ tahe sõwetyhymy riõmy raitxÿtemyhÿre. ²² Kai aõbo ahetoõre, tai biroximyhÿkemy, biõmahãkemy? Kia wese-ki Deuxu dohodÿÿna heto aõbo tetyhynyõhyymahãte. Iaõkõ rÿira mahãdu tule teixÿrudÿÿnymyhÿtenyte. Aõmybo ararybekre. Arawowydydÿÿnyrenyrenykre aõbo? Aõkõre. Tai arawowydydÿÿnyrenyõtyhy. ²³ Kia Inynyrÿ-ribi retare, tule aerynamy adeeremy rewahinyre. Kia wahisidÿÿnadyna txuu, Jesuisi Inynyrÿ orotxu rimyrene. ²⁴ Rexitõenyredi, riòròre, idi tahe rarybera: —Kia heka waumy rare. Adeeremy wahidÿÿmy watzireri. Kia biwinymyhÿkreu, watxi õhõtireny reakemy.

²⁵ Tule riymyhÿre rahudi, tahe bemona hyna rimyra, idi tahe rarybera:

—Kia heka wadeewimy Deuxu, iny-wana ratximyhÿre. Wahãlubu òraru-ki kia riwinyre. Kia biõmahãbenykreu, aõu watxi õhõtireny reakemy.

²⁶ Tiubo paõ biymahãbenykreu, bemona hyna-ribi biõmahãbenykreu, warubu rybe tetÿnynytenyteri idi adòðsekre. ²⁷ Tai inyõ õhõtioõmy riykeki-wana, riòkeki-wana, tii Jesuisi umy hãlubumy òraru-ki ratxireri. ²⁸ Sohoji sohoji taaõmydÿÿnana-di rohõtinykre, idi tahe riymyhÿre, riõmyhÿkre. ²⁹ Inyõ Jesuisi umy-di rõtõtinyõkeki, ixidee aõbinahakÿ kidiwynyke. ³⁰ Kia òraru-ki sõwemy binamy òhyyle toite, tule iny sõwemy rurumy rÿira. ³¹ Iny ixi-di rohõtinykeki, aõbinahakÿ rexierykemy, tahe iny rexiòbitinyke. Deuxu tai aõhõkÿmy rotÿÿnyõtyhy. ³² Inynyrÿreny inyboho riòbitinymyhÿre. Kiamy heka bede mahãdu-wana aõkõkeki, aõhõkÿmy rotÿÿnyrenykre. ³³ Kiamy, waseriòreboho, roximy bibutunykrey, ijõ wii biraòbenykre. ³⁴ Inyõ rama risamy rÿikeki, taheto-ki riroxike tai

rihuõmy r̃yimyh̃kre Deuxu ywisid̃ỹna-ki. Adee arehemynykreu, ijõ kia aõna aõnamy arðerynanyrenykre.

12

¹ Deuxu Tyytybytyhy bede eryna wixira wixiramy adeeremy ararybekre, araerynanyrenykemy. ² Ityhyd̃ỹdukõdumy toitemahãu, aõõ aradyrenyrene suritxoo rybeõhõk̃y-ò. ³ Tai arabedeerynyreri: Inyõ Deuxu Tyytybymy rarybemyh̃keki, tii rarybeõtyhy: Jesuisi ibina rare. Tule inyõ uri rarybeõtyhy: Jesuisi Wanyr̃y rare. Tii Deuxu Tyytybytyhydile tuu rarybekre.

⁴ Deuxu Tyytyby bede eryna wixira wixira sõwemy r̃yire. Deuxu sohojile tahe iwahid̃ỹdu rare. ⁵ Aõmys̃d̃ỹwi-ribi lahixi rare, tahe Inynyrỹ sohojile rare tamy rakaaõmys̃d̃ỹnyke. ⁶ Aõmyd̃ỹna wiribi lahixi rare, tahe Deuxu sohojile ibutud̃ỹdu rare. Tii iny-ò aõmys̃d̃ỹna wid̃ỹna riwahinyre. ⁷ Sohoji sohoji tabedeeryna wixira wixira Deuxu Tyytybytyhy-ribi ritamyh̃re ibutu iny wiðhed̃ỹmy. ⁸⁻⁹ Inyõ-ò bede eryhyk̃y wahid̃ỹmy ratxireri, Deuxu Tyytybytyhy iwahid̃ỹdure. Ijõ-ò tahe rybe bedeeryd̃ỹ wahid̃ỹmy ratxireri, iwahid̃ỹdu tiile rare. Ijõ-ò tahe ityhyd̃ỹtyhy-ki rarekemy. Deuxu Tyytybytyhy iwahid̃ỹdure. Ijõ-ò tahe, òhotibedumy rarekemy. Deuxu Tyytybytyhy ris̃nyre rare. ¹⁰ Ijõ-ò tahe, bedeòby wid̃ỹdumy rarekemy, ijõ-ò rybe-di t̃nyd̃ỹdumy, ijõ Tyytyby erydumy, ijõ rybewitxiramy rarybekemy, ijõ rybe wiuròd̃ỹdumy. ¹¹ Deuxu Tyytybytyhy sohojile tahe iwahid̃ỹdu rare. Tii sohoji sohoji-ò riwahinymy h̃re ixideewimy.

¹² Iny umy sohojihyy rare. Urile iaõmyd̃ỹnana sõwere. Kia wese ityhyd̃ỹdu r̃yira ityhyd̃ỹdu mahãduy-ki, Kristu-ki iny sohojihyyre. ¹³ Sohoji sohoji mahãdu-ribi rabutura, ijõ judeu mahãdu-ribi, ijõ judeukõdu mahãdu-ribi, ijõ deòdu mahãdu-ribi, ijõ deòdukõdu mahãdu-ribi. Wiji tahe Deuxu Tyytybytyhy-di sohoji hõrõmy iny r̃yire. Idi tahe inyboho t̃ximy r̃yire. ¹⁴ Umy dori sohoji aõmyd̃ỹnana-di aõkõ rare, sõwere tahe. ¹⁵ Inywa rarybekeki kia rarybekre òsana: jiar̃y umy aõmyd̃ỹnana aõkõ watxireri, debò aõkõ dori rare. Kia rarybekeki, ihãre ta umy aõmyd̃ỹnanaõlemy ratxireri. ¹⁶ Nohõti rarybekeki: rue aõkõ jiar̃y rare, tai dori umy aõmyd̃ỹna aõkõ rare, Kia rarybekeki, ihãre ta umy aõmyd̃ỹnanale ratxireri. ¹⁷ Ibutumy umy ruelemy ratxikeki, timybo rokoholarenkykre. Ibutumy nohõtilemy ratxikeki, timybo rue rareke timybo robirenykre. ¹⁸ Deuxu ibutumy aõ ritidire, titxibo ixideewimy rõhõtinyre. ¹⁹ Ibutumy aõmyd̃ỹnana wiweselehek̃ykeki, timybo raaõmys̃d̃ỹnyke? ²⁰ Inatyhymy aõmyd̃ỹnana sõwere. Umy tahe sohojilere. ²¹ Rue debò dee rarybeõtyhy: Kai aõ aõkõ tate. Tule ratiheka waò rybeõmy: Kaikõkeki wadee awike. ²² Kia k̃nyhe. Aõ aõmyd̃ỹnana inydeeremy iruruõmy aõmy aõkõ r̃yire wese, tii aõwityhy r̃yire. ²³ Tule aõbo inydee aõmy aõkõ r̃yira tamyhe woreke r̃yimy h̃re iruxeramy aõkõ rare, iny woreke r̃yimy h̃re. ²⁴ Aõbo inyummy-ki iruxeramy rare, kia urid̃ỹõmy. Deuxu tahe umy aõmyd̃ỹnana ibutumy ributunyre. Tii aõ ibuturatyre rityhynyre. ²⁵ Kiawese alòreõmy umy-ki ibutumy umy aõmyd̃ỹnana wiwana raaõmys̃d̃ỹnymy h̃re wii riwiðhenanymy h̃re. ²⁶ Sohoji aõmyd̃ỹnana txubererekeki, iuhe rubererenyke. Ijõ teysakeki inyõ riwowydnykeki iuhe reysake. ²⁷ Boholabenyke, kaiboho Kristu umy mahãduõ toite. Ityhyd̃ỹdu sohoji sohoji heka umy aõmyd̃ỹnanaõ wese rare. ²⁸ Deuxu ityhyd̃ỹdu mahãduykile iny rihitxinyre. Juhuu Jesuisi teòd̃ỹdu mahãdu, ihewo-ribi Deuxu rybe t̃nyd̃ỹdu mahãdu, idi ieryd̃ỹdu, aõwiwihik̃y wid̃ỹdu, òhotibedu mahãdu, wiðhed̃ỹdu, dinoduwesed̃ỹnadu, rybewitxira ersydumy. ²⁹ Ibutumy deòdu aõbo roire? Ibutumy t̃nyd̃ỹdu aõbo roire? Ibutumy eryd̃ỹdure aõbo? Ibutumy aõwiwihik̃y wid̃ỹdure aõbo? Aõkõre wii ihitxihitxire. ³⁰ Ibutumy ywisid̃ỹ rieryre aõbo? Ibutumy rybe wixira rybedu aõbo? Ibutumy rybewitxira wiuròd̃ỹdure aõbo? Aõkõre. ³¹ Tahe, eryna wiwihik̃y mynyny, atximy h̃benyke. Tahe ariteòsnykre tibo ryy.

13

¹ Ibutumy iny rybe witzira witzira arierykeki, ŷju rybe adieryekeki, kia tahe luuna-di aõkõkeki, jiarŷ aõwodŷŷna widŷŷna wesemy ararekre. ² Jiarŷ ibutumy Deuxu rybe-wahidŷŷ erna ijõdikeki, ibutumy bedeery ijõdikeki, hãwãlò iherina-ribi aritake waty-hydŷŷna kiadikeki, tahe luuna-di aõkõkeki, aõ aõkõ watzireri. ³ Ibutumy waaõmydŷŷna iny aõkõ mahãdu-ò ariwahinykeki. Waumy Kristu Rybewihikŷ dee òraru-ki wõsikemy ariwahinykeki, tahe luuna ijoõkeki, kia heka aõkõweseleke. ⁴ Inyõ luunadikeki, ywimy rarekre, awimy rarekre, ihãrukõmy rarekre, luunadikeki, ixityhydŷŷdukõmy rarekre. ⁵ Inyõ luunadikeki ihŷkŷhŷkŷmy aõkõ rarekre. Ixisohojidile aõkõ rõhõtinykre. ⁶ Òbitiõna-di deysaõmy, inatyhyle kedeysakre. ⁷ Moõ iluunadireki ibutumy aõhebo rotŷŷnykre, ibutumy rityhynykre, ibutumy riraõkre, ibutumy riòludunykre. ⁸ Luuna tiu itueõtyhy, tahe rybe tŷnydŷŷna aõutxumy ituekre, rybewitziramy rybe ituekre, bede erna erysynamy tule ituekre. ⁹ Inyboho iyrelemy rieryrenyre. Tule iyrelemy ritŷnynyre. ¹⁰ Aõutxumy tahe kia iyre rexihukre, ibutumy kanaerykre, kia hãbu òbiti tyhy kedehemynykeu, Kristu wahe. ¹¹ Uladumy rarewãhãu uladu wesemy rarybere, uladu wesemy ixidi rarewãhã, uladu wesemy raykywydynanyra. Hãbumy relereu tahe, wauladumy nona rerire. ¹² Wiji tahe inyboho robirenyre, iwese itxerenatŷnykowese-ki, kiadxu tahe, wiòsanamy rokobirenykre. Katahe iny rieryrenyre txuraõ, kiadxu tahe, iwese tii inyboho dierydenyde wese rikeryrenyre. ¹³ Tahe inataõ aõmydŷŷna rŷire: ityhydŷŷna, irarõsõna, luuna. Ijõ ratyre tahe luuna rare.

14

¹ Luuna-di boibeke ibutu ijõ ratyre. Tyytybytyhy erysyna biijebenyke. Iratyre biijebenyke Deuxu rybe tŷnydŷŷna erydŷŷna. ² Inyõheka rybe witziramy rarybekeki, hãbu-ò aõkõ rarybereri. Deuxu-ò sohojile rarybere. Inyõ irybe rieryõre. Deuxu Tyytybytyhy rybe tii erydure. ³ Inyõ Deuxu rybemy rarybemyhŷreu, iny-ò rarybereri. Tai riwiòhenanymyhŷre, riòbitinymyhŷre, riteysanymyhŷre. ⁴ Inyõ rybe witziramy rarybereu, tiilehyy rexiwiòhenanymyhŷre. Inyõ tahe rybe ritŷnynyke wana, dohodŷŷna mahãdu riwiòhenanyre. ⁵ Ibutumy rybe witziramy rarybekeki, tii tahe wadee awire. Tahe ibutumy Deuxu Rybewihikŷmy rierynanykeki, kia iratyretyhy wadee awire. Deuxu rybe tŷnydŷŷna tahe, rybe witziramy rybedu ratyre rare. Wiurõsòdŷŷdudile rybe witziramy rarybeke dohodŷŷdu mahãdu wiòhedŷŷmy rarekemy. ⁶ Jiarŷ adeeremy ararybekeki, rybewitzira-di. Tiwesebo arãwiòhenanyrenyke. Urile bede erytŷmyra-di, erynatyhyhyky-di, inatyhyeryna-di araerynanykeki, kia-di tahe arãwiòhenanykre. ⁷ Ka tahe wiudŷŷna rare. Wyhyhykŷ jurõnawesena ada rerotisõmo wiudŷŷna kidiwiunykeki, tahe awimy riwiunyõke, timykibo iny rieryke aõbo riwiunyreri. ⁸ Tule jurõna òbitimy ritxurõnyõkeki, timykibo aõbinadu mahãdu rierykre aõbina-ò nomy rexiwinykemy. ⁹ Kaiboho tule kiawesere. Inyõ arybe rieryõkeki, tiwesebo rieryke aõmybo tarybetenyteri. Kiawese dori yhydeele tarybetenyteri wese. ¹⁰ Inatyhymy sõwemy rybe witzira rŷire bede-ki, ibutumy tahe aõna aõnany rybedu rarybere. ¹¹ Aõmybo rarybere arierykõkeki, rybedu dee jiarŷ iny witzira, rybewitziraõ tamy rare, tule tii wadee rare. ¹² Kaiboho Deuxu Tyytybytyhy erna teijetenyteri. Tai dohodŷŷna mahãdu wiòhedŷŷmy marurunybenyke. ¹³ Inyõ rybe witziramy rarybekeki, iòbitidŷŷnamy rexitõenyke. ¹⁴ Rybe witziramy arexitõenykeki, watyytybyle rexitõenyteri waraykywydyna-ò ralõõtyhy. ¹⁵ Tai tahe aõhebo arotŷŷnykre? Watyytyby-di, warayky-di arexitõenykre. Idi watyytyby-di warayky-di arawiuynykre. ¹⁶ Kai atyytybyle-di textiõenymyhŷteu, timykibo inyõ rierykemy? Idi rarybeke aixitõedŷŷna rexihukeu. Tii dori arybe rieryõre. ¹⁷ Kai tahe inatyhymy awimy textiõenye, tai tahe iny aõ rieryõhyre, idi riwiòhenanyõtyhy. ¹⁸ Deuxumy reãlãwãhãre. Jiarŷ dori aratyreny rybe witziramy rarybemahãre. ¹⁹ Tahe dohodŷŷna mahãdu-ò iruyre rybe

eremy ierysynamy ararybeke ada sōwemy rybe eremy iwitxira rybemy anarybekeki. Juhule wadee awityhyre ijō ratyre-ki iny kiawese inatyhymy reerynanyre.

²⁰ Waityhydỹđdu seriòre uladu raykywesemy aōkō bexiraykynymyhỹbenyke. Iny-ery bedeeryhykỹ wese maraykynybenyke. Aōibina erysynale uladu aōeryō wesemy boibeke. ²¹ Bede Ywina tyyriti-ki kia rỹire: –Kia inydee, hābu rybe witxira-di anarybekre. Ihāre ta warybe dee tiiboho roholarenyōkre. –Kiamy tahe Wanyrỹ rarybere. ²² Inatyhymy tahe iwitxira rybe rybemy ityhydỹđdu mahādu dee deòsina aōkō rare. Kia ityhydỹđdukōdu mahādu dee deòsina rare. Tule Deuxu rybe tỹnydỹđna ityhydỹđdu mahādu-ò rare. ²³ Dohodỹđna mahādu wii ributunykeu, rybewitxiramy rarybemyhỹreki. Ityhydỹđdukōdu mahādu ralòkeki, iny ierykōdu ralòkeki, timybo tii rōhōtinyke. taitxỹtetenyterilemy idi rōhōtinyke. ²⁴ Tahe ixityre ityhydỹđdukōdu mahādu ralòkeki, tahe Deuxu rybemy rarybereriò, ralòkeu, tii rexierykre òrarudumy rare, ibutumy aōwòmý roholare tarayky riixixanyke. ²⁵ Aōbo tawo-ki riwòmý rỹimyhỹredi rexierymy ixi-di rōhōtinykre. Tai resekre tatiowomy Deuxu dealānamy realākremy. Tule rarybekre: –Inatyhymy Deuxu ayreny-ki ratxireri.

²⁶ Aōhebo dohodỹđna-ki rokotỹđnyrenykre waseriòreboho wii rikibutunyrenykreu. Kia heka rare: Inyō wiuòmý kanawiunykre, ijō tasỹ Deuxu rybe bede erydỹđna kedeerynanykre, ijō itỹnydỹđnamy kanarybekre, ijō rybewitxiramy rybena kanarybekre, ijō iwiuròsòdỹđnamy kanarybekre. Aōhebo botỹđnybenyke ityhydỹđdu wiòhedỹđnamy rarekemy. ²⁷ Inyō rybewitxiramy rybemy ratxire riki, inatxi inataòlemy rarybeke, wihe-womy, tule iwiuròsòdỹđdulemy rarybekre. ²⁸ Wiuròsòna ihoòkeki, rybeòlemy ronyke dohodỹđna heto-ki. Ixiwanale Deuxu-di rōhōtinyre, rexitòenymy. ²⁹ Urile inatxi, inataòlemy rybe tỹnydỹđdumy rarybekre wana, ijohonadu mahādu tahe irybe-di rōhōtinytyhyke timybo. ³⁰ Ijòhonadu-ò itỹnydỹđna rybemy ratxikeki, rybedu rexihudi rarybekre. ³¹ Ibutu dori Deuxu rybemy rarybekre, sohoji sohojimy. Tai ibutumy rierykre, reysakre. ³² Rybe tỹnydỹđdu mahādu rayky, tiile rexierymyhỹkre. ³³ Deuxu tahe wimy uriuridỹđdu aōkō rare; tii tahe òbitina widỹđdu rare. Ibutu ijō dohodỹđna heto-ki kia wesemy rare.

³⁴ Hāwyy tahe dohodỹđna-ki roholamy rỹimyhỹre rybeòhykymy tai aōwedumy aōkō. Ywilemy rỹirake iwese judeu bedeywidỹđna roimyhỹre wese. ³⁵ Tỹraxinadikeki taheto-ki tahābu-ò rỹraxike. Hāwyy dohodỹđna-ki rarybemyhỹre heka ixỹruna rare. ³⁶ Timywese tahōtinytenynte. Deuxu rybe aōbo aykyreny-ki ròhònnyre ada kaiboho sohojile aōbo ijòdire.

³⁷ Inyō rybe tỹnydỹđdumy ixi-di rōhōtinykeki ada Deuxu Tyytybytyhy-ò wiòhedỹđnamy rarekeki. Timybo rarybekre. Kia waryberiti heka Deuxu bede ywidỹđna rierykre. ³⁸ Inyō kia rityhynyòkeki, tii wile ratyhyòdỹđòkre.

³⁹ Iribi tahe waseriòre tỹnydỹđdumy boibekemy atxibenyke. Ixinamy rybewitxiramy iny rarybemyhỹke. ⁴⁰ Ibutumy aōhebo botỹđnybenyke. Òbitilemy, ywilemy.

15

¹ Aōtxi òhōtirený araijaradỹđnykre. Kia tahe rare. Rybewihikỹ iwese adeereny retỹnynyre wese, tetyhynytenynte wese, tule tetyhynyhy ahātenynte. ² Tai tahe tarasanawo-ki ahātenynte rybe teeryhy ahātenynte ki iwese retỹnydỹđnyre wese. Aōkòkeki aròtenarený aōtyhy aōkò adeerený ihỹre. ³ Juhuutyhy adeerený retỹnynyre iwese raholare wesemy. Kia rare: Kristu iny òrarurený dee rurure. Kiamy heka ritidỹđna roire. ⁴ Tule mana wabede-ò rahāluure. Inataò txu idi rỹidi tahe, rubu-ribi rexixare, ritidỹđna rarybere wese. ⁵ Rexideòsinyre Pedro dee, idi tahe waòinatxi mahādu dee. ⁶ Idi tahe 500 iny ratyre tuu robire. Kia iny ityhydỹđdu seriòre mahādu ibutumy rexibutunymyhỹre Jesusimý robire. Ijò rurure kia butudỹđnay-ribi, tahe ijò irulemy ihỹmyhỹre. ⁷ Iribi tahe Txiau tuu robire, idi tahe ierydu mahādu ibutumy tuu robire. ⁸ Ihewo-ribi tahe jiarỹ tuu rabire. Iwese uladu ibededỹđnanakòmý reare wese tuu rabire. ⁹⁻¹¹ Jiarỹ ierydu hewo ludu rare. Uritere erydumy wanidỹđòmý watxiwāhāre, raixỹrure wahe. Jiarỹ

dori juhUU ityhydÿÿdu mahâdu aõhõkÿmydÿÿdu rare. Deuxu ruxetòenale dori aõmy watxiwâhâre. IruXetòena aõnihikÿmy waki riwinyre. Jiarÿ dori ibuturatyre aõmysÿdÿÿna rewinyre. Tahe jiarÿ aõkõ wâhâre. Deuxu ruxetòenamy wahâre jiarÿ aõbo ada tiiboho aõbo adeeremy relyyrenyre, idi kaiboho tetyhynylytenyte.

¹² Kristu rubumy roira-ribi rexixara, kiamy heka rarybemahârenyre. Aõherekibo inyõ rarybereri rurumyhÿre-ribi inyõ rexixaõkremy. ¹³ Inyõ tiu rubu-ribi rexixaõkeki, Kristu tahe rexixaõre tarubu-ribi. ¹⁴ Kristu rubu-ribi rexixaõre wana, jiarÿboho aõmy waryberenyõna idi aõ atyhydÿÿnaõna. ¹⁵ Kristu inatyhymy rexixaõkeki, inyboho Deuxumy ruimy rybedu mahâdumy roire. Kristu ixixana rybemy dori jiarÿboho rarybemyhÿrenyre. Kiata bohe Deuxu, Kristu riixixanyõlere. ¹⁶ Rubumy roimyhÿre mahâdu rexixaõkeki, taita Kristu rexixaõre. ¹⁷ Kristu rexixaõkeki, ainatyhynareny aõ aõkõ rare. Aõrarudile ahâtenyte. ¹⁸ Tule, ityhydÿÿ-di rurure mahâdu, biu-ò ròiõtyhy. ¹⁹ KabeDe-ki sohojile inyboho Kristu riraõmyhÿreki, inyboho bedewotyhytyhymy roire.

²⁰ Inatyhymy taheka Kristu rubumy roire-ribi rexixare. Tii juhuuludu rubu bede-ribi dòòsede mahâdumy roirekemy, tai iny tule reXexixarenkre. ²¹ Iwese hâbu sohojiõ rubu diwyde wese, tule hâbu sohojiõ rubu-ribi ixixana diwyde. ²² Iwese Adaõ-ki ibutumy iny rurukemy rÿimyhÿkemy tule Kristu-ki ibutumy ixixana kiditakre. ²³ Kristu bededÿÿnana kedehemyhÿkreu, rubu-ribi ixyby ixixana kòdòhònykre. Kristu juhUU rexixare, ihewomy tahe taeryna mahâdu kidiixixanykre. ²⁴ Tai tahe bede konanakre. Jesuisi ibutu wedu mahâdu, bede dinodu mahâdu, Iòlò mahâdu kanahukre. Tahe ibutumy tyby Deuxu-ò òlòna kidiõkre. ²⁵ Jesuisi tahe ibutu ratyre Iòlòmÿ ratxikemy rarehyykre. Iòludu mahâdu ibutumy iwarawo-ki rÿikre. ²⁶ Iòludu konana heka, rubu rare. Tii tule riixâwididÿÿnykre. ²⁷ Ryberiti kiawese roire: —Deuxu tahe ibutumy iwarawo-ki ritidireri. Iximy ritidiõtyhy tii dori tidisidu rare. ²⁸ Rexihudi tahe tule iRiòre ritidikre. Tai tahe Deuxu ibutu Iòlòmÿ rarekre.

²⁹ Rubumy rÿira ixyby kedexixaõkeki aõherekibo iny deròwy teratisebenyteri, rubumy roira mahâdu hârehekÿle wahe. ³⁰ Aõherekibo berebunatyhyhykÿ-txi inyboho Iòhârumy ratximahârenyre txuõ txuõlemy. ³¹ Ibututxu rubu reijemyhÿre. Adeeremy wawowydynatyhymy watxireri. Jesuisi Kristu Inynyrÿ òraru-ki. Tai heka kia lau rarybemahâre. ³² Hâbu mahâdu-ò Efesu hâwâ-ki iròdu debure-ò aõbina wese resumahâreki aõtyhybo aritakre? Inatyhymy aõbo? Rubu rexixaõkeki, rikiroxiryrenyke, rikiõrenyke, biurasòmÿ dori rukururenkre. Aõ aõkõ inytyhydÿÿna. Kia riki ityhydÿÿdukòdu mahâdu tuu rexirybenyre, abiòwa mahâdukeki. ³³ Ixi itxenadÿÿõmy: kia biòwa bina dori iny ixihemy riatymyhÿhÿre. ³⁴ Ywityhylemy boibeke, òbitilemy òrarurenymÿ, sòwemy iny Deuxu rieryõre. Kia heka iny ixÿrudÿÿnareny rare, tai rarybewâhâre.

³⁵ Tahe inyõ kanarybemyhÿkre: —Timybo rubu kedexixakre. Aõumywesemykre iumy? ³⁶ —Itxÿte, juhUU alòboròna rabròðkeki tiu txuhuõna. ³⁷ Telòho iny ribòrònyõtyhy, ityle iny ribòrònyke. Iwese maixòmoty ribòrònyke ada oworuty wese. ³⁸ Ibututy-ò Deuxu iraty umy riwahinymyhÿre ixideewireki. Deuxu ixideewimy alòboròna ritxuhudÿÿnymyhÿre timybo? ³⁹ Dee ibutumy wiwese wese aõkõ rare. Inyde, iròdude, nawiiide, uturade ibutumy tahe wiribi hitxi hitxire. ⁴⁰ Biumy rÿira mahâdu tule lahixire, aõwitxira witxira bedemy rÿira kia wowydynareny wiribi hitxire. Tii-wana wimy rahitxirananyre. ⁴¹ Txuu ahâdu, taina, iloosònareny wiribi hitxire. Taina ijò taina-ribi iruxeratyhyre. ⁴² Tai tahe kia wese rubu-ribi ixixana rÿimyhÿre. Umy rubu su-ò rahâloodÿÿmyhÿre rarònyhe txu. Idi tahe irulemy kòdòhònykre, alòboròna ruhunymyhÿre wese tahe umy tuedeõnaõ. Bede luruhukÿ-ki rahâloodÿÿmyhÿre, tahe loosònatyhy-ki kòdòhònykre. ⁴³ Iruruõ-di umy heka rahâloodÿÿnymyhÿre ibinare, tahe iruxeramy tarurutyhy-di kòdòhònykre. ⁴⁴ Iny umy wesemy rahâloodÿÿmyhÿre, tahe tyytyby wese kia umy-di kòdòhònykre, biuludu mahâdu wahe. ⁴⁵ Kiamy heka ritidÿÿna-ki roire. Iny umy riuhemyhÿreki, tule tyytyby umy riuhemyhÿremy rÿire: JuhUU inyiru Deuxu riwinyre Adaõ heka rare. ⁴⁶ Juhu tahe

inyumyreny tayry-di riwinyre idi tahe ritytybynyre. ⁴⁷ Juhuu ludu hãbu suribi ije rare. Ihewo-ribi Hãbu biu-ribi ihÿre Kristu wahe. ⁴⁸ Juhuu hãbuwesemy ibutumy iny bede ludu ihÿre juhUU inytyhy wese wahe. Hãbu biuludu wesemy ibutumy biu ludu mahãdu ihÿre. ⁴⁹ Tai tahe kabede hãbu wesemy inyboho rÿimyhÿrenyrene wesereki, tule biu ludu Hãbu wesemy rÿkÿirenyke.

⁵⁰ Waityhydÿÿdu Kia heka rarybemahãhyreri, iwese inyboho ihÿmyhÿrenyrene wesemy tiu Deuxu Òlona-ò ralòòtyhy. Iny umy heka ruruhyy umy rare, tai tahe Deuxu Òlona ritaòtyhy, kowa-ò dori iny umy ruruòtyhy. ⁵¹⁻⁵² Tahe aòbo teeryòte adee aritÿnynykre: Ibutumy iny ruruòkre. Ibutumy ityhydÿÿdu iny ruruòòle iumy riwixiratÿmyranykre, aòwesele reakre, iny tarue riberenymyhÿre wese reakre, ikonana juròna ritxurònykre. Juròna ritxurònykre idi ibutumy ityhydÿÿdu rubumy rÿira riumywitziratÿmyranykre umytuedeòna-di. Inyboho ityhydÿÿdu mahãdu tulekre. ⁵³ Tahe rekexiwiurònyrenyke, iny bede umy dori rurumyhÿre. Rakaumynykre umy wixira-di taita rukururenyòtyhy. ⁵⁴ Iny umy wixiradikre, tahe kia rybe rexihumy rÿikre: Ryberitina rarybere: — Rubu ijesu rikitarenykre: ⁵⁵ —Aòherekibo rubu, aijesuna wawana tetaòta? Aòherekibo tiwamytxitxidÿÿnyòte? ⁵⁶ Òraru rubumytxitxidÿÿdu rare. Bedeywidÿÿ òraru rurudÿÿna rare. ⁵⁷ Deuxu umy rekealàmymhÿkre, tii dori ijesu inybohoreny ritakemy riwiòhenanymyhÿre. Jesuisi Kristu Inynyrÿ-di diwiòhenanymyhÿde. ⁵⁸ Tahe weseriòre luu mahãdu, bityhnyhybenyke, ywihyymy ahãbenyke, Wanyrÿ aòmÿsÿdÿÿna-ò hyy tiemy ahãbenyke. Aòmÿsÿdÿÿna Wanyrÿ dee, idi inydee awimy rarootinymyhÿre.

16

¹ Nierumy ararybekre. Kia bibutumynykre kowa tyhydÿÿdu mahãdu-ò, Judeia mahãdu wahe. Iwese Alaxia mahãdu-ò ròerynanyrene wese, kaiboho tule ijò dee bitabenyke. ² Semana juhu ludu txuu, iny sohoji sohoji tiwesebo tòtatenyete jura birarenymahãbenyke rawahikremy. ³ Tai adehemynykreu kia nieru rexihumy rÿikre myiòtyhy tahe ijò rarasamy. Tahe mobo kai tyriti-di biditakre, tii-wana nieru iny ariteònykre Jerusalè-ò. ⁴ Tahe jiarÿ arakewana iny dee wikeki, tuu wawana kodoikre. ⁵ Macedonia bede-ò arakre rahudi arehemynykreu adeereny watzireri. Macedonia-di delemy arakre. ⁶ Araroorehenykre òsana biubede taile arahukre awanarenhyhyle. Tai ele elemy biwatÿidÿÿnykre titxibo arakemy. ⁷ Deuxudeewikeki urihimyò aòkò akireny bede arieke bededÿÿnana arahukre akireny. ⁸ Efesu hãwã-ki Pentecoste woranabedehesi konana-ò ariijekre. Idi tahe arakre. ⁹ Ijòtòbònahakÿ wese irayhyky rÿimyhÿre waaòmÿsÿdÿÿ. Tai waaòmÿsÿdÿÿna irutaòre, ihãre ta wamy òludu sòwere. Namy sòwehyymy taheka òludu rÿire.

¹⁰ Tahe, Tximòtxi rakeki, iixÿru lau biijemy tii dori Deuxu aòmÿsÿdÿÿna diwinymyhÿde wawese. ¹¹ Inyò Tximòtxi-di aòmÿ aòkò ihÿkeki heka wadee awiòre. Wadee itÿina-ò biwiòhenanybenyke ywina-di. Reraòmahãre dori ityhydÿÿdu seriòreboho wana kanakemy. ¹² Inyseriòre Apòlo-ò sòwemy rarybewãhãre arorarenymy rakemy ijò iny seriòreboho-wana. Tahe tii heka Deuxudeewimy aòkò idi ròhòtinymyhÿre. Idi tahe rakre ixideewimy tiu txumybo.

¹³ Aòu aòu bexiwinylemy borukubeke. Inatyhymy òbitimy myibenyke, hãbu rurutere wesemy bexirurudÿÿnyke. ¹⁴ Aòhebo botÿÿnybenykemy ywina-di luuna-di botÿÿnymy boibemahãke.

¹⁵ Tefana, tasÿ mahãdu-wana Akaia bede ludu-ki ityhydÿÿdumy juhUU rare. Kia teerytenyete. Tiiboho ityhydÿÿdu mahãdu wiòhedÿÿduhyymy ihÿrenyrene. ¹⁶ Tamy boholabenyke, ibutumy tamy wityhymy biwinybenyke. Tule kia wese wiòhedÿÿdu biwiòhenanybenyke. ¹⁷ Tefana, Fortunatu, Akaio kaò ditehemynydenyde. Taita wadeysamy watzireri. Tiiboho riwawìòhenanyrenyrene kaiboho kaki aòkò atximahãtenyete. ¹⁸ Tiiboho wawo-ribi riwateysadÿÿnyrene, araykyreny òsÿny tule wahe. Kia mahãdu heka ratyhydÿÿmyhÿke.

¹⁹ Kaki Asia bede-ki ibutumy dohodỹna mahãdu tarybe wehityhyna adeereny riwahinyreri. Akila, Prisila-wana taluuna Wanyrỹnimy rybe adee riwahinyrenyneri taheto-ki dohodỹnareny mahãdu tule wahe. ²⁰ Ibutu seriõre mahãdu rybe wehityhyna adeereny riwahinyreri. Birybenybenykreu wii bimybenykre wiwetya-ki seriõrewesemy tamy luòsõna òbitityhyna-di buòbenykre.

²¹ Iroo tahe jiarỹ ariritinykre wadebò-di wahe. Jiarỹ Paulo warybe wehityhyna rewahinyre. ²² Inyõ Inynyrỹ luuõkeki, aõbinahakỹbo tamy kanake, kiamy rexirybenyre: 'Maranata' kia heka Jesuisi wymy kanake rare. ²³ Deuxu luuna adeereny kanakemy idi watxiwãhãre. ²⁴ Ibutu-ò waluuna Jesuisi Kristumy. Kie.

2 Oritxi Mahãdu-ò 2 Oritxi Hãwã Dohodỹna Mahãdu-ò

¹ Jiarỹ, Paulo, Deuxu deòduõ watzireri Deuxudeewireki. Tahe katyyriti re-wahinyreny Oritxi hãwã dohodỹna mahãdu-ò. Iny seriòreny Tximòtxi wawana ihỹre. Tule re-wahinyrenyre ibutu ityhydỹdu mahãdu roholakemy Akaia bedeki. ² Ruxetòena, ywina-wana adeereny kanakemy idi watzireri Deuxu inybybyreny-ribi Jesuisi Kristu Inyryỹ-ribi.

³⁻⁴ Deuxu heka Jesuisi Kristu tyby rare. Iny wiòhedỹdu ihỹre. Ruxetòena sòwemy inydeereny riwahinyryhỹre. Ibutumy aõmydỹna-di riwiòhenanyryhỹre. Tai tahe iny witzira rikiwiòhenanyrenykre Deuxu wiòhedỹna-di. ⁵ Iwese Kristu aõhòkỹmy dỹnana kaiboho teerytenyete wese, Kristu wiòhedỹna bitamy bierybenyke. ⁶ Jiarỹboho aõhòkỹmy arotỹnyrenykreu, awiòhenadỹnyrenykreu tuukre. Tai tahe tarasana iribi bitake. Deuxu-ribi wiòhedỹna arimyrenykeki, kia biu-ò hena iribi bimye arawiòhenanyrenykreu. Tai tahe kaiboho arururenydikre aõhòkỹmy botỹnybenykreu. ⁷ Tahe wararòsòna sòwemy ihỹre akireny. Tiubo aõhòkỹmy dỹnanamy botỹnybenykreu tule wiòhedỹna bitabenyke iwese aritarenykre wese. ⁸ Waityhydỹdu seriòre, Asia bedeki jiarỹboho sòwemy aõhòkỹmy ratỹnyroiremahã. Wadeereny heka isiratyhyre ibedeki. Tai heka raberumy roiremahã arururenyke lau. ⁹ Rahòtinyreny tai wakananareny sana. Kiamy heka wadeereny ditỹnynde bederynamy: ixi-di inyõ nohòtiõmy, Deuxudihyyle wahe. Tii dori rubu-ribi ixixadu rare. ¹⁰ Inatyhymy tii riwatarenyre kia brebuna-ribi. Ibutu aõna aõna-ribi riwatarenykre ixityre. ¹¹ Kaiboho dori wadeereny Deuxu-ò texitòenytenyteri. Tahe ibutumy ixitòena-ò Deuxu kodoholakre tai riwiòhenanykre. Tahe ibutumyiny Deuxu riteàlananykre.

¹² Ibutumy jiarỹboho heka kia Deuxudeewimy rewinyryhỹrenyre. Tai heka wadeysarenyre jiarỹboho. Awanareny heka tule rarybemahãreny: òbitinamy, Deuxu rurunamy. Iny raykywydyna-di aõkò wahe, Deuxu raykywydyna-di. ¹³⁻¹⁴ Idi mariakele, biritinykele, bierykele, kia reritinyrenyre adeereny. Wiji urihimyòle teerymy toite. Jesuisi txu tahe ibutumy bierybenyke. Jiarỹboho areysarenykre bierybenykeki wahe. Tule kaiboho beysabenykre.

¹⁵⁻¹⁶ Juhuu rahòtinyre kiawesemy: arakemy ixi-di rahòtinyre. Juhuu heka Macedonia hãwã bedeki arakemy ixi-di rahòtinyre. Iule tahe aroramy arakemy heka ixi-di watziwãhã. Òkeseu tasỹ tule, aroramy adehemynykre. Tai wiòhena inatximy bitake. Jiarỹ ayreny areakre, Judeia bedeki arakemy kaiboho biwawiòhenanybenykemy. ¹⁷⁻¹⁸ Reòsamy watzirerimy aõbohe wadi tahòtinytenyteri? Ixiòrarukile aõbohe tuuremy adee araỹraxikre? Tuu aõbo iximy rarybere kohe, myỹ, iule. Aõkòre, myy rarybere, iule wahe. Inatyhymy aõbohe rarybereri. Aõkòre rarybeõre. Jesuisi Kristu heka waryberiyre. Kohe, myy, iule. ¹⁹ Tai heka raryberenyre: –Inatyhy rare. Myỹ wahe, Deuxudeewinamy. Sila Tximòtxi-wana kia Deuxu rybe-di adeereny ritỹnyre, Jesuisi Kristu iriòremy, jiarỹ tule adeereny kia retỹnyre. ²⁰ Inyboho ratximyryhỹre Jesuisi Kristu-ò. Kristu heka Deuxu widỹdu watzireri. Inyumyreny ratximyryhỹre. Deuxu heka tuu iny rierynanymyryhỹrenyre, tii inatyhy. ²¹⁻²² Tii heka iny ritamyryhỹrenyre; rihitximyryhỹrenyre; tahòrõ mahãdumy riwinyre. Inydeereny riwahinyre Deuxu Tyytybytyhy inyworeny-ò risỹnyre. Tai heka inyboho ròhòtinyrenyre inydeereny ibutumy riwahinykreu.

²³ Deuxu heka warayky rieryre. Tai heka rarybemahãre, inatyhy raõre Oritxi hãwã-ò. Tai heka adiride ixinamy. ²⁴ Araryberenyòtyhy jiarỹboho aõbo bityhinybenykemy, marybebenykemy. Kaiboho dorihe inatyhyna tetyhinytenyete. Urile tahe arawiòhenanyrenykre deysana-di Deuxu Tyytybytyhy dee deysana-di.

2

¹ Tai wawo rerahòrera. Arakemy aòkò abedeòtiidỹrenemy ixityre. ² Arabedeòtiidỹnyrenykeki tahe mobo riwateysanykre. Kaibohole toite. ³ Tai adeereny reritinyre. Anaòtyhy heka abedeòtiidỹrenemy. Kaiboho dori deysana-di biwasỹnybenyke. Iu wadeysamy watzireriu, kaiboho tule beysabenykre. Kia heka reerywiwire jiarỹ. ⁴ Adeereny reritinyre bedewona-di ranywãhãu; warube rytynmahã. Bedeòtiidỹna-di arasỹnyrenykemy aòkò kỹny. Tahe timybo aluurenyremy kaiboho bierybenykemy adeereny reritinyre.

⁵ Bedewonamy relyykeki, tiu inyõ wii ribedewonyreu, riwabedewonyõtyhy. Aõtxi arabedewonyreny. Waryberiti isirare aòkò ihỹre. ⁶ Aõhõkỹmy dỹñanamy yla aòkò rotỹnyre. Tai ixinamy rarekre wiji. ⁷ Wiji tahe iwitxira aõmydỹñana biwinyke: biwiòhenanyke iixãwididỹñadikemy. Tai tahe bedewona-di sõwetyhymy riatyõtyhy bedewona-ribi wahe. ⁸ Tii luunatyhy-di bierynanybenyke.

⁹ Tai heka adeereny õnosõna rewahinyre. Tai juhoo waritidỹña adeereny rewahinyre. Jiarỹ heka kaiboho rexiywinymy aõbo atxitenyterí ityhydỹña-ò. Kiamy adireny watzireri. ¹⁰ Kai biixãwididỹnykeki heka, jiarỹ tule ariixãwididỹnyke. Kia adeereny rikiwinyrenyke Kristu òraru-ki. ¹¹ Tahe Satanasi tiu iny riatyrenyõtyhy. Inyboho rieryrenyre tii kia riwinykemy riwisỹnymyhỹré.

¹² Jiarỹ heka ròirenyre Troaji-ò Rybewihikỹ tỹnydỹmy Kristuni-di. Tamy retehemynyreu, isiraõlemy tai Rybewihikỹ dohodỹmy, Inynyrỹ riwawiòhenanyre wahe. ¹³ Tahe wabedewomy watziwãhã inyseriòreny Txitu-ki rahaõrekí. Tai tahe kia iny mahãdu reteòwarinyre arakremy Macedonia hãwã-ò rare.

¹⁴ Tahe Deuxu deysana! Deuxu-wana watziwãhãreny. Tahe kia ijesu tai ritake. Kristu heka ridykre ijesu tarasadu mahãdu. Rokoirenykre heka ihe-ki. ¹⁵ Iwese aderõna lỹnyrehekỹ ibutumy idi riàlànymyhỹre wese heka, kia wese inyboho roire. Ibutumy iny rierykemy heka ityhydỹdu mahãdu rỹirerimy ihỹre. Lỹnyrena wihikỹ Kristu ritoonyre wese Deuxu-ò inyboho roire. Iny lỹnyrena wese heka rare. Ityhydỹdu, ityhydỹdukõdu mahãdu-ò ramyhỹre. ¹⁶ Kia rityhynyõmyhỹre mahãdu tahe, tỹnyre rirubunyre. Rityhynymyhỹre mahãdu tahe tỹnyre iruweselemy rare. Kia aõmysỹdỹña biwinybenyke. Isirare heka iaõmysỹdỹ. ¹⁷ Inyboho heka sõwemy inywese aòkò iny roire. Iwese iny riwymyhỹre aõwyrìore idi ijohomy, kia wese karybe rare. Kia Deuxu deòdu mahãdu heka iòwydimy aòkò rybe riwymyhỹre. Tahe inyboho heka inatyhymy rarybemyhỹreny. Deuxu dori inydeereny rarybere òbitinamy. Riwateònyreny òbitina-di araryberenykemy.

3

¹ Timyre heka tyyriti ritididỹñamy raruõhyymahãrenyre jiarỹboho awirenyremy. Tahe waribireny tule aribireny kia Ritidỹña arihurenyõtyhy. ² Kaiboho heka Kristu tyyriti wese aõma toite. Riritinymy heka roimyhỹre inywo-ki, inyrayky-ki. Idi riramy kaiboho burubenykeki, aõbo kaiboho tewinymahãte heka tamy betehebennyke. Tai tahe rierymy idi rariake ixideele. Idi rariake hãre tahe idi rexibedeerynyke. ³ Kaiboho heka Kristu tyyriti wese heka toite. Inydeereny iwahidỹmy heka tii rare. Kia tyyriti witziramy rare. Aõ ritidỹña manamy aòkò riwinyreri. Deuxu Tyytybytyhy-di tahe riwinyreri. Aõ manatyre-ki aòkò ròritidỹreri inyraykyreny-ki, inyworeny-ki ròritidỹmyhỹre. ⁴ Deuxu heka retyhynymahãre, Kristu òraru-ki wahe. Tai tahe tuu raryberenyahãre kiawesemy. ⁵ Jiarỹboho heka warururenyõhyre kaa aõmysỹdỹña widỹña-ò. Iny ruruna heka Deuxu-ribi sohojile nade. Tii iny wiòhedỹdu, aõ iny rikiwinymyhỹrenyke-ò wahe. ⁶⁻⁸ Irybe tỹmyra dohodỹdumy heka inyboho roire. Ihetxiu bede ywina wesemy aòko heka ròritidỹre Deuxu Tyytybytyhy ihỹre. Ihetxiu bede ywina heka rubu diwyde. Deuxu Tyytybytyhy iruna riwahinyre. Ihetxiu heka manatyre-ki

ròritidỹyre. Deuxu loosòna tule ròhònnyre, riwahinyreu wahe. Moisesi òsỹny-ribi sòwemy loosòna ròhònnyre. Idi tahe riixāwididỹnyre. Tahe judeu mahādu reteheòhyymyhỹre iòsỹny-ò, iòsỹny loosònadireki. Deuxu Tyytybytyhy heka iratyre awimy rare, iny-ò dori Deuxu irutyhy riwahinyre. Tahe bede ywina nade loosòna wiwihikỹ-di bede ywina tỹmyra tahe iratyre awi rare. ⁹ Tii heka iny-di ixāwikemy ratxireri. ¹⁰ Tahe iratyre rybe tỹmyra rare. Iny òraruna-di ixāwikemy ratxireri. ¹¹ Kia urihimyò rỹire awi rare. Iratyre tahe umyuedeòna rare.

¹² Iny raròsòna sòwemy ratximyhỹreny. Tai tahe inyboho ruberuòhyymyhỹreny. ¹³ Moisesi wesemy aòkò rakatximyhỹrenyke. Imahādu rayktxymy dori rỹirenyre. ¹⁴⁻¹⁵ Imahādutxymy dori rỹirenyre. Moisesi bedeywina-di rariakeki, irayky ritòbònnyke. Kia rieryòreny iraykyreny ratxynymyhỹreny. ¹⁶ Kristu rityhynyre xiery, irayky raraymyhỹre. Iwese Moisesi òsỹnytòbòna iòsỹny-ribi resere wese kia rare. ¹⁷ Kia Tyyriti-ki Inynyrỹreny heka Deuxu Tyytybytyhy rare. Tikibo Deuxu Tyytybytyhy rỹikeki kowa ibutumy iny ixinamy rỹike. ¹⁸ Tahe ibutumy inyboho heka Deuxu wowydyna iny òsỹnyreny-ki ijòdire. Iwese iny òsỹnyreny itxena-ki iny retehemyhỹ wese, Deuxu wowydyna ibutumy robimyhỹke iny òsỹnyreny-ki. Inynyrỹ he Deuxu Tyytybytyhy rare. Iribi tahe wowydyna nade. Kia wese inyboho heka Inynyrỹ wesemy relemyhỹreny. Inihikỹmy delemyhỹdenyde. Tii dori iny worenny-ki raaòtaòtamyhỹre.

4

¹ Deuxu taruxetòena-di heka kia aòmysỹdỹỹna inydeereny diwahinyde. Tai heka ikonanakòdumy idi rakatximyhỹrenyke. ²⁻³ Ibutumy heka rikiwinymyhỹrenyke aòbo òbiti rare. Aòbina binahakỹ widỹỹ-ò heka rekexiijerenyke aòbo òbitirele heka rikiwinyrenyke; rikiwiurònyrenyòtyhy heka Deuxu rarybereriki, tuu. Deuxuruòhyyle rikiwinyrenyke. Inatyhyna loosòna-ki heka rakatxirenyke. Ibutumy heka rikiwinyrenyke ibutu itxerena òbitimy wahe. Inyboho ritỹnynymyhỹre Rybe tymyra wihikỹ. Inyò-ribi riwòmny roimyhỹkeki tahe kia rityhynyòmyhỹrele tuu ritidimy roike. ⁴ Kiakeki tahe Satanasi iitxeredỹỹ-ò riijònyreri loosònamy robike lau. Deuxu binadỹỹna rare. Ibinadỹỹdu wesemy ratxireri. Kaa loosòna-ò iny riitxeredỹỹnyhyymyhỹre aòma Rybewihikỹ tỹmyra-ò. Rarybemyhỹre dori Kristu heka Deuxu yrubule rare. ⁵ Iximy aòkò rarybemahāreny. Inynyrỹ Jesuisi Kristulemy heka rarybemahāreny. Inyboho heka deòdumy inyboho ratximyhỹreny adeereny. Jesuisi òraru-ki kia rewinyamahāreny. ⁶ Juhuu Deuxu rarybere: —Bedeluru-ribi heka loosòna doosòmnyhỹde. Tii heka loosòna-di inraykyreny ritoosònanymyhỹre. Tai heka iny Deuxu erysydỹỹna inyboho rieryreny. Kristu òsỹny-ki sohojile tuu rokobirenyke.

⁷ Kia heka aòna aòna wiwi inydeereny heka rare. Ihyna òwy riòre wesemy inyumyreny ratxireri, butxi weselemy wahe. Tai heka Deuxu sohojile irurudire, inyboho aòko irurudire. ⁸ Ihārele heka aòbo iny riwinyke rieryòhyymyhỹre timybo aò iny riwinyke heka. ⁹ Aòhòkỹmy dỹỹnana heka inydeereny rehemynymyhỹre tai inyboho ikyhynamy riemyhỹreny. Inyboho heka bedewodihyy ratximyhỹreny, tahe tiemy iny raròsònarenydihyy inyboho ratximyhỹreny. ¹⁰ Inyboho heka itxi tòhòti reahyy inyboho ratximyhỹreny, Jesuisi rubuna-txi wahe. Kaki tahe iwese Jesuisi raremyhỹ wese heka rakatxirenyke. Tai iny witxira heka tuu robikre kiamy, Jesuisi rirudỹỹnanamy. ¹¹ Jesuisi òraru-ki heka brebunahakỹ-ki inyboho roire. Kia wese-ki heka iny Jesuisi runamy robikre inykireny. ¹² Kia-ki heka iny rubukonanarenny inykireny rare. Tahe iruna akireny tule ratximyhỹre. ¹³ Kiamy heka Ritidỹỹna roire: —Jiarỹ retyhynyre. Taita rarybere: —Kia weselemy roire. Retyhynyrenyleri tai heka jiarỹboho tule raryberenyleri. ¹⁴ Jesuisi ixixadỹỹdu heka rare. Kaa tule inyboho tule riixixanyrenyke. Rikirònykre heka Deuxuko-txi. Kaibohe tule boibenyke wawanarenny. ¹⁵ Jiarỹ wawanarenny kia adeereny relere. Tamy Deuxu ruxetòena sòwetyhymy ramyhỹre-wana heka riwahinymyhỹre

iratyre sōwetyhymy tamy deàlana riwahinymyhÿre. Kia heka Deuxu wowydyna-ò tuu ratximyhÿre. Bedewoōmy.

¹⁶ Iny bedewonaōhyre heka. Iny umyreny retybynyre. Txuō txuōlemy heka ratÿmyranyke inywo-ki. Tii heka aōbo rierynyre inatyhy wahe. ¹⁷ Iny bededÿÿnanareny heka urihimyòle roimyhÿre. Iny wowydynarenyko-ki heka aōhōkÿmy dÿÿnana inyboho ritarenyke inydireny retehemyhÿre. Retyhenyreny wowydyna-ò awityhyremy inyboho idi retehemyhÿre iny idi retehōmyhÿredi. ¹⁸ Aōbo iny tuu robimyhÿre bede bedemy tuu iny robimyhÿre ibutumy idi reamy. Aōbo iny tuu robiōmyhÿre heka tiu itueōtyhy. Kia-di tahe inyboho rōhōtinymyhÿre.

5

¹⁻² Inyummy tÿmyrahakÿ heka inydeereny kidiwahinykre Deuxu, iwitxira biu bede-ki wahe. Aō hābu wahisidÿÿna-ki aōkō Deuxu-di wahisidÿÿna-ki heka tuukre kia umy tÿmyra wahe. Tiu heka itueōtyhy. Rakabedeworenykre heka bede-ki iny telesōreny-ki rasÿnyreki inywo-ki wahe. ³ Inyboho heka biubede-ki insÿreny inyummytÿmyra-ki rōkōhōtinymyhÿrenyke. Kaa iny umyreny wahe. Rabedewomyhÿreny. Umy tÿmyraō heka rikitarenykemy inyboho ratximyhÿreny. ⁴ Aōherekibo inyboho wiji rabedeworenyre? Inyboho heka Deuxu bedewihikÿ-ò arōirenykekō aōbo? Inyreny rikitarenykemy aōkō wiji. Kaki aōhōkÿmy dÿÿnana riwawobededÿÿnyra. Kia aōbo umy tÿmyra tyre tahe rikirutyrenyke ijō wahe. Ijō rikitarenykre umytuedeōnaō. Tiu itueōtyhy. Kia riwinyre inydeereny kia wahe. ⁵ Deuxu dori tuu rarybereri inydee riwahinykremy. Tatytybytyhy dori diwahinyde diteōsinyde. ⁶ Kia iwese juhū rarybere wese heka tuu rotÿÿnykre. Tai heka inyboho teysamy ratximyhÿreny. Kabede-ki inyboho ratximyhÿre heka inyummyreny ratximyhÿre heka aō Inynyrÿ-wana aōkō ratximyhÿre. ⁷ Tiu heka rokobirenyōtyhy rikityhynyrenykekile ka idi rakatxirenykre. Inyboho rieryreny timybo rarekre wahe. ⁸ Jiarÿ wadee awire kabede-ribi arexitake Deuxu-wana arasÿnyke wahe. ⁹ Aōma tamydeewimy heka tuu iny riwinyke wahe iny-wana rasÿnyke. Kaki iny ratximyhÿre tahe aōbo awire heka tamy awire. ¹⁰ Inydireny retehemyhÿre. Aōbo inyboho riwinymyhÿreny. Aōbina bina rikiwinyrenyke heka aōhōkÿmy dÿÿnana inydeereny riwahinykre. Aōwihikÿ riki rikiwinyrenykre wana tasÿ. Aōbo awityhy inydereny kidiwahinykre.

¹¹ Inynyrÿ heka inyboho rityhynymyhÿre. Tai inyboho iny witxira-ò tuu sōwemy relyymyhÿreny. Ibutumy heka Deuxu iny rierymyhÿreny. Kaiboho heka tule tiwaerymahātenyete. ¹² Kia heka reraōmy watximyhÿreny biwaerybenyke. Ararybeōtyhy heka adeereny jiarÿ awiremy. Tahe wadee ka awire kaiboho waluurenyke. Hābu iumyle awimy rÿirerimy ihÿremy idi rōhōtinymyhÿre. Tii heka òbiti aōkō rare. Kia biwyōnybenykemy adireny watxireri. ¹³ Juhū iny rieryremy itelesō. Inyummyreny rarybekeki itxÿtemy inyboho roiremy. Rakaryberenyke heka aōbo inyboho dori Deuxu dee. Aōmysÿdÿÿrenymyhÿreki inydireny rōhōtinymyhÿre. Inyummyreny rarybekeki inyboho awilerenyremy. Iōrarureny-ki tuu rakatxirenyke. ¹⁴ Kristu luuna heka kiamy iny riraykydÿÿnymyhÿre. Tii heka rurure iny ibutudee. Tii rurureu, ibutumy inyderōwrenymy rurure. ¹⁵ Rurure heka aōma iny ixidee sohojile irumy rareke lau. Kia tako-ò rakreu tamy heka irumy rakre. Tamy dori rurure tai rexixare rubu-ribi. ¹⁶ Rakaraykynyrenyke timybo hābu awiré, ibinaré. Kaimy heka rakaraykynyrenyke. Aō iwese iny witxira raraykynymyhÿre wese aōkō raraykynyrenyke. Aōma inyboho aōbo Jesuisi Kristu-di raraykynymyhÿre heka. Ixityre aōbo tuukre. ¹⁷ Tii heka umy tÿmyra tuedeōna-di ratximyhÿre iwitxira ratximyhÿre. Juhu iaōmydÿÿnana iribi ixāwira. Tahe wiji raraykywydynanyre iwitxiramy. Ibutumy iaōna aōna ihetxiu heka rawitxiranyre, awi-ò. ¹⁸ Deuxu heka ibutumy kia riwinyre tamy. Inyboho heka iōludu roire, juhū wahe. Wiji tahe iliinamy ijoi ratximyhÿre. Iny witxira heka iliinamy rarekemy idi

watxiwãhãre. ¹⁹ Wiji tahe timybo Kristu rarybekremy heka adeereny rarybereri. Aõma Deuxu kia liinamy rarekemy wahe. Ixinamy Deuxu. Ka Deuxu aõ anaumywitziranydenyke. Kia Kristu òraru-ki tuu ratximyhÿre.

²⁰ Jiarÿboho Deuxu deòdu roire. Tai Kristu deròwymy adeereny rarybereri: Iluuna ixidee ixiby bimybennyke. Wii biwowixinybenyke. ²¹ Deuxu heka iny òraruna ritidire Kristu tyre-ò. Kristu inyòrarunareny riwyre. Wiji tahe Deuxu òbitina inydeereny riwahinymyhÿre.

6

¹ Jiarÿboho tahe raaõmysÿdÿÿnyrenyke Deuxu dee. Deuxu ruxetòena dori tetatenyte, tai idi mohòtynybenyke, òhòtirenny-ribi losaõmykemy. ² Boholabenyke aõmybo Deuxu rarybereriò. Jiarÿ heka aluurenyre iurenana tahe ka arybe-ò raholareri. Arawiòhenarennyre iu wadee textidenyeteu, wadee taryteu. Boholake wiji heka bitabenyke Deuxu ruxetòena. Wiji heka biu-ò hena txumy bede rÿire. ³ Inyõ iny aõmysÿdÿÿnarenymy ibinamy rarybekeki, uritere ijõ iny bedeworenyõmy, jiarÿboho òraru-ki. ⁴⁻⁵ Jiarÿboho dori Deuxu deòdutyhy roire. Tai rikiteòsinyrenyke ibutumy aõbo inyboho dori Deuxu deòdu roire. Tai riteòsinyke ibutumy aõbo iny riwinymyhÿke. Aõna aõna rikiteòsinyrenyke. Òhòte wakireny rÿimyhÿre. Ròtenawo-ò ralòmymyhÿrenyke. Bedeweweky-ki aõhòkÿmy ratÿÿnymyhÿre. Sõwemy heka reòludunyre aõnana bina binahakÿ reòludunyre. Aõ òta òta reòludunyre. Sõwemy heka raaõmysÿdÿÿnynihikÿrenyke. Sõwemy heka aõmysÿdÿÿnadikre; tÿikõ bede reijerenyke; byreõmy bede reijerenyke; ⁶ òbitimy heka rewinyrenyke. Aõma, ywiny-di ròwidÿÿrenyke bedeeryna-di. Ka roirewãhã iny iwitxira rewiohenanyre. Ibutumy kia rewiohenanyroirewãhã. Deuxu Tytybytyhy heka wawanahyy roiremyhÿ. Luuna heka inydee reteòsinyrenyke Inatyhyna rybe heka retÿÿnynmahãrenyke. Sõwe heka ritÿÿnynmy, jiarÿboho Deuxu deòdu roire wahe. ⁷ Òbitina dori wadebònarenny wese rare Satanasi itxemy. Jiarÿboho heka remymahãrennyke aritarennykemy. Tule iny rexiijemyhÿre òbitina-di. ⁸ Ijõ heka waluurenyre inyõ tasÿ aõbina binahakÿle wadee riwinymyhÿre. Ijõ heka Rybewihikÿmy wadee raryberemyhÿre. Ijõ tasÿ rybe binamy wamyre, raujõmo. Inatyhyna rarybemyhÿre. Tai wamy ruidu riwaninimyhÿrenyke. ⁹ Ibutumy heka iny riwayreny. Tahe rieryòhyymy heka inatyhy rare. Watxiwãhãrenny rubu wese ihãre tahe warumy watxiwãhãrenny. Tiibohe heka rubu wesemy iny direny ratximyhÿrenny. Aõhòkÿmy ratÿÿnyrenny hãre raruòhyylemy watximyhÿrenny. ¹⁰ Aõna aõna heka bedewonihikÿmy ròhònyre. Tiiemy wadeysahyy watxiwãhãrenny. Jiarÿboho heka urimynodule watxiwãhãrenny. Ibutumy inyboho rityhydÿÿnyrenny. Aõhomy aõkõ inyboho ratximyhyrenny tahe ibutumy iny dire roimyhÿrenny.

¹¹⁻¹² Tahe kaibohe ityhydÿÿdu seriòre mahãdu Oritxi hãwã-ki. Jiarÿboho heka kaa òbiti-my aõna aõnamy rarybemyhÿre. Kaibohe heka ijohona derarenny aõmybo rarybemyhÿrenny. Jiarÿboho heka aluurenyre. ¹³ Kai wariòre wesemy adee rarybereri. Umy iwese jiarÿ aluure wese, kai waluurenyre.

¹⁴ Boholabenyke warybereny-ò ityhydÿÿdukõdu mahãdu-wana aõmysÿdÿÿrennyõke. Timybo òbitinaõ heka aõbinaõ-wana raaõmysÿdÿÿke. Timybo heka loosõna bedeluru-wana ratxike? Aõkõre! Tiu wiwana rauriòtyhy. ¹⁵ Satanasi heka Kristu-wana raaõmysÿdÿÿnanyòtyhy. Itydyÿdu mahãdu wiwesehyyle raraykynykemy rÿira. Ityhydÿÿdukõdu mahãdu-wana tahe wiraykyweseke aõkõre. ¹⁶ Deuxu aõmysÿdÿÿna heka iwitxi rare, suritxoo aõmydÿÿnana-ribi, wahe. Kaibohe heka Deuxu dohodÿÿna ijoimy toite Deuxu oworeny-ki ratximyhÿre. Deuxule heka kawesemy rarybere: —Jiarÿ heka wasÿ ariwinykre ayrenny-ki. Jiarÿ iDeuxumy aronykre tiibohe waijoimy. Rokurennykre. Tai tahe Inynyrÿ rarybere wiribi bihitxinyke. Inybina-ribi bexihitxinybenyke.

¹⁷ Bexiebennyke òbitikõre-ribi wahe. Uritere tamy adi rexihumy, ixieryta aramyrenykre ixidee wariòre wese.

¹⁸ Warurutyhymy adee rarybere. Boomy heka adireny ararekre, jiarỹle wahe. Deuxu rurutere rare Jiarỹ.

7

¹⁻² Deuxu ibutumy tuu rarybere: —Kai ityhydỹydu waseriòre mahãdu. Tai tahe rikexiòbitinyke ibutu aõmydỹyana-ribi. Iny umyreny-ki rokobirenyke inyummyreny-ki. Òbitimy heka rakatzirenyke iko-ò, Deuxuko-ò. Aõma waluumy heka atximahãbenykemy rahõtinywãhãreny. Iny-ò aõ bina bina rewinyõhywãhãreny. ³ Tuhe kaa rarybere tahe ixityre anarybekre. Aluurenyre jiarỹboho ibutuhyye ratximyhỹre iny rummy ratximyhỹre hãre tasỹ rukururenykre tulekre. ⁴ Wadee heka awire ibutumy kaiboho ratximyhỹreny. Kai aõwixira wixira wadeereny rỹira umy retyhynyreki. Isirare heka wadee kia ratximyhỹhãrele Wadeস্যত্ৰহুম্য heka watxiwãhãre, wiòhedỹytyhy òraru-ki, ijyy òraru-ki.

⁵ Jiarỹboho rethemynyre Macedonia bede. Taita tule elehynaõhyre wadereny. Ibutumy heka aõna aõna, òta òta wixira wixira; bede bede ihymy aõkõre rỹire tai. Aõma bedewonihikỹ heka watelesõreny-ò ralore. ⁶⁻⁷ Deuxu riwawiòhenanyreny; Txitu diteònyde wadereny. Tii rybereny heka awireny kaiboho. Tai tahe reysareny jiarỹboho. Kaiboho tabedewomy atxitenyteri waòraru-ki. Katahe wadeysa nihikỹmy watxireri. ⁸ Adeereny warybetyyriti rewahinyreki tabedewomy atxiteny. Tai tahe reysamy watxireri. Ihãrele heka tyyriti adeereny arawahinykre. Kaiboho heka tabedewotenyte iribi tahe aõmydỹyana kaiboho tewixiranyteny teòbitinytenyte ibutumy. ⁹ Tai tahe jiarỹ reysamy watxireri. Aõbinare dori rewinykõre arawiòhenanyreny heka. ¹⁰⁻¹¹ Deuxu heka iny ribedeòtiidỹynymyhỹre iny ywimy riraykydỹynykemy. Kia kidi-wymyhỹke inydee tarasana wahe. Tii heka awire. Ijõ bededeòtiidỹy tahe bede ludu bede òtiidỹy. Kia tahe rubu diwymyhỹde. Kaiboho heka tabedeòtiidỹynymyhỹteny. Deuxu heka kia riwinyre awiòhedỹynamy aõma kaiboho awireny. Aõ wixira wixira sõwemy akireny rỹireri, aõ òta òtareny. Kiadile tahe aõma òbitihymy òhò ayreny-ribi kaiboho heka taykarananyteny. Kaiboho heka waluudumy teleteny. Kaiboho biwinybenykemy aõbo òbitimy ratximyhỹre iwidỹy taroteny. Ibutumy heka òbitihymy rarekemy idi teteheteny. ¹² Tai kia tyyriti adeereny rewahinyre. Aõ kia rewinyre heka aõ iny iòrarudikekile aõkõre rewinyre. Idi aretehekemy heka. Kaiboho waluurenytyhyre aõbo òraru-ki wahe. ¹³ Tai heka wadeysamy watxiwãhãre. Aõ inyboho sohojile aõkõre teysa ratximyhỹreny. Txitu tule teysamy ihỹmyhỹre, kaiboho tawiòhenanyteki ¹⁴ Tu heka rarybere adeereny kaiboho dori awimy tai tahatenyta awityhy. Adeereny heka inatyhyhy rarybemahãreny, inatyhynamy. Tule mobo rarybere Txitxu-ò. Ka tahe inatyhy rarybemy ratximyhỹre. ¹⁵ Tai heka Txitu kia luuna heka aõnityhymy akireny rare. Itxi heka tõhõti akireny aõma Deuxu tetyhynmahãte-txi. Kaiboho tedytenyteki. Ihãrele urihimyo ruberumy ratximyhỹ. ¹⁶ Reerymahãre jiarỹ kaiboho òbitimy boibekre. Tai wadeysamy watxireri.

8

¹ Deuxu ruxetòena-ki heka sõwemy riwinyre Macedonia dohodỹyana mahãduy-ki wahe. Jiarỹ tuu arelyykemy idi watxireri waseriòreboho. ² Sõwemy heka iaõna aõnareny iaõòtaòtareny teibo. Aõhõkỹmy rotỹynereri teibo. Ihãrele ka deysamy heka relereny. Reysareny heka. Teibo heka iaõkõreny. Aõhohomy aõkõ heka roiremyhỹ. Kiahãrele heka sõwemy riwahinyre tamahãdu wiòhedỹy. ³⁻⁵ Riwahinyre heka sõwemy ixideewimy. Sõwemy riwahinykelemy wadee rarybere. Teibo heka sõwemy

wiòhedỹỹmy rurumy roiremyhỹ. Tai inyboho ribedeòtiinyre sõwereki. Kia judea bede, dohodỹỹna mahãdu, kia wiòhedỹỹmy. Juhu heka tiiboho rexiwahinyrenyrene Inynyrỹreny-ò. Tule Deuxu deewina inydee riwahinyre. Iny wiòhedỹỹnarenymy rexiwahinyre. ⁶ Tai tahe jiarỹ rarybereri Txitu-ò: –Kai biwiòhenanykemy iaõmydỹỹnareny-ò. ⁷ Kaiboho heka sõwemy tetyhynyteri. Kaiboho heka Deuxumy awimy tarybemyhỹtenyete. Kaiboho heka teerytenyete Deuxu aõmydỹỹnana. Kiaboho heka waluureny waluuurenymy boibeke wawiòhedỹỹdureny. Biwawiòhenanybenyke. Tai heka sõwemy bexiòlòdỹỹnybenyke adireny watzireri. ⁸ Aõ bede ywinaõ heka adeereny rewahinyõhyreri. Arierykemy heka idi watzireri timybo aluuna ratximyhỹremy. Tii riteòsiny heka timybo ijõ dowiòhedỹỹmyhỹdemy. Tai tahe iwese tii rotỹỹnyre wese kaiboho tule botỹỹnykre. ⁹ Deuxu ruxetòena teerytenyete, Jesuisi Kristu ruxetòena wahe. Tii heka ityhy rare. Tii rikòdỹỹnyre heka aòrarureny-ki. ¹⁰ Taihyky tetyhynytenyete Deuxu aõmydỹỹnana-di. Kiamy heka raraykynyneri. Arawiòhenanykemy heka adireny rahõtinyre kanau bedeu. Tewiòhenanytenyete inatyhymy. Tai tahe biconananybenyke kia kanau bedeu tewinytenyete heka biconananybenyke. ¹¹ Aõma ireiõno, uriõno biwahinybenykeki, Deuxu heka rimyke. Kia-di rõhõtinyke. ¹² Kia uriõnomy idi teywinymy atxiteri-di rõhõtinyke. Tamy wahidỹỹmy aõkõhyykeki tahe Deuxu aõma raraykynyõtyhy. ¹³⁻¹⁴ Jiarỹ heka isiramy adee ariwinyõtyhy aõ. Kaiboho heka sõwemy kaa wiji toite, Tai tawowi-di inyõ ròõkeki, taaõnasõwe myna Deuxu-ò riwahinykre. Iaõkõkeki tai ibinamy Deuxu rahaõtyhy. Tai biwiòhenanybenyke heka ihoõmy rỹira mahãdu. Jiarỹ heka aõ retòenyneri aõkõ rare, biwahinybenykemy. Kai ihoõmy atxikeki tahe, tule inywitxira anawiòhenanykre. Taita wiwanale wiwesehyyle ròhònykre. ¹⁵ Kiamy heka Tyyriti-ki Ritidỹỹna roire: –Hãbuõ heka sõwemy ributunyre. Tahe aõhe rauhenyõhyyre tamy kia ibutuna-ribi wahe. Ijõ tahe ibutelemy ributunyre hãbuõ wahe. Tiile heka aõ tamy rasiranyõhyyre.

¹⁶ Txitu awiòhedỹỹrenymy rurumyhỹre iwese awiòhedỹỹrenymy rurumyhãre wesele wahe. Deuxumy reàlãre tai, Deuxu dori tuu rotỹỹnyre. ¹⁷ Taita ixinamy aorarenymy rehemynykre. ¹⁸ Riwiòhenanyrenyneri iwitxira seriòreõ. Ibutumy dohodỹỹna mahãdu-ribi tii rityhynymyhỹre aõma Rybewihikỹ-di ritỹnynymyhỹre awimy. ¹⁹ Dohodỹỹna mahãdu rihitxinyre wawana kanakemy. Ibutumy Inynyrỹ loosòna heka tuu ratximyhỹre. Tule riteòsinyhỹre ibutumy iny rikiwiòhenanymyhỹrenykemy. Tai heka inyseriòreny reteònyrenyneri ityhydỹỹdu mahãdu. ²⁰ Tai inyõ kia nierumy inyõ rarybeõtyhy. ²¹ Òbityhylemy rikiwinyrenyke ibuturu-ò. ²² Ijõ tii-wana rake. Reurihirenyre heka tii wiòhedỹỹmy rakeò, tai heka tii wiòhedỹỹmy ratzireri. ²³ Txitu heka waliina rare; wawana raaõmysỹdỹỹnymyhỹre heka rare. Jiarỹboho heka awiòhedỹỹrenymy rarumahãrenyre. Ijõ seriòrenyõ nade dohodỹỹna-ò wiòhedỹỹmy. Tai kaiboho wowydyna tamy biwahinybenyke. ²⁴ Tai tahe dohodỹỹna mahãdu kaki rierykre. Tai rityhynyrenykre aõmybo umyreny rarybere. Tule wiluumy atxiteri.

9

¹ Reerywãhãre jiarỹ wiòhedỹỹmy tarumahãtenyete Judeia bede-ki. Tahe kiamy aõ aõkõ ariritinykre. ² Reerywãhãre timybo akireny rare. Jiarỹboho heka awimy raryberenyre umyreny Macedonia hãwã mahãdu-ò. Myheka rarybere: –Akaia bede seriòre mahãdu wiòhedỹỹmy rexiwinywymy ratximahãrenyre kau beòrau. Tai tiiboho rexideysananyrenyre. ³ Tai heka kaa seriòre mahãdu reteònyneri. Tai heka awikre biwiòhenanybenykre dori. Kiamy iwese rarybereri heka inatyhy rare. ⁴ Araixỹrukre heka jiarỹ aõma bexiwinybenyõlemy wiòhedỹỹna-ò atxibenykre-wana. Tule kaiboho maixỹrubenyke. ⁵ Tai heka inyseriòreny reteònyre akorenymy. Tahe iu arehemynykreu, bexiwinybenyke. Biwahinybenyke wiòhedỹỹmy atxitenyteri ixideewimy. Aõ jiarỹ adeereny rexitòenyneri aõkõ wiòhedỹỹmy.

⁶ Kia hãbu ibutemy ròbòròmhyhÿre heka ibutelemy tamy aõna aõna ruhunykre. Kia hãbu sõwemy ribrònomyhÿre tahe tamy sÿ sõwemy aõna aõna ruhunymyhyhÿre tamy riwahinykre bederaty aõmydÿÿnana. ⁷ Tai heka iny sohoji sohoji ixideewimy tiwesebo riwahinymyhyhÿke. Riwahinyõke tahe aõ tuu rurukõreri urenana tuu ratxike. Deuxu dee riwahinymyhyhÿke mahãdu deysana-di riwahinymyhyhÿre kia iny mahãdu Deuxu tuure. ⁸ Deuxu heka riwahinymyhyhÿre sõwemy aõmybo tarumahãte kia inydeereny iratyre. Ibutumy aõmybo tarumahãte heka tule iny witzira biwiòhenanybenyke. ⁹ Kiamy Ritidÿÿna-ki roire: —Tii tawowi-di iaõkõ mahãdu-ò. Ròwahimyhÿre. Kia tahe iinydee wobrona tiemy rosaõmy rarekre. Deuxu heka riwahinymyhyhÿre tibo alòbòròdu-ò. ¹⁰ Inydee riwahinymyhyhÿre paõ iny rirÿsÿke. Tahe tule sohoji sohoji òwòrutymy rurumyhyhÿre heka tamy riwahinymyhyhÿre. Kia ribòrònomyhÿre tahe Deuxule ritxuhudÿÿmyhyhÿre. Tahe sõwemy bitakre Deuxu-ribi. ¹¹ Kia rimymyhyhÿre mahãdu tahe Deuxumy reàlàmyhyhÿre. Kia tewinymahãte heka Deuxudeewimy tewiòhenanymahãte. Deuxu heka sõwemy rimymyhyhÿre eàlànareny iòraru-ki. ¹² Kaiboho heka Deuxu mahãdu teriwiòhenanytenyete. Kia sohojile aõkõ. Tule aòraru-ki tiiboho Deuxu-ò wowydyna sõwemy riwahinyrenyke. ¹³ Kaiboho Rybewihikÿ tÿmyra tetyhynytenyteri, Kia ibutumy rierymyhyhÿre kaiboho dori uriõno tewiòhenanytenyete, tai iny wowydyna Deuxu-ò riwahinykre. ¹⁴ Adee rexitòenykre aluummy heka relekre Deuxu adee ruxetòena riwahinyreki. ¹⁵ Deuxu-ò wowydyna iny-ribi kanakemy heka idi watxireri. Wahidÿÿna wihikÿ dori Deuxu inydeereny riwawahinyre.

10

¹ Jiarÿ Paulo heka aõmybo adeeremy arexitòenykre. Aõherekibo tamy tarabemahãtenyete awanareny watxiwãhãu urihimyoðe watyhyna watxirerimy wamy tarybemahãtenyete. Jiarÿ heka awana rybetere-di rarybeõmahãre awanareny watxireri wana. Tiu rareu, taheka ròritidÿÿre rybetere-di wahe. ² Rõhõtinywãhãre. Rexitòenyre. Awi heka rare. Ywina-di iny risÿnymyhyhÿre. Inyõ wamyreny ibinamy rarybekeki tahe tule ararybeke heka. ³ Inatyhymy kabede-ki inyboho rasÿnymyhyhÿreny. Rakaãbinanykeki, inyumyreny aõbinana wesemy rare. Tebònadirenyre. ⁴ Tebònadirenyre. Aõ kabedemy iny rÿira kia debòna wese aõkõ kÿny. Deuxu debòna heka rÿira irurule heka rare. ⁵ Inyõ aõbinamy Deuxumy rarybemyhyhÿkeki, tai tahe kia wadebònareny remymy re-sewãhãrenyre kia ixãwididÿÿnamy wahe. Ibutumy Deuxu òludumy ratximyhyhÿre heka remywãhãrenyre Deuxu rierykemy Kristu rityhynykemy wahe. Kaiboho heka ibutumy tetyhynymahãtenyete. ⁶ Kaiboho biatybenykeki, tahe, rexihuymy rÿimyhÿre aõhõkÿmy dÿÿnana-ò. ⁷ Kaiboho heka tetehemahãtenyete aõna aõna-ò ahana-ribi wesele wahe. Inyõraraykynykeki ratximyhyhÿreny ixinamy tuu raraykynyke. Jiarÿboho heka tule Kristu mahãdu hõrõ iny ratxirenyre. ⁸⁻⁹ Deuxu heka ruruõ wadee diwahinyde arawiòhenanykemy tai raixruõmyhyhÿre. Tai heka abrebudÿÿrenymy aõbo kariti rewinyre. Urile tahe aumydyÿÿreny adireny rewisÿnywãhãre aõ bede arãatyremy aõkõ. ¹⁰⁻¹¹ Ityriti rybetere heka ribrebudÿÿ tahe rehemynyreu heka tii aõkõ rybetere-di rarybemyhyhÿre. Awityhymy aõkõ rarybemyhyhÿre riritinyreu. Iwese ròritidÿÿre wesemy aõkõ rarybere. Iu adehemynykre tahe, iwese ròritidÿÿre wesele heka anarybekre. ¹² Iny tai ratximyhyhÿre heka sõwemy ixidi rõhõtinyhyhÿre tii awiremy. Kia tahe watximyhyhÿreny kia raryberenyõtyhy. Tii dori raitxÿtemy ratximyhyhÿ. ¹³ Aõmy iximy rarybemyhyhÿre dori tii awimy iximy rarybemyhyhÿre heka urile tuu raraykynymyhyhÿ. Timybo Deuxu inydee raryberele rikiraòmhyhÿke. Kiawesele inydeereny awire. ¹⁴ Iaõmysÿdÿÿna heka timybo rikiwinyrenykele iny riijemyhyhÿreny. Juhu heka Rybe tÿmyra wihikÿ heka adeeremy adiwykemy idi watxiwãhãre. Rewyrenyre heka juhoo Rybe tÿmyra wihikÿ adeeremy rewyre. Tai heka tuu raryberenyõhymahãreny timybo iny witzira aõmysÿdÿÿna riwinymyhyhÿreny. ¹⁵ Kaiboho heka aityhydyÿÿnareny

raumynykre. Tii heka wadeereny awire. Jiarỹboho heka aõmysỹdỹỹna wihikỹ sõwemy ariwinyrenykemy watzixenyreri ayreny-ki, Deuxudeewireki. ¹⁶ Idi tahe arõirenykre rybe-di aritỹnynyrenykemy ijõbede-ò, Rybe tỹmyra wihikỹ-di wahe. Aõmy ararybeõtyhy aaõmysỹdỹỹnarenny iwitxira rewinyremy. Kiamy heka Ritidỹỹna-ki roire: ¹⁷ —Urule tuu rybe rỹike Inynyrỹ timybo riwinyrelemy. ¹⁸ Iny ixidi rõhõtinyinmyhỹre tii awireny. Tahe awi aõkõ rare Deuxu-ò. Deuxu tahe awimy tai rahamyhỹre tii idile rõhõtinyinmyhỹreki.

11

¹ Jiarỹ òsana urihimyò raitxỹtemahãremy kaiboho wawana tòiterimy ixi-di atxitenyteri. Ihãrele taheka urihimyò reòludunymahãre. Jiarỹ heka okorenyre iwese Deuxu ratximyhỹre wesele. ² Ywimy atximahãbeny adireny watzireri. Kaiboho iwese ijadõma hãbumy roikre wese toite. Hãbu heka Kristu rare. ³ Jiarỹboho raberuwãhãreny kaiboho Kristu-wana atximahãbenyke lau wahe. Iwese Eva hemylala riitxenanyre wese wahe. ⁴ Inyõ kanakeki rõhãletedỹỹmy Jesuisi witziramy. Tahe kaiboho bityhynybenykekile jiarỹ heka raberumahãre. ⁵ Ijõ dori ritỹnynymyhỹre iwese inyboho ritỹnynymyhỹreny wese aõkõ iwitziramy. ⁶ Kaiboho heka tahõtinyinmahãteny tỹnydỹỹdu wihikỹmy inykireny ratximyhỹre. Tahe awireny idi tahõtinyinmahãteny. Tai iwesele inyboho roire awi heka roire. ⁷ Tahe iwese tii awityhymy rarybemyhỹre wesemy aõkõ inyboho rarybemyhỹreny. Tahe iny rierymyhỹreny inyraykyreny-ki. Sõwemy heka tuu adeereny rarybemahãreny. Iu jiarỹ rybe ritỹnynymy akireny rarewãhãu, kiau heka adeereny rexitõenyõhyre iõwydỹỹmy. Iyjamy heka ixidee reijenynyreny kaiboho bexiòlõnybenykemy. Teòsare òsana iwese rewinyre wese. ⁸ Ijõ dohodỹỹna mahãduõ heka riwaòwyny adeereny aritỹnynyrenykemy. Iwese iribi rawasinyre wesemy heka rahõtinyre. ⁹ Iu akireny rybe-di tỹnydỹỹmy rarewãhãu tiu rexitõenyõhyre adeereny biwawiòhenanykemy. Macedonia hãwã-ribi dori ityhydỹỹdu, mahãdu seriõreõ aõmybo raruwãhãre wadee diwyde. Tiu heka aõ aribireny aritaõtyhy. Tuu rarehyy wese heka wiji rarekre. ¹⁰ Kristu inatyhynamy wadee rarybereri kia wese tule ararybekre ibutumy Akaia hãwã hãwã-ki. ¹¹ Jiarỹ heka aluunihikỹreny. Taile heka tuu rarybewãhãre Deuxule rieryre. ¹² Kia rybe tỹnydỹỹdu heka iwese rewinywãhãreny wesele ròwidỹỹmyhỹre. Kia heka rewinywãhãreny heka kia rarybereri heka aõ wiribi lahixi aõkõmy rarybereri. ¹³ Kahãbu heka inatyhy Deuxu deòdỹỹna aõkõ ratximyhỹre. Ruile heka iaõmysỹdỹỹna-ki rõhõtinyinmyhỹre. Rexitỹnynykemy Kristu deòdỹỹna mahãdu-ò. ¹⁴ Tahe aõkõre heka Satanasi tule rexiwitziranymyhỹre. Ỹju wesemy tii rexideòsinymyhỹre. Kia hãbu teòdu rare. Tai heka irehemy iribi rexiijaranyre òbiti deòdu mahãdu ratxireriki wahe. ¹⁵ Urile tuu iny idi rõhõtinkyrelemy heka tuu ratxirerimy ihỹre. Tahe aõkõre. Ikonanau tahe aõhõkỹmy dỹỹnana ritarenykre aõbo riwinymyhỹre òraru-ki.

¹⁶ Ixityre tuu ararybekre. Inyõ raykykõmy jiarỹ itxỹte raremy. Ararybekre heka waaõmydỹỹnanarenymy. ¹⁷ Teramy ijirarennyõmyke aõmybo ararybekre. Deuxu dori tuu arybedỹỹ-ò riwaijõnymy, tai heka rarybere itxỹte wesele watzimahãremy. ¹⁸ Kaiboho heka taholamahãteny itxỹte mahãdu-ò. Katahe bodoholabedenykre aõmybo ararybekre. ¹⁹ Inyõ kedehemynykeki kaa biwinybenykre. Tahe tewinymahãteny aõna aõnany aõkõ wahe. ²⁰ Inyõ araitxenanyrenykeki uritere aõmydỹỹrennyõmy tamy. Jiarỹ heka ariwinyõtyhy tuu, wadee awiõre. ²¹ Ijõ rarybemyhỹre inyõ. Tule jiarỹ ararybekre. Itxỹte wesemy ratximyhỹremy. ²² Tii heka Hebreu mahãdumy tii rexininire. Jiarỹ tule kia tuu rare. Ijaò mahãdumy heka tiiboho rexininirenyre. Jiarỹ tule. Abraõ riokoremy rarybemyhỹre. Jiarỹ tuleri. ²³ Kristu deòdumy heka tii rexininimyhỹre. Rarybemahãre itxỹte wesemy. Jiarỹ heka iratyre deòduwimy watziwãhãre. Jiarỹ raaõmysỹdỹỹ nihikỹre. Rõtenawo-ò riwarutyreny iratyre. Riwhatenyreny iratyre. Arurure inihe iratyre. ²⁴ Judeu mahãdu heka 39 hetenamy wamy raòhõtere iruyre sõwemy wahe. ²⁵ Roma mahãdu tasỹ inataõmy riwhatenyre. Sohoji ta mana-di watyre rihure. Ijõttxu heka

hãwoninihikỹ heka riorore. Aõutxu heka bera-ki rãire ruu ibutumy txuu tule ibutumy rehure. ²⁶ Ibutumy reamy rarewãhã aõma wasidu bedede aõmydỹñnanamy bera-ki tule arurure inihe. Judeu mahãdu warubudỹñmy wadi riwisỹnyre. Tule judeukõdu mahãdu tulere. Hãwãhãkỹ-ki brebunatyhymy watxiwãhã, bedede rahy-ki tule, ahohokỹ-ki tule. Waliinaõ inatyhy aõkõ tai ihỹmyhỹ. Tai heka riwaitxenanyreny. ²⁷ Aõmysỹdỹñ nihikỹ tai. Tỹikõhyky heka bedede reijemy rarewãhã. Rama riwasare; bemy rarowãhãre. Timy heka tỹinatykyõ ihoõhykyre sõwemy wahe. ²⁸ Tai tahe rahõtinyre ibutu dohodỹñna mahãdu-di. ²⁹ Urihimyõle taruru-di ratxireri wana jiarỹ tule iheki waruruhohomy aõkõ relemahãre. ³⁰ Inyõ raõrarunymyhỹre wana jiarỹ rabadewowãhãre iõraru-ki. Jiarỹ rexideõsinywãhãre waaõkõre urityhywãhãre. ³¹ Deuxu Jesuisi Kristu tyby dori riwaerymyhỹre aõu aõu heka iny rakanihikỹnykre. ³² Iu Damas hãwã-ki rarewãhãu, Iòlò Areta bedede dinodu heka riwamymy riwateõnyre. riwamykemy hãwãhakỹry ijò-ò. ³³ Weriri nihikỹwomy riwawõmy riwatidire, Walina mahãdu. Tahe heto raro-ribi riwaatyre hãwã ahana-ò. Tai tahe rahenyre iribi.

12

¹ Jiarỹ heka ararybekemy watxireri. Aõ aõkõ rarehãrele heka ararybekemy watxireri. Wiõhedỹñna aõkõ heka rare. Wanyrỹ wadee riwahinyre aõna aõnamy heka rabire rasina wese jiarỹ sohojile wahe. Kiamy heka arelyykre wiji. ²⁻³ Tahe 14 beõramy heka Deuxu ityhydỹñduõ ridyre biu-ò tasỹ-ò wahe. Deuxule rierymyhỹre inatyhy aõbo rare ada aõkõre aõbo. ⁴ Kahãbu Deuxu-ribi heka rybeõkemy roholare. Tahe rarybeõtyhy. ⁵ Iximy tahe ararybeõkre kia wadeysarehãre. Waaõhõkỹmy dỹñnanadile areysakre. ⁶ Urile ararybekre timybo releremy. Taile tahe iny tuu rarybekre. Tuheka rabire sõwemy aõwiwihikỹmy. Jiarỹ awiremy iny wamy raraykynyheny. ⁷ Tahe Satanasi aõbinana witxirahakỹbo wadee riwahinyre. Ixidi arõhõtinyõkre. Jiarỹ aõwiwihikỹ jiarỹ raremy wahe. Araraykynyõkemy. ⁸ Inataõmy heka Inynyrỹ-ò rexitõenyre kiamy waribi ritakemy. ⁹ Tii wadee rarybere: —Waruxetõenale heka adee awire. Aõbo kai taaõkõteu heka waruru adee rewahinyre. —Tai tahe jiarỹ reysare, waaõkõreu wahe. ¹⁰ Tahe awire, waõkõna, warurukõna, ibutumy wadee awire. Kristu õraru-ki heka tuure. Tiubo ibinamy wamy riwinykreu warurukõkreu, warurudikre.

¹¹ Rarybere heka hãbu itxỹte wesele heka rarybereri. Kaiboho iõrarureny-ki heka kia wesemy rarybereri. Inatyhymy heka jiarỹ kia rybe tỹnydỹñdu mahãdu bina ratyre watxiwãhãre. Ayreny-ki rarewãhãu heka teeryteny. ¹² Aõna aõna wiwihikỹ, deytana wihikỹ, bededeõtiidỹñna ayreny-ki rewinyre kia Kristu deõdumy watximyhỹreki wahe. ¹³ Rybe tỹnydỹñ õwyõ heka aribireny retaõhyre.

¹⁴ Ihewoludu txu tahe aroramy arakemy ixidi watxireri. Inataõmy reywinyra aroramy arakremy wahe. Aribi nieruõ aritaõtyhy. Urile arawiõhenanyrenykremy adireny watxireri. Uladu riki heka tyby riyrubunyõtyhy. Tyby tahe uladu riyrubunymyhỹre. ¹⁵ Ibutumy idi watxireri heka arahukre arawiõhenanyrenykremy. Adeereny wylemy arihukre. Jiarỹ heka aluurenyre. Kaiboho aõbo tule waluurenykre? ¹⁶ Waõraru-ki heka adee isiraõkre heka. Ihãrele tahe inybina wamy rarybemyhỹre: —Tii itxenadỹñdu rare. ¹⁷ Wamahãdu tule aribireny ritaõtyhy ijõ. ¹⁸ Txitu reteõnyrajõ ityhydỹñdu seriõreõ-wana. Tii aõbo aõ aribireny ritare? Aõkõre. Txitu wawesele heka tii rare.

¹⁹ Taõmysỹdỹñna heka awiõhedỹñnarenymy rare. Aõ wadi jiarỹ awiremy nohõtirenyõmy tuheka rarybereri adeereny. Deuxu, Kristudeewinamy heka tuu adeereny rarybereri heka. Deuxu kotxi heka adeereny rarybereri awiõhedỹñnarenymy. ²⁰ Raberumahãre heka arehemynykreu, iwitxiramy atxibenybeke lau. Tule wadi iwitxiramy betehebentyke ixiweserenymy aõkõ. Ihãru, adebure. Aõkemy watxireri. Iny aõbina binamy wimy rarybemyhỹre. Iny ixidile rõhõtinyrerimy ihỹre mahãdu. Kia aroholakeki tahe wadee awiõre. Riyrubunymyhỹre. Riyrubunyõhyymyhỹre. ²¹ Raberuwãhãre heka arahinykre

heka akotxireny iòhãru òraru-ki. Aõna aõna wixira wixira òta òtamy rõhõtinyhỹre, raraykynymyhỹre. Sõwemy heka riwinyre ta ixi-txi tõhõti reaõhyymyhỹre kia riwinyretxi.

13

¹ Tahe ikonana txu roraludu heka jiarỹ rare. Inyõ aõbina binamy wimy rarybemyhỹreki waribi ihitxihitximy heka tuu rarybemyhỹre. Iny rimymyhỹre heka tuu robimyhỹre; tuu rarybemyhỹre. Wiweselemy heka tuu rarybekre. ² Iny iòrarudimy rỹikre-wana, ibutumy heka aõhõkỹmy rotỹỹnykre arehemynykreu. ³ Aõmy Kristu rybemy heka rarybekre. Tai bierybenykre. Aõmy warurudỹỹdure heka bierybenykre Kristu wahe. ⁴ Kristu heka itxeò-ki rurure irururenyõ wahe. Jiarỹ warurunarenykõ òraru-ki. Tahe Deuxu ratximyhỹre, iruruna-di. Tii-wana heka inyboho heka ratximyhỹrenyire iruruõmy. Tai awanarenyle watzireri, tahe tii-wana Deuxu ruruna-wana watzireri. ⁵ Ixi-di heka betehebennyke. Bexiurihibennyke tyhyna-di atxitenyterimy. Jesuisi Kristu awo-ki ratzireri. ⁶ Kia terytenytemy, inatyhy. Tahe jiarỹboho inatyhymy aõna aõna riijerenyire. Kia aõbo teerytenyte. ⁷ Jiarỹboho rexitòdenyrenywãhãrenyire. Òraruna widỹỹrenyõmykemy. Kaiboho aõwiwi biwinybenyke. Kia òbitimy watzimyhỹrenyireki aõkõ, kiemy òbitimy boibenykemy. ⁸ Aõbo heka inatyhyna wiòhedỹỹnale rikiwinyrenyke. ⁹ Kaiboho arurudimy atxitenyteri-wana heka, jiarỹboho warurudimy watxiwãhãrenyire, kia wadeereny awi rare. Rexitòdenymahãrenyire kaiboho òbitimy matxibenybekemy, ywimy ahãbenykemy. ¹⁰ Tai heka adeereny ratyryritinyreri kiamy. Aribireny irehemy watxiwãhãre taheka arawiòhenanyrenyke. Arehemynykreu tahe timy heka aõhõkỹmydỹỹnanamy arõhõtinyõtyhy, kia waaõmysỹdỹỹna rare. Inynyrỹ dori iny wiòhedỹỹnarenymy nade. Iny aõhõkỹmy dỹỹnanamy aõkõ.

¹¹ Arakre tahe waseriòreboho. Idi biwisỹnybenyke ibutumy òbitimy biwinybenykemy. Warybe-ò heka boholabennyke. Wiwese weselemy maraykywydynanybenyke wiribihitximy aõkõ. Ywina-di matximahãbenyke. Deuxuluuna heka tule akireny ratzikre. ¹² Wii birybenymyhỹbenyke ityhydỹỹdu seriòre mahãduõ tai wiluumy atximahãbenyke. ¹³ Ibutumy Deuxu ijoi mahãdu heka adee rybe riwehityhynanyreri. ¹⁴ Jesuisi Kristu Inynyrỹ ruxetòena heka akirenykemy watzireri. Deuxu luuna aki rỹikre. Deuxu Tytybytyhy awana rỹikre.

Alatxia Paulo Tyyriti, Alatxia Mahãdu-ò

¹ Jiarỹ Paulo, rybeõmy nodu rare. Inyõ riwateònyõhyyre. Jesuisi Kristule, Deuxu inytyby, Kristu ixixadỹỹdu-wana riwateònyre. ² Jiarỹ ityhydỹỹdu seriòre-wana. Kaa watyyritireny rewahinyreri Alatxia bedeludu mahãdu-ò, ibutumy dohodỹỹna mahãdu-ò, ityhydỹỹdu mahãdu-ò wahe. ³ Ruxetòena ywina-wana adeereny kanakemy idi watzireri Jesuisi Kristu-ribi, Deuxu inytybyreny-ribi. ⁴ Jesuisi rexiwahinyre iny òrarureny-ribi iny ritarenykemy. Wiji bede aõmydỹỹnabina-ribi iny ritarenykemy. Kia dori Deuxu-ò inytybydeewimy rare. ⁵ Tamy àlàna aõu aõu kanawahimyhỹke.

⁶⁻⁷ Jiarỹ bede reòtiinyra, rybe witziraõ eleelemy tetyhynymahãteki. Rybewihikỹ witzira ihoõre. Juhuu Kristu taruxetòena-di bedebina-ribi aratarenyre. Inyõ adee rare. Idi Deuxu Rybewihikỹ riwitziranykemy. Tai tahe atyhydỹỹna ribinadỹỹnyra. Tai tahe kiamy adee rarybera. ⁸ Inyõ aõbo, jiarỹ aõbo, ada biuludu ýju aõbo, adee Rybewihikỹ witziraõ rarybekeki, Deuxu kyarana tamy kedeseekemy idi watzireri. Rybewihikỹ-ò juhu waribi taholatenyte. Kia sohojile inatyhyre. ⁹ Iwese rarybere wese ixityre ararybekre. Inyõ Rybewihikỹ riwitziranykeki, aõmybo juhuu taholateny-ribi, Deuxu kyanamy resekre. ¹⁰ Deuxudeewimy taheka watzireri hãbudeewimy aõkõ. Jiarỹ hãbudeewimy aratximyhỹkeki Kristu deòdu aõkõ jiarỹ rare.

¹¹ Aõmybo rarybemyhỹre hãbu-ribi rare. Kia Rybewihikỹ tyhy rare. Kia bierybenyke. ¹² Kia tihãbuõ-ribi adoholaõhymahãde. Hãburybe-ki aõkõ reeryre Jesuisi Kristule dori kia riwaerynanyre. ¹³ Kaiboho taholatenyte, iwese jiarỹ judeu mahãduy-ki raremahãu Iu Deuxu ityhydỹỹdu mahãdu aõbinamy rewinydỹỹnanymyhỹre. Idi ariixãwididỹỹnykemy rarewãhã. ¹⁴ Wamahãduy-ki sõwemy iratyre raremahã judeu mahãdu bede ywina ywidỹỹ-ki. Idi retyhynyhyymahãre wahona mahãdu ratyre, byrena erỹdỹỹna-ki. ¹⁵ Iribi tahe Deuxu riwamyre taruxetòena-ki. Ratohouãnyõlemy rareò juhu riwahitxinyre. ¹⁶ Wadee Deuxu tariòre riteòsinykremy ratximyhỹ judeukõdu mahãdu-ò tuu ararybekemy wadi ratximyhỹ. Iu inyõ dee aõmy rarybeõhyyre Jerusalẽ hãwã-ò raõhyyre. ¹⁷ Rõtỹhydỹỹõmy raremahãu. Deuxu deòdỹỹna mahãdule rỹiramyhỹ. Ihãrele tahe tamy rybemy raõra. Iribi tahe rahõnyra Arabia-ò. Idi tahe ixityrele adòòsede Damasu-ò.

¹⁸ Inataõ beòramy heka kowa-ki reijere. Idi tahe rare Jerusalẽ-ò Pedro roramy. Tahe bede reijere waiyre txumy tai. ¹⁹ Ijõmy heka rabiõhyyre deòdỹỹna mahãduõmy. Txiaulemy heka rabire, Kristu seriòremy. ²⁰ Ka heka watyyriti inatyhy rare. Deuxuko-txi inatyhy rare. ²¹ Idi Siria bedeõ-ò rare, tule Silisia bede-ò. ²² Judeia bede-ki Kristu dohodỹỹdu mahãdu wamy lobixidu aõkõ rỹira. ²³ Uritỹỹna roholamyhỹre: –Kia juhu inyhudurenymy inydireny raremyhỹ, wiji tahe tyhyna-di dobedeerydỹỹnanymyhỹde. Juhu tahe tii tyhyna rahukemy riwisỹnyre. ²⁴ Kia ibutu òraru-ki tahe Deuxu-ò deàlàmyhỹde wamy, Paulo wahe.

2

¹ Waòinaubiòwa reurò beòra-di rexihureu, ixiby Jerusalẽ-ò ròòsere. Banabe, Txitu-wana redyre. ² Rawãhãre heka rasi wese-ki aõmybo rabireki. Retỹnyre iny-ò iwese inywitzira-ò rarybemyhỹremy. Dohodỹỹdu mahãdu ratyre retare tamy rihitxinyre rarybekemy. Tuu arierykemy watzireri ywimy watxiwãhãremy. ³ Txitu wawana ihỹre, tii judeukõdu mahãduõ hãrele tahe itõtyky resymy rarybeõhyyrenyre. Tiiboho waki ibinamy rahaõhyyrenyre. ⁴ Idile rõhõtinyinymyhỹre ityhydỹỹdukõdu mahãdu. Tiiboho nalòdenyde waixãwididỹỹnarenny-ò retehekremy, iny Kristu-ki ijõdiwãhãre-ò. Tiiboho ixiwesemy iny-di risỹnykemy ratxirenyreri. Tiiboho ityhydỹỹdu wesemy rexisỹnymyhỹre.

⁵Tamy jiarỹboho raholarenyõhymahãre inatyhymy Rybewihikỹ aribireny ritaõhyykemy. ⁶⁻⁹Dohodỹỹdu mahãdu ratyre mahãdu heka Joaõ, Txiau, Pedro-wana rare. Tiiboho ibutu erysyna ratyre rỹiraki, kia aõ aõkõ wadee rare. Tiiboho aõ tỹmyra riwabe-deerynyõre. Deuxu-ò tahe ibutumy iny wiwesehyy rare. Deuxu riwateõnyrenyre judeukõdu mahãdu-ò Rybewihikỹ wahisidỹỹmy. Kia Joaõboho wiwesehyylemy widi rõhõtinyre riwawehitynanyra jiarỹ Banabe-wana. Tai tahe iwese Pedro judeukõdu mahãdu-ò rare. Tiiboho tahe ritỹỹnynymyhỹke judeu mahãduòle wahe. ¹⁰Urile riwatyhenyra iny aõkõdu mahãdu ariwiõhenanymahãkemy. Kia juhUU ariwinykemy watxiwãhãre.

¹¹⁻¹²Atxiõkia-ò Pedro rehemyhỹreu jiarỹ tuu rarybere timybo ibinamy riwinymy ihỹremy rexiitxenanymyhỹreki. Hãbuõ Txiau-ribi rehemynyõrau, tii judeokõdu mahãdu-wana riroxire. Irahudi tahe dehemynydenydeu, riroxiõhyylemy rexitare. Judeu mahãdu rybe lau ruberure. ¹³Ijõ judeu iwesele rotỹỹnyre. Ihewoludu Banabe tulere. ¹⁴Tuu rabireu, õbitimy aõkõ Rybewihikỹ inatyhy wesemy aõkõ rotỹỹnymy raremyhỹ tahe rarybere ibuturu-ò, Pedro-ò. Kai judeu mabekeki, tahe judeokõdu mahãdu wesemy tanabededỹỹnanamy ahãte. Uritere judeukõ mahãdu judeu mahãdu wesemy isỹdỹỹõmy. ¹⁵Jiarỹboho tahe judeu mahãdumy reamahãrenyre. Judeukõ mahãdumy aõkõ watxiwãhãrenyre. ¹⁶Iny bede ywidỹỹna aõkõ iny ritamy roire. Kia Kristu iny rityhynymyhỹrele iny ritamy roire. Bede ywina ywityhydỹỹna iny ritaõtyhy. ¹⁷Iny Kristu-ki tarasana ritamy ratxikeki, tahe õrarudu tyhymy ronykeki, Kristu aõbo õraruna widỹỹna rare? Aõkõre. ¹⁸Jiarỹ bede ywiny ywidỹỹna-ò aròðsekeki, õrarudumy ararekre. Kia jiarỹ idi ariatymy rỹimyhỹre ixityre ariwinykeki õrarudumy arareke. ¹⁹Jiarỹ bede ywina rarumy rãire wese, Kristu-ò warumy ararekremy. Kristu-wana jiarỹ raitxeòkirubudỹỹnanymahãre. ²⁰Jiarỹ ixidee warumy aõkõ wahãre. Kristu tahe wawo-ki riwarudỹỹnanymy ihỹre. Warumy watxireriwana Deuxu iriõretyhydỹỹna õrarukile warumy wãhãre. Tii waluumy ratximyhỹre. Tahe wadee rexiwahinyra. ²¹Deuxu ruxetõdedỹỹna aribynykemy aõkõ watxireri. Bede ywina tyhydỹỹna õraru-ki ywityhydỹỹna tahe inyõ ritakemy ratxireri. Kia-di inatyhymy inyõ rexitakeki tahe, Kristu uriõle rurure.

3

¹Alatxia mahãdu timybo tahõtinyteri kaiboho õhõtibede-di rierykõrenyre. Kia-di õsana tahõtinyre. Moðwòru ijeranamy ahãtenyte. Jesuisi Kristu itxeò-ki rururedi taholatenytyhyta. Õhõtiri-ribi aõbo kia rosare. ²Kiale arierykemy watxireri timybo tahõtinytenyteri: Deuxu Tyytybytyhy temytenyta bede ywina widỹỹnamy aõbo ada inatyhyna tyhydỹỹnamy aõbo. ³Juhu urile tetyhynytenyte idi ixiumykile tadexityhynymy ahãtenyte, bede ywina ywisidỹỹna wahe. ⁴Kaiboho õbitimy tahõtinyõtenyte. Kia aõbo aõhõkỹmy tatỹỹnytenyte uriõhyyõle? ⁵⁻⁶Aõkõre, uriõkele aõkõre õsana tahõtinyteri. Deuxu Tattytybytyhy adeereny diwahinyde. Kia aõbo riwinyre bede ywina ywisidỹỹ kaiboho tamahãtenyteki? Aõkõre, tetyhynymahãteki kia riwinyre. Deuxu aõna aõna wiwihikỹ akoreny-ki riwinyre. Kia sohojile iny ritake. Abraõ Deuxu rityhynyre. Tai tahe tamy õbitimy rare Deuxu-ò, iðraru iribi riixãwididỹỹnyraki. ⁷Tai ibutumy rityhynymyhỹre mahãdu Abraõ riõremy rỹira. ⁸Tyyriti-ki roimyhỹre kia: —Deuxu heka judeu mahãdu sohojile aõkõ riõbitinykre. Ibutumy iny riõbitinykre ityhydỹỹ erysydỹỹna õraru-ki. Rybewihikỹ erysyna Abraõ-ò juhUU dehemynyde. Kia wese Tyyriti doide: —Aðraru-ki ibutumy iny-ò deysana kanakre. ⁹Tahe ityhydỹỹdu mahãdu Abraõ wesemy teysare. Abraõ dori ityhydỹỹdu rare. ¹⁰Inyõ bede ywina rityhynyõkeki, Deuxu txuhòbina kedeake. Jesuisi-ò tyhynale iny kiditakre. Kia Tyyritidỹỹna dori roire: —Inyõ ibutumy bede ywina riywinyõkeki, tamy Deuxu txuhòbina kedealeke. ¹¹Õbiti mahãdu rityhynymy ronykre. Kia riki Ritidỹỹna roire. Tahe bede ywina heka inyboho aõkõ riõbitidỹỹnyre. ¹²Bede

ywina heka iwitxi rare ityhyna-ribi. Tahe inyõ bede ywina rityhynomy ratxikeki, tii ibutumy rityhynomy rarehyyke. ¹³ Inyboho Deuxu bede ywina rikiywinyrenyõkeki, Deuxu txuhòbina inydeereny kedeakre. Kristu tahe kia-ribi iny ritare. Tule inyòwòruna òraru-ki rexilamadỹnyre inydee iòwydỹna-ki. Beteheke Tyyritidỹna roire: –Inyõ òwòru itxeò-ki ritamadỹnykeki, tamy txuhòbina kedealekre. ¹⁴ Deuxu narybede heka Tatytybytyhy iny-ò riwahinykemy. Wiji tahe inyõ rityhynykeki, Deuxu Tyytybytyhy ritakre. Tai Abraõ deysana inydeereny rehemynyre Jesuisi Kristu òraru-ki.

¹⁵ Waseriòreboho, jiarỹ hãbu wesemy ararybekre. Iny inatxi jurasadỹna ritina riwinykeki, inireny ritidikeki, inyõ riwitxiranyòtyhy. Tai ijõ witxira riritinyòtyhy. ¹⁶ Boholabenyke, Deuxu juhoo Abraõ dee narybede: –Abraõ riòre hewoluduõ Kristumy. Abraõ riòre sòwe dee rarybeõre. Sohojideele rarybere. Tahe tariòre-ò Kristumy rarybere. ¹⁷ Tuheka rarybereri: –Deuxu juradỹna wese juhoo rarybere, 430 beòra bede rỹire idi tahe bede ywina nade. Kia Deuxu juradỹna riixãwidinyòtyhy. ¹⁸ Tarasany bede ywinawidỹna òraru-ki kidiwahinykeki, wahisidỹna aõkõ heka rare. Tai Deuxu heka Abraõ-ò jurasadỹna riwahinyre. Iòwydimy aõkõ juhoo dori rarybere tii kidiwahinykemy. ¹⁹ Aõherekibo heka nade? Kia nade òraru-ki Kristu nadeule kỹny juhu ludu wese aõkõ roire. Kristu heka Deuxu deòdỹna rare. Iwese Deuxu rarybere wese riwahinyre. Tii Abraõ riòre riòre-ribihyy reare. Ýjummy bede ywina nade. Iny itya ludu debò-ki rehemynyra. Moisesi iwahidỹdure. ²⁰ Boholake, Moisesi sohojile aõkõ itya ludu ratxireri bede ywina riwahinyreu. Deuxu tahe sohojile rare irybe riwahinyreu. ²¹ Bede ywina aõbo Deuxu jurasadỹna riixãwidinyke? Aõkõre. Bede ywina umy ituedeõna riwahinykeki, òbitidỹna inatyhymy bede ywina nade. Tahe aõkõre. ²² Deuxu Tyyriti rarybere: ibutumy iny òraru-ki di ratxireri. Kristu iny rityhynykeki, Deuxu jurasadỹna tamy riwahinyke.

²³ Ityhydỹna rehemynymykyki bede ywina iny rityhynomyhỹre ròtenawo-ki inyboho roire wese. Kia-ò iny riraòhyymy rỹimyhỹre inatyhydỹna kedehemynykemy. ²⁴ Uladu bedeerydỹdu wese bede ywina rare inydeereny. Kristu rehemynykõu, inyboho bede ywina rityhynyreny. Tai Kristu-ò inyboho òbitimy ronykremy ityhydỹna òraru-ki. ²⁵ Ityhydỹna-ò iny rehemynyreu, uladu bede erydỹdu-ribi ixãwimyhỹre. ²⁶ Kristu-ki ibutumy Deuxu riòre atximahãtenyete ityhydỹna-ki. ²⁷ Ibutu dori Kristu-ò taratisebenyete, Kristu wesemy tatỹnyete. ²⁸ Kristu tỹnydỹna-ki wiribi hitximy aõkõ boibe, judeukõdu mahãdu, iny-wana, deòdu deòdu aõkõ-wana, ijoj hãwyy-wana ibutumy wiwese wesele Kristu-ki rỹike. ²⁹ Kristu-ki mabekeki, Abraõ riòre riòrelemy mabekre. Jurasadỹna rareasadỹdumy atximahãtenyete.

4

¹ Ijyyõ arelyykre –rareasadỹduõ deòdu wesemy raremyhỹ tii uladumy rareu, ibutu wedu rare hãre wahe. ² Urile tyby rarybere raumynykõule, tii tatibiedỹdu rybe rityhynomyhỹre. ³ Kia wese iny rare. Uladu wesemy bede aõmydỹnana rityhynomyhỹre juhoo. ⁴⁻⁵ Iribi tahe bededỹnana he rehemynyra. Deuxu tahe Tariòre diteònyde ijadõma ririòredỹnykremy. Bede ywina tyhynakremy reare. Tii nade bede ywina tyhydỹdu mahãdu tarasamy kia tyhyna-ribi ritakemy tariòre wesemy ritibienykeki. ⁶ Deuxu Riòre wesemy iny ihỹreki iny-ki ratximyhỹreki, Tatytybytyhy inywo-ò risỹnyre. Tai inywo-ribi rarybemyhỹre: –Waha, Waha. ⁷ Wiji tahe deòdu wese aõkõ atxiteri, Deuxu riòretyhy wese atxiteri. Tule Deuxu rareasadỹduõle tate.

⁸ Juhoo Deuxu teeryòtenyete. Kaiboho deuxu witxira wese tetyhynytenyete –deuxu inatyhy aõkõ tetyhynytenyete. ⁹ Ka tahe Deuxu teerymy ahãtenyete tetyhynmahãte. Deuxu anaerynymyhỹdenyete. Ixyby bede aõmydỹnana-ò òòsedỹõmy, arawidõhenyõreki. Deòdumy aõkõ ixyby rỹimy boibeke. ¹⁰ Txu yrubudỹõmy, ahãdu yrubudỹõmy, beòra yrubudỹõmy. ¹¹ Inatyhymy ada aõkõre aõbo waaõmysỹdỹna adeereny reõnonyra?

¹² Wawesehyomy boibeke. Jiarÿ dori tatemahã wese raremahã, waseriòreboho. Kaiboho wadee aõbina tewinyõmahãtenyte. ¹³ Kia teeryte. Jiarÿ juhoo adeeremy Deuxu rybemy rarybereu, jiarÿ iu wabinawãhãu. ¹⁴ Wabinana heka isirare adeeremy, ihãre tahe waderaõre tahe wadi arukirenyra, iwese ýju Deuxu-ribi jiarÿ anade wese kaiboho tiwamytenyte, iwese taheka Jesuisi Kristule jiarÿ rare wese wadi tewisÿnytenyte. ¹⁵ Titxibo rare eysanareny juhoo adi toite wahe. Kaiboho arueremy wii tesÿnymy toitemyhÿ kaiboho wakyyrenyeki. ¹⁶ Jiarÿ aõbohe aòludumy relera, inatyhy rybe adeeremy rarybereki? Aõkõhyre. ¹⁷ Hãbuõ arãitxenanyhÿrenyre. Aluu wese heka ratxirerimy ihÿre. Aòlõnamy dori rarunyreri. Tiiboho wabiòwana-ribi atarasamy adi ihÿrenyre. ¹⁸ Aõwihikÿ erylomy marurunya. Tii tahe awire, awanale watxireriki aõkõ. ¹⁹ Wariòre wese, adeeremy aõhõkÿmy ratÿÿnyre, hãwyy reamyhÿre mytxitxi wese jiarÿ rare adeeremy Kristu awo-ki rexilamadÿÿnyhÿkemy. ²⁰ Awanareny ararekemy watxireri. Tai tahe warybe wixira-di kia anarybekemy watxireri. Aõhebo adeeremy heka arasÿnyre arawiòhenanykemy watxiwãhãre. Timybo reerykõre dori.

²¹ Inyõ bedede ywina tyhydÿÿdumy ratxikeki, wadee manarybeke kiamy: aõmybo bedede ywina raryberamy teeryteri? ²² Kia Tyyritidÿÿna-ki roire Abraõ riòre inatxire. Juhoo ludu teòdu-ribi, Haari-ribi, reare tabireludu-ribi. Ijõ, Sara-ribi, ihãwyytyhy-ribi reara, deòdu-ribi aõkõ. ²³ Deòdu riòre ibutu dee wese nade. Abraõ hãwyy riòre aõkõre Deuxu rybewahisidÿÿna xiery reare. ²⁴ Kia ijyy-di rawesenanyreri. Inatxi hãwyy inatxi jurasadÿÿna wese heka rare. ²⁵ Ijõ Haari inire, deòduni. Iriòre deòdumy rarekemy reare. Sinai Hãwãlò wese tii rare. Kowa tyre-ki bedede ywina inydee riwahinyre. Jerusalẽ wesemy roimyhÿre kia mahãdu deòdumy dori rÿira, tariòre-wana. ²⁶ Jerusalẽ tyhydÿÿna mahãdu, biu ludu tahe deòdu wese aõkõ rare, ixinamy inyboho roire. Abraõ hãwyytyhy riòre wese inyboho roire. ²⁷ Tyyritidÿÿnaõ dori roire: —Hãwyy ariòreõ beysakre. Bira-juakre ariòrekõhãrele beysamy ariòredikire heka. Hãwyy risina riòre sòwetyhyre, hãwyy ihãbu-di ratyre. ²⁸ Waseriòreboho, kaiboho rybe ywisidÿÿna riòre wesemy ahãtenyte, Ijai wesemy. ²⁹ Iwese ibutu ludu wesemy reareõ aõbina riwidÿÿnananyhÿre. Deuxu Tyytybytyhymy reareò. Wiji, tahe kia weselemyhÿre. ³⁰ Tyyritidÿÿ rarybera: —Biteònyke deòdu tariòre-wana. Rareasadÿÿdu ibutumy rimykre. Hãwyy deòdu aõ aõkõ rimykre tariòre-wana. ³¹ Waseriòreboho, deòdu riòre wese aõkõ inyboho roire. Hãwyytyhy riòre tahe iny roire.

5

¹ Kristu inyboho ritare ixinamy inyweduoõduõlemy roirekemy. Kawese rokoirekemy. Deòdu wese ixiby rukunynenyõkre.

² Jiarÿ, Paulo, adeeremy rarybereri: inyõ notykyresyna-ò ròsekeki, Kristu riwiòhenanyõhyomyhÿre. ³ Ixityre ararybeke. Inyõ rinotykyresynanykeki, bedede ywina ibutumy tii riyrubunyhyke. ⁴ Inyõ bedede ywina rexiòbitinymy ratxikeki, Kristu-ribi rexihitxidÿÿnyhÿre, ruxetòena tyhyna-ribi rexitare. ⁵ Deuxu riwaòbitinyrenyre Tatytybytyhy òraru-ki kia retyhynyrenyre. Kia reraòrenyre. ⁶ Jesuisi Kristu-ò notyky resyna aõ aõkõ rare. Notyky resynakõ tule aõ aõkõ rare. Inatyhynamy luunamy aõ rare. ⁷ Juhoo awimy tuu tatyynmahãte, inatyhyna-ki ijera wihikÿmy teamyhÿte, moõ inatyhyna-ribi anaixãwididÿÿnyde. ⁸ Deuxu aõkõ atarasadu juhoo ixãwididÿÿnyde. ⁹ Inyõ paõ riwinykeu, ibutenode ritxiwikeki ibutumy ratarinyke. Inyõ ibinamy urihimyo arabedeerynykeki sòwemy ribinadÿÿnyke. ¹⁰ Jiarÿ Wanyrÿ retyhynyre, kaiboho wawesemy mohõtynybenykemy adireny watxireri. ¹¹ Waseriòreboho jiarÿ waòludu dire. Kia tahe riteòsinyre notyky resynamy rarybeõre ijõ wamy raryberehãre. Kia ararybekeki sòwemy wahemy kanakre. Itxeò tÿnydÿÿna rybe rityhynykemy. ¹² Kowa mahãdu òte rexihukemy idi watxireri. Adeeremy aõbina diwinymyhÿdenyde.

¹³ Kaiboho Deuxu arateònyrenyrene, urile òraruõmy boibeke kaiboho bede ywina-ribi ixinamy boibeke. Wii biwiòhenanymyhÿbenyke, wiluurenykemy. ¹⁴ Bede ywina ibutumy rexibutumy rybe-ki kia tahe rare: —Inyluuke ixiluure wese. ¹⁵ Wiwana bòrenybenykeki, kaiboho widi buruakeki, bexihãrubeny ibutumy wii mahubenyheny.

¹⁶ Tai jiarÿ rarybere, Deuxu Tyytybytyhy deewimy boibekemy deòbiredÿÿna iwidÿÿõmy boibeke. ¹⁷ Deòbiredÿÿna dori Deuxu Tyytybytyhy òluduna-ki ramyhÿre. Wimiy òludurenyre. Tai aõbo adeereny awire iwidÿÿ adeereny isirare. ¹⁸ Tahe, Deuxu Tyytybytyhy arateòsinyrenykeki, bede ywina ywidÿÿna aõkõ bityhynyke. ¹⁹ Deòbiredÿÿna aõna aõnamy dÿÿnana-ki kia roire: aderanadino, aõbinade, raykyõmy, òta òta, ²⁰ suritxoomy àlàdÿÿna, òwòruna wii, òlududÿÿna, aõbinaluu, ihãru, kyara, wobiredÿÿna, wiribihitxina, ²¹ ibutu aõmydÿÿna ixixiburedÿÿ, axaxaluu, rÿsÿnaluu byrehekÿ, tule ijõ aõna aõnà sòwemy kawesere. Inyõ kia aõna aõnawidÿÿ rierykeki, Deuxu òlona rareasadÿÿdu aõkõ roikre. Tuu rarybere juhuule. ²² Ka heka Deuxu Tyytybytyhy aõmydÿÿnanamy rybena roire: iwahidÿÿna kia rÿire, tii dori inywomy rÿira. Wiluuna, deysana, ywina, ruxetòena, wina, òbitidÿÿnana, ²³ ibutu-ò awina, ixidee inytyhyna, ixirydÿÿna, tai bede ywina ihoòhyre kia-ò. ²⁴ Kristu hõrõ mahãdu kia itxeò-ki ritidirenyre: deòbiredÿÿna, aõmydÿÿnana bina-ribi, deòsana aõmydÿÿnana-ribi

²⁵ Inyboho Deuxu Tyytybytyhy-di rokoirekeki Deuxu Tyytybytyhyry-ki rakari-arenykre ²⁶ Ixi deàlànaranaròsò luukemy aõkõ rakatximyhÿrenyke. Tai tahe ixixibu-redÿÿna-di aõkõ, rakatxirenyke. Wiòbiredÿÿna-di rakatxirenyõke.

6

¹ Waseriòreboho. Inyõ òraruna-txi resekeki, kaiboho ywina-di biòbitinybenyke. Bexihãrumahãbenyke kia òraruna-txi ixeyõmy boibekõkemy. Kaiboho dori, Deuxu mahãdu toite wahe. ² Wiitxykywydywesemy wii biwiòhenanybenyke ibutu aõmydÿÿnana-ki. Iwesekeki, Kristu bede ywina tetyhynymahãtenyete. ³ Inyõ ixidee aõlemy rõhõtynykeki, tahe tii aõhyy aõkõ rare, tii rexiitxenanymyhÿre. ⁴ Ixinamy iny sohoji sohoji taaõmydÿÿna-ò retehemyhÿke, aõhebo rotÿÿnymyhÿremy wahe. Idi tahe ixi aõmydÿÿnale-di kedexityhynymyhÿkre, tabireludu aõmydÿÿna-di aõkõ. ⁵ Iny sohoji sohoji dori taitxyky riwmyhÿke.

⁶ Inyõ Deuxurybe erydÿÿna ijòdikewana tabedeerydÿÿna mahãdu-ò ibutumy erysyna wiwihikÿle-di rirareamahãke. Tule bedeery mahãdu heka tohodÿÿna mahãdu-ò aõna aõna wihikÿ riwahinymyhÿre. ⁷ Ixiitxenadÿÿõmy. Inyõ heka Deuxu itxenadÿÿõmy alòbòròna-ò iny ribòrònykeki, tiile tahe raumynyhyymyhÿre. ⁸ Inyõ òraruna ribòrònykeki, rubule taumy-ki ritake. Inyõ Deuxu Tyytybytyhy deewimy tuu rotÿÿnykeki umytuedeõna ritake. ⁹ Aõwihikÿ widÿÿhyymy boibeke. Kia-ki elemy ruburenyõmy. Aõwihikÿ widÿÿhy boibekeki, adeereny aõwihikÿ wahidÿÿna wese kanake. ¹⁰ Ibutumy inydeereny aõwihikÿ widÿÿ-ki inyboho abededÿÿnanawikeki ibutumy iny rikiwiòhenanyrenymy, rÿkÿirenyke, ityhydÿÿdu mahãduò bexiywinyhy ahãbenykeki iwiòhedÿÿ-ò.

¹¹ Tuhe, jiarÿle ariritinykre, Paulo wahe. Betehebenny inihe ritidÿÿna nihikÿ reritinyra wadebò-di. ¹² Inyõ ayreny-ki wohyna ixidee rymykemy ratxireri, kia adeereny òtyky resynamy adi ratxirerihyymyhÿre. Kristu itxeòmy tiiboho ritÿnynyrenykeu aõhòkÿmy rotÿÿnyõmykemy rõhõtinyinymyhÿre. ¹³ Notyky resyna mahãdu bede ywina rityhynyõre. Tiile rexityhynymyhÿre. Kaiboho irybe-ò boholakemy atxiteri. ¹⁴ Jiarÿ arexiwowydy-nanyõhyymahãkre, Wanyrÿ Jesuisi Kristu itxeò-di areysakre, biu-ò hena òraru-ki wahe. Bede aõmydÿÿnana waki rÿimyhÿre, itxeò-ki retamadÿÿnyra waribi ixãwira. ¹⁵ Notyky resynadÿÿ aõ aõkõ rare. Notyky resynadÿÿkõ tule aõ aõkõ rare. Urile biu-ò hena-di boibekele tahe aõ rare. ¹⁶ Kia bede ywina bityhynybenymy boibekeki, Deuxu-ribi

ywina, ruxetòena, adeereny kanakemy idi watzireri. Tule Deuxu mahãdu ibutu-ò, judeu mahãdu wese dori ratxireri.

¹⁷ Karibi tako-ò tahe inyõ waixiradyỹõmy ararekre. Beydỹỹna dori waumy-ki roimyhỹre, Jesuisi rybe rybemy rybedu òraru-ki.

¹⁸ Waseriòreboho, Jesuisi Kristu ruxetòena akireny rỹikemy watzireri. Kie.

Efesu Paulo Tyyriti, Efesu Hãwã-ò

¹ Paulo, Jesuisi Kristu deòdỹỹna jiarỹ rare. Deuxudeewimy tahe kia rare. Efesu hãwã ityhydỹỹdu mahãdu —ò kalemy warybe rewahinyreri. Kaiboho ywimynodu mahãdumy toimahãte. ² Ruxetòena adeereny kidiatykemy Deuxu-ribi idi watzireri tule Jesuisi Kristu Inynyrỹ-ribi.

³ Deuxu, Inynyrỹ tybyreny, inyboho tuu reàlàmyhỹreny. Tii dori inydeereny wihikỹ inywo ywinamy diwahinyde Jesuisi òraru-ki biukihikỹle wahe. ⁴ Deuxu inyyreny-ribi rihitxinymy ritare. Inyboho heka tuu roire. Ihetxiu heka inyho aõkõu tii rihitxinymy ritakremy rỹimyhỹre, inyboho wahe. Kristu-ki iny rihitxinymy rỹire. Iny òbitimy rỹirakemy rihitxinyre, ywimy nodumy wahe. Kiamy heka rokoirekre Kristuko-txi luuna-di. ⁵ Ihetxiu tamywimy Deuxu rihitxinymy ritare, inyboho wahe. Iriòreny wesemy rokoirekemy. ⁶ Kiamy heka Deuxu riwinyre àlàna, wohyna-wana tamy riki-wahinyreny kemy tii dori inyluurekí wahe. Kristu hãlubu òrarukile biu-ò henareny iny nade. Iny òrarureny riòwinyre taruxetòena wihikỹ òraru-ki. ⁷⁻¹⁰ Ruxetòena sòwemy inydeereny diwahinyde tii dori ibutumy aõna aõna erydu rare. Deuxu dee wina rybe wòte wese rare. Tahe inydeereny kiditynynykemy idi ratxireri. Tamywimy tahe inydeereny riteòsinyre. Iwese tii rõhõtinyre wese. Bededỹỹnana rexihukreu. Kristu-ki ibutumy aõna aõna biu-ki bede-ki rỹikremy ihỹre. Kiamy tahe Deuxu rõhõtinyre. ¹¹⁻¹² Kristu òraru-ki Deuxu juhoo iny mahãduy-ribi inyboho rihitxinynyreny. Tii diwahinyde inydeereny uriònojura jurana. Tii dori ixideewilemy ibutumy aõhebo rotỹỹnymyhỹre Deuxu kia hitxidỹỹna mahãdu ixidile wowydyna mahãduõ rỹirakemy rỹimyhỹre. Inyboho juhoo rityhynynyreny Kristu-ò. ¹³ Kaiboho kiaõ toimahãte. Juhoo rybe inatyhy-ò taholateny-teu, tetyhynymyhỹtenyete tarasa Rybewihikỹ-ò wahe. Tai tahe Deuxu Tyytybytyhy-di ratidỹỹna wesemy iny dee ritidimyhỹre. Deuxu Tyytybytyhy dori tii kidiwahinykemy rarybere, ihetxiu wahe. ¹⁴ Uriõno jura jurana Deuxu Tyytybytyhy rare inydeereny. Deuxu tahõrõ mahãdu ritakreu, tuu reàlàrenykre tuu, inyboho dori kia mahãduõ roire.

¹⁵ Tahe jiarỹ, Paulo, tule umy raholamahãre Jesuisi Kristu atyhydỹỹna-ò, tule aluuna ityhydỹỹdu-ò. Tai tahe Deuxu-ò àlàna-di araxitòedỹỹnyrenymahãre. Wanohõti aribireny rosaõhyymyhỹre. ¹⁶⁻¹⁷ Deuxu tahe Jesuisi Kristu biu loosõna tyby rare. Tii araykyreny-ò bedeeryna kidiwahinykemy watzireri, awolyrana kidiwahinykemy watzireri. ¹⁸ Tai tahe araykyrawoni ritỹnynykemy watzireri. Tai kaiboho bierybenykre Deuxu iryna. Tule ityhyna biu loosõna-di bierybeny kemy watzireri. ¹⁹ Deuxu taruruna sòwemy diwahinymyhỹde ityhydỹỹdu mahãdu-ò. Iruruna tahe aõni rare inydeereny uriõno jura jurana. Kia tule bierybeny kemy watzireri. ²⁰⁻²¹ Kia irurumy inyboho tuu robirenyre, Kristu rubu-ribi rexiixixanyreu, taruruna weribi ronykemy disỹnydeu, biukihikỹle wahe. Kristu tahe ibutu ruruna witxira witxira ratyre rare, ibutu wedu ratyre, ibutu dinodu ratyre, ibutu deòdỹỹdu ratyre. Ibutuni ratyre tii rare. Wijinani ratyre, tule kanakremy ihỹreni ratyre rare. ²² Deuxu tahe ibutu aõna aõna witxira witxira Kristuwarawo-ò ritidire tai tii ibutuwedukremy. Tii ibuturati wesemy rare. Kia tii ihỹre dohodỹỹdu mahãdu-ò, iwedu wahe. ²³ Dohodỹỹdu mahãdu tahe Kristumy wese rare. Kristu dori ibutu aõna aõna ritỹxinymyhỹre.

2

¹ Juhoo kaiboho rubumy tãimahãte òraruna òraru-ki. ² Juhoo kaiboho bedeaõmydỹỹnana bede-ki toitemahã juhoo Satanasi deòdỹỹna tetyhynymy toitemahã. Tii bedeyhy ruruna dinodu rare. Ityhydỹỹdukõdu mahãdu wiji dori rityhynymy rỹira,

itxiõdÿÿdu mahãdu wahe. ³ Ityhydÿÿdukõdu mahãduy-ki juhuhu tule inyboho roiremahã –ibutumy ixideerenywymy inyboho riwinyreny; inyraykyreny wydyna-deewimy tule inyboho riwinyreny. Ehehewidÿÿdu inyboho roiremyhÿ, tuu ratybienymy rarehyy dori tuu rare. Iwese ijõ roiremyhÿ wese. ⁴ Deuxu tahe sõwetyhymy ruxetõena diwahinymyhÿde, inyluurenkyreki. ⁵⁻⁶ Deuxu inyboho rurudÿÿnyre Kristu-wana rubu-ribi riixixanyreny. Kristusÿ-ki biu-ki tii inyboho risÿnyre tai rokonyrenykemy. Iruketõena òrarukile abiu-ò henareny dire. ⁷ Iruketõena kiditeòsinykre bededÿÿnana robehemy roireki wahe. Iwese sõwehymy iruketõena diwahinyde wesemy. ⁸ Tarasana Deuxu ruxetõenaribile nade aityhydÿÿnareny òraru-ki tuu rare. Iny-ribi aõkõ nade. Deuxu wahidÿÿna rare. ⁹ Iny-ribi rarybekre inyõ ixityhydÿÿmy tahe aõkõre Deuxu ruxetõenakile tuu rare. ¹⁰ Tii tahe ibutumy iny riwinyreny. Òbiti aõmydÿÿnana widÿÿdukemy iny riwinyre Jesuisi Kristu òraru-ki. Deuxule juhuhu rõhõtynyre òbiti widÿÿdumy aõbo rokoirekemy.

¹¹ Tahe kaiboho uritere nohõti losaõmy kaiboho judeukõdu mahãdu toite juhuhu mahã. Kiamy judeu mahãdu arãninimyhÿreny, notykyresykõdu mahãdu wahe. Tii dori notyky resydu mahãdu roire, iyresynadireki wahe. ¹² Juhuhu tahe aruta wesele toite Kristu-ki aõkõ. Judeu mahãdu-ribi rihitxinymy nyimyhÿde. Deuxu rybe ywisidÿÿna ludu aõkõ toite. Araròsõna renyõhyyre. Adeuxurenyõhyyre bede bedemy. ¹³ Juhu irehemy Deuxu-ribi toite mahã. Tahe wiji Jesuisi Kristu hãlubu òraru-ki araòhòdÿÿnymy toite. ¹⁴ Jesuisi Kristu tahe iny ywidÿÿna rare. Kyarana tahe òtity wese itya-ki rÿimyhÿre judeu mahãdu aribi kia rihitxinynyre. Tahe kia òtity ritxiwire tahe sohoji mahãdulemy riwinyre. ¹⁵ Tahe Kristu rurureu tahe ixãwire kia bede ywina. Tahe inatxi wimy òludu mahãdu sohoji iny tÿmyrahyyemy riwinyre. Tahe ywina ròhònyre wiwana ributunyra tahe Deuxu taluuna tamy riwahinyra. ¹⁶ Jesuisi taitxeò-ki rurureki, ywina rieryreny. Tahe kyarana-ribi riixãwididÿÿnyre. ¹⁷ Jesuisi tahe ywinamy rarybere iòhò ludu kaiboho wahe tule irehe ludu, judeukõdu mahãdu wahe. ¹⁸ Tahe kaiboho jiarÿboho-wana sohoji Deuxu Tyytybytyhy òrarukile Deuxu-ò rekexitòenyrenyke. ¹⁹ Kawese tahe kaiboho ityhydÿÿdu mahãdu-ò talote. Iny-ribi lahixi aõkõ toite, Deuxusÿ mahãduõle heka toite. ²⁰ Deuxu rybedu, tadeòdu-wana hetoõ wesemy kaiboho boibekre. Jesuisi Kristule iko ludu mana wese rare. ²¹ Jesuisi Kristu òraru-ki wiwesehyyle heto awimy rÿire. Tai Inynyrÿ hetotyhy relemy rexihumyhÿre. ²² Kaiboho tule matybienybenykre Deuxu Tyytybytyhy hetoõ wese wahe.

3

¹ Tai jiarÿ, Paulo, rotena-ki nodu wesemy rare Jesuisi Kristu òraru-ki. Judeukõdu mahãdu dee kiamy heka watxiwãhãre, adeereny wahe. ² Deuxu ruxetõena wadee riwahinyre. Kaiboho aõbo tuu taholatenyõmahãte. ³ Deuxu dori tawõtenu diteòsinyde wadee. ⁴⁻⁵ Jiarÿ kiamy juhuhu reritinyriòrere katyyritikile wahe. Idi mariabenykeu bierybenykemy idi watxireri, timybo Kristu wõtenu rybe reeryremy wahe. Kristu wõtenu tahe ihetxiu ibutu inyõ riteòsinyõhyyre. Wiji tahe riteòsinymy ihÿre Deuxu Tyytybytyhyle tahe deòdu-ò, rybedu-ò ritÿnynymy ihÿre. ⁶⁻⁷ Kiamy heka rare: kaiboho, judeukõdu mahãdu, wii ributunyre inyboho-wana judeu mahãdu wahe. Uriõnowi jurawi juramy idi rokoirekre, sohoji mahãdulemy wahe. Kristu Rybewihikÿ òraru-ki ityhydÿÿdu mahãdu-ò rirònyreny. Kia rybe-di rybedumy diwateònyde, ruxetõena wahidÿÿnaõ wadee nade Deuxu ruruna sõwe-ribi. Ityhydÿÿdu mahãduy-ribi jiarÿ aõ aõkõmy watxiwãhãre retyhynytyhymy aõkõ watxiwãhãre. ⁸ Ihãrele Rybewihikÿ rybedumy ararekre Kristu aõmydÿÿnana heka iny raykywydyna ratyre awimy ihÿre. Kiamy judeukõdu mahãdu-ò arelyykemy riwahitxinynyre. ⁹ Ibutu inyõ rybe wõtenu aritÿnynykemy watxiwãhãre juhuhu Deuxu Jesuisi-wana ibutumy aõna aõna riwinyre kiau rybewõtenu riwòmny roimyhÿre

Deuxu-ki. ¹⁰ Wijina tahe riteòsinykemy ihÿre dohodÿÿna-ki. Tai tahe ibutumy biu-ribi rurunadu, bedeerydÿÿdu rierykemy timykibo Deuxu bede erysyna-di raremyhÿ ibutumy aõna aõna erysyna-di. ¹¹ Iwese Deuxu ibutumy aõhebo rotÿÿnykemy ratximyhÿre wese iny rierykre, Inynyrÿ Jesuisi Kristu òrarukile wahe. ¹² Tai tahe iny rexideòsinymyhÿre brebuõlemy Deuxu ixitòenadÿÿna-di Kristu dori inyboho rityhynymyhÿre. ¹³ Tai kaiboho ixijodÿÿrenyõmy ahãke, jiarÿ aõhõkÿmy ratÿÿnyreki kia dori awowydyna rare, waaõhõkÿmy dÿÿnana wahe.

¹⁴ Tai tahe umyreny Deuxu-ò rexitòenyre Inynyrÿ Jesuisi Kristu tyhy-ò wahe. Ibutu sÿ mahãdu tyby Deuxu rare. ¹⁵ Ruruna adeeremy kidiwahinykemy idi watzireri, tawowodyna sõwe-ribi wahe. ¹⁶ Deuxu Tyytybytyhy rurutyhy araykywo-ò kidiwahinykemy watzireri. ¹⁷ Tai Kristu aworeny-ki kanasÿnymyhÿkemy rahõtinyinmahãre atyhyna direki kaiboho heka wiluutyhymy boibekemy watzireri. ¹⁸ Tai ibutu ityhydÿÿdu mahãdu-wana Kristu luuna bierybenyke. Inyõ Kristu luuna awire rieryõtyhy. Ihãrele tahe bierybenyke iwese rare wesemy. ¹⁹ Tai Deuxu-di bexilÿxinykemy idi watzireri.

²⁰ Deuxu iruruna dire. Tai iny ixitòena ratyre indeeremy kidiwahinykemy idi ihÿre. Iny irurudireki wahe. ²¹ Dohodÿÿdu mahãdu wowodyna riwahinykemy tamy watzireri, aõu aõu wahe. Bededÿÿnana konana-ò wahe. Kie.

4

¹ Inynyrÿ deòdu arixidu jiarÿ rare. Arexitòenykre inihe adeeremy. Yrubuna-di aõhebo botÿÿnybenykeny adireny watzireri. Tai tahe Deuxudeewimy boibekre. ²⁻³ Tii dori juhuu adeeremy irydu rare òbitimy boibekemy xiwedeõmy boibeke, ele eleõmy; wii biwiòhenanymy; luuna-di marurunymy boibeke. Ixi wesehyylemy boibekemy. Tai tahe Deuxu Tyytybytyhy aratorabutenyrenykre ywimy nodu dori kia diwiòhenanymyhÿde. ⁴ Sohoji mahãdule rare, sohoji Deuxu Tyytybytyhydile. Umy sohoji wese, ityytyby sohojilemy wese rare. Kaiboho tule araròsònareny sohojile rare, kaiboho ityhydÿÿdumy terònyteki wahe. ⁵ Inynyrÿ sohojile rare inytyhynareny sohojile rare. Tule iny ratisebena sohojile rare. ⁶ Deuxu tule sohojilere, ibutu tybimy rare ibutu ratyre rare. Ibutuy-ki tii rare. Tule ibutu rawo-ki ratzireri. Ibutumy aõhebo rotÿÿnykemy iny-di riwisÿnyreri tawowina-di. ⁷ Kristu tahe iny sõwemy rareki sohoji ruxetòena sõwemy sohoji-ò riwahinyre. ⁸ Kiamy heka ritina-ki roire: —Iu Jesuisi raòwònyreu biu-ò ròtena ludu mahãdu ridyre idi wahidÿÿna indeeremy diwahinyde. ⁹ Betehebenyke rybeweereò-ò raòwònyremy. Aõmybohe kia rarybereri. Tahe juhuu dori surawo-txi robehere kiakekile tahe idi raòwònyke. ¹⁰ Kia robeherele taheka raòwònyre biuratyremy ibutu aõna aõna-di rexilÿxinykemy. ¹¹ Inyõ-ò deòdÿÿna mahãdumy rarekemy diwahinyde aõwihikÿ widÿÿ wahidÿÿna wahe. Ijõ-ò Deuxu rybedumy mahãdu rarekemy diwahinyde. Ijõ-ò Rybewihikÿmy rybedu mahãdumy rarekemy diwahinyde. Ijõ ityhydÿÿdu mahãdu yrubudÿÿdu mahãdumy rarekemy. Ijõ bedeerydÿÿdumy mahãdu rarekemy. ¹² Ibutumy kia mahãdu ityhydÿÿdu riwiòhenanykemy idi ratzireri. Tai ityhydÿÿdu iaõmysÿdÿÿna riwinykre. Kristu umy wesemy ritibiedÿÿnykemy. Ibutu dee diwahinyde. ¹³ Ikonanau tahe ibutumy wiwese wesemy røkõhõtynyrenyke, iny tyhynareny wahe. Deuxu Rìre rikierityhyrenykeny, iny òbitimy rokoireke, Kristu òbiti wesemy rokoireke. ¹⁴ Tohouã wesemy aõkõ rokoireke inytyhynareny-ki. Uritere witziradÿÿrenyõmy ibutu bedeeryna witzira witzira-di. Iwese yhy tiò tiò aõ riwymyhÿre wese kia bedeerydÿÿdu rare. Iwitzira tyhydÿÿna-ò kia ityhydÿÿdu mahãdu ridykemy ratximyhÿre. Ijõ inatyhy rybe weselemy rarybere. Tahe aõkõre. Kia-ò ijohonarenyõmy. ¹⁵ Tahe luuna-di inatyhymy marybebenyke. Kristu aõmydÿÿnana-di bexilÿxinybenykeny idi maumynybenyke. Tii dori iny wedureny rare. ¹⁶ Ityhydÿÿdu mahãdu heka Kristu umy wese rare. Ityhydÿÿdu sohoji sohoji wijura jura weselemy rÿira. Kristu ibutumy riwiòhenanymyhÿre iwese umy hona umy wese. Umyjura kia ibutumy iaõmysÿdÿÿ dire. Wiweselemy tahe

raaõmysÿdÿÿnykeki tai tahe umy awimy rariamyhÿke. Ijõ widerakeki tahe, Kristu umy raumynyõtyhy.

¹⁷ Katahe Inynyrÿnimy adeereny kiamy rarybemyhÿre. Ityhydÿÿdukõdu mahãdu wesemy aõkõ boibenybeke. ¹⁸ Iraykyreny bedeluru-ki ihÿrenyre. Ieheherenyre, rieryõrenyre. Tai tahe Deuxu biu-ò hena umytuèdeõna rieryõrenyre. ¹⁹ Ixãruna ihoõhyyre. Urile ibutumy òraruna-txi rexiwahinyrenyre. ²⁰ Kia Jesusimy aõkõ teerytenyte inyribireny wahe. ²¹⁻²² Jesuisi inatyhyna teerytenyteki, ibutumy aõbina bina ixi-ribi bihitxinyke. ²³ Ibutumy awo arayky-wana bexitÿmyranyke. ²⁴ Deuxu umy tÿmyra wesena-di bexityhynybenyke. Kia heka òbiti rare; inatyhy rare.

²⁵ Tai tahe ruirenyõmy wahe. Inatyhymy iny wixira-ò marybemahãbeny. Wiwese hyylemy widi rakatximyhÿrenyke. ²⁶ Makyarananymahã-wana tahe urile òraru-txi ixẽõmy. Ixi-di txu iròtedÿÿõmy awobinana-di ²⁷ Tule Satanasi deradÿÿna-ò nokõmy. ²⁸ Inyõ juhuru wasidureki, ixityre tii wasiõmy. Tii wiji raaõmysÿdÿÿkre aõna aõna wiwihikÿ tebò-di riwinykemy wahe. Tai tahe iaõdikre iny aõkõmy rÿira riwiõhenanyke. ²⁹ Kai uritere rybebinaõ ary-ribi iòlòdÿÿõmy Rybewiwihikÿlemy marybemahã. Kia rybe-di ijohodu riwiõhenanymyhÿrele kynyhetuukre. ³⁰ Bibedeòtiidÿÿõmy Deuxu Tyytybytyhy. Tii dori arayrubunymyhÿre tarasanatxu-ò. ³¹ Òbina rybemy widi nokõmy, wimy ujõmoõmy, adebure ijà ijàõmy, aõbinamy inymy ijyyõmy, rybebina-di iny ihetedÿÿõmy. ³² Tahe ibutu dee ywimy boibekre, awimy wahe ainytyhymy iny-di boibekre. Aõbinamy iny adee rarybe-wana tahe iribi bexinohõtulosanymy biixãwididÿÿnymy Deuxu dori inyòraru riixãwididÿÿnyreki wahe.

5

¹ Deuxu inytybytyhyreny rare. Tai tahe iwese uladu tyby wesemy rotÿÿnymyhÿre wese, kaiboho Deuxu wesemy matximahãbenyke Deuxu riòre luunadu wesemy matximahãbenyke. Wiluurenyke, Kristu dori aluurenyre. ² Tule rexiwahinyre xiwe wesemy iny ritarenykemy. Tai tahe Deuxu dee kia lÿnyrena wiwihikÿ wese rare.

³ Tahe òta òtarenymy. Ibutumy aõna aõna bina bina widÿÿrenymy. Kaiboho dori ityhydÿÿdu mahãdu toite. ⁴ Rybebinamy uriteretere rybeõmy. Ixideòsidÿÿõmy. Kia widÿÿna tahe ibinare. Tahe aõwihikÿõ biwinyke, Deuxu deàlanamy. ⁵ Òta òtadu tahe Deuxu òlòna wahidÿÿna ritaõtyhy, iny binaõ aõkõ, inywobire aõkõ. Kia Deuxu tyhy biukõdu mahãdu rare. Bierybenyke kia. ⁶ Itxenadÿÿ rybe-ò ijohonarenymy. Ityhydÿÿdukõdu mahãdu Deuxu rybe riwinyõmyhÿre. Tai tahe Deuxu reburemyhÿre tamyreny. ⁷ Tiiboho-wana ratxiõhyymyhÿrenyre iaõmydÿÿnana binareki. ⁸ Hÿÿnau kaiboho bedeluru-ki toitemahã. Tahe wiji Inynyrÿ loosòna-ki toite. Loosònadÿÿdu riòre weselemy boibeke. ⁹ Aõbo loosòna-ribi nade tahe awire, òbitire, inatyhyre. ¹⁰ Tai aõbo Inynyrÿdeewi kia riteòsinyre. ¹¹⁻¹² Iwese bedelurubina widÿÿdu aõhebo rotÿÿnyre wese uritere iwidÿÿrenymy tahe teòsaremy tamy marybebenyke. Aõbo tiiboho wasimy aõhebo rotÿÿnymyhÿre ixÿruna adee rare tuu maryhemahãkeki. ¹³ Ibutumy aõna aõna loosòna ritÿÿnyre. Tai tahe iny aõmydÿÿnana loosòna ritÿÿnykeki, iny rierykre itÿnydÿÿna dori loosòna rare. ¹⁴ Tyyritiõ kia wesemy rÿire: –Inyõ rõrõmy rÿikeki, rexixake rubuy-ribi rÿike. Kristu tahe araloosònanykre.

¹⁵ Aõhebo botÿÿnybenykeò bexiijebenyke. Itxÿte widÿÿdu mahãdu wesemy aõkõ ahabenyke, bedeerydu mahãdu wesemy ahãbenyke. ¹⁶ Iõnodÿÿõmy abededÿÿnana. Wiji txu bededÿÿnana tahe ibinatyhymy rare. ¹⁷ Tai tahe itxÿteõmy ahãke. Bierybenyke aõbo Deuxu dee wire. ¹⁸ Vÿi mona-di axaxa rubudÿÿna wesemy aõkõ matxibenyke. Kia tahe aõnityhyre, tumodu wahe. Tahe Deuxu Tyytybytyhy heka atykymy ralõmy boibeke. ¹⁹ Mawinymy bexirybenyke awo-ki. Bexirybenybenyke Inynyrÿ-ò awi-ribi bitxienymy mawiunyke. Rybewiumy marybeke. ²⁰ Deuxu inytybyreny-ò ibutumy

beàlamahābenyke Jesuisi Kristu Inynyr̄ni òraru-ki tahe bexitòenyke. ²¹ Kaiboho ibutumy widee bexiywinyhyymy ahābenykre.

²²⁻²⁴ Iwese dohodỹna mahādu Kristu rybe rityhynymyh̄re wese, hāwyy tahābu rybe riywinyke, ibutu aōmydỹnana-ki wahe. Hābu dori tahāwyy dinodu wese rare. ²⁵ Ibutumy hābu tahāwyy luukemy. Kristu dori dohodỹna mahādu luureki ture. Tamy tii rexiwahinyre rurukemy. ²⁶ Tai tahe kia òbitidỹnamy rurure. Iwese bee aō rasuhòmyh̄re wese, tarybe risuhòmyh̄re. ²⁷ Iòraru-ki tahe Jesuisi dohodỹna mahādu wiwihikỹ ò ixidee rimykre. Òbiti mahādulemy rarekre, aōbina binaō heka tai rỹiòhyymyh̄re. Awi mahādu widỹdumy rarekre. ²⁸ Kiamy heka hābu tahāwyy-di rỹirake. Iwese hābu taumy luure wese tahāwyy luumy rỹirake. Iny tahāwyy luukeki, kia-di ixiluuke. ²⁹ Iny taumyderamy rỹiòhyymyh̄re. Tahe aōkõre tule rexiòwenymyh̄re rexiwese-nanymyh̄re. Iwese Kristu dohodỹna mahādu riwisananymyh̄re wese. ³⁰ Inyboho dori Kristu mahāduō roire. ³¹ Kiamy heka Ritina roire: –Tai heka hābuō tybyboho heto ririmyh̄re tahāwyy-wana wii ributunymy roirekemy. Inatxi umy ribi sohoji umyhyymy ròhònymyh̄re. ³² Kia aōmydỹnana heka ierysysirare. Tahe Kristu tohodỹna mahādu-wana rarybereri. ³³ Ihārele tahe hābu tahāwyy luumy rỹira iwese ixiluumy rỹira wese. Tule hāwyy tahābu rityhinyke.

6

¹ Uladu mahādu tybyboho rybe rityhynymyh̄re Inynyr̄ òraru-ki. Kia tahe òbiti rare. ² Boo adi-wana bityhynybenyke. Kia tahe bede ywina rybe juhūu rare. Tule Deuxu raròsòna kia bede ywina rybe-wana rare. ³ Kia biywinybenykeki, awimy mabeke, abed-edỹnana irehemy mabeke kabede-ki. ⁴ Uladu tyby, uladuse, ariòrereny adeburehyymy idi iwisỹdỹrenyōmy. Tahe aōki reòsakeki tii riòbitinykemy tamy marybebenyke. Inynyr̄ deòsidỹna-di tamy marybebenyke.

⁵ Deòdu mahādu kabede-ki awedureny bityhynybenyke. Awo-ribi tyhy tamywimy biwinybenyke. Bexiijemy ywimy biwinymy. Iwese Kristu dee tewinymahāte wesemy. ⁶ Aō tabiteriki aōkõ biywinyke. Iwese Kristu deòdu wesemy mabeke. Deuxu dee wina awo-ribi biwinyke. ⁷ Deysana-di ibutumy òbitimy bisỹdỹnyke. ⁸ Ibutumy deòdu ada deòdukòdu Inynyr̄-ribi aōna aōna rimyke. Tamy aōwiwihikỹ riwinykeki. ⁹ Tahe wedu mahādu, kaiboho eòdu mahādu-ò kia weselemy mabeke. Brebudỹ rybe-di eòdureny-ò rybeōmy. Awedū dori eòdureny wedu tule biu-ki ratximyh̄re. Tamy dori ibutumy wiwese wesele rare.

¹⁰ Ibutu-ò tahe ikonanamy ararybekre. Inynyr̄ ruruna-di bexirurudỹnyke. Iruru tahe aōni rare. Tahe ixidee bimyke. ¹¹ Bexityynyke aōbinanatyy-di, debòna aōmydỹnana bimyke. Tai tahe Diabo rybemy nodu biòludunyke. ¹² Iny ijesunareny dori moo iny-wana aōkõ rare. Iwixira Satanasi ruruna-di rare. Dinodu ruru-di rare, kabede luruhukỹ wedu-di wahe. Tyytybybina ruru-di rare, biukihikỹle. ¹³ Tai tahe ibutumy Deuxu debòna aōna aōna bimyke. Idi txubina-ki biòlòdỹnyke. Aijesu bitakeu tahe, òraru rỹike. ¹⁴ Inatyhyna-di awareysana birarutxynyke. Òbitina-di abreti bitòbònyke. ¹⁵ Bexiywinyke ywina Rybewihikỹ rybena-ò. Tii heka adikre. ¹⁶ Ityhyna tahe awyhyitxenamy ih̄re, idi eorutà bitỹtenyke. Idi tahe Satanasi heòty wyhy biturinyke. ¹⁷ Tarasana tahe arataana wese rare. Deuxu Tyytybytyhy mayrehe heka Deuxu rybe rare. ¹⁸ Deuxu Tyytybytyhy-ki ibutumy ixitòedỹhyymy atximahābenyke. Kia-di tahe biriranymy, boibeke. Ityhydỹdu mahādu ibutumy bexitòenyhyymy boibeke. ¹⁹ Tule wadee, bexitòenybenyke. Deuxu wadee rybe kidiwahinykemy wahe. Tai brebukòlemy Rybewihikỹ aritỹnynyke, ierysy siramy wahe. ²⁰ Jiarỹ Rybewihikỹ deòsidỹdu rare wawomati rerotidire hārele wahe. Kristumy arelyykemy watxireri. Tii heka wawidỹnare.

²¹⁻²² Txitxiò tahe ityhydỹỹdu seriòreõ rare, waluunaduõ rare. Inynyrỹ rybe-di òbiti aõmysỹdỹỹdu rare. Tai tahe tii adeeremy reteònyre waaõmydỹỹnana adee ritỹnynykemy. Awo riteysadỹỹnykremy.

²³ Ywina ibutumy ityhydỹỹdu mahãdu seriòreõ kanakemy watzireri. Luuna tyhyna-wana kanakemy Deuxu, inytyby-ribi, Jesuisi Kristu, Inynyrỹ-ribi wahe.

²⁴ Ruxetòena kanakemy watzireri Jesuisi inatyhymy luunadu mahãdu-ò wahe. Tii Kristu rare, Inynyrỹreny wahe.

Filiposi Paulo Tyyriti, Filiposi Hãwã-ò

¹ Paulo, Tximòtxi-wana Jesuisi Kristu deòduren roire. Ka tyyriti tahe rewahinyrenyleri Filiposi hãwã-ki ityhydỹdu mahãdu-ò. Ityhydỹdu yrubudỹdu mahãdu-ò tule rewahinyrenyra dohodỹna wiòhedỹna mahãdu-wana. ² Ruxetòena, ywina-wana Deuxu-ribi adeereny kanakemy watzireri tule Jesuisi Kristu Inynrỹreny-ribi.

³ Rexitòenyreu, tiu aribireny wanohõti rosaõhyymhỹre. Deuxumy reàlãwãhãre umyreny. ⁴⁻⁵ Wadeysamy watziwãhãre Rybe tymyra wihikỹ tewiòhenanymahãtenyteki, juhuu, wiji tule ahãteny. ⁶ Deuxu iaõmysỹdỹna wihikỹ inyworeny-ki rexideleny. Tahe Jesuisi Kristu bededỹnana txuu heka rexihumy kia rỹikre. Kia tahe reerythyre. ⁷ Kaiboho wawana Deuxu ruxetòena luuna-wana widee inyboho riubỹtỹnyre. Ròtena-ki rarewãhã, tule ròtenaribiòlòmy rarewãhã. Tule Rybewihikỹ retỹnynomy rarewãhã kiamy heka rahòtinymahãre, wawo-ki adireny rahòtinyhyymahãre. ⁸ Sõwemy arawehi-tyynanyleri. Deuxule kia rierymhỹre. Jesuisi Kristu ruxetòena uludumy iny widi roire. ⁹ Kia ixitòedỹna tule Deuxu-ò rewahinyre umyreny. Aluunareny sõwemy rỹikemy rexitòenyre. Tule araykywydynareny riixidorudỹnomyhỹke. ¹⁰ Tibo awityhymy rỹira kaiboho biijebenykemy rexitòenymahãre. Tule inatyhywidỹdumy rarekremy tamy rexitòenymahãre òbitihyylemy rarekemy Jesuisi Kristu bededỹnanatxu-ò. ¹¹ Òbitidỹna bed-eraty wesele rare. Kaiboho oworu taraty-di rỹimhỹre wese tỹxihikỹlemy òbitidỹna-di matxibenykemy rexitòenymahãre.

¹² Jiarỹ ròtena-ki rãireu, kia tahe Rybewihikỹmy rybe riwiòhenanyra. ¹³ Kowa dori ibutumy yrubudỹdu mahãdu roholare, dinodu heto itxeredu mahãdu wahe. Tai tahe bierybenykemy tuu rarybere. ¹⁴ Jesuisi Kristu òraru-ki tahe ròtena-ki rãimy rarewãhã. Ibutumy iny tahe kia rieryre, iòraru-ki. Waròtena òraru-ki tahe ityhydỹdu mahãdu Inynrỹ aõmydỹnadile rõhòtinyre, tule Deuxu rybe rarybemyhỹre ruberuõhyylemy ixitòedỹna-di. ¹⁵ Ijõ heka ixityhydỹmy Rybewihikỹmy rarybemyhỹre. Ijõ tahe inatyhymy Rybewihikỹmy rarybemyhỹre. ¹⁶⁻¹⁷ Rierymhỹre waròtena Rybewihikỹ òraru-ki rare. Ixityhydỹna mahãdu tahe inatyhy òbiti aõkõ rare. Aõhõkỹmy adotỹnykemy wadi ihỹre Rybewihikỹ-di. ¹⁸ Aõhebohe arotỹnykre? Arabedewomy aõbo ada areysakre aõbo. Areysahyymy ararekre. Kristu rybe dori rarybemy rarehyymy iny inatyhynadiremy ada aõkõremy. ¹⁹ Jiarỹ areysatyhykre ròtenawo-ribi dori aròhònykre. Aixitòedỹna, Jesuisi Kristu Tyytybytyhy riwawiohenanykreki. Kia tahe reeryre. ²⁰ Deuxu aõmydỹnana ariwiòhenanykemy watzireri waumy-di. Jiarỹ arurukeki ada aõkõkeki aõbo. Jiarỹ araxỹruòtyhykemy watzireri aõhebo arotỹnykreki. ²¹ Kristu dee warumy ararekre. Tahe arurukeki kia tule wadee awire. ²² Tahe ararekeki Kristu dee araaõmysỹdỹmy arareke iny-ò Rybewihikỹmy ararybekre. Tibo awityhyre reerykõre. ²³ Tahe ixityre aròhòtiwydynanykeki kiamy heka rahòtinyleri. Arakre Kristuòhyyle heka Kristu-ò arakele awire. Tii heka awityhyre. ²⁴⁻²⁵ Atòenarenykile tahe warumy ararekre. Tai tahe kabede-ki ararikre aityhydỹna-di beysakemy maumynykemy. Tai tahe kaki ararekre. ²⁶ Iu ayreny-ki aralokreu, Deuxumy bealàbenykemy watzireri, ayreny-ki ixityre watzireriki wahe.

²⁷ Biyrybenykemy adireny watzireri iwese Kristu tyhydỹdu mahãdu rỹira wesekemy adireny watzireri. Ayreny-ò arakeki aõbo ada araõkeki aõbo ijyy wihikỹ-ò adoholamyhỹkemy watzireri. Kaiboho wiwana wanale inatyhyna rybe-di tarybemahãteny. ²⁸ Uritere brebuõmy aòludu lau Rybewihikỹ òludu lau wahe. Tamyreny tahe kia rubu

bina bede urihixina rare. Tahe adeereny biu-ò hena rare. Kia Deuxu-ribi nade. ²⁹ Aõ Kristu tetyhnytemy sohojile aõkõ tahe tamy aõhõkõmy tatõnytenyete tule. ³⁰ Inyboho dori ibutumy wiwana aõhõkõmy rotõnykre. Jiarõ sõwemy aõhõkõmy adotõnymahãde. Kia-ò tahe taholatenyete wamy.

2

¹⁻³ Kaa aõbohe rõire wiõhedõõna luuna-wana Kristu-ki, biõwana aõbo Deuxu Tyytybytyhy-ki. Kohe, kia ibutumy Jesuisi Kristu kilehekõ rõire. Ibutumy tahe wiluumy boibeke, wiwesehyyle mohõtinybenyke, wii bitõrabutenybenyke. Tai tahe areysakre aõrarureny-ki. ⁴ Iximy xiwederenyõmy. Tahe wiribi lahiximy boibeke, aõkõmy ixi-di marõkyknybenyke. Iny sohoji sohoji aõna aõnadirenyremy ixi-di nohõtirennyõmy. Tahe hitxihiximy bõwidõõke iny sohoji sohoji iny wixira aõmydõõnana yrubudõõmy marõkywydynanyke. ⁵ Iwese Jesuisi Kristu inywixira aõmydõõnana-di rõhõtinymyhõre wesele, kaiboho mohõtinybenyke. ⁶ Jesuisi Kristu juhuhyy raremyhõ, Deuxule rarehãre. Deuxururu tahe rinyõhyre. ⁷ Tahe iribi ritare kaõ idi kodobehekemy deõdu weselemy. Tahe inyumyõ rinyre kaki inylemy rarekemy. ⁸ Tamy tahe ibinatyhymy nade itxeõ-ki rurukemy wahe. Ibutu aõbo kaki riwinyke heka, riwinyre. Tai tahe ibutu ratyre Deuxu Jesuisi risõnyre. Ibutuni ratyre ini rare. ⁹⁻¹¹ Kiani-ò tahe ibutumy tatiowomy resekemy rõire, biu mahãdu, bedeludu mahãdu, suwomy rõira mahãdu. Tahe ibutu rybe wixira wixiramy iny rarybemyhõre: —Jesuisi Kristu ibutu wedu rare. Deuxu inytybymy ibutumy reãlamyhõre. Kiamy waseriõre waluuduboho. Awana wãxireriki tule iwixira bede-ki arãxikre hãrele. Deuxukihyyle atximahãbenyke. Warybe bityhnyke.

¹² Aityhydõõna-di õraru-ribi bexitabenyke, bexiebenyke õraru-txi ixelau. ¹³ Deuxu heka adeewina riwahinymyhõre õbiti widõõna. Tiile riwiõhenanyemyhõre õbitina widõõna. ¹⁴ Uritere rybe binamy rybeõmy. Adeburemy iny iijeõmy. ¹⁵⁻¹⁶ Tai tahe inyõ rybe binamy umy rarybeõtyhy. Õbitityhymy boibeke kaiboho dori Deuxu riõremy toite. Kristu kodobehekrey, aõrarureny-ki areysakre. Retare dori aõmydõõnana wihikõõ ayreny-ki. ¹⁷ Arurukewana ayreny-ki rybe wihikõmy rybe õraru-ki, taile areysakre. Deuxu-ò dori rexiwahinyre xiwena wesemy arurukremy wahe. ¹⁸ Kaiboho tahe wadi beysahyymy boibekre ixideewimy tahe adeereny arurukremy wãhãre.

¹⁹ Aõwesele Tximõtxi ayreny-ò ariteõnykemy idi wãxiwãhãre. Jesuisi Inynyrõ dee wikeki. Tai tahe arierykre timybo kaiboho toite wahe. Tai heka areysakre. ²⁰ Tximõtxi tahe arawiõhenanyrenykre iny wixira wixira ratyre wahe. ²¹ Ijõ dori ixidile rõhõtinymyhõre Jesuisi Kristu aõmydõõnana-di aõkõ. ²² Tximõtxi tahe teerytenyete iwese riwawiõhenanyre wese Rybewihikõmy rybe-ki. Iwese tyby iriõre riwiõhenanyemyhõre wese Tximõtxi riwawiõhenanyre. ²³ Aõbo wadee rõhõnyke arierykre, tai wylemy ayreny-ò aditeõnykemy idi wãxireri. ²⁴ Jiarõ õsana tule wylemy Deuxu riwateõnykemy wadi ratxireri ayreny-ò. ²⁵⁻²⁶ Ijõ hãbuõ iteõdõõmy raruwãhãre ayreny-ò, Epãfroditu wahe. Tii wawana noduõ rare. Kaiboho juhoo wadee teteõnytenyete wawiõhedõõdumy rarekemy. Tii heka awehityyrenymy rurumyhõre. Tai tahe reõkesedõõnyreri kaiboho iwebinaduna-ò taholatenyete. Tai heka õkesemy riwisõnyre. ²⁷ Inatyhy rare rurure inihe. Tahe Deuxu riruxetõnyreki riteytenyete. Jiarõ tule Deuxu wadi raruxetõre. Tai rãbedewoõhyre aõwixira wixiramy ratõõnymahãreki. ²⁸ Tahe aõwesele ariteõnykemy wãxireri. Kaiboho beysabenykre kia araerymahãrenyete. Jiarõ tahe urihimy-ò arexielehnykre wanohõti yrena-ribi. ²⁹ Tii kedehemynykre, tahe bididybedenykre biwowydynybenykre. Rexiõhãrunymy rare Kristu õraru-ki riwawiõhenanykemy. ³⁰ Tahe tii inihe heka rurure iõraru-ki. Arokoreny-ki tii riwawiõhenanyre.

3

¹ Ikonanamy tahe ararybekre: —Beysabenyke, Inynyrõ deysanamy. Jiarõ heka

riwaixiranyõhyymyhyre heka tuu rybe. Awire tahe bohobabenykeki. ² Bexiijebenyke iny ijòrsa wesena-lau tii iixyruiterere aõbinawidyydu mahãdu tahe tii rare. Bexiijebenyke notykyresydu mahãdu lau. ³ Inyboho dori notyky resydu mahãdu òbiti rare. Deuxu Tyytybytyhy deewimy nodu roire. Jesuisi Kristu dee winale inydeereny awire. Inyboho dori aõwiihikyywidyy-ò rikityhynyrenyõke. ⁴ Jiarỹ, Paulo ariòludunyleke aõbo ixi-wana ariwinyke. Jiarỹ ijõ hãbu ratyre waaõmydyyñana diremy arexityhynyke. Jiarỹ dori judeu mahãdu ijoi tyhy-ki tybie rare notyy resyna ijoi tyhy rare. Debò inataõ reurotxu-di reareu. ⁵ Bejami mahãduõ jiarỹ rare. Judeu mahãdu tyhy wãhãboho roire. Iriòremy jiarỹ rare. Fariseuõ jiarỹ rare. ⁶ Tai tahe bedede ywina rybe retyhynyre. Jiarỹ heka iijaramy raeleemy reamahãre ityhydyydu mahãdu aõhõkyy arisyyñkre-ò. ⁷ Wabede ywinareny òbitimy rare sana raholamahãre, ibutumy retyhynymy rarewãhã. Ibutumy wahe aõmydyyñana reatyra Kristu luuna òraru-ki. ⁸ Inatyhymy Kristu wabiu-ò hedu reeryre, ibutu aõmydyyñana-ribi wanohõti rosare. Ibutumy retxiwire iòraru-ki, kia ibutumy aõ aõkõ rare, Kristu wabiu-ò hendale arimykre wabiu-ò hedukremy rare. ⁹ Waòbitina tahe aõ wawidyyña aõkõ rare. Jesuisi retyhynyre urenana tahe tii riwaòbitinyre. ¹⁰ Kristu arierykemy idi watxiwãhãre. Rubu-ribi ixixana arierykremy, aõhõkyy arotyyñkre iòrarukile, iwese tii rurure wesemy wahe jiarỹ heka arexiwinykremy watxireri. ¹¹ Tai rubu-ribi ixixana mahãdu-wana arexixakre. ¹² Jiarỹ òbitityhy aõkõ rare ada ibutumy òbitina wadee riwahinyõre. Jesuisi riwamyre aõmysydyñnaõ ariwinykemy. Tai tahe wako-ò rawãhãre araòbitinykemy watxireri. Tamy tahe araaõmysydyñnykemy watxiwãhãre. ¹³ Òbitityhy aõkõ jiarỹ rare. Kia sohojile tahe ariwinykre. ¹⁴ Tahe arehemynykremy watxireri titxibo Kristu diwateònyde. Kowa bedede wihikyykile uriõno aritakre. ¹⁵ Tahe ityhydyydu iumy kia-di mohõtinybenyke. Inyõ aõ rieryõkeki Deuxu tamy kia rityyñnykre. ¹⁶ Uritere biijebenyke inatyhyna bityhynybenykemy wiwese weselemy rõkõhõtinyrenyke.

¹⁷ Ityhydyydu seriòre, iwese rewinymy rarewãhã wese biwinymy boibeke. Tule ijõ-ò betehebennyke wawese dori riwinymyhyre. ¹⁸ Sõwemy dori iny òbiti aõkõ rỹira, Kristu òludumy wahe, itxeò aõmydyyñana òludu wahe. ¹⁹ Kia iny tahe Deuxu rahukre. Rỹsñnale ta ideuxure. Tiiboho tahe aõbina binaòle awirenyre. Bede aõmydyyñanadile rõhõtinyre. ²⁰ Iny bedereny tahe biu-ki roimyyhyre. Kowa-ribi reraòrenyneri iny tarasadu dehemynyna-ki. Inynyrỹ Jesuisi Kristu wahe. ²¹ Tii inyumyreny riwitxiranykre. Tii taumywelese iny ritxienykre, taumy wihikyytyhy wesemy. Tii ruru dire. Tahe ibutu aõna aõna wedumy ronykre irurudireki.

4

¹ Waluunadu, waseriòreboho, kaiboho wadeysana warataana wesemy toite. Ywihyylemy boibekre, waluunaduboho.

² Warybe rewahinyre inatxi hãwyy-ò Eòdia, Sintxiki-wana. Kialemy wahe Inynyrỹ tyhydyyña-di wiwesehyylemy maraykynyke. ³ Adeede tule wawiohedyydu tyhy warybe rewahinyre. Kai biwiohenanykre hãwyy Rybewihikyy wiòhedyydu mahãdu wahe. Tule Lemetxi riwawiohenanyre ijõ-wana wahe. Ibutumy inireny heka Tyyritina rubuonakõdu-ki rỹire.

⁴ Inynyrỹ-wana beysahyybenyke. Tahe ixityremy ararybekre. Beysabenyke. ⁵ Ywina-di bisyykyke ibutu iny-ò. Inynyrỹ dehemynyna dori iòhòmy ihỹre. ⁶ Ibutumy aõmydyyñana heka biyrydyñnybenyke. Ibutumy bexitòenyke Deuxu-ò, àlàna-wana bexitòenyke. ⁷ Deuxu ywina awo-ò bitidikre arayky ibutumy riyrubunyke. Deuxu ywina dori inraykyreny rieryõtyhy timyrekibo awityhyre.

⁸ Ikonanau tahe ibutumy aõmybo ararybekre maraykynybenyke ibutu inatyhyna, ibutu aõeryhyky, ibutu òbiti, ibutu tiihyyle, ibutu iluuna, ibutu tyhyna awimy tahe roirekeki àlàna-wana rỹikeki, tahe kia-di ibutumy maraykynybenyke.

⁹ Araerynanyrenyre, kaiboho teerytenyte, rarybereò tahe taholatenyta. Timybo watzireri wese kaiboho wamy tabitenyta. Tai iwesemy boibeke, ibutumy wahe. Deuxu heka ywina rare. Tii umywanarenyle rarekre.

¹⁰ Jiarỹ heka reysare Wanyrỹ dee. Kaiboho heka ixityre watxi òhõtireny reare. Tiu waribi òhõtireny rosaõhyyre urile kaiboho wawiòhedỹỹmy tarutenyte tahe isirare. ¹¹ Kaa tuu rarybereri heka aõmy raruõhyreri. ¹² Jiarỹ dori reeryre aõbo wamy rỹira idi reysamy watxiwãhãre. Ibutumy waki rỹimyhỹre-wana tule awilemy rahõtinyinmahãre. ¹³ Reeryre dori awimyno tule ramamy rubu reeryre. Xiwersyna wese reeryre tule aõhõkỹmydỹỹ reeryre rama jubreré. Kia tahe reeryre. Ibutu ariwinyke Kristu dori ruru wadee riwahinyre. ¹⁴ Tule umy arealækemy watzireri tiwawiòhenanyteki. ¹⁵ Filiposi hãwã dohodỹỹna mahãdu, kaiboho sohojile nieruõ wadee tewahinytenyte, juhuu Macedonia hãwã-ribi rareu wahe. ¹⁶ Tesalonia hãwã-ò wadee nieru tewahinyamahãtenyte, inatxi nonanamy taditeònytenyte. Tahe riwamyre wadee rasiranymy idi rewyré. ¹⁷ Aõ rexitòenyre aõkõ nierumy. Sohojile aõmydỹỹnanamy aribi aritakemy watzireri. Deuxu aõmydỹỹnanale aritakemy rarumahãre. Umyreny Deuxu wehityhynamy arobikemy. ¹⁸ Remyre awahidỹỹna. Epafroditu aribi riwawahinyre. Tai tahe sõwemy waki rỹireri. Iwese lỹnyrena sõwemy watxi reamyhyre wese awahidỹỹna wadee rare. Iwese Deuxu-ò xiwenaõ awire wese wadee ihỹre. ¹⁹ Aõhere inyDeuxureny ihewoludu atyhyna loosòna adeereny kadiwahinykre, Jesuisi Kristu òraru-ki. Aõbo adeereny rasiranyreri. ²⁰ Deuxu kidiwahinykemy adeereny watzireri. Kia tahe inyDeuxureny-ò loosòna kidiwahinykemy watzireri tiemy heka rarehykre. Kie.

²¹ Iny sohoji sohojimy warybe-di biwehityynanykre Jesuisi Kristu òraru-ki. Kaki ityhydỹỹdu mahãdu tarybe wehityyna adeereny diwahinyde. ²² Ibutumy ityhydỹỹdu arãrybeweityhynanyre. Iòlò heto ityhydỹỹdu mahãdu yribihyyle adeereny diwahinyde.

²³ Inynyrỹ Jesuisi Kristu ruxetòena adeereny kanakemy watzireri.

Òlòsò Paulo Tyyriti, Òlòsò Hãwã-ò

¹ Paulo, Jesuisi Kristu deòdu Deuxudeewimy rare kia tyyriti rewahinyre. Tule Tximòtxi inyseriòre rybe weityhyna riwahinyre, ibutumy ityhydỹỹdu seriòre-ò Òlòsò hãwã-ki. ² Wiòhedỹỹna, ywina, Deuxu inytyby-ribi adeereny kanakemy watzireri.

³ Jesuisi Kristu-ò àlàna rewahinyhyymahãre, tule Deuxu Inynyrỹ tyby-ò. Adeereny dori rexitòenyhyymahãre. ⁴ Kaiboho Jesuisi Kristu tetyhynmahãtenyte. Tule kowa ityhydỹỹdu mahãdu wiluurenyre. ⁵ Rybewihikỹ inatyhyõ juhoo taholatenyte. Idi tahe araròsòna tetatenyte. Tai tahe biu-ribi kia ibutumy kanakre. ⁶ Iwese Rybewihikỹ bede bedelemy rariamyhỹre wese adeereny tule dehemynyde. Rybewihikỹ aõwihikỹ adireny riwahinyre. Iwese òwòru taraty riwahinyhyỹre wese, kaiboho inywitzira-ò aõwihikỹbo tewahinytenyte. ⁷ Epafa jiarỹ wiwana Deuxu deòdurenre. Kia iribi tadoholamahãte. Tii Kristu rybemy rybedu òbiti rare. ⁸ Tule wadee relyyre Deuxu Tyytybytyhyòraru-ki wiluuna-di ahãtenyte.

⁹ Kia inyboho roholarenre, adeereny rexitòenyhy watziwãhãrenre. Rexitòenymyhỹ Deuxu dee wityhymy kaiboho bedierybedenyke. Deuxu Tyytybyerynatyhy-di boibekemy, bedeerydỹỹna-di. ¹⁰ Deuxudeewihyymy kaiboho atximahãtenyte maratynyke wesemy aõwihikỹmybo. Biubỹtỹnmy boibeke Deuxumy bierybenytyhykre. ¹¹ Ibutumy ruruna-di boibeke Deuxu ruruna wityhy-di texihymy tadonymahãte ibutumy aõhòkỹmy bodotỹỹnykre deysana-di. ¹² Deuxu inytybyreny-ò àlàna biwahinybenyke. Tii iny riywidỹỹnyrenra inyjura juramy ritakemy. Kia jura jura ityhydỹỹdu mahãdu hõrõ rare Deuxu loosònawo-ki ratximyhyrenreki. ¹³ Tii bedeluru òlòna-ribi diwatade tahe diwadyde taRiòre luuna òlòna-ò. ¹⁴ Kristu heka iny ritare. Tii iny òrarunarenre riòwynre. Ibutumy òraruna riixãwidinare. ¹⁵ Jesuisi heka Deuxu lobixidỹỹna rare. Deuxu tahe alobixina aõkõ rare. Ibutumy widỹỹna-ribi tii juhoo rãire. ¹⁶ Tii tahe ibutumy bededỹỹnana widỹỹdure. Ibutumy biu-ki bede-ki lobixina lobixiõna-wana riwinyre. Iòlòna wedu tyhydỹỹna ruruna. Dinodu widỹỹna. Ibutumy tii riwinyre ixidee. ¹⁷ Tii ibutu aõna aõna-ribi juhoo rỹire. Ibutumy aõna aõna taruru rimireri tai. ¹⁸ Iwese umyriti umy wedu rare kia wese Jesuisi ityhydỹỹdu mahãdu riti rare. Tii juhuna rare. Iwedu rare. Tii rubu-ribi ixixana juhoo ludu rare ibuturatyre dori Deuxu risỹnyre juhuuludumy ratxikemy. ¹⁹ Jesuisi-ki ibutu wiwihikỹ rarekemy. Kia tahe Deuxu dee wire. ²⁰ Deuxu ywina diwahinyde Jesuisi hãlubu-di itxeò-ki. Jesuisi hãlubu xiery ibutumy Deuxu riwaaxidỹỹnyre biu-ki bede-ki. ²¹ Kaiboho Deuxu ery aõkõ juhoo toite. Iòludu toite, arayky-ki aõbinahakỹ widỹỹ tadexinohòtynytenyte. ²² Jesuisi umy-di Deuxu arainytyhydỹỹnyre Jesuisi rurureki. Tai Deuxu tako-ò akanatamadỹỹnykre taòbitidỹỹnyteki aòraru lyrana-di, aòraru tuedena-di inyõ umy ibinamy rarybeòtyhy. ²³ Urile tyhydỹỹna-ki boibebenyhyyke araròsòna-ribi ixihitxidỹỹõmy. Araròsòna dori Rybewihikỹ-ribi nodu rare. Tii-ò tahe taholatenyta. Ibutumy iny biurawoludu-ò Rybewihikỹlemy narybede. Iribi jiarỹ, Paulo, Rybe wihikỹmy rybedu ròhònyre.

²⁴ Wijile reysamy watzireri adee aõhòkỹmy ratỹỹnyreriki, aõ aõhòkỹmy dỹỹnanabo Kristu-ò rauhenre. Tai jiarỹ aõhòkỹmy arotỹỹnykre waumy-ki hyymy. Kristu-ò rỹira mahãdu dee kiamy ratỹỹnyre, dòhòdỹỹna mahãdu dee. ²⁵ Iribi jiarỹ Rybe wihikỹmy rybedu ròhònyre. Kiamy Deuxu dee wimy diwateònyde tarybemy rybedumy. ²⁶ Tii ihetxiu rybe inatyhy ibutu lau rexiwore. Wiji tahe rexitỹnyre ityhydỹỹdu mahãdu dee. ²⁷ Kia-ò Deuxu rexitỹnykemy ratxireri iwese aõwihikỹ, taloosòna ratxireri, ibutu

iny wixira dee. Kristu inywo-ki, kia tahe iny iraròsòna rare. ²⁸ Kia Rybewihikỹmy re-lymahãrenyre ibutumy iny-ki reerydỹỹnanyamahãre bederysyna-di. Kia wesele ibutumy ityhydỹỹdu mahãdu òbiti Kristu-ò ariteòsinykre. ²⁹ Kiaòle tahe rexirurudỹỹnyhyymahãre, Kristu rurudile waki rỹimyhỹre.

2

¹⁻² Warayky-ribi ijesu nihikỹmy resumahãre awo umyreny rahõtieremahãre reysakemy Òlòsò hãwã-ki. Laodisia mahãdu tule wamy robiõmyhỹre mahãdu tule wiluutyhyrenykemy kaiboho ibutumy Deuxu bedeerysynatyhy bierybenykemy adireny watxireri. Kristu-ki tahe bede erysynatyhy-di atxiteri idi watxireri. ³ Kristuwo-ki ibutumy bedeerydỹỹna bede erysynatyhy ityhyna wesemy riyrubunymy rỹire. ⁴ Kawese rarybera inyõ arãitxenanyõmyhỹkemy rybe rayky-ribi ije-di. ⁵ Waumy awanareny ratxiõreri, watytyby tahe awanareny ratxireri, riwadeysanyreri, aõwityhy òbiti-di riwaerynanyreri Kristu-ki aityhydỹỹna-di riwaerynanyre.

⁶ Iwese Jesuisi Kristu heka Inynyrỹhyny tetyetynte wese. Tai tii-wana mabehyybenyke. ⁷ Iwese oworu irarutiõ rimymyhỹre wese myike. Anaerynadỹỹnymahãde wese maumynyke àlàdỹỹnamy.

⁸ Bexihãrubenyke, inyõ anaitxenadỹỹnyke lau. Tarayky-ribi ije rybe-di lahirybe-di anaitxenanykemy ihỹre rybe uritere ije ije-di. Kia rybe iny aõmydỹỹnana-ki rỹire bede tyytyby aõmydỹỹnana-ki. Kia Kristu aõmydỹỹnana aõkõhyymy rỹirake. ⁹ Kristu umy-ki tahe ibutumy Deuxu ixitỹnydỹỹna rỹire. ¹⁰ Tule Kristu-ki kaiboho tyhynamy toite, texihutenyete. Tii heka ibutumy hãbu rurudỹỹna ratyre rare, iòlòdỹỹna ratyre rare. ¹¹ Iwese uladunotyky riòròre wese Kristu aòraru urarina aribi diorode. Notyy resyna inatyhy aõkõ rare. Kristu iwesenalemy riwinyre. ¹² Taratisebenytenyeteu, Kristu rubu wesemy tewesenatenyete delede. Tule beribi tadòhònytenyeteu irubu-ribi ixixanamy tewesenanytenyete. Deuxu tyhydỹỹna-di rubu-ribi texixatenyete. ¹³ Kaiboho aòraruna-ki tòimyhỹteu rubu wesemy notyynaresy aõkõ-di toimyhỹteu, adeereny runa Deuxu diwahinyde, aòrarureny diixãwidinyde. ¹⁴ Kristu iny òraruna widỹỹnareny-ribi tòhòti rosara. Kia tyyritina-di riixãwididỹỹnyre taitxeò-ò rareu. ¹⁵ Rurudỹỹna mahãdu ruru dinodu mahãdu ruru ritara, ibutumy iitxerenarenymy ibutu-ò riteòsinyre. Kristu taitxeò-ki irurureny ritara.

¹⁶ Kaiboho tahe uritere iny rybemy deòbyrenykõmy roxina bemomo, ada ahãdu herinau ixenamy, ada sabado bededỹỹnanamy. ¹⁷ Kaiboho dori aõ kanakre wesemy rare. Kristu tahe ibre tuu rare. Kia aõmydỹỹnana aõ aõkõ. ¹⁸ Inyõ adeereny rarybekeki: bex-itxiõnyke ýju bitealànykemy, rasina-ki ierysomy mohõtinykemy. Tamy ijohonarenyõmy urile erydỹỹdumy rohòtinyra. Tii tahe Kristu rityhynyõhyymyhỹre. ¹⁹ Inyummy wese inyboho ihỹrenyre. Kristu tahe umy ratiwesere. Umybutule-ribi ibutumy iukỹna wiwana reare. Ibutumy òhòna tusina-wana umy rabutumyhỹre. Deuxu umyna-di umy raumymyhỹre.

²⁰⁻²² Kai Kristu-wana taruta-wana bede aõmydỹỹnana-ribi, aõherekibo wiji bede aõmydỹỹnana-wana arumy ahãte. Aõherekibo bede ywina wixira wixira tetyhynymy ahãte: imyny wedeydỹỹòmy. Tamy ade rexiõmy, roxina urihixiõmy. Kia wese hãbu bede ywina tetyhynymahãtenyete. Kia aõmydỹỹdỹỹkeki, rexihuke. ²³ Bede erydỹỹna wese ratxireri. Kia dori ixideele rexityhydỹỹnyre iyubu wesemy rawesenanyreri, taumy ixidee aõhòkỹmy rexisynyre. Ibutumy kia tahe riwiòhenanyõhyymyhỹre umy òraluna lau.

3

¹ Kaiboho Kristu-wana texixatenyteri wana, biu ludu aõmydỹỹnana-di mohòtinybenyke, tai Kristu Deuxu ruruna weribi rasỹnymy rononymhỹreki. ² Biu ludu aõmydỹỹnana-di mohòtinybenyke, kabede ludu aõmydỹỹnana-di aõkõ. ³ Rubu wesemy

dori ahätenyete, aumy tuedeõna runa Kristu-wana rare –Deuxu-ki riyrubunymy ratximyhÿre. ⁴ Kristu rehemynyreu, tule tii-wana rakatxirenyke.

⁵ Tai õhõti bitosanyke bedede ludu aõmydÿÿnana aki rÿire: uri uri rÿira mahãduhemy ijara, õbitiõna, deõsana hemy nodu, iõbi retÿnyre õbiti-di aõkõ rare. Inyõ rÿire-di õtena kia ritxoo àlàdÿÿna wese rare. ⁶ Kia aõna aõna Deuxuwo binana rare, kia-ò Deuxu ykarana kanakre kia õrarudu mahãdu-ò. ⁷ Kaiboho kia tewinytenyete aõrarunareny õrarudumy toiteu. ⁸ Wiji tahe ibutumy kia aõmydÿÿnana aribi rexihukemy idi watxireri –wobinana, ujõmo, rybe ije ije. ⁹ Iny wixira-ò ruiõmy, araybidinatyby dori aribi dexihude, iwidÿÿnabina-di. ¹⁰ Araybidina tÿmyra-di tahe texiumydÿÿnyete tii araijõnyre bedeerysynahakÿ-di, Kristu raybidina wesemy araybidina rarekre õbitimy araijõnykre. ¹¹ Kowa-ki wii rikinirenyõkre: judeu mahãdumy, judeukõdu mahãdumy, notyky resydumy, bedeeryõ mahãdumy, txiebese wese mahãdumy, deòdu mahãdumy, deòdu aõkõ mahãdumy ibutumy Kristu dee wiwese weselemy rÿire. Kristule tahe ibutumy ihÿre inydeereny. Tii ibutu inywo-di ratximyhÿre.

¹² Kaiboho Deuxu ijesemy anadymyhÿde tahõrõ luunana mahãdukremy. Tai ruxetõena-di boibekre ixãwidina-di, inytyhyna-di, ywina-di. ¹³ Wii riwiõhenanymy rÿike. Wii riixãwididÿÿnymy rÿike. Inyõ adee aõmy rotyynykeki ixirawomy biijeranyke. Iwese Inynyrÿ araixãwidinyre wese iny biixãwidinyke. ¹⁴ Ibuturatyre wiluurenykemy kiadile kaiboho wiwana ibutumy boibeke iweselemy mohotinybenykemy. ¹⁵ Kristu ywina heka umy-ki itxeredumy rarekre. Kristu hõrõ mahãdu sohojilemy mabeke. Tai tahe àlàna tamy biwahinybenyke. ¹⁶ Kristu rybe-di awo-ki mabehyymy mabekre idi watxireri. Wii biernadÿÿnymy bitohonymahãbenykemy bede erysyna-di. Deuxu-ò àlàna biwahinymahãke wiurybe-di, wiu-di Deuxu Tyytybytyhy wina-di. Mawinyke àlàna-di aworeny-ribi. ¹⁷ Ibutumy tuu marybekremy, ibutumy tuu botÿÿnykremy Wanyrÿni-ò, tuu botÿÿnykre Jesuisi Kristuni-ò. Inytyby dee àlàna biwahinykre, Deuxu-ò wahe.

¹⁸ Hãwyy! Kai ahãbu bityhynyke, Deuxu erysydÿÿna-di. ¹⁹ Hãbu! Kai ahãwyy luuke, idi tudõrenyõmy. ²⁰ Uladu! Borybe, adirybe-wana bityhynyke. Kia tahe Inynyrÿdeewire. ²¹ Uladuse, uladutyby! Kai ariõre ikyaradÿÿõmy, bedede wona-di aõkõ ratxikemy. ²² Deòdu mahãdu! Kai kabede-ki awedurybe-di ibutumy bityhynyke aõ idi retehererikile aõkõ, awedudeewi sohojilemy aõkõ, awo-ribi tyhy Inynyrÿdeewimy tuu botÿÿnyke. ²³ Aõbo botÿÿnymahãke ibutu Deuxudeewimy botÿÿnyke. Hãbudeewimy aõkõ. ²⁴ Deuxu-ribi aõwydÿÿna kanakre. Kristu-ò dori taaõmysÿdÿÿnymahãte. Adeereny rahetoõ riyrubunymy roimyhÿre. ²⁵ Inyõ tahe aõbina riwinymyhÿkeki, ihewomy aõbinale ritake. Deuxu dori ibutu dee wiwese weselemy idi rotÿÿnymahãre.

4

¹ Wedu mahãdu, kai eòdureny dee õbitimy idi ahãbenyke. Kai tahe tule awedu dire biu-ki. Kia nohõti losaõmy.

² Bexitõenyhyymahãbenyke. Betehehybenyke. Bealãhyymahãbenyke. ³ Inydeereny kia bedexitõenykre. Deuxu rybe wihikÿ-ò iny dee hãwã wixira-ò kidiraynykre, Kristu inatyhynamy arelyyrenykremy. Iõraru-ki womati reroti nihikÿ-di watxiwãhãre. ⁴ Kia ritynynykremy idi watxiwãhãre. Waaõmysÿdÿÿna kiemy dori ihÿre. ⁵ Biu ludu bederydÿÿna-di boibeke ityhydÿÿdukõdu mahãduy-ki. Aõwihikÿrybe bexitÿnynykeki, turybelemy idi beake. ⁶ Arybe aõwi weselemy biyrubunyke, iwese rÿsÿna juwyrana raurinymyhÿrewi wesemy. Tai arawyõna ijõdikre tÿÿraxina-ò.

⁷ Txitxiõ ibutumy waaõmydÿÿnana adeereny relyykre. Tii waityhydÿÿdu seriõre waluumy rare. Tii rybedu õbiti iny-wana ratxireri. ⁸ Adeereny reteõnyreri waaõmydÿÿnanareny erydÿÿnamy awo deysadÿÿmy. ⁹ Onesimo heka tii-wana

ariteònykre. Tii tule òbiti ityhydỹ̃du seriòre ratxireri. Ahãwãreny yluduõ rare. Tiiboho kedelyydenykre ibutumy timybo wãhãremy.

¹⁰ Aristarku wawana ròtenawo-ki wãhãre. Tarybe adeereny diwahinyde. Marku adeereny tarybe tule diwahinyde. Tii Banabe exi rare. Markumy, warybe teeryte, adeereny rybe rewahinyre wahe. Tii adeereny kedehemynykeki, bidiwiòhenanyke.

¹¹ Josue-Justu ibutumy eryna rare. Jesuisi inityhy rare. Kaiboho sohojile tahe judeu mahãdu-ribi iny-wana raaõmysỹ̃dỹ̃reri Deuxu òlòna òraru-ki. Tiiboho ri-wawiòhenanyhyymyhỹ̃reny.

¹² Epafa tule aeryrenyõ rare tarybe adeereny diòde. Tii adeereny rexitòenytyhyhyymyhỹ̃re kaiboho Deuxudeewimy boibehyykemy. ¹³ Jiarỹ reeryre tii adeereny tòemy ratximyhỹ̃re, tule Laodisia mahãdu dee tule Ieryopoli mahãdu dee. ¹⁴ Luka, tarybe diwahinyde. Tii ityhydỹ̃ òhotibedu rare. Dema tule tarybe diòde.

¹⁵ Warybe wehityhyna biõke Laodisia ityhydỹ̃du seriòre. Ninfa-ò tule wehityhyna biwahinyke dohodỹ̃na mahãdu taheto-ki rỹireriwana. ¹⁶ Watyyriti-di dohodỹ̃naheto-ki rariakreu, idi tule Laodisia mahãdu-ò biõkre tako-ò rariakemy. Tule watyyriti kowa-ò rewahinyre, wimyke amahãduko-ò rariarenkremy. ¹⁷ Arikipu-ò warybemy marybeke. Tii aõmysỹ̃dỹ̃naõ ritare Deuxu-ribi. Kia-di tii ratxihiyykemyidi watxireri.

¹⁸ Kia tyyriti wadèbò ritidỹ̃na tyhy rare. Womati reroti-di rataataamy nadoimyhỹ̃deribi òhõtireny lusarenỹ̃omy. Deuxu wohyna adee kanakemy idi watxiwãhãre. Paulo.

1 Tesalonia Mahãdu-ò Juhuu Tyyriti Tesalonia Dohodỹỹna Mahãdu-ò

¹ Jiarỹboho, Paulo, Sila, Tximòtxi-wana heka Tesalonia hãwã ityhydỹỹdu mahãdu-ò tyyriti ariwinyreny Deuxu ijoimy kaiboho toiteki. Deuxu wohyna, Deuxu ruxetòena heka Waha-ribi, Jesuisi Kristu Iòlò-ribi akirenykemy he wadee awire.

² Aõu aõu Deuxu deàlanamy adeereny rexitòenymahãre. ³ Atyhyna tiu inynohõti-ribi rosaõtyhy. Aluunareki dori Deuxu dee taaõmysỹdỹỹmahãte, Jesuisi Kristu iny Iòlò dehemynyna teraòteri. ⁴ Kaiboho, Deuxu luuna mahãdu, Deuxu iyrenymy araijere. ⁵ Rybewihikỹ adee retỹnynynymahãre. Kia heka rybe sohojile aõkõ rare. Tii ruruna rare Deuxu Tyytybytyhymy. Erynatyhy teeryte. Iwese iny ako-txi ratỹỹnyrenyrene wese, kaiboho teerytenyta. Aluureki dori kawesemy ratỹỹnyrenyrene. Tai tahe iwese inyboho ratỹỹnyrene wese tule kaiboho tatỹỹnytenyete. Tule Inynyrỹ-wesemy tatỹỹnytenyete. ⁶ Aõhõkỹmydỹỹnana hãrele heka kaiboho rybe-ò taholatenyete. Tii aradeysarenyre, aõhõkỹmy dỹỹnana-ki hãrele. Eysanareny dori Deuxu Tyytybytyhyribile namyhỹde. ⁷ Kaiboho tahe ityhydỹỹdu mahãdu wihikỹ toite. Ibutumy ityhydỹỹdu mahãdu heka aweserenymy roirekemy ratxirenryeri Macedonia bedeki, Akaia hãwãdỹỹna-ki tule. ⁸ Aeryna ibutumy hãwã hãwã rieryra Deuxu tetyhynyete, Macedonia bedeki tahe tule Grecia bedeki. Tahe kia-ò ixyby boholabenykekõ dori rare. ⁹ Iny arora-ribi dehemynydeu inyko relyymyhỹre. Kaiboho asuritxoo deuxu-di tehutenyete tahe inatyhy Deuxu tetyhynytenyete, Deuxu iru wahe. ¹⁰ Iriòre biu-ribi kanakremy teraòmahãtenyete. Kia heka Deuxu rubu-ribi riixixanyré rare. Jesuisi sohojile heka Deuxu debure-ribi riwatarenykre. Deuxu dori òraruna òraru-ki sõwemy rakyaranynihikỹmyhỹre. Tule kia umy inydee relyymyhỹrenyrene.

2

¹ Kaiboho teerytenyete arora-ò roirenyreu, jiarỹboho Deuxu aõmysỹdỹỹna sõwemy rewinyrenyrene. ² Jiarỹboho aõhõkỹmy ratỹỹnyrenyrene Filiposi hãwã-ki. Tai tahe adee rehemynyrene Tesalonia hãwã-ò wahe. Deuxu taruru diwahinyde. Tai heka jiarỹboho adeereny roirenyrene Deuxu ijyywihikỹmy arelyyrenykeny. Sõwemy inydeereny òbinadu rỹire. ³ Iny rybe-di tỹnydỹỹnareny inatyhymy rare. Inyboho òbitimy rõhõtynyrenyrene. Jiarỹboho anaitxenanyrenyõtyhy. ⁴ Iwese Deuxu inydeereny riwateònyrene wese kialemy heka rarybeke. Aõbo inysõwehekỹ deewimy aõkõ raryberenyrene, tahe Deuxudeewimy. Tiile rieryrene aõbo inywo-ki ratximyhỹ. ⁵⁻⁶ Tii rieryrene iwese inyboho adeereny rarybemahãrenyrene wese. Nieru tarasakemy aõkõ inyboho watzirenyre rui-di raryberenyremy rybewihikỹ adee rewahinyõhyymy. Awowydyna, arybe wiwihikỹ heka inydee aõkõhyymy idi watzirenyre. Ijõ iny-ribi tule aõkõ kia rybe idi watzirenyre. ⁷ Jiarỹ tiu ararybeõmahãrenyrene idi anierurenny aritakemy. Kia ariwinyrenykeki tahe, tule awire. Inyboho dori Jesuisi Kristu deòdỹỹna inyboho ratxirenryeri. Tahe iu jiarỹ ayreny-ki raremahãu, aluurennyrene. Iwese hãwyyõ tariòre riyrubunyre wese adireny watzimahãre. ⁸ Deuxu Rybewihikỹ sohojile aõkõ adeereny ariwahinykeny aõkõ, tule wabededỹỹnana tule adeereny ariwahinykeny watzireri, aruruke adeereny, jiarỹboho sõwetyhymy aluurennyreki wahe. ⁹ Sõwetyhymy jiarỹboho raaõmysỹdỹỹnymahãre ayreny-ki raremahãu, tai tahe òwyyõ aõkõ teòwynymahãtenyete. Rummy raaõmysỹdỹỹmahãrennyrene, txumy tule. Tai ix-iaõmysỹdỹỹnadile inyboho rỹimahãrennyrene. ¹⁰ Jiarỹboho ayreny-ki òbitimy roiremahã. Aõhe inatyhy, waityhydỹỹdu seriòreboho. Kia teerytenyete. Deuxu tule riwaeryrene. ¹¹ Iwese tybyõ tariòre riywinyrene wese, jiarỹ araywinyra, wariòre wesemy. ¹² Arãwiòhenanykeny

adi watzireri arateysadỹkemy. Warybe dohodỹna-ò boholabenyke. Tai tahe kaiboho Deuxudeewina-ki atxibenyke. Tule tii-wana masỹnybenyke taòlòna-ki, toosòna-ki.

¹³ Tai tahe àlàna sówemy Deuxu-ò rewahinyrenyrene. Ayreny-ki raremahãu, Deuxu rybe tỹnydỹmy, kaiboho tetyhynytyhymahãtenyete. Deuxurybele taholatenyete. Tii heka inatyhy kia rare, Deuxu ijyytyhy wahe. Waityhydỹdu seriòre, Deuxu ayreny-ki ratx-imyhỹre. ¹⁴ Waseriòreboho, iwese Judeia ityhydỹdu mahãdu heka aòhòkỹmy rotỹnyre wese, kaiboho iwesele aòhòkỹmy tatỹnytenyete. Kaiboho aòwitxira witxira aòbina bina teòludunymahãte aòhòkỹmy dỹnana-ki. Abede ludu mahãdu tuu riwinyre. Iwese Judeia mahãdu heka judeu mahãdu debò-ki aòhòkỹmy rotỹnyre wese, kaiboho tule aòhòkỹmy tatỹnytenyete. ¹⁵ Judeu mahãdu heka juhoo Deuxu rybedu mahãdu rirubunynyrenyrene. Jesuisi tule rirubunynyrene. Inyboho tule ribinadỹnykemy ratxireri. Deuxumy dòdu tiiboho roire. Ibutumy inymy òludu ratxireri. ¹⁶ Tiiboho iny ribinadỹnykemy ratximyhỹre, iny dori rybe tỹnydỹdumy inyboho ratxireri judeukòdu mahãdu-ò. Kia-di heka ijò òraruna tiiboho ributunynyrene. Deuxu tahe wiji tiiboho ribinadỹnykre. Ityrereny-ò Deuxu kyarana bededỹnana kedesekre.

¹⁷⁻¹⁸ Waityhydỹdu seriòre, aribi irehemy watzireriu, awehityhyna sówemy wadi ratxireri. Sówemy adi aretehekemy watzireri ixityrele. Tiubo aroramy arake, Satanasi riwabinadỹnyra. Tahe aòkòre. Araòke. ¹⁹⁻²⁰ Kaiboho dori iny raròsonatyhy, inydeysana, iny biu-ò hena Inynyrỹ Jesuisi òraru-ki atxitenyete. Tii dori kanake. Kaiboho ixityhydỹnaò heka toimahãte.

3

¹ Ikonanau tahe reòludunynyrenyòtyhy. Tai tahe ixisohojile Atena hãwã-ki rỹikremy watzireri. ² Tai Tximòtxi adee reteònyre, inyseriòre wahe. Tii heka wawanareny Deuxu aòmỹsỹdỹna-ki riwiòhenanyrene Kristu Rybewihikỹ tỹnydỹmy. Adeereny dori reteònyre aityhydỹna wiòhedỹmy. ³ Tai tahe bede jei jei òraru-ki, kaiboho ahewo-ò booseòtyhy. Kia ibutumy Deuxudeewina inydeereny rare. ⁴ Iu ayreny-ki rarewãhãu, kiamy rarybewãhãre aòma adeereny aòhòkỹmy dỹnana kanake. Kiale tahe inatyhymy nade. ⁵ Tai tahe Tximòtxi reteònyre, omy arierykemy timybo aityhydỹna-ki tatỹnytenyete. Satanasi òsana waaòmỹsỹdỹna ayreny-ki ribinadỹnyre. Aòkòre, tii Deuxu aòmỹdỹnana ribinadỹnyòtyhy. ⁶ Tximòtxi heka Tesalonia hãwã-ribi ròòsera. Ijyy Wiwihikỹ tahe raholara. Aityhydỹna aluuna wana raumynyrene. Tule tii relyyre iwese kaiboho awehityhyna dire inyluure wese. Wadeysamy watzireri, waseriòreboho, aòraru-ki. ⁷ Waaòhòkỹmy dỹnana hãrele heka wadeysamy watzireri, aityhydỹna awireki wahe. ⁸ Kaiboho awimymatxibenykeki, awimy jiarỹ watzimahãre, warumy watzimahãre. ⁹ Aòraru-ki tahe Deuxu-ò àlàna rewahinyrene. Deuxu-ki tahe wadeysamy watzireri. ¹⁰ Rummy txu-wana adeereny arexitòenykre arora-ò arake, aityhydỹna wiòhedỹmy wahe.

¹¹ Deuxu Inytyby, Jesuisi Kristu Inynyrỹ-wana riwawiòhenanykemy idi watzireri arora-ò arake. ¹² Wiluumy ibutumy ityhydỹdu mahãdu luummy idi watzireri. Iwese aluure wese wiluuke. ¹³ Tii inydeereny ruruna riwahinykemy idi watzireri. Òbitimy tahe rakatxirenyke Deuxuko-ò, Inytybyko-ò. Inynyrỹ Jesuisi kedehemynykreu, tamahãdu-wana, tai iny imahãdule rakatxirenykre.

4

¹ Waityhydỹdu seriòre, timybo òbitimy ahãbenykeny rebedeerynyrene Deuxudeewina wahe. Iratyre tahe arexitòenykre Inynyrỹ Jesuisi òraru-ki, òbitityhymy boibenybekemy. Kia tahe teerytenyete. ² Jesuisi bede erydỹna heka adeereny rewahinyrenyrene. Kia teerytenyete. ³⁻⁴ Kia tahe rare. Òbitityhymy ahãbenyke, òta òtarenyòmy. Iny sohoji sohoji òbitimy ahãwyy-wana matxibenyke. ⁵ Iwese ityhydỹdukòdu mahãdu riwinyrene wese aòkò idi ahãke. Tii dori Deuxu rierykòrenyrene. ⁶ Tuleke kia aòmỹdỹnana-ki iny sohoji sohoji

aityhydÿÿdu seriòre ibinadÿÿõmykemy. Iwese rarybere wese ixityre ararybekre. Inyõ kia aõmydÿÿnana riwinykeki, debure bededÿÿnana tii ralòke. ⁷ Òta òta aõmydÿÿnana aõkõ Deuxudeewire, òbitina aõmydÿÿna tamywire. ⁸ Inyõ kia bede erydÿÿna rityhynyõkeki, Deuxule heka tii rityhynyõre, hãbu bede erydÿÿna aõkõ. Deuxule Tatytybytyhy inydee riwahinyre.

⁹ Kaiboho aityhydÿÿdu seriòre mahãdu luurenyre. Tai ixyby kia adeereny ariritinyõtyhy. Deuxu dori araerynanyrenyrene timybo wiluomy boibekemy. ¹⁰ Kia luuna-di tahe ibutumy Macedonia hãwã hãwã mahãdu luomy. Ihãrele tahe waseriòreboho iratyre wiluomy. ¹¹⁻¹² Ywina-di wi-ò wi-ò boibeke. Aaõmysÿdÿÿna-di iximynamy boibeke. Tai ibutumy ityhydÿÿdukõdu mahãdu umyreny robikreu anatyhynyrenykre. Tai tahe ijõ iny aaõmydÿÿnana ixi-di nokõmy. Ixisohojilemyta ixi-di maaõmysÿdÿÿnyke.

¹³ Waseriòreboho araerynanykre rubu mahãdu aõmydÿÿnanamy. Tai ijõ inywese mahinybenyõke, bobubenyõke. Tii dori raròsòna-di aõkõ ratxirenyre ¹⁴ Kristu heka rubumy roire ribile rexixare. Kia tahe retyhynyrenyrene. Kiawesele tii-wana heka Deuxu taityhydÿÿdu mahãdu kididyke, rityhynomy rurure mahãdu tule. ¹⁵ Inynyrÿ riwabedeerynyrenyrene kiamy: inyboho irumy ratxikeki kiatrixu juhuumy timy inorenykõna. Rubu mahãdu tuukre. ¹⁶ Tahe ÿju wedu juhuu rarybekre. Deuxu juròna-di ritxurònykre. Idi Inynyrÿ kodobehekre biu-ribi. Juhuu ibutumy ityhydÿÿdu rubumy rÿira riumynykre, riumywitziratÿmyranykre, riixixanyrenykre. ¹⁷ Tahe ibutumy inyboho irumy rÿira mahãdu heka Inynyrÿ-wana ributunyrenykre biu-ki. Tai tiiwanahy roirenyre ¹⁸ Kia rybe-di wii beysabenyke.

5

¹ Ityhydÿÿdu seriòre, tiubo kia ibutumy aõhebo rotÿÿnykre. Kiamy adeereny ariritinyõtyhy. ² Rummy wasidu wesemy kia txu kanakre. Kia teerytenyete. Ibededÿÿnana iny rieryõtyhy. ³ Inyõ rarybekeki: –Ibutumy awire. Ibutumy ywina-di ratxireri. Kiatxuu kedexihukre. Inyõ rahenyõtyhy. Iwese hãwy txuberere wese, uladu ijera iòhòreu kia rare. ⁴ Kaiboho, waseriòreboho, tetyhynytenyete tai kiatrixu adeereny bede òtiidÿÿ aõkõ rarekre. Kaiboho dori kia teerytenyete, wasidu wesemy kanakemy wahe. ⁵ Inyboho ibutumy txuu mahãdu atxitenyete, loosòna mahãdu wahe. Bedeluruhukÿ mahãdu aõkõ inyboho ratxireri. ⁶ Tai tahe ròkòrõnyõtyhy. Bexixabenyke. Ijõ iny wese aõkõ atxibenyke. Betehebennyke. ⁷ Rummy ibutumy iny ròrõmyhÿre. Tule kiau ibutumy riõmyhÿre, axaxaluudu mahãdu wahe. ⁸ Inyboho tahe iximy rekexiòbitidÿÿnyke ywina-di. Ityhyna, luuna-wana heka iny òrarunareny itxena wesenamy rikitidikre. Tarasana tahe inyratiywina wesena rare, tarasana raròsòna wahe. ⁹ Debure bededÿÿnana-ò aõkõ inyboho ralòõtyhy. Deuxu aõhòkÿmy dÿÿnana kia Deuxudeewina aõkõ rare inydeereny. Biu-ò hena-ò tahe inyboho ralòrenykre Jesuisi Kristu Inynyrÿ òraru-ki. ¹⁰ Tii dori inydeereny rurure. Tai tahe tii-wana rarehyummy rÿikre irumy ada rubumy iny ratxirehãre.

¹¹⁻¹³ Kiarybe-di widee beysadÿÿnymahãbenyke. Deuxu rybe tÿnydÿÿdu mahãdu biwiòhenanybenyke, bityhynybenyke. Kia tahe wadee awire. Tii dori awiòhedÿÿdu ratxireri Inynyrÿ òraru-ki. Ibutumy widee òbitimy atxibenyke, tii Deuxu deòdu rareki. ¹⁴ Tule adeereny ijõ dohodÿÿnaõ aratohodÿÿnykre. Iehehe mahãdu biòbitinybenyke. Ityhyna kyhynakõ mahãdu bikyhynanybenyke. Ibutumy widi atximyhÿbenyke. ¹⁵ Inyõ aõbinamy adee rakeki, ixiòwydÿÿõmy. Ywina-di tamy bisÿnyke. ¹⁶ Beysahybenyke. ¹⁷ Ixitòedÿÿhyummy boibehybenyke. ¹⁸ Ibutumy beàlamahãbenyke. Kaiboho dori Kristu ijoi atxitenyete. Kia adeereny Deuxudeewinare. ¹⁹ Deuxu Tyytybytyhy-ò boholake, awo-ki arayky-ki tii ratxire. ²⁰ Deuxu dee rybedu mahãdu awire irybe awire. Ibinamy aõkõ tai marybebenyõtyhy. ²¹ Ibutumy biurihibenyke. Aõbo awirele tahe idi bimyyke. ²² Ibutumy òraruna-ribi irehemy atximahãbenyke.

²³ Deuxu heka ywina rare. Tii araòbitidỹỹnytyhyke. Adeereny rexitòenyre. Arayky-wydyna, òhòtiwydyna, aumy-wana ibutumy raywidỹỹmy ratxike idi watzireri. Jesuisi dori elelemy kodobehekre. ²⁴ Tii kia ibutumy juhoo rarybere wese, tii adeereny riwinyhykre.

²⁵ Waityhydỹỹdu seriòre, inydeereny bexitòenybenyke.

²⁶ Deuxu deysana òlusò-di wii birybebenyke. ²⁷ Wadee boholake Inynyrỹ òraru-ki. Kia watyyriti heka ibutumy ityhydỹỹdu seriòre roholakemy watzireri. Idi mariake.

²⁸ Jesuisi Kristu Inynyrỹ ruxetòena heka adeereny ratximyhỹkemy idi watzireri. Kie.

2 Tesalonia Mahãdu-ò 2 Paulo Ryberiti Tesalonia Hãwã-ò

¹ Paulo, Sila, Tximòtxiboho-wana tyyriti rewahinyrenyire Tesalonia dohodỹna mahãdu-ò. Deuxu Inytyby, Jesuisi Kristu Inynyrỹ ijoi toiteò. ² Wiòhedỹna, ywina-wana adeereny kanakemy watzireri Deuxu Inytybyreny-ribi, Jesuisi Kristu Inynyrỹreny-ribi.

³ Inyseriòrereny, Deuxu-ò adee reàlãmahãrenyire. Kia tahe awi rare. Kaiboho aõu aõu textyhydỹnytyhymy atximahãtenyteki, ityhydỹdu seriòre wiluuna-di iluutyhymy teletenyteri. ⁴ Tai heka ijõ Deuxu dohodỹna heto-ki aõwihikỹmy umy rarybemahãre. Kaiboho dori aõwixira wixira aõbina bina teòludunymyhỹtenyete, aõhõkỹmy dỹnana-ki ixiwesehymy toitemahã ire tetyhynytyhymahãtenyete. ⁵ Kiawesele Deuxu aõna aõna òbitimy riwinymyhỹre. Kaiboho Deuxu teywinytenyteri Iòlõna-ò malòbenykremy, aõhõkỹmy tatỹnytenyteriki wahe. ⁶ Deuxu, tiiboho aõbina bina-di riòwinyrenykre, aõhõkỹmy dỹnana dori adeereny riwahinyreki. Kia tii òbitimy rõhõtinyre. ⁷ Biu-ribi Inynyrỹ Jesuisi tarurunareny ýju-di kodobehekrey, aõhõkỹmy dỹnana-ribi elehyna adeereny, tule inydeereny Deuxu kidiwahinykre. ⁸ Heòtyloona-di tii kanakre riòwinykremy Deuxu rieryõmy rỹira mahãdu dee, tule Inynyrỹ Jesuisi Rybewihikỹ riywinyõmy rỹira mahãdu dee. ⁹ Kia mahãdu aõu aõu aõhõkỹmy rotỹnykre Inynyrỹ òsỹnỹ-ribi iteòdỹna-ki taruruloosõna-ribi. ¹⁰ Tii kanakre tahe ibutumy ijoi mahãdu tamy lähãna riwahinykremy. Ribedeòtiidỹnyrenykre ibutumy taijoi dee aõmydỹnana riwinyreki. Tetyhynymahãtenyete, Deuxu rybe dori jiarỹboho adeereny rewahinyreki. ¹¹ Kaiboho iwese Deuxudeewimy rarekemy boibeke. Tai tahe adeereny rexitòehymahãrenyire. Deuxu ruruna-di atyhydỹna-di sòwemy aõwihikỹ riwinykemy idi watzimahãre. ¹² Tai tahe ibutumy Inynyrỹ Jesuisi Kristu nimy sòwemy bealãmehỹkemy. Tii loosõna adeereny riwahinykemy watzireri. Kia Deuxu dee, Inynyrỹ Jesuisi dee awi rare. Wiòhedỹna iribi bitabenyke.

2

¹ Waseriòreboho, Inynyrỹ Kristu òkesenamy iximy iny ritakemy adeereny warybe ariwahinykre. Inyõ rarybekeki Inynyrỹ òkesena txumy rehemynymy rỹire, kia rybe-di iòtiidỹõmy. ² Inyõ rarasinykeki, Deuxu-ribi ijyy ritakeki, urile ityhydỹrenyõmy. Inyõ waribi tyyriti itarasamy rarybekeki, ityhydỹrenyõmy. ³ Inyõ aitenadỹõmy boibeke. Ityhydỹdu atysyna nihikỹ juhoo kanakre, idi tahe kia txu kanakre. Juhoo hãbu ibinatyhy kedexideòsinykre. Heòtybedeluduõ tii rare. ⁴ Tii ibutu Deuxumy òludunadu rarekre Deuxumy iny rininire mahãdu wahe. Ibutumy àlana aõmydỹnana riatykre. Deuxu dohodỹna hetowo-ò ralore tahe Deuxu weselemy ronykre. Iximy rarybekre tii Deuxu raremy. ⁵ Tuu heka adeereny rarybere, akireny raremahãu, òhõtireny aõbo itxi rearenyõra? ⁶ Ibededỹnana raòbitikre xiery, kanakre. Deuxu ruru dori rimymyhỹre. Kia tule teerytenyete. ⁷ Iaõbinahakỹ aõmydỹnana inyy-ki ratxireri. Tii tyhy wiji kanaõkre. Imynydu iribi rexitare xiery, tahe tii kanakre. ⁸ Taile tahe hãbu ibinatyhy kedexideòsinykre. Inynyrỹ Jesuisi kanakrey, tii tuu kidirubunykre taryeledile. ⁹ Juhoo tahe kia hãbu Satanasi deòdu tahe iruru-di kedehemynykre. Aõna aõna wiwihikỹ widỹmy ròitxenadỹreri. ¹⁰ Inyõ sòwemy riitxenanykremy bededỹny wesemy. Ityhydỹdukòdu mahãdu tii riitxenanytyhykre. Tiiboho dori inatyhyna rybe rityhynyõmyhỹre, tuuõmyhỹre, tai rexirutaõrenyire. ¹¹⁻¹² Deuxu dori rilawere tuu rityhynyrenykremy ibinare hãrele. Kia ruina rityhynyrenykre, tai Deuxu rihitxidỹnykre inatyhyna rityhynyõreki, taòrarudỹna luureki.

¹³ Deuxu tahe juhuutyhylemy aratarenyire, waseriòreboho. Biu-ò hena adeereny riwahinyremy inatyhyna tetyhynytenyteki. Deuxu Tyytybytyhy aralyradỹnyrenyire. Tai, Inynyrỹ luuna mahãdu, Deuxu mahãdurenymy belebenykemy atximahãtenyite. ¹⁴ Deuxu adeereny Rybewihikỹ diteònyde. Inyboho tahe ijydydumy roire. Iny òrarureny-ki tahe Inynyrỹ Jesuisi Kristu loosòna bitabenykremy idi toite. ¹⁵ Kia ibutumy, waseriòreboho, itxi òhòtirenny reake. Aõmybo araerynanymahãre kowa-ki raremahãu, tule watyiriti-di rebedeerydỹnyrenyire, idi mohòtinytyhybenyke, òbitimny idi boibeke.

¹⁶⁻¹⁷ Inynyrỹ Jesuisi Kristu Deuxu Inyityby, luuna luuna, wiòhedỹna, raròsòna sòwemy inydeereny diwahinyde. Inyboho aõhyumy aòkò roire. Iribireny raybidina adeereny kanakemy watzireri. Tule umy kanawiòhenanykemy watzireri ibutumy aõhe botynyke, marybemahãbenyke.

3

¹ Watyiriti-di konanamy tahe adeereny ararybekre. Waseriòreboho, inydeereny bexitòenyke. Inynyrỹ rybemy araryberenykemy, inywitxira-ko arelyyrenykemy, tule Inynyrỹ rybe-di iwese rybe ayreny-ki aõwihikỹny raremyhỹ wese. ² Tule bexitòenyke kia iny iehehe-ribi arexitarenykemy. Ibutu iny dori inatyhyna rityhynyòreri. ³⁻⁴ Tahe Inynyrỹ òbiti rare tii arawiòhenanykre. Tii ararurudỹnykre kia reeryre. Satanasi-ribi arayrubunyrenykre. Tahe, aõmybo reerynadỹnyre wese kaiboho aõhebo tatỹnytenyterimny heka adireny watzimahãre tule kia wesehyule rakatxirenyke. ⁵ Inynyrỹ-ribi Deuxu luuna, Kristu itxòmotxina bede erynahakỹ adeereny kanakemy watzimahãre.

⁶ Kia Jesuisi Kristu Inynyrỹ bede ywina wese rare adeereny ararybekremy. Waseriòreboho bexiweresynyke iny deoruxere-ribi, ibutumy iny waerysydỹna roholaõre mahãdu-ribi, tii ityhydỹdu mahãdu hãrele. ⁷ Ayreny-ki roiremahãu, raaõmysdỹnyhyumy roiremyhỹ. Tai kaiboho teerytenyite iwese mabekemy. ⁸ Tiu iny witxira rỹsỹna rerỹsỹrenyòhyre, iòwyòmy. Txuu ruwana raaõmysdỹnyre waaõna aõna òwydỹny. Tai tahe adeereny isiramny aòkò ayreny-ki jiarỹ raremyhỹ. ⁹ Inyò-ribi rỹsỹnaò arirỹsỹmahãkeki, kia tahe ibinamy aòkò rare, jiarỹ Deuxu rybemy rybedu-ki wahe. Tahe aòkòre urile rexideòsinykemy rerỹsỹòmahãrenyire. Iwese aõmysdỹny awirewesele umy reerynanyrenyire. ¹⁰ Tai rarewãhãu kia bede ywina rewahinyre: –Iny raaõmysdỹnyòmyhỹre riroxiòtyhy. ¹¹ Jiarỹ raholawãhãre iny deoruxeretyhy-ò ayreny-ki ratximyhỹrenyire, tiiboho aõmysdỹny derarenyire, urile raujòmomnyhỹrenyire. ¹² Jesuisi Kristu Inynyrỹni-di tamyreny ararybekre rayruburennykemy, raaõmysdỹnyrennykemy ixideereny. ¹³ Tahe adeereny, waseriòreboho, ararybekre. Aõwihikỹ widỹny-ò ixirarennyòmy. ¹⁴ Inyò ka waryberiti riywinyòkeki, mobo tii rare bierybenyke tahe kie-ribi irehemny biijeke, tai tii raixỹrukemy. ¹⁵ Urile tii aòludumny aòkò ratxireri. Aseriòre wesemy tamy marybeke. Biijemny idi ahãke.

¹⁶ Inynyrỹ ywina wedu rare. Tii adeereny ywina ibutumny aõmydỹnyana-ki kidiwahinykemy idi watzireri. Inynyrỹ awanarenny ratxikemy idi watzireri.

¹⁷ Kia konana warybewehityyna jiarỹle ariritynykre wadebò-di. Ibutumny waryberiti-ki rỹire wese kawesele wani retidire. Paulo. ¹⁸ Jesuisi Kristu Inynyrỹ wiòhena ibutumny adeereny ratximyhỹkemy idi watzireri.

1 Tximòtxi-ò Paulo Juhuu Tyyriti Tximòtxi-ò

¹ Jiarỹ Paulo watxiwãhãre. Jesuisi Kristu deòdỹna watxiwãhãre. Deuxu iny tarasad-umy riwateònyre, tule Jesuisi Kristu Inynyrỹ riwateònyre. Tii tahe inyaròsònareny rare. ² Katyyriti adee rewahinyreri Tximòtxi. Kai inatyhymy wariòre wesemy atximyhỹte ityhydỹdu mahãduy-ki. Tahe Deuxu-ribi Jesuisi Kristu-ribi luuna, ywina, ruxetòena, adee kanakemy watxireri.

³ Jiarỹ Macedonia-ribi rareu, adee warybe rewahinyre kai Efesu hãwã-ki mabekemy. Kia adiwahinyde warybe tamy kia beòbykemy; kowa dori inyò Bede ywina tyyriti wixiramy ròerydỹnanyre riki. ⁴ Ihetxiu ijyymy heka rusake kiawesemy heka kai tamyreny marybekre. Talahi talabie òraruòraru-di he ròhòtinyòhyymyhỹkre. Kia aõna aõna tahe rybenatyhytyhyre. Kia aõna aõna iny lahi òraru rybena-di ixinohòtidỹõmy. Kia ityhydỹnadile kanakre. ⁵ Kia wiluuna tahe inywolyrahakỹwo-ribi ròhònymyhỹre, iny raykylyrahakỹ wo-ribi, iny ityhydỹnatyhy-ribi. ⁶ Kia aõna aõna wihikỹ-ribi iny rexixãwididỹnyre. Tai tahe aõmybo rarybemyhỹre heka rieryòhyymyhỹre. Aõtyhymy aõkõ widee rarybemyhỹrenyre. ⁷ Bede ywina tyyriti erysydỹdu wesekemy rexinohòtinymyhỹre, tahe rieryòhyymyhỹre aõmybo raremy. Aõmy rierynanyymyhỹrenyre tahe timybo ihỹremy rieryòlemyhỹrenyre. ⁸ Katahe inyboho rieryrenyre. Inyò bede ywina tyyriti òbitimy rityhynykeki, Bede ywina tyyriti heka awi rare. ⁹ Inywihikỹ-ò heka tiu bede ywina tyyriti riwahinyòhyymyhỹre. Inybina binaòle iwahidỹna rare, iny òrarudu-ò, iny ityhydỹdukõdu mahãdu-ò, iny aleerydu-ò, iny tadi tyby-wana rirubunymyhỹre mahãdu-ò. ¹⁰⁻¹¹ Kia iny-ò bede ywina tyyriti rỹimyhỹre. Ibutumy bina bina widỹdu-ò. Bede ywina tyyriti rỹimyhỹre ka mahãdu-ò: inydỹwe mahãdu dee, taòtaòta wixiramy òtadu mahãdu-ò, inywasidỹdu-ò, ruidu mahãdu-ò. Deuxu ijyy tỹmyra wihikỹ dee wiòkeki, tii aõna aõna riwinykeki, tamy. Deuxu bede ywina tyyriti roimyhỹre. Deuxu bedeerydỹna òbiti aõkõreki, Deuxu wiwihikỹ loosònadewimy aõkõreki kia erysydỹnadu jiarỹ rare.

¹² Jesuisi Kristu, iny wedu waruruixiòlòdỹdu rare. Jiarỹ tamy wawimy raremyhỹ. Tai tarybe-di wiòhedỹdumy riwatare. Kia-ò Jesuisi Kristu heka jiarỹ rewowydynyre. ¹³ Juhuu jiarỹ tuu rarybere. Ityhydỹdu mahãdu-ò wadeburemy rarewỹhỹ. Tule Jesuisi-ò wedeburemy rarewỹhỹ. Tahe wadee raruxetòenyrenyre. Tahe ibutumy kia reerykòlemy rewinymy raremyhỹ, retyhynyòlemy rewinymy raremyhỹki. ¹⁴ Inywedu sòwemy wadee raruxetòere. Tii riwasỹny ixiluuwehikỹkemy, rikityhynymyhỹrenykemy. ¹⁵ Jesuisi Kristu kabede-ò dobehede òrarudu ritakemy. Ka rybe heka inatyhy rybe heka rare. Jiarỹ heka òrarudutyhy nihikỹ rare. ¹⁶ Iurenanamy tahe tii riwaruxetòenyre. Tiu heka waki rexiraõre. Tii riwateòsinyre juhUU ityhydỹdu wesemy. Ityhydỹdu mahãdu-ò itxerenamy, iwese tii mahãdu kidityhynykemy. Tai umy tuedekõdu mahãdu-ò ralòkemy. ¹⁷ Beàlamahãbenyke Deuxu-ò. Tii heka bededỹnana tuedeõdu hukỹ Iòlò rare. Tii lobixina aõkõ rare. Tii sohojile rare. Beàlamahãbenyke aõu aõu, wowydyna tamy biwahinyke. Kie.

¹⁸ Ka inatyhymy rybemy adee ararybekre Tximòtxi –kai dori wariòre wesemy tate. Kia rybe heka ihetxinarybe wesele rare. Deuxu aratareu, kia biyrubunywihikỹke. Besuke arurutyhymy aõbo òbitimy ratximyhỹre wihikỹ-ò. ¹⁹ Aõhewe òhòtiwydynawimy mabekre. Bityhynymy mabekre. Inyò heka idi ròhòtinyrenyòra, tai reserenyra ityhydỹ-ribi. ²⁰ Ijõ Imineu inire, Alexỹdre ijõre. Jiarỹ rewahinyre Satanasi-ò, Satanasi bedeburana tamyreny riwahinykre. Tiibohe rybebinamy tii Deuxu-ò rarybeòtyhy.

2

¹ Delemy kamy ararybeke: Àlàna sōwemy idi rawahinyke, ibutумы iny-ki bex-itòtenykre. ² Iòlò dee, ibutумы dinodu dee tule bexitòenykre. Tamyreny biix-itòedỹnanany Deuxu-ò, tule Deuxумы beòbykemy, tai ibutумы iny iworana bedehesimy rỹikre. Deuxумы iny rōkōhōtinyrenykeny idi òbitimy tamy rokoirekemy. ³ Kia wese awire Deuxu dee. ⁴ Deuxudeewimy ibutумы iny ritakemy raerykemy tibo inatyhy raremy. ⁵ Deuxu sohojile rare iny-ki rybedu tule sohojile rare, Deuxu-ò iny mahādu tii sohojile kia riwinyre. Tii hābutyhyhykỹ rare. Tai tahe tii tiò tiò rare, Deuxu, iny mahādu-wana widee ributunykeny, Jesuisi Kristu wahe. ⁶ Jesuisi rexiwahinyre ibutумы iny òraruna òwydỹmy. Tii heka riòwinyre sohojihyylemy. Kia heka tiiehyymy deòsidỹmy rarekemy. Tiu iny mahādu rahenykeny Deuxu rexinohōtinyre. ⁷ Jiarỹ heka imynynamy riwamyre kia rybe-di arelyykeny. Tule jiarỹ rybe-di dohodỹdukremy riwamyre iny wixira bedeerydỹmy judeukōdu mahādu wahe. Kia raerykemy tibo inatyhy raremy. Kia dori inatyhy rare.

⁸ Ibutумы dohodỹna hetowo-ki ibutумы rexitòenyre rexytyhynymy. Ujōmomomy rōhōtinymy aōkō. ⁹ Hāwyy uritere ixidi nohōtityhyōmy ixiaōmydỹnadỹmy urile ywilemy ixidi rōhōtinykeny. Hāwyy ityhydỹdu ixiywidỹna tahe tyywihikỹ aōkō, iradesi-hodỹtyhy aōkō, deorutylududike aōkō. ¹⁰ Urile tahe iyrubukemy Deuxu-di rōhōtinyke tamy aōwihikỹ riwinykre. ¹¹ Hāwyy ityhydỹdu mahādu rōeryrenykre yrubu-ki. ¹² Jiarỹle heka hāwyy ariwahinyōtyhy hābumy hỹnakemy, hābu erydỹdukemy tule tuu areònyke aōkōre, hāwyy heka urile iyrubumy rỹike. ¹³ Adaō heka Deuxu juhule riwinyre idi Eva riwinyre. ¹⁴ Tule tahe Satanasi Eva juhū riitxenanyre, Adaō aōkō tai raòrarunyre. ¹⁵ Hāwyy uladu reakeule rexitake. Idi rōtyhydỹmy. Inyluumy idi rexytyhynykreki.

3

¹ Kia rybe inatyhy rybe rare: –Inyō dohodỹdu dinodumy rarekeki. Kia heka rexi-buremyhỹre aōwihikỹmy ratximyhỹre. ² Tahe rybe-di dohodỹ aōmysỹdỹdumy ralòkeki, tii heka òbitimy rareke, tahāwyy sohojidile, rexytyhynymy rarekemy, iny inatyhy, iny aòraru rarekemy, erynadỹdutyhymy rarekemy. ³ Tii heka iaxaxa luuōre aōbina lumy aōkō rare tule iyrubure. Tahe tule iaōmy nohōtidu aōkōre. ⁴ Tii heka taijoimy reònymyhỹre, tariòre rierynanywihikỹmyhỹre ixirybe rityhynykeny. ⁵ Inyō tahe taijoi reònyōkeki, Deuxu aōmydỹna-di òbitimy raaōmysỹdỹōtyhy. ⁶ Tii ityhydỹdu tỹmyra aōkōmy rarekemy. Raxiwedenymy rarekeki tahe urile Satanasi alòsena-txi tii reseke. ⁷ Ihārele tahe ityhydỹdu mahādu aōkō rare ihỹre, awimy tuu rarybemyhỹre. Tuu heka raujōmorenyōtyhy tule tii Satanasi ireitidisi-txi reseōtyhy. ⁸ Tule dohodỹdu wiòhedỹdu mahādu, kiawesele rarekemy. Tii tule òbitimy rarekemy irybe òkese òkese aōkō, iaxax-aluu aōkō rare, tule aōna aōna sōwemy nohōtidu aōkō rare. ⁹ Iny inatyhydỹnareny òbitimy tuu rotohodỹnananyhỹrenyke, tarayky òbiti-di. ¹⁰ Tule kia wesele raurihikre. Iribi òbitimy rōhònykeki, tai dohodỹdu wiòhedỹdu mahādu-ò ralokre. ¹¹ Ihāwyy tule òbitimy rarekre. Ujōmodumy aōkō rarekre, iyrubukemy, urileta rexytyhynymy rarekemy. ¹² Tule dohodỹdu wiòhedỹdu mahāduō ihāwyy sohojidilemy rarekre. Tariòre, taijoi-wana reònymyhỹkre. ¹³ Kia mahāduō Deuxu aōmysỹdỹna òbitimy riwinymyhỹreki, inatyhymy tii iny rityhynykre. Tai Deuxu aōmydỹna tii riòbitinykre ibutумы inydee.

¹⁴⁻¹⁵ Aroramy jiarỹ wylemy arakemy watxireri. Aōkōkeki urile warybe ritina adee rewahinyreri. Kia warybe-di bierynanybenyke aōhebo ityhydỹdu mahādu warybe-di rotỹnykeny. Ityhydỹdu mahādu Deuxu ijoiō rare. Inatyhy rybe yrubudỹdu rare. ¹⁶ Iny tyhydỹnareny awi tyhytyhy rare. Kia wese rare: –Jesuisi heka hābu wese nade. Tii Deuxu Tyytyby-di òbitimy rityhynyreu, ýjurenny tuu robirenyre. Taaōmydỹnanarenymy

ibutu bede bedemy relyyrenyre. Sõwemy iny rityhynyrenyre. Roosere biu botorahakỹ-ò.

4

¹ Deuxu Tyytyby rarybera: —Ihewoladu bededỹỹnana txuu hãbu tyytybybina rybe-ò roholakre. Tai iny tyhydỹỹnanareny ririkre. ²⁻³ Tahe ruina rybe rityhynyre, hãbu aõmy nohõti erykõ rybe-ò. Kia heka hãbu raerynadỹỹmyhỹre uritere hãwyymy heriõmykremy, ijõ rỹsỹna aõtxi irỹsỹõkremy. Kia rỹsỹna iny rirỹsỹke Deuxu riwahinyre. Juhuu àlana Deuxu-ò rawahikre. ⁴ Kia heka ibutumy Deuxu riwinyre awire. Aõ aõkõ heka awiõre. Deuxumy beðbyke, kia tahe ibutumy awike. ⁵ Ixitõedỹỹna Deuxu rybe kia ibutumy awimy risỹnykre.

⁶ Kai heka ityhydỹỹdu mahãdu bierynanykeki, kai heka Jesuisi Kristu aõmysỹdỹỹdu mahãduwiihikỹõ tate. Kia inytyhydỹỹnanareny erydumy mabekre. ⁷ Kai ihetxiu nohõtiwidỹỹna ijyy bityhynyõtyhy. Marurunymy mabeke Deuxu aõmysỹdỹỹnana-ò. ⁸ Aumyruru urihimyõmy idi mohõtinykre, atyytybywi-di tahe kia idi sõwemy mohõtinykre kai kabede-ki adeewikre tule tiu bede-ki awikre. ⁹ Kia rybe heka õbiti rare. Ibutumy iny rityhynyke. ¹⁰ Inyboho raaõmysỹdỹỹnymyhỹre inatyhymy. Deuxu dori iny rityhynyre. Tii ibutumy iny tarasadu ratximyhỹre, ityhydỹỹdule tarasadure. ¹¹ Kia warybemy bierynanybenyke. ¹² Iny aratyhynyõkeki kai matuari aõkõ tateki, tai ityhydỹỹdu wihikỹ mabekremy bexityhynyke. Tai tahe arybe-ò aratyhynykre aityhydỹỹna, aluuna, õbitina òraru-ki wahe. ¹³ Adehemynykre kotyre, Deuxu rybe-di mariakre dohodỹỹna heto-ki, idi belyykemy mabekemy tule bierynanykemy. ¹⁴ Uritere nohõti lusaõmy kai erydỹỹdu wihikỹ tatemyhỹ. Dohodỹỹna matuari mahãdu debõtidina-di arateõnyrenyreu, wahisidỹỹna weseõ tetate rybe-di tỹnydỹỹna òraru-ki. ¹⁵ Kia aõmydỹỹnanamy mohõtinywityhymyhỹ. Ixidile bexiywinytyhymyhỹke bede erydỹỹnana-di tule bexiywinytyhymyhỹke. ¹⁶ Tai kai òraru-ribi bexitake tule aijohonana-di òraru-ribi bitakre.

5

¹ Matuari ityhydỹỹdu mahãdu-ò ywimy aõki tamy marybemyhỹke, bowese idi atximahãke Weryrybõ mahãdu, aseriõre wesemy bitohodỹỹnyke. ² Senadu mahãdu adi wesele bierynanykre. Ijadõma mahãdu aseriõre wesere ibutumy õbitilemy biywinykre. ³ Inatyhytyhy wytese mahãdu kai bityhynykre iõsỹnỹ biywinykre. ⁴ Iriõredikeki, iriõkõredikeki, juhuu iriõre bierynanyke imahãdule õbitimy biwiõhenanyke idi watxireri. Kia dori Deuxu dee awire. ⁵ Wytese mahãdu ixisohojilemy rasỹnymyhỹre iriõrekõkeki, Deuxu-ribi aõna aõna riraõmyhỹre. Deuxu dee sõwemy rexitõenymyhỹkemy. ⁶ Kia tahe wyteseõ òraruna luukeki kia tahe irulemy ratximyhỹre hãre rubu rare. ⁷ Tximòtxi, kia bede ywina tahe rewahinyreri urile wytese mahãdu òwe òweõmykremy bibedeerynanykre. ⁸ Inyõ juhuu tasỹreny dee idi aõna aõna taijoi dee kanawyõkeki, tii ityhydỹỹdukõdu mahãdu ratyre rabinare. Tii ityhydỹỹdu mahãdu wese aõkõ dotỹỹnymyhỹde. ⁹ Wytese tỹmyrani tyyriti-ki iritidỹỹõmykre 60 ibeðraõkeki. Tule tii sohojihyyle roire hãbumy. ¹⁰ Tule tii aõna aõna wihikỹ riwinymyhỹre, tariõre ritybienyre, taroraludu-ò awimy raremyhỹ, ityhydỹỹdu mahãduwa risuhõmy raremyhỹ, aõhõkỹtyhytyhymy rotỹỹnymy rare mahãdu riwiõhenanymy raremyhỹ. Aõu aõu heka iny witxira riwiõhenanymy raremyhỹ taworana bedehesi-di. ¹¹ Wytese tỹmyrani heka tyyriti-ki iritidỹỹõmykre. Hãbumy herimy rõhõtinymyhỹre wana, tai Kristu-ribi tõhõti rosamyhỹre. ¹² Tarybe ywidỹỹna riywinyõlemyhỹre, tai iurenana tahe tuudỹỹdumy Deuxu-ò ratximyhỹre. ¹³ Hetomy rawerywerynymyhỹre kia urenana urile raujõmomyhỹre aõna aõnalemy. Aõ heka riwinyõlemyhỹre. Kia ratyre bina tahe tuu rybenanamy aõkõ rybebinamy rarybemyhỹre. ¹⁴ Kia heka wadee awire wytese tỹmyra hãbumy roikre, rariõrerenykemy, tule taheto riywinykemy. Kia wese iòludu inydeereny aõna aõnabinamy rarybeõhỹkỹkre.

¹⁵ Wyteseõ dori Satanasi hemy roire. ¹⁶ Wyteseõ ityhydỹỹdusỹ-ki rarekeki, tii heka riwiõhenadỹỹ rỹikre. Kiawese dohodỹỹdu mahãdu nieru tamy ritakre. Kia nieru rayrubunykre. Tahe rawahikre ixisohojile ratximyhỹre-ò.

¹⁷ Matuari ityhydỹỹdu mahãdu iny rityhytyhynykre. Dohodỹỹna mahãdu aõmydỹỹnana òbitimy retehemy ratximyhỹkeki, ratyhytyhynykre. Inatyhytyhywityhymy kowa òbitimy relyymyhỹre tule rybe wihikỹ rierynanymahãre kia heka raòwywikre. ¹⁸ Tai tahe rari-tidỹỹmy roimyhỹre: —Broreni maixõmotyire iwysydỹỹmy rariamyhỹu, iry ratòbònyõtyhy ibyre lau. Tule ròritidỹỹmy roimyhỹre:

—Mobo raaõmysỹdỹỹmyhỹre, tii heka iny riòwynymyhỹre.

¹⁹ Matuari mahãduõ iny tuu raujõmokeki, tuu arityhynyõtyhyke. Tuu lobixidu inatxi ada inataõkekile, aratyhydỹỹkre. ²⁰ Tii inatyhymy òraruna-txi resereu, kai tamy marybeke iòrarumy ibutumy inyko-txi. Iurenana tahe ijõ iny ruberumy rỹimyhỹkremy. ²¹ Adee ararybekre. Deuxu, ýjureny, Jesuisi Kristu-wana ibutumy warybe-ò roholareri. Kai warybe biywinykre. Myheka wiratyre widi rõhõtinyõtyhy. Tiiemy wiwese weselekemy rỹikemy. ²² Uritere rybe-di tỹnydỹỹdu tỹmyra juhu biurihike idi tahe debòtidina-di biteõnyke rybe tỹnydỹỹmy. Kawese aõkõkeki heka hãbu òrarunamy tuudỹỹdukremy òsana mabekre. Aõmydỹỹnana tiiemy òbitimy biywinymyhỹ. ²³ Bee sohojilemy aõkõ biõkre urihimyòmy vỹĩmy biõkre. Kai dori awo ibinareriki tiiemy tuu abinareri. ²⁴ Ijõ òraru aõwesele iny kanatỹnykre, bedeluura aõwesele kòdòhònykre. Ijõ òraru taheka idile kanatỹnykre. ²⁵ Ruxetòenawihikỹ iwesele rare. Ele tii raeryõtyhy idi tahe iny rierymyhỹre.

6

¹ Ibutumy wetxuõ tawedu rityhynykre. Tawedu rityhynyõkeki heka Deuxu nibinarybemy iny rarybekre. Tule ityhydỹỹdu eryna binamy rarybekre. ² Weduõ ityhydỹỹdukeki, kia heka ire ratyhydỹỹmyhỹke tule aõnityhymy tamy aõmysỹdỹỹkre. Tii dori ityhydỹỹdu seriõre wese rare. Kia dori taaõmysỹdỹỹnyteri ityhydỹỹdu widee. Kaiboho ixideerenyle wiluukemy. Kia tule bierydỹỹnykre.

³ Inyõ erydỹỹna wixira ròerynanykeki kia òbitimy aõkõ Jesuisi Kristu Rybewihikỹ wese aõkõ ratxikeki, ⁴ kia hãbu ixiwede rare, aõ rieryõlere. Kia hãbu urile dỹỹraxidỹỹ luure. Kia dỹỹraxidỹỹ-ribi ibutumy rybe jei jei rõhònymyhỹre. Iribi tahe tule rexinaanymyhỹre, raujõmomyhỹre, rexiwodohonanymyhỹre. ⁵ Raruimyhỹre. Kia ibutumy rotỹỹnyrerí, hãbu tõiõtina òweòwere. Inatyhyna-ribi kia hãbu tõiõti rosare. Ityhydỹỹdureki tii ròtakemy ixidi ratximyhỹre. Kiamy heka rõhòtinymyhỹre. ⁶ Inatyhymy ibutumy heka tai iny aõtyhydỹỹdu-ki taaõ-di teysakreki. ⁷ Aõ kabede-ò iny ixihemy diwyõhyydenyde inatyhymy heka rukururenkykre tule aõ ixihemy kabede-ribi rikiwyõtyhyrenykre. ⁸ Iny tyydirenykeki, iny rỹsỹnadirenykeki, urile reysarenkykre. ⁹ Tahe inyõ ityhymy ixidikeki, tii òraruna-txi resekre. Kia heka iny rexiburemy, rexibinanymyhỹre, tule rexirayky-itxỹtenymyhỹre. ¹⁰ Inyõ nieru luukeki, tii aõ òta òta òraruna-txi resekre. Kia-di heka iny sòwemy ityhydỹỹdu mahãdu-ribi rõhònyra aõhòkỹmy rotỹỹnyrenyke.

¹¹ Kai Deuxu ijoi tate. Ibutumy kia-ribi bexiemy mabekre. Uritere ityhymy ixi-di nohòtiõmy tahe awimy mabekremy mohòtinykre. Deuxu wiwese, ityhydỹỹdutyhy wese, Deuxuluu wesemy. Tiiemy heka òbitimy atximahãke, ywimy ainytyhymy atximahãke. ¹² Aõu aõu òbitimy atximyhỹkemy maruronyke, umy tuedekõnahakỹ bitakemy, kai tule inatyhy rybemy tarybete inysòweko-ò, Deuxu dori adee rarybere juhú. ¹³ Inatyhymy adee ararybekre. Deuxu adee ijohonadu rare. Tule Jesuisi Kristu wadee ijohonadu rare. Tii inatyhy rybemy tarybete Ponsiu Pilatoko-txi. ¹⁴ Kaheka warybe rare: Kai heka bede ywina bityhynyke aõ bede ywina tyyriti òraru-ki aõhe botỹỹnyõtyhy. Biraòke Inywedú Jesuisi Kristu dehemyynyna txuu. ¹⁵ Tiutxukremybo Deuxule kedexitỹnynykre, tii deysana wedu rare. Tii sohojile heka Iòlòmy rare. Ibutumy Iòlòwedú rare. Ibutu wedu wedumy rare. ¹⁶ Tii sohojile heka tiu ruruõhy rarekre. Tii irehetyhymy loosònawo-ki

rasŷnynmyhŷre. Tiimy heka inyõ tuu robiõtyhyre. Inyõ tiu iòhòmý tamy rehemynyõtyhy. Tamy rikiwodeysanyrenykre. Tiòhe aõu aõu taruru-di ratximyhŷ.

¹⁷ Kai marybekre iaõdi mahãdu-ò uritere ta aõna aõna-di rexiwowydynyõtyhy, iaõna aõna dori rŷiõhyykre. Tahe Deuxule rityhynykre. Tii dori ibutumy aõna aõna wiwihikŷ inydeereny riwahinyre. ¹⁸ Tii aõna aõna wihikŷ inydeereny riwahinymyhŷre. Iaõdi mahãdu uritere aõwihikŷ-di ijõ-ò rawiòhedŷŷnykre. Aõu aõu ròwirareamyhŷke iny-ò. ¹⁹ Kia wese tiiboho ributunyrenykre. Aõna aõna wihikŷ biu-ki awimy idi rarekre. Tule umytuedekõnahakŷ tiiboho ritarenykre.

²⁰ Kai Tximòtxi, aõbo adee rawahidŷŷre, kia biyrubunykre. Rybe òwe òwe-ribi irehemy mabekre. Aõbo heka raninireri bedeerydŷŷ kia heka inatyhy aõkõ rare. ²¹ Inyõ kia aõ erydumy ixi-di nohõti-ki, rexitara ityhydŷŷdu mahãdu-ribi. Deuxu deysanamy adee ratximyhŷkemy idi watzireri.

2 Tximòtxi-ò Paulo Inatxina Tyyriti Tximòtxi-ò

¹ Paulo jiarỹ rare. Jesuisi Kristu deòdu jiarỹ rare. Kia jiarỹ rare Deuxudeewireki wahe. Jesuisi Kristu juhuu rarybere, umy tỹmyra tuedeõna inydeereny kidiwahinykremy. Tii kia wedu rare. ² Kai Tximòtxi, wariõre waluunadu wesemy atximahãte. Kia tyyriti adee ariwahinykre. Wiõhedỹỹna, ruxetõena, ywina, Deuxu Inytyby-ribi, Jesuisi Kristu Inynyrỹ-ribi adee kedehemynykemy watzireri.

³ Deuxumy reàlàreri iwese wahabohomy reàlàre wese. Wanohõti Deuxu-ò ywile jiarỹ rare. Aõu aõu adee, Tximòtxi, rexitõenymahãre. Txuõ txuõlemy, ruwana Deuxu-ò rexitõenymahãre. ⁴ Iu rareu, arube-ribi wanohõti rosaõhyymyhỹre. Arora-ò arakemy watzimahãre, wadeysatyhymy ararekemy. ⁵ Atyhydỹỹna-ribi wanohõti rosaõtyhy. Alahi, Lòide, juhuu rityhynymyhỹre. Idi adi, Eunisi, tule rityhynymyhỹre. Kai tule wiji tetyhynymyhỹte inihe. ⁶ Kia dorihe itxi õhõti reijaranyreri. Wadebò tahe aratityre retidireu, arayky-ò Deuxu aõ riwahinyre awahisidỹỹna wesekekemy. Wiji kia arayky woludu rõrõra wana biixixanyke. Kia dori Deuxu wahisidỹỹna rare. ⁷ Deuxu-wana iny ruberuõtyhy. Tii dori inydee ruru riwahinyra, luuna riwahinyra, tule bedeerydỹỹna riwahinyra. ⁸ Tule Deuxu rybemy rybe-ki ixỹruõlemy. Deuxu rybemy rybe-ki wamy maixỹruõtyhy. Deuxu rybemy rybe-ki tahe, rõtenawo-ò riwatidire. Kia tahe awire. Deuxu rybe wityhydỹỹna-ò aõhõkỹmy rokotỹỹnykre. Deuxu dori inydee ruru riwahinymyhỹre. ⁹ Tii heka iny ritarenyre biu-ò hena riwahinyre wahe. Tai taaõmysỹdỹỹna inydee diwahinyde. Iny awirerimy rareki aõkõ inydee diwahinyde. Taruxetõenale-ki inydee diwahinyde ixideewireki. Juhu bedeu Jesuisi Kristu òraru-ki ruxetõena inydee diwahinyde. ¹⁰ Kia ruxetõena wijile rehemynyra inydee. Jesuisi Kristu inyтарасadu kia diwyde. Tii rubunale riixãwididỹỹnyre. Biu-ò hena Rybewihikỹmy kia ritỹnynymy diwyde. ¹¹ Riwatare tarybemy rybedumy. Rybedumy riwateõnyre, tule bedeerydỹỹdukemy riwateõnyre. ¹² Tai judeukõdu mahãdu òraru-ki aõhõkỹmy ratỹỹnymahãre. Ihãrele tahe raixỹruõlemahãre. Rexieryre dori tii retyhynymahãre. Reeryre dori tii ruru dire waaõmydỹỹnana tamy retidire iyrubudỹỹmy kiatxu-ò. ¹³ Waõbiti rybe biywinyke juhuu kia wamy taholate, ityhydỹỹna-di. Biywinyke luuna-wana. Jesuisi-ki tahe luuna tyhy rare. ¹⁴ Timybo Deuxu adee diwahinyde, biyrubunyke. Deuxu Tyytybytyhy dori inywo-ki ratzireri.

¹⁵ Ibutumy kabede ludu Asia ludu riwarira. Fikelu ijõnire. Erimojini tahe ijõre. Kia tahe kai teeryte. ¹⁶ Inynyrỹ ruxetõena kidiwahinykemy watzireri Onisiru sỹmahãdu-ò. Tii dori aõu aõu riwawiõhenanyre areysakemy. Tiu riixỹrudỹỹnyõtyhyre wawomati reroti-di jiarỹ ranyreriki. ¹⁷ Tai tahe Roma hãwãhãkỹ-ò ritehemynyre, riwaijehyyre; idi tawa-ki rahare. ¹⁸ Iny Iòlò ruxetõena tamy kidiwahinykemy watzireri kia txuu. Efesu hãwã-ki dori Onisiru riwawiõhenanytyhyre. Kia teeryte waratyremy.

2

¹ Kai tahe wariõre wese tate. Jesuisi Kristu làhàna-ribi ruruna bitake. ² Aõbo wary-ribi taholatemy iny sõweko-ò relyyreu, kia ijõ iny õbiti-ò tuu belyykre. Iny rexihumy rarekoõle tuu belyykre. Idi tahe tiiboho inywitxira ribedeerynyrenykre. ³ Waaõhõkỹmydỹỹnana wawana tuu botỹỹnykre. Jesuisi Kristu soldadowihikỹ-wesemy kai mabeke. ⁴ Soldadoõ tadinodu aõmydỹỹnanale rityhynymyhỹre. Tii ixideewimy rarutaaõtyhy. ⁵ Ijesudu ijesu ritake õbitimy resukekile. ⁶ Oworuwidỹỹdule juhuu suribi bederaty ritamyhỹ. ⁷ Aõmybo wiji raryberadi mohotinyke, raweseranyreki. Inyiòlò ibutumy araerynanykre. ⁸ Jesuisi Kristu rubu-ribi ixixadu-txi õhõti reake. Ihetxiu

Davi Jesuisi labiemy raremyhỹ, iwese inyrybewihikỹ rarybere wese. ⁹ Rybe wihikỹmy relyyrekidi dori womati reroti-di rataamy aõhõkỹmy ratỹỹnyreri, aõbina widỹỹdu wesemy. Deuxu rybe tahe, inyõ ritaaõtyhy. ¹⁰ Ibutumy reõludunymahãre ityhydỹỹdu mahãdu dee, Deuxuhõrõ dee. Kiaboho Jesuisi Kristu tarasanamy ritakemy idi watzireri. Tarasana, lahãna aõu aõu ritakemy idi watzireri. ¹¹ Rybe inatyhy rare. Jesuisi Kristu-wana iny rurukeki, irumy tii-wana aroireke. ¹² Inyboho rikityhynyhyhyrenykeki, tii-wana riõlõnyrenyke. Inyboho Jesuisi rikitxiõnyrenykeki. Tii tule iny ritxiõnykre. ¹³ Iny rikityhynyõrenykeki, ihãrele tii ityhyhyummy rarekre. Tii rexitxiõnyõtyhy.

¹⁴ Iny nohõti kia-txi reakemy biwisỹnyke. Tamy marybeke ujõmohyyõmy rarekemy. Ujõmo tahe wiõhedỹỹna aõkõ rare. Ujõmo-õ ijohonadu urile ujõmodumy relekre. ¹⁵ Kai tahe marurunyke Deuxudeewimy belekemy. Kai Deuxu deõdu tate. Kia rybe inatyhy-di õbitimy maraykynyke, idi tahe, bierynanyke. Tahe bexiixỹrudỹỹnyõtyhy. ¹⁶ Rybe õweõwemy rybedu-ribi irehemy bexieke, rybebina-ribi tule. Kia rybedu urile raõrarunynihikỹmyhỹke. ¹⁷ Kia erydỹỹna reurõmyhỹre yjy wese. Imineu, Filetu-wana kia wese rierydỹỹnanyre. Kia rybe inatyhy-ribi rexihitxinyre. ¹⁸ Tii rarybemyhỹre: –Iny ixixana dorihe reara. Kia rybe-di ityhydỹỹduõ wimy uriurile rityhynyre. ¹⁹ Deuxu hõrõ tahe inatyhymy rỹirakre. Kia tahe urihixina rare:

–Deuxu tahõrõ mahãdu rierymyhỹre.

Ijõ tahe:

Inynyrỹ ijoimy iximy rybedu, õraruna heka riatykre.

²⁰ Ityhy mahãdu hetonihikỹwo-ki womati tỹrỹrỹhỹkỹhyna, pratahyna sohojile aõkõ rỹire. Òwõruhyna, suhyna tule rỹire. Hynaõ tahe rỹsỹnawihikỹ hyna rare. Ijõ tahe rỹnysi-di dehuna rare. ²¹ Kia hyna wese iny rỹira. Ijõ rỹnysihyna wese rỹikeki, idi rexisuhokeki, rỹsỹnalyralyra wesemy reurõke. Tawedu-õ awimy rỹike, tawedudeewimy. Tai tahe aõ wihikỹhynamy rexiywinyummy rỹire. Kai tahe iwesele mabeke. ²² Kai ijoitỹmyra tate, amahãdu õraruna-ribi bexiekemy; ixi-ribi aõ-di rõhõtinyreri, kia-ribi mahenyke. Òbitina, ityhyna, luuna, ywina-wana biheludunyke. Deuxu-õ rexitõenyke õbiti mahãdu-wana. ²³ Erysỹdỹỹna itxỹtemy wiribi rybeõmyke. Kiaribile ujõmo rõhõnymyhỹre. ²⁴ Deuxu deõdu raujõmonyõtyhy. Tii tahe iny ibutu dee ywimy risỹnomyhỹre, erydỹỹnamy rexihumy ihỹmyhỹre. ²⁵ Ywina-di riõbitinyreri iny ixitxiõdỹỹna mahãdu. Tii heka riraõreri Deuxu worahõresena tamy riwahinykemy. Idi tahe inatyhymy rierykemy. ²⁶ Tule itxỹte-ribi rõõsekemy, Satanasi reroti-ribi rexitakemy. Tai tahe Satanasi rimyrau tahe ritaataara teewimy riwinykemy.

3

¹⁻² Bededỹỹnana konanamy bededỹỹnana sirahakỹ kỹnyikre. Kia tahe bieryke. Iny ideewimy riwinykemy ixi-di ratxikre. Nieru tarasalemy ixi-di rexinohõtidiỹỹnymyhỹke. Rybetyhyhykỹlemy iximy rarybekemy ratxikre. Ixidee awihikỹlemy rõhõtinkykemy ratxikre. Rybebinalemy rarybemyhỹkre. Tyby ise-wana riywinyõhyymyhỹkre. Inyõ-õ aõmy reãlãõhyymyhỹkre. Òbitiry rityhynyõhyymyhỹkre. ³ Iny-õ tuuna ihoõhyre. Inyõ ibiõwamy rareõtyhy. Aõbina binalemy inomy relyymyhỹkre. Rexiwyinyõhyymyhỹkre. Reburehekỹ rariamyhỹkre. Òbitimyno ibinahyummy rarekre. ⁴ Iny deõsadỹỹdumy rarekre. Ixiluunadumy rarekre. Ywimy aõkõ rarekre. Iwisỹdỹỹna luuhyummy rarekre. Deuxu tahe tuuõkre. ⁵ Òbitimy risỹnomyhỹre wese tahe õbitiruru ritxiõnymyhỹke. Kai, Tximõtxi, kia iny-ribi irehemy mabeke. ⁶ Kia hãbu tahe hetoõ-õ ralõmyhỹre. Hãwyy uri uri rỹira xiwedeõ-õ õrarulỹxina-di ralõmyhỹre. Kia tawisỹdỹỹna-di rierynanyomyhỹre tarybewi-widile, tahe hãwyy rityhynomyhỹre. ⁷ Kia hãwyy aõu aõu rõerykemy ixidi rõhõtinyomyhỹre, urile tahe inatyhyna tiu rieryõtyhy. ⁸ Iwese ihetxiu Ijãni, Ijãbri-wana Moisesi õludumy rỹire wese. Wiji tule kia hãbu inatyhyna õludumy rare. Irayky rawerynyre. Ityhydỹỹna-di

deòsanamy r̄ĩmyh̄ȳre. ⁹ Tiu tako-ò raõtyhy, iitx̄ytereriki, kia iruina òraruna ibutumy iny rierykre, iwese Ijãni, Ijãbri òraruna ibutumy iny raeryre wese. ¹⁰ Kai, tahe waeryd̄ȳna-ò taholahyymahãte. Iwese raremahã wese tiwaheludunymahãte. Watyhyna teerymahãte, wadeybina, waywina, waluuna, waixiòlòd̄ȳna. ¹¹ Aõu aõu inybinahak̄y wadi riwis̄nyreri, tule aõhõk̄my rat̄ȳnyreri. Kia ibutumy teerymahãte. Kia wade rot̄ȳnymy r̄yire Atxiòkia hãwã-ki, Ionio hãwã-ki, tule Listra hãwã-ki. Aõwitxira witxiramy aõhõk̄my rat̄ȳnymahãre. Wanyr̄y tahe ibutu-ribi riwatare. ¹² Inyõ òbitimy ratxikeki Jesuisi Kristu-ò, tii aõhõk̄my rot̄ȳnykre iòraru-ki. ¹³ Hãbu bina bina rabinahykymy rarekre, tule hãbu inatyhy aõkõ rabinahykymy rarekre. Inyõ tiiboho riitxenanykre, tule tiiboho inyõ kidiitxenanykre. ¹⁴ Kai tahe aõbo teeryte, kia-di mohõtinyke aõbo tetyhynymahãte-di. Tahe tiribibo teeryte, õhõtikile idi mabekre. ¹⁵ Uladuribile teeryte Deuxu Tyyriti. Kiadile bierykre Jesuisi Kristu tarasad̄ȳna idi bimykremy. Kia adee kanake bityhynykekile k̄nyhe. ¹⁶ Ibutumy Tyyritityhy Deuxu elewesenamy nade. Bedeerysyna urenana heka rare. Òrarudu òbitid̄ȳna heka rare, ibutumy riòbitinykemy. Tule aõbo awihik̄my raremy rierynanykre. ¹⁷ Deuxu deòdu dori òbitile r̄yirakemy. Aõwihik̄y wid̄ȳna aõbo dori rexihulemy r̄yirakemy.

4

¹ Deuxu, Jesuisi Kristu kiaru-ki arãteònykre. Jesuisi Kristu dori rubu mahãdu iru mahãdu-wana wiribi rihitxinykre, tii taòlõna kaò kidiwykre. ² Belyyke Deuxu rybemy, inydee awikeki, tule inydee awiõkeki. Ywina-di iny biòbitinyke. Iny biwiòhenanyke. ³ Beded̄ȳnanabina kanakre. Kia txuu eryd̄ȳdu òbiti-ò roholaõhyre. Eryd̄ȳdu ributunykre tamydeewimy. Iwese iny tõhõti nohõtijuty-ò rot̄ynymyh̄ȳre wese tamy wimy aõna aõnaòle roholamyh̄ȳre. ⁴ Inatyhyeryd̄ȳna-ò roholaõhyymyh̄ȳre. Urile ihetxiu ijyyòle roholakemy ixidi ih̄ȳre. ⁵ Kai tahe ywimy maraykynyke. Ibutumy aõhõk̄my bot̄ȳnyke. Deuxu Rybewihik̄my belyyke kia tahe aõmys̄d̄ȳnare Deuxu adee riwahinyre. Idi hyylemy mabekre. ⁶ Iny riwawahinyke xiwena wesemy rubu-ò. Waixitueded̄ȳnana heka rehemynyre. ⁷ Ijesu wihik̄wesemy tahe rexijesud̄ȳnyre wese. Rekonananyra heka waumy ijera. Retyhynyhyra tahe ityhyna. ⁸ Òbitiwid̄ȳna raheto wese wadee rexihumy roire. Wanyr̄y, ywisid̄ȳdu òbiti, riwawahinykre kiatxuu. Jiar̄y sohojiòle aõkõ. Tahe tule iraròsòdu mahãdu-ò. Jesuisi dehemynyna luumy kia mahãdu roimyh̄ȳre. Tamy tule rataanaõ raheto wese riwahinykremy.

⁹ Wylemy inihe waroramy manake. ¹⁰ Dema riwarira Tesalonia hãwã-ò rara. Tii bede aõmyd̄ȳnana luure. Kalatxia bede-ò Kresetxi rara. Dalimasia bede-ò Txitu rara. ¹¹ Luka-wanale watzireri. Tahe kai Marku bididykre, wawiòhed̄ȳdu wihik̄my rarekemy. ¹² Txitxiò heka Efesu-ò reteònyre. ¹³ Kai tahe manakreu warahana bidivykre. Troaji hãwã-ki Karpu heto-ki tahe warahana rerire. Watyyriti tule bidivyke tyyriti wel̄yte tule nohõti losaõtyhymy. ¹⁴ Alex̄ydre womati loresed̄ȳdure warybe dibinanymyh̄ȳde. Wanyr̄y iòwyd̄ȳna tamy kidilidikre riwabinanyreki. ¹⁵ Kai bexiekre kowa-ribi, inyrybe dori rityhynyõhyymyh̄ȳre. ¹⁶ Juhuu dinodu-ò rewyònyre inyõ riwawiòhenanyõhyre. Ibutumy rirahure waribi. Aõbo wabinamy riwinyre-ribi Deuxu tõhõti rosamy watzireri. ¹⁷ Wanyr̄y tahe, riwawiòhenanyra Deuxu rybemy rybe-ki. Iny witxira dori, judeukõdu mahãdu roholamyh̄ȳre. Leaõry-ò, wadi rehukõra. ¹⁸ Wanyr̄y tule riwatakre ibutumy aõmyd̄ȳnana bina bina-ribi. Kowa bede wihik̄y-ò riwadykre. Tu rekealàkre aõu aõu beded̄ȳnana roobymy. Kie.

¹⁹ Warybe wehityyna Prisila-ò, Akila-ò biõkre tule Onisiru s̄y mahãdu-ò. ²⁰ Erasto, Oritxi hãwã-ki rarire. Trofimo, Miletu hãwã-ki binamy resere. Taile heka rarira ibinamyh̄ȳreki. ²¹ Wylemy manake inihe beòrako-ki. Ubulu tarybewehityyna adee riwahinyre. Tu Prudente, Lino, Laujia ijõre. Tule ibutumy ityhyd̄ȳduseriòre rybe wehityyna adee riwahinyreri.

²² Wanyrỹ awana ratxikemy watxiwãhãre. Tule làhàna umy-wana ratxikemy watx-
imahãre. Kie. Paulo

Txitu-ò Paulo Tyyriti Txitu-ò

¹ Jiarỹ Paulo rare. Deuxu deòdu rare. Jesuisi Kristu riwamyre inatyhyna ar-ityhnykemy. Kia tyhydỹyna, Deuxu tarasana mahãdu hõrõ rare. Kia ityhydỹyna dee inyõ rierykeki, rityhynykeki, Deuxu deewimy tii rarekre. ² Umytuedeõnahakỹ iny riraõmyhỹre. Deuxu dori tuu rarybere ihetxi bedeu. Deuxu heka tiu raruiõtyhy. ³ Ibededỹynana õbiti dehemyndeudeu, Deuxu aõmydỹynana rarybekemy rotỹnyre. Kia aõmysỹdỹyna wadee Deuxu riwahinyre, iny tarasadurenymy rybe-ò. ⁴ Txitu-ò kia warybe rewahinyra. Kai iny-wana Deuxu tetyhynyteri, kia dori inatyhymy wariõre wesemy Tate. Deuxu, iny tyby-ribi, Jesuisi Kristu, iny tarasadu-ribi, Deuxudeysana-di, ywina-wana adee kanakemy watrixeri.

⁵ Inyaõmydỹynana biõbitinykemy dori adee adiride. Kreta bede-ribi rõhõnyreu, dori waaõmysỹdỹyna rehuõre. Kia-ki dori kowa-di anaride. Ibutumy hãwã hãwã-ki ityhydỹdu mahãduy-ribi kai matuari mahãduõ bimykẽ. Iwese jiarỹ rarybere wese kai bimykẽ. ⁶ Matuari õbiti bimykẽ. Matuari ihãwyy sohojiõ rỹira bimykẽ. Inyõ ityhydỹdumy riõrenadule bimykẽ. Iriõre iõraruluukeki, iehehekeki, kia hãbu bimyõke. ⁷ Ityhydỹdu mahãdu yrubudỹdu õbitilemy dori ihỹkemy. Inyõ-ki heka ibinamy mahakeki, imynyõmy. Tii dori, Deuxu dee raaõmysỹdỹkre. Ixidile nohõtidu mynyõmy. Hãbukyara rybebyby, mynyõmy, vỹ luudu aõkõ, hãbu aõbinaluudu aõkõ, hãbu ityhymy nohõtidu aõkõre. Kia mynyõmy. ⁸ Iny inatyhyle, õbiti luunadule, taroraludu-ò awire mahãdu, iny aõwityhy luunadule, ixiwedule, Deuxu rybe tyhydỹdu, kiale bimykẽ. ⁹ Deuxu rybe-di kia hãbu õbitimy rõhõtinkyre, õbitityhylemy rierynanykemy. Inyõ ierysydỹyna rityhynyõkeki, erydỹdu irayky riywinykre tai ihewo-ribi rieryke, rityhynykemy. Tule iny iwixira erydỹna-di rarybemyhỹreki, tii riõbitidỹnyke.

¹⁰ Iny sõwemy inatyhymy rityhynyõreri. Tii dori aõna aõnalemy rarybemyhỹre, ityhydỹdu mahãdu riitxenanyhỹkemy. Kia mahãdu-ribi, judeu mahãdu ibutu ratyre kia aõna aõnamy rotỹnyhỹre. ¹¹ Inyõ kowa mahãdury riyrykemy tamy rarybeke. Iny sõwemy heka riitxenanyhỹre. Õbitimy aõkõ heka iny rierynanyhỹre. Nieruõle heka iny rierynadỹnyhỹre. ¹² Kowa mahãduõ, ierydỹduõ rarybera: —Inyboho, Kreta bedeludu mahãdu, ibutumy ruidu roire. Irõdu brebuna wese iny roire.

Inyboho heka teoruxere roire. Byrelemy inyboho rõhõtinyinymyhyre.

¹³⁻¹⁴ Aõmybo kahãbu rarybera heka inatyhy rare. Urenana tahe arurumy rityhynykemy. Judeu mahãdu ihetxiu ijyy-ribi tõhõtireny rosakemy kai marybeke. Hãbu mahãdu bede ywina rityhynyõkemy. Kia hãbu dori inatyhyna aõkõ rityhynyre. ¹⁵ Õbiti mahãdu dee ibutu õbitire. Ityhydỹdukõdu mahãdu-ò aõ aõkõ õbitire. Tõhõtinareny dori aõbina binalemy rõhõtinyinymyhyre. Aõu tii rexieryre aõbinahakỹ riwinykemy. Deuxu-ribi tõhõti rosare. ¹⁶ Tiiboho rarybemyhỹre: —Deuxu inyboho reeryre. Tiiboho tahe Deuxu erydu wesemy aõkõ aõna aõnamy rotỹnyhỹre. Tiiboho iny riojinyre rybemy reõbyõlemyhyre. Aõwihikỹ widỹ rieryõre.

2

¹ Kai, Txitu, aõerynawihikỹdibo bierynanyhỹke. ² Matuari mahãdu kai bierynanyke hãbu ixiwedu mahãdulemy roirelemy, ywimy nohõti wydynadu mahãdu roirekemy, õbitilemy rityhynykemy, ibutu õbiti luukemy, iixiraterkemy. ³ Senadu mahãdu tule bierynanyke iyrubumy rỹikemy iujõmoõmy rỹikemy, tule vỹ luuõmykemy. Aõerynawihikỹdibo bierynanybenykemy. ⁴ Hãwyy tỹmyra hãbumy heridu tỹmyra tahãbu luukemy, tariõre luukemy, kia senadu mahãdu rierynanykre. ⁵ Tuu iyrubumy

rỹikemy, òbitimy raraykynomy rỹikemy, taheto riywinomy rỹikemy, awimy rỹikemy, tahãbu rybe riywinomy rỹikemy. Kia wesekeki, Deuxu rybemy inyõ ibinamy rarybeõtyhy. ⁶ Weryrybò mahãdu tule bierynanyke iyrubumy rỹikemy. ⁷ Kai, Txitu, aõna aõna wiihikỹmy botỹỹnykre, tai tahe ityhydỹỹdu mahãdu awesele aõna aõnomy rotỹỹnykre. Kai bierynanykeu, òbitilemy inatyhomy bierynanykre. ⁸ Arybe òbitityhydile bierynanykre. Tai tahe aòludu raixỹrukre aõmy dori umy rarybeõtyhy. ⁹ Kai bierynanyke urideòdu mahãdu tawedu rityhynkemy. Tamy awimy raaõmysỹdỹỹnykemy. Tamy heka ròrawyòdỹỹõtyhykemy. ¹⁰ Rawasinyke aõkõre, ibutumy òbitilemy riwinykemy. Kiawesekeki, ibutumy Deuxu iny tarasadu deewimy riwinykemy. ¹¹ Deuxu taerydỹỹna-di taluuna ibutumy iny-ò rexideòsinyre. Taluuna tahe iny tarasana-ò rehemynomy raremyhỹ. ¹² Kia heka iny tuu robikeu, awimy erydỹỹna rahake. Riwaerynanomyhỹ aõbina bina widỹỹmy tule òbitina-di yrubudỹỹna-di iny rariakemy kabede-ki. ¹³ Tule iny riraõmyhỹrenkemy iny Deuxu wihikỹ iny tarasadu Jesuisi Kristu loosònatyhywo-ki kedehemynykre. ¹⁴ Iny òwomy dexiwahinyde iny òraru òwydỹỹrenomy. Kiawese heka iny riwyre idi riratisebenyre iny ijoi lyrahakỹ ixidee rimyre. Kia ijoi iluure.

¹⁵ Kai, Txitu kia aõna aõna inyko belyyke. Tai Deuxudeewimy riwinykemy urenana rakatxirenykemy. Iny bierynanykre. Iny biòbitinykre. Iny ibutumy rityhynkemy matxibenyeke.

3

¹ Kai ityhydỹỹdu mahãdu ixi bitõhõtiijeranyke ibutumy hãwã dinodu, bedede dinodu rityhynkemy, tabede ywina rityhynkemy. Tule aõmysỹdỹỹnana wihikỹ riywinykemy. ² Modee heka ibinamy rarybeõtyhy, raaõbinanyõtyhy ywimy rarekemy, moheka iehehemy riywinyõmyhỹre. ³ Inyboho heka tule iehehe roiremyhỹ, iitxỹtemy roiremyhỹ, òraruluunamy iny riitxenanyomy roiremyhỹ, òtaluumy roiremyhỹ. Aõbina bina luumy iny wixira aõna aõna-di wii risỹnomy roiremyhỹ, wideramy roiremyhỹ. ⁴ Tahe Deuxu iny tarasadu luuna, ruxetòena-wana inydeereny dehemynydeu, tii kia-ribi iny ritarenyre. ⁵ Kia aõna aõna wihikỹ iny riwinyrenyreki aõki, iny Deuxu ritarenyre, taluuna-di tahe iny ritarenyre, Jesuisi òraru-ki xiery heka Deuxu riwatỹmyranyre Tatytybytyhy-di. Umytỹmyra riwahinyrenyre, riwasuhòrenyra. ⁶ Tatytyby inydee riwahinyre Jesuisi Kristu iny biu-ò hedureki. ⁷ Kiawese iny riwaòbitinyrenyre taluuna-di. Katahe inyboho umytuedeõna ijòdire. ⁸ Kia heka inatyhy rare. Ka aõna aõna bierynanytyhykeu, tahe wadee awikre. Kia wese Deuxu ityhydỹỹdu mahãdu aõwiihikỹlemy rõhõtinyinmyhỹke tule rewinyhỹkemy. Kia heka awire. Kia iny riwiòhenanyomyhỹre. ⁹ Ýraxina itxỹte kai rỹýraxidỹỹõmy, iwyòdỹỹõmy, rybe jei jei-ribi irehemy mabekre, tule lahi òraru rybe-ribi. Kia rybe aõ aõkõ rare. Awi aõkõ rare, iny riwiòhenanyõtyhy. ¹⁰ Hãbuõ rybe òwe òwe-di ityhydỹỹdu rierynanykeki, aruru rybemy tamy marybeke. Kai inatxi rybemy marybekeki, tii rexiòbitinyõkeki, tahe uritere aõna aõnomy tamydỹỹõmy. Tii òrarudu dori ratximyhỹre. Hãbu òbiti aõkõ. ¹¹ Tiile rieryre tuudỹỹdumy ratximyhỹre.

¹² Jiarỹ, Txitxiò, Atema-wana aòrysomy ariteònykreu. Niòpòli hãwã-ò wadee manakre. Kowa arasỹnykre ibutumy biu bedeu. ¹³ Zena, bedede ywina erydỹỹdu, Apòlo-wana kai itỹinaren-ò biteònylebenyeke aõmybo tamy biwahinyhỹke. ¹⁴ Bierynanyke iny aõmysỹdỹỹ wihikỹkemy rotỹỹnomyhỹkemy. Kia wese aõbo rauhenyreri tamyreny ijòdikre. Tai riwiòhenanykre.

¹⁵ Ibutumy kaki jiarỹ-wana iny rybe weityhyna adee rewahinyrenyreri. Warybe biwahinyke ibutumy inyluudu ityhydỹỹdu mahãdu-ò ibutumy adeereny Deuxu deysanamykre. Kie.

Filemo-ò Paulo Tyyriti Filemo-ò

1-2 Jiarỹ Paulo rare. Jesuisi Kristu òraru-ki ròtena-ki wãhãre. Tximòtxi iny seriòre wese jiarỹ-wana adee Filemo-ò rybe rewahinyrenyre. Kai inyluunareny, iny wiòhenadỹỹdu tate. Tule Afiã-ò, rewahinyreri, tii iny wyòrenyõ rare. Tule Arikipu-ò, rewahinyreri iny rybe tỹnydỹỹdu-ki ijoiõ rare. Tule ityhydỹỹdu mahãdu-ò rewahinyreri, aheto dohodỹỹna ijoi-ò wahe. ³ Ruxetòena ywina-wana Deuxu iny tyby-ribi, Jesuisi Kristu iny iòlò ribi adeeremy kanakemy watzireri.

⁴ Deuxu-ò rexitòenyreu, atxi, Filemo, wanohõti reamyhỹre. Tai umy rarybera. ⁵ Kai dori Jesuisi tetyhynyte, iniòlò luummy, ityhydỹỹdu mahãdu luummy atximahãte. Kia-ò raholamyhỹre. ⁶ Tule rexitòenymahãreu kiamy jiarỹ rarybemahãre. Kai iny witzira-ò Deuxu aõmydỹỹnanamy belyykeu, Kristudeewimy bierynanyke. Kia inydeeremy rexitòenyre Deuxu-ò. ⁷ Jiarỹ wadeysatyhyreri, kai dori aluuna iny witzira dee ratximyhỹre. Kia heka deysana nihikỹ ityhydỹỹdu mahãdu-ò rare, tii riwawowesenymyhỹre.

⁸ Jiarỹ timy atxikemy adee ararybekeki, tule ke heka arateranyke. Jiarỹ dori aityhydỹỹdu seriòre rare. ⁹ Tahe aluudỹỹna òraru-ki tahe adee arexitòenykre. Jiarỹ Paulo rare. Ròtenawo-ki jiarỹ roire Jesuisi Kristuluu òraru-ki. ¹⁰ Wariòre wese dee rexitòenyre. Onesimo wariòre wesemy redyreri Kristu tyhydỹỹna-ò waribi umy wese kaki ròtenawo-ki rare. ¹¹ Tiu heka adee riwahinyõmyhỹre tii dori juhoo awiòhedỹỹdutyhy aõkõ rare. Wijile tahe iny diwiòhenanymyhỹde adee wadee tule. ¹² Tii adee reteònyreri. Ixyby araòkesedỹỹnyreri. Kai ixi-ki bimyeke wawesemy, wadee dori tii awityhy rare. ¹³ Jiarỹ dori ixideele remyõre wawiòhedỹỹdu kaki ròtenawo-ki Rybewihikỹ dohodỹỹ òraru-ki. Kia òsỹny adee awire. ¹⁴ Urile aõkõmy marybekeki tii arimyõthy. Kai aõ wadee bidiwahinykeki, kai ixi sohojile inihe biwahinykre. Waixitòena-ki aõkõ. ¹⁵ Onesimo heka aribi irehemy rexijere ijõ bededỹỹnana witzirau, tahe wijile tiemy abrysimykre. ¹⁶ Juhoo wesemy aõkõ ihỹre deòdumy wahe, wiji aseriòre wesemy heka rare. Tii heka waluutyhy rare, adee tulekemy ityhydỹỹdu wese wiluukemy wadee awire. ¹⁷ Kai wabiòwakeki, tii birybenyke iwese tiwarybenymyhỹte wese. ¹⁸ Aõ adee rasiranyreki, jiarỹ ariwyònykre teròwomy. Jiarỹ iximyna kaa retyyritinyre: Jiarỹ Paulo ariòwynykre. ¹⁹ Kai waòraru-ki ityhydỹỹdumy atximahãte. Kia tahe adee tuu ararybeõthy.

²⁰⁻²¹ Warybe mynamy ta kai bòwidỹỹkre Kristu òraru-ki, tai ta biwadeysanykre. Jiarỹ warybe rewahinyreri, araeryre, waixitòedỹỹna ratyre biwinykre. ²² Ijõmy adee arexitòenykre: wasỹ waherina aheto-ki biwinykre. Deuxu-ò bexitòenykreki, tai jiarỹ aõhe-wana adeeremy aròðsekre.

²³ Epafa wabiòwa ròtenawo-ribi adee riwehityhynanyreri (jiarỹboho kaki watximyhỹrenyre Jesuisi Kristu Rybe òraru-ki), ²⁴ tule Marku, Aristarku, Dema, Luka-wana rexiwehityhynanyreri. Kia ibutumy heka Deuxu-ò aõmysỹdỹỹdumy roire.

²⁵ Jesuisi Kristu làhàna awo-ki ratximyhỹre.

Hebreu-ò Tyyriti judeu ityhydỹdu mahãdu-ò

¹ Juhuu Deuxu inytybyreny-ò rarybemy raremyhỹ. Deuxu rybe-ò ijohonadu-di tamy rarybere. Tule sówemy aõna aõna wixira wixira rarybere tamy. ² Tahe ikonana wiji txuu inydeereny tariòre diteònykemy rarybera. Tii rarybere tybyderòwmy. Iriòre tahe ibutumy aõna aõna wedu rare. Deuxu iriòre kia rarekemy rarybere. Tii tule juhuu bede widỹdu rare. ³ Tii Deuxu loosòna tỹnydỹdumy ratxireri. Deuxu wesehyymy ihỹmyhỹre. Iriòre, taryberuru-di, ibutumy aõna aõna rimymy roimyhỹre. Iny òrarunareny riixãwididỹnmy rahudi, biu-ki Iòlò Deuxu ruruna weribi ronyre. ⁴ Iriòre ranire niwihikỹmy. Tii dori ýjuratyre awityhyre. ⁵ Tiu heka ýju-ò rarybeòhyymyhỹre: —Kai wariòre tate. Bohyymy wiji wãhãre. Ijõ ritidỹmy rỹre, kawesemy: —Jiarỹ tybymy ararekre. Tii wariòremy rarekre. (Kia tahe ýju-ò tii rarybeòhyymyhỹre.) ⁶ Iriòredela kabede-ki reareu ixityre ijõmy rarybere: —Ibutumy Deuxu ýju tuu realàkemy. ⁷ Ýjummy tahe kawesemy Deuxu rarybere: —Jiarỹ ýjuboho tahe yhy ele elewesemy retxienyre, wadeòduboho heòtyloosòwesemy retxienyre. ⁸ Tahe tariòremy kawese rarybere: —Wariòre, Deuxulemy atxiteri. Kai ibutumy inyiòlòhyymy rare. Aruru tuedeòna debòna dire. Wiwesemy nonana-di ibutu-ò atximahãte, òbitimy. ⁹ Òbitinaluummy kai atximahãte òraruna deramy tahe atximahãte. Tai tahe Deuxu, aDeuxu amahãdu ratyre awimy teleta adee riwahinyre deysana. ¹⁰ Ijõmy Deuxu rarybere tariòremy: —Kai Wanyrỹ juhuu bede widỹdu tate. Bede ibutumy tewinyte. Tule biuludu aõmydỹnana tewinyte. ¹¹ Kia bede aõmydỹnana ludu ibutumy rexihukemy. Kai tahe tiu atuedeòna. Iwese uwòhi retybyre wese, kia aõna aõna retybyke. ¹² Tule wesirahana rawerasemy roimyhỹre wese ibutu tyy retybymyhỹre, rawitxiradỹmyhỹre. Kai tahe ixiwesehy ahãte. Abede dỹnana tahe tiu itueòtyhy. ¹³ Ýju-ò Deuxu tiu rarybeòmyhỹre: —Bodonyke waruruna weribi. Aòludu mahãdu ako-txi resemyhỹkemy. Eòdumy rarekemy. Kiamy tahe tariòre-ò rarybere. ¹⁴ Ibutumy ýju mahãdu Deuxu deòdu rare tyytyby wesemy rare. Deuxu diteònyde ityhydỹdu mahãdu wiòhedỹmy tule ibutumy biu-ò hedu mahãdu wiòhedỹmy.

2

¹ Tai tahe, waseriòreboho, ityhyna rybe-ò rokoholarenyreki, tamy tahe rikimyrenykre rikityhynyrenykre. Tai tahe iribi tiu ròkòirenyòtyhy. ² Ibutumy ýju rybe inatyhymy raremyhỹ. Ibutu òrarudu rimyre aõhòkỹmydỹnana-ò irybe riywinyòreki. ³ Kia inatyhy rare. Tarasana rybe wityhy-ò rokoholarenyòreki, timybo inyboho rikiòlònyrenyke. Kia rybe wityhy Wanyrỹ Jesusile juhuu inydeereny relyyre. Idi tahe, ijohonadu mahãdu tuu rarybere tule. ⁴ Deuxu irybe myna rotỹnyre, ròbedeòbydỹnyre tai ròbedeòtiidỹnyrenymy tai Deuxu ruru ritỹnyre. Tule Deuxu Tatytybytyhy iaòwidỹnamy ixideewimy inymy riubỹtỹnyre.

⁵ Ýju-dee aõkò bede riwahinyre-kia iòlòmmy rarekemy. Jesusi-ò kia riwahinyre. ⁶ Juhuu inyò rybe txiòdỹnamy rarybere: —Ritina-ki kia rybe roimyhỹre: —Aòbo heka hãbu tyhy riòre rare? Tii aõ aõkò rare. ⁷ Ijõ bededỹnanaò Deuxu riòre ýju-ribi tyhymy aõkò ihỹre. ⁸ Tahe wiji wowydyna tamy rawahire iwese iòlò dee iny riwahinyre wese, tamy rawahire. Tule ibutu wedumy rarekemy. Iny ruereny dee ibutu ihòrò aõkò òsana rare. Ibutu rurudu wese aõkò iny ruereny-ki rỹre. ⁹ Tahe inyboho Jesusimy robirenyre. Tiile tuu ihỹre. Urihimyò bede aõmydỹnana bedeu ýju-ribi tyhymy aõkò Deuxu tii relere aõhòkỹmy dỹnana rimykemy. Tahe rurure. Rubu riurihire inyderòwyrenymy. Tai tahe rataana raheto wesena Deuxu tamy riwahinyre dealàna-wana. ¹⁰ Deuxu riwinyre ibutu aõna aõna ixidee. Tii kòkeki, bede ihoòhyymy roike. Tii ityhydỹdu

mahādu ridymyhyre taloosònasy-ò, taijoimy. Tai tahe Jesuisi aõhõkỹmy rotỹỹnyre Deux-udeewireki. Tarasana wydydumy heka wityhymy Deuxu delede aõhõkỹmy rotỹỹnyreki, tai awityhymy ròhònykemy tarasadudikemy. ¹¹ Òbiti widỹỹdu tahe òbitina mahādu-wana wimahādu wese roire. Wiwanale sohoji tybyribile doidenyde. Tai tahe raixỹruõlemy Jesuisi seriòremy rininire. ¹² Ritina-ki rarybere: —Ani aritỹnynykre waseriòreboho-ò. Dohodỹỹna heto-ki àlànawiu-di adee ariwiunykre. ¹³ Ijõ Ritidỹỹna-ki rarybere: Tii arityhynyhykre. Ijõ: Kakile wahe watzireri, tule roire wariòre Deuxu diwawahinyde. ¹⁴ Iwese ibutumy inyummy wiwesele roire wese, tule Jesuisi umyõ rimyre, inyummy wesele, tai inywesemy rurukremy. Tai tahe rubu dinodumy rahaananyre, Diabo wahe. ¹⁵ Kia rubu mahādu lau ruberumyhyre mahādu, ibrebu iribi ritare. Kia mahādu dori rububrebu deòduhyummy ihỹrenyre. ¹⁶ Yju aõkõ ritakemy namyhyde, Abraõ riòre riòre ritakemy namyhyde. Tahe wiji tule ihỹre. ¹⁷ Iseriòre wese hyummy roirekemy ihỹrenyre. Tii dori Deuxu Xiwena widỹỹdumy rarekemy inydeereny tai ruxetòena wahidỹỹdu òbiti tii ihỹre. Ibutumy iny òraru òwydỹỹnamy rỹimyhỹkemy. ¹⁸ Ibutumy ixiradỹỹna mahādu tii riwiòhenanymyhyre, ibutumy ixirana-di aõhõkỹmy rotỹỹnymyhyreki.

3

¹ Tai tahe, waityhydỹỹdu seriòreboho, boholatyhyke Jesuisi rybe-ò: —Kaiboho dori tule bimybennykemy biu bede aõmysỹdỹỹna. Jesuisi iny ityhydỹỹna Xiwena wahidỹỹdu wedu tyhy rare tule inatyhyna deòdỹỹna tyhy tii rare. ² Deuxu tii riwinyre Xiwena wahidỹỹdu wedumy. Tai tahe tii òbitimy riywinyre Moisesi riywinyre wese Deuxu sỹmahāduy-ki raaõmysỹdỹỹnymyhyre. ³ Jesuisi-ò tahe sòwemy wowydyna rawahikremy. Moisesi wowydyna ratyre rawowydynanykemy. Hetowidỹỹdu iny riwowydynymyhyre, heteratyremy. ⁴ Ibutuheto iwidỹỹdu dire. Ibutu widyydu tahe Deuxu rare. ⁵ Moisesi Deuxu heto-ki òbitimy rybe riywinymyhyre teòdu aõmysỹdỹỹnanamy. Tai tahe teòsidỹỹna ririre ijesenareki. Deuxu rybe tỹnydỹỹdu tahe Moisesi rare. ⁶ Kristu tahe Deuxu sỹmahādu wedu rare Deuxu riòre rareki. Inyboho Inynyrỹreny-ò ròkòtyhydỹỹrenykeki tuu rokoirekre. Tai iny brebutererenymy iny raròsònareny inatyhymy rakatximyhỹrenykeki tahe Deuxu ijoi inyboho roire. ⁷ Kiawesemy tahe Deuxu Tyytybytyhymy narybede: —Wiji tahe tamy boholabenyke aworeny iòlududỹỹrenyõmy. ⁸ Judeu mahādu wesemy aõkõ boibeke, tybyboho wesemy aõkõ wahe boibeke. Tiiboho dori tamy raujõmomyhyre bedero-ki Deuxu riurihirenyre. ⁹ Deuxu rarybere: —Aõbede wiwihikỹ rewinyre hāre, alabiereny riwaitxenanyrenyre tamyreny watzireri iny inatxiwaitue beòramy aõbedewiwihikỹ riraòmyhyre. ¹⁰ Tahe Deuxu rarybere: —Waky reamy tamy wāhāre. Tiu heka wawana ratxiõhyummyhyre ryòbiti tamy retỹnynyre hārele. Tawo-ki teòsahyummy ratximyhỹre. ¹¹ Deuxu rarybere: Waky reatyhymy tai tahe ixidee resere, inatyhymy rarybere: —Tiu tiiboho elehyna bede-ò ralòòtyhy. ¹² Bexiiiebenymy waseriòreboho uritere awo-ò ròtedỹỹõmy raykyitxỹtena. Kia òraru-ki aDeuxutyhy-ribi irehemy bexilòhòrarienyheny aDeuxu tyhy dori irumy ratximyhỹre. Tii inatyhy rare. ¹³ Txuõ txuõlemy wii biòbitinybenyke. Òraruna dori itxenadỹỹdu nihikỹ rare. Tai tahe wiji kiamy botỹỹnybenyke. ¹⁴ Deuxu rikityhynyrenyhyummy rakatxirenyke. Irybe rikiywinyrenykeny rakatxirenyke iwese juhu rityhynyrenyra wese. Kia wesekeki, Kristu leinamy rakatximyhỹrenyke. ¹⁵ Kiawesemy tahe Deuxu Tyytybytyhymy narybede: —Wiji tahe tamy boholabenyke aworeny iòlududỹỹrenyõmy. Iwese ihetxiu mahādu riwinyre wese aõkõ boibebebenyke. ¹⁶ Timahādubohe roholare Deuxu rybe-ò iribi tahe wimy raòludure. Kowa Egito bede-ribi doimyhỹde mahādu roire. Moisesi tamahādu-wana doimyhỹde. ¹⁷ Mobohe Deuxu kyaradỹỹdure 40 wyra sòwe. Kia mahādule bederahykile rexihure raòrarunyreki. ¹⁸ Moòbo Deuxu rarybere taelehyna

bede-ò ralòõtyhymy? Rybe ywisidỹỹdukõdu mahãdu-ò rarybere. ¹⁹ Inyboho tuu rierenyre. Rirõnyrenyõremy rityhynyõrenyreki.

4

¹ Deuxu juhuhu rarybere: –Inyõ taelehynabede-ò ralokremy. Inatyhymy heka aõmybo rarybere rỹire. Inyõ òsana kaibohoõ tamy rehemynyõtyhy rityhynyõmyhỹrenyreki. Tai tahe bexityhynymyhỹbenyke kia-ò. ² Inydeereny tahe Rybewihikỹ tỹmyra ròhònymy roimyhỹre, iwese Moisesi mahãdu-ò ròhònyre wese. Tamyreny tahe awityhymy aõkõ tamy ròhòtinymyhỹre rityhynyõhyymyhỹreki. ³ Deuxu tyhydỹỹdu mahãdu ralòke taelehyna bede-ò. Deuxu dori rarybere: –Jiarỹ inatyhymy anarybede. Iny rityhynymyhỹrele tamy ralokre. Deuxu kiamy rarybere: –Taelehynabede tamy rewinyre xiery juhuhu bededỹỹnana rewinyroireu. ⁴ Inyboho rierymyhỹrenyre tii riraõmyhỹremy Ritidỹỹna roireki: –Deuxu taelehyna-ki ele rihynyre debòinatxixu bededỹỹnanamy. Taaõmysỹdỹỹna ibutumy rahure aõbo riwinykemy idi raremyhỹ riwinyre. ⁵ Ijõ rybe tule kia-wana roire: –Tiu ralòõtyhy waelehyna bede-ò. ⁶ Tuu heka Deuxu rarybere inatyhy raremy. Ijõ mahãduõ ralòmymhỹre Ijõ mahãduõ ralòrenykre. Moisesi mahãdu tahe ralòõre Deuxu rybe riywinyõreki. ⁷ Wiji bededỹỹnanamy heka Deuxu rarybereri. Kia rybe rare iwese Davi rarybere wese: –Wiji tamy boholabenykeu, aworeny iòlududỹỹrenyõmy. ⁸ Josue ridyre Moisesi mahãdu Suwitziraõ-ò. Kasu tahe kabede aõkõ rare Deuxu elehyna bede. Deuxu idihyy tuu rarybemy ihỹre. Wijina ròtena bededỹỹnanamy Deuxu rarybemyhỹre. ⁹ Tai tahe Deuxu mahãdu dee elehynasu bede roimyhỹre. Deuxu elehynatxu wese heka rare, iwese Deuxu debò inatxixu-di rexielehynyre wese. ¹⁰ Iwese Deuxu raelehynanyre wese raelehynanyre inyboho taaõmysỹdỹỹna-ribi, inyboho rukururenkyre. ¹¹ Awityhymy rokoireke tamy rikirõnyrenykeny tule. Rekeixijerenyke. Deuxu rybe rikiywinyõrenykeki iwese judeu mahãdu wese rikirõnyrenyõtyhy. ¹² Ibutumy Deuxu inydeereny rarybere iruru dire. Iwese mayrehe wiòtxureemy rỹrira wese Deuxu rybe rare. Inyayky wydyna riòròmymhỹre, õhòti wydyna-wana. Mayrehe rayky riraynymyhỹre aõmybo inyayky Deuxu ibutumy rierykemy. ¹³ Ibutumy Deuxu rierymyhỹre inyaykyreny. Iny Deuxureny irumy ihỹre. Ibutumy aõna aõna tamy itỹnyhỹkỹle rare. Aõ heka iwasi aõkõ tamy rare. Ikonanau ilau ibutumy aõhebo iny rotỹỹnymyhỹrenyre rikitỹnyrenykre.

¹⁴ Jesuisi Deuxu riòre iny xiwenadỹỹdu tyhy rare. Tii rare biu-ò iny wiòhedỹỹmy. Tai tii rikityhynyrenyhyymyhỹke. ¹⁵ Tii iny aõkõnareny rierymyhỹre; ixiradỹỹna rierymyhỹre tai iny riruxetòenyre. Tii kabede-ki tii heka raòrarunyõhyre, ixiradỹỹna hãrele. ¹⁶ Tai tahe rekexiterenymy rekexitòenyrenyke iny iòlòreny rynana-ò. Tai tahe ruxetòena sòwemy inydeereny kidiwahinykre. Bedeòbyna kidiõkre tuu rokorurenkyre.

5

¹ Hãbuõ Deuxu rimyre xiwena widỹỹdu mahãdu wedumy rarekemy. Tii ibutu iny deròwumy Deuxu-ò rybedumy raremyhỹ. Tii iny uriònosõna Deuxu-ò riwahinyre. Tule òraruna brò-ki xiwena tamy riwahinyre. ² Tii dori hãbu rare tamahãduren-ò dori ywina-di ixi-ki ratxireri iòrarurenny rierymyhỹreki. Imahãduõ ibedeeryõre ijõ tahe reòsamyhỹre tiemy aõna aõna bina riwinyhyymyhỹre. ³ Tai tahe xiwena riwahinyhyymyhỹre tamahãdu òraru-ki tule ixìòraru-ki. ⁴ Inyõ ixideewimy aõkõ xiwenawidỹỹdumy raremyhỹ Deuxudeewi xiery tahe tuu rareke. Deuxu tamy rarybemyhỹrekile tahe tuu rỹike. Iwese Araõ-ò Deuxu rarybere tuu rarekemy. ⁵ Tahe Kristu tule reximyoõhyre xiwena widỹỹdu wedumy rarekremy Deuxu tuu rimymy rarybere: –Kai wariòre tate wijile kai inihe anataru. ⁶ Ijõ ritina-ki ijõ rỹire: –Kai xiwena wahidỹỹdu atximahãte urenana. Xideki xiwena wahidỹỹdu wesemy atximahãte. ⁷ Jesuisi kaki raremyhỹu hãbu wesemy iruberytynymy rexitòenymy reàlãmymhỹre. Rahinymy riajuamy

Deuxu-ò rarybere. Tii heka Deuxu rityhynyre tai tamy roholare. ⁸ Deuxu riòre heka tii rarehãrele tahe aõhõkõmy rotõynymyhõre. Tai tahe ròeryre rybe ywidõõmy. ⁹ Tii heka raòbitinytyhyre. Tai tarasana widõõdu rõimyhõre iywidõõdu ityhydõõdu mahãdu dee. ¹⁰ Deuxu dori tii rimyre xiwena wahidõõdu wedu rõirakremy Xideki wesemy.

¹¹ Sõwemy tuu adee ararybekemy watzireri. Urile adee isirare ierysyna, teeryõhyymy taholamahãte. ¹² Kaiboho ihetxiu tetyhynytenyete. Tahe inyõ bibedeerynybenyke. Ihãre tahe teerynanyõhyymahãte. Ihyymy textiòkesedõõnyta tai tahe inyõ anaerynanykemy adi ratxireri timybo ityhydõõdu-ki tatemahãmy. Juhuu erydõõna wahe. ¹³ Tohouã howõtòdu weselemy atximahãtenyete, ityhydõõdu aõmydõõnana teerytyhyõmahãtenyete, rybeerysydu òbiti aõkõ atximahãtenyete. Kaiboho taumynyõmahãtenyete iwese ityhydõõdu mahãdu rõirawesekemy. ¹⁴ Deuxu erysynatyhy inyummy rõsõna wesemy roire. Aõbinahakõ aõwihikõ erysyduòle kia rõsõna roire, tiiboho dori rierymyhõre aõbo awire aõbo ibinare, tuu rotõõnyrenyete aõbo awireki.

6

¹ Tikiemy juhuu Kristu rybetyhynamy araerynanymahãre. Rekekitõmonyrenyete. Iwixira erysyna rikieryrenyete. Tai tahe rakaumynyrenyete ityhydõõdu tyhymy ityhydõõdu rurudõõna-di. Inyõ rarybemyhõre. Iny raòbitinymy ratxike xiery iny ratakemy ihõre. Kia aõmydõõnana reerydõõnanyõkre tahe. Iny rityhynymyhõrekele iny ratake. ² Ralisebenamy heka anaerynanyõkre, tule debòlidsinamy, tule rubu-ribi ixixanamy, tule bede konana ritxuakre txummy ibutummy heka tuu ararybeõkre. Tii heka juhuu erydõõna rare. Kaiboho dori teerytenyete. ³ Wanyrõ dee wikeki tahe iwixira erysyna heka ariwiuronykre. ⁴⁻⁶ Inyõ biu-ribi loosõna wãhidõõna riurihimy ritakeki. Deuxu Tyytybytyhy aõmydõõnamy ijõ ritake wana, Deuxu rybe riurihike wana, kowa bede wihikõ ruru rieryke wana. Tii ibutukeki tahe Deuxu-ribi tahewo-ò dòòsede inatyhyna ririre. Isiratyhyhyre ixityre ròte taòraruna Deuxu-ò relyyõtyhy. Tii dori Deuxu riòre ixityre itxeònihikõ-ki ritidire, inyru-ò ritidire ibinamy rarybemyhõre. ⁷ Biu heka suõ risebenymyhõre. Òwòruty iribi ritxuhudõõnymyhõre tòbòròdõõdu-ò. Aõratybo raratynekeki tahe Deuxu bedeòbydõõna kia rare. ⁸ Tahe edeweweju kidiwahinykeki, awiõre heka inydee kia sumy ibinamy rarybere. Urile roomyhõre. Kia suu tahe iny ityhyna ririre mahãdu wese rare.

⁹ Kiawese jiarõ urile rarybereri. Ihãrele tuu aõkõ umyreny rahõtinyreri. Inatyhymy rahotinyreri kaiboho aõ òbiti tewinymahãtenyete. Iwese tarasana mahãdu weselemy kaiboho ahãtenyete. ¹⁰ Deuxu dori òbitityhy rare. Kaiboho tamy taaõmysõdõõnihikõmahãtenyete tai aribireny tõhõti rosaõtyhy. Iwese Deuxu-ò aluunareny teteòsinyta wese ityhydõõdu seriòre tewiòhenanytenyete ihãre tadiwiòhenanymahãte. ¹¹ Wiluu hyymy boibeke bede dõõnana konana-ò. Tuu raruhyymahãre. Tule iny raròsònareny-di mohõtinybenyke. ¹² Tai tahe ityhydõõdu aõmydõõna irisirenyõmy boibeke. Òbiti widõõdu iele ele aõkõ rare. Rityhynyre Deuxu wahisidõõna ritakremy iwese Deuxu rarybereki. Kaiboho òbiti widõõdu mahãdu wesemy ahãbenyke.

¹³ Deuxu Abraõ-ò rarybere, inatyhymy ixideele rarybere. Inyõ dori Deuxu ratyremy ratxiõmyhõre. ¹⁴ Kawesemy rarybere. Deuxu tiemy ixirybe riwinyhyymyhõre Inatyhymy anabedeòbynykre, idi anaixijuradõõnykre tai ariokoreõ rasòwekremy. ¹⁵ Tahe Abraõ riraòmyhõre, raeleleõmy. Idi Deuxu tarybe myna rotõõnyre. ¹⁶ Inatyhymy aõmy inyõ rexirybenykre aõmy rarybekre. Kai tahe aõ ijyy riixãwididõõnymyhõre. ¹⁷ Deuxu tule ixidee rexirybedõõnyre inatyhy rybe-di. Tai rybe tarasadu mahãdu rierymyhõre Deuxu rawixiranyõtyhy. ¹⁸ Inatxi aõmydõõnana iny rieryrenyete. Deuxu rarybere-wana tiu raruiõtyhy. Tai tahe inyboho inyaròsònareny rimymyhõre. Iny ixiwòtena-ò ralòmyhõre tarasana-ò ralòmyhõre wese. ¹⁹ Inywo-ki inyrayky wiòhedõõdu ijòdire hãwòjurasu rimymyhõre wese iny roire Jesuisi koludu wesemy inydeereny

ralòmhyhÿre wesirahana webòrò-ribi, Deuxusÿ wahe. ²⁰ Jesuisi juhUU ralore tai. Tai tahe Jesuisi Xiwena wahidÿÿdu wedu rÿihyykemy Jesuisi tahe Xideki axi weseõ xiwena wahidÿÿdure.

7

¹ Xideki tahe Salë hãwã iòlò rare. Deuxu Tyhydÿÿdu Xiwe wedu rare. Abraõ heka aõbina ritara. Xideki ròhònyre itxi reakemy, tahe ribedeòbyrybedÿÿnyre. ² Tai Abraõ tamy riwahinyre ibutu aõbina aõmydÿÿna-ribi, debòwiò-ribi sohoji riwahinyre, Xidekini tahe òbiti Iòlò rare iwitxira rybe-ki. Salë hãwã Iòlò tahe ywina nodu rare iwitxira rybe-ki. ³ Tybyõre, iseõre, isÿõre. Tii heka itxu ròhònyõhyre tule bedekonanaõhyre. Tii heka Deuxu riõre weselemy ihÿre. Tii Xiwena wahidÿÿdu urenana ratxihyymyhyre.

⁴ Kaiboho mohòtinybenyke timybo tii aõnityhymy raremyhÿdi. Abraõ inytybyreny tamy diwahinyde: debòwiò aõmydÿÿna-ribi sohoji tamy riõre. Iòlò taòludu aõbina aõbina aõmydÿÿna-ribi tamy riõre. ⁵ Xiwena wahidÿÿdu mahãdu Levi sÿriõre mahãdu-ribi doidenyde. Tamy bede ywina riywinymy riteònyre debòwiò-ribi sohojina ritakemy iny-ribi. Taijoityhy-ribi. Tiiboho dori Abraõ sÿjioiluduõ tule roire. ⁶ Xideki tahe Levi sÿjioiludu aõkõ rare. Ihãrele tahe Abraõ tamy debòwiò-ribi sohojina riwahinyre. Xideki tahe bedeòby rybe-di heka Abraõ rirybedÿÿnyre. Abraõ juhUU ityhydÿÿdu rare Deuxu dori tamy ityhyna rybe riwahinyre. Xideki tahe ityhytyhy rare. Aõhe inatyhy? ⁷ Bedeòbomy rybedÿÿdu aõnityhy rare. Moòbo rarybemyhÿre ratyre aõnityhy rare. Ibutumy kia rierymyhÿre. ⁸ Levi xiwedÿÿdu mahãdu hãbumy ituerenyre. Xideki tahe ruruõhy ihÿre. Kia ritina-ki roimyhÿre. ⁹ Levi debòwiò-ribi sohojina tarasadu rare. Ihãrele tahe Abraõ teròwmy debòwiò-ribi sohojina riwahinyre. ¹⁰ Levi dori natibienyõde, ihãre Abraõ-ki ratximyhÿ iu witxi Xideki-wana witxi reareu.

¹¹ Bede ywina rybe xiwedÿÿdu mahãdu-wana iny rataõtyhy. Tai tahe iwitxira xiwe wahidÿÿdu inyboho riijemãhãrenyde. Araõ ijoi ribi aõkõ nade, Xideki nade wese tahe Kristu nade. ¹² Xiwena aõmydÿÿnana rawitxirakeki, tule rybe bede ywina rawitxirake. ¹³⁻¹⁴ Inynyrÿ tahe Levi xiwewahidÿÿdu mahãdu-ribi aõkõ nade. Tii Juda mahãdu-ribi nade. Tiiboho heka tiu xiwewahidÿÿdu mahãdu-ki riwiòhedÿÿõhyymyhyre. Moisesi dori tamy kia aõmysÿdÿÿna riwahinyõre. ¹⁵ Kristu iwitxira xiwewahidÿÿduò ròhònyre Xideki wesemy raremyhÿ. Tuu heka teerytenyde. ¹⁶ Tii heka bede ywina rarybere wesemy aõkõ nade. Tahe iwitxi rare. Tii umy witxira tuedeõna-di nade. Kia ruru òraru-ki nade. ¹⁷ Rybe riti-ki rÿire, Kristumy rarybere: Kai xiwewahidÿÿdu mahãduõ tate Xideki wesenamy ahãte. ¹⁸ Aõmydÿÿna tyby rawitxiradÿÿre awimy aõkõ dori rare. Irurudimy aõkõre dori rÿire tarasana wiòhedÿÿmy aõkõ. ¹⁹ Kia iny riòbitidÿÿnyre aõkõ. Wiji tahe raròsòna wihikÿ ròhònyre inydeereny Kristu dori Deuxu-ò inatyhymy iny ridymyhÿre. ²⁰⁻²¹ Deuxu rexirybedÿÿnyre inatyhymy Kristu xiwena wahidÿÿdumy rarekemy. Tahe iwitxira xiwenadÿÿdumy aõkõ kiawese narybede. Kristu-ò tahe Deuxu rarybere: —Deuxu rexirybedÿÿnyre. Tiu rawitxiranyõtyhy arybe. Kai xiwena wahidÿÿdu atximahãte urenana. ²² Tai tahe Jesuisi riòludunyre wijina aõmydÿÿnana tÿmyra. ²³ XiwedU sòwekemy idi ròhòtinymyhyre, ijõ rurumyhyreki. Ijõ tahe teròwmy ralòmhyhÿre. ²⁴ Jesuisi tahe xiwena wahidÿÿdu mahãduy-ribi ròhònyõtyhy. Kristu tahe aõu aõu ratxihyymy rarekre. Tai ixiwe òlòdÿÿnamy aõu aõu iweselemy rarekre. Ijõ-ò tiu raõtyhy. ²⁵ Tai tahe moõ Deuxu-ò Kristu-di kanakeki, tii tahe Jesuisi ritalekemy ratximyhÿre. Tii dori Deuxu-ò inydeereny rexitòenyhyymyhyre.

²⁶ Tii dori iny deròwmy rarehyymy rareke Deuxu sÿdee. Jesuisi biu-ki ronumyhyre Deuxu-wana. Sÿwihikÿ worana bedehesina-ki ronumyhyre urenana. Tai tahe tii xiwenadÿÿdu wedumy inyboho rurumyhyrenyde. Tii òbiti rare, tyrare, iòraruna-ki aõkõ, òrarudu mahãdu-ribi hitximy. ²⁷ Xiwena wedu txuõ txuõlemy xiwena diwinymyhyde juhUU taòraru hetydÿÿnamy riwinymyhyre idi tahe ibutumy inyòraru hetydÿÿnamy

riwinyre. Jesuisi kia Xiwena wedu wesemy aõkõ ihÿre. Tii xiwena wahidÿÿdu mahãdu-ribi lahitxi rare. Sohojihyy dori xiwenamy rexiwahinyre rubu-ò ikonana xiwena wahe. Tii txuõ txuõlemy aõ rubu xiwe wesemy riwahinyõre, iwese iwitxira xiwedÿÿdu riwahinyre wese. Juhuu taðraruna òraru-ki raxiwenyire idi iny òraruna òraru-ki raxiwenyire. ²⁸ Bede ywina hãbule ritidire xiwena wedukremy. Hãbu tahe iruruõre idi tahe sohoji rybeõtyhy bede ywina hewomy nade. Kia tahe Deuxu riòrele tuu risÿnyre, tii òbitityhyreki.

8

¹⁻² Kiamy heka jiarÿ rarybere. Kia awese iny xiwena wedu ijõdire. Iòlò tarynana-ki ronymyhÿre. Jesuisi tahe Deuxu ruruna-ribi ronyre. Iheto-di itxeredu tahe Jesuisi rare. Deuxusÿle iyubudÿÿdu rare. Kia hãbu aõkõ riwinyre Deuxule riwinyre. ³ Kristu iheto raroowo-ki Deuxu deewina riwinymyhÿre. ⁴ Kristu kabede-ki ratxikeki tii xiwena wahidÿÿduõmy aõkõ ratximyhÿke. Kabede ludu dori bede ywina rybe riritinymyhÿre wesemy riwinymyhÿre. ⁵ Tiiboho biu aõmydÿÿnana wesemy urihimyõlemy aõna aõnamy rotyynymyhÿrenyire. (Deuxu Moisesi-ò riteòsinyre aõwesemybo tealàna heto-ki raremyhÿ. Tai tahe Moisesi riwinykemy timybo riteòsinyre wesemy hãwãlò ratyy-ki riteòsinyre.) ⁶ Kristu tahe iwitxira aõmysÿdÿÿna iaõmysÿdÿÿnare. Bede òtiidÿÿna urenana heka Kristu aõmydÿÿnana ròimyhÿre bede ywina widÿÿdu aõmydÿÿnana ratyremy ihÿre. Kristu tahe bede ywidÿÿna tÿmyra riwinyre Deuxu iny-wana heka widee rilorore. Deuxule rarybere tahe juhUU-ribi awityhyre irybe. ⁷ Juhuu bede ywidÿÿna awi aõkõ rare. Awikeki tahe ijõ tÿmyraõ ròhònyõtyhy. ⁸ Deuxu dori ihetxina-ki tamy awimy aõkõ ihÿre. Kawesemy dori rarybere: –Txuõ kanakreu tahe, bede ywidÿÿna tÿmyra aritobinykremy Juda sÿmahãdu-wana judeu sÿmahãdu-wana. ⁹ Bede ywidÿÿna tÿmyra ihetxina-ribi iwitxira rarekere. Ihetxina retobinyre tybyreny-ò. Iu Egito-ribi retareu, retobinyre. Tiiboho bede ywidÿÿna tÿmyra-ò rieryõre. Tai riywinyõre bede ywidÿÿna. ¹⁰ Kiawese bede ywidÿÿna tÿmyra rarekre, Wanyrÿ Deuxu rarybere: –Wabede ywina iraykywydyna-di ariritinykre iwo-ò aritidikre wabede ywina. Jiarÿ iDeuxumy ararekre, tule tiiboho wasÿ ijoimy roirekre. ¹¹ Kia txuõ rahukredi tahe ibutumy riwaerykre tasõmo-wana, tanihikÿ-wana. Tiu wii rierynanyõtyhy Wanyrÿ Deuxumy. ¹² Ruxetòena tamy ariwahinykre taðrarutedenamy. Iðrarureny ibutumy wanohõti iribi rosakre. ¹³ Bede ywidÿÿna tÿmyramy Deuxu rarybereu, ihetxina retybyra raseruserunya. Taita awiõra heka.

9

¹ Juhuu bede ywidÿÿna-ki bede rybe ritina rÿimyhÿre Deuxu-ò dealàna timybo rawahinykemy. Tule rÿimy raremyhÿ tykyheto bederahy-ki. ² Iwo-ki inatxi rareamy rÿimyhÿre. Juhuu irareasana-ki Deuxu iòhònasÿ heka inire iwo-ki tahe adÿÿ loosòna rÿimyhÿre. Tule tii paõ brebuna deòtena òwòrubesetyre-ki rÿimyhÿre. ³ Tyky ijòtòbòna hewo ludu rareasa tahe Deuxu sÿle inire. Òkòsy nihikÿ rihitxinyre ijõ-ribi. Tule tahe òwòruwodÿÿõ rÿire womati tÿrÿrÿÿhÿkÿle ihetyre. Iwo-ki tahe xiwena deòtena. Tai riwosinymyhÿre tÿnyre reakemy. ⁴ Òwòrudÿÿrawo-ki tahe womati tÿrÿrÿÿhÿkÿ butxi riòre ibòbese-di rÿire, iro-ki ihina rÿire mana ta irybereny-ki inire. Tule Araõ hoju rÿimyhÿre tai ruhunymy raremyhÿ. Tule bede ywidÿÿna riti mana tyre-ki tai roimyhÿre. ⁵ Tule iratyy tyre-ki rÿimyhÿ ÿju ritxoo inatximy. Teubrorodile tahe riwòmyhÿre. Òwòru wodÿÿ ratòbòna tikibo Deuxu iny òraruna riixãwidÿÿnymyhÿre wahe. Tahe tuu rÿybeõnyrenykre kia aõmydÿÿnana tai rÿiremy. ⁶ Kia ibutumy rexi-hureu xiwena wahidÿÿdu mahãdu ralòmyhÿre juhUU rareasanawo-ki taaõmysÿdÿÿna tyhy widyymy. ⁷ Ihewoludu rareasana-ò iwedule ralòmyhÿre. Beòra bededÿÿnana sohojimy sohojile tamy ralòmyhÿre. Iròdu riwymyhÿre ihãlubu ritxiwikemy xiwenamy.

Taòraru-ò iny wixira òraru-ò tule. Inyòraru-ki tii mahãdu aõna aõnamy rotỹnyrenyrene rexyrenyõhyylemy, kiabro-ki. ⁸ Deuxu Tyytybytyhy kia ijyy-di iny ribedeerynymyhyre. Juhuu tyky heto rỹireu, inybohoõ heka Deuxu iòlõnasỹ-ò ralõõmyhyre. ⁹ Kia heka wijina bedeerynare. Juhuu dori xiwena wixira wixira wahidỹna wixira wixira uriõno rare. Kia urile iwahidỹdu iwo irayky-wana riòbitinyõhyre. ¹⁰ Juhuu ludu aõmydỹnana bede ywinale rare. Rawixirakekile tahe ròhõnyke. Tii tahe rỹsõna bede ywinamy rare, monatyhy bede ywinamy, aõna aõna surona bede ywinamy. Iny kia bede ywina ibutumy rityhynykemy rỹimyhỹre.

¹¹ Kristu dehemynde, iu tahe rawixiradỹre. Kristu Xiwena wahidỹdumy ratximyhỹre. Tai tahe ibutumy rawixiradỹmy roimyhỹre. Tii ralõmyhyre tyyheto tỹmyra-ò. Itỹmyra tahe biu-ki rare. Kabede-ki aõkõ ihỹre; hãbu iwidỹdu aõkõ rare. ¹² Kristu ralore Deuxu Tyytyby sõnawo-ò tahãlubu òrarukile ralore. Sohojihyyle ralore iny tarasanarenymy inydeereny riwahinykemy. Iròdu hãlubu-di aõkõ ralore, broreni riòre-di aõkõ, budoeni hãlubu aõkõ wahe tahãlubudile. Tai iny tarasanareny rymyhyre. ¹³⁻¹⁴ Juhuu budõe broreni Oriòre hãlubu-di raxiwenanyrenyrene. Broreni bryby riubỹtỹnyre iny tyre-ki iaõsusu-ribi rahòkemy. Juhuu xiwena iny taòraru-ribi risuhòkeki, iratyre tyhy Kristu hãlubu iny risuhòke. Tai iny raykybina bina ritamyhyre tule inywo aõ aõkõ rare, ritamyhyre. Idi tahe iny Deuxu irumy ratximyhỹre dee wimyrki kiwinyrenykre. Tii òbitimy ihỹre iny dee rurureki. ¹⁵ Kristu tahe bede ywidỹna tỹmyra wedu rare. Tai tahe ibutumy bede ywidỹna tỹmyra mahãdu namyhỹde ibutumy aõmybo rarybere ritakemy. Tii dori rurure iny òrarureny dire-ki ihetxiu bede ywina aõmydỹnana rỹimyhỹre, tii rubu-ò rexiwahinyre. Tai inyboho òraruna-ribi rexitarenyre. ¹⁶ Inyõ rurumyhỹre-wana tii iny dee ritinaõ ririmyhỹre kia ritina rarybere: —Moòbo taaõna aõna riwahinyry rikre. Iny rururemyhyre xiery tahe, ritina awi rare. ¹⁷ Kia ritina aõ aõkõ rare iwidỹdu tyhy irumy ratxikeki, rubumy roimyhỹrele ritina aõ rare. ¹⁸ Tai tahe juhuu bede ywidỹna ijõ hãlubu txiwixina dire. ¹⁹ Moisesi Deuxu bede ywina wahidỹ rahudi, tii bede ywina tyre ritxiwire, iny ratytyre riubỹtỹnyre budoeni hãlubu-di broreni riòre hãlubu-di bewana riurinyry riubỹtỹnyre. Tule budõe siratykysò-di riubỹtỹnyre. ²⁰ Iu tahe tuu rarybere: —Kia bede ywidỹna tỹmyra hãlubu rare. Deuxu wadee rarybere kaiboho bityhynykemy. ²¹ Tule tykyheto-ki hãlubu riubỹtỹnyre deàlana aõmydỹnana-ki ²² Bede ywina rybe ditỹnynde ibutumy hãlubu-di risebenyrene, hãlubu txiwixina ihoòkeki òraruna rexihuòtyhy.

²³ Kabede aõmydỹnana biu aõmydỹnana wesele rare. Tai tahe Kristu tahãlubu-di kia ibutumy risuhore. Tai iratyre tyhymy ihỹre. ²⁴ Kristu heka templo hãbu widỹna-ò ralõõre. Kia tahe inatyhy heto aõkõ rare. Biu-ò Kristu ralore Deuxuko-ki kia tahe isỹtyhy rare. ²⁵⁻²⁶ Tii sohojihyyle heka rare iny òrarureny riixãwididỹnykemy rubu-ò rexiwahinyre. Xiwena wedu wesemy aõkõ ralõre. Kia xiwena wedu aõu aõu beòralemy hãlubu-di rara xiwemyhyre. Kristu tahe sohoji hyyle rubu-ò rexiwahinyre. ²⁷⁻²⁸ Iny rurumyhỹre sohojihyylemy idi tahe Deuxu ywisidỹna hitxinatxu kanakre ibutu iny. Kristu rurure sohojile sõwemy iny òraru ixityre riatykemy. Inyõ tamy rethemy ri-ralõmyhyre wana, tamy ixityre kanakre òraru ixãwididỹnamy iny tarasanarenymy.

10

¹ Juhu bede ywina rybe urihimyoòle iny ribedeerynyre Kristu aõmydỹnamy. Bede ywina itỹnytyhymy aõkõ iny dee roire aõmybo Kristu inydeereny riwinykre. Ubòròròna wesemy inydeereny dobehede bede ywina. Tai tahe tiu iny riòbitinyòtyhy xiwena-di reamyhyre beòra ihymy aõkõ. ² Aõkòkeki beòra beòrau idi reaòtyhy. Aõkòkeki sohojihyylemy xiwena riwinykre. Sohoji bede dỹnanadile iòrarureny rexihuke. Tahe aõkòre beòra ihymy aõkõ xiwena-di reamyhyre. ³ Tai tiemy òraru-di hyy heka ròhòtinymyhỹre. ⁴ Broreni hãlubu, budoeni hãlubu òraruna rahuòtyhy. ⁵ Tai Kristu kabede-ò dehemynde,

rarybere: –Deuxu, broreni hãlubu buddè hãlubu adee awimy aõkõ ihÿre. Tai tahe waumy teywinymy ahãte axiwenamy aroikremy. ⁶ Kai heka awimy tai tahaõhyyte iròdu hãlubu xiwena-ki òraru tuedenamy. ⁷ Tahe jiarÿ rarybere: –Betehe inihe waumy rubu-ò rewahinyraò iwese ritidÿÿna rybe roimyhÿre wesemy, adeewina ibutumy arityhynkre wahe. ⁸ Tai Kristu juhoo rarybere: –Deuxu, broreni hãlubu buddè hãlubu adee awimy aõkõ ihÿre. Tai tahe waumy teywinymy ahãte axiwenamy aroikremy. Kai heka awimy tai tahaõhyyte iròdu hãlubu xiwena-ki òraru tuedenamy. Kia rarybere bedeywina rybe hãrele. ⁹ Tahe ixityre rarybere: –Deuxu kakile watzireri adeewimy ariwinykemy. Juhoo bitake xiwena ihewoludu ritidikemy, Kristu xiwena wahe. ¹⁰ Kristu rurure iny òraru-ki. Ixiwena sohojilemy rÿire tuhy ramyhÿre Deuxu deewina wahe. Kabede ywidÿÿna tahe itÿmyra ihÿre. Tai tahe iny riòbitidÿÿny hyy rarekre. ¹¹ Xiwedÿÿdu txuõ txuõlemy rixiwenanymyhÿre. Tii tahe tiu inyòraruna ritaõtyhy. ¹² Jesuisi tahe sohojihyylemy òraru xiwena riwinyre. Iny òrarunareny riixãwidinymy rahudi Deuxu rurunawe-ribi ronyre, riwowydynymyhÿreki. ¹³ Tahe Kristu riraòmy ronymyhÿre. Taòludu ruru iribi ritakemy tawarawo-ò Deuxu ritidikemy. ¹⁴ Jesuisi dori sohoji xiwehyy-di, iny riòbitidÿÿnyhyymyhÿre. ¹⁵ Deuxu Tyytybytyhy tule kiamy rarybere. Kiawese ritidÿÿna roire: ¹⁶ –Kiawese bede ywidÿÿna tÿmyra rarekre. Wanyrÿ Deuxu ijõmy rarybere: –Wabede ywina irayky wydyna-ki ariritinykre, aritidikre wabedeywina iwo-ò wahe. ¹⁷ –Idi ixityre rarybere: Ruxetòena tamy ariwahinykre iòrarutuedenamy. Iòrarureny ibutumy wanohõti-ribi rosakre. ¹⁸ Òraru wanohõti-ribi rosareu, idi rehureu, tiu xiwena rÿiõtyhy tuu rahukemy.

¹⁹ Katahe, waseriòre, rekexiuwaresemy rikirònyrenykre Deuxusÿ-ò. Tamy rekexiònyrenykeny Jesuisi hãlubu dejuxuna òraru-ki sohojile rikirònyrenykre. ²⁰ Jesuisi dori rytÿmyra riraynyre Deuxu-ò wesirahana yra-di ralòkemy. (Iwese xiwedÿÿdu wedu ralòmyhÿre wese, inyboho wiji ralorenyke.) ²¹ Tule iny xiwe wahidÿÿdu nihikÿ ijòdirenny Deuxu heto-ki. ²² Tai rikitehemynyrenykre inyraykytyhy ywinakemy inatyhynatyhymy òbitinatyhymy nohõtmy, rati betyhy ixãwina-di sebena-di inyumyreny. ²³ Inatyhyna rikiyrubunynyrenyke inyararòsònareny wahe. Aõbo Deuxu inydeereny riwahinykemy rikiraòrenyke. Tii dori inatyhy rare. ²⁴ Tule widi ròkòhõtynyrenyke wiluurenymy rakatxirenykemy wiwiòhedÿÿmy rakatxirenyke. ²⁵ Uritere ixihitxidÿÿõmy tamy beahyy rakatximahãrenyke. Ijõ dori dohodÿÿna-ò noderamy reamyhÿre kia awi aõkõ rare. Inyõ ryrubi rexidòrarienyymyhÿkeki, tamy rakarybemyhÿrenyke kòdòsekemy ixby. Inynyrÿtxu dori iòhòmy resera. Tai tahe sòwemy ròkòteòsidÿÿnymyhÿke.

²⁶ Iribi inyboho inatyhyna ibutumy rieryrenymy rahudi, tahe kia hãrele heka òraruna-di rariamyhÿkeki, òraruna xiwena roiòmyhÿre inydeereny iny òraruna tarasana wahe. ²⁷ Kia-ribi tule brebu rÿimyhÿre Deuxu ywisidÿÿnatxu lau. Deuxu heòty ratyradÿÿdu lau ruberumyhÿre. Kia Deuxu òludu rahukemy rÿimyhÿre. ²⁸ Ruxetòena-di aõkõ inyõ rurure Moisesi bede ywina riywinyòreki. Itxeredu inatxi ada inataò-di aõbo raryberenykemy. Tai rirubunyre. ²⁹ Kia-di dori mohõtynybenyke. Inyõ Jesuisi rybe-di risinykeki, iratyremy ibinatyhymy rarekre tamy. Tii sòwetyhymy aõhòkÿmy rotÿÿnykre ibutu ratyre. Inyõ Deuxu Tyytybytyhy ruxetòena aõ aõkòmy idi ròhõtynyre ibinamy tuu rarybemyhÿre. Jesuisi hãlubu aõ aõkòmy idi ròhõtynyre ibinamy tuu rarybemyhÿre. ³⁰ Deuxu kia rarybere: –Txìòhe iny òwydÿÿdu jiarÿ rare. Inymy jiarÿle arexiòwynykre. Inyboho rierymyhÿrenyre kiamy rarybemyhÿre. Tii kiawese rare. Tule ijõmy rarybere: –Inynyrÿle taijoi-di ywisidÿÿna-di riywisidÿÿnykre. ³¹ Deuxu irumy rare. Tii brebuna-di tyhy rareke. Iu iny tamy ibinakeki, tii dori idi rehuke.

³² Juhoo Kristumy teerytenyete, awimy heka ahãtenyete. Kia-ribi òhõti losarenyõmy. Kristu òraru-ki aõhòkÿmy tatÿÿnytenyete. Ihãrele tahe Kristu-wana hyy toitemahã. ³³ Inyõ umyreny robireu, tai akireny rutxuenyete, tule akireny òhòte itamadÿÿnyre. Ityhy-

dÿÿdu seriòre mahādu inyō aōhōkÿmy risÿnyreu, kaiboho tewotòenytenyte. ³⁴ Inyō rōtenawo-ò ridykeki tai tewotòenymahātenyte. Inyō ahōrō-di rawasinyreu, urile teysate. Ahōrō dori iratyre sōwemy rÿimyhÿre biubede-ki. Tai aōna aōna tiu rabinaōtyhy. Kia teerymahātenyte. ³⁵ Uritere araròsōna-ribi awo xierysyōmy. Kai dori uriōno nihikÿ bitakre. ³⁶ Ywinihikÿ-di heka rokoireke Deuxudeewimy rikiwinyrenyky. Tai aōwihikÿmybo Deuxu rarybere, rikitarenykre. ³⁷ Ritinamy tahe rÿire: –Txiokre inihe. Urihimyò biraòke. Kia kanakre inatyhymy. Tii raroorehenyōtyhy.

³⁸ Waityhydÿÿdu mahādu òbiti iruhyymy rÿirake, riwatyhynyreki. Inyō tahe ròòsekeki tamy wadeysaōtyhy.

³⁹ Inyboho heka tahewo-ò òkòsedu aōkō roire. Ityhydÿÿdu dori roire, iruhyymy nodu, biu-ò hena mahādu wahe.

11

¹ Aōbohe ityhyna rare. Aōna aōnaō iny inatyhymy riraòmyhÿreu, kia tahe ityhyna rare. Inatyhymy dori kanakre iny rierymyhÿre, iny tuu robiòlemy. ² Ihetxina mahādu Deuxudeewimy tuu ihÿre, rityhynymyhÿreki. ³ Juhuu Deuxu aōna aōna bede bedemy riwinyre. Iny inatyhy hynale kia rierymahārenyre. Deuxu lobixiōna-di ibutumy aōna aōna riwinyre. Idi tahe lobixinamy ròhònyre iny itxerenarenymy. Deuxu rarybere. Tai tahe aōna aōna ritxienyre. ⁴ Taityhydÿÿna òraru-ki Abeli Xiweō riwahinyre Deuxu-ò. Kaï xiwedÿÿna ratyre tamy riwahinyre. Abeli rityhynyrekile riwahinyre, tai tahe Deuxu reysare, òbitimy rareki. Tai ixiwedÿÿna Deuxu riwyre. Abeli tahe rurure. Ihārele, iwese tii ityhyna-di raremyhÿ wese rokoireke. ⁵ Enoi tatyhydÿÿna òraru-ki tiu ruruòhyyre. Enoi Deuxudeewimy riwinyre tuu Deuxu juhuu rarybere. Aōwesele iōmy reare. Deuxu ridymy reare. ⁶ Inyō ityhynaòkeki, tiu Deuxudeewimy aō iwidÿÿōna. Inyō Deuxudee iòhòmy ratxikeki, tii rityhynymyhÿke inatyhymy Deuxu-wana ihÿre. Deuxu dori tamy rexideòsinykemy ratxireri. ⁷ Noe tule ityhyna dire. Tii hāwò nihikÿtyhy riwinyre. Aōhebo rotÿÿnykremy robiòhyyre. Ihārele tahe Deuxu rybe rityhynyre. Tai tahe tasÿ mahādu ritare rubu-ribi. Bedeludu mahādu tahe rurure. Noe tahe Deuxu riòbitidÿÿnyre, ityhyna òraru-ki. ⁸ Abraō tule Deuxu rityhynyre. Deuxu ijō bede-ò diteònydeu, Abraō irybe riywinyre, rare taijoi-wana. Deuxu tamy rarybere suō tamy rihitxinykemy isÿmy. Tai Abraō rexitare, rare ihāwā bede ierykōna-ò. ⁹ Ityhyna-di rasÿnyre kia bede-ki. Tyky heto-ki rahetonymyhÿre iwese ijō bedeludu witxira mahādu rahetonymyhÿre wese. Ibede rarehārele tahe ihōrōmy aōkō rōhōtimyre idi tuu aōkō rexinohōtinyre. Tariòre Ijai, Ijaò-wana rasÿnyre. Tamy tule Deuxu rarybere iwese tyby-ò narybede wesemy. ¹⁰ Abraō tahe hāwāō riraòmyhÿre. Deuxu widÿÿna hāwā biu ludu-ki. Kia hāwā Deuxu nohōti-ribi nyide. Kia hāwā dori tiu rabinamy rejuxunyōtyhy ihetotira kyhyna direki. ¹¹ Sara ityhyna dire. Tai ruru dire uladusemy ronykemy ibeòra sōwere hārele. Tii tahe rityhynyre tuu raryberemy. ¹² Sara iòhòmy irubu roire rasenadunyreki. Ihārele tahe sōwemy rariòreriòrenyre. Iwese taina rudera wese, ÿnyra sōwewese.

¹³ Kia heka ibutumy rityhynymyhÿre. Idi tahe ituerenyre aō heka rimyōre Deuxu rybe lidisinaō. Ireheribile tuu robirenyre; reysarenyre. Tiiboho rarybemyhÿrenyre kabede ludu mahādu aōkō raremy, isÿreny mahādu aōkō raremy. ¹⁴ Tii heka rarunymyhÿre sÿwihikÿmy tai raerymyhÿre tuu rarybereki. ¹⁵ Tamy wikeki riòkeserenyra inihe tahe aōkōre, noderare. ¹⁶ Wiji tahe tii sÿwihikÿmy biu-ki rarunymyhÿre. Tii dori ijō ratyre rare. Deuxu isÿ wihikÿ riwinyre tai tahe inyō iDeuxurenymy rarybekeki, tai Deuxu tiu raixÿruōtyhy.

¹⁷ Deuxu Abraō urihixina-di reareu riwahinyre Ijai xiwenamy. Tariòre sohoji riywinymy rÿire xiwenamy rurukremy. Tii Deuxu rybena-ki iriòre rarehāre. ¹⁸ Deuxu dori juhuu rarybere: –Ariòre Ijai ariokoretybymy rarekre. ¹⁹ Abraō rieryre Deuxu iruru dire rubu-ribi riixixadÿÿnyke, tii Deuxu rityhynyreki. Abraō dori rōhōtinyre rawasenanyre.

Ijai juhuu rubu-ribi ixixa wesemy reare, raumynyre. ²⁰ Iribi tahe Ijai tyhyna-di rarybere Ijaò dee, Ijau dee aõbo kabede-ò kanakremy aõwiihikỹ wahe. ²¹ Iribi tahe tule Ijaò rarybere Jyje riòre dee, tariokoreboho-ò. Ityhyna-di rarybere. Ijaò iòhòm̃y rubu-ò ihỹre, òwòru-ò reximymy rariamyhỹre. Tahe òwòru-di rexilamadỹ̃nymy rỹire rexitòenykemy Deuxu-ò, riwowydynyremy wahe. ²² Iribi tahe tule Jyje iòhòm̃y rubu-ò ihỹre. Tule ityhyna-di rarybere judeu ijoi Egito bede-ribi kòdòhònykemy. Tule tahe tarybe ririre titxibo itityby rỹikremy. ²³ Iribi tahe Moisesi reareu, tybyboho iseboho riwòrenyire inataõ ahådumy tatyhynareny-di ihỹrenyeki. Moisesi itohouã ruxerare. Iòlò rubudỹ̃y bede ywina rybemy rarybere. Moisesi tyby-wana kia bede ywina rybe lau ruberuõhyyre. ²⁴ Moisesi raumynyreu, Faraò riorerioresy noderare tii tatyhydỹ̃na òraru-ki. ²⁵ Tii heka tamywire Deuxu erydu mahãdu-wana aõhòkỹmy rotỹ̃nykre. Urihimyò òrarumy reòwarike derare heka rare. ²⁶ Moisesi, Egito bede-ki aõna aõna wiwiihikỹ rỹiramyhỹ derare. Iny tamy aõmy rarybehinamyhỹre. Tahe ibinamy ròhòtynyõmyhỹre. Kristu dori riraòmyhỹre, biu-ki uriòno idi ròhòtinymy hỹre. ²⁷ Moisesi Egito bede-ribi ròhònyre, ityhyna direki wahe. Ruberuõhyymy hỹre heka tii iòlò deburehekỹ lau. Iwese Deuxumy lobixiònadu iko-txi robire wesemy, ròhònyre. Tii tahewo-ò ròdòseõhyyre. ²⁸ Moisesi heka Deuxu rityhynyre. Tai tahe pascoa worana bedehesi riywinykemy beòra beòramy rarybere. Hãlubu ijò-ò ritxiwire. Tai ỹju heka iny riòre delareny rirubunyõre. Egito riòre delareny rurure tai. ²⁹ Iwese surubu tyre-di reurore wesele judeu mahãdu Ahobesò rawo-di reurore beòlemy. Iu Egito mahãdu reuròkemy rareu, urile bee idi raratòbòre. Kia riwinyrenyire ityhydỹ̃nadireki. ³⁰ Ijeriò hãwã mana òtity nihikỹ resere judeu mahãdu rityhynyreki. Debò inatxi reurò txuumy hãwã rora-ki rariare tahe resere. ³¹ Raabe heka hãwyy uriuri ixidinodu rare, wedena wahe. Tahe Deuxu tyhydỹ̃dukòdu mahãdu rexihureu, Raabe ruruõre tatyhydỹ̃na-ki. Bede-di itxeredu riwòreki.

³² Timybohe ijõmy ararybekre? Wasirare heka ibutumy tuu ararybekre, sòwereki. Kideõ ijo, Barake, Sansaõ, Ijete, Davi, Samueli, tule Deuxu rybemy rybedu mahãdu sòwere. ³³ Kaheka ibutumy riwinyre tyhyna-di. Ijõ iòlòhãwã-di rahỹ̃nanyre. Òbitina riwinyrenyire. Ritarenyire aõmybo Deuxu rarybere. Leaõry dori rirarytxinyre. ³⁴ Rirònyre heòtywo-txi ihãrele ruruõrenyire. Mayrehe rubudỹ̃na-ribi rexitarenyire. Bina-ribi ixyby rarurunyrenyire. Ijõ aõbina-ki irurudityhymy ratximyhỹre. Tai sòwemy aõbinadu iribi rahenyre. ³⁵ Tasỹõ rubu-ribi riixixanyre hãwyyõ rityhynyreki. Ijõ mahãduõ aõhòkỹmy dỹ̃nana-ki tamy reare. Ixitarasamy ròhòtynyõhyyre aõhòkỹmy dỹ̃nana-ribi. Tii dori umytuedeõna wihikỹ-di rubu-ribi rexixakredi ròhòtinymy hỹre. ³⁶ Ijõ ityhydỹ̃duõ idi rybe jei jeina-ki ratximyhỹre. Tule tai òhòte rỹire reruti òhòte-di. Tule ijõ womati reroti-di rataataare, ihyymy idi rehure ròtenawo-ò. ³⁷ Ijõ mana-di riwere. Ijõ sehòtxi-di riwetyaòròre, wiere riatyre. Ijõ mayrehe-di rirubunyre. Ijõ ityhydỹ̃du-ò budoeniy-di watxinityy-di idi rexityynyre, rama risarenyire, aõhòkỹmy risỹ̃nymy inyõ tòtxi ririõhyyre. Ijõ heka aõbinalemy tamy reare. ³⁸ Kia ityhydỹ̃du mahãduõ ibutu iny ratyre Deuxu dee wire. Kabedeludu ityhydỹ̃dukòdu mahãdu wese aõkõ tiibohe roire. Hãwãlòm̃y, bederahymy, hãloomy, kia ibutumy bede-di rariamyhỹre iwese iny isỹkõmy rỹire wese. ³⁹ Ibutumy iribi rakaraykynyrenyke tiibohe dori inatyhynarenydireki. Tahe urile Deuxu rybe wahisidỹ̃na ritaõmyhỹrenyire. ⁴⁰ Deuxu dori iny-ò riraòmyhỹre Kristu dehemyynyna wahe. Ihewo-ribi tahe kia inydeereny riwahinykre, wiwanahyyle. Tai tahe idi awityhymy iny ibutumy ròhònykremy.

12

¹ Sòwere inydireny itxeredu. Iny robirenylemy rỹirerimy ihỹre. Tai tahe tako-ò rekekoamyhỹrenykre. Deuxu dori inydeereny riwahinyre. Òraru iutxiere inykireny rỹire. Tai tahe rikiatyrenyke òraru ibutumy inyboho dori rimymyhỹrenyire. ² Jesuisi-ò sohojile reketehemyne. Tii dori inatyhydỹ̃na deledỹ̃du rare tule inatyhydỹ̃na

konanadÿÿdu rare. Jesuisi deysana kanakredile rōhōtinymyhÿrenyre. Tai tahe rahōtinymyhÿre. Tai tahe aōhōkÿmy rotÿÿnyre, itxeò nihikÿ-ki rurure. Tai tahe ixÿru tamy reaōhyrurureu. Wiji tii ronymyhÿre Deuxu ryna ruruweribi-ki. ³ Jesuisi dee hābu binahakÿ aōbinamy reare. Tahe rawobinarybenyōhyre. Tai tahe idi rōkōhōtinynyrenyke iwese rakatxirenykemy. Uritere bedeworenyōmy bedewo òtiidÿÿrenyōmy. ⁴ Boholabenyke, òraru ijesu òraru-ki inyō aribireny ruruōhyrmy ihÿre. ⁵ Deuxu tariòre dee rybe wesele adeereny rarybemyhÿre. Kia-ribi aōbohe òhōtirenny rosara. Kia wese Deuxu rarybera: – Wariòre, araòbitidÿÿnyre, uritere adebureōmy, alisina aōkō dori rare. Deòsana rybemy adee ararybekeki, uritere bedewoōmy. ⁶ Deuxu dori aluurekile araòbitidÿÿnykre. Deuxu tariòre wesemy inyō rimykeki, aōhōkÿmy risÿnymyhÿre iòbitidÿÿmy. ⁷ Tybydiò aōbohe uri tariòre-di uri aōbohe tyby idi rÿira tariòre riòbitinyōmy? Aōkōre. ⁸ Ibutumy iny òbitidÿÿmy Deuxu rurumyhÿre. Inyō òbitidÿÿnadiòkeki tii iriòre inatyhy wesemy aōkō rare. ⁹ Tule inytybyreny inydeereny retehemyhÿre inyboho riòbitidÿÿnymyhÿrenyre. Tai tahe iny riywinymyhÿrenyre. Deuxu tahe inytybyreny rare. Inytybyreny ratyre tahe tuu rikiywinyrenyke, tahe irumy rokoireke iurenana. ¹⁰ Iny tybyreny urihimyo bededÿÿnana-di riòbitidÿÿnyre iwese tamywimy rōhōtinynyreny wese. Deuxu tahe iny riòbitidÿÿnyre rekexiywinyrenyke. Iwese òbitimyy tii raremyhÿ wese rokoirekemy. ¹¹ Inyō òbitidÿÿnany de-ramy reakeki, tii deysamy aōkō rareke. Òbitidÿÿna bedewona-di rare. Rexihuredi, tahe wiòhedÿÿnany reamyhÿre modeebo reamyhÿreò, irumy ywina-di rarehyre. ¹²⁻¹³ Kai bedewokeki, aumy-di, arayky-di iruruōra, ihārele tahe birurudÿÿnymy bimye. Ati tule iruruōre ihārele tahe, myike òbitimyy. Betehemy, biywinymy ryòbiti-di mariake. Tai tahe ijō iny reyterenykre, raòwenyōtyhy.

¹⁴ Ainytyhymy inydee ibutumy ahābenyke tule bexiòbitidÿÿnymy ahābenyke. Iny òbitimyy rÿiòkeki, tiu Deuxumy robiòtyhy. ¹⁵ Inyō tahewo-ò Deuxu ruxetòena-ribi ròòseke lau kaiboho bexiebenyke. Tule amahādurenny-ki alòbòronahyre wesemy inyō ihÿke lau kaiboho bexiebenyke. Kiakeki, sōwemy iny rahyrenyke òraruna uri wesemy. ¹⁶ Tule bexiebenyke inyō òta òta òraru-txi reseke lau ada Deuxu tōhōti ribi rosake lau. Ijau tahe Deuxu-di rōhōtinynyreny. Tyby rurukreu aō tarasana-di tii rohonyre byrena sohoji òwylemy tahelÿÿna-ò rohonyre. ¹⁷ Iribi tahe òhōtirenny losarenyōmy. Tii dori rōhōtinynyreny taaōwi-di ixyby imynymy reare. Tahe aōkōhyre rahinyrehārele. Rabedewomy ronyre Ijau dori rÿsÿna deròwomy taaōwi riwahinyre taexi-ò. Inyboho tahe rekexiywinymahārenyke itxÿte lau.

¹⁸ Deuxu tabede ywina rybe heka judeu mahādu-ò riwahinyre, tiiboho Sinai hāwālò heòtyko-txi rÿire. Sōwemy heòty bedeluru yhynihikÿ tai reare. Tiiboho rubuerurennyre. Kaiboho tiu breburennyōmy ahābenyke iwesereny. ¹⁹ Txurònaò rurònyre nihikÿmy. Tule rybeò rarybere. Iny ibinamy tai rōhōtinynyreny. Tai tahe riixāwidinykemy Deuxu dee rarybere. ²⁰ Iròduò hāwālò-di tawa ritidikeki, iny mana-di tamy rehuke irubudÿÿmy Deuxu rybemy. ²¹ Tai tahe iny tahewo-ò rexihejire brebumy. Moisesi tule, rexiòhārunnyre tuu robireu. Ramytatamy brebumy. ²²⁻²³ Kaiboho dori iwitxira hāwālò-ò tetehemynyta, Siaò hāwālò-ò, Deuxu hāwā-ò. Kia biu-ki Jerusalē rare. Sōwetyhymy tai ÿju mahādu rÿire bedewo hesina-ò. Ibutu butuna rare. Deuxu riòre sohojile butuna-ò tetehemynyte, dohodÿÿna mahādu wahe. Ibutumy ityriti-ki ini roimyhÿre tamy rehemynyre. Deuxu-ò tetehemynyte ibutumy erydumy ratximyhÿreò. Inyhÿkÿna mahādu òbitimyy rÿira mahādu-ò tetehemynyta. ²⁴ Tule Jesuisi-ò tetehemynyte. Tii iny lobitÿmyradÿÿdu rare. Ihālubu-ò tetehemynyte. Abeli hālubu ratyre awimyy ihÿre. Jesuisi hālubu dori inydee aōwiwihikÿ rare iny òrarurenny òraru-ki dori ritxiwire iny riòbitidÿÿnykre. ²⁵ Boholabenyke Deuxu rarybemyhÿre, boholabenyke. Kia Deuxu roholaōmyhÿre mahādu, rexihumyhÿre kabede-ki. Tii biu-ribi narybedeò, rokoholaōrenykeki, tule inyboho rekexihurennyke. Inydeereny aōnityhykre. ²⁶ Iu rarybereu, bedewo ramytatatyhyre. Tahe tii rarybere: –

Sohojimy ixityre bede biумы arimytatadỹnykre. ²⁷ Kiamy heka rarybereri. Aõbo relemy, urile ixãwikre aõbo ixãwidikõnalemy rỹirakre. ²⁸ Tai tahe Deuxumy rikiàlàrenyke. Inyboho dori Iòlònasỹõ rokoirenykre kia rỹihyummy rarekre. Iwese Deuxudeewire wese rikiàlàrenyke ityhyna-di òhãruna-di. ²⁹ Deuxu ykarana dori heòty riworonymhỹre wese rare.

13

¹ Ityhydỹỹdu seriòre wiluummy ahãbenyke. ² Aõtxile aroraluduõ bimyhyyummy ahãbenyke. Inyõ kawese risỹnykeu, ýju dori riwiòhenanyre, rieryòhyyre mobo rare. ³ Ròtenawo-ki rỹire mahãdu-ribi nohòti losarenyõmy. Iwese kai tii-wana atximahã wesele, aõhòkỹmy botỹỹnykre. Aõbinahakỹlemy tamy reamyhyre mahãdu-ribi nohòtilosaõmy. Iwese inyõ adeeremy aõbinahakỹ riwinymyhỹre weselemy idi mohòtinybenyke. ⁴ Ibutumy bityhynybenyke ahãwyummy herina, hãbu tahãwyy-wana sohojile roike. Deuxu dori aõhòkỹmy risỹnykre òta òtana nodu tule òbitimy raòdònyõre mahãdu ixi-di ròtemy aõkõ boibeki. ⁵ Aõnihikỹ nieru tarasamy ixinohòtidỹỹrenyõmy. Aõbo akireny rỹiredile, beysabenyke. Deuxu dori rarybere: –Tiu kaiboho wanohòti aribi rosaòtyhy. Tiu heka araatyrenyòtyhy. ⁶ Tai tahe rikityhynymy rakaryberenyke: Inynyrỹ iny wiòhedỹỹdurenre. Tai tahe tiu rukuberurenỹòtyhy. Inyõ wadee aõbina riwinyòtyhy.

⁷ Aerydỹỹdurenre-ribi nohòti losarenyõmy, tii adeeremy Deuxu rybe rotohodỹỹmyhỹreki. Aõbo iruna konana-ò riwinymyhỹredi, mohòtinybenyke. Iwese inatyhyna-di rỹimyhỹre wese kaiboho inatyhyna-di atximahãbenyke. ⁸ Kanau, wiji, Jesuisi Kristu wiwesele ratxireri. Tiiemy iwesele rarehykre. ⁹ Deuxu ruxetòena ixinamy arayky rirurudỹỹnyke. Roxina bede ywina wiòhena aõkõ ratxireri. Kia heka moo tiu riwiòhenanyòhyyre. ¹⁰ Inyboho ixiwena wixiradirenre. Iribi tyby hetowo xiwena widỹỹdu mahãdu riroxiòtyhy. ¹¹ Iròduõ didyde tykyhetoworanora-ki hãlubu ritxiwikemy. Xiwena widỹỹdu mahãdu wedu tuu ritxiwire òraruna tuedenamy. Uritere iròdu umy hãwã òtity webrò-ribi riwòsinyre. ¹² Tai tahe Jesuisi tule hãwãhãkỹ ijò webòrò-ribi aõhòkỹmy rotỹỹnyre, iu tahãlubu ritxiwireu inydeeremy tòemy, iny riòbitidỹỹnykemy. ¹³ Rokoirenyke tahe tamy hãwã webòrò-ribi rikimyrenykemy iixỹrunayreõ. ¹⁴ Inatyhymy inydeeremy tiiemy hãwã kabede-ki ihoõre. Tahe inyboho riraòmyhỹrenre biu-ki ijòdikre. ¹⁵ Jesuisi òraru-ki tahe Deuxu rikiwowydynyrenyke. Kia iny xiwena wahidỹỹreny rare tamy. Tii iny rityhynyrenymyhỹre, tai tuu rekealàrenyke. ¹⁶ Tiu rikiwinyrenyke aõwiwidỹỹ. Tii Deuxudeewire. Tule wii rikiwiòhenanyrenyke. ¹⁷ Aerydỹỹna mahãdu biywinybenyke. Bityhynybenyke. Tiiboho dori aijesedurenre ratximyhỹrenre. Tii idi Deuxu-ò rirawyònymyhỹre. Kaiboho bityhynybenykeki, tii teysamy raaòmysỹdỹỹkre. Aõkõkeki bedewomy ratxikre. Tai arawiòhenanyòtyhy.

¹⁸ Wakireny bexitòenyhyymahãbenyke. Jiarỹboho wodeysanale-di rahòtinymahãre, òbitina widỹỹdu-di rahòtinymahãreki. ¹⁹ Tule Deuxu-ò bexitòenyhyyke jiarỹ ele elemy adeeremy aròserenykemy.

²⁰ Inynyrỹ Jesuisi Kristu heka Deuxu rubu-ribi riixixadỹỹnyre. Tii iny-di itxeredurenre nihikỹ rare. Budoeni-di itxeredu weselemy inydireny retehemyhỹre. Tii tahãlubu ritxiwire iny-wana bede ywina iixihudunakõna riwinykemy. ²¹ Deuxu adeeremy ibutumy riwahinyke tamy wimy kaiboho biwinybenykemy. Kia heka wadeewire. Jesuisi Kristu-ò wowydyna ibutumy rarehykemy watximahãre. Kie.

²² Waseriòreboho, kia watyryiti nihiỹmy aõkõ rewinyre. Tai tahe ywinamy idi boholabenyke rybe wiòhedỹỹna rybe tahe rare. ²³ Iny seriòreny Tximòtxi heka ròtena-ribi riteònyrenre. Ele elemy kanakeki, rakre wawana arorarenymy. ²⁴ Wawehityyna rybe ibutu dohodỹỹna mahãdu-ò biwahinykre, aerydỹỹdu mahãdu-ò tule. Italia bede ludu mahãdu irybe wehityhyna adeeremy diwahinyde.

²⁵ Deuxu ruxetòena akireny ratxikemy watximahãre.

Txiau Txiau Ryberiti

¹ Jiarỹ Txiau rare. Deuxu Jesuisi Kristu Inynyrỹ-wana deòdu rare. Ròritidỹreri Deuxu mahãdu inatyhy-ò. Ubỹtỹmy iny rỹira mahãdu-ò. Warybe weityhyna adeereny rewahinyreri.

² Waityhydỹdu aõna aõnasira seriòre, araurihixinanykeki adeereny kanamyhỹkeki, beysamahãbenyke. ³ Kia-di tahe ityhydỹdu tyhymy beleke. ⁴ Aurihixina ixinamy rexiòlònyke atyhykemy. Ixinamy kanake araurihikemy. Tai tahe raòbitidỹnykre adee aõ rasiranyòtyhy.

⁵ Inyõ bedeery ihoõkeki, rexitòenykre Deuxu dee, tii dori ibutu dee riwahinymyhỹre. Inyõ lau dori ritòenyòhyymyhỹre. ⁶ Urile tii iseòdỹòmy bexityhynymy tamy bexitòenykre. Riseònykeki yhy òbò-di tiò rehumyhỹre wese rare. ⁷⁻⁸ Kia hãbu iõreki, awimy aõkõ aõhebo rotỹnymyhỹre ywiõreki, tii Deuxu-ribi aõ ritaòtyhy, irybe inatxire.

⁹ Iny aõ ijòkòmy rỹimyhỹre, teysamy rỹirake, aõ ijòdikreki Kristu dori rityhynyre. Kia iaòdimy ityhymy rỹira, tule teysamy rỹike ityhydỹdumy. Rỹiraki aõ ijòõkre hãre. ¹⁰ Ityhyna heka iny-ribi wylemy ituemyhỹre kie iwese noijese ramoròmyhỹre wese. Tahe ityhydỹdu mahãdu dee kia aõ aõkõ rare. ¹¹ Txutòteetyhy ròhònymyhỹre dori alòbòròna rimoròdỹnymyhỹre. Tahe noijese rejuxunymyhỹre. Tahe iruxerana riixãwidinymyhỹre. Kia wesele hãbu ityhymy rỹire rexihumyhỹre. Aõhebo rotỹnymyhỹre wetyatxile.

¹² Urihixina inyõdee kanakeu, tahe ijesu binaõ wesemy ritakeki. Tai tahe tii reysakre. Tii tahe umytuedeõna heka Deuxu-ribi ritakre. Deuxu dori kia wahidỹnyamy rarybere taluunadu mahãdu dee. ¹³ Inyõ aõbina bina ixirana-di rexirakeki. Tii rarybeòtyhyke Deuxu riixiranymyhỹremy. Inyõ dori Deuxu tiu riurihiòtyhy. Tule Deuxu riixiranyòtyhy aõbina bina widỹ-di. Ixiradỹdu aõkõ tii rare. ¹⁴ Kiawese iny ixiribile rexirake, aõ-di sòwemy ròhòtinykeki, tii arabònyre, araitxenanyre. ¹⁵ Kia urari-ribi tahe òraruna ròhònymyhỹre. Iribi tahe òraruwidỹna-ribi rubu rỹimyhỹre. ¹⁶ Ixitxenadỹòmy waluuna mahãdu, waseriòre mahãdu. ¹⁷ Wahidỹna ibutumy bedeerydỹnatyhy Deuxu biu-ribi diwahinyde kia ibutumy loosònatyby-ribi naderi. Tiu heka rawitxiraòtyhy, tii aõu aõu iweselere. ¹⁸ Tii iny ixityre riwinymyhỹre ritỹmyranymyhỹre tatyhyna rybe-di. Tai ibutumy iwidỹna-ribi inyboho juhuurenyre, awirenyre.

¹⁹⁻²⁰ Idi mohòtinybenyke waluu waseriòre mahãdu. Ibutumy bexiywinmahãbenyke iny-ò boholamyhỹbenyke, tahe aõwimy aõkõ marybeke lau, wymy adebureòmy. Hãbu debure-ribi Deuxu òbitina rahenyòtyhy. ²¹ Abinamy aõhebo tutỹnymyhỹte ixi-ribi bitake idi biatyke. Tahe Deuxu rybe-ò boholake, kia dori iruruna dire atytyby kanatakemy. ²² Kaiboho bede ywina widỹdumy, bede ywina tyhydỹdumy boibeke. Aõ ijohonadu mahãdulemy aõkõ boibeke. Kiawesekeki bexiitxenanyke. ²³⁻²⁴ Inyõ ijohonadule ronykeki, rybemynamy nodu aõkõ rare. Tii hãbu itxerena-di itxerenadu wese rare. Itxerena-di ixidee retehereu, rexieryre iwese raremy. Tahe rexitareu, aõwesele ixi-ribi tòhòti rosare timybo tii rare wahe. ²⁵ Inyõ tahe bede ywina òbiti-ò retehemyhỹreki, rityhynymyhỹreki tii tahe teysamy ratxikremy ibutumy aõhebo rotỹnykremy. Tii dori ijohonamy nohòti losadu aõkõ rare. Bede ywina rybe widỹdu rare, ityhydỹna wahe. ²⁶ Inyõ bede ywina rybe widỹduòmy ròhòtinykeki, tahe tòròtò riyrubunyòhyymyhỹkeki, tabedeywidỹna aõ aõkõ rare. Tii tawokile rexiitxenanyhỹre. ²⁷ Iny Deuxu, Inytyby-ò kia bede ywina widỹna òbiti rare. Uladuwyte, wytese-wana riwiòhenanykemy. Tule aõbina bina aõmydỹnana widỹòmy.

2

¹ Waseriòre mahādu, kaiboho Inynyr̃ Jesuisi Kristu, tetyhynytenyete loosona wedu tii rare. Tai iny wiribi lahitxiõmy, wiwesewesemy iny-di atximahābenyke. ² Kie inyõ tahe dohodỹ̃nawo-ò kanalòkeki, womati debo t̃yr̃r̃y-di tywihikỹ-di kanalòkeki, tahe tule iny aõkõdu mahāduõ kanalòkeki. ³ Kai tywihikỹ dinodu-ò marybekeki: Kaò bodonyke rynawihikỹ-ò. Tahe marybekeki iaõkõ-ò: Kiakile myike lamalemy ada bedexi aõbo bonyke. ⁴ Kia wese wiribi hitxidỹ̃-ki tatỹ̃nymyhỹtenyete, araykyreny rabinamy kia wese tumahāre. ⁵ Boholake, waseriòreboho, kaiboho juhuu iny aõkõ mahādu wese toite. Iribi ityhy ityhydỹ̃dukõdu mahādu iaõrarumy roirekemy, kaiboho Deuxu wesemy tadeletenyete atyhyna òraru-ki. Aratamyhỹrenyete inatyhyna-di ityhydumy boibekemy, tule kaiboho kowa biu-ò hena bitabenykre. Deuxu dori rarybere: –Waluudu mahādu tuu arisỹnykre. ⁶ Kiawese, kaiboho urimynodu derarenyete aõhebo tatỹ̃nyteri. Ityhy mahādu tahe ararutỹ̃kỹnymyhỹre tule aradyrenymyhỹre soldadu dohodỹ̃na heto-ò. ⁷ Tiiboho tule Kristunimy aõbinamy rarybemyhỹrenyete. Kaiboho ini-di texininimyhỹtenyete. ⁸ Kia bedexy wina rybe-ki roire: iwese ixiluure wese, aerykõdu mahādu luuke, wiery mahādu wahe, abireludu wahe. Kia bedexy wina biywinykeki, awimy botỹ̃nymy mabeke. ⁹ Tahe iny wiribi lahitxinykeki, taõrarunyteri, teywinyõteri. Bedexy wina aõkõ atximahāte. ¹⁰ Inyõ tahe bedexy wina rybe ibutumy riywinykeki, tahe sohoji aõmydỹ̃na riywinyõreki, tai tahe bedexy wina rybe ywidỹ̃du aõkõ ratxireri. ¹¹ Deuxu tarybe ririre. Kia rarybera: –Òta òta widỹ̃õmy. Tule rarybera: –Rubudỹ̃õmy. Tai òta òta biwinyõkeki tahe inyõ terubunyteki, kai bedexy wina rybe yrubudỹ̃du aõkõ atxiteri. Òrarudumy tate. ¹² Iwese iny bedexy wina rybe-di tỹmyra ahābenyke. Deuxu dori bedexy wina-di arararutỹ̃nyrenyete. Taita òbitimy botỹ̃nybenyke, marybebenyke. ¹³ Inyõ riwotòenyõmyhỹkeki, tule tamy riwotòenyõleke tawiribihitxinatxu-u. Wotòedỹ̃na wiribihitxina ratyre rare.

¹⁴ Waseriòre mahādu, inyõ rarybekeki: –Jiarỹ watyhyna ijõdire. Tahe iaõmydỹ̃na wihikỹ-di aõkõ rare. Kia tahe aõ aõkõhyky heka rare tamy. Ityhynale kahābu ritakekõ aõbo. Tahe reruinyreri. ¹⁵⁻¹⁶ Inyseriòreõ tyy, rỹsỹna ihoõke-wana. Tahe inyõ tamy rarybekeki, ywina-di bòhònyke, aheto-ki biroxikey. Tahe aõ riwahinyõra tyy, rỹsỹna-wana. Aõbohe irybe rare. Aõkõhykyre irybe. ¹⁷ Kiawese taheka kia hābu inatyhyna rare, iaõywidỹ̃na ihoõkeki kia ityhyna ihoõke wese rare. ¹⁸ Inyõ rarybeke-wana: –Kai atyhyna dire. Jiarỹ waõwidỹ̃na ijõdire. Biteòsinyke wadee atyhyna sohojile tamyreny wina-di aõkõ. Tahe jiarỹ tamyreny waywina-di adee ariteòsinykre kia òraru-ki bobike jiarỹ Kristumy retyhynrerimy. Watyhyna iny idiõre waõwidỹ̃na ijõõre-wana. ¹⁹ Kai bityhynyke Deuxu sohojile raremy. Kia tahe awire urile diabo tyytybybina tule Deuxu rityhynyete. Tai ilau ruberumyhỹre. ²⁰ Inatyhyna iaõmy widỹ̃nana ihoõkeki, aõ aõkõ wese rare. Kia tetyhynyõlemahāte aõbo, hābu itxỹtere. ²¹ Inylabiereny Abraõ tariòre-di Ijai rixiwenykey idi ratximyhỹu, kia-ki Deuxu riòbitinyete. ²² Tabimahāte aõbo. Abraõ tatyhyna iwidỹ̃na-wana aõna aõna riwinyete. Ityhyna riwiòhenanyete. ²³ Tahe iwese ritidỹ̃namy roire wesemy tuu rotỹ̃nyete aõmybo heka rarybera Abraõmy: –Boholake, Abraõ heka Deuxu rityhynyete. Tai Deuxu tii riòbitidỹ̃nanyete. Tule, Deuxu tabiòwamy rininire. ²⁴ Betehebeny ini. Inyõ iòbitidỹ̃my ronyke-wana inatyhyna sohojidile aõkõ tii ihỹke, tahe iwidỹ̃na-di tule wahe. ²⁵ Ijõre tahe: Raabe, aderanamy raremyhỹ. Iribi tii Deuxu rybedeòdu mahādu riyrubunyra rubu lau, tahe riteònyete rywasi witxira-di. Kia widỹ̃na Deuxu Raabe riòbitidỹ̃nyete. ²⁶ Iwese umy tyytyby-di aõkõ rubumy rỹimyhỹre wese, tule inatyhyna sohojile aõ aõkõ rare tamywina-di aõkõreki heka rubu wese rare.

3

¹ Uritere, waseriòreboho, bederydỹ̃du mahādumy aõkõ ixi-di norenykõmyke. Ibede õnana hitxina txuu dorihe aõnihikỹkre bedexy erydỹ̃du mahādu dee. ² Inyboho ibutumy

sõwemy òraruna-txi aõu aõu resemihyreny. Inyõ tarybe-ki raòrarunyõkeki, tii iny òbiti rare. ³ Iwese awaru iny riraòmyhÿre wese taumy ibutumy riraòmyhÿre. Awaruru-ki juraròsòna rirutymyhyreu, tii iraròsòna-di rare. Tai tahe awaru iny riywinymyhyre iumy ibutumy iny riraòmyhÿre. ⁴ Betehebenyke iny heòty lawò nihikÿ-ò iraròsòna iyjatyhyre tahe iraròsòndÿÿdu idile riraòmyhÿre titxibo inonana-ò yhy nihikÿ iwetxi kedeakreki, ihãrele iraròsòna riraòmyhÿre. ⁵⁻⁶ Iwesele iny dòròtò rare. Iyjatyhyre ihãrele aõnihikÿmy rarybemyhÿre. Betehebenyke iny heòty helÿÿresi iyjare, ihãrele òtiranihikÿ ritoonymyhyre. Dòròtò tahe heòty wese rare. Sõwemy heka òraru riwinymyhyre. Dòròtò bede aõmydÿÿnanabina dinodu wese rare, inyumy susudÿÿdu dòròtò rare. Sõna bede tòtee-ribi diabo mahãdu-ribi heka nade. ⁷ Ibutumy iròdu brebuna, nawii wixira wixira, iròdu beraludu, utura, riinytyhydÿÿnymyhyre. Iny mahãdu iratyre irurudÿÿna dire. ⁸ Inydòròtò inyõ tahe riinytyhydÿÿnyõtyhy. Ibinatyhy rare. Rubudÿÿna uri-di ratxireri. ⁹ Inydòròtò-di Deuxu inytybimy iny reàlãmyhÿre tule idi inumy raujòmomyhÿre. Deuxu ixiwesemy iny riwinyre, ihãrele iny wimy raujòmomyhÿre. ¹⁰ Inyõ tary-di Deuxu rirowòwydynmahãre tule idi ujòmomy reamyhÿre. Waseriòreboho, kiamy aõkõ idi boibeke. ¹¹ Beijirana-ribi ibree ihÿre-wana wiule heka ròhònyõtyhy. ¹² Òwòru inatxi wiribi lahixire. Ijõ aõbo wiraty-di raratynyke aõkõre? (Figueira azetonamy raratynyõtyhy) Videira figomy raratynyõtyhy. Juwyrabe hãloo-ribi bebreke ròhònyõtyhy.

¹³ Inyõ bederykeki ibedeernadikeki, tii ywimy ratximyhÿke. Ibutumy òbitimy ratxirerimy aõ riwinymyhyremy rexityhynumy ixidi ròhòtinyõtyhy tyhymy rabekey. ¹⁴ Kaiboho awo-ki ixiburena ijòdikeki, inywixira hãrosu ijòdikeki tai tii deysamy atxiõke tai tuu marybeõke. Kai ruiwidÿÿõmy. ¹⁵ Kia bedeeryna biu-ribi aõkõ nade, bederibile, iny hãrosu diaboribile nade. ¹⁶ Inywixira hãrosu ijòdike-wana, tai jei jeina rare. Ibutumy aõbina bina. ¹⁷ Bedeerydÿÿna biu ludu juhule òbiti rare, idi ywina rare, rutaõna rare, wityhyna rare, ruxetòena rare. Awihyymy nodu widÿÿna rare. ¹⁸ Òbitina aõu aõu kanakre ywinawidÿÿdu-ò. Iwese aloborodu rehumyhyre wese, tiibocho ywinamy rekoamyhyreny.

4

¹ Aõherekibo ayreny-ki jei jei rÿimyhÿre. Awo-ribi namyhÿde araykywydyna ribi. ² Kai sõwemy aõdikemy tahòtinmahãte aõhebo aõkõ tetate. Tahe terubunymahãte. Inywixira aõmydÿÿna-di òbire, tahe aõkõre. Tai aõbina tetelenymyhyte ijei jei-di. Aõ ijõõre textitòenyõma hãteki. ³ Textitòenyteki, tetaõmahãtenyete. Teòsamy dori textitòenymahãtenyete. Ixidee sohoji dehunalemy tahòtinamahãtenyete aumydeewimy behukelemy. ⁴ Bede aõmydÿÿnana luudu mahãdu heka Deuxu òludumy ihÿre. Kia aõbo teeryõtenyete, òbitiõna, mahãdu. Inyõ bede aõmydÿÿnana bina biòwamy ratxikeki, Deuxu òludumy rare. ⁵ Aõ aõkõ aõbohe rybe riti kawese roire: Aõhe rare. Deuxu taTytybytyhy inywo-ki heka Deuxu risÿdÿÿnymyhyre. Tai tahe iny-di riijetyhymy ratximyhÿre. Aõbo heka kia rare? ⁶ Tii tahe iny rirurutedÿÿnymyhyre. Kawesemy ritina rarybere: —Ixiweddu mahãdu heka Deuxu ixi-ribi riredhÿÿnymyhyre. Tahe ruxetòena sõwemy ixiwedekõ mahãdu-ò riwahinymyhyre. ⁷ Deuxudeewi biwinymahãke. Diabo ixi-ribi birehedÿÿnykeki, tahe tii aribi rahenyke. ⁸ Deuxu-ò bexiòhòdÿÿnykeki. Deuxu adee rexiòhòdÿÿnykre. Òrarudu mahãdu, ebòmuy bexilyraranyke aòraru-ribi bexitake, rybe inatxi mahãdu, araykyworeny biòbitinybenyke. ⁹ Mabedewoke, bobuke, mahinyke aòraruna òraru-ki. Ajuedena-ribi arube rytynykre, eysa-ribi mabedewomy atxikemy. ¹⁰ Ayrubumy Inynyrÿko-txi boibekeki, tii aratamadÿÿnykre; tii ixideewimy riwinykemy.

¹¹ Waseriòreboho, uritere aõmy wimy ryberenyõmy. Inyõ taityhydÿÿduseriòremy tuu ibinamy rarybekeki, iaõna aõna riaõkõkeki tii bede ywina ibinamy rarybereri. Bede ywina rybe riaõkõdÿÿnyreri. Inyõ bede ywina rybe riaõkõnykeki, tii bede ywina ywidÿÿdu

aõkõ rare. Tii bede ywina rybe hitxidỹỹdu rare. ¹² Deuxu sohojile dori bede ywina hitxidỹỹdure. Bede ywina dohodỹỹna dinodu tii rare. Tii itarasadỹỹdu rare ihãre irubudỹỹdule rare. Mobohe kai atxiteri; abireludu hitxidỹỹmy aõbo texinohõtidỹỹnyteri? Aõkõre.

¹³ Boholabenyke, tuu tarybetenyteri: wijile aõbo ada biurasõmy aõbo rokoirenykre hãwãõ-ò. Tai bededỹỹnana sohojimy rikierenykre. Tai nieru tarasamy rakaõmysỹdỹỹrenykre. ¹⁴ Txiõhe rare. Kaiboho dori teeryõlemahãtenynte aõhebo bede rotỹỹnykre. Timybo mabekre? Iwese biuwetyy yja aõwesele rexihymyhỹre wese heka timybo mabekre? Kiawesemy aõkõ marybeke. ¹⁵ Kamy heka marybeke: – Inynyrỹdeewikeki iny rumy rokoireke, tai tahe kia ada kowa aõbo rikiwinyrenyke. ¹⁶ Iwese wiji ratximyhỹre wese. Biurasou aõnihikỹ widỹỹmy marybekeki, kia tahe awi aõkõ rare. ¹⁷ Inyõ aõwiwidỹỹ rierykeki, tahe riwinyõmyhỹ-wana kia rexiòaranunymyhỹre.

5

¹ Boholabenyke warybe-ò ityhy mahãdu. Mahinybenyke, bobubenyke aõhõkỹmy botỹỹnybenykreki. ² Aõmydỹỹnana wiwihikỹ rabinamy rỹire. Atyywityhy isibrey tysini rirõre. ³ Aorotỹrỹreny awomatiurareny raruxinyra tabededỹỹnana riõnonyrerimy. Anieru susudỹỹna awobiredỹỹnamy kiditynynykre. Iwese dee heòty risõmyhỹre wese, kia sudỹỹ anasõmyhỹkre. Aõna aõna sõwemy ixidee tebutunymahãte kia atxukonana-ò. ⁴ Abaderòwysydỹỹdu òwydỹỹdu aõkõ dori kai tate. Kai ixideele tebutunymahãte iribireny tawasinymahãte. Tiiboho rahinymy rirajuamyhỹreny tahe kia wysydỹỹdu mahãdu hina-ò Deuxu roholare. Tii ruru mahãdu wedu rare. ⁵ Kaiboho abeòrareny teõnonytenyteri isikile. Ixideehyyle texideysadỹỹnymyhỹte. Ibutumy aõbo adeeremy wiwi ixidee temytenynte, iwese rubutxudỹỹnatxu broreni riòwenymyhỹre wese. Kai ahãte. Deuxu akanarubunykre. ⁶ Òbiti mahãdu teteònymahãte terubunymahãte. Tii tiu adee rexiòwynyõtyhy.

⁷ Ixieleledỹỹõmy tahe waseriòreboho. Inynyrỹ kanakreu. Betehe inihe. Òworudu heka taaõwi riraòmyhỹre biu bedeu. ⁸ Kia wese kaiboho tule eleelemy aõkõ biraòmyhỹke aworeny-ki beximymyhỹbenyke, Inynyrỹ nonana dori iòhòrehe. ⁹ Waseriòreboho uritere wimy ibinamy ryberenyõmy Deuxu dori arahitxinyreny. Ihitxidỹỹdu nonana tahe iòhòre ijòkiwesele riijemy rỹimyhỹre. ¹⁰⁻¹¹ Waseriòreboho ihetxiu Deuxu rybemy rybedu mahãdu iyrubumy rỹiramyhỹ. Iwese tiiboho rỹiramyhỹwese boibeke aõhõkỹmy dỹỹnana-ki rare. Kia aõhõ kỹmydỹỹnana-ki òbitimy rotỹỹnymyhỹre. Iwese Jòò iyrubumy raremyhỹre taholamahãtenynte. Tule iwese ionanau Deuxu riwiòhenanyre wesemy teerytenynte. Inynyrỹ dori ruxetòenatyhy-di rare làhànatyhy-di.

¹² Ibutu ratyre waseriòreboho inatyhymy sohojilemy marybeke ijõ rybemy rybeõmyke Deuxu arybe ritxiõnyõtyhy. Aõna aõnamydỹỹnanaribike aõkõ iximyhyle marybeke. Kohemy marybekeu kohelemy marybeke. Aõkõmy marybekeu, aõkõlemy marybeke. Kawese-ki inyõ aratxiõnyõkre.

¹³ Inyõ aõbo ayreny-ki aõhõkỹmy rotỹỹnyteri. Tahe tai bexitòenykre. Inyõ aõbo ayreny-ki teysamy ratxireri. Àlànawi-di tii wana mawiunykre. ¹⁴ Inyõ aõbo ayreny-ki webinadumy roireri wana. Tahe dohodỹỹna rybedu mahãdu-ò tamy bididybedenyke tamy rexitòenyrenykemy. Adỹỹ ityre ritxiwikemy Inynyrỹni òraru-ki. ¹⁵ Ixitòedỹỹna tyhynale webinadu riteytenykre. Inynyrỹle ritamahỹỹnykre. Tii òraru-ò raòrarunymyhỹke-wana Deuxu iòraru riixãwidinyke. ¹⁶ Iny wiò wiòmy aõna aõnarenymy belyybenyke. Wiò wiòmy wii biixitòedỹỹnybenyke, ibutu-ribi beytebenykemy. Inyòbiti ixitòedỹỹna irurudire, aõna aõna sõwemy riwinymyhỹke. ¹⁷ Eliasi heka inyweseremy rare. Tii rexitòenyhyymyhỹre biu ròãtyhykremy bede-ò. Tahe inataõ beòra-di biu ròãhyyre. ¹⁸ Tahe ixityre rexitòenyre. Tai biu ròare. Tahe oworu-ki ixityre aõwi ruhunyre.

¹⁹⁻²⁰ Waseriòreboho, inyõ ay-ki inatyhyna-ribi rònònykeki. Inywitzira tuu rarybekeki, teòsary-ribi ridykeki, tahe ityytyby ritara, rubu konana ixãwina lau sõwemy araru-di riixãwidinyre. Kie.

1 Pedro 1 Pedro Tyyriti

¹ Jiarÿ, Pedro warybe ritina rewahinyreri ubÿtÿ deòdÿÿna jiarÿ rare. Ibutumy judeu mahãdu-ò rewahinyreri Ponto-ò, Alatxia-ò, Apadosia-ò, Asia-ò, Bitinia-ò. ² Kaiboho heka iitxe itxemy toite Deuxu Inytybyreny-ò, Deuxu Tyytybytyhy araòbitinyrenyra, Jesuisi Kristu bityhynybenykemy tule tahãlubu-di arasebenyrenykemy. Wiòhedÿÿna sòwemy ywina-wana adeeremy kanakemy watzireri.

³ Ibutumy àlàna Deuxu Inynyrÿ tyby-ò rikiwahinyrenyke. Tii dori sòwemy ruxetòena inydeeremy diwahinyde. Tai inyboho ixityre reamyhÿrenyde ratybiennyrenykemy Deuxu sÿ mahãdu wo-ki. Inyboho wijile iraròsònareny dire, Kristu rubu-ribi rexixareki. ⁴ Tii wiòhedÿÿna wiwihikÿ inydeeremy ririre. Biu bedekile riyrubunymy roire. Tiu rasunyòtyhy, retybyòtyhy, iruxerahakÿlemy lyrahakÿlemy roire. ⁵ Deuxu tarurusòwe-di arayrubunyrenykre kia wiòhedÿÿna bitabenykemy tetyhynyteki. Tarasana heka kia rare. Ikonanatxu Deuxu bedexiteòsinykre. ⁶ Tai tahe beysabenyke. Bededÿÿnana tòbò reakreu, mabedewobenykre òsana aòmydÿÿnana sira òraru-ki. ⁷ Tii tahe kawese-ki atyhydÿÿnareny ityhymy ròhònykre. Atyhydÿÿnareny womati tÿrÿrÿhÿkÿ òwy ratyre iòwy dire. Tiu rabinaòtyhy. Heòtyru-ribi womati tÿrÿrÿhÿkÿ ròhònyre wese atyhynareny kòdòhònykre àlàna, wowydyna, luuna Jesuisi Kristu-ò, tii kedehemynykre. ⁸ Kaiboho tuu tabitenyòte ihãrele tuure. Tetyhynytenyteri, tai tahe tÿxihikÿlemy deysatyhy-di ahãtenyde. ⁹ Tai atarasadÿÿna-di teteheteri, tetyhynytenyteki. ¹⁰ Juhuu Deuxu rybedu mahãdu ritÿÿraxinyra kia tarasanamy. Tule wiòhenadÿÿmy rarybere adeeremy kanakemy. ¹¹⁻¹² Idi tahe dierydenyde ibededÿÿnanau kanaòkre urile ihewo-ribi kanakemy. Katahe adeeremy reare Deuxu Tyytybytyhy nade òraru-ki. ÿju mahãdu dori tamywimy tuu rieryrenykemy ihÿrenyde. Jesuisi Kristu aòhòkÿmy dÿÿnanamy tule toosònadÿÿnamy rarybemyhÿrenyde, tiubedemybo kia kanakemy riije-myhÿrenyde.

¹³ Arayky-ki birarutxynybenyke wereysana rara rotÿÿnymyhyre wese. Òbitimy maraykynybenyke wiòhedÿÿna-di bidimybenedenykre-ki Kristu kedehemynykre. ¹⁴ Wijile kaiboho ywimy nodu riòre wesemy boibeke. Iwese juhu aykaraòtamy tatÿÿnymy tatemahã wese noòmy, abedeerykòmy tatemahãu. ¹⁵ Iweseòmy. Uritere adee rybedu òbitimy raremyhÿwesemy kaiboho ibutumy tuu botÿÿnybenyke kia-ki òbitimy boibeke. ¹⁶ Raritinymy dori rÿire: —Òbitityhymy boibeke, jiarÿ dori òbitityhymy raremahã. ¹⁷ Deuxu iny wiribi rihitxihitxinyre aòbina bina widÿÿ òraru-ki. Deuxu wiwese wesele iny luure tuu rarawetyynyòhyymyhyre. Iwese bodee textòenymahãte wese tamy bedeerykò rira wese boibeke. ¹⁸⁻¹⁹ Kia teerymahãtenyde tuu ararybekre. Ixinamy rexihumyhyredi aòkò iwese womati tÿrÿrÿhÿkÿ iurahakÿ-di aòkò atarasanareny riòwinyre. Tahe Kristu hãlubu-di aòhebo ibina botÿÿnybenyke-ribi textitatenyde aòwidÿÿnabo booreny-ribi teerytenyde. Kristu tahe budoeni òbiti lyrahakÿ wesemy rare. ²⁰ Tii juhu bededÿÿnanau taumy rubu-ò riwahinykremy rexieryhyymy raremyhÿ, wijile kaò nade rurukremy aluunareny òraru-ki. ²¹ Tule Deuxu tetyhynymahãtenyde Kristu òraru-ki, Deuxu rubu-ribi riixixadÿÿnyre tahe tamy loosòna riwahinyre, tai araròsònareny aityhydÿÿna Deuxu-ki roimyhÿre.

²² Kaiboho atyytyby tesurònanytenyde inatyhyna dori teywinytenyde. Tai tahe wiluuluutyhymy rakatxirenyke. Wiluumy wesenadÿÿrenyòmy atximahãtenyde. ²³ Wiji umydÿÿna juhu wese aòkò iny bòtòdÿÿna raumydÿÿre wiji tahe Deuxu Rybe aumydÿÿnamy ihÿre. Kia tahe ituerenyòtyhy. Umytuedeòna diwahinyde. ²⁴ Iwese ryberiti rarybere wese:

—Ibutu iny asi wese rare. Inyloosona asi noijesa wese rare. Asi ramoenymyhÿreu tōijesa rejuxunymyhÿre.

²⁵ Deuxu Rybe tahe aōu aōuhyy rÿira. Rexihuōtyhy rÿira. Kia rybemy tahe adeereny rarybemyhÿre, Rybewihikÿ wahe.

2

¹ Ibutumy idi behuke ixi-ribi, aōbinatyhyna-di, rui-di, inywitxira aōmydÿÿna xibure-di aō ikōkōmy ujōmo-di ibutumy. ² Tahe iwese tohouā howÿsy luure wese rybe-ò bexi-borenanyke. Atytyby howÿsyna wese rare. Idi maumynykemy tarasana inatyhy-ò. ³ Wanyrÿ dori wihikÿ rare. Kia teerytenyte. ⁴ Tamy bodoibedenyke. Tii dori manairuhykÿ wese rare. Heto tira widÿÿdu kia mana-di rehura. Tahe Deuxu dee kia ixitarasanamy rare. Awimy heka tai rahare. ⁵ Kaiboho tule mana iruhukÿ wesemy tōimahāte heto òbiti wesemy aijōreny-di kanaijedÿÿnydenykemy. Xiwena wedu mahādu òbitimy boibeke, Deuxu dee wina xiwedÿÿna òbiti biwinybenykemy Jesuisi Kristu wowydynamy. ⁶ Kawese dori Ryberitina-ki rÿire: —Betehebeny inihe Siaō bedeki iny mana heto tiramy iwidÿÿ wesemy ritidire. Tii aōwihikÿtyhy wadee rare. Kia iny rityhynymyhÿkeki, tiu raixÿruōtyhy bede òtiidÿÿ ribedewonyōtyhy. ⁷ Kaiboho ityhydÿÿdu mahādu, adeereny tii aōwihikÿ rare. Ityhydÿÿdukōdu mahādu dee tahe kawese tii rare: —Hetotirawidÿÿdu kia mana-di rehura. Kia mana tahe wiji juhuludu mana ritidimy roire. ⁸ Tule ijō kiamy rare: —Mana idireny kedese denykre. Kia mana awi aōkō tamyreny rare. Reserenykre rybe ritxiōnymyhÿrenykeki Deuxu heka rierymyhÿre reserenykre. ⁹ Kaiboho tahe iny iitxese itxesemy aratarenyke, xiwena wedu mahādu òbiti boibe benykemy, inyijoi òbiti boibeke, Deuxu hōrō mahādule, iruxeranamy marybe benykemy adee dori bededorohokÿ-ribi anadydenyde taloosona wiwihikÿ-ò. ¹⁰ Kaiboho juhū inyijoi aōkō toitemahā tahe wiji Deuxu taijoimy aratara. Juhū ruxetōena tuu inyō riwahinyōhyre adeereny, wiji tahe tii riwahinyra adeereny.

¹¹ Waluuna mahādu adeereny ararybekre. Kaiboho iwitxira bedeludu mahādu wese atximahātenyteki. Uritere òtaōtarenymy atytyby òludu dori kia rare. Atytyby aōbina dÿÿnana adeereny diwahinyde. ¹² Ahotiludu mahādūy-ki òbitimy boibeke. Tai omy ibinamy rarybekeki, tiiboho aumytuedeōnamy robimyhÿkemy tahe Deuxumy kidi-toosōdÿÿnadenykre Deuxu hitxidÿÿna txuu.

¹³⁻¹⁴ Bede dinodu bede ywina rybe biywiny mahābenyke Wanyrÿ òraru-ki Iòlòrybe, aōbo kai deòdu rybewydydu aōbo ibutumy birarenymybenyke. Iòlò deòdu mynyduhykÿ doidenyde aōbinahakÿ widÿÿdu aōhōkÿmy risÿnymy rimymy risÿdÿÿnykemy ritamadÿÿnykemy tule aōwihikÿ widÿÿdu ritealādÿÿnykemy. ¹⁵ Aōwi wihikÿ widÿÿna-di kaiboho hābu bina biyrydÿÿnybenyke. Kia Deuxudeewi rare. ¹⁶ Kaiboho hābu ixihyyludumy ahātenyte urile aōbina bina widÿÿōmy boibeke. Deuxu deòduweselemy boibeke. ¹⁷ Iny ibutumy iōsana biwinyke. Ityhydÿÿdu seriōre luumy boibeke. Deuxu biwowydnybenyke. Iòlò bede dinodu biwowydnybenyke.

¹⁸ Deòdu mahādu, awedu bityhynybenyke awedu wiwihikÿle-ò sohojile aōkō ibina bina-wana dori bityhybenyke uritere bede òtiidÿÿmy rÿiōmy. ¹⁹ Aōbina riwinyōhyymyhÿre deòdu tawedu-ò. Tahe wedu teòdu-ò aōhōkÿmy risÿnyre. Deòdu riòludunymyhÿre aōmy rarybeōhyymyhÿre, Deuxu rityhynymyhÿreki. Kia wese tahe Deuxudeewina rare. ²⁰ Iny raōrarunymyhÿkeki, tai tahe òhōtenamy inyboho ratximyhÿrenykeki, aōloosona widÿÿna bohe kia rare. Inyboho riòludunymyhÿreki. Aōwihikÿ widÿÿna-di inyboho ywina-di òhōtenamy riòludunymyhÿrenykeki, kia Deuxudeewina rare. ²¹ Kaiboho biòludunymyhÿbenykemy tai iitxemy aratarenyra. Kristu tule dori òrarurenymy-ki aōhōkÿmy rotÿÿnyre. Iwese timybo tii riwinyre wese kaiboho biwinybenyke. ²² Kristu dori tiu raōrarunyōtyhy, tule aōbinahakÿmy rarybeōtyhy, raruiōtyhy. ²³ Tamy adebure irāmy rryryreu wobinamy aōkō dirawyōnyde. Rihetenyreu, aōma aōkō dirawyōnyde. Urile

tii rexiwahinyre Deuxu dee. Deuxu dori òbitina-di rihitxidỹnyre. ²⁴ Inyòrarureny dori riwyre itxeò nihikỹ tyre-ki. Tai tahe òraruna dee rakarurunyrenykre, tahe òbiti widỹna-ò rakatximyhỹrenykre. Kristu wotòmomy iny riteytenymyhỹre. ²⁵ Iwese bu-doeni reòsamyhỹre wese kaiboho toite. Wijile tahe kaiboho tòðemy atxitenynte aitx-eredu-ò atyutyby wiòhedỹdu-ò.

3

¹⁻² Hãwyyreny, ahãbureny rybe bityhynybenyke. Tai inyò ihãbu ityhydỹdu aòkòkeki, tii kidityhynykre tahãwyyhe-ki, aõrybebo aòkò roholareki ihe-ki robireki. ³⁻⁴ Hãwyy ruxerana heka ixidee itidisirenyõmy atximahãbenyke aõ taumy-ki ritidimyhỹre aòkò hãwyy ruxerana rare. Aõ iwo-ribi teysare, Deuxu Tyytybytyhy widỹna inytyhyna tii tahe hãwyy ruxerana rare. Rade sihodỹtyhy ibutu ratyre aòkò rare. Womati tỹrỹrỹ noho tule aòkõre, tyy wiwihikỹ-di rariamyhỹre tule aòkõre. Kia tahe Deuxu dee aõwiwihikỹtyhy aòkò rare. ⁵ Tule ihetxiu hãwyy òbiti tuu rotỹnyre, tahãbu riywinyre, Deuxu rityhynyre. ⁶ Sara, Abraõ riòrese, tahãbu riywinyre. Itxi òhõtireny beake tawedumy tamy rarybere. Kiaboho hãwyyreny iriòre riòre atximahãtenynte. Tai aõwiwihikỹ widỹnamy botỹnybenyke. Bededỹnana jei jei lau brebuõmy.

⁷ Hãbu mahãdu, kaiboho tule asỹreny-ki abedeeryna biyrubunybenyke. Ahãwyyreny biywinybenyke hõraõmy idi ahãbenyke, tiiboho dori itxõmotxirenyre iruruõrenyre. Iòsỹny bityhynybenyke. Wiwana Deuxu ruxetõena tarasadỹdu atximahãtenynte. Tai aix-itòedỹnamy òbitimy bexitõenybenyke.

⁸ Tahe kaiboho ibutumy widi mohõtinybenyke wiwesewesele. Ityhydỹdu seriòre dee tòena luuna-wana biwahinyke. Ruxetõena-di boibeke iny-ò ixityhydỹ aòkò. ⁹ Inyò aõbinamy adee rakeki, ixìòwydỹõmy. Inyò rybe-ki aõbinamy adee rakeki, irawyòdỹõmy. Wityhymy tamy marybeke. Kia-ò tahe Deuxu aõwiwhikỹ adee riwahinykre, tai ijõtXu Deuxu wityhynamy adee riwahinykre. ¹⁰ Tai inyò tabededỹnanaluummy ratxike-wana, tatxuu teysamy ratxikeki, tahe dòròtò rexitaake rybe bina lau iry riyryke wobina rybe lau. ¹¹ Aõbina bina-ribi bihenybenyke aõwiwihikỹlemy botỹnymahãbenyke. Ywina biijemahãbenyke ywina-di ahãbenyke. ¹² Deuxurue tahe òbiti mahãdu-di retehemyhỹre. Tanohõti tahe ixitõena-ò riijohonanymy rononymhỹre. Aõbina widỹnadu-ò tamyreny rayaranymy idi retehemyhỹre.

¹³ Kai aõwiwihikỹ widỹlemy tiu matxibekeki aõhe iny adee rotỹnyõtyhy. ¹⁴ Kai òbitiwidỹ òraru-ki aõhebo bõtỹnykeki, deysamy atximahãke. Breburenyõmy iwese ilaureny ixìòhãrudỹrenyõmy. ¹⁵ Urile Kristu awedurenywesemy bisỹnybenyke aworeny-ribi. Inyò adeeremy aratỹraxyke-wana aõherekibo Kristu tetyhynymyhỹtemy, kai bexiywinyhy tamy ixidee rybena bydỹna biywinyhyymy idi ahãke. Arawyòdỹna ywina-di tamy marybeke iòsỹny bityhynymy arayky òbiti-di marybemahãke. ¹⁶ Tai tahe bi-ixỹrudỹnyke umy ibinamy rarybekeki, tai dori òbitilemy Kristuko-txi tariamahãte. ¹⁷ Tahe Deuxu dee wikeki, aõwiwihikỹwidỹ òraru-ki inyò aõhòkỹmy rotỹnykeki, kia tahe Deuxu dee awi rare. Aõbinahakỹwidỹ òraru-ki aõhòkỹmy rotỹnykeki, kia tahe Deuxu dee awi rare. ¹⁸ Kristu tahe sohojihyyle rurure iny òraruna òraru-ki. Òbitiwidỹdu tahe rurure òbitiwidỹdu aòkò òraru-ki, kaiboho ruruweselemy atximahãtenynte. Deuxu Tyytybytyhy direki kaiboho iruweselemy atximahãtenynte. ¹⁹ Kristu Tyytyby rara rotenawo-ò, tyytyby-ò ritỹnynymy rarybeke. ²⁰ Noe hãwò nihikỹ riwinyreu, Deuxu riraõmy raremyhỹu urile hãbu mahãdu rityhynyõmyhỹre. Debò inataõ reurò inymy rohonyre rubu-ribi bera-ò rabòròròre. ²¹ Wiji, kia sebedỹna ijyy wese heka rare. Tahe aõsebedỹna aòkò iny tarasanare. Sebedỹna-ki Kristu rubu-ribi ixixana inyboho riteòsinyreri iny Deuxu-ò retehemyhỹre tarasana ritakemy. Bee tahe hãlubu suròdu aòkò rare. Rexitõenymyhỹreki inywo rityranymyhỹre risuhònymyhỹre. ²² Kristu tahe wijile biu bede ronyre Deuxu rurunawe-ribi tii jỹjuboho, dinoduboho, rurunaduboho wedu Kristu rare.

4

¹ Tahe Kristu taumy-wana aõhõkõmy rotỹnyre. Tai tahe iwesemy mohõtinybenyke. Inyõ dori aõhõkõmy rotỹnyre. Tai tahe òraruna-ribi ixiixãwididỹmy rõhõtinyreri. ² Tai kabede-ki iny bededỹnanareny uhe hãbu òta òtawidỹy nohõtina wesemy aõkõ rakatximyhỹrenyke. Deuxu deewina widỹna-ò rakatximyhỹrenyke. ³ Juhuu kaiboho sõwemy taòrarunyenye, iwese ityhydỹdukõdu mahãdu wiji rỹira wese. ⁴ Aòraru-ò biòwa mahãdu wiji bederiòtiinyre kai tii-wana taòrarunykõmahãteki iwese tiiboho naòrarunymyhỹdenyde wese. Tai adee ibinamy rarybemyhỹnyre. ⁵ Tule tiiboho ywisidỹdu Deuxu-ò ri-rawyònykre. Idi dori òbiti ywisidỹna-dì rihitxidỹnykre iru mahãdu, rubumahãdu wana. ⁶ Tai tahe inyõ ituekre mahãdu-ò Rybewihikỹmy rarybemyhỹre iumy dori rihitxidỹnykre ibutu hãbu wesemy. Tahe itytyby Deuxumy irumy rarekre.

⁷ Boholabeny inye, bededỹnana konana iòhòra. Tai tahe inatyhymy mohõtinyke Deuxu-ò òbitimy bexitòenykemy. ⁸ Ibutu ratyre wiluutyhymy atximahãbenyke. Kaiboho dori aluunadirenykeki wiòraruna-dì itxerekõmy ahãbenyke. Inyõ dori iluunadikeki, wiòraruna-dì itxerekõmy ihỹke. ⁹ Iny wixira dee awimy rỹira, roraludu isỹõmy rỹira aheto-ò bisỹdỹnyke. Bitỹhidỹnyke roraludu lumy atximahã. ¹⁰ Wii biwiòhenanymy ahãbeny iwese bede teerytenye wese biwiòhenanybenyke. Deuxu wiòhedỹdu wiitxura wahidỹdu wiwihikỹmy boibeke. ¹¹ Inyõ rarybekeu, Deuxu rybedile kana rybeke. Inyõ reòbykeu. Deuxu ruudile kedeòbyke. Tai tahe Deuxule loosõna kia-ribi kanatake Jesuisi Kristu òraru-ki ibutumy aõna aõna-dì. Aõu aõu ibutumy ruruna, loosõna Jesuisi Kristu hõrõ rare. Kie.

¹² Waluuna mahãdu, ixibedeòtiidỹõmy bede aõmydỹnana sira adee kanakreu. Kia tahe aõ bredudỹna aõkõ rare aõhebo adee kodotỹnykeki. ¹³ Tỹxihikỹlemy deysa-dì atximahãke kia aõhõkõmy dỹnana dori Kristu aõhõkõmy dỹnana-ò biòwa atximahãte. Idi tahe tule kedeysakre Kristu loosõna òraru-ki. ¹⁴ Inyõ adee ibinamy Kristuni òraru-ki rarybekeki beysake. Kiau Deuxu Tyytyby heka loosõna sõwe-dì atyre-ki kanakre. ¹⁵ Kaibohoõ rubudỹrenyõmy, wasirenyõmy, aõna aõna bina widỹõmy, inywixira aõwysyna-txi ròte. Kiake-wana iòwydỹnamy aõhõkõmy botỹnybenykre. Tii dori wadee awiõre. ¹⁶ Inyõ tahe aõhõkõmy rotỹnykeki, ityhydỹdumy rare òraru-ki tai ixyrũõmy mabeke. Urile Kristunimy riwowydynkemy idi rare. Bededỹnanahe rehemynymy roire ityhydỹdu mahãdu-dì rihitxidỹnanymy riteranykemy. ¹⁷ Tahe inydee ywisidỹna ritelenykeki, timybohe Deuxu Rybewihikỹ ityhydỹdukõdu mahãdu-ò kòdòhònykre. ¹⁸ Ryberiti-ki roimyhỹre kia: —Òbiti mahãdu dee tarasana isirakeki, timybohe òrarudu mahãdu ròhònyke. ¹⁹ Tahe inyõ Deuxudeewi òraru-ki aõhõkõmy rotỹnykeki, Tatyytyby Deuxu-ò rawahike tahe aõwihikỹ widỹmy rareke. Deuxu dori aõu aõu iny widỹdureny rare; iny wiòhedỹdureny rare.

5

¹ Ityhydỹdu-ò itxeredu mahãdu-ò aritohonykre ararybekre. Jiarỹ tule itxeredu-ò rare. Kristu aõhõkõmy rotỹnyreu, jiarỹ tuu rabire. Taloosõna kiditeòsinykre jiarỹ awana watre tewebromy rikitarenykemy. ²⁻³ Biwisinanyke aityhydỹdu butuna iwese itxeredu budoeni-dì retehemyhỹre wese idi beteheke. Ixideewimy kia biwinyke. Inywixira deewimy aõkõ. Aõ nieru tarasa sohojilemy aõkõ, ityhydỹdu wiòhedỹmy. Aõ ityhydỹdu wedu wesemy aõkõ bisỹnybenyke, urile bexideòsinyke iwese ityhydỹdu òbiti rỹira wesemy. ⁴ Tahe itxeredu mahãdu wedutyhy kedehemynykeu, tii adee kidiwahinykre loosõna araheto. Tii tiu toosò ixãwiòtyhy. ⁵ Itxeredu mahãdu tỹmyra bierybenyke itxeredu mahãdu matuari-ribi widee ixiwedeõmy ahãbenyke. Ixiwede mahãdumy dori Deuxu rarawetyynymyhỹre. Ixiwede aõkõ mahãdu-ò tahe ruxetõna riwahinyke.

⁶ Ywimy ahãke Deuxuru-ò iximy xiwedeõmy. Tii dori bede òbiti kanakeu akanaloosònykre. ⁷ Aõmydỹỹna wixira wixira biwahinybenyke Deuxu-ò tii dori arawisinaymyhỹreny. Anawiòhenanykre. ⁸ Bexihãrubenyke aòludureny Satanasi-ò. Òbitimy mohõtinybenyke. Tii dori leaõ reburemyhỹre wese rare. Tii rariarerimy ihỹre tibo riròkemy. ⁹ Atyhynatyhy-di idi bexiumynyke. Aityhydỹỹdu seriòre-dori awana aõhòkỹmy rotỹỹnyreri kia ixiradỹỹduhukỹle-wana. ¹⁰⁻¹¹ Iny Deuxu ruxetòenatyhy rỹire. Kaiboho urihimyò aõhòkỹmy botỹỹnybenykeu akanawiòhenanykre, akanarurudỹỹnykre, akanaòbitidỹỹnykre, anaijohonadỹỹnykre. Ibutumy ruruna ihõrõmy aõu aõu rarekehymy idi watzimahãre.

¹² Kia waryberatiyla Sila-wana adeeremy riritinyre. Tii iny seriòrereny òbitityhy rare. Jiarỹ rarybereri kia Deuxu wiòhedỹỹna inatyhy rare. Kaiboho idi tyhy mohõtinybenyke. ¹³ Kowa hãwyy Babilonia hãwã ludu tule tarybe weityhyna adee diwahinyde. Tii tule itarasana mahãdu-ò. Tule wariòre Marku arãrybeweityhynanyreny. ¹⁴ Widee buòbenyke narybewehityhynanyde. Ywina adeeremy kanakemy watzireri Kristu tetyhynmahãtenyteki.

2 Pedro 2 Pedro Tyyriti

1 Jiarỹ, Simaõ Pedro, Jesuisi Kristu deòdu rare. Jesuisi Kristu rybemy rybedu rare. Warybe ritina rewahinyre ityhydỹdu mahãdu-ò, Deuxu ywisidỹna mahãdu-ò, Jesuisi Kristu inyтарасadu òbitina òraru-ki, inatyhyna inyboho ijõdirenyreki. 2 Ruxetõena wiõhedỹna-wana adeereny kanakemy watzireri Deuxu erydỹna-ki, Inynyrỹ Jesuisi erydỹna-ki. 3 Tahe Deuxu rurutyhy-ribi inydeereny aõna aõna sõwemy riwahinymyhỹre òbitimy inyboho rokoirekemy iny bededỹnanaren-ki. Tii inyboho ridyrenyre taloosõna òbitiwo-ò, tii inyboho rieryrenytyhyreki. 4 Tai inydeereny tuu rarybere, sõwemy aõna aõna kanakremy awityhymy inydeereny kia rybe rare. 5 Kia rybe bityhnybenykeki, bede aõmydỹnana bina-ribi bexitabenyke, òta òta widỹna-ribi bexiebenyke. Tule Deuxu rayky wesena-di urihimyò boibeke. 6 Tai tahe ibutumy aruru-di marurunyke aityhydỹna-ò òbiti widỹna bibutumyke, kia-ò bedeerydỹna bibutumyke, kia-ò ixiwedudỹna bibutumyke, kia-ò widỹnahyyna, kia-ò òbitimy nonana. 7 Kia-ò ityhydỹdu seriõre luuna, kia-ò wiluuna bibutumyke. 8 Kia aõna aõna dori awo-ki ratximyhỹkeki, rexiõlõnykeki, arawiõhenanykre Jesuisi Kristu Inynyrỹ bierybenykeny. Tai ityhydỹdu wihikỹmy boibekemy. Iny witzira biwiõhenanybenyke. 9 Kia aõna aõna inywo-ki ratxiõmyhỹkeki, tii heka iruetàlemy ihỹre. Aõbo iõhõmy ratxirerilemy robimyhỹre. Juhu òraruna iribi risuhorem y idi tõhõti rosare. 10 Tai waseriõreboho marurunybenyke atyhymy boibekemy, aityhydỹna tyyhydỹmy boibekemy. Tai tiu òraruna-txi aixeõna. 11 Kia wesekeki tahe deysana-di birõnybenykre Jesuisi Kristu inyтарасadu òlõna bede-ò. 12 Kia aõna aõna teerytenyete. Inatyhyna tetyhynyhy atximahãtenyete. Ihãrele tahe itxi arõhõtiiiradỹnyhyrenyke. 13 Tule warumy mahãreu, awimy idi rahõtinyinmahãre kia inatyhyna-di akanaixixadỹnydenykeny. 14 Waumy dori kaki ele elelemy aririkre reeryre. Inynyrỹ Jesuisi Kristu dori kia wadee diteõsinyde. 15 Aõu aõu tahe ararurunythy hymy ararekre kaiboho kia ibutumy õhõti-ribi rosaõtyhykeny. Tule warubuhewo-ribi kia-di mohõtinyhy boibekre. 16 Tahe adeereny Jesuisi Kristu themynynamy rarybereu, aõ uritere tere ijyymy aõkõ heka relyreri hãbu ijyyna-ribi aõkõ ijyityhymy. Inyboho dori iny iõlõreny loosõnatyhymy robimyhỹreny. 17 Tii dori Deuxu inytyby-ribi loosõna wowydyna-wana ritare. Tuu Deuxu loosõnawo-ribi narybede: Kai heka Wariõre waluu Tate. Jiarỹ reysamy watzireri adee. 18 Kia rybe-ò jiarỹboho raholarenyre tii-wana hãwãlò ratyy tyre-ki roiremyhỹ. 19 Iwese juhu rybemy rybedu mahãdu rarybere wese, kiamy heka wiji inydeereny ritỹnynymy roimyhỹre. Kaiboho tule kia-ò bohohamahãbenyke bityhynymahãbenyke. Iwese iny loosõna-di bedeluru-ki, retehemyhỹre wese. Idi tahe Kristu kòdõhõnykre, iwese tainahakỹ rõhõnyre wese. Tahe aworeny-ki kanasỹnykeny ratzikre. 20 Kia heka juhoo bierykre: Tyyritirybeõ tiu ixiwanale ritỹnydỹnyõtyhy. 21 Deuxu rybe dori hãbudeewimy aõkõ heka nade juhu Deuxu Tyytybytyhy hãbu dee rybe ritỹnyre aõmybo rarybekemy.

2

1 Iwese juhoo inyy-ki rybedu inatyhyõna rarybere wese, tule ayreny-ki rybedu inatyhyõna kidierydỹnykeny. Tiiboho kedeerynanykre aõbinabinahãkỹmy. Tiiboho kidiitxenanydenykre. Tule Inynyrỹ kidiseõnykre. Tai tahe aõwesele rexihukre. 2 Sõwemy iny iõta òta erydỹnyra rityhnykre. Tai iny witzira inatyhyna ery dee ibinamy rarybekre. 3 Kia rybedu inatyhyõna adyna-di ratxihyymy roireke tai adeereny raruimyhỹke. Anieru tarasanaren-ò. 4 Iatysyna heka iõhõmy namahãde tule idi dehuna inatyhymy kòdõhõnykeny ihỹre. Ỹju mahãdu raõrarunyre Deuxu tõtxi ririõlemy reare tahe idi

rehulemy reare bedebina heòty-ò. ⁵ Iu bee-di Deuxu suu ritỹmynyreu, òrarudu mahãdu ituere Deuxu tõtxi ririõre. Noe, òbitina rybedule, ritare debò inatxi reurò iny-wana. ⁶ Sodoma hãwã Omora hãwã-wana aõwesele Deuxu ritoonyre, raòrarunyreki. Brybymy relere. Tai heka iny ribedeerynymyhỹre òraru lau. ⁷ Kia hãwã-ribi heka Lòjoi sohojile ritare. Lòò òbiti rare. Tii heka terare òrarudu mahãdureki. Tõtxi ririõhyyre. ⁸ Ìmahãdu-ki Lòò rasỹnyreu, txuõ txuõlemy iwo rabadewotyhymyhỹre, aõbinawidỹmybo robire idi roholareki. ⁹ Tahe òbiti widỹdu urihixina-ribi Inynyrỹ ridykemy rierymyhỹre. Tule ibinamy widỹdu mahãdu aõhòkỹmy dỹnana riraõmyhỹre. Ywisidỹnatxu kedehe-mynykreò. ¹⁰ Ibutu ratyre urari òta òta widỹdu mahãdu aõhòkỹmy rotỹnykre. Ti-iboho Deuxu ruru riseõnyrenymyhỹre. Ixi-di xiwededu wesemy rỹirenyre, ixiluudu wesemy rỹirenyre. ¹¹ Aõbinahakỹlemy biuludu mahãdumy rarybemyhỹreny. Tahe ýju mahãdu iruruna ratyre-di hãre tamy ibinamy rarybeõmyhỹre, Deuxuko-txi. ¹² Tahe kia iykaraluu mahãdu iròdu deborehekỹ wesemy ratximyhỹre. Iròdu debore tahe bedehuduna widỹmy rare ada ròtenawo-ò rakelemy. Kia hãbu mahãdu aõmybo ròeryõhyyemyhỹre dee ibinamy rarybemyhỹ. ¹³ Tiiboho ixi-di dehuna-di ixi dee kedexi-ixãwinykre. Tiiboho òraru luumyhỹre txumy dori raòrarunyrenymyhỹre. Awanareny dori riroximahãre, aõbinahakỹtyhy wesemy ayreny-ki ratximyhỹ iòrarunarenymy rybe luureki. ¹⁴ Tiiemy iru hãwydyhy retahemy ihỹre tamy òta òtalemy rõhõtinyemyhỹre. Kia hãbu hãwydyhỹweduna rierymyhỹre. Hãwy urihimyo tỹwekeki kia hãbu idyna rybe-di rierymyhỹre hãwy-di aõbo tai riurarinymy taòbirenareny rihydỹninyemyhỹre aõbo tai riurarinymy idi ratximyhỹre. Tiiboho tuedena nihikỹ-di ituerenykre. ¹⁵ Òbitiry ririmyhỹreny. Reòsamyhỹreny. Balaaõry dori riheludunymyhỹreny Balaaõ, Beoro riòre òraruòwydỹnany ritakemy ratxireri iòraru luureki. ¹⁶ Aõbinahakỹ riwinyreki rexiòwinyre. Kiamyre heka. Jumenta wesena rybeteremy tamy rarybere inyrybe wesemy iitxỹtena-ribi riixãwidinykemy. ¹⁷ Tiiboho bedidehuna wese roire bee ihoõreki. Yhy biuwetyy tiò ridymyhỹre wese kia hãbu mahãdu roire. Tamy bede luruhukỹ bede riyrubunymy rỹire. ¹⁸ Tiiemy taòrarumy rarybehyemy raremyhỹ inyò aòta òta rybe-di ridykemy. Inyò deòsary-ribi ròhònykeki, tii ridylemyhỹre ixybyle òraruna-ò. ¹⁹ Tamyreny rarybemyhỹre ixideewimy boibekemy. Urile irybedureny òrarunawidỹna deòdumy ihỹreny. ²⁰ Iwese inyò ijesuna-ribi riatymyhỹkeki, iatysydỹdu deòdumy rarekre wesemy. Kiawesele tahe òraruna rare. Inyò bede aõmydỹnana òraru-ribi ròhònykeki, tahe ixybyle ròðekeki, teleu raremyhỹ ratyre ikonanau ratỹnykre. Inynyrỹ Jesuisi Kristu dori tii rierymyhỹre juhuru tahe idi rexideyresanyre kia aõmydỹnana òraru-ò. ²¹ Tiiboho ryòbiti rierymyhỹreny. Tahe bede ywina òbiti-ribi rexiòlòdỹnyre. Rieryõhyykeki tamy wimy tuu raremyhỹ, rytỹmyra erisy-ribi rohonyrenykeki. ²² Tiiboho kia rybedỹna hitxina wesemy ihỹreny: –Ijòròsa tahylòina-ò ròðsere. Tule ijò rybedỹna wesemy: –Ixỹni bedi risuhòkeki, tii tasu burena-di ixybyle rexisunye.

3

¹ Kia, waluuna mahãdu warybe ritidỹna juhuludu aõkò rare ihewoludu rare. Warybe riti wiwanadile anohòti ijiradỹmy watzireri anohòti riraixixanykemy. ² Deuxu rybemy rybedu òbitimy rarybemyhỹre òhòti-ribi rosaõkre, tule Inynyrỹ iny tarasadu bede ywina nohòti losaõmy iwese tarybe deòdu adeereny rierynanyre wese. ³ Ibutu ratyre, kia-ribi nohòti losaõmy. Ikonana txuu hãbu binahakỹ rybe binatyhy-di kòdòidenykre. Kia hãbu òta òta widỹlemy rõhõtinyemyhỹre. ⁴ Kiamy hãbu rarybekre. Tiubo Jesuisi Kristu nonana kanakre. Juhu inytybyreny ituereu wiji bededỹnanau tiu naõhyemyhỹde. Ibutumy heka juhu bedu ixi wese hyulemy bede roimyhỹre. ⁵ Iribi tõhõtireny rosare ixideewimy Deuxu irybedile biu bede-wana riwinyre. Beribi riwinyre, bedi riwinyre. Iribi tahe bedi bede rahure. ⁶ Bedi juhuru bedu ibutumy rexihura. ⁷ Tule wiji irybedile bede rỹimyhỹre.

Tahe ixybyle kanahukre. Heòty-di kanahukre. Kia txuu ibutumy inybinahakỹ ituekre kia-ribi ixideewilemy kia hãbu tōhōti rosare.

⁸ Tahe aõsohojibo, waseriòreboho, nohōti-ribi loosarenyōmy. Kia heka rare: Inynyrỹ dee. Txusohoji 1000 beòra wese heka rare. Tule 1000 beòra txusohoji wese rare. Tamy bededỹnana aõ aõkõ rare. ⁹ Inynyrỹ tarybewesele aõna aõnamy kodotỹnykre. Aõ raroorehenymyhỹre aõkõ rare urile tahe hãbu riraõhyymy rỹimyhỹre hãbu taòraru-txi tōhōti reakemy. Ibutumy tarasana-ki rỹikemy dori idi ratxireri. ¹⁰ Wasidu namyhỹde wasimy Inynyrỹ txuu kòdòhònykre. Biuwetyy, bede-wana rexihukre. Ibutu suludu heka ramyijy heòty adỹwesemy ritxienykre. ¹¹ Òbitimy rakatxirenyke. Kia ibutumy ròhònyreki. ¹²⁻¹³ Inyboho heka riraòmyhỹrenyre biuwetyy tỹmyra sutỹmyra-wana. Inynyrỹ dori rarybere kia kidiwahinykremy.

¹⁴ Tai heka waseriòre waluuboho, òbitimy atximahãbenyke kia-ò dori teraòmahãtenyete. Tii kanakreu umyreny robikre ywimy, òbitimy, inyõ heka umyreny ibinamy rarybeòtyhy. ¹⁵ Rexiroorehenymyhỹre ibutumy iny tarasanarenymy. Tule inyseriòre Paulo adeereny ròritidỹre ibede eryna Deuxu tamy riwahinyre. ¹⁶ Kiamy tule aõna aõnamy tii ròritidỹre. Tahe iritina-ki aõbo isiratyhyre ierykõnatyhymy roire òbiti mahãdu aõkõ kia rybe-di aõwitxiramybo rierynanymyhỹre. Iwese ijõ Ryberiti-di riwinyre wese. Tai heka tii-boho ituerenyre. ¹⁷ Kaiboho tahe waityhydỹdu seriòre bexihãrubenyke ilau teòsana-di aradyrenyheny. Tai kaiboho beòsabenyke. ¹⁸ Inynyrỹ Jesuisi Kristu wiòhedỹna-di ibedeerydỹna-di maumynybenyke. Wowydyna ibutumy tamy kanakemy idi wãhãre wiji tyhymy rareke. Kie.

1 Juaõ

1 Joaõ Tyyriti

¹ Jiarỹboho akoreny retỹñnyneri, Jesusimy. Tii Rybe rininirenyra. Tii juhube-deu raremyhỹ. Jiarỹboho rabirenyra, tarybemy aholarenyra, tamy reteherenyre, aõbo riwinyreõ, tule tamy iny rerimyhỹre. Tii inyeereny umytỹmyra riwahinyreri. ² Umytỹmyra tuedeõna Deuxu inytyby-ribi rehemynyra. Kia umytỹmyra tuedeõna Jesuisi-di rare. Jiarỹboho tuu rabirenyre. Tii rexideòsinyre inyrenyko-ò. Kia tahe adeereny relyreri iwese raremyhỹ wese. ³ Aõòbo iny roholare wese, tuu rabire wese, kia tahe tuu relyreri inyboho wiluurenykemy winohõtiwesele rõkõhõtinyrenykeny. Inyboho rahõtinyrenyneri iwese Deuxu inytybyreny, Jesuisi Kristu Deuxu Riõre-wana wiwese rõhõtinyre wese. ⁴ Kia tahe waryberiti adee rewahinyreri adeesamy rakatx-imahãrenykeny.

⁵ Kiamy tahe Jesuisi inyeereny relyreri: –Deuxu txuloosõna wese ratximyhỹre. Deuxu-ò bedeluru aõmydỹñnana rehemynyõtyhy kiamy adeereny relyreri. ⁶ Inyõ rarybekeki: –Jiarỹ Deuxu-wana winohõtiwesele rahõtinyamahãre. Kia iny bedeluru aõmydỹñna-di ratxireriki, kia iny raruimyhỹre. ⁷ Tahe inyboho loosõna waõmydỹñna riwinymyhỹrenykeki iwese, Deuxu loosõnawo-ki ratximyhỹre wese, tai inyboho wiwesele rõhõtinymyhỹke. Tahe Jesuisi, Deuxu Riõre hãlubu ibutumy iny òraru-ribi iny risuhõmyhỹke. ⁸ Inyõ rarybekeki: –Jiarỹ raðrarunyõhywãhãre, kia rybe-di tii ixidee riitxenanymyhỹre. Tii raruire rityhynyõre. ⁹ Iny taðrarurenymy relyrenykeki, Deuxu tiemy òbiti rare, tii iny òrarurenny iny-ribi riixãwididỹñnykre. Aõbo iny iwo-ki isuisumy ihỹre tii rityranyke. ¹⁰ Inyõ òrarudikemy aõkõ raryberenykeki, inyboho Deuxu ruidumy rarybemahãreny. Kia iny Deuxu rybe rieryõhyymyhỹre.

2

¹ Kaiboho wariõre wese atximahãtenynte. Adeereny waryberiti rewahinyreri, kaiboho òrarurennyõmykeny. Iny òraruna-txi resekeki, iny wiõhedỹñnydurenny dire. Tii Jesuisi Kristu rare. Òbiti rare òraru ijyydumy rarekeny Waha Deuxuko iny wiõhedỹñny. ² Tii dori itxeõnihikỹ-ki rurura iny òraruõwydỹñny-ki. Inysohojile òraru aõkõ rurura tahe ibutumy iny òraruõwydỹñny-ki. ³ Tiwesebo inyõ rexierykre Jesuisi rieryrenykeny rityhynymyhỹkeki karybe bede ywina wese rierykre tii rexierykre Jesuisi rityhinyreri wana. ⁴ Inyõ rarybekeki: –Jiarỹ Jesuisi reeryre. Irybe bede ywina riywinyõkeki, iny ruidu rare. Inatyhyna rityhynyõre. ⁵ Inyõ Jesuisi bede ywina riywinykeki, inatyhymy tawo-ki Deuxuluu rare. Kiawese heka iny rierykre Jesuisi mahãduwo-ki ratxireri-wana. ⁶ Inyõ rarybekeki: –Jiarỹ Jesuisi mahãduwo-ki watxireri. Tamy kia wese rỹikeki. Aõmybo Jesuisi rotỹñnyre wese, tii tule rotỹñnyke. ⁷ Ityhydỹñnyduseriõre, adee bede ywina tỹmyra aõkõ rewahinyreri. Bede ywina tyby kia rare. Kia juhuu teerytenynte. Inyboho wiluurenykeny, kia bede ywina tyby rare, juhuu taholatenynte. ⁸ Kia rybe bede ywina itỹmyra rare. Jiarỹ adee rewahinyreri. Kristu dee inatyhy rare tule adee inatyhy rare. Bedeluru rõhõnyra, loosõna inatyhy bede-ò ralõmyhỹre. ⁹ Inyõ rarybekeki: –Jiarỹ loosõnawo-ki watxireri. Kia iny taityhydỹñnydu seriõre luuõkeki, bedeluru-ki ratximyhỹre. ¹⁰ Inyõ taityhydỹñnydu seriõre luukeki, kia sohojile loosõnawo-ki ratxireri. Aõ aõkõ tii riatydỹñnyra. ¹¹ Inyõ taityhydỹñnydu seriõre rexihitxinykeki, bedeluru-ki rariamyhỹre. Titxibo rakre rieryõhyymyhỹre. Bedeluru dori ruetàna rare.

¹² Adeereny warybe rewahinyreri wariõre wese aðraru dori, tii riixãwididỹñnyre Jesuisi òraru-ki. ¹³ Iumy mahãdu-ò warybe riti rewahinyre adiwahinyde, kaiboho

dori tuu teerytenyte. Tii hykyle dori juhoo raremyhÿ. Ijoityhy-ò waryberiti re-wahinyre, Satanasimy tahaÿnanytenyte. ¹⁴ Wariòre, inytyby Deuxu teerytenyte. Iumy mahãdu, adeeremy aratyyritinykre, kaiboho dori tuu teerytenyte. Tii hykyle dori juhoo raremyhÿ. Ijoityhy, adeeremy aratyyritinykre, Deuxu rybe dori òhõtireny-ki ratxireri, arurudireny dori. Satanasimy tahaÿnanytenyte. ¹⁵ Bede aõmydÿÿnana luurenykõmy boibeke. Inyõ bede aõmydÿÿnana luukeki, Deuxu inytyby luuna rieryõke. ¹⁶ Kia bede aõmydÿÿna rare: òraruluuna, aõmy robira-wana tuure, aõna aõnamy ixityhydÿÿna. Kia Deuxu-ribi aõkõ nade. Kia bede aõmydÿÿna-ribi nade. Kia bede aõmydÿÿna-ribi nade. ¹⁷ Kabede ixãwikre taaõmydÿÿna òta òta-wana. Deuxudeewimy widÿÿdu tiu ixãwiõtyhy. Tii awimy rÿirakre.

¹⁸ Wariòre wese. Ikonana bededÿÿnana iòhòmy roire. Adeeremy narybede Kristu òludu kanakemy. Betehe inihe, Kristu òludu sòwemy dehemynyde. Kiawese inyboho rieryrenyre ikonana bededÿÿnana iòhòmy roire. ¹⁹ Kia Kristu-ò òludu iny mahãdu woty-ribi ròhònyrenyra. Tii ityhydÿÿdutyhymy aõkõ ratximyhÿre. Ityhydÿÿdu mahãdu tiu ròhònyõtyhy. Ròhònyrenyreu, ibutumy rieryre, kia iny mahãdu aõkõ ratximyhÿre. ²⁰ Kaiboho aõmydÿÿnana ibutumy teerytenyte Deuxu Tyytybytyhy direki. ²¹ Kia rybe adee aratyyritinyke, kaiboho dori Deuxu rybe inatyhyna teerytenyte. Tiu rui Deuxu inatyhyna-ribi ròhònyõhymyhÿre. Kia tahe teerytenyte. ²² Moheka ruidu rare. Inyõ rityhynyõkeki Jesuisi Deuxu deòdÿÿna raremy, tii tahe ruidu rare. Inyõ Kristu Deuxu-wana ritxiõnykeki, tii Kristu òludu rare. ²³ Inyõ Deuxu Riòre ritxiõnykeki, tii Deuxu-wana aõkõ ratxieri. Inyõ rarybekeki: –Deuxu Riòre retyhynyre, tii Deuxu-wana ratxireri. ²⁴ Juhoo aõòbo roholare taholamy toitemyhÿ idi mohõtinybenyke. Idi mohõtinyinmahãbenykeki, Deuxu, Iriòre-wana aõu sõu matxibenyke. ²⁵ Jesuisi Kristule juhoo inydeeremy narybede, umy ituedeõna inydeeremy kidiwahinykemy. ²⁶ Kia waritina jiarÿ wiji rehura. Aitxenadÿÿdu lau adee reritinyra. ²⁷ Abedeerydÿÿna Kristu tatyytyby adeeremy riwahinyre. Tii tahe awanale ratxireri. Aerydÿÿdu aõkõ adeeremy rauhenyrenyeri. Tii tahe inatyhy bedeerydÿÿna ibutumy araerynanyeri. Rui aõkõ rare. Iwese tii araerynanyreri wese, ibutumy biyrubunymahãbenyke. Kia tahe Kristu-ki hykyle bexiemyhÿbenyke. ²⁸ Wiji, wariòre wese aõu aõu boibekemy Deuxu mahãduy-ki. Tai Jesuisi kaò kedehemynykeu, buberuõtyhy ada maixÿruõtyhy ilau. ²⁹ Deuxu òbitityhyhy ratximyhÿre. Kia teerytenyte. Inyõ òbitimy rarekeki, Deuxu riòremy rareke. Kia tule teerytenyte.

3

¹ Boholake, inytyby Deuxu taluuna nihikÿ inydeeremy riwahinyre. Inyboho dori tii rininirenyre Deuxu Riòremy. Inatyhymy inyboho Deuxu Riòremy roire. Kia tahe ityhydÿÿdukõdu mahãdu rieryõre. Tiiboho dori Deuxu inytyby rieryõhymyhÿre. ² Waluuna mahãdu, inyboho Deuxu Riòremy roire. Rierykõrenykre timybo iny rokoirekremy. Kia inyboho rieryrenyre: Jesuisi kodobehekrey, inyumy taumy wese risÿnykre. Inyboho dori kodobidenykre iwese rarybemyhÿ wese. ³ Inyõ Jesuisi wesemy rarekemy ratxikeki, iwese Jesuisi òbitimy raremyhÿ wese tii rareke. ⁴ Inyõ Deuxu bede ywina rybe rityhynykeki, tii rexiòrarunyke. Kia heka òraruna rare. ⁵ Jesuisi dobehede òraru tarasadumy rarekemy. Kia teerytenyte. Jesuisi inatyhymy raòrarunyõhyy raremyhÿ. ⁶ Inyõ Jesuisirykihy rarialeke, tii òraruõmy rareõtyhy. Inyõ òrarumy rarehyykeki, tii Deuxu rieryõhymy rareke tuu robiõhymy rareke. ⁷ Wariòre wese, itxenadÿÿdu lau bexiyrubunyke iny aõmydÿÿnana òbitimy riwinykeki, iny òbitilemy rareke, iwese Jesuisi òbitimy raremyhÿ wese. ⁸ Inyõ òrarunadityhy raretyhykeki, tii Diabo mahãdu-di rareke, Diabo heka òraarauna-ki hyy nodure. Tai kaò Deuxu riòre nade Diabo aõmydÿÿnana ixãwikemy. ⁹ Inyõ Deuxusÿ riòrekeki tii òraruna-txi reseõlemy ratximyhÿre Deuxu dori

iwo ritymyranyre. Tii reseŏhyky rareke. Deususȳ dori rare. ¹⁰ Kia wese iny reryrenykre inyboho iriðre Deuxu riðremy roire ada Diabo riðremy aŏbo, inyŏ Deuxu deewimy riwinyŏkeki, tii Deuxu Riðre aŏkŏ rare. Inyŏ taityhydŷȳdu seriðre luuŏkeki, tule Deuxu Riðre aŏkŏ rare. ¹¹ Kia bede ywina rybe juhuu taholamy tatemyhŷ ihāre tadoholamahāte. Kia heka rare: iny wiluukemy. ¹² Iwese Kai taserðre rirubunyre wese aŏkŏ rikiwinykre. Tii dori Satanasi mahādu rare. Aŏherekibo tasewriðre rirubunyre. Iaŏmydŷȳna Deuxu dee awiðre Iserðre aŏmydŷȳna Deuxu dee òbitire tai tahe rirubunyre.

¹³ Waseriðreboho, ityhydŷȳdukŏdu mahādu eramy ratximyhŷ. Kia-di bedeòtiidŷȳomyke. ¹⁴ Inyŏ ityhydŷȳdu seriðre luukeki, tii rubumy rŷire wese mahādu-ribi ròhònyre. Kia reerymyhŷrenyre. Tahe umytuedŏna-ki rahara. Inyŏ luuŏkeki, tii rubumy rŷirawese mahādu-ki ihŷmyhŷke. ¹⁵ Inyŏ taseriðre derakeki, tii rubudŷȳdu wese rare. Boholake, kia teerytenynte. Rubudŷȳdu umytuedeŏna-ki rahaŏtyhy. ¹⁶ Kiawese luuna rikierenyrenke dori Kristu rubu-ò rexiwahinyre inydeereny tðemy. Tai tahe inyŏ taseriðre dee rurukeki iluuna sŏwereki. Tii tahe awire. ¹⁷ Inyŏ ityhydŷȳdu seriðre aŏhokŷmy rotŷȳnykeki, rama rahukeki, tuu robike aŏ ijŏdikeki, tahe iny riwiðhenanyŏkeki, tii Deuxu luuna-di aŏkŏ ratximyhŷre. ¹⁸ Wariðre wese, luuna urile tuu rybena aŏkŏ rare. Aŏhebo rotŷȳnykemy ihŷre. Kia tahe aluuna inatyhymy biteðsinyke. ¹⁹⁻²⁰ Kiawese iny reeryrenyre inatyhyna mahāduwo-ki ratximyhŷre. Jiarŷ arahŏtinykeki. Jiarŷ aŏkobo ityhydŷȳdumy watximahāre. Deuxu warayky riwiðhenanymy ratxireri. Deuxu warayky ratyre raraykywydynamymyhŷre. Tii ibutumy aŏ reryre. ²¹ Waluuna mahādu, ruberuŏhyymyhŷre tahe iny ityhydŷȳdu mahādu-ki ratximyhŷre wana rieryreki Deuxu iny rityhynyre. ²² Tahe aŏmy iny rexitðenykeki tii inydee kidiwahinyke. Iny dori ibede ywina rybe rityhynymyhŷre. Deuxu deewimy iny riwinymyhŷre. ²³ Kia heka Deuxu bede ywina rare. Jesuisi Kristu, iriðrenimy rikityhynkemy. Tule iny wiluuna wiluukemy. Iwese tabede ywina rybe diwahinyde wese rarekemy. ²⁴ Inyŏ Deuxu bede ywina rybe rityhynykeki, Deuxu-wana rareke. Tii-wana ratxikemy. Kia wese heka iny rieryrenyre Deuxu-wana iny ratxireri. Deuxu Tatytybytyhy dori inydee riwahinyre.

4

¹ Waluuna mahādu, ibutumy rybe bityhynybenyŏke inihe ityhydŷȳrenyŏmy. Tai biurihike iny rybe Deuxu-ribi inatyhy aŏbo ada aŏkŏre aŏbo. Sŏwemy rybedu mahādu ròhònymyhŷre. Tahe inatyhymy Deuxu rybemy rybedu aŏkŏ rare. ² Kiamy Deuxumy rybedu mahādu inatyhymy bierykre, inyŏ rarybekeki: Jesuisi Kristu hābu wesemy nade, tii inatyhy Deuxu mahaduŏ ihŷre. ³ Inyŏ kiamy rarybeŏkeki, tii Deuxu mahādu aŏkŏ ratximyhŷre. Kia Kristu òluduŏ rare. Tamy taholamahāte kanakreò, tahe, kia ratximyhŷre. ⁴ Wariðre wese, kaiboho Deuxu mahādumy toite. Rybedu inatyhy aŏkŏ rare, kia ruru tetatenynte. Deuxu dori aworeny-ki ratximyhŷre Deuxururu, Diabo ruru ratyre rare. ⁵ Inatyhymy rybedu aŏkŏ aŏmydŷȳnana binamy relyymyhŷre. Tii dori ka bede aŏmydŷȳnana bina mahādu rare. Tahe ityhydŷȳdukŏdu mahādu tamy roholamymyhŷre. ⁶ Inyboho Deuxu mahādu roire. Inyŏ Deuxu rierykeki, inydeereny roholamymyhŷre. Inyŏ Deuxu rieryŏkeki, inydeereny roholaŏtyhy. Kiamy rikierymyhŷrenyke inatyhyna mahādu inatyhyna aŏkŏ mahādu.

⁷ Waluuna mahādu, wiluumy rakatximyhŷreny. Luuna dori Deuxu-ribi nade. Inyŏ luukeki, Deuxu-ribi tibie rare. Iny Deuxu rieryre. ⁸ Inyŏ luuŏkeki Deuxu rieryðre. Deuxu dori luuna rare. ⁹ Kiawese inyboho rieryrenyre Deuxu inyluuremy ratxire. Deuxu Tariðre sohojile diteðnyde bede-ò inyboho Iriðre-ki umy tŷmyra-ki rahakemy. ¹⁰ Kia heka luuna rare. Juhuu Deuxu iny tuu aŏkŏ rare. Tii tahe inyluure. Tule tariðre diteðnyde inyðraru òwy òwydŷȳnanykremy. ¹¹ Waluuna mahādu, Deuxu inyluurenytyhyreki, tai tahe inyboho wiluumy rokoireke. ¹² Tiu Deuxumy inyŏ robiðhykyre. Inyboho wiluumy rŷikeki, Deuxu inywo-ki ratxike. Tai tahe inatyhymy Deuxu luuna inywo-ki ratximyhŷre.

¹³ Deuxu iny-ò Tatytyby riwahinyre. Kiamy tahe inyboho rieryreny tamahãdu-ki ratximyhÿre. Tule rierymyhÿreny tii iny-wana ratximyhÿreny. ¹⁴ Deuxu Riòremy inyboho robirenyra Tulobixidumy inyboho roire. Tuu adeereny relyreri. Deuxu Tariòre diteònyde iny tarasadumy rarekemy. ¹⁵ Inyõ rityhynykeki idi rarybekeki: Jesuisi Deuxu Riòre rare, tii Deuxu-di tawo-ki ratxireri. Tii Deuxu-wana ratxireri. ¹⁶ Inyboho rieryreny Deuxu inyluurennyre. Kia iny rityhynyrennyre. Duexu heka luuna rare. Inyõ luuna-ki ratxihyykeki Deuxu tii-wana ratxihyyke. Tii Deuxu-wana ratxihyymyhÿke. ¹⁷ Iny luunarenny Deuxu-ò rauhenyõreri. Tai tahe Deuxu wiribi ritxuakre kia txuu inyboho kiatzulau ruberuõtyhy. Iwese tii ratximyhÿre wese inyboho kabede-ki ratximyhÿrennyre. ¹⁸ Inyõ luuna-di ratxityhykeki, tii ruberuõtyhy. Luunatyhy brebuna-di rehumyhÿre. Aõhõkÿmydÿÿnana brebuna kidiwahinyleke. Inyõ brebuna-di ratxikeki, tamy aõhÿkÿmy dÿÿnana kanakre. ¹⁹ Juhuu Deuxu inyluurennyre, tai tahe inyboho iluurennyre. ²⁰ Inyõ rarybekeki: –Jiarÿ Deuxuluure. Tai tahe tii ityhydÿÿdu seriòre luuõkeki, tii ruidu rare. Inyõ taityhydÿÿduseriòre luuõkeki, timykibo Deuxu luumy rarekemy iximy rõhõtynyke Deuxu dori tiu tuu robiõhyymyhÿre, taseriòremy tahe robihyky ihÿre. ²¹ Kia bede ywina rybe heka Kristu inydeereny riwahinyre: Iny Deuxuluumy ratxikeki, tule tii taityhydÿÿdu seriòre luumy ratxikre.

5

¹ Jesuisi inatyhymy Kristu rare, Deuxu deòdÿÿna rare, inyõ rityhynykeki, tii inatyhymy Deuxusÿ mahãduwo-ki ratximyhÿre. Inyõ Deuxu luukeki, tule iriòre luukre. ² Inyboho Deuxuluukeki tarybe ywina rikiywinykeki, tai Deuxu tibiedÿÿna mahãdu luumy rikierenyre. ³ Deuxu rybe ywina rikityhynykre, irybe ywina dori isiraõre. Tai inyboho Deuxu luuna riteòsinykre. ⁴ Deuxusÿ mahãdu bede aõmydÿÿnana bina bina ruru ritamyhÿre iny Deuxu rityhynykeriki, kia bede bina bina ruru ritarereri. ⁵ Mo tahe kia ijesu tarasadure. Inyõ Jesuisi Deuxu Riòre raremy rityhynykeki, tii bedebina bina ijesu tarasadu rare. ⁶ Jesuisi Kristu nade. Inyõ tii riratisebenyyre idi rare rurukremy tahãlubu ritxiwikremy. Rexiratisebenyykemy sohojile aõkõ nade, tule tahãlubu ritxiwikemy nade. Kiamy heka Deuxu Tyytyby tuu rarybere. Deuxu Tyytybytyhy tahe inatyhymy rare. ⁷ Inataõ aõmydÿÿnanamy inydeereny rarybere: Deuxu Tyytybytyhy ijõre, Jesuisi ixirati sebedÿÿna ijõre, Jesuisi rubudÿÿna ijõre. ⁸ Kia inataõ aõmydÿÿnanamy wiwese wiweselemy rarybereri. ⁹ Hãbu rybe iny rityhynymyhÿre. Deuxu rybe hãbu rybe ratyre rikityhynymy rakatximyhÿrennyre. Kiamy Deuxu Tariòremy rarybereri. ¹⁰ Inyõ Deuxu Riòre rityhynykeki, aõbo inatyhy ixidee rieryre. Inyõ rityhynyõkeki, tii Deuxu-di ruidumy rõhõtinyreri. Tii dori rityhynyõreri timybo Deuxu tariòremy rarybere. ¹¹ Kia rybe rare: Deuxu inydeereny umytuedeõna riwahinyre. Tii tiu umy ituedeõna iriòre-ki inyboho rakaharennyre. ¹² Inyõ Deuxu Riòredikeki, tii umytÿmyra tuedeõna-ki rahake. Inyõ Deuxu Riòre-di aõkõkeki, tii umytÿmyra tuedeõna-ki tahasaõna.

¹³ Kia aõna aõna adeereny retyyritinyre kaiboho umytuedeõna-di atxitenyteri bierybenyykemy. Deuxu Riòre tetyhynytenyete. ¹⁴ Inyboho Deuxudeewimyy rex-itòenymyhÿrennyre, Deuxu iny-ò roholamyhÿre. Kia tahe inatyhymy rybena rare. ¹⁵ Inyboho rierykeki tii inydeereny roholamyhÿre, tai rierymyhÿrennyre tii inydeereny riwahinyre aõmybo iny tamy rexitòenyre. ¹⁶ Iny ityhydÿÿdu seriòre rubu-ò aõkõ òraruna-txi resekeki, tamy Deuxu-ò rekexitòenyrennyre, Deuxu kia riwiòhenanykemy ixyby Deuxu-ò ròðsekemy. Tii rubu-ò òraruna-txi resekeki, jiarÿ adee ararybeõkre tamy bexitòenykemy. ¹⁷ Ibutumy òbiti aõkõkeki, òraruna rare. Òraruõ rubudÿÿnahyky kidiwahinyõkre.

¹⁸ Inyõ Deuxu-ribi tybiekeki, òrarunahyy-ki rareõtyhy. Kia inyboho reeryrennyre. Deuxu Riòre ryrubunymyhÿre. Diabo iribi ròtaõtyhy. ¹⁹ Deuxuhõrõ inyboho roire. Kia inyboho rieryrennyre. Kabede bina mahãdu taaõmydÿÿna-wana Diabo hõrõ rare. ²⁰ Tule

inyboho rieryrenyre: Deuxu Riòre inatyhymy kaò nade. Tii rierynanyre mobo Deuxu inatyhy raremy. Deuxu-wana inyboho ratximyhỹrenyre, inyboho-dori Jesuisi Kristu Deuxu Riòre-wana ratximyhỹrenyre. Kia heka inatyhymy Deuxu rare. Kia inatyhymy umytuedeõnamy rare. ²¹ Wariòre wese, bexihãruke ibutu bedèòraruna lau.

2 Juaõ

2 Juaõ Ryberiti

¹ Jiarỹ dohodỹna matuari mahãduõ warybe rare. Watyyriti rewahinyreri Deuxu ywisidỹna hãwyyõ-ò, iriòre-ò. Jiarỹ ibutumy inatyhyerydu mahãdu-wana tiiboho inyluutyhyrenyre. ² Inatyhyna dori inyworeny-ki ratxireri. Ratxityhyhyymy ratxike. ³ Kia dori inatyhy inydeereny tate luuna-di. Deuxu deysana, ruxetòena, ywina adeereny kanakemy watximahãre Deuxu Waha-ribi, Jesuisi Kristu, Iriòre-ribi.

⁴ Ariòre mahãduy-ribi inatyhymy ijõ ityhydỹdumy ralore. Kia reeryreu, jiarỹ wadeysatyhyre ariòre Deuxu bede ywina rityhinyreriki. ⁵ Adee arexitòenykre hãwyy. Bede ywina rybe tỹmyra rewahinyreri wese aõkõ rare. Juhuu-ribi teeryte. Urile bede ywina hetxina õhõti reijeradỹnyreri. Kia heka rare: iny wiluukemy rakatx-imyhỹrenykemy. ⁶ Bede ywina rybe rikityhinyhykeki, kia heka inatyhy luuna rare. Kia bede ywina juhUU Deuxu-ribi taholate. Tuu txuõ txuõlemy biwinyke. ⁷ Sõwemy hãbu itxenadỹdu tyhy kabede-ò dòhònyde. Tiiboho Jesuisi hãbuwesemy nade rityhinyõlemyhỹre. Kia itxenadỹdutyhy tule Kristu òludutyhymy roire. ⁸ Tamyreny bex-iebeny, inyaõmydỹnana aõmysỹdỹnatyhy-di ritaremy iõkõkemy, Deuxu wahidỹnaòwy ibutumy ritakemy. ⁹ Inyõ Kristu erydỹnana-ribi ròhònykeki tule iwitxira erysyna rierynanykeki, tii heka Deuxu hõrõ aõkõ rare. Inyõ Kristu erydỹnana-ribi ròhònyõkeki, tii Deuxu dire iriòre dire. ¹⁰ Tai tahe itxenadỹdu Kristu erydỹnana erydỹdu aõkõ aheto-ò rehemynykeki, uritere iròtedỹõmy, irybedỹõmy. ¹¹ Inyõ rirybenykeki, iaõmydỹnanabina-ò riwiòhenanyreri.

¹² Jiarỹ warybe sõwemy adibutunywãhãde. Urile tyyriti-di ariritinyõkre. Arorarenymy dori arakemy watxireri. Kiamy rybe sõwemy ròhònykre inysõwemy reysakremy. ¹³ Aseriòre Deuxu ywisidỹna mahãdu senadu, kia riòre tarybe wehityhyna adee ri-wahinyreri. Kie.

3 Juaõ

3 Juaõ Ryberiti

¹ Jiarỹ, dohodỹna matuari mahãduõ rare. Wabiõwa-ò, Kaio-ò watyriti rewahinyreri. Inatyhymy aluumy watzimahãre.

² Waliina, juhuutyhy Deuxu-ò arãixitòedỹnyra aãomydỹna tule aumy wihikỹhykymy mabekemy, iwese atyytyby awire wesele ratxireri. ³ Inyseriõre wese aribi rehe-mynyrenyreu, wako relyyrenyre umy iwese kai òbitimy tate wese tule inatyhyna-ki tateri wese. Tai wawo reysamy watzimahãre. ⁴ Jiarỹ raholamahãreu wariõre wese Deuxu inatyhyna rityhnyreriki, kia ibutu ratyre wawo riteysadỹnytyhyre.

⁵ Kai tahe, Kaio, kowa inyseriõre tule iwitxira ludu seriõre teeryõteki, tewiõhenanyteu aãomydỹnana wihikỹ tewinymahãte. ⁶ Inyboho wirotyra-wana, kia hãbu iny seriõre alu-unamy rarybera. Ibedetỹinana-ò biwiõhenanykeki, aõwihikỹ biwinymahãke. Tuhyykeki Deuxu deewimy atximahãke. Tii dori iny-wana Deuxu inatyhyna-ò raaõmysỹdỹnykre. ⁷ Kia dori kianimy ròhõnyre. Ityhydỹdukõdu mahãdu-ribi aõ ritaõhykyre. ⁸ Kia wese tahe tuu rikiwiõhenanymyhỹke. Tai tahe Deuxu aãomydỹnana tỹnydỹna riwiõhenanymyhỹre.

⁹ Ratyritinymahãre kowa ityhydỹdu mahãdu-ò. Inyõ tahe warybe-ò roholaõmyhỹre. Tiiboho dori juhuludukemy ratxireri. Diõtesi inire. ¹⁰ Aõu arehemynykreu, ararybekre aõmybo tii rotỹnyre tule aõbinamybo rarybere inymy. Aõ tiihykyle aõkõ, iny ityhydỹdu seriõre hãwãwitxira ludu ixidee tarora-ò rimyõtyhy. Inyõ kia seriõreõ rimykeki, tii riixãwidinyre idy-ribi tii seriõredyna-õ dohodỹdu mahãdu-ribi hitximy riteõnyre. ¹¹ Waleina, kai Kaio, òrarudu mahãdu aõhebo rotỹnyre wese aõ kai tate. Iny wihikỹ wese kai tate. Inyõ aõwihikỹ riwinykeki, Deuxu hõrõ tii rare. Aõkõkeki Deuxu rieryõre. ¹² Ibutumy Dimitiu dee inatyhyna-di aõwihikỹmy rarybere. Inyboho tule. Kaile teeryte inyboho inatyhy rarybere.

¹³ Sõwemy rybe adee ariwahinykemy watxireri. Tahe aõkõre tyyriti ritina-ki. ¹⁴ Eleelemy arakemy dori watxireri aroramy tai tahe widee rakarybekre. ¹⁵ Deuxu awo-ki riyrykemy idi watxireri. Abiõwaboho kaki awehityhy risareri. Wabiõwaboho sohoji sohoji kowa-ò warybe wehityhyna biwahinykre.

Judas Judas Tyyriti

¹ Jiarỹ Juda rare. Jesuisi Kristu deòdu jiarỹ rare, Txiau exi wahe. Deuxu heka aluudu rare. Tii arayrubunymyhỹre òraruna-txi reseke lau. Tai òbitimy ahābenyke Kristu nonana-ò. Watyyriti adee rewahinyre. ² Ruxetòena adee kanakemy watzireri Deuxu-ribi. Ywina sōwemy aworeny-ki atxibenykemy adireny watzireri. Wiluuna sōwemy akireny ihỹke, Deuxu-ribi.

³ Jiarỹ kaiboho ibutumy aluurenyre. Deuxu ibutumy inyboho ritarenyre. Kia ibutumy ariritinykemy idi rahõtinyra. Inyboho heka ibutumy Deuxu sỹ mahādu roire. Iwese iny rityhynymyhỹre wese tii iny ritỹnynymyhỹre. Iribi tahe iny mahāduò adee nade iny inythyyna riwitziradỹnykemy adireny ratxireri. Iny heka inatyhyna biyrubunybennyke òbitimy rarehyke. ⁴ Kia òbitikõ mahādu ayreny-ò ralòra. Tiiboho Deuxu rityhynyõre. Deuxu inydeereny awi heka rare òraru-ribi iny ritarenyreki. Kia òbitikõ mahādu tahe kia wese rarybere: —Òraru-di atxikeki, kia aõ aõkõ rare. Deuxu dori iny òraru-ribi ritare. Jesuisi iny wedu rare, iny Iòlò wahe. Tiiboho tule rarybere: —Deuxu bityhynybenyõke. Deuxu ihetxiu rieryre kia wese tiiboho rarybekemy. Tai tahe tii ritỹnynymy ihỹre tiiboho bedehetõtybina-ò riteònyke.

⁵ Deuxu inatyhymy riteònykre ritỹnynyraki. Iwese tii ihetxiu iny-di rehure wese, tii wiji iny rehukre. Judeu mahādu heka Deuxu ritare Egito bede-ribi. Idi tahe imahāduò rityhynyõre. Tai tahe imahādu rahurenyre. Kia teerytenyte. Itxi õhõtireny reakre. ⁶ Ýju mahāduò tule juhuu Deuxu deòdumy ihỹre. Idi tahe taaõmysỹdỹyna ririre. Tai Deuxu ròtena bedeò-ò riteònyre. Bedelorohekỹ ihỹre. Kabederawo-ki roire. Tiu heka iribi riòlòdỹnyõtyhy. Deuxu bededỹnana riwinyriny roimyhỹre aõhõkỹmy isỹdỹnana-ò. Tai tahe ýju wesemy kia òbitikõ mahādu rỹike, Deuxu itỹnydỹdumy rỹikre. ⁷ Ijõ ijyy teeryte. Inatxi hāwā ihetxiu ibinatyhy rare: Sodoma, Omora-wana. Ijõ hāwā tule ibinatyhy rare. Kia hāwā yludu mahādu ibutumy heka òta òtanale riwinyrinyhỹre. Hābuõ dori wiwana rexiòrarunymyhỹre, hāwyy tule wiwana wahe. Tai tahe Deuxu ihāwā rahure. Biu-ribi heòty diteònyde. Idi Deuxu dibedeerynyde òraruna derare tii. Tiiemy aõhõkỹmy dỹynana riwahinyre. ⁸ Kia tule òbitikõ mahādu-ò riwahinyre. Tiiboho dori ibinamy riwinyrinyhỹre. Aõbinalemy raraykynymyhỹreny, taumyreny risurisunymyhỹreny òraruna-di. Deuxu rityhynyõre tule ýju ruruna-di risinymyhỹreny. ⁹ Tiiboho Mieli wesemy aõkõ riwinyre Mieli heka Deuxu ýju dinoduõ rare. Tii Satanasi-wana wiribi òtumy rarybemyhỹreny, Moisesi umy òraru-ki. Mieli heka ritirỹmyhỹre iumy ridyke lau. Iu Mieli Satanasi-ò rarybereu urihimyo rityhynymy rarybere, ixinohõtidle ritehiòtyhy. Urile rarybere: —Deuxule aratehikre. ¹⁰ Kia òbitikõ erydu mahādu aõbina riwinyrinyhỹreny. Aõbinalemy tyytyby bede aõmydỹynanamy rarybere kia rieryõmahā hārele. Kabede aõmydỹynanale rierymyhỹre iwese ibutu iròdu mahādu rierymyhỹre wese. Tiiboho heka iròdu aõna aõna nohõtijuranadile aõna aõnamy rotỹnynymyhỹre. Tai rexihurenyre. ¹¹ Deuxu heka kia mahādu kiditỹnykye, Kaĩ reòsamy raremyhỹ wese dori reòsareki. Aõbo Kaĩ xixi-di riwinykemy rōhõtinyrinyhỹre heka riwinyrinyhỹre. Kia mahādu tule Balaaõ wesemy riwinyrinyhỹre. Balaaõ nieru sōwemy ritakemy ixidi ihỹmyhỹ. Tai tahe Deuxudeewiny riwinyõre. Tule kia mahādu Kore wesemy riwinyrinyhỹre. Deuxu òludumy rexisỹnyre. Tai rexihurenykre iwese Kore mahādu rexihure wesemy.

¹² Kaiboho wiluuna roxina-ò tebutunyteu, kia mahādu tule ayreny-ò ralòra. Aworana bedehesi tiiboho ribinadỹnynymyhỹre òbitimyno rieryõreki. Urile rexihydynymyhỹre, inywitxira-txi tōhõtì reaõhyymyhỹre. Iwese yhy debure wese tiiboho roire. Urile yhy biu ridyõtyhy. Ròatõtyhy. Sōwemy taheka relemyhỹre, ihārele aõhomy aõkõ namyhỹde.

Òwòru bederaty wahidỹỹdu wese tiiboho roire. Iratydikemy ratxireriu, ihãrele aõkõlere. Òwòru rubu wese roire tiiboho. Raòròmyhỹre, rurumyhyre. Kia wese heka kia mahãdu rare. ¹³ Kia òbitikõ erydu mahãdu tiu ele risaõhyymyhyre. Ahohokỹ aõwetari òbòhòkỹ idi rehumyhyre wesemy tiiboho inyrenyire. Iwese òbòbexi-di ròhònymyhyre wese. Iòraruna òraru-ki aõbina bina iribi ròhònymyhyre. Tiiboho dori Deuxu inatyhyna ririrenyire. Iwese taina resemymyhyre wese tiiboho iribi resemymyhyrenyire. Deuxu kia mahãdu-di ritỹnynomy riteònyke bede luruhukỹ-ò. Iribi ròhònyòtyhy. ¹⁴ Enoi heka Adaõ dee yreõ rare. Adaõ juhuu hãbu rare. Debòinatxi riòrekỹ-ribi Enoi rare. Enoi Adaõ riòre roko rare. Ihetxiu Enoi rarybere wijinabòdu mahãdumy. Iwese òbitikõ erydu mahãdumy roirekre. Enoi rarybere Kristu nonanamy: –Tii kanakre tamahãdu sõwe-wana. ¹⁵ Idi ibutumy iny ritỹnynykemy. Inyõ tii taaõhòkỹmyna aõhòkỹmy rotỹnykre òraruna òraru-ki. Ibutumy òrarudu mahãdu rehukremy Deuxu-my ralahatxinanymyhyreki. ¹⁶ Tiiboho rexirahe-myhyre, tiu reysaõhyymyhyre, aõdibo tamywimy rabinadỹmyhyreki ratxikelemy. Rarybenihikỹmyhyre. Riwiòhenanymyhyre aõ ritamymyhyre xiery.

¹⁷ Waluuna mahãdu, òhòtirenny reake aõmybo Wanyrỹ Jesuisi Kristu teòdỹna mahãdu juhuu raryberé. ¹⁸ Tiiboho adeereny rarybere: –Bedeỹnana roomy tahe ijesu kòdòhònykre, ixidee wilemy tuu rotỹnynomyhyre. ¹⁹ Kia hãbu iny wiribihiximy risỹnykemy, bede aõmydỹnana luudu mahãdu. Deuxu Tyytybytyhy-di aõkõ ratximyhyre. ²⁰ Kaiboho waluuna mahãdu aityhydỹna-di arurumy bitỹnynyke, Deuxu Tyytybytyhyna-di bex-itòenyberihyy. Deuxu luunay-ki iximy boibeke. ²¹ Wanyrỹ Jesuisi Kristu ruxetòena biraòbenyke. Tii heka umytuedeõna kidiwahinykre. ²² Biwiòhenanymyhyre ka ritxiònymy rỹira mahãdu. ²³ Kia mahãdu iworonawe-ribi wese bitake. Ijõ-ò ywina-di brebuna-di bisỹnykemy taòraruna deramy bekowabenyke. Iòraruna aõna aõna-ò akyrenny reake.

²⁴ Òraruna lau taruru-di Deuxu arayrubunomy ratximyhyre. Tii arateòsinykre yramy, tako-ò wowydyna-wana. ²⁵ Wowydyna, àlàdỹna, ruruna, Iòlòtyhydỹna, iny Deuxu sohoji-ò kanakemy watxireri tule Inynyrỹ Jesuisi Kristu iny tarasadu-ò. Kata juhuuna-ribi, wiji aõu aõu-ò rahyykre. Kie.

Apocalipse Deuxu heka Joaõ-ò bede ritỹnynyre

¹ Katyyriti-ki tahe bede aõmydỹynana roire. Kia heka Deuxu Jesuisi-ò ritỹnynyre. Idi Kristu Joaõ-ò ritỹnynyre. Aõhebo ele elemy rotỹỹnykre heka inydeereny riteòsinyreri, teòdu mahãdu wahe. Ýjuõ heka Kristu riteònyre Joaõ-ò ibutumy relyykemy, ritỹnynykemy. ² Iribi tahe Joaõ ibutumy relyyre. Kaki heka riritinyre. Kia heka ijyy rare. Jesuisi Kristu inatyhyna rare. ³ Inyõ katyyriti-di rariakeki, eysamy ratxireri. Inyõ kiamy roholakeki, eysamy ratxireri. Inyõ kia rityhynykeki, eysamy ratxireri. Bededỹynana dori iòhòmy ratxireri. Kia ibutumy rotỹỹnyke.

⁴ Jiarỹ heka, Joaõ wahe, dohodỹyna mahãdu-ò watyyriti rewahinyreri. Debò inatxi reurò mahãdu Asia bede-ki watyyriti rewahinyreri. Ruxetòena, ywina-wana adeereny kanakemy idi watxireri. Deuxu-ribi dori ratxireri, ihetxiu rare, tule tiiemy rarekre. Tii dori ruxetòena adee riwahinykre, tule irynana tyytyby riwahinyke, debò inatxi reurò mahãdu wahe. ⁵ Jesuisi Kristu tule adee kia riwahinykre. Tii tahe inatyhyna ijyydu rare. Tii juhoo rubu-ribi ixixadu rare. Tii ibutu iòlò dinodu heka tii rare. Tii inyluure. Inyòraru iny-ribi tii riwatarenyre tahãlubu òraru-ki. ⁶ Tii Xiwe wahidỹỹdu mahãduò ixidee riwinyre, inyboho wahe. Ibutumy ityhydỹỹdu heka xiwe wahidỹỹdu mahãdu wese rare, iòlò mahãdu wese wahe. Deuxu rekealàmhyhỹke. Ibutumy wowydyna, ruru-wana heka Jesuisi Kristu-ò rawahidỹỹmy rarekre ihyy hyymy. Kie ⁷ Beteheke, tii biuwetykywo-ki naderi. Ibutumy iny tuu robikre. Irubudỹỹdu tule tuu robikre. Ibutumy iny rahinykre, robukre iòraru-ki. Inatyhy rare. Kie.

⁸ Jiarỹ AA rare YY rare. Juhoo ludu rare, tule ikonana ludu rare. Deuxu jiarỹ rare ibutu ruru wahòrò rare. Aõu aõu jiarỹ watxiwãhãre.

⁹ Jiarỹ Joaõ rare, aityhydỹỹdu seriòre wahe. Jiarỹ tule awese aõhebo ratỹỹnyre. Jesuisi Iòlòna òraru-ki. Patmos bedebute-ki jiarỹ ratxire, ròtena wese heka tai ratxire. Jesuisi inatyhyna dori retỹnynyre. ¹⁰ Nobiutxuõ heka jiarỹ aõma Deuxu Tyytybytyhy wadee dobehede. Iu tahe rybeò-ò raholare, juròna wodỹỹ wese heka rare. ¹¹ Tahe wadee rarybere: –Biritinyke aõma ibutumy aõbo kai bobikre. Ibutumy dohodỹyna mahãdu-ò kia tyyriti biwahinyke. Ka tyyriti tahe biteònyke heka debò inatxi reurò hãwã-ò: Efesu hãwã-ò, Esmirna hãwã-ò, Pergamo hãwã-ò, Txiatira hãwã-ò, Sardesi hãwã-ò, Filadelfia hãwã-ò, Laodisia hãwã-ò. ¹² Retehera wahewo-ò mobo wadee rarybereò. Tahe debò inatxi reurò loosòna mynynalemy rabira, womati tỹrỹrỹyle wahe. ¹³ Itya-ki tahe hãbuõ wese rare. Ityky urarehe heka ratxire. Iwereysana heka womati tỹrỹrỹỹ heka rare wyò wòtena-ki roire. ¹⁴ Irade iurahakỹ ratximyhỹre. Irue heka heòty wese rare. ¹⁵ Iwa tahe bronze womati wese rare. Irybe wodỹỹ heka bee ijiranahakỹ wese heka rare. ¹⁶ Iruruwe-ribi debò-ki heka taina debò inatxi reurò sòwe rimyre. Irybe mayrehe wiòtxu wese iry-ribi ròhònymyhỹre. Iòsỹny tahe txu tòtee wese heka rare, itỹnytyhyre. ¹⁷ Kia ibutumy rabireu, jiarỹ resera bede-ò rubu wesemy. Tii ruruwe-ribi debò watyre-ki ritidire, rarybere: –Buberuòtyhy! Jiarỹ juhuludu rare, ihewoludu rare. ¹⁸ Jiarỹ rurure, iribi tahe rexixare rubu-ribi, aõu aõu tahe jiarỹ watxireri. Tiu aruruòtyhy. Rububede dinodu heka jiarỹ watxireri, ityre waruru rare. ¹⁹ Biritinyke ibutumy tuu tabita wiji. Tule aõbo idi kanakemy biritinyke. ²⁰ Adee aritỹnynyke aõbo kia ibutumy rare. Debò inatxi reurò taina heka wadebò-ki rare. Kia taina heka dohodỹyna mahãdu ýju wese rare. Loosòna mynyna heka dohodỹyna mahãdu wese rare.

2

¹ Kia heka biritinyke Efesu dohodỹna ŷju-ò: —Kaa heka inyõ rybe rare. Tii taina debò inatxi reurò rimymy idi rỹimyhỹ iruruwe-ribi debò wahe. Tii loosõna mynyna yky-ki rariareri. Kia womati tỹrỹrỹhỹkỹ-di relere wahe. ² Aaõmysỹdỹna wiwihikỹ reeryre, awoxierysytere tule. Hãbu bina tiu aitxerenaõna toite. Inyõ Deuxu deòdumy iximy uritere rybedu, teurihitenyte. Kia iruirybe teerytenyte. ³ Kaiboho tawoxiery-terenytenyte. Tule aõhõkỹmy tatỹnytenyte waðraru-ki, wijile tule wahe. ⁴ Kiaremy tahe sohojile wadee ibinare. Iwese juhuu waluu wesemy aõkõ wiji ahãtenyte. ⁵ Kaiboho heka atyhyna-ribi ahewo-ò tadòsetenyte. Kiaremy ta idi bexinohõtinyinmy bexirãhĩbenyke. Iwese juhuu atximahãte wese, ixityre boibekemy. Kiamy aõkõkeki, aloosõna mynyna ay-ribi aritakre. ⁶ Kiaremy ta akireny sohojile awire wadee. Kaiboho heka Nikolaita mahãdu iaõaõna widỹ derarenyre wawesemy. ⁷ Iny rybeõ ijohona mahãdu boholabenyke Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò timybo Ityhydỹdu mahãdu-ò rarybemyhỹre: —Inyõ òraruna ijesu ritakeki, tamy jiarỹ umytuedeõna ariwahinykre. Kia tahe Deuxu bederaty ritokre, Deuxu oworu-ki rỹimyhỹre wahe. Kia bederaraty inyru wahidỹdu rare.

⁸ Kia heka biritinyke Esmirna dohodỹna ŷju-ò: —Kia heka Juhuuludu rybe rare, Ihewoludu rybe rare. Tii rururibile rexixare. ⁹ Aõhõkỹmy dỹnana reerymyhỹre. Uriterenodu wesemy toite. Ihãre tahe aõna aõnawiwi ahõrõreny rare. Aòludu mahãdu umy rarybereri ibinamy. Tiiboho Satanasi mahãdu roire. Judeu mahãdu aõkõ roire tiiboho tuu raryberhãre. ¹⁰ Buberuõtyhy kaiboho! Aõhõkỹmy dỹnanaõ kanakre debò wiò txumy wahe. Tahe buberuõtyhyke. Rõtenawo-ki boibenykre. Burubenyke hãrele heka òbitimy biwatyhinybenyke. Iribi tahe irudỹna rataana adee ariwahinykre. ¹¹ Kaiboho nohõti-di mahãdu, boholake timybo Deuxu Tyytybytyhy heka ityhydỹdu mahãdu-ò rarybemyhỹre.

¹² Kia heka biritinyke Pergamo dohodỹna ŷju-ò: —Kia inyõ rybe rare. Tii mayrehe wiòtxuree dire:

¹³ —Jiarỹ reeryre asỹ, ahãwã wahe. Kaiboho Satanasisỹ-ki tasỹnyteri, irynana rareri wahe. Tahe Kaiboho aityhydỹna teriõtenyte. Tai tiiboho warybedu Antipasi òbiti rirubunyhãrele.

¹⁴ Ihãre tahe akireny sohojile wadee ibinare. Ayreny-ki inyõ Balaaõ erydỹna rityhynyre. Tii ihetxiu Balake òraruna-txi aatysydỹmy ribedeerydỹnyre resedỹkemy. Tii Israeli mahãdu-ò rarybere:

—Xiwena aõma ide tahe biròbenyke tule òta tahe urihimyo tahe ibinare.

¹⁵ Tule ayreny-ki tahe Niolaita tohodỹna ijõreny rityhynyre, timybo rexiòrarunanykemy. Kia ibinare wadee. ¹⁶ Tai marybeke tiiboho rexirahĩkemy idi iribi rexixãwidỹnykemy. Tukõkeki, anakre warymayrehe wiòtxuree-di iòludumy areakre wou-ki. ¹⁷ Iny nohõti-di mahãdu, boholake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò timybo Ityhydỹdu mahãdu-ò rarybemyhỹre: —Inyõ òraruna ijesu ritakeki, tamy biu-ribi rỹsỹna rỹikre. Manauratyre-ki heka nii tỹmyra raritimy roire. Òmo nii rieryõre. Tunidukrele rierye.

¹⁸ Kia heka biritinyke Txiatira dohodỹna ŷju-ò: —Kaa heka Deuxu Riòre Rybe rare. Iruè heka heòty wese rare. Iwa bronze womati wese rare. ¹⁹ Aaõmysỹdỹna reeryreri, luuna, ywina, tyhydỹna, juhuu ratyre wiji aaõmysỹdỹna. ²⁰ Kiaremy tahe sohojile wadee ibinare: Kaiboho heka Jezabel teijemahãtenyte. Kia hãwyy dori Deuxumy rybedu ixi-di rare. Ihãre tahe òtaòtamy, xiwe rỹsỹmy rotohodỹmyhỹre, ritxoo hõrõ wahe. ²¹ Jiarỹ tule txiò reijere òtaòta-ribi ixãwikemy. Tahe tuuõhyre. ²² Idi herina-ò arilidikre ihãbu mahãdu-wana. Tai aõhõkỹmy rotỹnyrenykre. Tiiboho kia rexirãhĩnyõrenykeki, tuu ele elemy ariwinykre. ²³ Iriòre bina arirubunykre. Tai ibutumy aõwidỹnamyna ityhydỹdu mahãdu riwaerykemy. Jiarỹ heka inywo erydu dori rare. Kiaremyta iny sohoji sohoji ariòwinykre. ²⁴ Ayreny-ki tahe inyõ rỹire. Tiiboho bedeeryna bina

rityhynyrenyõre. Tiiboho bedeeryna bina rieryõhyyre. Txioinihe, bede ywina sira aõkõ adeereny ariwahinykre. ²⁵ Iwese kaiboho tetyhynyte wese wiji bityhynybenyhyyke. Ele ele dori arehemynykre. ²⁶⁻²⁸ Kaiboho heka õraruna ijesu bitakeki, adeereny ruru ariwahinykre. Kaiboho ihyymy wadeewimy biwinybenykeki, bede bede dinodu mahådumy boibebenyke, iwese ruru Waha-ribi remyra wese wahe. Tamywikeki womati õhõte-di bede bede mahãdu rihukre, iwese butxi ribõhõnyre wese wahe. Tule adeereny ariwahinykre aõma biurasò taina wahe. ²⁹ Iny nohõti-di mahãdu, boholake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò, timybo tii ityhydÿÿdu mahãdu-ò rarybemyhÿre.

3

¹ Kia heka biritinyke Sardesi dohodÿÿna ÿju-ò: –Deuxu Tyytybytyhy debò inatxi reurò dinodu, taina debò inatxi reurò dinodu kia rybe rare: –Aõhebo tatÿÿnymahãtenyete reerymyhÿre. Arumy anireny ratÿÿnymyhyre ihãre tahe tarumy ahãtenyete. ² Bexirawahatebenyke ainatyhydÿÿna-ki, urikõ-ribi kiemy ixãwiheny. Deuxuko-ki awityhymy aõkõ ixi-di textiemyhÿtenyete. Kia reerymyhÿre aõmysÿdÿÿnareny tewinymahãte. ³ Inatyhyna juhu taholatenytedi, bexinohõtinybenyke. Idi bityhynybenyke aõnanabina-ribi bexirãhike. Tukõkreki wasidu wese ierykõmy adeereny anakre. ⁴ Ihãre tahe Sardesi hãwã-ki inyõ reximymy õbitimy rarekremy ihÿre. Tiiboho wahe-ki tyky lyra urahakÿ-di kanariarenkyre kiemy dori õbitimy reximyrenyre. ⁵ Mobo rõtarenkyre, tyurahakÿ-di rexitynyrenkyre. Inireny Rutyryiti-ribi aritaõtyhy. Idi Wahakõ-ò wahõrõrenymy aritÿnykre tule iÿjuko-ki. ⁶ Kaiboho nohõti-di mahãdu, boholake timybo Deuxu Tyytybytyhy heka, ityhydÿÿdu mahãdu-ò rarybemyhÿre.

⁷ Kia heka Filadelfia dohodÿÿna ÿju-ò biritinyke: –Kaheka inatyhymy Deuxu deòdÿÿna rybe rare, õbitimy nodu wahe. Tii Davi ijò rayna dinodu rare. Tii ijò riraynykeki tiu inyõ riratõbõnyõtyhy. Tii riratõbõnykeki tiu iny riraynyõtyhy. ⁸ Aõhebo tatÿÿnymahãtenyete reeryre. Akyhynakõmy atximahãtenytemy rieryre warybe dori tetyhynymyhytenyete. Tai ijò adeereny reraynyra. Tii inyõ riratõbõnyõtyhy. ⁹ Bodoholabenykre. Satanasi mahãdu heka Judeumy rexininimyhÿre tukõdu hãrele. Idi adidydenkyre akoreny-ò tatiowotimy kedeseke. Iu aluurenymy riwaeryrenkyre. ¹⁰ Aõhõkÿmy dÿÿnana kanake ibutumy iny urihidÿÿmy. Kaiboho warybe tetyhynyta, ywina-di tetyhynyta. Tai ilau arayrubunyrenkyre. ¹¹ Ele elemy dori adehemynykre. Ahõrõreny biyrubunyke inyõ aribi rawasinyheny arudÿÿna rataana wahe. ¹² Oraruna ijesu inyõ ritakeki. Tii ixyby rubumy ruruõkre. Tii Deuxu heto-ki rasÿnyihyykre. Deuxuni ityre raritinykre tule Kristuni tÿmyra wahe. Jerusalëni tÿmyra tule ityre raritidÿÿmy rÿikre, biu-ribi dobehede wahe. ¹³ –Iny nohõti-di mahãdu, boholake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò timybo ityhydÿÿdu mahãdu-ò rarybemyhÿre.

¹⁴ Laodisia hãwã dohodÿÿna mahãdu ÿju-ò heka biritinyke: –Kie rybe kaa rare. Tii inatyhyna inatyhy rybe rare. Tii Deuxu-wana bede relereu, ratximyhÿ. ¹⁵ Aõhebo tatÿÿnymyhytenyete ibutumy reeryre. Ainatyhyna-ki inatyhymy aõkõ, txiõlemy aõkõ toite tule. ¹⁶ Tai tahe iõraru-ki ixi-ribi aratarenkyremy rexinohõtinyre. ¹⁷ Kaiboho tarybetenyete: –Waaõwiwi-di roire. Awityhymy watxirenryeri. Wadeereny aõ rasiranyõhyreri. Idi urile texibõnytenyteri. Kaiboho dori abina, iaõkõ mahãdu, adehekÿ, aruety toite. ¹⁸ Kia aratohonykre: –Waribi womati tÿrÿrÿhÿkÿ aworibityhy biõbranykre, aityhynamy wiwihikÿ. Tasÿse tyurahakÿ tule, ade wõtenamy. Tasÿse rueluahina tule, arue ywinamy. ¹⁹ Waluuna mahãdu õhõte-di aribedeerynymyhyre warybemy tule. Tahe eryrewemy aõsusu-ribi bexitabenykre wadee. ²⁰ Bodoholabenyke. Ijò-ki rarymy watxireri. Inyõ roholakeki ihetowo-ò aralokre. Tai tii-wana ariroxikre. ²¹ Oraruna ijesu inyõ ritakeki, tii wawana waryna-txi ronykre iwese jiarÿ waha-wana nadonymyhÿde wese. Rõtare dori wawouna-ki. ²² Iny nohõti-di mahãdu, boholake Deuxu Tyytybytyhy rybe-ò, timybo tii ityhydÿÿdu mahãdu-ò rarybemyhÿre.

4

¹ Iribi tahe biu-ki ijòmý rabira rasina wese. Rybeõ raholare, jurònajurò wesemy. Iwese wadee rarybere wese. Kiamy narybede: —Mana òwònyke, aõhebo itxõmo rahudi rotÿÿnykre ini ariteòsinykre. ² Iule tahe Deuxu Tyytybytyhy riwamyre. Iu, inyõ ryanamy rabira biu-ki. ³ Iòsÿny heka roosònymyhÿre womatiwiwihikÿ rÿsÿ wese, Jaspe wesena, Sadonio wese. Uwajiõ wixira tÿre heka rare iryna rirurawonyre. ⁴ Tahe 24 ryna iryna rirurawonyre. Ityre tahe 24my wedu mahãdu ronyre tyyurahakÿ-di. Irati-ki womati tÿrÿrÿhÿkÿ-di rarataanany. ⁵ Biudelaa, biumyta, irynana-ribi dohonyde. Heòtyloo heka debo inatxi reuròmý sòwe iko-ki rÿire. Kia heka Deuxu Tyytybytyhy tuu sòwedu rare. ⁶ Tule iko-ki mana aho roire iuramy raurananyre. Irurawona-ki wiòwiò-ki aõni inaubiòwa rãire, irue sòwe ihewo-ki, iko-ki. ⁷ Aõni delena heka hãldehekÿ wese rare. Ijõ heka karòtihikÿ wese rare. Ijõ tahe hãbu òsÿny wese rare. Ikonanareny tahe nawiihikÿ dowòmý nade wese rare. ⁸ Ibutumy tiiboho debò sohoji reuròmý tesòwereny. Ta tiiboho tetya wirawýò rawýò irue dire. Tahe tiiboho rexielehynyòhÿylemy txumy rummy rawiunymyhÿ: —Òbitityhy tate, Òbitityhy tate, Òbitityhy tate Inynyrÿ Deuxu rurutere. Kai tate, tule kai mabekre. ⁹ Kia heka inaubiòwa boho rawiunyre: —Wowydyna, àlàna-wana rynana-ki rÿdu-ò, iki kiemy nodu-ò wahe. ¹⁰ Iu tahe 24 wedu mahãdu heka tatiowotimy taòsÿny sutxi ritidimy riwowydynymyhÿreny resemy iko-ò. Tamy tarataana-di rehumy raryberenyre. ¹¹ —Wadinodureny, waDeuxureny adee sohojile heka wowydyna, loosòna, àlàna rawahike. Ibutumy dori aõna aõna tewinyte. Adeewimy rÿimyhÿre idi rariamymhÿreny.

5

¹ Ryna-ki rÿdu ruruna debò-ki heka tyyriti werywery wesemy rabira. Tyyriti tahe wirawýò rawýò-ki iriti dire, tii debò inatxi reurò iratòbòna sòwe. ² Ýju ruru ruruhukÿ-my ryrymy dÿÿraxi-di: —Mobo ityhykre tyyriti ratòbòna aresydÿÿdukre iraydÿÿ-ki tule. ³ Tai tahe inyõ ijòhÿyre: —Biu-ki, bede-ki, surawo-ki ijoòhÿyre. ⁴ Inyõ ityhyõre iraydÿÿ-ki tamy itxere-ki. Iòraru-ki ta urile jiarÿ rahinymyhÿre. ⁵ Iule tahe matuariõ wadee narybede: —Hiõmyke, betehe ta inihe Juda mahãdu hãldehekÿ-ò, Iòlò Davi iriòre riòre wahe. Tii dori tyyriti ratòbòna riorokre idi riraynykre, tii sohojile dori wou-ribi ròtare. ⁶ Kiamy tahe rabira, Budoeni Riòre wahe. Tii rynana ubey-ki rÿimyhÿ. Aõni inaubiòwa ijòre. Tiiboho-wana tahe matuari mahãdu rÿire. Budoeni rurure wesemy rÿire. Iò tahe debò inatxi reurò rare. Irue tahe tule. Kia rare Deuxu Tyytybyõ rare, tii bede bedemy nodu mahãdu. ⁷ Budoeni riòre tahe rynana-ki rÿdu ruru debò-ribi ditade, aõma tyyriti wahe. ⁸ Iule ta aõni inaubiòwa, 24 matuari boho-wana tatiowotimy rejujure buddeni riòreko-ò. Tii sohoji sohoji wiuna-di, womati tÿrÿrÿhÿkÿ hyna-di ratximyhÿreny. Sohoji sohojiro-ki tahe òwòrusò wydysilÿnywi-di wese rare. Kia Deuxu tyhydÿÿdu mahãdu ixitòedÿÿna violão wese tule ratximyhÿreny. ⁹ Tiiboho wiutÿmyramy rawiunymyhÿreny kamy wahe: —Kai atyhy tate Tyyriti raydÿÿ-ò, iratòbòna eresydu tule. Arubumy heka Deuxu-ò Ixÿju ixÿju teòbranyte. Irybe wixira wixira, ibede wixira wixira iixÿjuna tule. ¹⁰ Iòlòmý tewasynyteny Deuxu dee tule xiwena wahidÿÿny mahãdu wahe. Idi hãwã hãwã ariwedunyenkre. ¹¹ Ýju sòwetyhymy rabira rynana werora-ki, aõniboho matuariboho tule. Miliaõ hòkÿmy rasòwerenyre. ¹² Tiiboho rirajuahakÿmy rawiunymyhÿreny: —Wowydyna, ruruna, deysana, àlàna, loosòna tamy sohojile rawahinyrenyke buddeni riòre-ò. Tii dori rurure ityhymy ¹³ Tai tahe ibutumy biu iròdu iròdu, suityre iròdu, bera iròdu iròdu ibutumy aõna tule rawiunymyhÿreny rynana-ki rÿdu-ò. Budoeni riòre-ò tule kia rawiunymyhÿre. Rarehykyle, rarehykyle heka rarekre. Kie. ¹⁴ Aõni inaubiòwa rirawýònyre: —Kie, Matuari 24 tahe reserenyre iko, kiemy noduko-ò.

6

¹ Tahe Budoeni riòre heka tyyriti ratòbònaõ riòròre. Kiamy rabire. Tule aõni inaubiòwa mahãdu-ò narybede rybenihikỹmy biummyta wodỹỹ wese. Mana ini itxeremy. ² Tai retehere awaru urahakỹmy rabire. Tairỹdu iwaxiwahate dire. Tamy irudỹỹna rataana riwahinyrenyre. Tahe rare wou ròtakremy.

³ Tahe ijõ ratòbòna riorore. Ijõ aõni tahe narybede inatxina wahe: –Mana ini itxeremy. ⁴ Idi awaru sòhòkỹ ròhònyre. Inyõ ityre rỹdu-ò ruruna riwahinyre, wou ritelenykemy bede bedemy. Tai hãbu mahãdu wii rahukremy. Tule inyõ mayrehe ityre rỹdu-ò riwahinyre.

⁵ Tahe inataõna ratòbòna riraynyre. Ixyby inataõna aõni rybe-ò raholare: –Mana ini itxeremy. Tai retehere. Awaru lybmy rabire, ityre rỹdu urihina-di tebò-ki. ⁶ Tahe aõniy-ribi rybeõ-ò raholare: –Womati nieru sohoji-di heka urihina sohojile heka trigo rawykre, txusohoji aõmysỹdỹỹna òwy wahe. Tule inataõ urihina sevada rawykre, txusohoji aõmysỹdỹỹna òwy. Uritere ta uva-ò, adỹỹ-ò aõhe isỹdỹỹõmykre.

⁷ Tahe inaubiòwana ratòbòna riraynyre, Budoeni riòre wahe. Ixyby inataõna aõni rybe-ò raholare: –Mana ini itxeremy. ⁸ Tai retehere. Awaru bisamadòbòlỹre wesemy rabire. Ityre-ki rỹdu heka Rubu inire, heòty bede rubunana iheludumy. Inyõ ityre rỹdu-ò ruru riwahinyre. Tai ròhònyre iny rirubunykremy. Inaubiòwa iny-ribi heka, sohoji rirubunykremy. Wou-ki, rama desemy, rubutyhy-di, iròdu debure-di heka iny rurure.

⁹ Tahe iruyrena ratòbòna riraynyre. Tahe Xiwenah wahedỹỹna rawo-ki iny mahãdu rabire Deuxu rybe òraru-ki, tatyhydỹỹna òraru-ki rururenyre mahãdu wahe. ¹⁰ Tiiboho rirajuamyhỹre: –Deuxu Inynyrỹhỹkỹ, kai tyhy tate, òbiti tule. Tiu wexi waòwyreny bilidikre, warubudỹỹdurenre-ò? ¹¹ Tahe iximynamynamy tyyurahakỹ-di rexitynyrenyre. Tahe tamyreny rarybere urihimyo rexielehinyrenykre. Ijoiireny iwesereny rurukreu riraòrenykremy. Isõwereny rexihureu wahe.

¹² Tahe debò sohoji reuròna ratòbòna riraynyre. Kiata idi suu ramytypare inihikỹmy. Txuu urile rurunyre, ahãdu isòmy relere, halubusò wese. ¹³ Taina tahe sutxi dejujude iwese bederaty yhydebore ritxiwimyhỹre wese. ¹⁴ Biu titxibo ikõre, iwese tyyriti rarasemyhỹre wese. Ibutumy hãwãlò bedebute tule taherina-ribi ratare. ¹⁵ Iu tahe ibutumy iny rexiwore hãloohokỹwo-ò, manahakỹ hewo-ò tule. Tii roire Iòlò mahãdu, bededinodu mahãdu, soldado dinodu mahãdu, ityhy mahãdu irurutere mahãdu, ibutumy ijõ mahãdu rexiwore. ¹⁶ Tahe taixiwotena-ribi rirajuamyhỹrenyre: –Watxireny mana heka bedesede rynana-ki rỹdu lau rekexiwòrenykemy. Budoeni riòre debure lau tule. ¹⁷ Deburena txu, kyarana txu heka reare tamy, mobo riijekre.

7

¹ Idi tahe inaubiòwa ýjumy heka tuu rabire. Tiiboho heka inaubiòwa bedehitxihitxi bedemy rỹire. Tahe rimyrenyre yhyhykỹ tebò-ki heka rimyrenyre. Tiu heka òwòru radeõ raykỹhyky roire. Bede-ki aõkõ, aho-ki aõkõ rebònyra? ²⁻³ Tule ijõmy rabire ýjuõmy ibryra-ribi rarerimy. Deuxu irumy nonadu hãletena nihikỹ widỹỹna heka diwymy idi nade. Iribi tahe inaubiòwa ýju-ò tii rryre: –Txiokre inihe. Iwotõmodỹỹõmyke wa suu, bee, òwòru. (Kia ýju mahãdu dori, bede, bero, wotõmodỹỹdu mahãdu ihỹre.) Biraòriòreke heka Deuxu hãletena deòdu òru-ò aritidikre. ⁴⁻⁸ Tiwesebo kia ritidỹỹna rimymy idi rare. Tahe raholare heka jiarỹ tiweserebo. Ta 144.000 iny ibutumy. Israeli ijoi waòinatxi reurò kia ijoimy heka ixidee rimyre. Sohoji sohoji ijoi-ribi 12.000 inymy heka rimyre: Juda ijoi-ribi, Gade ijoi-ribi, Asser ijoi-ribi, Naftali ijoi-ribi, Manases ijoi-ribi, Simeaõ ijoi-ribi, Levi ijoi-ribi, Issacar ijoi-ribi, Zebulõ ijoi-ribi, Jyje ijoi-ribi, Benjami ijoi-ribi, Kia ibutu ijoi-ribi heka 12000 inymy rimyre.

⁹ Iribi tahe sōwemy inymy rabire. Timy heka idi wariramahāduōkre. Ibutu 12.000 hāwā hāwā-ribi wirotyre. Bede ibutu rybe wixira wixira rybedu ibutu ijoi wixira wahe. Tai tahe Budoeniube-ò tiiboho rotamanyrenyre. Budoeniko-txi ryanako-txi wirotyre. Ibutumy tiiboho ityyurahakỹlemy roiremy. Horeni iru-di heka roiremyhỹ. ¹⁰ Tahe ryyrenyre –irariemy ryyrenyre: –Biu-ò hena waDeuxu-ribi nade ryanana nihikỹ-ki ronyreri. Tule Budoeni-ribi nade. ¹¹⁻¹² Tahe ýju ibutumy heka widotyde ryanawerora-ò, tule matuari mahādu tule iwo-ki. Inaubiòwa aōni ibutumy reserenyre ryanana nihikỹko-txi resere taòsana sutxi ritidimy Deuxu kia wowydynamy relere. Kie, myheka rarybere: –Wowydyna, Bedeerydỹyna, deàlana, loosona, aruru, aixiòlòdỹyna. Ibutumy heka kia kanakre inyDeuxu-ò. Rarehykyle, rarehykyle heka rarekre. Kie. ¹³ Tahe wawiò inaubiòwa matuari mahāduò wadee rỹrỹraxire: –Kai aōbo teerymahāte kia tykyurahakỹ-di ratxirenyreriò, tule tiribibo ròirerí? ¹⁴ Tahe rarybere: –Aōkōre wanyrỹ, reerykōre. Bedelyyke wako. Tahe wako tuu delyyde. Kia heka dòhònyde heka aōhòkymy dỹynana-ribi dòhònyde rare. Ityky rityranyre heka Budoeni riòre hālubu-di. ¹⁵ Taiki heka ryanana nihikỹko-ki ratxirenyreri Deuxuko-ki. Kaheka ruu, txuu-wana heka rāāhimy ratximyhỹrenyre taheto bededỹynana-ki. Kia ryanana-ki rỹdu tahe riyrubunynrenyre. ¹⁶ Tiu rama rirubudỹrenyōmy heka bemomo boho. Tiu txutòteehékỹ-wana wirisỹnyōtyhy ybòtò boho-wana, txutye boho-wana. ¹⁷ Budoeni riòre dori ryanana nihikỹko-ki ratximyhỹre. Tii heka aryỹna adee riwahnymyhỹkre. Tii heka adi itxeredukre heka aradykre heka Umyituedeōna ube-ò. Deuxu irube rirubudỹnykre.

8

¹ Budoeni riòre debò inatxi reurò hāletenamy ribòhònyreu, aōdee biu-ki roholaōhyyre heka byy, myle roire: aōwodỹỹ wodỹỹhomy aōkō. Wade meia hora txumy bedemy bede rewyre. ² Debò inatxi reurò ýjumy tuu rabire Deuxuko-ki nyidemy. Tahe inyò tamy riòremy idi retehere debò inatxi reurò ajurònamy.

³⁻⁴ Tahe iwixira ýju nade. Tii womati tỹrỹrỹhỹkỹ atara nihikỹ. Tahe xiwenatyre orarade rỹny wihikỹ ritoonyre. Inyò riwahinyre ýju-dee sōwemy. Riurinykemy Deuxu ijoi ixitòedỹyna-wana xiwenatyre-ò risòkemy aderòna rỹnyrehekỹ heka womati tỹrỹrỹ xiwenatyre-ki ritxiwire Deuxu ryanako-txi. Ýju iribi tahe kia ibutumy raòwònyre Deuxu-ò. ⁵ Tahe heòty-di heka ýju atara ritỹxinyra idi heòty-di rehure biu-ribi bede-ò. Tai tahe biumytxi ramytxynihikỹnyre heka suu biu tawe rihetenyre rybe wese wodỹỹ ramytatare.

⁶ Tahe debò inatxi reurò ýjumy heka rexiywinymy rỹire ajuròna-di jurònykremy.

⁷ Juhu ýju heka rurònyre. Iribi tahe bedejutytyhykỹ heòty hālubu-wana raurinymy bede-ò rejuxunyre. Bedejura tahe roomyhỹ asirade, bedero-wana inataō-ribi, sohoji roomyhỹ.

⁸⁻⁹ Iribi ihewoludu txuròna-di rurònyre. Tahe berahakỹ-ò resere hāwālò nihikỹ wesemy. Tai ibutumy heòtylawò txuramy ituere. Iyre bee tahe hālubahukỹlemy relere. Iyre utura tahe ituere.

¹⁰ Tahe ihewoluduhe txuròna-di rurònyre. Iribi tahe tainahakỹō berohokỹyre-txi resere berayre-txi tule. ¹¹ Tainahakỹ heka ihyre inire. Tahe sōwemy iny ituere ihyre bee riurinyreki.

¹² Tahe ihewotyhy tyaludu txuròna-di rurònyre. Tahe aōwesele txutyemy txuu roosòhyyre. Tahe ahādu tawekremy turutyhy inihe relere taina tule. Tahe bederurun-tytyhyre heka.

¹³ Tahe idi retehemy jiarỹ rāiwāhā. Tahe tuu rabire nawii nihikỹō ruòmy ratxireriò. Tii iryru-di heka rarybemyhỹ: –Bede heka rabinakre. Bede heka rabinakre. Suludu bede iny-ò rryrymyhỹ: –Txioinihe sōwemy aōbina binahakỹ rexiòtỹmyranykre. Tahe hewotyhylydu ýju txuròna-di kudurònykreu heka bede rabinatyhykre.

9

¹ Ijõ ŷju tajuròna rurònyre. Tii heka iruyre hewoludu rare. Tahe ijõ inymy rabire. Biu-ribi suò taina resere wese tii resere. Tamy ijõ raynaõ diwahinyde, hãloo nihikỹ ratòbòna rayna wahe. Hãloo nihikỹ heka irehehekỹ rare. ² Tahe riraynyre. Wàdasi iribi tahe dòhònyde. Iwese tahe bede rurunyre wawerorareny-di. Txuu, ibutumy rurunyre wàdasi lybyhykỹ òraru-ki. ³ Tahe seihikỹlyby wese heka wàdày-ribi dòhònyde tahe desede suò. Seihe heka itytibòròhòkỹ wese heka ihe rare. ⁴ Asi rubudỹỹõmykre bederaradeõ tule, òwòru tule. Inyõ Deuxu kia ritidỹỹna iòru-ki rỹiòkeki, tahe tule tamy ijira rỹikre. ⁵ Iny rubudỹỹmy aòkõre. Tahe iny aòhòkỹmy rotỹỹnykemyre heka iruyre ahādumy. Aòhòkỹmy rotỹỹnymyhỹre kia ihe juberereri riijererimy ihỹre. ⁶ Kia txuu tahe ixirubudỹỹmy reamyhỹre. Tahe aòkõre heka timyhe ixirubudỹỹkõmy tamyhe rubu dehemyntyõhyymyhỹde. Tukemy heka riwisỹnymyhỹre. Tahe aòkõre rubu iribi rahenymyhỹre. ⁷ Seihikỹ heka awaru wese rare. Iwese awaru rexywinymy wou-ki ralòkremy rỹimyhỹre wese heka rare. Irati-ki rỹire womati tỹrỹhỹkỹle irataana wahe. Iòsana heka iny òsana wese rare. ⁸ Irade irehehekỹre hãwyy radehekỹ wesele. Txuu tahe leaõ juhukỹ wesele rare. ⁹ Wyhy itxena ibreti-ki roimyhỹre. Womatile ibreti rare. Bede heka urile rawodỹỹnyhỹkỹmyhỹre. Iwese tewe awaru-di nodu sòwe iwodỹỹ rare. Iwese aòbina-ò rajaramyhỹre wodỹỹ wese wahe. ¹⁰ Seihikỹ heka bòròhywe nihikỹ wese heka rare. Tahe iruru-di rare. Iny riwotòmonymyhỹkemy iruyre ahādumyhỹmy. Iherona ramytxytxyre iruyre ahādumyhỹmy. ¹¹ Iiòlò heka hãloo rahejihikỹ wedu heka rare. Ini heka hebreu rybe, Abadu rare. Grego rybe heka, Apoliõ heka rare. Iny rybe heka iny hàdu hàduhukỹ rare.

¹² Juhuu bedebinahakỹ ituera ròhònyra. Katahe ijõ iwitxira kòdòhònykre inatx-imyhỹmy wahe.

¹³ Ijõ ŷju tajuròna-di rurònyre. Tii heka debò sohoji hewoludu rare. Raholare heka rybeò-ò. Womati xiwenaò-ribi ròhònyre. Xiwena-ò heka inaubiòwa sòwe. Kia womati tỹrỹrỹ xiwena heka Deuxu ryanako rỹire. ¹⁴ Kia ŷju-ò heka rarybere ijuròna dinodu wahe: —Inaubiòwa ŷju besedỹỹnyke ixinamy ròhònyke. Tii heka Bero nihikỹ ròtena-ki, bero Eufratesi-ki. ¹⁵ Tii heka ròtena-ki ratximyhỹre kia bededỹỹnanau, kia txuu, kia ahāduu kia beòrau. Iribi tahe riòlòdỹỹnyrenyde. Iribi tahe ihewoludu iny ibutumy rahure. Iyreyre inataõ hãwã jurajuramy heka rahure. Inataõ jura-ribi sohoji sohoji rirubunyre. ¹⁶ Tahe jiarỹ raholare tiweserebo aòbinadumy rỹire. Iny 200.000.000 inymy rỹire. ¹⁷ Tahe aòbinadumy rabira awaru tyre ronyreri. Awaru tyre ludu tahe iwyhy itxena dire. Ibutumy wako-ki rỹire. Ibutumy rabire. Womatihikỹle, heòtyhykỹwesele heka rare. Ijõ heka tỹreura rare safira wese. Ijõ tahe tỹre raramadòbò wesele. Awaru rati heka leaõ ratihekỹ wesele rare. Heòtyle iry-ribi ròhònyreri wàdasi enxofre-wana wahe. ¹⁸ Kia heòty heka inataõ jura-ribi sohoji jura iny rahure. ¹⁹ Tule awaru nohewòru heka iruru dire. Iryribile tahe iheòty ròhònyre. Taile iruru rare. Hemylala rati wese dire ruròmmy heka inatxi hemylala juwesele. ²⁰ Iny ituere sỹtybymy tahe rarònyre. Deuxu deàlana dee heka reòbyõhyre. Diabo mahādu luulemy ratximyhỹrenyde. Aõma rityhynyrenyde womati tỹrỹrỹhỹkỹ ritxoo, òwòru ritxoo suritxoo, mana ritxoo. Kia ritxoo heka aòki robiòhyymyhỹre, aò roholaòhyymyhỹre. Rariaòhyymyhỹre. ²¹ Iòraru-ribi roxirāhiòtyhy iribi tahe rahòtynyrenyde aò òtaòtamy, rubudỹỹnamy, wasinamy, òwòrumy. Kiale rōhòtinymyhỹrenyde.

10

¹ Tahe iwitxira ŷjuhukỹ rabira biu-ribi suò robehererimy. Biuwetykywesehekỹle iweroramy rỹireri. Tahe owaji wese iratikile roireri. Iòsỹny tahe txuwewehekỹle, iwaube tasỹ heòtyhykỹwesele roosòmmy. ² Tii heka tyyritinadile debò ritỹtenymy ratximyhỹ. Tahe itỹte heka deboube-ki roimyhỹre. Tahe tawaube ruruludu heka betye

ritidimy idi r̃yire. Tawahyweludu tas̃y ityti-ò ridemy idi r̃yire. ³ Tii ryryre heka tarurumy. Leaõ iràhàk̃ywelese ryryre. Iu tii rarybereu, debò inatxi reuròm̃y heka ramytxynomy dirawyònyde. ⁴ Tahe riritinyre heka aõmybo timykira raryberenyre wahe. Tahe rybeõ-ò raholare: –Kia wid̃ỹõmy. Kia rybe hewa ierysyna aõkõ rare ixinamy tahe tuu roike. Biritinyõke aõmybo ramytxyna rarybere? ⁵ Tahe ŷju suki ratxireri, beki ratxireri ruru ludu debò biu-ò riteòsinyre: ⁶ –Deuxu-ribi heka tuu raryberé, warybemy inatyhymy. Deuxu heka tiemy rarehyyle rare. Ibutumy heka riwinyre biu-ki r̃yira bede-ki r̃yira-wana. Tai heka warybe inatyhymy rare. Ararybekre heka raroorehenyõtyhy kaki. ⁷ Debò inatxi reurõna ŷju tajurõna ritxurõnykreu heka, Deuxu ibutumy relemy r̃yikre iwese rarybere wese. ⁸ Iribi tahe rybe biu-ribi wadee nade. Wadee rarybere: –Biòryke hewa tyyritina ŷjudebò-ki naderí suki bera-ki kia r̃yireri. ⁹ Tai tahe tamy rehemynyreri iòhòm̃y tyyriti tamy rexitòenyre. Tahe wadee rarybere: –Biwyke. Bir̃ys̃yke. Juhuu tahe bidi wesemy ary-ò bidekre. Bir̃ys̃ykreu tahe ibutumy rahyrenykre awo-ki. ¹⁰ Iribi rewyr̃a rer̃ys̃yra. Iwese tii juhuu rarybera wese rare. Ibreere juhuu. Iribi rer̃ys̃yreu tahe, wawe rubererenyre. ¹¹ Tahe wadee rarybere: –Kai heka dohod̃ỹmy makre ixityre ibutumy inywitxiramy heka botohod̃ỹkre. Ibutumy inywitxira witxira-my botoho. Ibutumy rybewitxira witxira botohomy. Ibutumy iòlòm̃y botohod̃ỹkre.

11

¹ Iribi tahe inyõ wadee diwahinyde urihixinaõ. Wadee rarybere: –Biurihikes̃y titxibo Deuxus̃y r̃yimyh̃yré. Iwo tule xiwena wahid̃ỹna biurihike. Idi mariake tiwesebo iny iwo-ki r̃yirém̃y. ² Tahe ahana-ki iube idi riraõmyke. Tii dori ityhyd̃ỹdukõdu mahãdu dee wahisid̃ỹna rare. Tiiboho dori 42 ahãdumy idi rariakre. ³ Jiar̃y dori inatxi rybedu idi watxiwãhãre. Tamy ruru ariwahinykre. Tii heka saumytykyle rariakre. Tii heka rybe rit̃ynnykre beòra inataõ weeremy. ⁴ Rybedu inatxi heka bederaty òwòru inatxi wese rare. Tahe tule inatxi loosòna mynydu wese heka rare. Kia Deuxuko-txi r̃yire wese heka rare. ⁵ Inyõ idi ibinamy riwis̃ynyekeki, tahe ixirubud̃ỹmy rorukumyhyre. Heòty iryribihik̃yle ròhònyke heka iny rirubunyke. ⁶ Tii heka irurudire biu dejuxu lau riekemy. Tahe tiu biu reseòtyhy heka inataõ beòra weeremy wahe tii Deuxu rybemy rarybereriu wahe. Ihãre tahe tii rexirahòreke bero nihik̃ymy aho nihik̃ymy hãlubumy rexirahòreke. Ihãre tahe ibutudee bina riwahinyke, rubuna riwahinyke tiiboho awimy tai raharenykeki. ⁷ Kia heka inataõ beòra weere rikonananykeu, rybe t̃nyd̃ỹdu inatxi rikonananykeu, hãloo rehe nihik̃ywo-ribi aõni kòdòhònykreu, tahe aõbina nihik̃y-ki heka iu r̃yikre. Tahe inatxi rybedu rirubunykre. ⁸ Iumy rubu tahe hãwãry-ki roikre, tibo inyrỹ rirubunyrele. Rawesenanyre, kia hãwã arininikre Sòdòma ada Egito wese. ⁹ Inataõ txuu weere riwydi hãwã ube-ki iumy rubu roikre. Inyõ heka tiu rituunyõtyhy. Ibutu iny hãwã hãwã-ribi ibutu rybe witxira-ribi heka tamy itxeremy rehemynykre. ¹⁰ Ibutumy heka iny teysamy r̃yikre urile iny widee aõna aõnamy riwahinymyhykre. Tiiemy inyõ raaõmys̃yð̃ỹõtyhy kiatxuu. Tai heka tahòti heka itxi reakre kia inatxi rybedu rurure tahòti itxi reakre. Lisini heka r̃yikre, worana bedehesi. ¹¹ Kia txu inataõ txuweere-di, iumyreny iruna kòdòðsekre tamy Deuxu-ribi. Tiiboho lamamy rotamanykre. Iny rarokonykre heka ruberu nihik̃ymy r̃yikre heka. ¹² Inatxi rybedu-ò heka rybetereõ biu-ribi nade: –Kaiboho bòdòibedenyke kaõ. Tahe biuwetyky raòwònyrenykre kia iòludu mahãdu idi retehemy r̃yireri yrubule. ¹³ Kiaule tahe bede ramytatakre. Debò wiò heto jura jura-ribi heka sohoji resere. Tahe 7000 inymy rurure. Tahe iny rarokonykre tahe iuhe ruberu nihik̃ymy r̃yikre. Tahe wowydyna riwahinykre Deuxu biu-ki ratximyhyreò.

¹⁴ Inatxina bede d̃ỹnana bina tahe ròhònyre. Tahe ijõ kanakre.

¹⁵ Debò inatxi reurò ŷjumy heka juròna rurònyre. Tahe sòwemyhe iny rarybemy r̃yimyh̃y, ryrymy r̃yimyh̃y: –Kia bede d̃ỹnana, iòlòna, inynyr̃y hõrõ rare. Kristu hõrõ

rare. Aõu aõu tii ibutu ibutu iòlòmý ronykre. ¹⁶ Wawiò inaubiòwa matuari tahe, rynana-ki ronyrenyneri Deuxuko-txi. Tahe Deuxuko-txi reserenyre. Wowydyna tamy riwahinyrenyre:

¹⁷ –Kai Deuxu, tuu tate ihyymy, ibutururu ratyre aruru rare. Aruruteremy bonykre bede dinodumy. Umy reàlàmy kia-ò.

¹⁸ Iny heka ibutumy alau ruberumyhÿre ibutumy òludumy rÿire, adee deburemy rÿimyhÿre. Rubu hitxidÿÿna heka bede reamy heka roire. Eòdurenyle heka riòwynykre, aijoi riòwynykre, rybedu mahãdu wahe. Ibutumy ani rityhynymy rÿira, nihikÿ iyja-wana, kia bede huduhukÿ rare. Ibededÿÿnana reamy heka roire.

¹⁹ Biuwetyy riraynyre Deuxu heto. Ibutumy heka lobidÿÿna tyyriti hyna iwo-ò iny robimy rÿire. Iu tahe biumytxi, biudelaa ibutu yhynihikÿ, ibutumy bede ramytatamy rÿire, berahakÿ tule resere.

12

¹ Iribi tahe ròhònnyre warasina-ki aõbo. Aõhebo bede ritÿÿnykremy, biuwetyy-ribi hãwyyõmy rabire. Txuu wese tahe itykyra. Tii lamamy rÿire ahãdu tyre. Tarati tyre-ki tahe tainahakÿ rataana idi rÿire, waòinatxi taina wahe. ² Tii heka bòtòmý ihÿmyhÿ. Ryrummy heka txubrere riijemy tabededÿÿnana-ò resera uladu reakremy. ³ Iribi tahe aõna aõna biu-ki rexisÿnymy, aõni hemylalasò nihikÿ wese wahe. Irati tahe debò inatxi reurò sòwe iratimy. Debòwiò sòwe heka iòmý. Irataana heka iratimyna myna rÿimyhÿre. ⁴ Tii tahe tòhewòru-di taina ributunymy ridyre. Bede tyre-ki idi rehure, taina jurãð. Tii hãwyyko-txi rÿire. Uladu reakreule tahe uladu riròkremy. ⁵ Tahe tohouã reare, hãbumy heka reare. Tii iòlòmý heka ronykre, ibutu bede bede iòlòteremy wahe. Ihãre tahe Deuxu ridyre. Raòwònnyre heka Deuxu rynana-ò. ⁶ Hãwyy tahe rahenyre bederahy-ò. Tii 1260 txumy heka tii bederahy-ki bede riekremy. Deuxule heka tii riywinyre.

⁷ Biu-ki heka aõbina nihikÿ rÿire. Mieli, ÿju dinodu heka, taijoi-wana raaõbinanyre aõni-wana taijoi-wana. ⁸ Aõni tahe resera taijoi-wana. Rõtara. Biu-ribi ròhònnykemy tahe idi ratxireri. ⁹ Riteònnyre biu-ribi, aõni nihikÿ heka ròhònnyra. Tii heka hemylala nihikÿ wese rare. Satanasi inire, Diabo wahe. Itxenadÿÿdu heka rare ibutumy iny. Suki resera, taijoi-wana. ¹⁰ Raholare tahe biu-ribi rybeð-ò: –Deuxu tarasana heka rehemynyre. Tii taruru riteòsinyre iòlòtyhy raremy. Kristu taruru riteòsinyre. Aõbina bina rybedu tahe Deuxu-ò rarybehyymy ratxireri, txu-wana, ruwana. Tii tahe ròhònnyra biu-ribi. ¹¹ Waityhydÿÿdu seriòre mahãdu heka rõtara Budoeni hãlubu-di, inatyhyna hãletena-wana. Rurukemy ratxireri tiiboho tamydeewikeki. ¹² Beysabenyke biu mahãdu. Koityhyxe tahe ahohokÿ, bede-wana. Diabo dori adee rehemynyre. Tii reburere, ibededÿÿnana dori iòhòmý reare.

¹³ Iu hemylala aõni heka bedekile ratxirerimy rieryreu, tahe hãwyy tohouã-wana kia-ò aõhòkÿmy rotÿÿnykemy risÿnykemy idi ratxireri. ¹⁴ Tahe hãwyy heka nawiihikÿ-ribi idei rihuòtera, tahe idi ruòra bederahy-ò, tasÿ-ò. ¹⁵ Hemylala aõni tahe bee sòwemy tary-ribi rarybexinyre hãwyy ribòròbòròdÿÿkemy. ¹⁶ Tahe aõkõre. Suu tary riraynyre tahe ibutumy bee riõre. ¹⁷ Hemylala aõni tahe reburemy reare hãwyy dee. Ibutumy hãwyy ijoi mahãdu rirubunykemy idi ratxireri. Kia mahãdu tahe Deuxu bede ywina rityhynyre, iwese Jesuisi tuu ritÿÿnyre wese. ¹⁸ Tai hemylala aõni ÿnyrakile rÿire.

13

¹ Iribi tahe aõnimy rabire berawo-ribi ròhònnyre warasina-ki. Tii heka debò inatxi reurò iratimy tahe debò wiò iòmý ijòdire. Rataanaõ tahe sohoji sohoji iò-ki rÿire. Irati-ki tahe nibinamy heka rÿire. ² Tii heka hãlòe wesetyhymy rare. Iwa heka ursowa wesele heka rare. Iry heka hãlòery wese rare. Aõni heka tamy ruru sòwemy riwahinyre, irynana wahe. ³ Iribi heka rabire iratið, sohoji heka wotõmonahakÿ dire. Tahe reytereri.

Ibutumy iny riòtiinyre. Aõni riheludunyre. ⁴ Aõni hemylala heka taruru riwahinyre aõni-ò. Tai tahe ibutmy iny heka aõni riwowydynyre. Iny rarybere: –Mobo heka aõni wese rare? Mobo ijosedukre? ⁵ Aõni heka aõbina bina rarybere. Inyõ ribyrenyõtyhy. Ahãdu 42 tii heka kiawesemy rÿikre. ⁶ Tii Deuxu dee heka aõbinamy rarybere, Deuxusÿ dee, ibutumy biuludu mahãdu tule rybebina-di ribinabinadÿÿnyre. ⁷ Inyõ tamy ruru sõwemy riwahinyre Deuxu ijoi mahãdu-wana raaõbinadÿÿkemy. Tuu rahaÿnanykemy heka ibutumy iny wixira wixira, ibutumy rybe wixira mahãdu, ibutumy bede bede mahãdu. ⁸ Ibutumy iny ityhydÿÿdukõdu mahãdu tamy wowydyna riwahinyke. Budoeni Riõre ijoi mahãdu tahe aõkõre, kia dori ini rÿirenyre tyriti-ki. Juhu bededÿÿnana inireny iwo-ki roire. ⁹ Tahe inyõ roholakeki heka, boholake. ¹⁰ Inyõ ridyke. Rirõtenyke rõtenawo-ki. Ijõ tahe rirubunyke. Deuxu ijoi mahãdu tahe rexityhynykre idi õbitimy roirenyrekremy. Kie.

¹¹ Tahe ijõ aõnimy rabira. Tii ròtuõreri bede-ribi. Iò heka inatxire. Budoeni wese heka rare. Ihãre tahe aõni wesele rarybere. ¹² Tii juhu aõni wese rare, iruru. Rarybere: – Juhuludu aõni biwowydynyke. Kia ratiwotomona-di. ¹³ Budoeni aõni heka aõna aõna wiwihikÿmy riwinyre. Tii heòty biu-ribi resekemy tii rotÿÿnyre. Ibutumy iny tuu robire. ¹⁴ Tii ibutumy iny riitxenanyre kia aõna aõna wiwihikÿ õraruki. Iny ibutu-ò rarybere: – Suritxooõ nihikÿ biwinyke aõni dee. Tii mayrehe-di rawotõmore hãrele ruruõre. ¹⁵ Tahe ihewoludu aõni heka rabunyra suritxoo-ò tahe irumy rÿire. Idi suritxoo rarybere. Inyõ tamy wowydyna riwahinykeki, tii tahe rirubunyre. ¹⁶ Tii rarybera ibutumy iny-ò: – Kaiboho waritina bitidike aõru-txi, eboreny-txi, ruruweludu wahe. ¹⁷ Aõkõkeki tahe aõhoho aõkõ riwyke. Iny kia ritina ijõdiõkeki aõhoho aõkõ rohonykre. ¹⁸ Kai erydÿÿna sõwekekile, aõhebo tatÿÿnytemy kaiboho bierybenykre. Kai erydÿÿnadikeki, aõni heka rieryke. Ini heka iritina rarõsõna wese rare 666 ihÿre.

14

¹ Idi tahe budoenimy rabire lamamy nyidemy Jerusalẽ hãwã-ki. Aõma Siaõ hãwãlòkile rÿiremy. Tii-wana heka rÿire 144.000 kia inymy heka tii-wana rÿire. Ibutumy tiiboho heka tybynimy, inymy heka ibutumy iòru-ki raritinymy rÿire ibutu òru-ki. Tahe tuu rabire rasinaõmy. ² Biuwodÿÿ nihikÿmy raholare, tule biuwodÿÿhÿkÿ ada benihikÿ lesetere wese iwodÿÿ rare. Tahe sõwemy iny rawiunymy rare violaõ-wana, kia wodÿÿ wesehekÿle wahe. ³ Kia heka wiu tÿmyra riryrymy ròirenyre kia iny tÿmyra rirahura mahãdu. Kia Deuxu rynana nihikÿko-txi heka rotÿmynyrenyra. Kia inaubiõwa aõnityhy heka waitue inaubiõwa matuarimy tahe ijõmy rÿire. Tahe 144.000 kia inyle heka rawiunykeki, awimy rÿike. Tii dori aõma tarasadumy ratximyhÿnyre. ⁴ Tiiboho heka tyra roire, tiiboho heka õbiti roire iwese ijadõma ratxirerimy ihÿre wese òtadu mahãdu aõkõhyyre. Tahe budoeni riõrehemy heka rare titxibo tii rare hemy. Tii dori wydynamy rare. Kia hãbuy-ribi. Bede ywisidÿÿna juradÿÿna kia dinodumy heka rare. Deuxu heka Budoeni Riõre-wana wahidÿÿnany heka roiremy. ⁵ Tiiboho heka raryberenyõtyhy tiiboho ruidu roiremy. Òbiti heka tiiboho roire. Tiiboho heka rahitxirenyre Deuxu dee.

⁶ Tasÿ ijõmy rabire ÿjuõmy aõma biuwetyky kiako-txi raramy ruõmy rabirerimy. Tii heka Rybewihikÿ tÿmyra rimymy idi rara aõ inywixira-ò ritÿnynykremy. Ibutu bede bede inywixira-ò ritÿnynykremy. Ibutu rybe-di ritÿnynykremy, Rybewihikÿ tÿmyra wahe. ⁷ Kiamy heka ryryre: –Deuxu bityhynyke. Marybebenyke tii awi raremy nihikÿ raremy. Bededÿÿnana rehemynymy roire ihitxidÿÿdu bede-ò. Bityhynybenyke tii dori bede ibutumy riwinyre bee, biu ibutumy riwinyre.

⁸ Tahe ÿjuõ heka ihewomy ruõmy ratximyhÿre. Babilonia hãwã nihikÿ rexihura. Ibutu iny dori õraruna-txi resera. Kia hãwã mahãdu dori ibutumy iõrarudÿÿnyra.

⁹ Iribi tasÿ iwixira ÿjusÿ tamy nade iheto-ò. Tii tahe ryrymy nade: –Inyõ aõnimy ada iritxoomy rityhynykeki, iribi riwykeki iwotõmona iòru-ribi tebò-ribi riwykeki iritidÿÿna,

tii tahe Deuxu ykarana heka iribi riwykre. ¹⁰⁻¹¹ Tiiboho heka aõhõkõmy rotõyõnyrenykre õjuko-txi. Budoeni Riõreko-txi aõhõkõmy rotõyõnyrenykre. Heõty kia bede dõyõnana tyhy tiemy raõwõnyhy rarakre. Tiiboho dori tiemy aõnityhy nihikõle, iritxoo-wana rityhynymyõrenyke, tiiboho heka iritidõyõnale ixi-ki riwymyõrenyke. ¹² Tai tahe ibutomy iDeuxuhe ywina-di heka iwitxira iny ronykemy heka ratximyõrenyke. Ibutu aõ õta ibina bina biõludunybenykemy, tiiboho dori aijoi õbitihy boibekemy ikonana-õ. Jesuisi bityhynkemy.

¹³ Iribi tasõ ixytyre ijõ rybe-õ raholare watyke-ki. Rarybere: –Kiahe biritinyke: Aõ roorehemy aõkõ heka dehemynomy deade. Kia Jesuisi-õ rurure heka uriõno heka tamy dehemynomy deade. Iribi tahe tule rarybere: atytyby reysamy ratxireri. Myle. Tahe rexielehynomy heka rorukumyõrenyke aõhõkõmy dõyõnana-ribi. Tii dori aõwiwikõle riwinyrerimy ihõre. Reeryre heka.

¹⁴ Idi tahe iwitxiramy aõmybo rabire wiribi hitxiramy. Nonoe wetyky urahakõle wese heka rare. Inyõ ityre-ki ronomyõ. Hãbuõ wesehekõlemy heka rare. Irataanadihikõlemy ronomy heka tarati-ki heka idi ronomyõ. Womati tõrõrõhõkõle wesehekõle irataana rare. Tahe ijõ heka itieresynaõ-di heka tebõkihikõle heka rõre. ¹⁵ Ijõ heka Deuxusõ-ribi nade, õjuõ. Tamyhe roryre: –Bexitõmyranyke, itieresyna-di tasõ bexitõmyranykre. Bededõyõnana rehemynomy roire adee aõ biõrõrõkemy. ¹⁶ Tahe kia nonoe wetyky tyre-ki ronyreri tahe rexidelenyke riõrõrehe. Riwyrehe ibutomyhe aõna aõna riwyre tahe ributunyke.

¹⁷ Kia ijõ Deuxusõ-ki ratxireri tasõ tule debõnadimy ratximyõ heka tieresynadile ratxireri. ¹⁸⁻¹⁹ Kia õju aõma heõty kia loo-di ratxireri tahe dyryde heka tieresynadile tamy rehemynomy. Tieresynadile biorobeke idi atxibeke. Ibutomyhe bede bede kia biorobeke. Ceifale dori biorobeke. Rubumy dori rõre hitxidõyõna-õ. Iribi tahe reare. Tiõ tiõ idi reamy tahyna-õ rabutomy reare kia Deuxu ykarana-õ. ²⁰ Tai tahe bederatyhe risorunyrenyke hãwã-ribi hitximy. Sõwemy hãlubu rõhõnyre. Kia urihixina heka sohoji metro weere heka rare. Irehere heka bero wese 300 quilometros irehemy. Awaruloymy heka rabeheõmy roire ibero.

15

¹ Ijõ aõna aõnomy rabire biu-ki ihewo-ribi riteõsinyreri. Debõ inatxi reurõmy õjomy heka rymyra kaa aõmysõdõyõna. Kidiwydenykre heka debõ inatxi reurõ aõhõkõmy dõyõnany. Idi tahe Deuxu ykaranamy rexikonanyhe roikre.

² Iribi tahe bero nihikõmy rabire wako-txi aõma heõty wese, womati tõrõrõ wese. Sõwemy heka inomy rabire kia sutyre-ki nyidemy bero iõhõmy. Ibutomy heka aõni debure deburehekõ heka rubu-ribi ritamy nyide. Iu heka aõni tai roiõhykyre heka, aritidõyõna roiõhykyre heka. Tahe aõma aõnomy rahaõnyrenyke ratximyõrenyke iritxoomy tule violaõ oworuwodõkyhe tai rõre, Deuxu rawiunyrenykeri riryrereri. ³ Moisesi Inynrõ deõdu wiu riryrynereri. Tule Budoeni Riõre wiu riryrynereri. Kiamy heka rare: –Oi Deuxu, Kai heka aruru-di tate. Aõni tewinymahãte. Ibutu tarasana tewinymahãte. Ibutu heka ary õbiti rare. Awi heka rare. Kai heka ibutu iõlõ tate. ⁴ Iõlõhyky tanamahãte. Tiemy heka rityhynomy hyky hyky tanamahãte Inynrõbohomy. Wowydina heka adee riwahinymahãke. Kai sohojile heka õbitityhomy atximahãte. Ibutu bede bede ludu heka anatyhynkemy kede kedeakre. Ibutomy aõbo tewinyte. Ibutomy bede õbitidõyõnymahãte heka rieryre.

⁵ Kia bedeo heka Deuxu hetomy roimyhõre ierykõnomy roimyhõre. Iwõte ierykõna. Tii heka riraynyrenyke heka kia bede. ⁶ Kia debõ inatxi reurõ heka õjuhe rõhõnyre Deuxu heto-ribi. Diwydehe debõ inatxi reurõ aõhõkõmy dõyõnana. Aõma itykyrenyke, linho urahakõ itykyrenyke. Irawo-di ibreti wereysanamy tahe womati tõrõrõhõkõ reare. ⁷ Sohoji aõniõ aõma Deuxu ykarana hyna sohoji sohoji-õ tamy diwahinyde. ⁸ Deuxu

hetowo heka aõma wàdàhàkỹlemy reare. Loosòna dori iruru dori sõwemy rỹimyhỹ. Tai heka urile roosòhòkỹmy ratỹrỹrỹhỹkỹmy. Inyõ heka iròteõna. Debò inatxi reurò ýjummy. Kia ritxiwimy rexihudile tahe iny ralòke.

16

¹ Deuxu hetowo-ribi ijõmy raholare rybetereõ-ò. Rarybereri ýju mahãdu-ò: Boibenyke hewa abede-ò. Debò inatxi reurò hyna bitxiwibenyke kia Deuxu ykarana hynamy. Tahe ýjummy dòhònymy deade tahyna-di dítxiwide bede-ò.

² Iribi tahe rexidelenymy reare aõma juhoo ýju ihyna ritxiwire bede-ò. Ýju binahakỹmy ròhònyre ibutu inymyhe robýtỹmy reare. Kia aõma aõni kia ritina iòru-ki rỹirele kỹnyhe tuu rỹximy. Tule suritxoo rityhynymyhỹrele kia mahãdule heka yjy yjy ròhònyre.

³ Tahe ihewoludu heka tahyna-di dòhònymy deade. Betyre ritxiwire. Bee hãlubu hukỹlemy reare. Ibutumy bera-ki raremyhỹre ituere.

⁴ Juhu ludu hewoludu tahe ritxiwire berohokỹ tyre heka ritxiwire. Bee ibutumy bewydysyna rihòrònyre. Ibutumy hãlubu hukỹlemy relere. ⁵ Tahe ýju rybe raholare aõhebo bera-ki rotỹnyreriò: –Kai Deuxu, Kai awi tate. Kai òbiti tate. Tuhyy ahãte ihãre tahe tuhyy ahãte. ⁶ Rybe tỹnydỹýdu mahãdu heka ituere, rurure. Deuxu ijoi hãlubu ritxiwire suò. Katahe rubudỹýdu kaihe iòwydỹýdukre. Hãlubu tetxiwiteriki tule iòwydỹýdukre. ⁷ Tahe raholare ijõ ýju rarybereri-ò, Xiwena-ribi heka ròhònymy: –Kia InyDeuxu heka ibutumy ruru dire. Ibutumy tewinyte òbitimy awimy.

⁸ Tahe ihewotyhy konana ludu tahe ritxiwire hyna txutyre-ki. Tahe txuu ratòteenyire itòtee nihikỹmy relere. Sõwemy heka iny risòre bedetòtee. ⁹ Tai tahe rirajuamyhỹre Deuxu nibinahakỹmy rirajuarerimy ihỹre Deuxu dori diteònyde heka bededỹýnana binahakỹ. Tahe inyõ heka tòhòti rawitxiranyòhyyre iraykywydyna. Kiamy ixiwesehyy ròhòtinyrenyire. Kia iny heka aõhe rotỹnyòhyyre wowydyna loosònabo.

¹⁰ Iwitxira ýju tahe aõma ritxiwire tahyna aõni ryna tyre. Kia heka aõni beludu rare. Tarynana tyre ronymyhỹ. Tahe ibutu irynanareny torohokỹlemy reare. Ibutu iòlòna torohokỹlemy reare. Tahe tòròtò-ki ruruare taaòhỹkỹhỹkỹnareny-di. ¹¹ Tiiboho heka Deuxu nibinahakỹmy ryryre webinadumy roireki taaòhỹkỹhỹkỹnareny-di. Timy heka rexinohòtilosanyòhyyimyhỹre aõbina binahakỹ riwinymy roiremyhỹ-ribi.

¹² Tahe iwitxira ýju tahyna dítxiwide. Eufratesi berohokỹ tyre ritxiwire. Tahe ibutumy heka ruỹre. Oriente iòlò mahãdu dee tahe ryy kia riraynyre. ¹³ Tuu rabire heka inataõ tyytyby binahakỹ. Rexitykynyre òrò tykyhykỹ wese rexitykynyre. Aõni heka hemylala aõni inire tahe iry-ribi rexiòlòdỹýnyrenyire. Tule aõnibina witxirary-ribi, tule aõni rybedubina-ribi. ¹⁴ Iribi heka aõni bina tyytyby kia tyytyby ibutumy heka bede dinodu iòlò ributunyre. Raaõbinanykemy heka dirahude Deuxu kia mahãdu-ò. Deuxu ihitxidỹýnatxumy rỹikemy heka anade tii dori ibutu ratyre aõna aõna-ki. ¹⁵ Kristu rarybere: –Tahe boholabenyke. Aõwesele heka anakre. Wasidu wesemy heka adehemynymy adeakre. Ibutumy iny wararòsòdu mahãdu teysamy rỹikre. Atyky heka biywinymahãbenyke tai timyki maixỹrubenyòtyhy adehemynykreu. ¹⁶ Kristu rarybere: –Ibutumy heka widotyde aõbinakedu Mikidu hãwã-ki wahe. Hebreu rybe-ki tahe Armagedom inire.

¹⁷ Tai tahe ikonanatyhy ýju tahyna ritxiwire yhykile. Tahe raholare biumytxihikỹ raholare Deuxusỹ-ki. Deuxu rynana-ribi dòhònyde: –Ibutumyhe rakonanamy roire. ¹⁸ Tahe biumytxihikỹle ibutumy rawodỹýnyre. Tule biu relaanyra. Biu ramytataõmyhỹre idi tahe ramytatare. Tii heka lahityhy rare. ¹⁹ Tai tahe Babilonia hãwã rabòhòre inataõ jura juramyhỹmy. Ibutumy hãwã nihikỹ-ribi hetohokỹ rejuxunyre. Tai tahe kia Babilonia kia òraru-txi tahe Deuxu tòhòti reare. Tai tahe aõhòkỹmy risỹnymyhỹ ibutumy aõbede binahakỹ tamy riwahinyre. ²⁰ Bedebute ibutumy rexiwore. Iribi tahe hãwãlò tyytyhykỹlemy reare bedero wesehekỹle. ²¹ Idi inytyre resemymhỹre bera ere erewesele

resererimy ihÿre. Ijõ iutxie tahe 40 quilo bede heka iutxie rare. Kia tahe iny sumy rÿire nibinahakÿmy Deuxumy rarybemy.

17

¹ Tahe ÿju monahyna-ki wadee rybemy nade: —Adee aritÿnynykre aõbo Hãwã Bero sõwe aõhebo rotÿÿnykré heka. Kia hãwã adee ariteòsinykre timybo rare. Wedena wese aõhòkÿmy rotÿÿnykremy. Deuxu heka aõhòkÿmy dÿÿnana riwahinyke kia hãwã-ò. ² Bede iòlò dinodu tamyhe iòraruna tamy rexiòrarunyre. Tule iny bedemy rÿira mahãdu ralòre tamy òtaòtamy. ³ Tai ta kia ÿju tamy riwadyre bederahy-ò. Deuxu Tyytyby wadee dobehede? (Riwatyytamy watyytyby heka ridyre). Tai tahe tuu rabire heka hãwyymy aõma iròdutyre-ki ronyrerimy. Iròdu heka isòhòkÿlemy roire. Debò inatxi reurò irati rÿire, tahe iò debò ituemy sõwe. Iritina heka aõkõre rarÿÿnymyhÿre. Deuxudee heka aõbina binahakÿlemy tai iritidÿÿna rÿimyhÿre. ⁴ Hãwyy heka isòhòkÿ ityky rare, iwihikÿ rare. Ityky tyre heka womati tÿrÿhÿkÿ roire. Mana rÿsÿ wiwihikÿ, woumana-wana. Bemona debò-ki idi rare. Iwo-ki tahe bemonawo-ki tahe aõna bina nibina tai roire. ⁵ Tai tasÿ iòru-ki tule rÿire iniõ. Aõbo rare tahe iny rieryòtyhy. Babilonia Nihikÿ rare. Ibutu wedenase tii rare. Ibutu inybinase tii rare. Kia luunadu ibutumy bede bede-ki. ⁶ Iribi tahe rabire hãwyy ixityre. Tii iny hãlubu riõre. Ityhydÿÿdu mahãdu hãlubu-di rexiòdewàrinymy heka rare. Tiiboho rurure, òbitimy Jesusimy rityhynyreki wahe. Kia hãwyymy tahe rabireu, rexiòtiidÿÿnyre. ⁷ Tai tahe ÿju wadee rarybera: —Aõherekibo bede teòtiinymy tÿite. Adee arelyykre aõbo rare —kia hãwyy iròdu-wana, aritÿnynykre tiiboho aõbo raré. ⁸ Iròdu tuu tabita, irumy rare tahe rurukre ele elemy. Tii hãloorehehekÿ-ribi kòdòhònykre. Iribi tahe rexihukre. Tii rurure idi ixbyby dòòsede. Bede iny mahãdu bede riòtiinykre idi heka iròdu debure binamy robirenykreu, bede riòtiinykre idi. Tiiboho dori ini ihoõre iru tyyritiwo-ki. Tai tahe iròdu deburebina lau ruberure. Iròdu dori ihetxiu irumy rare tahe wiji aõkõre. Idi tii irumy kanankre ixbyby. ⁹ Kia ibutumy adee aritÿnynykre: Debò inataõ rati tahe iròdule rare. Kia hãwyy ityre ronyre kia hãwãlò wesere. Iròdu rati tule iòlò mahãduõ rare, debò inatxi reurò sõwe. ¹⁰ Iruyre iòlòõ tahe reserenyre. Sohoji iòlò tahe ratximyhÿre. Ihewotyhy ikonanaludu tahe, kanakre wijina. Tai ibededÿÿnana iòhòlere. ¹¹ Iòlò debòinataõ ludu tahe iròdu rare —kia irumy juhuru rare tahe wiji rurumy rare wahe —tii juhuru iòlò mahãduõ rare. Tii tule ituekre. ¹² Debò itue òmy tuu tabitamy wahe tule iòlò mahãdu rare. Tiiboho kanakre iòlòwesemy. Iròdu-wana tiiboho hãwã wedumy ronyrenykre iròdu aõni-wana sohoji horamy. Tii tyytyby bina rare. ¹³ Tyyritiõ riwinykre idi tahe ibutumy ruruna iròdu bina-ò riwahinykre. ¹⁴ Raaõbinanyrenykre heka Budoeni Riòre-wana. Tahe Budoeni Riòre aõbina-ki haÿnadukre. Tahe ÿju wadee rarybere: —Tii dori butu iòlò, ibutu iòlòna ratximyhÿre. Ibutu inynyrÿ ratximyhÿre. Ijoi heka kia ywimy tii-wana roire itarasaõ-ki. Kia rityhynykre rÿirerimy ihÿre. ¹⁵ Tahe kia ahohokÿ, berohokÿ tai kia hãwyy ronymyhÿré. Tiiboho iny rare ibutu rybe-ribi, bede-ribi wahe. ¹⁶ Debòwiò òmy tuu tabita iròdu-wana heka hãwyy derarenyre. Tii irurawonykre. Tii heka heòty-ò risòmy, riròrenykre wiò wiò. Ityky iribi ritara idi. ¹⁷ Ibutumy inywese rare. Bede bede iny ibutumy rybe òta òta rarybemyhÿre. Tahe Deuxu heka riwahinyre aõbo ixideewimy riwinykremy. Tai tahe aõwaxiny aõ tamywi heka riwinykre. Tai tahe ibutumy iròdu sòhòkÿ taru riwahinykre, Deuxu Rybemyrna bede rÿidi. ¹⁸ Hãwãhãkÿ nihikÿ tabite heka wedena wesemy roire. Kia Hãwãhãkÿ heka ibutu wedu iòlò rare.

18

¹ Tai tahe ijõmy rabire ÿjumy rabire biu-ribi ròhònyreri. Tii sòwemy iruru rare. Tii sòwemy iloosòna rare. Ibutumy bede ritoosònyre. ²⁻³ Ta rryryre tarurumy tii rryryre: —Babilonia nihikÿ resera! Resera! Katahe aõma wedumy, bede bede iòlò heka tii-wana

òta riwinyre. Ibutu iny-ò tamona riwahinyre iòtaòta boho boho. Nawii wixira wixira ibinahakỹ tai rasỹnymyhỹre, tyytybybina-wana. Ijohodu mahãdu idi nieru sówemy ributunyre. Idi rexityhinyre.

⁴ Iribi tahe raholare ixityre rybeõ biu-ribi rarerí. Manake hewa, Bòdòhònyke wa kia hãwyy-ribi. Kai heka wajoi toite. Tii-wana bexiòrarunybenykemy aõkõ! Bexiòrarunybenykeki tii-wana, tai tii-wana aõhõkỹmy botỹỹnykre. ⁵ Tii heka iòraru sówene nihikỹmy ratximyhỹre. Deuxu heka aõhõkỹmy dỹỹnana tamy riywinymy ratximyhỹre iòraru-ki. ⁶ Biwinymyhỹre heka iwese tii riwinymyhỹre wese. Aõ ibinamy ibinatyhymy tamy relekre. ⁷ Aõ ibinamy ròhònyke inatxi bededỹỹnanamy tamy ròhònykre. Ibutumy aõbo tamywimy idi raremyhỹ heka riwinymyhỹ ixideewimy. Katahe iwese aõhõkỹmy rotỹỹnykre tahe rabadewokre. Hãwyy tahe ixidee rarybere: –Jikarỹ ikòlò rare. Wytese anokõ jikarỹ rare. Tiku heka rabadewokõtyhy anohõkỹmy ratykỹnykõtyhy. ⁸ Tai taheka aõwesele heka tamy bededỹỹnykre kedehehymy bedekre: rubu, aõdese, rama uritereribile tamy kedehehymy. Heòty ibutumy ritoonykre. Deuxu urihixina-di dehudu ratximyhỹre. Tii ruru-di ratximyhỹre. ⁹ Kia bede dinodu mahãdu rahinykre itòdenamy. Tii-wana dori òta òta riwinyrenyra. Tiiboho robikre wadà iribi ròhònyrerìò wahe. ¹⁰ Irehemy iribi rỹire. Ruberureri iaõhõkỹmy dỹỹnana lau. Tahe raryberenyre: –Babilonia hãwã, kai hãwã nihikỹ rare. Tahe wiji ituera atximahãte. Kobelãhãxe. ¹¹ Ibutumy aõna-ribi ijohodu rahinykre itòdenamy. Inyõ dorihe iaõ tamy riwydyõmy tamy ijohonamy aõkõ. ¹² Juhuu heka raaõbradyỹmy aõma iny mahãdu ratyre. Womati tỹrỹrỹ riõbranyõre. Tule woumana riwyrerimy ihỹre juhuu. Tykyisòwihikỹ wixira wixira heka riwyrerimy ihỹre. Tule òwòrulỹnyre, iròdu nohõmy riwinyrerimy ihỹre. Bede ritxoo ibutumy aõna iòwyhykỹre. Womati òta òta wiwihikỹ riwyrerimy ihỹre. ¹³ Aõma rỹsỹna uri wiwihikỹ tule aderòna wiwihikỹ, tule vỹ riwyre, paõ widỹỹna, adỹỹ-wana riwyrerimy ihỹre. Tule maixõmo, broreni, budoeni, awaru, tewe, ityti heòty, tule iny deòdu iòwydimy. ¹⁴ Tahe ijohodu mahãdu rarybere hãwã-ò: –Ibutumy aõna aõna wiwihikỹ ituera, kia kaiboho riwyrerimy ihỹre. Tiu ixityre aõna aõna riwyõtyhy, ixãwira. ¹⁵ Tahe aõna-di ijohodu mahãdu rabadewokre, rahinykre tiiboho dori iòraru-ki raityhinyrenyre. Irehe-ribi retehere. Ruberurennyre. Ryrureri: ¹⁶ –Kobelãhãxe hãwã wihikỹ. Ibutumy atykysò ituera, awomati wiwihikỹ ituera, woumana, manawiwihikỹ ibutumy ixãwire. ¹⁷ Sohoji òraule ibutumy iaõna aõna ixãwira. Ibutumy hãwòhòkỹ dinodu urile, iwiòhenadyỹdu mahãdu tule suludu mahãdu retehereri irehe-ribi. Tii dori nieru ritamyhỹre iaõna-di. ¹⁸ Iu hãwã wadãsimy robirenyreu tahe, rryre: –Kia hãwã wihikỹ rare. Ijõ hãwã iwese ihoõhyre. ¹⁹ Tahe brybysi ityreneny rehurerimy ihỹre. Rahinyrereri, rryrereri: –Bobrekỹ, bobrekỹ hãwã wihikỹ. Aõwesele heka ixãwira. Ibutumy ityhy mahãdu, iaõna rexihura. ²⁰ Tahe kaiboho beysabenyke biu ludu mahãdu. Hãwã nihikỹ dori ituera. Deuxu hõrõ mahãdu, Deuxu deòdỹỹna mahãdu, Deuxu dee rybedu mahãdu ibutumy beysabenyke. Deuxu dori iaõhõkỹmy dỹỹnana tamy riwahinyre aõrauru-ki.

²¹ Tahe ýju nihikỹ heka manaõ rimyre, mana nihikỹõ, iwese maixõmosyna mana wese wahe. Idi rehure ahobero-ki rehure. Tahe rryre: Kiawese heka Babilonia hãwã-di arehukemy watxireri waruru-di. Ixãwikre. ²² Tahe wiu wodỹỹ kia hãwã-ki roholaõtyhyke, harpa wodỹỹ aõkõ, flauta wodỹỹ aõkõ, juròna wodỹỹ aõkõ. Aaõmysỹdỹỹdu aõkõ kia hãwã-ki raaõmysỹdỹỹõtyhy. Mai rỹỹna, manasyne iny heka iwodỹỹ roholaõtyhy. ²³ Loosòna ay-ki ritoosònyõtyhy. Herina mahãdu rybe ay-ki iny roholaõtyhy. Iaõna ijohodu mahãdu ibutu hãwã-ribi ityhy rare. Tule ibutumy iny riitxenanyre aõtaòta-di, bede bede iny wahe. ²⁴ Babilonia hãwã heka aõhõkỹmy dỹỹnana rotỹỹnyre. Deuxu rybedu mahãdu hãlubu dori kai tetata tule Deuxu hõrõ mahãdu. Rirubunyre mahãdu wahe.

19

¹ Iribi tahe ijoi nihikỹmy roholare. Ryrymy heka rỹimyhỹ sōwemy iny rỹimyhỹ biu-ki. Deuxu deysanamy heka ryryreri: –Wowydynamy Inynyrỹ-ò. Tarasana dori inyDeuxu-ribi rare. Wowydyna, ruruna ibutumy ihōrōle rare. Aōbo tii riwinyré, òbiti rare. ² Aōhōkỹmy dỹñnana òbiti rare. Aōhōkỹmy rotỹñnyre heka kia aderana-ki heka rare. Tii aōhōkỹmy dỹñnana ritare. Bede iny heka riòrarudỹñnyre. Tahe Deuxu riòwonyre teòdu rubudỹñna heka riòwonyre. ³ Ixityre ijoi ryrynyre, rawiunyre: –Wowydyna Inynyrỹ-ò. Wàdà raòwònyreri tai rawòsi-ribi. Ihyymy raòwònykre, hāwā nihikỹ-ribi wahe. ⁴ Tahe ibutumy rejuxunyre Deuxu luukemy. Wawiò inaubiòwa matuari rare. Tule inaubiòwa aōni rare. Deuxu tahe rynana nihikỹ-ki ronyre. Tamy rirajuare: –Kia, Kia, wowydyna deysana Deuxu-ò. ⁵ Iribi heka ròhònyre Deuxu rynana nihikỹ-ribi heka rybeunimy ròhònyre: –Biwowodynybenyke Deuxu-ò ibutumy deòdu mahādu, ibutumy iny rityhynymyhỹre mahādu, iyja ta nihikỹ-wana. ⁶ Tahe ixityre ijoi-ò raholare. Ryrymy rỹimyhỹre. Tahe benihikỹlesetere wese heka iwodỹỹ rỹireri, biumytxi wesehekỹle heka iwodỹỹ rỹireri: –Wowydyna Inynyrỹ-ò biwahinyke. Tii iruru dire. Tii heka iòlò rare. ⁷ Ibutumy iny rekeysarenyke. Tamy wowydyna rikiwahinyrenykre. Tii dori inihikỹre. Iòhòra dori kia Budoeni Rìòre kia hāwyy my herina kia bededỹñnana-ò. Worana bedehesi kỹnyikre. Ihāwyy heka rexiywinymy ratxireri. ⁸ Tyyurahakỹle-di rexityynykre. Awityhymy ityy doimyhỹde wahe. Deuxu dee awihikỹ widỹñna wese heka kia ratxireri. ⁹ Kiamy heka ýju wadee rarybere: –Kia biritinyke. Ibutumy lobidỹñna mahādu reysamy ratxireri. Ýju wadee rarybere ijò: –Kia heka Deuxule tuu rarybere. Inatyhy rare! ¹⁰ Tahe jiarỹ resere ýjuko-txi ariwowodynykemy. Tahe tii wadee rarybere: –Kia widỹñnyke hewa. Jiarỹ tule Deuxu deòdule heka jiarỹ rare, awesele wahe. Aityhydỹñdu seriòre tule awesele rare. Rarybemyhỹre dori Jesuisi tyhydỹñnamy. Deuxule biwowodynyke! Ibutumy Jesuisi relyyre heka tuu rybedu mahādu ritỹnyre.

¹¹ Iribi tahe tuu rabire awaruurahakỹò biuwetyky-ki. Inyò ityre-ki ronymyhỹ. Ini heka Òbiti rare, Inatyhy rare. Tii heka aōbinanymyhỹle rare. ¹² Irue heka heòty wesele rare. Irati heka sōwemy raheto rỹire. Iò-ribi heka nii roire, ini wahe. Urile inyò rieryòtyhy mobo ini rare, tyyriti wixira dori tiile heka rieryre. ¹³ Ihety heka hālubahukỹle-di ityre rare. Deuxu Rybe heka inire, hābu wahe. ¹⁴ Sōwemy iny heka awarutyre-ki rỹire, biu-ribi dòidenyde Deuxu Rybe hewomy, soldado wese wahe. Iny ibutumy ityura-di rexityynyre, ityratyhy wahe. ¹⁵ Tii heka mayrehe rabuhukỹle iry-ribi ròhònyrerimy ihỹre. Idi tii heka iny rirubunyky ibutu bede bede-ò. Iribi tahe tii ròhònyre iòlòtyhy tii rare. Aōhōkỹmy dỹñnana tamy riwahinyre, ibinatyhymy heka riwahinyre, Deuxu iwona, Deuxu ruruwedu wahe. ¹⁶ Ihety-ki heka iti-ki rỹire iniò: Iòlò iòlò wedu tii rare, ibutu wedu wahe.

¹⁷ Iribi tahe ýjumy rabire, txu-ki rỹire. Nawii ibutu-ò ryrymyhỹ: –Bòdòibedenyke heka, Deuxu worana bedehesina-ò bòdòike rỹsñna birỹsñbenyky. ¹⁸ Aōmade biròbenyke, iòlòde, soldadu wedude, iawarude, ibutumy inyde biròbenyke, ixihy mahādu, deòdu mahādu, nihikỹ iyja-wana.

¹⁹ Iribi heka tuu rabire aōni binahakỹ, iòlò mahādu, tasoldado mahādu wana. Wii ributunyre aōbinamy. Awaru tyre-ki ronyrerimy kia mahādu-wana tiiboho raaōbinanykemy. ²⁰ Tahe aōni bina rymyrenyre, rybedu bina-wana. Teròwomy tii aōna aōna wixirawi riwinyre. Iribi ridyrenyre heka heòtyaho-txi idi rehurenykemy, enxofre-di riworonyre wahe. ²¹ Ibutumy isoldado heka ituemy rỹimyhỹre rurumy. Mayrehe-di rurumyhỹre, kia awaru ura tyre-ki ratxireri kia ryrìbi ròhònyreri kia-di rurure. Tahe rararesa deadeade ide riròkemy.

20

¹ Iribi tahe ýju nademy biu-ribi. Irayna heka debò-ki idi rỹire. Hāloonihikỹ rayna wahe.

Tule womati rerotihikÿle iruty-ki roire. ² Kia aõni rimyre, Diabo wahe, Satanasi wahe. Inyõ tule hemylala raninire. Tahe 1000 beõra riekre ritaataare womati reroti-di. ³ Idi heka rehure hãloo nihikÿ-ò tahe riratòbõnyre, rirarytxynyre. Tai tahe tii riitxenanyõtyhy bedede iny. Kia 1000 beõramy bedede reakreule, tahe rexihumy iròtena. Urihimyò bededÿÿnana bedede riijekre, ixihyyle tai ixbyyle ròbòdÿÿkre.

⁴ Iribi tahe rynana sõwemy rabire. Iny ityre ronyreri mahãdu ywisidÿÿdu mahãdu heka rare. Iribi heka tuu rabire Jesuisi dee rurure mahãdu. Inatyhyna rybe tÿnydÿÿ òraru-ki heka rurure. Aõni rityhynyõre, iritxoo rityhynyõre, iritina òraru iòru-ki ritidiõtyhy, deboreny-ki ritidiõtyhy. Rubu-ribi tiiboho rexixarenyre. Kristu-wana ratxireri 1000 beõramy. ⁵ Kia heka juhuludu ixixana heka rare. Ijõ rubu mahãdu heka wiji rexixaõkre. Tahe 1000 beõramy reareu, tahe rexixarenykre. ⁶ Juhuludu ixixana mahãdu heka reysatyhymy rarekre. Ixyby rubunamy heka ruruõkre, inatxina rubunamy wahe. Deuxu dee, Kristu dee heka tiiboho Xiwena wahidÿÿdumy roirekre. Tii-wana 1000 beõramy riwrenykre, iòlò mahãdu wesemy heka ratxirenykre.

⁷ Kia 1000 beõra reareu heka Satanasi ixihyymy ròhònykre bedede-ki. ⁸ Tii itxenadÿÿdumy ròhònykre ibutu iny riitxenanykremy. Kia Kòke bedede, tule Makòke bedede rare. Satanasi heka sõwemy iny ributunykre raaõbinanykremy. Tiiboho sõwemy ihÿre ÿnyra sõwe wese. ⁹ Tiiboho tahe ibutu bedede-ò rariarenykre ityhydÿÿdu hãwã rirurawonyrenyre kia Deuxu hãwã Deuxudeewi wahe. Idi heòty biu-ribi isõrenymy desede. Idi wewòsimy rururenyre, Deuxu iny mahãdu òludu wahe. ¹⁰ Tahe diabo iitxenadÿÿdumy heka Deuxu rehure heòty aho-ò. Tai aõnibina, ruimy rybedu-wana juhu delemy tamy reserenyre. Tai txumy rummy aõ rotÿÿnyrenyhykre.

¹¹ Iribi tahe rynanaurahòkÿmy rabire ityre rÿdu-wana. Suu biu-wana iribi rexitare, titxibo iõrenyre. ¹² Tahe iny rubumy rabire, iny ibutumy iko-ki rÿirenyre. Tyyriti rarayre. Ijõ tahe rarayre, irutyriti wahe. Tyyriti-ribi Deuxu iaõna aõna rierymy aõhebo risÿnykre. ¹³ Ahohokÿ-ribi tahe rubu mahãdu dòhònyde. Rubunahakÿ bedede-ribi iludu mahãdu dòhònyde. Idi iaõna aõnamyna Deuxu timybo rexinohòtinykremy idi rare. ¹⁴ Idi rubunahakÿ, rubuna-wana heòtyaho-txi idi adehu rÿikre. Kia ixbyby rubu rare. ¹⁵ Iru ityyriti-ki inyiniõ roiòkeki, tii tule heòtyaho-txi adehu rÿikre.

21

¹ Idi biu tÿmyra sutÿmyramy rabire. Juhusu juhubi titxibo ikõrenyre, ahohokÿ tule. ² Deuxu hãwã wihikÿ tÿmyra desemy nade biu-ribi. Iwese ijadòma tÿmyrawesemy ramyhÿre wese kia hãwã nade. Deuxu-ribi nade. ³ Tahe rybehekÿ biurynana rÿdu-ribi nade-ò roholare kiamy: —Kahe Deuxu sÿ heka akireny rare. Deuxu ikyreny-ki rarekre. Tii iwedurenykre. Tiiboho Deuxu dee roirekre. ⁴ Idi Deuxu irubereny risuhokre. Tai rubu, hii, ibru, txuberere ijõõkre. Bede tyby dori rexihura. ⁵ Idi rynana-ki rÿdu narybede: —Wiji itÿmyramy ibutumy aõna aõna ariwinykre. Wadee tule narybede: —Kia bityyritinyke. Kaa rybe dori rybetyhy rare, ibutumy iny ratyhykremy. ⁶ Kia ixbyby narybede: —Ibutumy relera. Jiarÿ dori AA rare YY rare Juhuludu rare ikonanaludu rare. Inyõ bemomo risakeki, tamy iòwykõlemy ariòkre, beòlònaberu-ribi wahe. ⁷ Inyõ tarasadu heka ibutumy waribi rimykre. Jiarÿ iDeuxukre. Tii wariòrekre. ⁸ Idi kamahãdu heòty aõho enxofre-ò rekoarenyre kamahãdu wahe: —Iny brebu, watyhydÿÿkòdu, òrarudu, maleerudu mahãdu, òta òta mahãdu, iny rubudÿÿdu mahãdu, hàri mahãdu, ritxoo tyhydÿÿdu, ruidu mahãdu. Kaboho rubunatyhy-ò rururenykre. Kia tahe inatxina rubuna rare.

⁹ Tahe ÿjuõ wadee nade, debò inatxi reurò mahãdu-ò. Tii hyna-di ryrireri. Hynawo-ki tahe aõna aõnabina debò inatxi mahãdu-di. Kiamy narybede: —Mana ini, Budoeni hãwyy ini adee ariteòsinykre, hãwyy wese wahe. ¹⁰ Deuxu Tyytybytyhy wamy reare. ÿju tahe riwadyre hãwãlònora-ò. Jerusalẽ hãwã tÿmyra awityhy wadee riteòsinyre. Tii

biu-ribi desemy nade. ¹¹ Deuxu loosòna-di yla aõkõ. Tii tahe manawiwihikỹ wese rarỹỹnymyhỹre. Jaspe wese, womati wese mana wiwihikỹ wese rare. ¹² Tii ijõtòbòna irariere, waòinatxi reuròmỹ ijõtòbòna, iitxedu ýju tule. Ijò-ki tahe waòinatxi reuròmỹ Judeusỹ mahāduni wahe. ¹³ Inataõ ijõtòbòna sòwe, iraro-ò, ibòò, biura-ò, beà-ò. ¹⁴ Hāwā rurawona tahe waòinatxi reurò mana tyre-ki rỹimyhỹ. Mana sohoji sohoji-ki budoeni deòdu mahāduni rỹire. ¹⁵ Ýju wadee rybedu tebò-ki womati tỹrỹrỹhỹkỹ deòho-di nade idi hāwā, hāwā ijò, hāwā rurawona iurihinamy. ¹⁶ Hāwā tahe iurihina wiwesele rare. Tahe 2.200 iurihixina rimyre teòho-di tuu riwinyre. ¹⁷ Rurawona raru tahe ýju taurihixinamy riurihixinanyre idi 64my rimyre. ¹⁸ Rurawona tahe jaspe mana-di relere. Hāwā tahe womati tỹrỹrỹhỹkỹ-di relere. ¹⁹ Rurawo òraru heka mana wiwihikỹ-di juhuma heka jaspe rare. Inatxina safira rare. Inataõna, agata rare. Inaubiò-wana esmeralda rare. ²⁰ Iruyrena sardonio rare. Debò sohoji reuròna sardio rare. Debò inatxi reuròna trisolito rare. Debò inataõ reuròna berilo rare. Debò inaubiò-wana topazio debò ituena crisoprazo rare. Wasohoji reuròna jasinto rare. Wainatxi reuròna ametista rare. ²¹ Woumanahakỹ sohoji-di heka ijò sohoji sohoji relera, 12my ijò wahe. Ryy heka womati tỹrỹrỹhỹkỹhyky-di relera. ²² Tohodỹỹna heto tahe ihoõhyre. Deuxule dori tuu rare, Budoeni-wana. Tai ihoõre. ²³ Txuu ahādu-wana tai ijõõre Deuxu loosòna, budoeni loosòna dori itxuuxaranarenyre. ²⁴ Bede bede mahādu iloosòna-di rỹikre. Bede bede mahādu heka taaõna aõna wiwi-di tamy kidirahukre. ²⁵ Tahe ijò raratòbòòhykre, tai dori ruu ihoõhyre. ²⁶ Bede bede iòlò mahādu heka wowydyna-di tamy kidirahukre. ²⁷ Inybina bina, iny òrarudu mahādu tamy ralòòtyhy, ruidu mahādu tule. Inyni heka Budoeni tyyriti irumy rỹimyhỹre mahādu sohojile wahe.

22

¹ Idi ýju wadee riteòsinyre, iru wahidỹỹna berohokỹ. Ibelyramy Deuxu rynana, Budoeni rynana-ribi òlòdu wahe. ² Ryrohokỹ tya-di kaa bera namyhỹde iwỳòwỳò-ki iruwahidỹỹna bederarade rỹimyhỹ. Tii bederarade waò inatxi reuròmỹ raratynyre. Kia ta ahādu ahādu-di sohojile raratynyre. Otxirarade tahe bede bede mahādu deytana rare. ³ Kia hāwā-ki ihetxi txuhòbina tai ijõõkre, Deuxu aõ ritxuhònyõra tai. Deuxu ryanahakỹ itya-ki rỹikre. Kia teòdu mahādu riwowydynykre. ⁴ Tiiboho iòsỹnyny robikre inireny iòru-ki rỹikre. ⁵ Tai ruu ijõõkre. Tai txuloosòna ijõõkre. Deuxu dori itxurenykre. Tiiboho tai ihyyemy rỹikre iwese iòlò mahāduõ.

⁶⁻⁷ Kia tahe ýju wadee rarybere: —Kaa rybe tahe inatyhy rybe rare. Bityhynybenyke. Jesuisi rarybere: —Analekre heka tule adehemynylekre heka. Deuxu heka taýju deòdu adee kanarybekre. Kaheka wylemy ibededỹỹnana kedeakre. Deuxu rarybehyy ratximyhỹre tỹnydỹỹdu mahādu-ò, aõhebo bede rotỹỹnymyhỹkremy roimyhỹré. Ibutumy kia tyhydỹỹdu mahādu heka reysamy rỹikremy rỹira.

⁸ Jiarỹ tahe Joaõ rare. Rabirahe, ibutumy kia raholare. Rabimy rexihurau tahe, jiarỹ watiowotimy resere ýjuko-txi. ⁹ Ixityre wadee rarybere: —Iwidỹỹõmy hewa, Jiarỹ heka Jesuisi deòdu tỹnydỹỹduõle jiarỹ watzireri. Ibutumy Deuxu tyyriti ityhydỹỹdu biòwa jiarỹ rare. Deuxule bityhynyke.

¹⁰ Tahe ýju ijõmy wadee rarybere: —Aõbo teritidỹỹnyteri ibutumy iny-ò rybe bitỹnynye. Kia bededỹỹnana iòhòlemy ratzireri. ¹¹ Kia bededỹỹnana kedehemynykreu, aõbina bina widỹỹdu heka aõbinale riwinykre. Iny binabina heka, ibinamy rỹikre iu. Inywiwihikỹ tasỹ awimy rỹikre iu. Kia òbitimy rỹira tahe, awityhymy relekre, òbitityhymy rỹira. ¹² Boholake warybe-ò, aõwesele heka anakre. Uriõno heka adiwymy wadi anawāhāde. Aõbo wadee aõ riwinymyhỹre wahe iwese aõbo riwinymy raremyhỹwesemy heka araòwinykre. ¹³ Jiarỹ heka AA jiarỹ rare. YY tule jiarỹ rare. Tyyriti juhū rare. Tyyriti konana rare. Jiarỹ heka juhuludu rare. Ihewoludu tule jiarỹ rare, ibutumy wahe. ¹⁴ Ibutumy tatytyramy rỹira —teysamy rỹira. Tiiemy teysahyyhy rare. Iru

òwòru wahidỹỹna bederaty heka ritokre. Tule rarònyrenykre kia hãwãhãkỹ-ò. ¹⁵ Ibutumy òrarudu mahãdu tule òwòru widỹỹdu tahe irehemy Deuxu hãwã-ribi nyimyhỹde. Tule iny rirubunymyhỹre mahãdu, tule suritxoo luunadu mahãdu, tule ibutumy ruidu mahãdu. Ibutumy irehemy hãwãhãkỹ-ribi roimyhỹre.

¹⁶ Jesuisi heka jiarỹ rare. Waỹju reteònyre adeereny kia aõnaaõna bededỹỹnana relyykemy. Kaiboho heka dohodỹỹna heto mahãdu-ò relyyrenyke. Jiarỹ iòlò Davi juhu rare, tule Davi riokore rare. Biurasò taina Jiarỹ rare, loosòna rare.

¹⁷ Deuxu Tyytybytyhy rarybere: –Manake! Tule hãwyymy hãbumy heridu tule rarybere: –Manke! Ibutumy ijohodu tule marybeke: Jiarỹ, Juaõ, tule rarybere: –Manake! Ibutumy iny bemy rurumyhỹre mahãdu tule manake irube biõke. Iòwy-di aõkõ heka rare.

¹⁸ Jiarỹ, Juaõ, rarybere ibutumy iny katyyriti rariamyhỹre mahãdu-ò. ¹⁹ Iny ributunyekiki aõmybo kaki ritydỹỹna roiré, Deuxu tamy bededỹỹna binahakỹõ riwahinykre karitidỹỹna roireki. Inyõ karitidỹỹna-ribi ritakeki, Deuxu òwòru runa ijuraõ wahe heka iribi ritakre tule Hãwãhãkỹtyhy-ribi nadedi wahe. Tai rỹire tyyriti-ki.

²⁰ Tule aõmybo narybede inatyhymy tule rarybekre (Jesuisi wahe): –Analekre hewa idi. Araroorehenyõtyhy. Juaõ, tule rarybere: –Kie, Manake Wanyrỹ Jesuisi.

²¹ Deuxu deysana, Inynyrỹ Jesuisi Kristu kia deysana ibutumy adee kanakremy watxiwahãre.